

Aadi keyri: linjiila iisaa almasiihu

New Testament in Fulfulde, Maasina

Contents

Matta	1
Marka	43
Luuka	69
Yuhanna	111
Golle Nelaabe	144
Romankooбе	182
1 Korintunkooбе	199
2 Korintunkooбе	214
Galaatiyankoobe	224
Efeesunkooбе	230
Filipiyankoobe	236
Koloosiyankoobe	240
1Ts.	244
2Ts.	248
1 Timote	250
2 Timote	255
Titus	258
Filemon	260
Ibaraninkooбе	261
Yaakuuba	274
1 Piyeer	278
2 Piyeer	283
1 Yuhanna	286
2 Yuhanna	290
3 Yuhanna	291
Yahuuda	292
Banngingol	294

Aadi keyri: linjila iisaa almasiihu New Testament in Fulfulde, Maasina

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2005, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

Language: Maasina Fulfulde (Fulfulde, Maasina)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2005, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Fulfulde, Maasina

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

ISBN 978-1-5313-0237-5

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016

680239a9-8aa6-5bc3-b42f-dc560bee09b8

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is “*filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea.*” (Habakkuk 2:14)

**Linjiila Iisaa
Ngedu Matta**

Haala dammbe Iisaa

¹Dammbe Iisaa Almasiihu, taanii Daawuuda, taanii Ibarahiima, annii:

²Ibarahiima rimi Isiyaaka,
Isiyaaka rimi Yaakuuba,
Yaakuuba rimi Yahuuda e mijiraabe mum,
³Yahuuda rimi Fares e Sera, bee ngoni bee o rimdi e Tamara,
Fares rimi Hisuruuna,
Hisuruuna rimi Aram,
⁴Aram rimi Aminadaabu,
Aminadaabu rimi Nasuuna,
Nasuuna rimi Salmon,
⁵Salmon rimi Bo'es, oo woni mo o rimdi e Rahab,
Bo'es rimi Obed, oo woni mo o rimdi e Ruut,
Obed rimi Yessa,
⁶Yessa rimi Daawuuda kaananke oo.

Daawuuda rimi Suleymaana, oo woni mo o rimdi e debbo dalaado Uriya,

⁷Suleymaana rimi Robo'am,

Robo'am rimi Abiya,

Abiya rimi Asa,

⁸Asa rimi Yusafat,

Yusafat rimi Yoram,

Yoram rimi Ujiya,

⁹Ujiya rimi Yotam,

Yotam rimi Akas,

Akas rimi Hejekiya,

¹⁰Hejekiya rimi Manaasa,

Manaasa rimi Amon,

Amon rimi Yusiya,

¹¹Yusiya rimi Yekuniya e mijiraabe mum.

Dum hawrii e jamaanu nde Yahuudiyankoobe konaa so nabiraa Baabila ndee.

¹²Caggal bee konaama bee naabaama Baabila,

Yekuniya rimi Salaatiyel,

Salaatiyel rimi Jorobaabel,

¹³Jorobaabel rimi Abihuda,

Abihuda rimi Eliyakim,

Eliyakim rimi Ajora,

¹⁴Ajora rimi Sadok,

Sadok rimi Akim,

Akim rimi Eliyuda,

¹⁵Eliyuda rimi Eliyaajaru,

Eliyaajaru rimi Mattan,

Mattan rimi Yaakuuba,

¹⁶Yaakuuba rimi Yuusufu, jom suudu Mariyama,

Mariyama woni inna Iisaa noddirteedo Almasiihu oo.

¹⁷ No dammbe dee njokkondirta iwde Ibarahiima faa yottii Daawuuda, jamaanuuji sappo e nay hawrata, iwde Daawuuda faa yottii nde Yahuudiyankoobe konaa nabiraa Baabila, jamaanuuji sappo e nay hawrata, iwde nde Yahuudiyankoobe konaa nabiraa Baabila faa yottii Almasiihu oo, jamaanuuji sappo e nay hawrata.

Haala pinaade Iisaa Almasiihu

¹⁸ No Iisaa Almasiihu finiri annii: Mariyama inniiko oo yo cabbaado Yuusufu, kaa fade makko suddeede, Ruuhu Ceniido wadi mo cowiido. ¹⁹ Yuusufu cabbudo mo oo yo neddo pooccitido, ana wajni hersa makko, miili yaltude e cabbugal ngal e cuucuukka. ²⁰ Nde o miili dum ndee, malaa'ika Joomiraado wari e makko ley koydol, wii mo:

—Aan Yuusufu, taanii Daawuuda, pati hul 6amde Mariyama, sabi binngel o saawi ngel e Ruuhu Ceniido iwi. ²¹ O riman biddo gorko, inndiraa mo Iisaa. Sabi oon hisinan yimbe mum e luutti mum'en dii.

²² Dum fuu, dum wadii yalla haala ka Laamdo yottiniri annabaajo oo kaa ana tabita nde oon wii:

²³ «Surba oo 6aman reedu,
rima biddo gorko,
oon inndirte Immaanuwel.»*

Maanaa innde ndee yo: «Laamdo ana wondi e meeden».

²⁴ Nde Yuusufu fini ndee, wadiri no malaa'ika Joomiraado oo wiirunoo dum nii. O 6ami Mariyama, ²⁵ kaa o reentali e mum faa beyni biddo gorko. Yuusufu inndiri oon Iisaa.

2

No jom'en annde ngardi faa yeewa Iisaa

¹Iisaa fini Baytilaama ley leydi Yahuudiya e jamaanu laamu Hirudus. Jom'en annde iwrii funnaange, ngari Urusaliima. ² Nde 6e ngari ndee, 6e mbii:

—Hoto kaananke Yahuudiyankoobe dimaado jooni oo woni? Min njii hoodere makko banngii funnaange, min ngarii sujidande mo.

³Oon kabaaru jii6i hakkille Hirudus, kajnum e Urusaliimankoobe fuu. ⁴O noddi hooree6e yottinoobe sadaka 6ee e dunkee'en Sariya 6ee fuu, o lamndii dum'en hoto Almasiihu oo foti rimeede. ⁵Be njaabii mo, 6e mbii:

—Baytilaama ley leydi Yahuudiya, sabi ko annabaajo oo winndunoo koo annii:
⁶«Aan, Baytilaama, leydi Yahuudiya,

tayoral a wanaa ngeenndi pamardi barke e geelle Yahuuda mawde dee.
Sabi ardotoodo iwan e maa,

garoowo durde Israa'iilankoobe, yimbe am.»*

⁷E ley dum, Hirudus noddi jom'en annde 6ee e cuucuukka, lamndii 6e wakkati mo hoodere ndee banngi oo. Been pammini mo. ⁸Caggal mum, o neli 6e Baytilaama, o wii 6e:

—Njehee, kumpitoyo-don kabaaru cukalel ngel faa tayoron. So on njii ngel, kumpitee kam yalla mido yaha miin duu, mi sujidanoya ngel.

⁹⁻¹⁰ Nde 6e nani ko kaananke oo haali koo ndee, 6e mbitti. Non 6e coynii hoodere nde 6e njiiinoo funnaange ndee. Ko 6e njii nde koo, 6e ceyii seyo manngo sanne. Nde ardi 6e yaade. Nde nde yottii do cukalel ngel woni doo ndee, nde darii. ¹¹ Be naati ley galle oo, 6e njii cukalel ngel e inna mum Mariyama. Be korfii, 6e cujidani ngel, 6e kumti gineeqi maabbe, 6e teddiniri ngel kajnej e gowe e dacce uurooje biyeteede miiri. ¹²Caggal dum, Laamdo daalii 6e ley koydol pati 6e mbirfitoo to Hirudus, 6e kootiri leydi maabbe laawol gonngol.

No Yuusufu dogiri suudoyaade Misira

¹³ Nde 6e mbitti ndee, malaa'ika Joomiraado wari e Yuusufu ley koydol, wii dum:

* 1:23 Esaaya 7.14 * 2:6 Mika 5.1

—Imma, 6am cukalel ngel e inna mum, dogu njahaa Misira, keddo-daa ton faa nde mbiimaa-mi ngartaa. Sabi Hirudus waran tewtude cukalel ngel faa wara dum.

¹⁴ Yuusufu immii jemma, na6i cukalel ngel e inna maggel Misira. ¹⁵ O heddi ton faa Hirudus maayi, yalla haala ka Laamdo yottinirnoo annabaajo oo kaa ana tabita nde oon wii:

«Mi noddii biyam gondo Misira.»†

No Hirudus masinbiniri sukaabe Baytilaama

¹⁶ Nde Hirudus faami jom'en annde bee njammbike dum ndee, mettaa sanne. O yamiri sukaabe worbe Baytilaama e dakkol mum fuu mbaree, gila keccoy faa hebube duubi didi. O wadi dum hakke jalaade de jom'en annde bee ndokki mo tayloral mum dee. ¹⁷ Dum tabitirii haala ka Laamdo yottiniri annabi Yeremiya kaa nde oon wii:

¹⁸ «Wullaango nanaama ley ngeenndi Rama,
kajum e bojji e boytaali:

Dum Rahiilu‡ wayata cukaloy mum.

O jabaali waaltineede, sabi koy keddaki.»§

No Yuusufu wartiri leydi Israa'iila

¹⁹ Caggal maayde Hirudus, malaa'ika Joomiraado wari e Yuusufu to Misira too ley koydol, ²⁰ wii dum:

—Imma, wifintin cukalel ngel e inna mum leydi Israa'iila, sabi yidunoobe warde suka oo bee maayii.

²¹ Yuusufu immii, nafti cukalel ngel e inna mum leydi Israa'iila. ²² Kaa o nanii Arikilawus loomtiima baam mum Hirudus laatike kaananke Yahudiya, o huli yaade ton. Ley dum, Laamdo jeertini mo ley koydol, o yehi leydi Galili, ²³ o hodoyi ngeenndi mbiyeteendi Nasaraatu. Non dum laatorii so dum tabintini ko annabaabe bee mbiinoo koo: «O wiyyete Nasaraatunke.»

3

No Yaayaa waajorii

¹ E oon jamaanu, Yaayaa mo lootagal batisima 6anngi. Omo ooynoo ley ladde jeereende Yahuudiya, omo wiya:

² —Tuubee, sabi Laamu Laamdo 6attiima,

³ Oo woni mo annabi Esaaya sappinoo, nde wiinoo:

«Neddo ana ooynoo ley ladde jeereende, ana wiya:

Moy'inee laawol Joomiraado ngol,

ndartinee dati makko!»*

⁴ Kaddungal Yaayaa yo capniraangal leefi ngelooba, omo humii nguruwol. Nguure makko yo buureeti e njuumri ladde. ⁵ Yimbe iwri Urusaliima e leydi Yahuudiya e seraaji maayo Urdun fuu, ngari e makko. ⁶ Efe nijaadira luutti maafbe, Yaayaa looti 6é lootagal batisima ley maayo Urdun.

⁷ Nde o yii Farisa'en e Saduki'en heew6e ana ngara faa lootee lootagal batisima ndee, o wii dum'en:

—Bi66e bolle! Homo jeertini on ndogon jukkungo waroowo? ⁸ Ngollee golleeji kawrooji e tuubal. ⁹ Pati miilee e berde mon: «Minen, min taaniraabe Ibarahiima.» Sabi mido wiya on: Laamdo ana waawi waylitinde dee kaaye laatoo bi66e Ibarahiima! ¹⁰ Jooni, jammbere ndee huncaama faa soppa dadfi ledde. Ndennoo, lekki fuu ki rimataa bi66e lobbe, soppete, wedee e yiite.

¹¹ Miin, ndiyam mbatisiran-mi on faa hollita on tuuibii. Kaa garoovo caggal am oo, kajum 6uri kam baawde, mi fotaa fay soccude pade makko. Kanko, Ruuhu Ceniido e yiite

† 2:15 Hosee'a 11.1 ‡ 2:18 Rahiilu woni jom suudu Yaakuuba. Mo yimbe Israa'iila njogorii hono inna mum'en. § 2:18 Yeremiya 31.15 * 3:3 Esaaya 40.3

o batisirta on. ¹²O lanndiniike faa o hennoo jaamri makko faa laaba. O moobta jaamri makko ley beembal, kaa jaaneed ndee o duppiran dum yiite nge jifataa.

No Iisaa lootiraa lootogal batisima

¹³Oon wakkati fuu, Iisaa iwi Galili, wari maayo Urdun to Yaayaa, yalla Yaayaa ana loota dum lootogal batisima. ¹⁴Kaa Yaayaa ujii, wii mo:

—Aan haani lootude kam, hono aan ngardataa ga am faa mi loote?

¹⁵Iisaa jaabii mo, wii:

—Walaa baasi, jabu ngadaa non, sabi hono non kaan-den hiibbinirde ko dartii fuu.

Nden, o jabi. ¹⁶Iisaa lootaa tan, yeenji iwde e ndiyam dam. E oon wakkati, kammu oo udditii, o yii Ruuhu Laamdo ana jippoo no wuugaandu nii, ana wara e makko. ¹⁷Don daande iwri dow kammu, wii:

—Oo doo yo Biyam mo korsin-mi, mo cubii-mi.

4

No Ibiliisa ndaardi seytoraade Iisaa

¹E oon wakkati, Ruuhu Ceniido nabii Iisaa ley ladde jeereende, yalla Ibiliisa ana tewta seytoraade mo. ²Iisaa jaamaali faa wadi balde capande nay jemma e jalooma. Caggal dum, o yolbi. ³Nii, Ceytotoodo oo battitii mo, wii mo:

—So a Bii Laamdo, yamir dee kaaye laatoo jaamdu.

⁴Kaa o jaabii oon, o wii:

—Ana winndii: «Wanaa jaamdu tan neddo wuurdala, ko neddo wuurdala dee, haala fuu ka Laamdo haali.»*

⁵Caggal dum, Ibiliisa nabii mo Urusaliima ngeenndi ceniindi ndii, darni mo dow leijje-leijje Suudu Dewal Mawndu, ⁶wii mo:

—So a Bii Laamdo, suur njippo-daa e leydi. Sabi ana winndii: «Laamdo yamiran malaa'ika'en mum njabbiite pati koyngal maa gaajo e haayre.»†

⁷Oon wii mo:

—Ana winndii kasen: «Pati ittu koro Laamdo, Joomiraado maa.»‡

⁸Kasen Ibiliisa nabii mo dow waamnde haayre toownde sanne, holli mo laamuujid aduna diii fuu e darja mum'en, ⁹wii mo:

—Mi hokkete dum doo fuu so tawii a sujidanii kam.

¹⁰Oon wii mo:

—Fottanam too, Ibiliisa! Sabi ana winndii: «Laamdo Joomiraado maa tan kaan-daa sujidande, kanko tan kaan-daa rewde.»§

¹¹Oon wakkati fuu, Ibiliisa seli e makko. Malaa'ika'en ngari e makko, ana ngollana mo.

No Iisaa fuddiri golleeji mum ley Galili

¹²Nde Iisaa nani Yaayaa uddaama ley kasu ndee, o wirfitii Galili. ¹³O eggi Nasaraatu, o hodoyi Kafarnahum e daande weendu nduu ley leydi Jebulon, kajum e Naftali, ¹⁴yalla ana tabintina haala ka Laamdo yottiniri annabi Esaaya kaa nde oon wii:

¹⁵«Leydi Jebulon e leydi Naftali

gonde dow laawol weendu,

caggal maayo Urdun,

e Galili hodorde yimbe be nganaa Yahuudiyankoofe:

¹⁶Lepol gonoongol e nimre ngol

yii fooyre mawnde.

Wuurbe e ley leydi maayde niibundi,

fooyre yaaynani dum'en.»*

¹⁷Gila inden, Iisaa fuddi waajaade ana wiya:

—Tuubee, sabi Laamu Laamdo battiima.

* 4:4 Fillitagol Tawreeta 8.3 † 4:6 Jabuura 91.11-12 ‡ 4:7 Fillitagol Tawreeta 6.16 § 4:10 Fillitagol Tawreeta

6.13 * 4:16 Esaaya 8.23-9.1

No Isaa noddiri taalibaabe aranndebee

¹⁸ Isaa ana yahannoo dow fonngo weendu Galili, o yii worbe didon mijiraado e mawniraado, Simon noddirteedo Piyeer e mijum Andire ana tippoo bubbi mum'en ley weendu nduu, yo awoobe. ¹⁹ Isaa wii be:

—Njokkee kam, mi wada on awoobe yimbe.

²⁰ Don e don be njoppi bubbi mabbe dii, be njokki e makko. ²¹ O yehi yeeso, o yii kasen rimdaabe didon wobbe, bibbe Jebede, Yaakuuba e mijum Yuhanna ana ley laana. Kambe e baam mabbe Jebede, ebe moyyintina bubbi mabbe. O noddii be. ²² Don e don be njoppi laana kaa e baam mabbe fuu, be njokki e makko.

No Isaa waajorii e no selliniri yimbe

²³ Isaa yiilii ley leydi Galili fuu omo waajoo e ley cuudi baajordi mabbe, omo ooynoo Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo oo, kasen omo sellina sii jnawuji e ellaaji fuu.

²⁴ Kabaaru makko saakii ley leydi Siriya fuu. Omo waddanee sii jnawbe fuu, laddaab e kirikiraabe, kajum e wooyabe, o sellini dum'en. ²⁵ Jamaa keewdo sanne jokki e makko iwrudo Galili e leydi ndi geelle sappo e Urusaliima e Yahuudiya e caggal maayo Urdun.

Waaju Dow Waamnde Haayre

(Baabuwol 5—6—7)

5

¹ Nde Isaa yii jamaa oo heewii ndee, o nabbi dow waamnde haayre, o joodii ton. Taalibaabe makko bee ngari e makko, ² o fuddii waajaade be, o wii:

Haala mbelko'aaku

³ — Been annditinbe yonkiji mum'en ana lo'i, mbelii hoore,
sabi kambe njey Laamu Laamdo oo!

⁴ Been woyoofe, mbelii hoore,
sabi Laamdo waaltinan berde mum'en!

⁵ Been leyfinkiniibe, mbelii hoore,
sabi be keban leydi ndi Laamdo fodani be ndii!

⁶ Been yolbuube fooccitaare so domdfi dum, mbelii hoore,
sabi be kaaran be domditan!

⁷ Been yurmotoobe, mbelii hoore,
sabi Laamdo yurmoto be!

⁸ Been laabube berde, mbelii hoore,
sabi be njiyan Laamdo!

⁹ Been waddoobe jam, mbelii hoore,
sabi be noddirte bibbe Laamdo!

¹⁰ Been torraafe kammarri fooccitaare, mbelii hoore,
sabi kambe njey Laamu Laamdo oo!

¹¹ On mbelii hoore so yimbe njennii on, torrii on, kappii on sii boneeji fuu saabe am.

¹² Ceyee, mbeltee, sabi mbarjaari mawndi ana doomi on dow kammu. Sabi hono non annabaabe adiibe on bee torrira.

Haala lamdam e fooyre

¹³ — Onon ngoni lamdam aduna oo. Kaa so lamdam qoottii lammude, kodum lamminta dum? Dam nafataa fay huunde! Ko dam waawi wadeede tan, tippeede sella, yimbe njabba dam.

¹⁴ Onon ngoni fooyre aduna oo. Ngalluure njibaande dow waamnde haayre waawaa joobude. ¹⁵ Fay gooto hubbataa lampa, so hippa hen kaakol. Ko wadata dee, sinndan ka, ka yaaynana gondo e suudu nduu fuu. ¹⁶ Hono non fooyre moodon haani yaaynirde yeeso yimbe, yalla ebe njiya golleeji lobbi di ngadaton dii, be njetta Baabiraado moodon gondo dow kammu oo.

Ko Isaa janngini banngal Tawreeta

¹⁷—Pati cikkee mi gardo ittude Sariya binndaado ley Tawreeta naa ley dewte annabaabe oo. Mi waraali ittude mo, mi gardo hiibinde mo. ¹⁸Mido haalana on goonga: so nii kammu e leydi ana keddii, wanaa tobbel wanaa masel tosataake e Sariya oo faa nde fuu tabiti.

¹⁹Dum nee, boofudo ko buri fuu famdude e jamirooje dee, so jaanngini wobbe faa ngada non, laatoto burdo famdude e Laamu Laamdo. Kaa neddo fuu jokkudo sariya oo, so jaanngini wobbe ngada non, laatoto mawdo e Laamu Laamdo. ²⁰Sabi mido wiya on: so on buraali dunkee'en Sariya e Farisa'en fooccitaare, on naatataa e Laamu Laamdo abada.

Haala tikkere

²¹—On nanii njaatiraabe meeden bee mbiyanooma: «Pati jaadu hoore, jaadudo hoore fuu, ana haandi e sareede.»^{*} ²²Miin noo mido wiya on: tikkando sakiike mum fuu, ana haandi e sareede. Oon biido sakiike mum «Meereejo» darnete yeeso sariya burdo fuu naawde. Kasen neddo fuu biido mo «Nuykaado» ana haandi e naatude yiite jahannama. ²³Ndennoo, so a warii e ittirde sadaka faa cakko-daa, a miccitike don e don sakiike maa ana jogani maa metti, ²⁴yoppu don sadaka maa oo, njahaa njaafondiroyaa e sakiike maa oo tafon, so kebaa wartude cakko-daa.

²⁵So won gullaniido ma saabe nnamaande, odon njaada sariya, yaawnu ndewritaa e joomum fade moodon yottaade, pati o Wade e juude caroowo, oon Wade e junngo kayboowo kasu, nden kaa, udde-daa e kasu. ²⁶Mido haalane goonga: abada a yaltataa so a yobaali ko ndewete-daa koo faa laaba.

Haala jeenu

²⁷—On nanii wiyanooma: «Pati jeenul!»[†] ²⁸Miin noo mido wiya on: yeewrudo debbo janano muuyo fuu, jeenii e ley bernde mum. ²⁹Ndennoo, so yitere maa jaamere luuttinte, sol nde tippo-daa nde to woddi! Mbaasaa salndu maa wooturu buri moyyande ma diina caldi maa dii fuu mbedee jaahannama. ³⁰So junngo maa jaamo luuttinte, tayu ngo tippo-daa ngo to woddi: mbaasaa salndu maa wooturu buri moyyande ma diina caldi maa dii fuu naata jaahannama.

Haala ceergal

³¹—Wiyanooma kasen: «Ceerdo jom suudu mum fuu, yo hokku dum talkuru ceergal.»[‡] ³²Miin noo mido wiya on: cerdo jom suudu mum tawee oon jeenaali, so o bamoyaama, gorko arano oo wadii mo e jeenu. Neddo fuu bamdo debbo ceeraado, kajnum duu jeenii.

Haala hunoore

³³—On nanii kasen, njaatiraabe meeden mbiyanooma: «Pati fiirtu hunoore maa, tabintin nde yeeso Joomiraado.»[§] ³⁴Miin noo mido wiya on: pati kuneey Fey. Pati kunoree kammu, sabi dum yo joodorgal Laamdo, ³⁵naa leydi, sabi dum yo njaabirdi koyde makko, naa Urusaliima, sabi dum yo ngeenndi Kaananke mawdo oo. ³⁶Pati hunora hoore maa ndee, sabi a waawaa rawninde naa bawlinde fay leebol mayre gootol. ³⁷Mbiyaa «Mi wadan» naa «Mi wadataa», dum tan heyii. Ko beydii hen fuu, e Bondo oo iwi.

Haala yobtagol

³⁸—On nanii wiyanooma: «Yitere yobirtee yitere, niinde yobirtee niinde.»^{*} ³⁹Miin noo mido wiya on: pati njobtee gadudo on ko boni. So won piido ma banaawo bannge jaamo, accu dum fiye bannge goddo oo duu. ⁴⁰So won gullaniido ma faa teeta forgo maa, accu dum naba dolloke oo duu. ⁴¹So won tilsindo ma roondaade donngal yaadu kiloomeeterere, roonda ngal yaadu kiloomeeterereji disi. ⁴²So won jaagiido ma, hokku dum, so won ndaardudo ma lubsal, pati hadu dum.

Haala yidfugol konnee'en

⁴³—On nanii wiyanooma: «Njidaa tanaa maa, mbajaa gajo maa.»^{**} ⁴⁴Miin noo mido wiya on: njidee konnee'en moodon, kasen duu nduwanee torroobe on, ⁴⁵yalla odon laatoo biibbe Lewinkooibe 24.20

* 5:21 Pergu 20.13 † 5:27 Pergu 20.14 ‡ 5:31 Fillitagol Tawreeta 24.1

§ 5:33 Limooje 30.3 * 5:38

Baabiraado moodon gondo dow kammu oo. Sabi no o fudinirta naange makko e bonfe nii, hono non o fudinirta nge e moyyubé, kasen duu no o tobinirta e fooccitiibe nii, hono non o tobinirta e oojniibe.⁴⁶ So yidube on tan njidaton, mbarjaari hendi kebaton hen? Fay duwaajne'en bee ana ngadira non!⁴⁷ So sakiraabe moodon tan njowtaton, kodum seenndi on e wobbe bee? Fay heeferbe bee ana ngadira non!⁴⁸ Ndennoo, laatee hiibubé, hono no Baabiraado moodon gondo dow kammu oo laatorii kibbudo nii.

6

Haala sadaka

¹—Ndeentee e gollirde golleeji mon lobbi faa yiye. So on ngadii dum, on kebataa mbarjaari to Baabiraado moodon gondo dow kammu oo.

² Ndennoo, so ada itta sadaka, pati wadu dillere faa yimbe njiye, hono no naafigi'en bee ngadata ley cuudi baajordi, kajum e laawi nii. Ebe ngada non yalla yimbe ana mana be. Mido haalana on goonga, been kebii mbarjaari mum'en faa timmi.³ Kaa aan, so ada itta sadaka, pati nano maa annda ko jaamo maa wadata,⁴ yalla sadaka maa oo ana heddooyey cuucuukka. Nden Baabiraado maa jyoowo ko woni e cuucuukka oo, yobete.

Haala duwaawu

⁵—So odon nduwoo, pati ngadfee no naafigi'en nii: been ana njidi duworaade darnde ley cuudi baajordi, kajum e hakkunde dati celi, yalla yimbe fuu ana njiya dum'en. Mido haalana on goonga, been kebii mbarjaari mum'en faa timmi.⁶ Kaa aan, nde nduwoto-daa fuu, naatu ley suudu maa, uddaa damal, jaago-daa Baabiraado maa e cuucuukka. Nden, Baabiraado maa jyoowo ko suudii oo, yobete.

⁷ So odon nduwoo, pati kebbinee haalaaji boli di ngalaan nafaa hono no heeferbe bee nii: ebe miili Laamfo jaabanto be so be kebbinii haala.⁸ Pati niembee be, sabi Baabiraado moodon ana anndi ko kaaje-don gila on jaagaaki mo.⁹ Nii kaan-don duworaade: Baabiraado amen gondo dow kammu,

yo innde maa teddine.

¹⁰ Yo Laamu maa war.

Yo muuyde maa ngade dow leydi no ngadiraa dow kammu nii.

¹¹ Hokku min hannde jaamdu heyooru min.

¹² Yaafa min luutti amen,
hono no min njaaforii toojube min nii.

¹³ Pati accu min ceyfee,
hisin min e Bondo oo.

[Sabi laamu e baawde e teddeengal ana ngoodan maa faa abada. Aamiina.]*

¹⁴ Ndennoo, so on njaafima toojube on, Baabiraado moodon gondo dow kammu oo duu yaafoto on.¹⁵ Kaa so on njaafataako toojube on, Baabiraado moodon oo duu yaafataako luutti moodon.

Haala koorka

¹⁶—So on koorii, pati njurminkinee no naafigi'en bee nii: been journoto, yalla yimbe fuu ana anndita be hoorbe. Mido haalana on goonga: been kebii mbarjaari mum'en faa timmi.¹⁷ Kaa aan, so a hoorii, culmaa yeeso maa, ngujaa hoore maa¹⁸ pati yimbe annda a koordo. Baabiraado maa mo yiylataake oo tan anndata. Kasen duu Baabiraado maa jyoowo ko ngad-daa e cuucuukka, kajum yobete.

Haala jawdi dow kammu

¹⁹—Pati paggee jawdi aduna, do mooyu e ngudu mbonnata, do wuybe kelata baafe so ngujja.²⁰ Paggee jawdi dow kammu, do fay huunde bonnataa, wanaa mooyu wanaa ngudu, do wuybe kelataa baafe sako ngujja.²¹ Sabi do jawdi maa woni fuu, don yonki maa duu woni.

Haala fooyre e nimre

* 6:13 Cakite aaya 13 tawaaka e dereeji burdi fuu booyde dii.

²²—Gite ngoni lampa caldi. So gite maa ana moyyi, caldi maa fuu pooynan. ²³Kaa so de moyyaa, caldi maa fuu niibban. Ndennoo, so fooyre wonnde e maa ndee yo nimre, nimre hoontii nimre!

Haala ndaartugol Laamu Laamdo

²⁴—Fay gooto waawaa gollande halfaabe didon, sabi naa joomum wajii gooto, yidii kettiido oo, naa nanngondirii e gooto oo, yoppii kettiido oo. On mbaawaa gollidande Laamdo e jawdi.

²⁵Dum nee, mido wiya on: pati cujlee e nguurndam mon ko jaamaton e ko njaraton e ko koltoton. Pati cujlanee ko boornoto-don. Tama nguurndam buraa nguure? Tama caldi buraa koltal? ²⁶Yeewee pooli diwooji dii: di aawataa, di kettataa, di mbeembataa, kaa Baabiraado moodon gondo dow kammu oo ana jammina di. Onon nee, on buraa pooli teentilaade naa? ²⁷Homo e mon waawi beydude e balde mum fay nalooma gooto kammari sugulla mum? ²⁸Ko wadi so odon cujlna kaddule? Yeewee piindijji ley ngesa no peertirta: di tampataa, di mottataa. ²⁹Haya mido wiya on: Suleymaana e ngalu mum fuu paroraaki no gootel e majji nii. ³⁰So Laamdo ana holtinira nii leggiri taweteendi ley ngesa hannde, tippeteendi e yiite janngo, ko hadata mo holtinde on faa bura nii, onon famduube hoolaare! ³¹Ndennoo, pati cujlee faa mbiyon: «Kodum jaamaten? Kodum njaraten? Kodum boornoto-den?» ³²Sabi dee kulle fuu heefberbe tan ndaarata dum. Kaa Baabiraado mon gondo dow kammu oo ana anndi odon kasindini e majjum dum fuu. ³³Ndaartee tafon Laamu Laamdo oo, kajnum e foocitaare makko ndee. Ko heddi koo fuu, on beydante dum.

³⁴ Ndennoo, pati cujlanee janngo, sabi janngo sujlanan hoore mum. Nalooma fuu, donngal mum ana heydum.

7

Haala njijondiral

¹—Pati njijee, yalla odon mbaasa njijeede. ²Sabi hono no njijirton woobbe nii, nii njijirte-don. Kasen duu ko etiranton woobbe koo, dum etirante-don. ³Ko saabii so ada yiya kudol ley yitere sakiike maa, tawee aan nee, a yiylataa leggal gonngal e ley nde maa ndee? ⁴Hono mbaawru-daa wiide sakiike maa: «Sakiike, dal mi ittane kudol gonngol e yitere maa ngol», tawee aan nee, leggal woni e ley nde maa ndee? ⁵Naafiqi, ittu leggal gonngal e yitere maa ngal tafon, nden jiile maa laabata, faa kebaa no ittiraa kudol gonngol e yitere sakiike maa ngol.

⁶Pati ndokkee dawaadi ko dagii, sabi di mbirfitanto on di yata on. Pati caakee jaaye moodon dime yeeso girooji, sabi di njabban de.

No Laamdo hokkirta jaagiido dum

⁷—Naagee, on keban, tewtee, on njiitan, calminee gila odon damal galle, on udditante. ⁸Sabi jaagiido fuu heeban, tewtudo fuu yiitan, calmindo fuu udditante. ⁹Homo woni e mon mo biyum jaagotoo buuru so hokka dum haayre? ¹⁰Naa jaagoo dum liingu, hokka dum mboddi? ¹¹No mbonir-don fuu, odon ndokka biibbe mon kulle lobbe, sako Baabiraado mon gondo dow kammu oo. Omo hokka jaagiido mo fuu kulle lobbe. ¹²Ndennoo, ngadiranee yimbe no njid-don be ngadirana on nii. Dum woni ko Tawreeta Muusaa e dewte annabaabe dee njamiri.

Haala damal paadungal

¹³—Naatiree damal paadungal ngal! Sabi damal naatirgal e halkere ana yaajii, laawol mum ngol ana newii, jokkoobe ngol bee duu ana keewi. ¹⁴Kaa damal naatirgal e nguurndam ana faadii, laawol mum ngol ana tiidi, kasen yiitoofe ngol bee yo seeda.

Haala lekki e bidde mum

¹⁵—Ndeentee e annabaabe peneebe bee. So ebe ngara e mon, be nanndinkinto e baali, kaa so goonga, be jaatooji bondi. ¹⁶Golleeji maabbe annditirton be hono no lekki annditirtee bidde mum nii. Peguuje tebataake e kebbe, ibbe tebataake e piakkabere. ¹⁷Lekki lobbi bidde lobbe rimata, kaa lekki mbonki bidde bonde rimata. ¹⁸Lekki lobbi waawataas

rimde fidde bonde, kasen duu lekki mbonki waawataa rimde fidde lobbe.¹⁹ Lekki fuu ki rimataa fidde lobbe soppete, wedee e yiite.²⁰ Ndennoo, golleeji mabbe annditirton 6e.

No taalibaabe peneebe carirtee

²¹ —Wanaa wiyoobe kam «Moobbo, Moobbo» bee fuu naatata e Laamu Laamdo oo. Wadoobe sago Baabiraado am gondo dow kammu oo bee tan ngoni naatoobe e makko.²² Nannde dargal, heewbe mbiyan kam: «Moobbo, Moobbo! Wanaa e innde maa min njottiniri nulal naa? Wanaa e innde maa min ndibbiri seydaani'en naa? Wanaa e innde maa min ngadiri kaayde keewde naa?»²³ Oon wakkati, mi jaaborto 6e nii: «Mi anndaa on abada. Ngoddee kam, onon wadoobe ko boni bee!»

Haala cuudi diidi

²⁴ —Ndennoo, neddo fuu kettindiido haalaaji am dii so jokki di, nanndan e hakkilante mahudo suudu mum e dow haayre.²⁵ Yiwoonde tobi, ilaali mbuuwi, kenuuli mawdi mbibbi e mayru, fuu ndu saamaali, sabi ndu diidaama dow haayre.²⁶ Kaa neddo fuu kettindiido haalaaji am dii so jokkaali di, ana nanndi e mo walaa hakkille, mahudo suudu mum e dow njaareendi.²⁷ Yiwoonde tobi, ilaali mbuuwi, kenuuli mawdi mbibbi e mayru, ndu wurji wurjugol manngol.

²⁸ Nde Iisaa tilii e diin konngi ndee, jamaa oo satti haayneede e waaju makko oo,²⁹ sabi o waajorike 6e hono no jom baawde nii, wanaa no dunkee'en Sariya bee nii.

8

No Iisaa selliniri ceppaado

¹ Ko Iisaa jippii waamnde haayre ndee koo, jamaa keewdo jokki e makko.² Oon wakkati, gorko ceppaado wari diccii yeeso makko, wii mo:

—Moobbo, so tawii a jaabii ada waawi sellinde kam.

³ Iisaa foocci junngo mum, memi mo, wii:

—Mi jaabii, sellu!

Don e don, ceppu gorko oo selli.⁴ Caggal dum, Iisaa wii mo:

—Hettinda faa moyya! Pati kaalanaa dum fay gooto, kaa yaa holloy hoore maa jottinoowo sadaka, ngadaa sadaka mo Muusaa yamiri oo, faa anndina 6e a sellii.

No Iisaa selliniri golloowo hooreejo sordaasi'en

⁵ Nde Iisaa naatannoo Kafarnahum ndee, hooreejo sordaasi'en battii mo, ndaardi mo mballa, wii:

—Moobbo, golloowo am ana lelii cuudi, sellaa faa junngo yahataa koyngal warataa, ana naawa sanne!

⁷ Iisaa wii mo:

—Mi yahan mi sellinoya mo.

⁸ Kaa hooreejo sordaasi'en oo jaabii, wii:

—Moobbo, miin, mi wanaa fay huunde, fotaa ko ngaraa galle am. Ndennoo dajna ko kaal-daa tan, golloowo am oo sellan.⁹ Miin e hoore am mi laamaado, miin duu mido laamii sordaasi'en. So mi yamirii gooto yaha, yahan, so mi wii goddo wara, waran, so mi wii golloowo am wada huunde, wadan.

¹⁰ Nde Iisaa hettindii mo ndee, haaynaa e makko sanne, wii jokkuube e mum bee:

—Mido haalana on goonga, mi yiyaali hono ngal goondinal e sellude fay e Israa'ilanke.

¹¹ Mido haalana on, heewbe iwrata funnaange e hiirnaange, njoododoo e Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba, be jaamda ley Laamu Laamdo.¹² Kaa jogoraabe naatoobe e Laamu oo bee, mbedete ley nimre wonnde sella ndee, ton 6e mboyata be jeryondira niyye.

¹³ Caggal dum, o wii hooreejo sordaasi'en oo:

—Hootu galle maa! Yo laatane no ngoondinir-daa nii.

E oon wakkati jaati, golloowo hooreejo sordaasi'en oo sellinaa.

No Iisaa selliniri jaawfe heewbe

¹⁴Iisaa yehi galle Piyeer, tawi esii Piyeer debbo ana lelii yo jontaado. ¹⁵Iisaa memi junngo makko, jontere makko selli, oon immii laatanii mo njaatigi.

¹⁶Nde hiirnood ndee, Iisaa waddanaa yimbe heewbe fe ladde woni e mum'en. Konngol makko tan o ribbiri laddeeji gondi e maabbe dii, o sellini jawbe bee fuu. ¹⁷O wadi non faa dum tabintina haala ka Laamdo yottiniri annabi Esaaya kaande oon wii:

«O ittii tampere meeden,

o sellinii jawuuji meeden.»*

No yimbe mbiiri njokkan e Iisaa

¹⁸Nde o yii jamaa oo ana filii mo ndee, o yamiri o lummbinee. ¹⁹Dunkee Sariya gooto battii, wii mo:

—Moobbo, mi jokkete do njahataa fuu.

²⁰O wii oon:

—Doldolde ana njogii gayde, pooli duu ana njogii cuudi, kaa Bii Neddo oo walaa fay do soppinoor sako faa lelna hoore mum fowtinoo.

²¹Goddo jeyaado e taalibaabe bee wii mo:

—Moobbo, accu mi iroya baabam tafon.

²²O jaabii oon, o wii:

—Jokkam, dal maaybe ira maaybe mum'en.

No Iisaa waaltiniri yiwoonde e henndu

²³O naati laana, taalibaabe makko njokki e makko. ²⁴Don e don, yiwoonde immodii e henndu mawndu e weendu nduu faa bempeeje ana cudda laana kaa, tawi kanko omo daanii. ²⁵Taalibaabe bee battii mo, pinndini mo, mbii mo:

—Moobbo, danndu min! Miden nii kalkool!

²⁶O jaabii be, o wii:

—Ko hulfsinta on? Onon famfube hoolaare!

E oon wakkati, o immii, o jahii e henndu nduu e ndiyam weendu dam. Non fuu wii teen!

²⁷Haaynii be, ebe mbyia:

—Gorko homo sifa mum wa'i nii, fay kenuuli e ndiyam ana dowltanoo dum?

No Iisaa selliniri worbe didon laddaabé

²⁸Nde Iisaa lummbunoo so heetti e leydi Gadaren ndee, worbe didon laddaabé njalti ley janaale, kawri e makko. Ebe janngunoo faa fay gooto suusaano yabboraade laawol ngol.

²⁹Be ndarii ebe nduka ebe mbyia:

—Bii Laamdo, ko njid-daa wadude min? Torrude min waddu maa doo, gila wakkati cartaado oo yottaaki naa?

³⁰Sewre girooji mawnde ana durannoo sera don. ³¹Seydaani'en bee ndardi mo mbii:

—So ribbude min njid-daa, dunjana min min naatoya e ndee doo sewre girooji.

³²O wii be:

—Njehel!

Seydaani'en bee njalti, naatoyi e girooji dii. Don e don, sewre ndee fuu diiri iwi hoore waamnde haayre too, sumpitii ley weendu nduu, yoolii. ³³Duroobe bee ndogi kooti ngeenndi too, njantoyii ko wadi koo fuu fay ko laddaabé bee koo. ³⁴Oon wakkati, yimbe ngeenndi bee fuu njehi hawritoyde e Iisaa. Nde be njii mo ndee, be ndardi mo o yalta leydi maabbe ndii.

No Iisaa selliniri gorko bonnguujoo

¹Iisaa naati laana, lummbiti, warti ngeenndi mum. ²O waddanaa bonnguujoo ana lelnaa e dengeleewo. Nde o yii goonfinal yimbe bee ndee, o wii bonnguujoo oo:

—Gidam, seya! Luutti maa njaafaama!

* 8:17 Esaaya 53.4

³E oon wakkati, dunkee'en Sariya yogaabé miili e ko'e mum'en: «Oo gorko ana bonkoo Laamdo!» ⁴O faami miilooji maabé, o wii:

—Kodum wadi so odon miiloo dii miilooji bondi e ferde moodon? ⁵Wiide «Luutti maa njaafaama» e wiide «Imma yaa», kodum hen buri newaade? ⁶Kaa, faa mi anndina on Bii Neddo ana jogii baawde e aduna oo yaafaade luutti...

Nden, o wii bonngujo oo:

—Imma, bäm dengeleewo maa, kootaa suudu maa!

⁷Gorko oo immii, hooti suudu mum. ⁸Nde yimbe bee njii dum ndee, kuli, ndarii ana njetta Laamdo saabe ko hokki bii-aadama baawde baade nii koo.

No lisaa noddiri Matta jokka e mum

⁹Lisaa iwi don, ana e laawol. O yii gorko biyeteedo Matta ana joodii e duwaajneere mum, o wii dum:

—Jokku e am.

Matta immii, jokki e makko.

¹⁰Caggal dum, o waro omo jaama ley galle Matta. Duwaajneere hono mum'en ngari njoodii ana jaamda e makko kanko e taalibaabé makko. ¹¹Farisa'en bee njii dum, ndarii ana mbiya taalibaabé makko bee:

—Ko saabii so moobbo moodon ana jaamda e duwaajneere, kajum e luuttoobé hono mum'en?

¹²O nani dum, o wii bee:

—Wanaa celludo hasindini e cawroowo, jawndo hasindini e cawroowo. ¹³Njehee njanngoyee ko winndaa ley Dewtere Seniinde koo. Laamdo wii:

«Yurmeende woni ko njidu-mi,

wanaa sadaka duppeteedo.»*

Sabi wanaa noddude fooccitiife waddi kam, noddude luuttoofe woni ko waddi kam.

Haala koorka

¹⁴E oon wakkati, taalibaabé Yaayaa battii lisaa, lamndii mo dum doo:

—Ko saabii so minen e Farisa'en bee miden koora kaa taalibaabé maa bee koorataa?

¹⁵O jaabii bee, o wii:

—Tama nootiiibe kuurtungu ana mbaawi joornaade so jommbaajo gorko ana wondi e mum'en? Kaa jalaade ngaran de jommbaajo gorko oo ittetee e hakkunde maabé. E deen jalaade, bee kooran. ¹⁶Fay gooto dammbataa fetalaare heyre e kaddungal kiinngal, sabi fetalaare heyre ndee daamtan kaddungal kiinngal ngal, ceekol ngol feyadoo. ¹⁷Kasen duu peguujam kesam loowataake e sumalleeji kiifdi. So dum wadii, sumalleeji dii pusan, peguujam dam yuppoo, sumalleeji dii mbona. Haya peguujam kesam e sumalleeji kesi loowetee, yalla dum fuu edum reenoo.

No lisaa selliniri debbo e no wuurtiniri suka debbo

¹⁸Nde lisaa woni e haalde dum ndee, hooreejo suudu waajordu gooto yottii, dicci yeeso mum, wii:

—Biyam debbo hededitaaki jooni temmbu. Kaa war faw junngo maa e makko, o wuurtan.

¹⁹Lisaa immii jokki e makko, kajum e taalibaabé mum. ²⁰Ebe e laawol, debbo gooto mo tuundi mum tayataa ko waarata e duubi sappo e didi, iwri caggal lisaa, memi kommbol saaya makko. ²¹Sabi o milili e becce makko: «So mi hefibii memde saaya makko tan, mi sellan.» ²²Lisaa yeecctii, yii mo, wii:

—Banndam debbo, seya! Goondinal maa danndii ma.

Oon wakkati fuu, debbo oo selli. ²³Lisaa yottii galle hooreejo waajordu oo, non o yii fiyoobe cereeli wonbe to maayde too bee e yimbe woyoobe bee, ²⁴o wii:

—Immee doo, sabi suka debbo oo maayaali, o daaniido tan.

Be njali mo. ²⁵Nde yimbe bee njaltinaa sella ndee, o naati ley suudu nduu, o nanngi junngo suka debbo oo, nii immii. ²⁶Oon kabaaru saakii e leydi ndii fuu.

* 9:13 Hosee'a 6.6

No Iisaa wumtiniri wumbe didon

²⁷ Nde Iisaa yahata ndee, wumbe didon njokki e mum ana ngulla ana mbiya:

—Taanii Daawuuda, yurma min!

²⁸ Nde o yottii cuudi ndee, wumbe bee battii mo, o lamndii dum'en, o wii:

—Odon ngoondini mido waawi wallude on?

Be njaabii mo, be mbii:

—Moobbo, minden ngoondini.

²⁹ E oon wakkati, o memi gite mabbe, o wii:

—Yo laatano on no ngoondinir-don nii.

³⁰ Don e don be mbumti. O yaggini be, o wii be:

—Pati kaalanee dum fay gooto.

³¹ Kaa be njehi tan be caaki kabaaru makko e leydi ndii fuu.

No Iisaa selliniri gorko muumo

³² Nde wumtinaabe bee njaltunoo ndee, Iisaa waddanaa kasen gorko mo seydaani muumdfini. ³³ O ribbi seydaani oo tan, muumdfunoodo oo watti haalde. Jamaa oo fuu haaynaa, ana wiya:

—Hono dum yiyaaka e Israa'iila abada!

³⁴ Kaa Farisa'en bee mbii:

—Hooreejo seydaani'en oo hokki mo baawde ribbude seydaani'en bee!

No Iisaa yurmorii yimbe be ngalaa kawjo

³⁵ Iisaa ana yiiloo e geelle e gure fuu, ana waajoo e ley cuudi baajordi, ana oyynoo Kabaaru Lobbo haala Laamdu oo, omo sellina jawuuji e ellaaji fuu. ³⁶ Nde o yii yimbe bee ndee, be njurminii mo, sabi be tampube be tayubee dimme hono baali di ngalaa duroowo nii. ³⁷ Oon wakkati, o wii taalibaabe makko bee:

—Gese benndude ana keewi, kaa hettoobe keewaa. ³⁸ Ndennoo, jaagee Jom kettal oo nelda hettoobe to hettantee too.

10

No Iisaa suborii nelaabe sappo e didon

¹Iisaa noddi taalibaabe mum sappo e didon bee, o hokki be baawde ribbugol seydaani'en e sellingol sii jawuuji e ellaaji fuu. ²Inde nelaabe sappo e didon bee annii: arano e mabbe yo Simon noddirteedo Piyeer e Andire mijum, Yaakuuba bii Jebede e Yuhanna mijum, ³Filipa e Bartolome, Tomaa e Matta duwaajne oo, Yaakuuba bii Alfaa, kajum e Tadde, ⁴Simon kiranoowo suudu baaba e Yahuuda Isikariyota jammbotoodo mo oo.

No Iisaa neliri taalibaabe mum sappo e didon bee

⁵Iisaa neli been sappo e didon, o wii be:

—Pati njehee e leyde de Yahuudiyankoobe ngalaa e mum dee, kasen duu pati naatee e geelle Samariya. ⁶To baali suudu Israa'iila majjudi dii kaan-don yaade. ⁷To njahaton fuu, oynee mbyion «Laamu Laamdo battiimal» ⁸Cellinon jawbe, nguurtinon maayfe, cellinon seppaab, ndibbon seydaani'en. On kebirrii nii tan, ndokkiree nii tan. ⁹Pati naboree karjje naa cardi naa mbuudu jakawalle e njibaaaji moodon. ¹⁰Pati fay gooto e moodon bama pade naa sawru. Sabi gollooana haandi e nguire.

¹¹ So tawii on ngarii e ngeenndi naa wuro, tewtee njaatigi lobbo, kasen keddee njaatigi mon doo faa nde iw-don don. ¹² So odon naata e galle, calminon. ¹³ So galle oo ana haandi hen, yo jam mon yotto mo. Kaa so mo haandaa hen, yo jam mon wartu e mon. ¹⁴ So won galle naa ngeenndi do on njabbaaka naa on kettindaaka, njaltee nokku oo, pidson colla koyde mon duu. ¹⁵Mido haalana on goonga: jannde darngal, jukkungo ndiin ngeenndi buran ngo geelle Sodooma e Gomoora ngoo naawde.*

* 10:15 Sodooma e Gomoora yo geelle fidji de Laamdo halkii saabe heewgol majje luutti. Yeew Puddoode 19.1-29

Haala torraaji garooji

¹⁶—Kettindee! Mi nelii on no baali hakkunde pobbi nii. Ndennoo, yoy'iree no boje nii, neworee no buugaaji nii. ¹⁷Ndeento-don e yimbe bee, sabi be ndarnan on e carirde, be piyan on dorri ley cuudi maabbe baajordi. ¹⁸On nabete yeeso saroobe e kaanankoobe saabe am, faa laatanano-don kam seedee'en yeeso maabbe kambe e heeferbe bee. ¹⁹So on ndarnaama e sarirde, pati mbemmbé-don no kaaldaton naa ko kaalaton. Sabi on ndokkete konngi di kaan-don haalde e oon wakkati, ²⁰di iwataa e moodon, ko selli hen dee, RuuhuBaabiraado moodon oo haalata ley moodon. ²¹Neddo hokkitiran sakiike mum waree, baabiraado duu biyum. Bibbe immansto saaraabe mum'en, piya dabare yalla been ana mbarree. ²²Yimbe fuu mbajan on saabe am. Kaa mujudo faa timmoode, joormum hisinte. ²³So on torraama e ngeenndi ngootiri, ndoganee ngonndi. Mido haalana on goonga: on piltidataako geelle Israa'iila dee fuu tawa Bii Neddo wartaali.

²⁴Taalibbo buraa moobbo mum, maccudo buraa kalfaado mum. ²⁵Ana yidaa taalibbo wuurdha no moobbo mum wuurdii fuu, maccudo duu no kalfaado mum wuurdii. Miin duu, mi noddiraama «Beelsebul» (hooreejo seydaani'en), wanaa haala mon onon.

Haala kulol Laamdo

²⁶—Ndennoo, pati kulee yimbe. Walaa fuu ko suudii ko banngintaake, walaa sirri mo saakataake. ²⁷Ko kaalan-mi on e nimre koo, kaaltee dum e fooyre. Ko ngurundante-don koo, oynee dum dow beneeji. ²⁸Pati kulee waroobe terde, be mbaawanaa yonkiji. Laamdo baawdo halkude terde e yonkiji fuu e jahannama, oo kaan-don hulde. ²⁹Tama biiwuujididi coottataake mbuudu? Kaa fay gootel e majji yanataa e leydi tawa wanaa e sago Baabiraado moodon oo. ³⁰Onon, fay leebi ko'mon fuu ko limaa. ³¹Ndennoo, pati kulee, sabi onon buri biiwuujididi keewdi teentilaade.

³²Neddo fuu ceettaniido kam yeeso yimbe, miin duu, mi seettanto dum yeeso Baabiraado am gondo dow kammu oo. ³³Kaa calaniido kam hakkunde yimbe fuu, miin duu, mi salanto dum yeeso Baabiraado am gondo dow kammu oo.

No Iisaa laatorii sabaabu ceeraagu yimbe

³⁴—Pati milee jam ngardu-mi e leydi ndii. Mi wardaali e jam, kaafaawi ngardu-mi. ³⁵Ko waddi kam dee, seenndude biiddo gorko e baam mum, biiddo debbo e inna mum, debbo bamaado e esum debbo. ³⁶Neddo fuu koreejii mum laatotoo waybe mum. ³⁷Korsindo inna mum naa baam mum faa buri kam fuu, wanaa potudo laataade taalibbo am. Korsindo biyum gorko naa debbo faa buri kam fuu, wanaa potudo laataade taalibbo am. ³⁸Mo bamaali leggal mum bardugal,[†] jokka e am fuu, wanaa potudo laataade taalibbo am. ³⁹Tewtuudo reenude yonki mum fuu, waasan ki, kaa baasirdo ki sabaabu am, hewtan ki.

Haala mbarjaari

⁴⁰—Jabbiido on fuu jabbiima kam, jabbiido kam fuu jabbiima neldo kam oo. ⁴¹Jabbiido annabaajo saabe o annabaajo fuu, heban mbarjaari ndi annabaajo fodanaa ndii. Jabbiido neddo pooccitiido saabe o pooccitiido fuu, heban mbarjaari ndi pooccitiido fodanaa ndii. ⁴²Mido haalana on goonga: neddo fuu dokkudo burdo famfude e taalibaabe am bee fay so horde loonde ndiyam buubudam tan saabe o taalibbo am, o waasataa hebude mbarjaari makko.

11

¹Nde Iisaa tilii yamirde taalibaabe mum sappo e didon bee ndee, iwi don, yehi jannginoyde e waajoyaade ley geelle piliide dee.

No Yaayaa neliri taalibaabe mum to Iisaa

²Yaayaa ana ley kasu. O nani golleeji Almasiihu oo ana njantee, o neli taalibaabe makko bee, ³faa lamndoo Iisaa:

—Aan woni kaando warde oo, naa min ndooman goddo?

[†] 10:38 koro bamde leggal bardugal woni fellisidde mursude yonki mum hono no Iisaa nii.

⁴Iisaa jaabii ɓe, wii:

—Njehee, njantanoyee Yaayaa ko nan-don e ko njii-don fuu: ⁵wumbe ana mbumta, layannoobe ana njabba faa gasa, seppaabé ana cellinee, faadubé ana paadita, maaybe ana nguurta, misikiina'en duu kaalanaama Kabaaru Lobbo oo. ⁶Oon mo salaaki goondinde kam, welii hoore.

⁷Nde nelaabe Yaayaa bee njahata ndee, Iisaa fuddi haalande jamaa oo haala Yaayaa, o wii:

—Kodum yeewoyno-don to ladde jeereende too? Kudol dimmabotoongol e henndu naa?

⁸Ndennoo, kodum yeewoyno-don? Gorko pariido naa? Pariife e galleiji kaanankooibe tawetee. ⁹Ndennoo, kodum yeewoyno-don? Annabaajo naa? Goonga! Mido haalana on, omo buri annabaajo. ¹⁰Kanko woni mo Binndi dii cappii oo:

«Miin Laamdo, mi ardinante nelaado am moyyinanoovo ma laawol.»*

¹¹Mido haalana on goonga: bammbaade bammbaali burdo Yaayaa mo lootagal batisima oo, tawee nee, burdo lo'ude e Laamu Laamdo oo buri mo teddude. ¹²Gila Yaayaa mo lootagal batisima fuddi waajaade, Laamu Laamdo ana ruggoree semmbe, ruggotoobe bee ana ndaraa teetude mo. ¹³Annabaabe bee fuu kajum e Tawreeta Muusaa cappike Laamu oo faa e jamaanu Yaayaa. ¹⁴So odon njaba haala maabbe, Yaayaa woni annabi Iliyaasa mo garol mum sappaa oo. ¹⁵Jom nowru fuu yo nanu.

¹⁶Kodum mbaaw-mi nanndinde e yimbe oo jamaanu? Ebe nanndi e sukaabe joodiibe e luumooji, bee doo ana mbiya bee too:

¹⁷«Min piyanii on cereeli,

on mbamaali,

min mboyanii on woondu yurminiindu,

on dusaali.»

¹⁸Sabi Yaayaa warii, o kooroowo, o yarataa doro, wiyaama o laddaado. ¹⁹Bii Neddo oo duu warii ana jnaama, ana yara, yimbe mbii dum: «Naamde e yarde tan woni e hakkille mum, o gido duwaaje'en e luuttoobe hono mum'en!» Kaa hakkilantaaku Laamdo ana bannginaa goonga muudum ley golleeji muudum.

No Iisaa feliri geelle caliide tuubude

²⁰Caggal dum, Iisaa fuddi felde geelle de o buri wadude e mum kaayde dee, sabi hodubé e deen geelle bee tuubaali. O wii:

²¹—Bone woodanii ma, aan Korasin! Bone woodanii ma, aan Baytisaydal Sabi so kaayde gadanooode e ley moodon dee ngadanooma Tirus e Sidon, nden, hodubé ton bee tuubanno law, tawete be boornike licce caakuuji, be njoodike e ndoondi faa be kollita tuubugol maabbe. ²²Saabe dum, mido wiya on: jannde darngal, jukkungo mon buran ngo Tirus e Sidon ngoo naawde. ²³Aan duu Kafarnahum, afa miila a toownete faa dow kammu naa? A leydinte faa keedaa ley maaybe. Sabi so kaayde gadanooode e maa dee ngadanooma Sodooma, nden, ndiin ngeenndi heddotono faa jooni. ²⁴Saabe dum, mido wiya on: jannde darngal, jukkungo mon buran ngo Sodooma ngoo naawde.

No Iisaa fowtinirta yimbe

²⁵Oon wakkati fuu, Iisaa wii:

—Baabiraado jom kammu e leydi, mi yetti ma, sabi a suudii dee kulle hakkilanteebe, kajum e anndubé, bannginan-daa dum cukaloy. ²⁶Jaati Baabiraado, hono non worri sabi dum wel maa.

²⁷Baabiraado am tummbii huunde fuu e junngo am. Fay gooto anndaa Bajjo oo so wanaa Baabiraado oo, fay gooto anndaa Baabiraado oo so wanaa Bajjo oo, kajum e mo Bajjo oo muuyi bannginande dum fuu.

²⁸Onon yimbe tampube roondaade donnge teddude, on fuu ngaree e am, mi fowtinan on. ²⁹Dalee mi fawa tekkere am e dow mon, accon mi janngina on, sabi mido sawrii, mido

* 11:10 Malakiya 3:1

leydinkinii, on tawan hen fowtere yonkiji moodon.³⁰ Sabi tekkere am ana yaafi roondaade, donngal am ana huyfi.

12

Haala jalaande fowteteende

¹ Oon wakkati, Iisaa e taalibaabe mum ana ceeka gese ley jalaande fowteteende. Taalibaabe makko njolbi, ana kelta butaali ana yakka. ² Nde Farisa'en bee njii dum ndee, ndarii ana mbiya mo:

—Yeew, taalibaabe maa bee ana ngolla ko dagaaki gollude jalaande fowteteende!

³ O jaabii bee, o wii:

—Tama on njanngali ko Daawuuda wadi nde yolbunoo, kajum e yimbe mum? ⁴ O naati e ley hukkum ceniido oo, kanko e yimbe makko, be jaami buuru cakkaado oo. Haya, be ndujanaaka jaamde mo, yottinoobe sadaka tan njey jaamde mo. ⁵ Naa duu, on njanngali e ley Tawreeta Muusaa, nde wonnood yottinoobe sadaka bee ana ngolla ley Suudu Dewal Mawndu nduu fay jalaande fowteteende? Kambe nee, ebe comma jalaande fowteteende ndee, kaa dum felataa bee. ⁶ Mido wiya on: ko buri Suudu Dewal Mawndu ana doo. ⁷ Sinndo odon anndunoo ko kaa haala Laamdo firritata: «Yurmeende woni ko njidu-mi, wanaa sadaka duppeteedo», on carataano bee laasufe. ⁸ Sabi 'Bii Neddo oo jey jalaande fowteteende ndee.

No Iisaa selliniri gorko mo junngo mum waati

⁹ Iisaa iwi don naatoyi suudu mabbe waajordu. ¹⁰ Gorko mo junngo mum waati ana wonnood don. Wonnood bee tuufani Iisaa yalla ana keba no kappira dum. Saabe dum, be lamndii mo dum doo:

—Sariya meeden oo hokkii en sellinde neddo jalaande fowteteende naa?

¹¹ O jaabii bee, o wii:

—So won e mon jogiido mbaalu, so oon mbaalu saamii e luggere jalaande fowteteende, wanaa joomum yaltinoyan mo naa? ¹² Odon anndi neddo ana buri mbaalu do woddi! Ndennoo, ana dagoo wadande neddo ko moyyi jalaande fowteteende.

¹³ Caggal dum, o wii gorko oo:

—Fooccu junngo maa!

Oon foocci ngo tan, ngo selli faa ngo warti hono no wonngo ngoo nii. ¹⁴ Farisa'en bee njalti, njoodoyii faa ndawrida no mbarda Iisaa.

No Laamdo suborii kaadime mum Iisaa

¹⁵ Nde Iisaa nani dum ndee, iwi e oon nokku, yimbe heewbe njokki e makko. O sellini jnawbe bee fuu, ¹⁶ o daalii been pati kumpita fay gooto kabaaru makko. ¹⁷ Dum wadirii non yalla haala ka Laamdo yottinirnoo annabi Esaaya kaa ana tabita nde oon wii:

¹⁸ «Annii kaadime am mo cubii-mi.

Kanko korsin-mi,

kanko welni 6ernde am.

Mi jippinan e makko Ruuhu am,

o ooynanto leji dii laawol fooccitaare.

¹⁹ O falondirtaake, o dukataa,
daanda makko nanataake e mbeddaaji.

²⁰ O helataa kudol oojniingol,

o njifataa moottila mo pooyel mum famdi

faa jnandde o hokki fooccitaare jaalogal.

²¹ Lepi dii fuu pawan jikke mum'en e makko.»*

No Iisaa fenniri ko happaa koo

²² Nden, Iisaa waddanaa gorko bumdo muumo, sabi oon yo laddaado. O sellini dum faa wattii haalde e yiide. ²³ Haaynii yimbe bee fuu, ndarii ana mbiya:

* 12:21 Esaaya 42.1-4

—Dum nee, taanii Daawuuda oo woni doo naa?

²⁴Kaa nde Farisa'en bee nani dum ndee, mbii:

—E baawde «Beelsebul» hooreejo seydaani'en o ribbirta seydaani'en bee.

²⁵Nde wonnoo lisaa anndii miilooji mabbe, o wii 6e:

—Laamu fuu pecciido ana haba e hoore mum, bonan. Ngeenndi naa galle fuu pecciido ana haba e hoore mum, heddataako. ²⁶So Iibiliisa ribbi seydaani'en mum, feccii hoore mum. Ndennoo, hono laamu mum heddortoo? ²⁷So tawii «Beelsebul» ndibbiran-mi seydaani'en, yimbe mon bee nee, homo ndibbirta 6e? Yimbe mon bee jaati kollata on ngalaa e goonga! ²⁸Kaa so Ruuhu Laamdo ndibbiran-mi seydaani'en, dum ana holla Laamu Laamdo warii e mon.

²⁹Lisaa beydi hen, wii:

—Fay gooto waawaa naatude e galle gorko jom semmbe teeta jawdi mum tawee haabaaali joomum tafon. Kaa so haabii joomum faa teenjii, ana waawi nabude ko woni e galle mum fuu.

³⁰Mo waldaa e am fuu yo gajoo am. Mo moobtidataa e am fuu yo caakoowo. ³¹Saabe dum, mido wiya on: yimbe ana mbaawi yaafeede luutti mum'en fuu, kajum e bonkaaji fuu. Kaa bonkiido Ruuhu Ceniido oo yaafataake. ³²Neddo fuu kaaldo ko boni e Bii Neddo, ana waawi yaafeede, kaa neddo fuu kaaldo ko boni e Ruuhu Ceniido, yaafataake jooni, yaafataake wakkati garoyoowo.

No lekki annditirtee bidde mum

³³—So lekki ana moyyi, bidde mum moyyan, so lekki moyyaa, bidde mum moyyataa, sabi lekki bidde mum annditirtee. ³⁴Bibbe bolle bonde! Hono hen mbaawirton haalde ko moyyi tawee on bonbe? Sabi ko woni e bernde, dum yaltata e hunduko. ³⁵Neddo moyyo, ko moyyi iwata e ndesaari ngonndi ley bernde mum. Neddo bonfo, ko boni iwata e ndesaari ngonndi ley bernde mum. ³⁶Mido wiya on: jannde darngal yimbe kaaltan haalaaji laaliidii di kaalnoo fuu. ³⁷Sabi neddo haalaaji mum sarirtee pooccitiido naa jukketeedo.

No Farisa'en ndaardiri taagumansa

³⁸Caggal dum, yoga e dunkee'en Sariya, kajum e Farisa'en mbii lisaa:

—Moobbo, miden njidi kollaa min taagumansa Laamdo nel maa.

³⁹O jaabii 6e, o wii:

—Jamaanu jooni bondo cobudo oo ana ndaara holleede taagumansa, kaa taagumansa fuu o hollataake so wanaa taagumansa annabi Yuunusa oo. ⁴⁰Sabi, no Yuunusa wadirra balde tati jemma e jalooma ley reedu liingu mawdo oo nii, hono non Bii Neddo wadirra balde tati jemma e jalooma ley yanaande. ⁴¹Nannde darngal, worbe Niniwe immodoto e yimbe jamaanu jooni bee, liba dum'en. Sabi worbe Niniwe tuubii nde nannoo waaju Yuunusa oo ndee. Haya, burdo Yuunusa ana doo! ⁴²Nannde darngal, kaananke debbo leydi baaleeri oo immodoto e yimbe jamaanu jooni bee, liba dum'en. Sabi o iwiirino faa hoore leydi, warde hettindaade haalaaji Suleymaana kebbinaadi hakkilantaaku dii. Haya, burdo Suleymaana ana doo!

Haala wirfitagol seydaani

⁴³—So seydaani yaltii e neddo, seydaani oo yiiloyto e nokkuuje joorde tewta do joottinoo, kaa jootttere fuu o hebataa. ⁴⁴Nden kaa, o wiya: «Mido nii wirfitoo galle am mo egguno-mi e mum oo.» So o wirfitike, o tawan galle oo yo bolo, ana wuuwaa, ana moyyinaa faa woodi. ⁴⁵Nden, o wirfitoo, o waddoya seydaani'en njeddon wobbe burbe mo bonde. Be naata e galle oo, be koda e mum. Nii battane oo neddo burdata arannde mum bonde. Nii yimbe ndee fedde bonnde duu laatoytoo.

Inna lisaa e mijiraabe lisaa

⁴⁶Nde lisaa haaldannoo e jamaa oo ndee, inna makko e mijiraabe makko worbe njottii. Be ndarii sella, ebe njidi yiide mo. ⁴⁷Won biido mo:

—Inna maa e mijiraabe maa ana ndarii sella ana njidi yiide ma.

⁴⁸O jaabii oon nedđo, o wii düm:
—Homo woni innam? Hobे ngori mijniraabe am?
⁴⁹O sappii taalibaabe makko bee, o wii:
—Innam e mijniraabe am annii. ⁵⁰Sabi mijnam naa innam yo nedđo gadoowo sago Baabiraado am gondo dow kammu oo.

13

Banndol haala aawoowo

¹Ley oon jalooma, lisaa yalti cuudi, joodoyii daande weendu. ²Jamaa keewdo ana filii mo faa o naatoyi laana, o joodii ley makka. Yimbe bee ndarii e daande ndiyam dam. ³O haalaniri be kulle keewde e banndi. Omo wiya:

—Aawoowo yalti aawoyde. ⁴E ley sankugol ngol, yoga e aawdi ndii saami e laawol, pooli ngari cubi dum. ⁵Yoga mayri saami e korokaaye do leydi heewaano, fudi don e don sabi aawdi ndii iraaka gasa. ⁶Kaa nde naange wulnoo ndee, sumi, yoori saabe walaa dadi. ⁷Yoga mayri saami do kebbe pudata. Ndi fudidi e majje, de cuumi ndi. ⁸Yoga mayri saami e leydi lobbiri, fudi, rimi: yoga sowii cowe teemedere, yoga capande jeegom, yoga capantati. ⁹Jom nowru fuu yo nanu!

Ko saabii so lisaa ana haaldira e yimbe banndi

¹⁰Oon wakkati, taalibaabe bee battii lisaa lamndii mo, mbii:

—Kodum wadi so ada haaldira e maabbe banndi?

¹¹O jaabii be, o wii:

—Onon, on ndokkaama faamude goonga teddudo haala Laamu Laamdo oo, kaa kambe, be ndokkaaka dum. ¹²Sabi jogiido fuu, beydante faa heewa. Kaa mo walaa oo, fay seeda mo jogii oo teetete. ¹³Dum saabii so mido haaldira e maabbe banndi:

«Tawee be yeewoobe, be njiyataa,

Tawee be hettintoobe, be nanataa, be paamataa.»

¹⁴Nii ko Laamdo wadunoo e hunduko annabi Esaaya koo tabitiri e maabbe:

«On kettinto faa palon noppii, kaa on paamataa.

On yeewan faa puttinon gite, kaa on njiyataa.

¹⁵Sabi yimbe ngol lejol laatike tiidube ko'e:

Be cukkii noppii maabbe,

be muubbii gite maabbe,

so wanaa dum

gite maabbe njiyani,

noppii maabbe nanan,

hakkillaaji maabbe paaman,

be tuuban, mi sellina be.»*

¹⁶Kaa onon, on mbelii hoore: gite moodon ana njija, noppii moodon duu ana nana! ¹⁷Mido haalanra on goonga: annabaabe heewbe e fooccitiibe heewbe muuyiino yiide ko njiyaton koo, be njiyali. Be muuyiino nandee ko nanaton koo, be nanaali.

No lisaa firtiri banndol aawoowo

¹⁸—Ndennoo, kettinee maanaa banndol aawoowo ngol. ¹⁹Nedđo fuu nando haala Laamu Laamdo tawee faamaali dum, bondo oo waran, doofa ko aawaa e bernde mum koo. Kabaaru oo nedđo ana nanndi e laawol do aawdi ndii saami do. ²⁰Kabaaru aawdi saamundi e korokaaye ndii, ana nanndi e nedđo nanoowo konngol ngol so jaabboroo ngol seyo don e don. ²¹Kaa ngol walaa dadi e makko, o nanangan ngol wakkati gooto tan. So dum billike naa so o torrike saabe konngol ngol, o yankiran don e don. ²²Kabaaru aawdi saamundi e kebbe ndii, ana nanndi e nedđo nanoowo konngol ngol, so sugullaaji adurna e koonti jawdi cuuma ngol, ngol laatoo dimarol. ²³Kaa kabaaru aawdi saamundi e leydi mbelndi ndii, been ngoni nanoofe konngol ngol so paama ngol. Oon wakkati, be ndiman biibbe: yoga teemedere, yoga capande jeegom, yoga capantati.

* 13:15 Esaaya 6.9-10

Bannadol haala hudo bonko ley ngesa alkama

²⁴Iisaa haalani be banndol gonngol, wii:

—Hono nii Laamu Laamdo oo wa'i: gorko aawi e ngesa mum aawdi lobbiri. ²⁵Nde yimbe fuu daaninoo, gajo oon gorko wari, aawi hudo bonko e ley gulle dee, witti. ²⁶Nde aawdi ndii fudi faa rimi, nden hudo bonko koo duu banngi. ²⁷Maccube bee njehi mbiyoyi jom ngesa oo: «Kalfaado, wanaa aawdi lobbiri aawu-daa e ngesa maa ngaa naa? Hoto koo hudo bonko iwi?» ²⁸O jaabii be, o wii: «Gajo wadi nii.» Caggal dum, maccube bee lamndii mo, mbii: «Min njaha min doofoya hudo bonko koo?» ²⁹O jaabii be, o wii: «Wanaa non, sabi so odon doofa hudo bonko koo, so on ndeentaaki on doofidan hen alkama oo. ³⁰Accidee di faa kettal. Nden, mi wiyan hettoobe bee doofa hudo bonko koo tafon, be ngadfi dum kafe faa duppee. So be ngadfi dum fuu, be ketta alkama oo, nden be moobta dum ley beembal am.»

Bannadol haala ngeeyu buyaage

³¹Iisaa haalani be banndol gonngol, wii:

—Laamu Laamdo oo ana nanndi e ngeeyu buyaage mo neddo bami, so aawi e ngesa mum. ³²Kanko buri geeyi fuu famdude, kaa so mo fudii, o laatoto lekki mawki sanne faa pooli ngara njiba cuudi mum'en e cabe makki.

Bannadol haala yuufinirdi

³³O haalani be bannadol gonngol, o wii:

—Laamu Laamdo oo ana wa'i hono no yuufinirdi seeda ndi debbo jiibi e saawal tati conndi alkama faa ndi fuu ndi yuufi.

³⁴Dum fuu, Iisaa haalaniri yimbe bee e banndi. O haaldataa e maabbe so wanaa e banndi,

³⁵yalla haala ka Laamdo yottinirnoo annabaajo oo kaa ana tabita nde oon wii:

«Mi haalaniran be banndi,

mi haalanan be kulle cuudaade gila nde aduna tagaa.»†

No lisaa fiirtiri bannadol hudo bonko

³⁶Caggal dum, Iisaa yoppiti yimbe bee, naati ley suudu. Taalibaabe makko bee battii mo, mbii mo:

—Firritan min bannadol hudo bonko ngol.

³⁷O jaabii be, o wii:

—Aawdo aawdi lobbiri ndii oo, oon woni Bii Neddo oo, ³⁸ngesa ngaa woni aduna oo. Bii Laamu Laamdo bee ngoni aawdi lobbiri ndii, bii bendo oo ngoni hudo bonko koo. ³⁹Gajo aawdo hudo bonko oo yo Ibiliisa, kettal ngal yo timmoode aduna, hettoobe bee yo malaa'ika'en. ⁴⁰Hono no hudo bonko ittirtee wedee e yiite nii, non timmoode aduna laatortoo. ⁴¹Bii Neddo oo nelan malaa'ika'en mum, itta e laamu mum oo wadoobe wobbe e luuttal, kajnum e wadoobe ko boni fuu, ⁴²mbedoo dum'en e yiite jahannama, ton be ngullata, be njeryondira njiiye. ⁴³Kaa e oon wakkati, fooccitiibe bee njalbiran no naange nii e ley Laamu Baabiraado mum'en. Jom nowru fuu, yo nanu!

Bannadol haala jawdi cuudiindi

⁴⁴—Laamu Laamdo oo ana wa'i hono no jawdi cuudiindi e ley ngesa, gorko goddo hoocci ndiiin jawdi, suudi ndi kasen. E ley seyo makko ngoo, o soottoyi ko o joginoo fuu, o soodi ngesa ngaa.

⁴⁵Laamu Laamdo oo ana wa'i kasen hono no julaajo tewtoowo jaayre dime nii. ⁴⁶So joomum yii jaayre rimre heewnde coggu, soottan ko jogii fuu soda jaayre ndee.

Bannadol haala liddi

⁴⁷—Laamu Laamdo oo ana wa'i kasen hono no bubbol bedaangol e geeci, so nanngi sii liddi fuu nii. ⁴⁸Faa ngol heewi, summboobe bee poodi ngol faa e danjeere, ana cuba liddi dii. Be ngadfi liddi lobbi dii e ley cagijje, be mbedii di nafataa fay huunde dii. ⁴⁹Hono non timmoode aduna laatortoo. Malaa'ika'en ngaran ceennda bonbe e moyyube, ⁵⁰mbedoo bonbe bee e ley yiite jahannama, ton been ngullata be njeryondira njiiye.

† 13:35 Jabuura 73.2

Bannadol haala kulle kese e kiidde

⁵¹ Iisaa lamndii 6e, o wii:

—On paamii dum fuu naa?

Be njaabii, 6e mbii:

—Min paamii.

⁵² Caggal dum, o wii 6e:

—Jannginoowo Sariya fuu laatiido taalibbo Laamu Laamdo, ana wa'i hono no jom galle jaltinoowo e ley ndesaari mum kulle kese e kulle booyde nii.

No Nasaraatunkooße calorii jabande Iisaa

⁵³ Nde Iisaa tilinoo e diin baandi ndee, o iwi ton, ⁵⁴ o hooti ngeerindi do o mawni doo, omo wajjoo e suudu maßbe waajordu. Haaynii yimbe hettintoobe bee sanne, ndarii ana mbiya:

—Hoto fuu o hebi ngal anndal? Hono hen o hebiri baawde wadude dii kaayefiji?

⁵⁵ Tama o wanaa 6ii cehoovo ledfe oo? Tama wanaa Mariyama woni inniiko? Tama o wanaa mawnii Yaakuuba e Yuusufu e Simon, kajnum e Yahuuda? ⁵⁶ Tama wanaa enen e banndiraabe makko rewbe koddi? Ndennoo, hoto o hebi dum fuu?

⁵⁷ Dum saabanii be tippitaade mo. Caggal dum, o wii 6e:

—Annabaajo ana teddinaa e nokkuuje dee fuu, so wanaa ley ngeenndi mum'en, kajnum e ley galle mum'en.

⁵⁸ Iisaa wadaali don kaayde keewde saabe waasude maßbe goondinde mo.

14

No Yaayaa maayiri

¹ E oon wakkati, Hirudus hooreejo leydi Galili oo nani haala Iisaa ana haalee. ² O wii golloofe makko:

—Dum Yaayaa mo lootagal batisima! O wuurtii. Dum saabii so omo jogii baawde wadude kaayde.

³ Tawi Hirudus yamiriino Yaayaa nannghee, haßbee, uddee ley kasu, kammarri Hirudiya jom suudu mawniiko biyeteedo Filipa. ‘Sabi Yaayaa ana wiyanoo Hirudus:

—Dagantaako ma teetaa Hirudiya, sabi o gen mawna.

⁵ Hirudus yidi warde mo kaa suusaano yimbe bee, sabi be fuu ebe njogorinoo Yaayaa yo annabaajo.

⁶ Dum nee, nannde yiitu-mawuuri rimeede Hirudus, 6ii Hirudiya debbo darii ana woma yeeso nootiiße mo bee. Hirudus weltii sanne, ⁷ faa hunii hokkan mo huunde fuu ko o jaagii.

⁸ Suka debbo oo jokki haala inna mum, wii Hirudus:

—Waddanam doo hoore Yaayaa mo lootagal batisima oo e la'al!

⁹ Hirudus yoomi, kaa nde wonnoo hunike yeeso nootiiße dum bee, yamiri oon waddanee nde. ¹⁰ Oon wakkati fuu, o yamiri hoore Yaayaa tayoyee ley kasu too. ¹¹ Hoore ndee tayaa tummbaa e la'al, hokkaa suka debbo oo. Oon hokkoyi nde inna mum. ¹² Taalibaabe Yaayaa bee ngari 6amti tew oo, iroyi. Caggal dum, 6e njehi 6e kaalanoyi Iisaa ko wadi koo.

No Iisaa namminiri ujunaaji joy neddo

¹³ Nde nanirde ndee warnoo e Iisaa ndee, Iisaa iwi ton naati laana, fa'i nokku teeldo, kajnum tan. Yimbe bee kumpitii dum, njalti e geelle dee, cawndii daande weendu nduu, njokki e makko. ¹⁴ Nde o yalti e laana kaa ndee, o yii jamaa keewdo, o yurminaa 6e sanne, heddi omo sellina nawbe maßbe. ¹⁵ Nde hiiri ndee, taalibaabe bee battitii Iisaa, mbii dum:

—Jooni hiirii, kased duu nokku oo yo ladde. Yoppitin jamaa oo, yalla ana coodoya ko naama to geelle too.

¹⁶ O jaabii 6e, o wii:

—Fotaa ko 6e njaha. Onon e ko'e moodon, ndokkee 6e ko 6e jaama!

¹⁷ Be njaabii mo, 6e mbii:

—En ngalaa doo so wanaa buuruuje joy e liddi didi.

¹⁸ O wii 6e:

—Ngaddanee kam dum gaa.

¹⁹ O yamiri yimbe bee njoodoo e hudo, o bami buuruuje joy dee e lidfi didi dii, o tiggiti kammu, o yetti Laamdo. O tayi buuru oo, o hokki taalibaabe bee ndokka jamaa oo. ²⁰ Be fuu be jaami faa be keddi. Taalibaabe bee ndeentini taye keddiide dee, de kebbini cagijie sappo e didi. ²¹ Naamnoobe bee ana mbaara e ujunaaji joy gorko ko waldaa e rewbe e sukaabe.

No lisaa yaariri koyde dow ndiyam

²² Don e don, o naanni taalibaabe bee e laana kaa yalla ana adoo mo lummbude weendu nduu, tawi kanko omo wondi e yoppitinde jamaa oo. ²³ Caggal o yoppitii be, o nabboyi dow waamnde haayre faa o wadfa duwaawu kanko tan. Naange yanii, tawi kanko tan woni ton.

²⁴ Laana kaa yehi faa woddi danjeere ndee, tawi bempeeje ana piya ka, sabi ka jabbotooka henndu. ²⁵ Nde badinoo weetude ndee, o wari e taalibaabe bee, omo yaara koyde dow ndiyam dam. ²⁶ Kaa nde be njii mo omo yaha e dow ndiyam dam ndee, kulol manngol nanngi be, be mbi:

—Dum yo seydaani!

Be ndarri ebe konkina no be poti hulde. ²⁷ Don e don lisaa wii be:

—Mbaaltinee hakkillajji moodon! Dum miin, pati kulee!

²⁸ Piyeer jaabii mo, wii:

—Moobbo, so dum aan jaati woni doo, yamir mi yaha dow ndiyam dam mi wara to maa.

²⁹ O jaabii mo, o wii:

—War!

Piyeer yalti laana kaa, hedde ana yaha dow ndiyam dam, fewti lisaa. ³⁰ Kaa nde mo yiinoo henndu nduu sattii ndee, o huli, o fuddi yorkitaade, o wulli, o wii:

—Moobbo, nootam!

³¹ Don e don, lisaa foocci junngo mum, nanngi mo, wii:

—Nii paamdir-daa hoolaare? Ko saabii so cikkiti-daa?

³² Be didon fuu, be naati laana kaa tan, henndu nduu darii. ³³ Taalibaabe wonnoobe ley laana kaa bee cujdani mo, mbi:

—A Bii Laamdo jaati!

No lisaa selliniri jawbe ley leydi Genesaret

³⁴ Be lummbi weendu nduu, be panndi leydi Genesaret. ³⁵ Worbe oon nokku annditi mo, kaalani leydi ndii fuu garol makko, o waddanaa jawbe bee fuu. ³⁶ Be jaagii mo mo acca jawbe bee mema fay so kommbol saaya makko tan. Haya duu, memdö ngol fuu sellii.

15

Haala neesu njaatiraabe

¹ Farisa'en e dunkee'en Sariya iwi Urusaliima, ngari e lisaa lamndii dum, mbi:

² —Kodum wadi so taalibaabe maa bee ana koyna neesuuji njaatiraabe meeden di? Sabi be lootataa juude fade mabbe jaamde.*

³ O jaabii be, o wii:

—Onon nee, kodum wadi so odon luutta yamiroore Laamdo ndee faa njokkon neesu moodon? ⁴ Sabi Laamdo wii: «Teddin inna maa e baam maa.»[†] O wii kasen: «Kududo baam mum naa inna mum, wareede laato jukkungo mum.»[‡] ⁵ Kaa onon, odon mbiya so neddo wii baam mum naa inna mum: «Ko kaannoo-mi wallirde ma koo yo ngedu Laamdo», ⁶ dum ana heya neddo, fotaa ko teddina saaraa mum kasen. Hono non tosirton konngol Laamdo, faa njokkon neesu moodon! ⁷ Naafigi'en! Annabi Esaaya woofaali fey nde sappinoo e moodon so wii:

⁸ «Laamdo wii:

Ngol lejol e haala tan teddinirta kam,

* 15:2 Ngol lootugol juude haabaaaki e ittude tuundi, kammari faa joomum fooccitanoo diina wadiraa. † 15:4 Pergu 20.12; Fillitagal Tawreeta 5.16 ‡ 15:4 Pergu 21.17; Lewinkooße 20.9

kaa e ley berde maßbe ebe ngoddi kam.

⁹Meere ɓe ndewata kam,

sabi ko be tuugii e ley janngingol maßbe koo yo jamirooje yimbe tan.»§

Haala ko sobinta neddo

¹⁰Oon wakkati, Iisaa noddi jamaa oo, wii dum:

—Kettinee, paamee: ¹¹wanaa ko naatata e hunduko neddo sobinta dum. Ko yaltata e hunduko sobinta neddo.

¹²E oon wakkati, taalibaabe bee battitii mo, mbii mo:

—Tama a anndii Farisa'en bee mettaama e haalaaji maa dii?

¹³O jaabii, o wii:

—Funingo fuu ngo Baabiraado am gondo dow kammu oo aawaali, doofete. ¹⁴Accee ɓe, ɓe wumbe dowoobe wumbe! So bumdo dlowii bumdo, ɓe dison fuu ɓe caaman ley ngaykaare.

¹⁵Piyeer jaabii, wii mo:

—Firritan min kaa haala.

¹⁶Iisaa wii:

—Onon duu, faa jooni edum finkinii on naa? ¹⁷On paamaali ko naati e hunduko fuu yahan ley reedu, kasen duu dum yehete ladde? ¹⁸Kaa ko yaltata e hunduko koo e bernde iwata, dum jaati sobinta neddo. ¹⁹Sabi e bernde neddo miilooji bondi iwata so ndunyaa dum e jaako'aaku e jeenu e faasigaaku e nguyka e kappi, kajum e mbonka. ²⁰Dum woni ko sobinta neddo. Kaa jaamde tawee lootaali juude mum no ɓe mbii nii sobintaa neddo.

No debbo Kanaananke goondiniri Iisaa

²¹Caggal dum, Iisaa iwi don fa'i seraaji Tirus e Sidon. ²²Debbo jeyaado Kanaana kodudo e ndiin leydi wari e makko, wulli, wii:

—Moobbo, taanii Daawuuda, yurmam! Biyam debbo ladde ana e mum, ana torra dum sanne!

²³Kaa o jaabaaki dum fay huunde. Taalibaabe makko bee ndaardoyi mo, mbii mo:

—Ribbu mo dee! Omo nii jokki e meeden tan omo wulla.

²⁴Iisaa jaabii, wii:

—E baali suudu Israa'iila majjudi dii tan nelaa-mi.

²⁵Nii debbo oo saami yeeso makko, sujidi, wii:

—Moobbo, wallam!

²⁶O jaabii, o wii:

—Bamde jaamdu sukaabe so tippoo dawaadi moyya.

²⁷Debbo oo wii:

—Goonga, Moobbo, kaa fay dawaadi ana jaama jaamdu joomum'en iwooru e la'al so saama nduu.

²⁸Nden, Iisaa jaabii mo, wii:

—Debbo, hee goondinal maa ana mawni! Yo a wadane no njidir-daa nii.

E oon wakkati jaati, biyiko debbo oo selli.

No Iisaa selliniri jnawbe heewbe

²⁹Iisaa iwi don, takkii daande weendu Galili, yabbi waamnde haayre, joodii ton. ³⁰Yimbe heewbe ngari to makko, ngaddi layoobe e wumbe e be terde mum'en mbaati e muumdube, kajum e jnawbe wobbe heewbe. Be battini been yeeso makko, o sellini ɓe. ³¹Haaynii yimbe bee sanne nde njiinoo muumfunoobe ana kaala, be terde mum'en mbaati cellii, layannoobe ana njaha faa gasa, wumnoobe ana njiya. Hedde ebe njetta Laamfo Israa'iila oo.

No Iisaa namminiri ujunaaji nay neddo

³²Iisaa noddi taalibaabe mum ɓee, wii ɓee:

—Bee yimbe ana njurminii kam, sabi hannde woni balde tati ko be ngondi e am, haya duu be ngalaa ko be jaama. Mi waawaa yoppitinde be tawee be jaamaali, pati be caama yolbere e laawol so ebe koota.

³³Taalibaabe makko bee mbii mo:

—Hoto fuu kebaten ko jaamminen oo jamaa e ley ndee ladde jeereende?

³⁴O lamndii be, o wii:

—Hono foti buurruuje njogi-don?

Be njaabii mo, be mbii:

—Jeddi, kajum e liikoy seeda min njogii.

³⁵Caggal dum, o yamiri jamaa oo joodoo e leydi. ³⁶O bami buurruuje jeddi dee kajum e liikoy koy, o yetti Laamdo, o tayi de, o hokki taalibaabe bee ndokka dum jamaa oo.

³⁷Be fuu be jaami faa be keddi. Taalibaabe bee ndeentini kedde dee, de kebbini cagijje jeddi. ³⁸Naamnoobe bee yo ujunaaji nay gorko, ko waldaa e rewbe e sukaabe. ³⁹Caggal lisaa yoppitii yimbe bee, naati laana, fa'i leydi Magadan.

16

No Farisa'en naagorii kollee haaynde

¹Farisa'en e Saduki'en ngari ittude koro Iisaa, be ndaardi mo o holla be taagumansa kaayniido iwoowo dow kammu. ²O jaaborii be nii:

—So on njii kammu ana wojji kiikiide, on mbiyan welan. ³Beetee law, so on njii kammu ana wojji ana nibbi, on mbiyan toban. Odon mbaawi seenndude mbaadi kammu, kaa on mbaawaa seenndude taagumanssaji wakkatiji dil! ⁴Jamaanu jooni bondo cobudo oo ana ndaara holleede taagumansa, kaa taagumansa fuu o hollataake, so wanaa taagumansa annabi Yuunusa oo.

Caggal dum, o yoppi be don, o witti.

Haala yuufinirdi Farisa'en e Saduki'en

⁵Nde taalibaabe bee lummbata weendu nduu ndee, njeggitii yoobaade jaamdu. ⁶Iisaa wii be:

—Kakkilee, ndeentee e yuufinirdi Farisa'en e Saduki'en ndii.

⁷Taalibaabe bee ndarrii ana mbiyondira:

—Ko en njoobaaki buuru koo o wiiri non.

⁸Iisaa anndi ko be kaalata koo, wii be:

—Ko wadi so odon kaalda hakkunde moodon on njoobaaki buuru mbiiru-mi non? Onon famduube hoolaare! ⁹Tama faa jooni on paamaali? Tama on miccitaaki buurruuje joy de njedu-mi e ujunaaji njoyon gorko dee, e cagijje de kebbin-don kedde dee? ¹⁰Tama on miccitaaki kasen buurruuje jeddi de njedu-mi e ujunaaji nay neddo dee, e cagijje de kebbin-don kedde dee? ¹¹Hono wadi on paamaali wanaa haala buuru kaalan-an-mi on? Ndeentee e yuufinirdi Farisa'en e Saduki'en ndii.

¹²Oon wakkati, taalibaabe bee paami o wiyaali be ndeentoo e ko yuufinta buuru koo, ko o wii dee, be ndeentoo e ko Farisa'en e Saduki'en njannginta koo.

No Piyeer seedorii Iisaa woni Almasiihu

¹³Iisaa yehi leydi Kaysariya Filipa. O lamndii taalibaabe makko bee, o wii:

—Homo yimbe mbiyata Bii Neddo oo woni?

¹⁴Be njaabii, be mbii:

—Won wiyoobe a Yaaya mo lootagal batisima, won wiyoobe a annabi Iliyasa, won wiyoobe kasen a annabi Yeremiya naa gooto e annabaabe bee.

¹⁵O wii be:

—Onon nee, homo mbiyatton ngon-mi?

¹⁶Simon Piyeer jaabii mo, wii:

—Aan woni Almasiihu, Bii Laamdo guurdo oo.

¹⁷Nden Iisaa wii mo:

—A welii hoore, aan Simon bii Yuunusa. Sabi wanaa bii-aadama anndin maa dum, Baabiraado am gondo dow kammu oo anndin maa dum. ¹⁸ Miin duu, mido wiye Piyeer (dum woni haayre), e dow nden haayre mahan-mi deental am goondinbe ngal. Maayde e heewde semmbe fuu walaa ko waawi e mayre. ¹⁹ Mi hokkete cokitirde Laamu Laamdo: huunde fuu ko kadu-daa e leydi, hadete dow kammu. Ko njabu-daa e leydi, jabete dow kammu.

²⁰ Nden, Iisaa daalii taalibaabe mum bee pati kaalana fay gooto kajum woni Almasiihu oo.

No Iisaa sapporii maayde mum e wuurtugol mum

²¹ Gila e oon wakkati, Iisaa fuddi anndinde taalibaabe mum bee ana tilsi mo yaha Urusaliima, ton mawbe lejol e hooreebe yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya torran mo sanne, mo waree, kaa mo wuurtan jannde tatabere. ²² E ley dum, Piyeer sawndintini mo hedde ana nija mo, wii mo:

—Yo Laamdo dannde Moobbo! Dum hebataa ma!

²³ Iisaa yeecctii, wii Piyeer:

—Woddam aan Ibiliisa! A fergitere e laawol am, sabi miiloo maa ngoo iwrataa to Laamdo, to yimbe ngo iwrata!

No Iisaa jokkirtee

²⁴ Caggal dum, o wii taalibaabe makko 6e:

—Muuydo jokkude kam fuu, nootta yurmaade hoore mum, bama leggal mum bardugal* jokka e am. ²⁵ Sabi muuydo darindude yonki mum, waasan ki. Kaa baasirdo ki sabaabu am, hisinan ki. ²⁶ Kodum hebude aduna oo fuu nafata neddo, so waasiy yonki mum? Won ko neddo waawi hokkitirde faa soottitooyonki mum naa? ²⁷ Sabi Bii Neddo oo wardan e malaa'ika'en mum e ley teddeengal Baabiraado mum. Oon wakkati, o barjoto gooto fuu ko waarat e golle mum. ²⁸ Mido haalana on goonga: yoga e wonbe doo bee maayataa tawee njiyaali Bii Neddo oo ana wara e ley laamu mum.

17

No noone Iisaa waylitorii

¹ Balde jeegom caggal mum, Iisaa yaadi e Piyeer e rimdaabe didon Yaakuuba e Yuhanna, o teeldoyi e mum'en dow waamnde haayre toownde. ² Noone makko waylitii yeeso mabbe. Yeeso makko ana jalba no naange nii, kaddule makko ndawni far hono fooyre. ³ Muusaa e Iliyasa banngani 6e, ana kaalda e makko. ⁴ Piyeer wii Iisaa:

—Moobbo, gonal amen doo ana moyyi. Dal mi darna doo buguuji tati: aan wooturu, Muusaa wooturu, Iliyasa wooturu.

⁵ O tilaaki haalde, faa luurde jalboore suddi 6e. Daande iwi ley luurde ndee, wii:

—Oo doo yo Biyam mo korsin-mi, mo cubii-mi. Kettindee mo!

⁶ Nde taalibaabe 6ee nani nden daande ndee, 6e caami 6e kippii e leydi, 6e kuli sanne.

⁷ Iisaa battitii 6e, memi 6e, wii:

—Immee, pati kulee.

⁸ E ley dum, 6e kunci gite, 6e njiyaali fay gooto so wanaa Iisaa tan.

⁹ E ley ko 6e njippotoo waamnde haayre ndee koo, Iisaa daalii 6e, wii:

—Pati kaalanee fay gooto ko njii-don koo faa wakkati nde Bii Neddo oo immitii e hakkunde maaybe fuu.

¹⁰ Caggal dum, taalibaabe 6ee lamndii mo, mbii:

—Kodum wadi so dunkee'en Sariya 6ee ana mbiya annabi Iliyasa haani adaade Almasiihu warde?

¹¹ O jaabii 6e, o wii:

—Goonga, Iliyasa adotoo warde moyy'intina kulle dee fuu. ¹² Kaa mido wiya on: Iliyasa yabbiike, 6e annditaali dum, 6e ngollii dum ko 6e muuyi fuu. Hono non 6e torrirta Bii Neddo oo duu.

* 16:24 Yeew Matta 10.38

¹³ Taalibaabe bee paami ko o haalata haala Iliyaasa koo, haala Yaayaa mo lootogal batisima o haalani dum'en.

No Iisaa selliniri kirikiraado

¹⁴ Nde be ngarti e jamaa oo ndee, gorko gooto battitii mo, dicci yeeso makko, ¹⁵ wii:

—Moobbo, yurma siyam gorko! O kirikiraado omo tampi sanne, wakkatiji omo saama e yiite naa e ndiyam. ¹⁶ Mi nabii mo to taalibaabe maa bee kaa be ndonkii sellinde mo.

¹⁷ O battitii, o wii:

—Hey yimbe jamaanu bondo be nganaa goondinbe! Faa mande tilotoo-mi e mon? Faa mande keddotoo-mi mujande on? Ngaddanee kam cukalel ngel doo!

¹⁸ O jahii e ladde ndee, nde yalti e suka oo, o selli don e don.

¹⁹ Caggal dum, taalibaabe bee teeldi e makko, lamndii mo, mbii:

—Kodum wadi so min ndonki ittude ndee ladde?

²⁰ Iisaa jaabii be, wii:

—Saabe odon pamdi goondinal wadi dum. Mido haalana on goonga: so goondinal moodon fotii fay no ngeeyu buyaage nii, so on mbii ndee doo waamnde haayre: «Sottu doo, njahaa too», nde sottan. Fay huunde on ndonkataa wadude. [²¹*]

No Iisaa sapporii kasen maayde mum e wuurtugol mum

²² No be njilortoo e ley Galili nii, Iisaa wii be:

—Bii Neddo oo wadete e juude yimbe, ²³ be mbara mo, kaa e ley nalaande majjum tatabere, o immitoto.

Taalibaabe bee curjli sanne.

Haala yobugol usuru Suudu Dewal Mawndu

²⁴ Nde Iisaa e taalibaabe mum njottinoo Kafarnahum ndee, nanngoobe usuru Suudu Dewal Mawndu bee battii Piyeer, mbii dum:

—Tama moobbo moodon oo ana yoba usuru Suudu Dewal Mawndu?

²⁵ Piyeer jaabii, wii:

—Omo yoba.

Ko Piyeer naati galle oo koo, fade mum hebude haala, Iisaa wii:

—Simon, kodum woni miilo maa e dum? Kaanankoobe aduna bee, homo be nduupata? Homo be njobinta lampo? Dugule'en naa honaabe?

²⁶ Piyeer jaabii, wii:

—Honaabe bee.

Iisaa wii mo:

—Ndennoo, dugule'en bee kaanaa yobude. ²⁷ Kaa noo, en njidaa mettinde berde bee yimbe. Yaa to weendu too, tippo-daa yammbuure maa e ley ndiyam dam. Liingu fuu adiido modude nde poodaa, yeqnjinaa dum aaraa hunduko mum, a tawan hen kaalisi daneejo kibbinoowo usuru meeden. Ittaa njobanaa en, enen didon.

18

Haala burdo teddude ley Laamu Laamdo

¹ Oon wakkati, taalibaabe bee battitii Iisaa, lamndii dum, mbii:

—Homo buri teddude ley Laamu Laamdo oo?

² Iisaa noddi cukalel, darni ngel yeeso maabbe, ³ wii:

—Mido haalana on goonga: so nii on mbaylitaaki faa nanndon e cukaloy, on naatataa e Laamu Laamdo oo abada. ⁴ Burdo teddude ley Laamu Laamdo yo leyfinkiniido faa nanndi e ngel cukalel. ⁵ Neddo fuu jaabbiido cukalel gootel hono ngel e innde am, miin jaati o jaabbi.

Haala ko luuttinta yimbe

⁶ —Neddo fuu luuttindo gootel e koy cukaloy goondinkoy kam, ko buri moyyande joomum haayre teddunde habbee e daande mum, yoolee ley iduru geeci.

* 17:21 E dereeji booydi dii, yoga ana beyda aaya 21:Kaa hono oo seydaani ribbirtaake so wanaa duwaawu e koorka.

⁷ Bone woodanii oo aduna saabe kulle gadooje yimbe ley luutti dee! Waajibi kulle dee ngada, kaa bone woodanii laatiido sabaabu majje! ⁸ So tawii junngo maa naa koyngal maa luuttinte, tayu düm tippo-daa to woddi. Naataa e nguurndam nduumiidam a jakudo buri moyyande ma diina tippeede e yiite duumiinge a kibbudo. ⁹ So tawii yitere maa luuttinte, sol nde tippo-daa. Sabi naatude maa e nguurndam nduumiidam a dokko, buri moyyande ma diina tippe-daa e yiite jahannama a kibbudo.

Bannadol haala mbaalu majjudo

¹⁰—Ndeentee e yawde fay gootel e koy cukaloy. Sabi mido wiya on: malaa'ika'en makkoy dow kammu bee, wakkati fuu ana yeewa yeeso Baabiraado am gondo dow kammu oo. [

¹¹*] ¹² Ko miilaton? So neddo ana jogii baali teemedere majjiraama mbaalu gooto, yoppataa capande jeenay e jeenay dii fuu ana ndura ley ferro, tewtoya majjudo oo? ¹³ Mido haalana on goonga: so o yiittii mo, o seyorto oon faa bura capande jeenay e jeenay di majjaali dii.

¹⁴ Hono non Baabiraado moodon gondo dow kammu oo yidaa fay gootel e koy cukaloy majja.

Haala jaafondiral hakkunde sakiraabe

¹⁵—So sakiike maa toojii ma, yaa to mum kollitaa düm toojannge mum oo tawee onon tan didon. So o jabanii ma, a hewtii sakiike maa. ¹⁶ Kaa so o jabaali kollitaa mo yaadu e neddo gooto naa yimbe didon hono no Biinndi dii mbiiri nii: «Huunde fuu ko neddo happaa ana hasindimi e seedaaku yimbe didon naa taton.» ¹⁷ So o jabanaali ma, haalan düm deental goondinbe ngal. So o salike jabande deental goondinbe ngal, jogora mo keefero naa duwaajne. ¹⁸ Mido haalana on goonga: huunde fuu ko kadu-don e leydi, hadete dow kammu. Huunde fuu ko njabu-don e leydi, jabete dow kammu. ¹⁹ Mido haalana on kasen: e ley aduna, nde didon mon kawritii e dow huunde wootere jaagike Laamdo, ko nde waawi laataade fuu, Baabiraado am gondo dow kammu oo hokkan 6e nde. ²⁰ Sabi nde didon naa taton kawriti e innde am fuu, mido hakkunde mum'en.

Bannadol haala golloovo calidio yaafaade

²¹ Oon wakkati, Piyeer battitii mo, lamndii mo, wii:

—Moobbo, cili hono foti kaan-mi yaafaade sakiike am mo joottaali toojude kam? Cili jeddi naa?

²² Isaaa jaabii mo, wii:

—Mi wiyaali ma cili jeddi, mbii-maa-mi cili capande jeddi faa nde cili jedsi.

²³ Isaaa beydi hen wii:

—Dum Laamu Laamdo nanndi: kaananke gooto anniyii yamtude golloobe mum jamaande. ²⁴ Nde mo fuddi yamtude ndee, o waddanaa golloovo gooto mo o rewata miliyooji. ²⁵ Oon gorko walaa ko yobira oon kaalisi. Dum nee, kaananke oo yamiri o soottee, kanko e jom suudu makko e sukaafe makko e ko o jogii fuu, faa yoba namaande ndee.

²⁶ Golloovo oo dicci yeeso makko, jaagii mo, wii: «Mujianam, mi yobete fuu!» ²⁷ Kaananke oo yurmii mo, yaafii mo jamaande ndee, yoppi mo o witti.

²⁸ Golloovo oo yalti tan, hawri e gollidiido mum mo rewata kaalisi seeda. O tebbii düm, o nanngi daande mum, o wii: «Yobam kaalisi am!» ²⁹ Gollidiido makko oo dicci, jaagii mo, wii: «Mujianam, mi yobete!» ³⁰ Kaa oon jabaali. O uddoyi düm kasu, faa nde yobi namaande ndee fuu. ³¹ Nde golloobe heddiibe bee njii düm ndee, mettaa sanne, njehi kaalanoyi düm kaananke oo. ³² E ley düm, kaananke oo noddi golloovo oo, wii düm: «Aan a golloovo bondo! Nde jaagi-daa kam, mi yaafe ko ndewan-maa-mi koo ndee, mi yaafike ma. ³³ Aan duu, a haanaanoo yurmaade jaado maa oo no njurmori-maa-mi nii naa?» ³⁴ Kaananke oo bilaa sanne, wadi mo e juude jukkoobe bee, faa nde o yobi namaande ndee faa laabi.

Iisaaa beydi hen wii:

³⁵—Hono non Baabiraado am gondo dow kammu oo wadata neddo fuu e moodon mo yaaforaaki sakiike mum bernde laabunde.

* 18:11 Edereeji booydi dii, yoga ana beyda aaya 11:Sabi hisinde majjube waddi 'Bii Neddo oo.

19

Haala ko lisaa wasii dow ceergal

¹Nde lisaa tilii e diin waajuuji ndee, iwi Galili fa'i bannge Yahuudiya gondo caggal maayo Urdun oo. ²Yimbe heewbe njokki e makko, o sellini ton jawbe mum'en.

³Yoga e Farisa'en ngari e makko, lamndii mo dum doo faa itta koro makko:

—Tama ana daganii gorko seerdude jom suudu mum daliili tawaado fuu?

⁴O jaabii, o wii:

—Tama on njanngali ko Binndi dii mbi? E fuddoode Laamdo tagii be wadii be gorko e debbo, ⁵wii: «Dum wadi so gorko yoppan inna mum e baam mum, nanngondira e jom suudu mum, be didon fuu be laatoo neddo gooto.»* ⁶Nii woni be nganaa didon kasen, be neddo gooto. Ndennoo, pati neddo seenndu ko Laamdo reentini.

⁷Be lamndii mo, be mbi:

—Ko saabii so Muusaa yamiri gorko hokka jom suudu mum talkuru ceergal nde ana seera dum?

⁸O jaabii be, o wii:

—On yoorbe berde, dum saabii so Muusaa hokki on no ceerdon rewbe moodon. Kaa e fuddoode, wanaa non worrunoo. ⁹Mido wiya on: ceerdudo jom suudu mum ko wanaa fijirde, so bamii debbo goddo, jeenii.

¹⁰Taalibaabe makko bee mbi mo:

—So nii hakkunde gorko e debbo worri, waasude bamde buri.

¹¹Lisaa jaabii be, wii:

—Wanaa yimbe fuu mbaawi jabude kaa haala, be Laamdo hokki dum bee tan mbaawi jabude ka. ¹²Daliiliji kadooji worbe bamde ana ngoodi. Sabi won worbe rimeteebe tawa yo waatoraabe. Won dereteabe. Hediibe bee noo, kajum'en kadi ko'e mum'en bamde faa ngollana Laamu Laamdo oo. Neddo fuu jarriido ndee tinndinoore, yo jabu!

No lisaa duwanorii cukaloy

¹³Caggal dum, won waddanbe lisaa cukaloy yalla omo fawa e makkoy juude makko o duwanoo koy, kaa taalibaabe bee njahii e yimbe bee. ¹⁴Nden o wii:

—Accee cukaloy koy ngara e am, pati kadee koy, sabi wa'ube no makkoy nii bee njey Laamu Laamdo oo.

¹⁵O fawi junngo makko dow makkoy, o duwanii koy. Nden o iwi ton.

No lisaa e suka jokolle arsukunte ngaddi

¹⁶Gorko gooto batittii lisaa, lamndii mo, wii:

—Moobbo, honde huunde moyyunde kaan-mi wadude faa mi heba nguurndam ndumiidam?

¹⁷Lisaa wii mo:

—Ko saabii so laamdi-daa kam ko moyyi? Laamdo tan woni moyyo! So ada yidi naatude e nguurndam, jokku sariyaaji dii.

¹⁸Gorko oo lamndii lisaa, wii:

—Hodi ngoni sariyaaji dii?

Lisaa jaabii, wii:

—Pati jaadu hoore, pati jeenu, pati wujju, pati seeda fenaande, ¹⁹teddin inna maa e baam maa, njidiraa tanaa maa no njidir-daa hoore maa nii.

²⁰Suka jokolle oo wii mo:

—Mido haybi dum fuu. Kodum heddi?

²¹Lisaa wii mo:

—So tawii ada yidi hibbude, yaa soottoy ko njogi-daa fuu, ndokkaa kaalisi oo misiki-in'aen. Nden a heban jawdi dow kammu. Caggal dum, ngaraa njokkaa kam.

²²Nde suka jokolle oo nani diin haalaaji ndee, yaadi e yoomeende, sabi o arsukunte noldo.

²³E ley dum, lisaa wii taalibaabe mum bee:

* 19:5 Puddoode 2.24

—Mido haalana on goonga: hee naatugol arsukunte e Laamu Laamdo ana tiidi! ²⁴ Mido haalana on kasen dum doo: ngelooba yabboroo e wuddere mesalal buri newaade diina naatugol arsukunte e Laamu Laamdo.

²⁵ Haaynii taalibaabe bee sanne nde nani diin haalaaji ndee, 6e mbii:

—Ndennoo, homo woni kisoowo?

²⁶ O yeewi be, o wii:

—Do yimbe dum laataataako, kaa walaa fuu ko Laamdo waawaa.

²⁷ Piyeer sami haala, wii mo:

—Minen, min njoppii fuu, min njokkii e maa. Kodum min keboytia?

²⁸ Iisaa wii be:

—Mido haalana on goonga: so Bii Neddo oo joodiima e joodorgal mum laamu teddungal ley aduna keso, onon sappo e difon jokkuube e am bee duu, on njoodoto e dow joofordie kaanankooibe, caron cuudi baaba Israa'iila sappo e didi dii. ²⁹ Neddo fuu joppirdo saabe am galle mum naa sakiraabe mum worbe naa sakiraabe mum rewbe naa inna mum naa baam mum naa sukaabe mum naa gese mum, heban ko buri dum cowe teemedere, kasen duu heban nguurndam nduumiidam. ³⁰ Kaa ardinoobe heewbe laatoto caggalaabe, caggalaabe bee laatoto ardiibe.

20

Bannadol haala golloobe ley ngesa peguuje

¹—Annii ko Laamu Laamdo nanndi: jom ngesa peguuje yalti beetee law faa hasa golloobee 6e ngolla ngesa mum peguuje. ² O hebi golloobee, o hawri e maabbe o yoban 6e hono ko woowi: jalooma fuu mbuudu cardi. O nabi 6e ngesa makko. ³ Wakkati jawlal, o yalti kasen, o tawi wobbe sakoro 6e kebaali golle, ⁴ o wii be: «Njehee onon duu ngolloyon to ngesa am peguuje too, mi yoban on ko haani yobeede koo.» ⁵ Been duu njehi ton. Jom ngesa oo wadi non kasen hakkunde naange e caggal sallifanaa. ⁶ Caggal dum, o yalti kasen wakkati laasaraa, o tawi wobbe ana ndarii to sakoro too, o wii dum'en: «Kodum wadi so jallu-don doo on ngollaali fay huunde?» ⁷ Be njaabii mo, 6e mbii: «Fay gooto bamaali min golle.» O wii be: «Njehee onon duu ngolloyon e ngesa am peguuje ngaa.» ⁸ Nde hiirnoo ndee, jom ngesa oo wii keyaado mum oo: «Noddu golloobee see njobaa dum'en. Ardoro-daa sakitiibe nanngedebee, cakitoro-daa adiibe nanngedebee.» ⁹ Nannganoobe laasaraa bee ngari, gooto e mum'en fuu hokkaa mbuudu cardi. ¹⁰ Adinoobe nanngedebee duu ngari, cikki njobete ko buri dum. Kaa gooto e maabbe fuu hokkaa mbuudu cardi hono no bee too nii. ¹¹ Nde be njobaa dum ndee, ebe jermitoo yaade to jom ngesa too ¹² ebe mbiya: «Bee doo golloobee ngollaali kinaa wakkati gooto tan, be ponndaama e amen njobdi, minen nee min ngollii jalooma kuurdo ley ngee naange wulngel.» ¹³ Jom ngesa oo jaabii gooto e maabbe, wii: «Gidam, mi toonaali ma. Tama wanaa aan ja'bunoo mi nanngire mbuudu cardi jalooma? ¹⁴ Ndennoo, 6am njobdi maa njahaa. Miin muuyi hokkude cakitiido oo hono ko kebu-daa koo. ¹⁵ Tama wanaa ko weli kam ngadan-mi e kaalisi am oo? Naa moyyuki am kii waddan maa haasidaade?»

¹⁶ Iisaa wii:

—Hono nii caggalaabe bee laatoto ardiibe, ardiibe bee laatoto caggalaabe.

No Iisaa sapporii nde tatabere maayde mum e wuurtugol mum

¹⁷ Tawi Iisaa ana yabbita faade Urusaliima, sawndintini taalibaabe sappo e difon bee e laawol, wii dum'en:

¹⁸—Kettinee, eden nii yabbita Urusaliima. Don Bii Neddo oo wadetee e juude hooreebi yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya. Be caran mo waree, ¹⁹ 6e ngada mo e juude heeferbe, been duu njaayran mo, piya mo dorri, peja mo e leggal bardugal faa mo maaya. Kaa jalooma majjum tataboo oo mo wuurtan.

No Inna Yaakuuba e Yuhanna jaagorii Iisaa

²⁰ Nden, inna 6iibbe Jebede battini sukaabe mum Iisaa. Inna oo diccii yeeso Iisaa faa jaagoo dum ballal. ²¹ Iisaa wii mo:

—Kodum njid-daa?

Debbo oo jaabii mo, wii:

—Midó yidi podaa bóbbe am worbe didon bee njoodoo bannge maa so a laamiima, gooto wona bannge maa jaamo, goddo oo wona bannge maa nano.

²² Iisaa jaabii, wii:

—On anndaa ko jaagoto-don. Odon mbaawi yarde horde mettunde nde njaran-mi ndee naa?

Be njaabii mo, be mbii:

—Miden mbaawi.

²³ O wii bë:

—On njaran nde jaati. Kaa joodagol bannge am jaamo naa nano wanaa miin yamirta dum. Deen joolle, bë Baabiraado am moyyinani bée njey dum.

²⁴ Nde taalibaabe sappo heddiibe bée nani dum ndee, mettaa e rimdaabe didon bée. ²⁵ E oon wakkati, Iisaa noddi bë fuu, wii bë:

—Odon anndi laamiibe heeferbe ana kawjorii dum'en hawju bondo. Mawbe bee duu ana laamorii bë laamu bodeejoo. ²⁶ Onon kaa, dum wadataa hakkunde moodon. So won jiddu teddeengal hakkunde mon, ana haani laataade golloowo moodon. ²⁷ Kasen so won muuyido ardaade e mon, ana haani laataade maccudo moodon. ²⁸ Dum nee, Bii Neddo wardaalii faa gollanee, gollande yimbe wardi, hokkitira yonki mum yalla ana laatoo coottitaari heewbë.

No Iisaa selliniri wumbe didon

²⁹ Nde Iisaa e taalibaabe mum njalti Yeriko ndee, jamaa keewdo jokki e makko. ³⁰ Wumbe didon ana njoodinoo e sera laawol ngol, nani ana wiye Iisaa annii bettoo, pudsi wullude ana mbiya:

—Taanii Daawuuda, yurma min!

³¹ Jamaa oo darii ana jahoo e maëbë ana wiya bë ndeyyinoo, kaa bë bëydi wullude ebe mbiya:

—Moobbo, taanii Daawuuda, yurma min!

³² Iisaa darii, noddi bë, wii:

—Kodum njid-don mi wadana on?

³³ Be njaabii mo, be mbii:

—Moobbo, min mbumta.

³⁴ Iisaa yurminaa bë, memi gite maëbë. Don e don bë mbumti, bë njokki e makko.

21

No Iisaa naatiri Urusaliima

¹ Nde Iisaa e taalibaabe mum badiinoo Urusaliima njottii Baytifaaji dow waamnde haayre wiyyeteende Jaytun ndee, Iisaa neli taalibaabe didon, ² wii bë:

—Njehee naatoyee ngeenndi ngonndi yeeso mon ndii, oon wakkati fuu, on tawan ton ndakiwa e mola mum ana kabbi. Kumton di ngaddanon kam. ³ So won biido on huunde, njaabo-don dum Moobbo ana haajaa di. Don e don on njoppete ngaddon di.

⁴ Dum wadii yalla haala ka Laamdo yottinirnoo annabaajo oo kaa ana tabita nde oon wii:

⁵ «Mbiye bóbbe Siyona:

Yew, kananke maa annii wara e maa,
ana leydinkinii, ana waddii tefewaa,

* ana waddii mola tefewaa.»*

⁶ Oon wakkati, taalibaabe bée njehi ngadoyo ko Iisaa yamiri dum'en koo. ⁷ Be ngaddi ndakiwa ngaa e mola mum, bë njappi e majji saayaaji maëbë, Iisaa waddii. ⁸ Ko buri heewde e jamaa oo weerti saayaaji mum'en e laawol. Wobbë kelti cabe ledde, mbeerti de e laawol ngol. ⁹ Ardiibe Iisaa bée e jokkubé e caggal makko bée ana ilina ana mbiya:

—Jettooje ngoodanii taanii Daawuuda! Barke woodanii gardoowo e dow innde Joomi-raado!† Jettooje ngoodanii Laamdo Toowdo!

* 21:5 Jakariyaa 9.9 † 21:9 Jabuura 118.25-26

¹⁰ Nde o naati Urusaliima ndee, yimbe bee fuu keddi ana caaya ana mbiya:

—Homo woni oo gorko?

¹¹ Jamaa oo jaabii:

—Dum annabi lisaa, iwrudo Nasaraatu ley leydi Galili.

No lisaa ribbirjaagotoobe ley Suudu Dewal Mawndu

¹² Iisaa naati daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu, ribbi soodoofe e soottoobe wonbe ley mayre bee fuu, libi taabe weccoobe kaalisi e joodorde soottoobe buugaaji. ¹³ Caggal dum, o wii be:

—Ley Binndi dii Laamdo wii: «Suudu am noddirte suudu rewrudu Laamdo.»

Iisaa beydi hen, wii:

—Kaa onon, on ngadii ndu «suudorje yanoobe!»[‡]

¹⁴ Wumbe e layoobe ngari e makko e ley Suudu Dewal Mawndu nduu, o sellini 6e.

¹⁵ Hooreebe yottinoobe sadaka bee e dunkee'en Sariya bee mettaa nde njii kulle kaayniide de o wadata dee, e nde nani sukaabe ana ilina e ley Suudu Dewal Mawndu ana mbiya:

—Jettooje ngoodanii taanii Daawuuda!

¹⁶ Nden 6e mbii Iisaa:

—A nanii ko cukaloy koy kaalata koo?

O wii bee:

—Mi nanii. Tama on janngaalii dum doo abada:

«A wadii fay sukaabe waddubee e muynoobe ana njette»[§]

¹⁷ Caggal dum, o seerti e maabbe, o yalti ngalluure ndee, o yehi Baytaniya, o waaloyi ton.

No lisaa hudiri ibbi

¹⁸ Beetee law omo wirfitoo to ngalluure too, tawi omo yolbi. ¹⁹ O soynii ibbi e sera laawol ngol, o fanji ki, kaa o tawaali e makki so wanaa haakolojo. Oon wakkati, o wii ki:

—Pati a riumu abada!

Don e don, ibbi kii yoori kolon. ²⁰ Haaynii taalibaabe bee nde njii dum ndee, 6e lamndii mo, 6e mbii:

—Hono hen kii ibbi yoordi wakkati gooto tan?

²¹ O jaabii 6e, o wii:

—Mido haalana on goonga: so tawii odon ngoondini on cikkitaaki, on njawtan wadufe ko ngadu-mi kii ibbi koo. On mbaawan wiide fay ndee doo waamnde haayre: «Doofa, saamoy ley maayo geeci», laatoto non. ²² So odon ngoondini, ko jaagi-don e ley duwaawu fuu on njaabante.

Do yamiroore golle lisaa iwri

²³ Iisaa naati Suudu Dewal Mawndu nduu. Nde mo waajotoo ndee, hooreebe yottinoobe sadaka bee e mawbe Yahuudiyanchoobee bee battii mo, lamndii, mbii:

—Yamiroore hende ngollirtaa ko ngollataa koo? Kasen, dow yamiroore homo?

²⁴ Iisaa jaabii 6e, wii:

—Miin duu, huunde wootere tan lamndotoo-mi on. So on njaabike kam, mi haalanan on jamirdo kam mi golla ko ngollan-mi koo. ²⁵ Homo neli Yaayaa loota yimbe lootogal batisima? Laamdo naa yimbe?

Be ndawridi hakkunde maabbe, 6e mbii:

—So en mbii «Laamdo», o wiyan: «Ndennoo, ko saabii so on ngoondinaali Yaayaa?»[»]

²⁶ Kaa so en mbii «yimbe», waajibi kulen jamaa oo, sabi yimbe bee fuu ana njogorii Yaayaa yo annabaajo.

²⁷ Be njaabii Iisaa, 6e mbii:

—Miin arndaa.

O jaabitii, o wii 6e:

—Haya miin duu, mi haalantaa on yamiroore nde ngolliran-mi ko ngollan-mi koo.

Bannadol haala rimdaabe didon

[‡] 21:13 Esaaya 56.7; Yeremiya 7.11 [§] 21:16 Jabuura 8.3

²⁸Iisaa beydi hen wii:

—Kodum miilaton e ngol banndol: gorko gooto ana joginoo biibbe worbe sidon, badii arano oo, wii dum: «Binngel am, yaa golloy hannde to ngesa peguuje too.» ²⁹Biddo oo jaabii, wii yahataa. Kaa caggal mum, oon mimsiti yehi. ³⁰Baabiraado oo noddi biidoo didaboo oo, wii dum ko wiinoo arano oo koo. Oon duu jaabii, wii: «Moyyi Baaba», kaa yahaali.

³¹Homo e mabbe woni jabando baam mum ko wii koo?

Be njaabii, be mbpii:

—Arano oo.

Nden, Iisaa wii 6e:

—Mido haalanla on goonga: duwaajen bee kajum e bamfaaji dili adoyto on naatude e Laamu Laamdo oo. ³²Sabi Yaayaa warii e moodon, hollii on laawol fooccitaare, on njabanaali dum. Kaa duwaajen bee kajum e bamfaaji dili ngoondinii mo. Haya duu, fay nde njii-don dum ndee, on mimsitaali so sakitii ngoondin-don mo.

Banndol haala remooobe bonfe

³³—Kettinee banndol gonngol: neddo gooto tuti ngesa peguuje, o filtini nga kokowol, o asi ngaykaare boosirde peguujam, o mahi suudu toowndu faa o soynoro ko warata e ngesa ngaga. Caggal dum, o hasiri nga remooobe gese peguuje, o dawi. ³⁴Faa tebungol peguuje yottii, o neli gollooobe makko to remooobe bee too, be ngaddanoya mo ngedu makko e biibbe peguuje dee. ³⁵Kaa remooobe bee nanngi gollooobe makko bee, pii hen gooto, mbari gooto, mbardi gooto kaaye. ³⁶Jom ngesa oo neli e mabbe gollooobe burbe aranndeebee bee heewde. Remooobe bee ngasi be no ngadunoo bee too nii. ³⁷O sakitii nelde biyiko gorko to mabbe, o wii: «No laatii fuu, be njaagoto biyam oo.» ³⁸Kaa nde remooobe bee njii biyiko oo ndee, mbiyondiri e ko'e mum'en: «Oo woni donoowo mo. Ngaree mbaren mo, keddoro-den ngesa ngaal!» ³⁹Oon wakkati, be nanngi mo, be mbedii mo to caggal ngesa too, be mbari mo. ⁴⁰Jooni nee, so jom ngesa peguuje oo warii, hono o wadata remooobe bee?

⁴¹Be njaabii mo, be mbpii:

—Been bonfe, o halkiran be no boniri. O hasira ngesa ngaa remooobe wobbe hokkoobe mo ngedu makko e biibbe magga nde nga tebaa fuu.

⁴²Caggal dum, Iisaa wii 6e:

—Tama on njanngalli ko winndaa ley Binndi dili koo?

«Haayre nde mahooobe bee tippitii ndee,
kajum laatti haayre burnde fuu teentilaade e maadi ndii.

Dum yo golle Joomiraado,

kanjum dum haaynde e jiile meeden!*

⁴³Saabe dum, mido wiya on: Laamu Laamdo oo ittete e mon, hokkee yimbe wadoobe ko Laamdo yidi. ⁴⁴Neddo fuu caamdo e nden haayre, helan. Neddo fuu mo nde saami e mum, noyoto.

⁴⁵Nde hooreebe yottinoobe sadaka bee e Farisa'en bee nani banndi makko dili ndee, paamii banndi dili e mum'en peewti. ⁴⁶Ebe tewta no be nanngira mo, kaa be kulii yimbe bee, sabi be fuu ebe njogorii mo annabaajo.

22

Banndol haala jiiri yannge

¹Iisaa haaldiri e mabbe banndol kasen, wii 6e:

²—Laamu Laamdo ana wa'i hono no kaananke kuurtinando biyum gorko, so wadani dum yannge. ³O neli gollooobe makko noddanoya mo jaamoofe, kaa gansaabe bee calii warde. ⁴O neli kasen gollooobe wobbe, o wii dum'en: «Mbiyee gansaabe bee jiiri yannge ndii moyyinaama faa gasi, mi hirsii ga'i e jialbi paydi, hankasen fuu lanndinaama, be ngara be nootoo yannge oo.» ⁵Kaa gansaabe bee koyni mo, kiinnii haajuuji mum'en: oo ngesa mum, oo jaagu mum. ⁶Heddiibe bee nanngi gollooobe bee, torri be, mbari be. ⁷Kaananke oo mettaa, neli sordaasi'en mum mbaroyi been jaadube ko'e, nduppi ngeenndi mum'en.

* 21:42 Jabuura 118.22-23

⁸Caggal dum, o wii golloobe makko bee: «Niiri yannge ndii moyy'inaama, kaa gansaabe bee kaandaa e jaamde ndi. ⁹Dum nee, njehee dow mbeddaaji mawdi dii, noddon neddo fuu mo kawru-don wara jaama niiri yannge oo ndii.» ¹⁰Kaadime'en bee njehi dow mbeddaaji dii, noddi yimbe be tawi ton fuu gila e bonbe faa e moyyube faa galle do yannge oo wadata doo heewi yimbe.

¹¹Nde kaananke oo naati faa yiya noddaabe bee ndee, o soynii gorko mo paraaki. ¹²O wii dum: «Gidam, hono naatir-daa doo tawi a paraaki?» Kaa oon deyyinii. ¹³E ley dum, kaananke oo wii golloobe bee: «Kabbee juude makko e koyde makko, tippo-don mo e ley nimre sella ndee, ton o wullata o qeryondira jiiye.»

¹⁴Iisaa jokki wiide:

—Noddaabe ana keewi kaa subaabé ana pamdi.

Haala yofugol lampo

¹⁵Farisa'en njehi ndawridoyi no tuufiranta Iisaa e ley haala mum. ¹⁶Be neli yoga e taalibaabe maabé, kajum e howruube Hirudus mbiya mo:

—Moobbo, minden anndi a goongirante: ada jannginira laawol Laamdo ngol goonga, a hulataa fay gooto, sabi a gurdintaa yimbe. ¹⁷Dum nee, haalan min kodum anndu-daa e dum doo: ana dagoo min ndokka kaananke Roma mawdo oo lampo naa dagaaki?

¹⁸Kaa Iisaa ana anndi anniyajji maabé bondi dii. O wii be:

—Onon naafigi'en! Kodum wadi so odon tuufana kam? ¹⁹Kolleekam kaalisi jobirteedo lampo oo.

Be ngaddani mo mbuuudu cardi gooto. ²⁰O lamndii 6e, o wii:

—Natal homo e innde homo woni doo?

²¹Be njaabii mo, 6e mbii:

—Kaananke Roma.

O wii be:

—Ndennoo, ndokkee kaananke Roma oo ko jey, ndokkee Laamdo duu ko jey.

²²Haaynii 6e nde 6e nani oo jaabu ndee. Be celi mo, 6e mbitti.

Haala immital maaybe

²³E ley oon jaloomaa jaati, yoga e waalde Saduki'en ngari e Iisaa. Kambe ngoni fennubé immital. ²⁴Be lamndii mo, 6e mbii:

—Moobbo, Muusaa wii: «So neddo maayii hebaali biddo, mijnum naa mawnun bamta debbo dalaado oo, yalla ana hebana dum beyngu.»* ²⁵Wadiino e bettaade to amen rimdaabe njeddon worbe. Arano oo caggal dewlji, maayi hebaali biddo. Mijniiko gorko bamti debbo makko oo, ²⁶kajum duu maayi hebaali biddo. Tatabo oo duu jokki hen faa yottii njeddon oo. ²⁷Caggal mabbe be fuu, debbo oo duu maayi. ²⁸Nannde immital nee, homo e njeddon bee debbo oo laatotoo jom suudu mum? Sabi 6e fuu be bamino mo.

²⁹Iisaa jaabii 6e, wii:

—On majjii, sabi on paamaali Binndi dii, on anndaa baawde Laamdo dee duu. ³⁰Sabi so maaybe immitike, worbe bamataa, rewbe bamataake, be laatoto hono no malaa'ika'en wonbe dow kammu bee nii. ³¹E haala immital maaybe, tama on njanngaali ko Laamdo wii on koo? O wii: ³²«Miin woni Laamdo Ibarahiima, Laamdo Isiyaaka, Laamdo Yaakuuba.»† Laamdo yo Laamdo wuurple, wanaa Laamdo maaybe.‡

³³Waaju makko oo haaynii yimbe hettindotoobe mo bee fuu.

Haala yamiroore burnde fuu teentilaade

³⁴Nde Farisa'en bee nani o mu6bii kundude Saduki'en bee e haala ndee, 6e kawriti.

³⁵Gooto e maabé jaanginoowo Sariya yidi tuufande mo, lamndii mo, wii:

³⁶—Moobbo, honde woni yamiroore burnde fuu teentilaade e ley Tawreeta?

³⁷Iisaa jaabii mo, wii:

* 22:24 Fillitagol Tawreeta 25.5 † 22:32 Pergu 3.6 ‡ 22:32 Gila e jamaanu Muusaa tawi Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba maayii gila ko booyi. Ko Laamdo wii yo Laamdo maabé koo, holli ebe nguuri.

—Yidir Laamdo Joomiraado maa bernde maa fuu e yonki maa fuu e hakkille maa fuu.[§]
³⁸Nden woni yamiroore burnde mawnude, burnde teentilaade.³⁹Yamiroore didabere hono mayre annii: «Njidraa tanaa maa no njidir-daa hoore maa nii.»^{*} ⁴⁰Tawreeta Muusaa e dewte annabaabe dee fuu e deen jamiroje disi pawii.

Kabaaru Almasiihu e Daawuuda

⁴¹Nde wonnoo Farisa'en bee ana kawriti, lisaa lamndii 6e, wii:

⁴²—Kodum miilu-don e Almasiihu oo? O taanii homo?

Be njaabii, 6e mbii:

—O taanii Daawuuda.

⁴³O wii 6e:

—Ndennoo, hono Daawuuda noddirta mo Joomiraado? Ruuhu Laamdo anndini mo dum, saabe majjum o wii:

⁴⁴«Joomiraado wii Joomam:

Jooda jaamo am,

faa mi wada njaabbaa waybe maa.»[†]

⁴⁵So Daawuuda ana noddira mo «Joomam», ndennoo, hono mo laatortoo taanum tan?

⁴⁶Be fuu 6e ndonki jaabaade mo fay karrol. Gila jannde nden, fay gooto suusaali lamndaade mo lamndi godsi.

23

No lisaa feliri dunkee'en Sariya e Farisa'en

¹Nden, lisaa wii jamaa oo e taalibaabe mum bee:

²—Dunkee'en Sariya bee e Farisa'en bee kajnum'en ndokkaa jannginde Sariya Muusaa oo.³ Saabe dum, odon kaani jabande 6e, ngadon huunde fuu ko 6e mbii on. Kaa pati jemmbon golleeji maabbe, sabi 6e ngadataa ko 6e mbaajotoo koo.⁴ Be kabban donnge teddude, 6e mbakkina yimbe, kaa 6e njidaa wallirde been huncude de fay hoore fedeendu.

⁵Huunde fuu ko 6e ngadata, 6e ngadiran dum faa 6e kollinkinoo. Dum wadi so ebe kabba talki mawdi, ebe njuutina cilmbi saayaaji maabbe faa ana ndasoo.⁶ Ebe njidi joolle burde teddude so 6e noddaama e yanngjeeji, ebe njidi joolle burde yiitinkinaade ley cuudi baajordi.⁷ Ko 6e njidi tan salmineede calminaali teddudi ley luumooji e noddoreede «Moobbo». ⁸Kaa onon, pati njabee noddoreede «Moobbo», sabi on fuu on sakiraabe, Moobbo gooto tan njogi-don.⁹ Pati mbiyee fay gooto «Baabiraado» e aduna, sabi Baabiraado gooto tan njogi-don, dum woni gondo dow kammu oo.¹⁰ Pati njabee noddireede «Hooreejo», sabi Hooreejo gooto tan njogi-don, dum woni Almasiihu oo.¹¹Burdo teddude hakkunde moodon yo laato gollanoowo heddiife bee.¹²Toownudo hoore mum fuu, leyfintie. Leyfinkiniido fuu toownete.

¹³Bone yanan e mon onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafiqi'en! Odon cokana yimbe damal Laamu Laamdo ngal. On naatataa, on accataa naatoobe naata. [¹⁴†]

¹⁵Bone yanan e mon, onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafiqi'en! Odon njiiloo e leydeelee odon mbarngoo geeci faa kebon tuubudo gooto. So on kebii dum, mbirfito-don kasen, ngadon dum bii jahannama faa sowa on cili didi.

¹⁶Bone yanan e mon, onon wumbe dwoobe yimbe! Odon mbiya: «So neddo hunorike Suudu Dewal Mawndu nduu yo meere, kaa so hunorike kajye Suudu Dewal Mawndu oo, hunoore mum nanngan dum.»¹⁷ Majjube, wumbe! Kodum buri teentilaade: kajye oo naa Suudu labbinooru kajye oo nduu?¹⁸Odon mbiya kasen: «So neddo hunorike ittirde sadaka

§ 22:37 Pergu 6.5 * 22:39 Lewinkooбе 19.18 † 22:44 Jabuura 110.1 * 23:9 Pati mbiyee fay gooto «Baabiraado» e adunawiyaali pati neddo soowa baaba mum dimdo dum. Ngol haali haala hooreebe diina fonndube ko'e mum'en e baabiraaku Laamdo. † 23:14 Edereeji fooydi dii, yoga ana beyda aaya 14:Bone yanan e mon, onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafiqi'en! Odon teeta cuudi rewbe be worbe mum'en maayi, odon njuutina duwaawuji moodon yalla odon manee. Saabe majjum, on keban jukkungo burngo fuu naawde.

ndee yo meere, kaa so hunorike sadaka gondo dow mayre oo, hunoore mum nanngan dum.»¹⁹ Wumbe! Kofum hen buri teentilaade: sadaka oo naa ittirde sadaka laabinoore sadaka oo ndee? ²⁰Ndennoo, neddo fuu kunoriido ittirde sadaka ndee, hunorike nde kayre e huunde fuu ko fawii e mayre. ²¹Neddo fuu kunoriido Suudu Dewal Mawndu nduu, hunorike ndu kayru e Laamdo joodsiido e mayru oo. ²²Neddo fuu kunoriido kammu oo, hunorike joodorgal Laamdo ngal e Joodsiido e maggall oo.

²³Bone yanan e mon, onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafigi'en! Odon ittana Laamdo jakka naanaa, kajnum e haakolooji goddi, kaa odon njeeboo ko buri teentilaade e Sariya oo koo, hono fooccitaare e yurmeende e goondinal. Tawee nee, kajnum kaanno-don wadude tawee on njeebaaki ko heddi koo. ²⁴On wumbe dowoobe yimbe! So bowngu saamii e njaram moodon, on ciwan itton dum, tawee nee, odon moda ngelooba!

²⁵Bone yanan e mon, onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafigi'en! Odon lawya caggal kore loode e caggal lehoy, tawee nee ley mum'en ana heewi ko wujja e ko yanaa.

²⁶Farisanke bumdo! Lawyu ley kore loode tafon, nden caggal ngal duu laabaañ.

²⁷Bone yanan e mon, onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafigi'en! Odon nanndi e janaale dawninaade, de dow mum'en woodci tawee ley mum'en ana heewi gi'e e ko sobi fuu. ²⁸Onon duu hono non mbaa-don: ejile gite odon nanndi e fooccitiibe, kaa ley moodon ana wii pep naafigaaku e oonaare.

²⁹Bone yanan e mon, onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafigi'en! Odon ma-hana annabaabe bee cuudi dow janaale mum'en, odon njardsina janaale fooccitiibe bee, ³⁰mbirfito-don mbiyon: «Sinndo min kawriino e jamaanu njaatiraabe amen, min ittidataano e mabbe yonkiji annabaabe dii.» ³¹Hono non, ceettori-don onon jaati on biibbe warannoobe annabaabe bee. ³²Ndennoo, kebbintinee saawal golleeji bondi di njaatiraabe mon pufdfunoo dii! ³³Bolle, biibbe posoke! Hono fuu miilorto-don waasude wedede e jahannama? ³⁴Dum saabii, mido nelda on annabaabe e hakkilanteebe, kajnum e jannginoobe. Mbaron yoga, pejond yoga, piyon yoga dorri e ley cuudi mon baajordi, njokkon dum'en ngeenndi e ngeenndi. ³⁵Yalla yonkiji laabube ittaadi e aduna oo dii fuu, hakke mum ana fiitoo on, gila yonki Haabiila pooccitiido oo faa yonki Jakariyaa 6ii Barakiya mo mbarno-don hakkunde Suudu Dewal Mawndu e ittirde sadaka oo. ³⁶Mido haalana on goonga: jukkungo majjum dum fuu e yimbe oo jamaanu saamata!

No Isaa suyliran yimbe Urusaliima

³⁷—Hay yimbe Urusaliima, on mbarii annabaabe, on mbardii nelaabe e mon kaaye! Cili kuurdi njidsu-mi hawrintinde biibbe mon no cofal hawrintinirta biibbe mum ley biifoole mum nii. Kaa on njabaali. ³⁸Dum nee, on daldete e Suudu mon Dewal, ndu laatoo saabeere.

³⁹Mido wiya on: on njiyatataa kam gila jooni faa wakkati mo mbiyoyton e mum: «Barke woodanii gardoowo e dow innde Joomiraadol!»

24

Haala taagumansaaji kollooji timmooде aduna

¹Nde Isaa yaltunoo Suudu Dewal Mawndu ndee, taalibaabe mum battitii dum, kolli dum maadiiji galle mayru dii. ²O wii 6e:

—On njii dum doo fuu naa? Mido haalana on goonga: fay haayre wootere heddataako doo ana fawii dow wonnde, fuu wurjinte.

³Nde Isaa joodinoo dow waamnde haayre wiyyeteende Jaytun ndee, taalibaabe makko ngari e makko kajnum'en tan, mbii mo:

—Humpitin min nde dum wadata. Taagumansa homo hollata gartol maa, kajnum e timmooде aduna?

⁴O jaabii 6e, o wii:

—Ndeentee pati fay gooto yonja on. ⁵Sabi heewbe ngardan innde am, gooto e mum'en fuu wiya: «Miin woni Almasiihu oo.» Be yonjan heewbe. ⁶On nanan golowole e kabaaru golowole kaa pati kulee! Ana tilsi dum wada, kaa dum wanaa timmooде tafon. ⁷Lejol

haban e lejpol, laamu haban e laamu. Yolbereeqi ngadan, leydi dimmboto e nokkuuje yegaaje.⁸ Dum kaa fuu hono no puddoode njatawere beynoowo nii.

⁹Nden, yimbe naaban on e carirdi yalla odon torree, mbare-don. Leji dii fuu mbajan on saabe am.¹⁰Oon wakkati, heewbe njoppan goondinal mum'en, ana njammbondira ana mbajondira e ko'e mum'en.¹¹Annabaabe peneebe heewbe banngan, yonna heewbe.¹²Bonanddaaji keewan faa jilli yimbe heewbe buubta.¹³Kaa mujnudo faa timmoodie, joomum hisinte.¹⁴Oo doo Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo ooynete e aduna oo fuu, yalla leji dii fuu ana keba seedaaku oo. Nden, aduna timmata.

Haala torra mawdo gadoowo

¹⁵—Nde njii-don «huunde harmunde bonnde»,^{*} ko annabi Daniyel haalnoo koo ana e nokku ceniido oo[†] (janngudo dum, tiinnoo faama)¹⁶nden, tawaabe ley Yahuudiya fuu yo ndogu peewa baamle kaaye.¹⁷Tawaado dow bene, pati wiya baman kaaki ley suudu mum.¹⁸Tawaado gese, pati wirfoo so wiya bamooowo saaya mum.¹⁹Bone yanan e haamil'i'en e muyninoobe ley deen jalaade!²⁰Naagee Laamdo pati doddu mon laatoo wakkati dabbunde naa jalaade fowteteende.²¹Sabi nden, torra mawdo wadfan mo hono mum wadfaali gila puddoode aduna, hono makko wadataabada kasen.²²Sinndo tawiino deen jalaade ndabbiindinaaka, fay gooto e biibbe aadama hisataano. Kaa Laamdo rabbindirrii de sabaabu be o subii bee.²³E oon wakkati, so won biido on: «Yeewee! Almasiihu anniidoo», naa «Omo naa too», pati ngoondinee.²⁴Sabi almasiihu'en peneebe e annabaabe peneebe banngoyan, be ngada taagumansaaji mawdi e kaayefiji yalla ebe majjina fay subaabbee, so be mbaawii.²⁵Paamee gasa. Mi haalanii on gila dum waraali.²⁶So won biido on: «Yeewee, omo naa ley ladde jeereende», pati njehee. Naa so won biido on: «Yeewee, omo naa to ley cuudi too», pati ngoondinee.²⁷Hono no majere fooynirta kammu gila funnaange faa hiirnaange nii, hono non Bii Neddo oo wardata.²⁸Do jiibe ngoni fuu, don dute kawritata.

No Bii Neddo oo wartirta

²⁹—Don e don, caggal torra ley deen jalaade, naange nibban, lewru jootttan yaaynude, koode kammu caaman, kulle gondee dow kammu dee ndimmboto.[‡]³⁰E oon wakkati, taagumansa Bii Neddo oo banngan e mbeeyu, leji aduna dii fuu ngullan. Be njijan Bii Neddo oo, ana wara e duule, ana warda baawde mawde e teddeengal.³¹Buututal manngal fuufete, o nela malaa'ika'en makko funnaange e hiirnaange, saahal e galeeri, moobta subaabbee makko bee gila hoore leydi faa hoore leydi.

³²Taykitee ibbe: so case majje keyditi, haakolooji majje mbillitii, odon anndi ndunngu badike.³³Hono non, so on njii dum fuu, anndee wakkati oo battiima, omo damal galle.

³⁴Mido haalana on goonga: oo jamaanu timmataa tawee kudde dee fuu ngadaali.³⁵Kammu e leydi timman, kaa haalaaji am dii timmataa abada.

Haala timmoodie aduna

³⁶—Kaa nden jalaande e oon wakkati fay gooto anndaa dum, wanaa malaa'ika'en wonbe dow kammu, wanaa Biddo oo. Walaa anndudo dum so wanaa Baabiraado oo.³⁷No jamaanu Nuuhu nii, hono non nanndata so Bii Neddo oo ana wara.³⁸E ley deen jalaade fade ilam tuufaanu dam warde, yimbe ana jaama, ana njara, ana ndewla, ana ndewlee, faa jaannde Nuuhu naati laana kaa.³⁹Be miilaali, be njaalaali faa ilam tuufaanu dam wari yooli be fuu. Garol Bii Neddo oo hono non nanndata.⁴⁰E oon wakkati, worbe didon undoofe dow unirde wootere, gooto mum'en nabete, goddo oo yoppee.⁴¹Rewbe didon undoofe dow unirde wootere, gooto mum'en nabete, goddo oo yoppee.⁴²Ndennoo, njeertee, sabi on anndaa wakkati mo Joomiraado mon warata.⁴³Paamee dum doo: sinndo jom galle ana anndunoo

* 24:15 Daniyel 9.27; 11.31; 12.11 † 24:15 Doo lisaa haali ko annabi Daniyel sappinoo: kaananke gooto wattan toor e ley Suudu Dewal Mawndu Yahuudiyanoo. Ko o sappinoo koo wadii gila lisaa finaali. Jooni lisaa wii hono majjum wortan kasen. ‡ 24:29 Esaaya 13.10; 34.4, Yo'il 2.10

wakkati mo gujjo warata ley jemma, daanataako yoppataa o naata galle mum. ⁴⁴Dum nee, onon duu lanndinee, sabi 'Bii Neddo oo waran e wakkati mo on miilaali.

Haala golloowo koolniido, kajum e golloowo bondo

⁴⁵—Ndennoo, homo woni golloowo koolniido, hakkilante? Oon woni mo kalfaado mum halfini dum koreejii mum faa hokka duum'en nguure mum'en e wakkati jidaado. ⁴⁶Golloowo mo kalfaado mum warti tawi ana hiinnii golle mum, welii hoore. ⁴⁷Mido haalana on goonga: kalfaado oo halfinan mo jawdi mum fuu. ⁴⁸Kaa so golloowo oo yo bondo, wii e hoore mum kalfaado mum booyan wartaali, ⁴⁹hedde ana fiya waayiraabe mum golloobee bee, ana jaamda ana yarda e sigiroobe, ⁵⁰nden, kalfaado oo wartiranjalooma mo golloowo oo anndaa e wakkati mo on miilaali, ⁵¹jukka mo jukkungo naawngo, watta mo hakkunde naafiq'i'en, ton o wullata o nyeryondira jiiye.

25

Bannadol haala surbaybe sappo

¹—Laamu Laamdo oo nanndan e oo janta: surbaybe sappo bambe moottilaaji mum'en so njehi jabboyaade jommbaajo gorko.* ²Njoyon bee yoyaa, njoyon wobbe bee ana yoyi. ³Be yoyaa bee bami moottilaaji tawi njoobaaki bulannga, ⁴yoyube bee noo nabori paali bulannga. ⁵Nde jommbaajo oo jenngi waraali ndee, be fuu be yonji, be daanii. ⁶Faa hejjere jemma, wullaango nanaa, wii: «Jommbaajo oo warii! Njaltee! Njabboyee mo!» ⁷Nden be fuu be pini, ebe moyyina moottilaaji mabbe. ⁸Surbaybe be yoyaa bee mbii yoyube bee: «Ndokkoree min e bulannga mon mo njoobi-don oo, sabi moottilaaji amen annii njifa.» ⁹Yoyube bee mbii: «Hubindaaki, sabi ko min njogii koo hejjataa en, en fuu. Njehee to soottoobe, coodoyon!» ¹⁰E ley no be yoyaa bee njaari soodoxde bulannga nii, jommbaajo oo yottii. Lanndininoobe bee naatidi e makko e ley dammbordu nduu, damal ngal uddaa. ¹¹Faa booyi seeda, surbaybe heddiibe bee ngarti, hedde ana ngulla ana mbiya: «Kalfaado, kalfaado, udditan min!» ¹²Kaa o jaabii be, o wii: «Mido haalana on goonga: mi anndaa on.»

¹³lisaa sakitii wiide:

—Njeertee, sabi on anndaa nalaande naa e wakkati mo 'Bii Neddo warata e mum.

Bannadol haala golloobe taton

¹⁴—Laamu Laamdo ana nanndi e gorko lanndiido faa dawa, noddi golloobe mum, halfini dum'en jawdi mum. ¹⁵O halfini gooto mabbe mutakal teemedede joy kajje, goddo teemedede didi, tatabo oo teemedere, gooto fuu ko waarata e mum. Caggal dum, o dawi. Don e don, ¹⁶golloowo kebudo mutakal teemedede joy kajje oo yehi jaagoroyii mo, tinorii mutakal teemedede joy godde. ¹⁷Kalfinaado mutakal teemedede didi kajje oo duu wadi non, tinorii kajum duu mutakal teemedede didi godde. ¹⁸Kaa kalfinaado mutakal teemedere kajje oo yehi asoyi ngayka, iri ton ko kalfaado mum oo hokkunoo dum koo.

¹⁹Faa booyi caggal mum, kalfaado mabbe oo warti noddi be, o yeewi jate mabbe.

²⁰Kalfinaado mutakal teemedede joy kajje oo wari, waddi mutakal teemedede joy godde, wii: «Kalfaado am, mutakal teemedede joy kalfin-daa kam, ede nii. Yeew, mi tinorike de mutakal teemedede joy godde.» ²¹Kalfaado makko oo wii mo: «Golle maa gasii sanne golloowo lobbo, koolniido. Nde wonnood a hoolnike e ko famdi, mi halfinte ko teentilii sanne. War naatu faa ceyodo-den!» ²²Golloowo kalfinaado mutakal teemedede didi kajje oo wari kajum duu, wii: «Kalfaado am, mido annduno a gorko tiifudo alhaali: afa hetta ko a aawaali, ada moobta ko a tutaaali. ²³Saabe dum, mi hulii, njaa-mi iroy-mi kajje maa oo. Haya, fii maa annii!» ²⁴Kalfaado makko jaabii mo, wii: «Golloowo laaliido, nattudo! So tawii ada

* ^{25:1} E neesu Yahuudiyan koobe jommbaajo gorko ana yaadanno e gidiraabe jom suudu mum, sabi kajum'en ndammbotoo.

anndunoo mido hetta ko mi aawaali, mido moosta ko mi tutaali,²⁷ ndennoo, ada haannoo wadfude kajje am oo e banki, yalla ana daja ko tinorii-mi so mi wartoyii.²⁸ Jooni, teetee mo mutakal teemedere kajje oo, ndokkon dumjom mutakal teemede joy kajje oo.²⁹ Sabi jogiido fuu beydante faa heewa. Kaa mo walaa, fay seeda mo jogii oo teetete.³⁰ Golloovo meereejo oo kaa, mbedee dum e ley nimre sella ndee, ton o wullata o neryondira jiiye.»

No Bii Neddo oo sarirta yimbe fuu

³¹—So Bii Neddo oo warii e teddungal mum, kajum e malaa'ika'en bee fuu, o joodoto e joodforgal makko laamu ngal.³² Yimbe aduna bee fuu moobtete yeeso makko, o faltoroob no duroowo faltortoo baali e be'i nii:³³ o wadan baali dii e junngo makko naamo, o wada be'i dii e junngo makko nano.³⁴ Hono nii, Kaananke oo wiirata wonbe junngo mum naamo bee: «Ngaree, onon barkinaafe Baabiraado am, nannghee laamu mo ndesane-don gila e puudoofe aduna oo.³⁵ Sabi mi yolbiino, on jiamminii kam, mi domdiino, on njarnii kam, mi latinoke kodo, on njippinii kam,³⁶ mi holiino, on koltinii kam, mi jawiino, on njandinii kam, mi uddanooma kasu, on yeewoyii kam.»³⁷ E oon wakkati, fooccitiibe bee njaabotoo mo, mbiya: «Joomiraado, mande min njii maa ada yolbi, min jiammin maa naa ada domsi, min njarnu maa?»³⁸ Mande min njii maa a kodo, min njippin maa naa a koldo, min koltin maa?³⁹ Mande min njii maa a jawdo naa a uddaado kasu, min ngari yeewde ma?»⁴⁰ Kaananke oo jaaboo be wiya: «Mido haalana on goonga: ko ngadan-don gooto e burdo famfude e sakiraabe am bee, yo miin ngadan-don.»

⁴¹ Caggal dum, o wiyan wonbe junngo makko nano bee: «Ngoddee kam, onon hudaabe Laamdo! Njehee ley yiite duumiinge nge Laamdo resani Ibilisa e malaa'ika'en mum ngee!

⁴² Sabi mi yolbiino, on jiamminaali kam, mi domdiino, on njarnaali kam,⁴³ mi kodo, on njippinalee kam, mi koldo, on koltinaali kam, mi jawdo naa mi uddanooma, on ngaraali yeewde kam.»⁴⁴ Nden, be njaaboto mo kambe duu be mbiya: «Joomiraado, mande min njii maa ada yolbi naa ada domsi naa a kodo naa a koldo naa a jawdo naa ada uddaado kasu, min paabaaki ma?»⁴⁵ O jaaboto be o wiya: «Mido haalana on goonga: ko mbaasu-don wadande gooto e bee doo burbe famfude koo, miin woni mo on ngadanaali.»⁴⁶ Nden, been njaha e jukkungo duumiingo, fooccitiibe bee keba nguurndam nduumiidam.

26

No mawbe diina ndawriri faa nannga lisaa

¹ Nde lisaa timmini diin waajuuji fuu ndee, wii taalibaafe mum bee:

²—Odon anndi balde diidi palii en e iidi Paska, Bii Neddo oo hokkitirte tontee e leggal bardugal.

³ E oon wakkati, hooreebe yottinoobe sadaka e mawbe Yahuudiyanikoobe bee kawritoyi galle Jottinoowo Sadaka Mawdo biyeteedo Kayafas. ⁴ Be fuu be ndawridi faa be njamm-boroo lisaa hiila, be mbara dum. ⁵Kaa be mbpii:

—Pati ngaden dum ley iidi oo so yimbe bee murta.

No lisaa wujiraa nebam uuroojam

⁶ Nde wonnoo lisaa ana Baytaniya do galle Simon ceppaado oo doo,⁷ debbo gooto battitii dum ana jogii faandu nebam uuroojam, tiidufdam coggu sanne. O tawi lisaa ana naama, o wuji dam dow hoore mum. ⁸ Nde taalibaafe bee njii dum ndee, mettaa, ana mbiya:

—Ko woni oo bonannda meree meere?⁹ Edam waawnoo sootteede kaalisi keewdo, kaalisi oo hokkee misikiina'en.

¹⁰ Lisaa faami ko be kaalannoo koo, wii be:

—Ko saabii so odon torra oo debbo? O gollanii kam golle yjardudo.¹¹ Sabi misikiina'en ana tawdee e mon nannde fuu. Kaa miin, mi tawdataake e mon nannde fuu.¹² O wujii terde am nebam uuroojam, ko o wadiri dum yalla omo lanndinanoo kam yanaande.¹³ Mido haalana on goonga: do Kabaaru Lobbo waajaa e aduna oo fuu, ko oo debbo wadi koo jantete, kasen duu o miccitete.

No Yahuuda jammborii lisaa

¹⁴ Nden Yahuuda Isikariyota, gooto e taalibaabe sappo e didon bee, yehi to hooreebe yottinoobe sadaka, ¹⁵ wii dum'en:

—Ko ndokkaton kam so mi waddanii on lisaa?

Be njakkii buudi capantati cardi, be ndokki mo. ¹⁶ Gila nden, omo fiya dabare no o jammbortoo lisaa.

No Isaa hiirtidori e taalibaabe mum hiraande iidi Paska

¹⁷ E jalooma arano iidi mo buuru yuufinaaka, taalibaabe bee ngari, lamndii lisaa, mbii dum:

—Hoto njid-daa min lanndinoyoo hiraande iidi Paska ndee?

¹⁸ O jaabii be, o wii:

—Njehhee ngeennndi too, naaton galle maani, mbiyon dum: «Moobbo wii, wakkati mum yonii, e galle maa oo waadata iidi Paska oo, kanko e taalibaabe makko.»

¹⁹ Taalibaabe bee ngadi ko lisaa yamirnoo dum'en koo, lanndinii hiraande ndee.

²⁰ Hiiri, o joododii e taalibaabe sappo e didon bee faa be kirtoo. ²¹ Nde fe kirtotoo ndee, o wii:

—Mido haalana on goonga: gooto moodon jammboto kam.

²² Be cujli sanne, hedde ebe lamndoroo mo gooto gooto, gooto fuu ana wiya:

—Moobbo, kori wanaa miin?

²³ O jaabii, o wii:

—Tummbididdo e am junngo mum e la'al oo, oon jammbotoo kam. ²⁴ Waajibi Bii Neddo dalira aduna no haaliraa ley Binndi dii nii. Kaa bone woodanii jammbotoodo Bii Neddo oo! Oon gorko, so rimanooka fey buri moyyande dum.

²⁵ Yahuuda garoovo jammbaade mo oo bami haala, lamndii mo, wii:

—Moobbo, kori wanaa miin?

O jaabii dum, o wii:

—Aan haaldi hunduko maa.

²⁶ Nde be jaamata ndee, lisaa bami buuru, yetti Laamdo, helti, hokki taalibaabe mum bee, wii:

—Nannggee, jaamee, dum yo terde am.

²⁷ Caggal dum, o bami horde peguujam, o yetti Laamdo, o hokki be, o wii:

—On fuu, njaree hen. ²⁸ Dum yo yiijam am, yiijam tabintinoojam aadi keyri, njupportoodam saabe heewbe faa luutti njaafee. ²⁹ Mido wiya on: abada mi yarataa dam peguujam kasen so wanaa jannde njardoy-den peguujam kesam e ley LaamuBaabiraado am.

³⁰ Caggal be njimii Jabuura, * be njalti, be njehi waamnde haayre wiyeteende Jaytun.

No Isaa sapporii Piyeer yankiran dum

³¹ E oon wakkati, lisaa wii be:

—E ley oo jemma jaati, on fuu on njoppan kam, sabi ana winndii: «Mi fiyan duroowo oo, mi wara dum, sewre baali ndee saakoo.»†

Iisaa beydi hen, wii:

³² —Kaa caggal mi wuurtii, mi adoyto on Galili.

³³ Nden Piyeer bami haala, wii mo:

—Fay so be fuu be njoppu maa, miin kaa abada mi yoppataa ma.

³⁴ lisaa jaabii mo, wii:

—Mido haalane goonga: jemma hannde oo jaati, fade ndontoori jogginde a wiyan a anndaa kam cili tati.

³⁵ Piyeer wii mo:

—Fay so tilsi mi maaydan e maa, abada mi wiyatoo mi anndaa ma.

Taalibaabe bee fuu mbii hono non.

No Isaa jaagorii Laamdo ley Gecemane

* 26:30 Neesu Yahuudiyanooe woni yimde jime Jabuura 115-118 e hiraande iidi Paska. † 26:31 Jakariyaa 13.7

³⁶Caggal dum, Iisaa yottodii e maññe nokku biyeteedo Gecemane, wii 6e:

—Njoodee doo, faa mi wadoya too duwaawu.

³⁷O yaadi e Piyeer e 6ibbe Jebede didon bee, bernde makko fudsí maatude yoomeende e ruubu. ³⁸E ley dum, o wii 6e:

—Yoomeende ana mawni e am sanne faa ana ndaara warde kam. Keddee doo, njeertodee e am pati daano-don.

³⁹O woddsitii seeda, o hippii e leydi, omo duwoo, omo wiya:

—Baabiraado, so tawii ana laatoo, woddfinam ndee horde bone. Kaa pati laatoroo no njidir-mi, yo laatoro no njidir-daa aan.

⁴⁰O warti, o tawi ebe daanii. O wii Piyeer:

—On mbaawaa jeertodaade e am tawee on daanaaki fay wakkati gooto naa? ⁴¹Pati daanee, nduwee, pati on ceyte. Sabi hakkille ana heewi anniya lobbo, kaa terde ana lo'i.

⁴²O yehi kasen, o duwii, o wii:

—Baabiraado, so tawii nden horde bone waawaa woddfineede so wanaa mi yara dum, yo sago maa wadu!

⁴³O warti, o tawi 6e daantike, sabi dloysi ana piilii e maññe. ⁴⁴O yehi kasen, o duwii tataberde hono no o duworinoo nii. ⁴⁵Caggal dum, o warti e taalibaabe bee, o wii dum'en:

—Faa jooni odon daanii odon yootinoor? Yeewee, wakkati oo yottike! Bii Neddo oo wadete e juude luuttoobe. ⁴⁶Immee njehen! Yeewee, jammbotoodo kam oo annii wara!

No Iisaa nanngiraa

⁴⁷O tilaaki haalde, faa Yahuuda, gooto e sappo e didon bee, yottii ana wondi e yimbe heewbe jogiibe kaafaaje e cabbi. Hooreebe yottinoobe sadaka bee e mawbe Yahuudiyankoobe bee neli 6e. ⁴⁸Jammbotoodo mo oo hokki 6e finnde, wii:

—Neddo mo buccii-mi fuu, oo woni kanko. Nannghee dum.

⁴⁹Don e don, Yahuuda battitii Iisaa, wii dum:

—Sadi Moobbo!

O buccii dum. ⁵⁰Iisaa jaabii mo, wii:

—Gidam, wadu ko waddu maa koo.

E oon wakkati, 6e battitii, 6e njani e Iisaa, 6e nanngi dum. ⁵¹Gooto e wondunoobe e Iisaa bee sorti kaafaawi mum, soppi golloowo Jottinoowo Sadaka Mawdo tayi nowru mum.

⁵²Nden, Iisaa wii mo:

—Soornu kaafaawi maa kii e yaro mum, sabi jogotoodo kaafaawi fuu, kaafaawi halkata dum. ⁵³Naa ada miila jooni mi waawaa noddude Baabiraado am nelda kam ko buri konuuji sappo e didi malaa'ika? ⁵⁴Kaa so non laatorii, hono ko wiinndaal ley Binndi dii koo tabitirta? Sabi di mbii hono non dum laatotoo.

⁵⁵E oon wakkati, o wii jamaa oo:

—Ko ngarduu-don e kaafaaje e cabbi faa nanngon kam hono mi janooow? Ley Suudu Dewal Mawndu nduu ngonannoo-mi jannnde fuu mido janngina, on nanngaali kam. ⁵⁶Kaa dum fuu wadan yalla Binndi annabaabe dii ana tabita.

Nden, taalibaabe bee fuu njoppi mo, ndogi.

No mawbe diina cariri Iisaa

⁵⁷Nanngube Iisaa bee nabi dum to Kayafas Jottinoowo Sadaka Mawdo oo, tawi dunkee'en Sariya bee e mawbe lejol bee ana kawritinnoo ton. ⁵⁸Piyeer jokkitii mo fali daawre hakkunde maññe, faa daalaare galle Jottinoowo Sadaka Mawdo oo. O naati ley galle oo, o jooddii e doomoofe bee faa o yiya no dum sakitortoo.

⁵⁹Hooreebe yottinoobe sadaka e waalde Saahiiibe ndee fuu ana tewta fenaande nde kappira Iisaa yalla ana waree. ⁶⁰Fay so taweede yimbe heewbe ngari seedanaade mo pene, be kebaali sabaabu fuu ko waawi warde mo. Ko sakitii koo, worbe didon ngari, ⁶¹mbii:

—Kanko wiinoo omo waawi wurjinde Suudu Dewal Laamdo, o mahitoo ndu ley balde tati.

⁶²Jottinoowo Sadaka Mawdo oo immii, wii Iisaa:

—A jaabataako fay huunde naa? Tama a nanaali ko 6e mbiyete koo?

⁶³ Fuu omo dey'ini. Jottinoowo Sadaka Mawdo oo wii mo:

—Mido lamndore saabe Laamdo guurso oo, haalan min so tawii aan woni Almasiihu'Bii Laamdo oo.

⁶⁴ O jaabii düm, o wii:

—No mbii-daa nii. Kasen, mido wiya on fuu: gila jooni, on njiyan Bii Neddo ana joodfi jaamo Jom Baawde oo, ana wara dow duule kammu.

⁶⁵ E ley düm, Jottinoowo Sadaka Mawdo oo mettaa faa seeki kaddule mum, wii:

—O bonkike Laamdo! En kaajaaka seedee'en hankasen! On narrii noppo moodfon ko o bonkii Laamdo koo. ⁶⁶ Kodum nji-don hen?

Be njaabii, be mbii:

—Omo haani wareede.

⁶⁷ Caggal düm, be tutti e yeeso makko, be culkii mo. Yoga mabbe ana piya mo banaaje ⁶⁸ ana mbyia:

—Almasiihu! Haalan min piido ma, so a annabaajo.

No Piyeer wadi so yankiri lisaa

⁶⁹ Piyeer joodii sella e daalaare galle oo. Gooto e horbe bee battitii mo, wii:

—Aan, asa wondunoo e lisaa Galilinke oo.

⁷⁰ Nii o yeddi dum hakkunde yimbe fuu, o wii:

—Mi faamataa ko kaalataa koo.

⁷¹ Caggal dum, o fa'i to damal galle too. Kordo goddo yii mo, wii wonbe don bee:

—Oo gorko e lisaa Nasaraatunke oo wondunoo.

⁷² Piyeer yeddi kasen, wii:

—Mi hunike, mi anndaa oo gorko.

⁷³ Faa booyi seeda, wonbe don bee battii Piyeer, mbii düm:

—Tayoral, e mabbe njeye-daa, sabi demngal maa ngal hollii to iw-daa.

⁷⁴ E ley düm, Piyeer darii ana hunoo ana huttoo ana wiya:

—Mi anndaa oo gorko!

Oon wakkati fuu, ndontoori joggini, ⁷⁵ non Piyeer miccitii ko lisaa wiinoo dum koo: «Fade ndontoori jogginde, a wiyan a anndaa kam cili tati.» O yalti sella, o darii omo woya faa omo heppiy'a.

27

No lisaa nabiraa to Pilaatu

¹ Beetee law, hooreebe yottinoobe sadaka bee e mawbe lejol bee fuu njooddii faa yeewa no mbarda lisaa. ² Be kabbi mo, be nabi mo to Pilaatu goforneer oo.

No Yahuuda maayiri

³ Nde Yahuuda jammibiido lisaa oo yii no o sarira o bareteedo nii, mimsiti, wartiri buudii capantati cardii to hooreebe yottinoobe sadaka e mawbe lejol bee, ⁴ wii dum'en:

—Mi luutti ko njammbii-mi mo wiyaali wadaali oo koo!

Nii be njaabii mo, be mbii:

—Ko hilli min? Aan anndi!

⁵ Yahuuda tippii kaalisi oo ley Suudu Dewal Mawndu nduu. Caggal düm, o bami boggol, o wortoyii. ⁶ Hooreebe yottinoobe sadaka bee bami kaalisi oo, mbii:

—E sariya meeden daganaaki en wattude oo kaalisi e keesu oo, sabi düm diyo.

⁷ Caggal be ndawridii, be bami kaalisi oo, be coodi dum ngesa e junngo mahoowo loode faa wadee jenaale joolaa'en. ⁸ Dum wadi so ngaan ngesa ana wiyeet faa jooni «Ngesa Yiyyam». ⁹ Nden haala ka Laamdo yottinirnoo annabi Yeremiya kaa tabiti nde oon wii:

«Be bami buudi capantati cardi,

coggu mo yimbe Israa'lila njatorii yonki makko,

¹⁰ be coodi dum ngesa mahoowo loode,

hono no Joomiraado yamirnoo kam nii.»*

No Pilaatu lamndorii Iisaa

¹¹Iisaa darii yeeso goforneer oo, oon lamndii mo, wii:

—Aan woni kaananke Yahuudiyankoobe oo naa?

O jaabii, o wii:

—No mbii-daa nii:

¹²Kaa nde hooreebe yottinoobe sadaka bee e mawbe lejol bee kappi mo ndee, o jaabaaki fay huunde. ¹³Dum wadi so Pilaatu wii mo:

—A nanaali ko be ceettante koo fuu naa?

¹⁴Kaa o jaabaaki hen fay karrol. Dum haaynii goforneer oo sanne.

No Iisaa sariraa yo bareteedo

¹⁵Iidi Paska fuu, goforneer oo ana hokkannoo yimbe bee subaade e kasunkoobe bee mo njidj yoppitaneede. ¹⁶E oon wakkati, ana woodunoo kasunke jom innde biyeteedo Iisaa Barabas. ¹⁷E ley no jamaa oo moobtorii nii, Pilaatu lamndii be, wii:

—Homo njid-don mi yoppitana on: Iisaa Barabas naa, naa Iisaa biyeteedo Almasiihu oo?

¹⁸Sabi Pilaatu ana annduno haasidaaku wadi so be ndokkitiri Iisaa. ¹⁹Kesen, nde o joodii to sarirde too ndee, jom suudu makko neli e makko, wii:

—Sel e oo gorko pooccitiido, sabi jemma hanken koydi makko tampinii kam sanne.

²⁰Hooreebe yottinoobe sadaka bee e mawbe lejol bee ndunyi jamaa oo jaagoo Pilaatu yoppitana be Barabas, wara Iisaa. ²¹Goforneer oo lamnditii be:

—Homo e diidon bee njid-don mi yoppitana on?

Be njaabii, be mbii:

—Barabas!

²²Pilaatu lamndii be, wii:

—Ndennoo, hono ngadan-mi Iisaa biyeteedo Almasiihu oo?

Be fuu be njaabii, be mbii:

—Tontu mo e leggal bardugal!

²³O lamndii be, o wii:

—Kodum o wadi ko boni?

Be beydii dukude semmbe, ebe mbiya:

—Tontu mo e leggal bardugal!

²⁴Nden Pilaatu yii walaa ko waawi hen, tawi duko ngoo duu ana beydii sanne, o bami ndiyam, o looti juude makko yeeso yimbe bee, o wii be:

—Mi woytirtaake yonki oo gorko. Dum yo kunkoo mon.

²⁵Be fuu be njaabii, be mbii:

—Yonki makko ana jonngii dow amen, minen e 6i6be amen!

²⁶E oon wakkati, Pilaatu yoppitani be Barabas, yamiri Iisaa fiyee dorri, caggal dum, o hokkitiri dum tontoyee e leggal bardugal.

No sordaasi'en rjaayriri Iisaa

²⁷Sordaasi'en goforneer bee nabi Iisaa ley galle to hubeere ndee woni too, fedde sordaasi'en bee fuu pilii mo. ²⁸Be boorti mo kaddule makko, be boorni mo burmusuure wodeere. ²⁹Caggal dum, be cajni tenngaade gi'e, be kippi e hoore makko. Be ngadji kasen kalacal e junngo makko jaamo, be ndicciyi yeeso makko, hedde ebe njaayra mo ebe mbiya:

—Sadi, kaananke Yahuudiyankoobe!

³⁰Be tutti e makko, be bami kalacal ngal ebe piya e hoore makko. ³¹Nde be tilii jaayrude mo ndee, be itti burmusuure ndee, be boorni mo kaddule makko. Caggal dum, be nabi mo faa be tontoya mo e leggal bardugal.

No Iisaa tontiraa dow leggal bardugal

* 27:10 Jakariyya 11.12-13, Yeremiyah 19.1-13; 32.6-15 † 27:28 Wakkati Iisaa, burmusuure wodeere yo saaya ka kaananke boornotoo.

³² Nde be njaltata ngeenndi ndii ndee, be kawriti e gorko Sireenanke biyeteedo Simon. Sordaasi'en bee ndooldini mo o wakkoo leggal bardugal Iisaa ngal. ³³ Be njottii nokku biyeteedo Golgata. (Maanaa Golgata woni nokku laagalgal hoore.) ³⁴ Be ndokki Iisaa peguujam njillondiraadam e safaaare haafunde faa o yara. Nde o meedi dum ndee, o salii yarde.

³⁵ Nde be tonti mo e leggal bardugal ndee, be pecciri kaddule makko urwa. ³⁶ Caggal dum, be njoodii don ebe kayba mo. ³⁷ Be mbinndi dalili ko tonti mo, be takki dum do tiimde hoore makko doo. Dum doo be mbinndi: OO YO IISAA, KAANANKE YAHUUDIYANKOO'BE.

³⁸ E oon wakkati, yanoobe didon tontidaa e makko, gooto naamo makko, goddo oo nano makko. ³⁹ Yimbe yabfoboobe don bee ana njenna mo, ana njinka ko'e mum'en, ⁴⁰ ana mbiya:

—Aan gurjinoowo Suudu Dewal Mawndu nduu so mahitoo ndu ley balde tati, biltu hoore maa. So a 'Bii Laamdo, jippa legal bardugal ngal!

⁴¹ Hono non, hooreebe yottinoobe sadaka bee e dunkee'en Sariya bee e mawbe lejol bee fuu njayirri mo ana mbiya:

⁴² —O biltii wobbe, kaa o ronkii biltude hoore makko. Kanko o kaananke Israa'ilila. Jooni, o jippoo leggal bardugal ngal, faa ngoondinen mo. ⁴³ O fawii fii makko e Laamdo. Yo Laamdo biltu mo jooni, so ana yidi mo. Sabi o wii o 'Bii Laamdo.

⁴⁴ Yanoobe tontaabe sera makko bee duu ndarii ana mbonkoroo mo non.

Haala maayde Iisaa

⁴⁵ Gila hakkunde naange, nimre wadi e leydi ndii fuu faa wakkati yamnde tati kiikiide.

⁴⁶ Banngal yamnde tati kiikiide, Iisaa wulli wullaango toowngo, wii:

—Eli, Eli, lama sabaktanii?

(Dum woni: «Laamfo am, Laamdo am! Kodum wadi so njoppu-daa kam?») ⁴⁷ Yoga e darinoobe ton bee nde nanunoo dum ndee, mbii:

—Omo nii noddha annabi Iliyaasa!

⁴⁸ Don e don, gooto dogi waddoyi liccere, suuwi dum e biineegiri, habbi dum e sawru, feewtini hunduko makko yalla omo buuccoo. ⁴⁹ Kaa heddiibe bee mbii:

—Njoppee mo. Yeewen yalla Iliyaasa waran bilta mo.

⁵⁰ Caggal dum, Iisaa wulli wullaango toowngo kasen, dali aduna.

⁵¹ Oon wakkati, heedoode faliinde ley Suudu Dewal Mawndu ndee seekii gila dow faa ley, laatii taye didi. Leydi dimmbii, kaay'e ceekii, ⁵² janaale udditi, seniibe heewbe maaynoobe nguurti. ⁵³ Be njalti e janaale dee. Caggal ko Iisaa wuurti koo, be naati ngallure seniinde ndee, yimbe heewbe njii be.

⁵⁴ Hooreejo sordaasi'en oo e dardinoobe e mum faa kayba Iisaa bee njii no leydi ndii dimmborii nii e ko wadi koo fuu, kuli sanne, mbii:

—So goonga nii, oo yo 'Bii Laamdo!

⁵⁵ Rewbe heewbe ana toowti, ana coynoo. Been yo jokkunoobe e makko gila Galili faa ngollana mo. ⁵⁶ Ana e been rewbe: Mariyama mo Magdala e Mariyama inna Yaakuuba e Yuusufu, kajum e inna biibbe Jebede.

No tew Iisaa wadira e yanaande

⁵⁷ Faa hiiri, gorko arsukunte jeyaado Arimatiya wari. Omo wiye Yuusufu, kanko duu o taalibbo Iisaa. ⁵⁸ O yehi to Pilaatu, o ndaardi dum tew Iisaa. E oon wakkati, Pilaatu durjanii mo o hokkee dum. ⁵⁹ O bami tew oo, o fili dum e kasanke keso, ⁶⁰ o wattii dum e yanaande heyre nde o yamirnoo o asanee e haayre. Caggal dum, o talliti haayre teddunde, o uddiri damal yanaande ndee, o witti. ⁶¹ Mariyama mo Magdala e Mariyama goddo oo ana njoodinoo don, ana peewti e yanaande ndee.

No sordaasi'en kaybiri yanaande Iisaa

⁶² Janngo mum yo jalaande fowteteende. Hooreebe yottinoobe sadaka e Farisa'en kawriti to Pilaatu, ⁶³ mbii dum:

—Kaananke, min miccitike yojnoowo yimbe oo wiino nde wuuri ndee, wuurtan balde tati caggal maayde mum. ⁶⁴ Ndennoo, tiinna yamir yanaande ndee doomee faa jalooma tatabo oo yawta, pati taalibaabe makko ngara ngujjita tew makko mbiya yimbe bee o

immitiido hakkunde maaybe. Nden ngol yojynugol cakitiingol buran aranndeewol ngol bonde.

⁶⁵Pilaatu wii be:

—Sordaasi'en hayboobe annii. Njehee ndoomirooyee yanaande ndee no mbaawru-don fuu!

⁶⁶E oon wakkati, be njehi hiinnoyaade yanaande ndee: be uddi nde faa gasi, be meeli nde, be ndarni don sordaasi'en hayboobe.

28

No Iisaa immintiniraa

¹Ko jalaande fowteteende ndee betti koo, beetee kecco jannde alan, Mariyama mo Magdala e Mariyama goddo oo njehi yeewtoyaade yanaande ndee. ²Don, leydi dimmbii semmbe. Malaa'ika Joomiraado jippii iwde dow kammu talliti haayre ndee joodfii dow mayre. ³Omo jalbira hono no majere nii, kaddule makko duu ana ndawni far hono no biraadam nii. ⁴Doomoobe bee kuli sanne faa ana cijnja, be laatii hono maaybe nii.

⁵Malaa'ika oo wii rewbe bee:

—Pati kulee! Mido anndi Iisaa tontanoodo oo tewtaton. ⁶O walaa doo, o immitike hono no o wiirunoo nii. Ngaree, yeewee do o lelinoo doo. ⁷Njaawnee njehee, kumpitoyee taalibaabe makko bee o immitike e maayde. Jooni o adoyto on Galili, ton njiyoyton mo. Dum njidunoo-mi haalande on.

⁸Rewbe fidon bee kejii iwi do yanaande doo, be heewbe kulol e seyo manngo, be ndogi haalanoyde taalibaabe makko bee oo kabaaru. ⁹Don e don, Iisaa hawri e maabbe, wii be:

—Cadeel!

Be battitii mo, be nanngi koyde makko, be cujidani mo. ¹⁰E oon wakkati, o wii be:

—Pati kulee! Njehee mbiyoyee taalibaabe am bee njaha Galili. Ton be njiyoyta kam.

No hayboobe yanaande Iisaa bee njantorii fuu

¹¹Rewbe bee ana e laawol, faa yoga e sordaasi'en haybannoobe yanaande nde bee kooti ngeenndi too, kaalani hooreeb e yottinoobe sadaka bee ko wadi koo fuu. ¹²Hooreeb e yottinoobe sadaka bee kawriti e mawbe bee. Be ndawridi yeenude sordaasi'en haybannoobe yanaande ndee bee kaalisi keewdo, ¹³be mbii dum'en:

—Mbijon taalibaabe makko bee ngarii jemma tawi odon daanii, ngujjitii mo. ¹⁴So goforneer oo nanii dum, min kawan dum e haala, min palanoo on e torra fuu.

¹⁵Sordaasi'en bee nanngi kaalisi oo, ngadiru no mbiyaa nii. Oon kabaaru ana jantee hakkunde Yahuudiyanchoobe faa hannde.

No Iisaa banngirani taalibaabe mum

¹⁶Taalibaabe sappo e go'o bee njehi Galili to dow waamnde haayre nde Iisaa tinndinnoo dum'en ndee. ¹⁷Nde be njii mo ndee, be cujidani mo, kaa yoga e maabbe ana sikkiti. ¹⁸O battitii, o wii be:

—Mi hokkaama baawde fuu dow kammu e leydi. ¹⁹Ndennoo, njehee ngadfee lejni dñi fuu taalibaabe am, lootiree be lootogal batisima innde Baabiraado e Biddo e Ruuhu Ceniido, ²⁰njannginee be be njokka ko njamir-mi on koo fuu. Anndee, mido wondi e moodon jannde fuu faa aduma timma.

Linjiila Iisaa Ngeedu Marka

No Yaayaa waajorii

¹ Dum woni puddyode Kabaaru Lobbo haala Iisaa AlmasiihuBii Laamdo oo. ² Nii winndorii e dewtere annabi Esaaya:

«Miin Laamdo, mi ardinante nelaado am moyyinanoowo ma laawol.*

³ Neddo ana oyynoo ley ladde jeereende:

Moyyinee laawol Joomiraado ngol,

ndartinee dati makko.»†

⁴ Oon nelaado woni Yaayaa lootoowo lootagal batisima oo. O banngi ley ladde jeereende, omo oyynoo omo wiya yimbe tuuba, mbatisee yalla luutti mum'en ana njaafee. ⁵ Yimbe leydi Yahuudiya e yimbe Urusaliima fuu ngari, njadiru luutti mum'en, Yaayaa looti be lootagal batisima ley maayo Urdun. ⁶ Yaayaa, kaddule de leebi geloodi boornotonoo, humoo nguruwol, buureeti e njumri ladde o wuuri. ⁷ Omo waajoro daande toownde, omo wiya:

—Burdo kam baawde waran caggal am, mi fotaa fay turaade mi humta boggi padé makko. ⁸ Miin, ndiyam mbatisir-mi on, kaa kanko, Ruuhu Ceniido o batisirta on.

No Iisaa batisiraa e no Ibiliisa hordi mo

⁹ Ley deen jalaade, Iisaa iwi ngeenndi Nasaraatu ley leydi Galili, wari, Yaayaabatisi mo ley maayo Urdun. ¹⁰ Wakkati o yeentata ndiyam dam oo, o yii kammu udditike, o yii Ruuhu Ceniido ana jippoo e makko hono no wuugaandu nii. ¹¹ Daande iwnde dow kammu oyinii, wii:

—Aan woni 'Byam mo korsin-mi, aan cubii-mi.

¹² Oon wakkati fuu, Ruuhu nabi mo ley ladde jeereende. ¹³ O wadi ton balde capande nay, Ibiliisa ana tewta seytade mo, omo hakkunde kulle ladde, malaa'ika'en ana ngollana mo.

No Iisaa noddiri taalibaabe aranndeebe

¹⁴ Caggal uddeede Yaayaa ley kasu, Iisaa yehi Galili ana waajoo Kabaaru Lobbo haala Laamdo, ¹⁵ ana wiya:

—Wakkati oo warii, Laamu Laamdo battiima. Tuubee, ngoondinee Kabaaru Lobbo.

¹⁶ Iisaa ana yahannoo dow fonngo weendu Galili, non yii Simon e mijnum Andire ana tippoo bubbi mum'en ley weendu nduu yo awoobe. ¹⁷ Iisaa wii be:

—Njokkee kam, mi wada on awoobe yimbe.

¹⁸ Don e don be njoppi bubbi mabbe dii, be njokki e makko. ¹⁹ O yehi yeeso seeda, o yii Yaakuuba bii Jebede e mijnum Yuhanna ley laana mum'en ana moyyintina bubbi. ²⁰ Oon wakkati fuu, o noddi be. Be njoppi baam mabbe Jebede, kajnum e hasaabee bee ley laana kaa, be njokki e makko.

No Iisaa ribbiri seydaani

²¹ Caggal dum, be njehi ngeenndi mbiyeteendi Kafarnahum, Iisaa naati suudu waajordu, fuddi waajaade. Nannde mum yo fowteteende. ²² Tawaabe don bee kaaynaa e waajordu makko oo, sabi o waajoriek be no jom baawde nii, wanaa no dunkee'en Sariya nii. ²³ Gorko laddaado ana e waajordu nduu, wulli, ²⁴ wii:

—Iisaa Nasaraatunke oo, kodum hillu maa e amen? A gardo halkude min naa? Mido anndi ko ngon-daa, a ceniido iwrudo to Laamdo!

²⁵ Iisaa jahii e seydaani oo, wii:

—Deyyu yaltu e makko!

²⁶ Seydaani oo dimmbi gorko oo semmbe, wulli wullaango toowngo, yalti e makko.

²⁷ Jamaa oo fuu haaynaa, hedde ana lamndondira:

* 1:2 Malakiya 3.1 † 1:3 Esaaya 40.3

—Ko dum woni? Dum anndal kesal koy! Omo yamira fay seydaani'en bee, be dowtanto mo.

²⁸ Wakkati gooto kabaaru makko saakii ley leydi Galili fuu.

No Iisaa selliniri jawbe heewbe

²⁹ Nde be njaltunoo waajordu nduu ndee, be njehi galle Simon e Andire. Yaakuuba e Yuhanna njaadi e mabbe. ³⁰ Esii Simon debbo ana lelii yo jontaado. Iisaa yottii tan, haalanaa haala makko, ³¹ battitii mo, nanngi junngo makko, immini mo. Don e don jontere makko selli, o laatanii be njaatigi.

³² Kiikiide caggal janal naange, yimbe ngaddani Iisaa jawaabe e laddaabbe fuu. ³³ Ngeenndi ndii fuu hawriti dow damal ngal. ³⁴ O sellini jawaabe heewbe, jawaabe jauuuji di ngaldaa sii. O ribbi seydaani'en heewbe, o accataa seydaani'en bee kaala, sabi ebe anndi ko mo woni jaati.

No Iisaa waajorii ley Galili

³⁵ Janngo mum, Iisaa hujji gila law, yehi nokku teeldo ana wada ton duwaawu. ³⁶ Simon e wondiibe mum ndarrii ana tewta mo. ³⁷ Nde be njiiti mo ndee, be mbii mo:

—Yimbe fuu ana ndaarte.

³⁸ Iisaa wii be:

—Njehen ley geelle badiide dee faa mi waajoo ton duu, sabi dum waddi kam.

³⁹ O yehi ley leydi Galili fuu, omo waajoo ley cuudi baajordi mabbe, omo ribba seydaani'en.

No Iisaa selliniri ceppaado

⁴⁰ Gorko ceppaado war iiccii yeeso makko, ndaardi mo, wii:

—So tawii a jabii, ada waawi sellinde kam!

⁴¹ Iisaa yurminaa, foocci junngo mum, memi mo, wii:

—Mi jabii, sellu!

⁴² Don e don, ceppe dee iwi e gorko oo, o selli. ⁴³ Oon wakkati fuu, Iisaa yoppiti mo, daalii mo, ⁴⁴ wii:

—Haya koy, pati humpitin fay gooto, yaa holloy hoore maa jottinoowo sadaka, ngadanaa laabugol maa ngol sadaka mo Muusaa yamiri oo faa anndina be a sellii.

⁴⁵ Kaa kanko, o iwi don tan, o darii omo saaka kabaaru oo. Dum wadi so Iisaa ronki naatude geelle, heddi ladde, yimbe ana iwra tatteeji fuu ana ngara e mum.

2

No Iisaa selliniri bonnguujo

¹ Caggal balde seeda, Iisaa warti ngeenndi Kafarnahum. Yimbe nani omo cuudi. ² Jamaa keewdo hawriti don faa fay nokkuure heddaaki, wanaa haala yeeso damal ngal, hedde omo waajoo be konngol Laamdo ngol. ³ Yimbe ngari, ngaddani mo bonnguujo mo worbbe nayon ndoondii. ⁴ Kaa be ndonkii yottinde mo Iisaa sabaabu jamaa oo. Dum wadi so be kippiti bene oo foonndo makko, be njippiniri bonnguujo oo e yulannde ndee, tawi ana lelnaa e dengeleewo. ⁵ Nde Iisaa yiinoo goondinal maabbe ndee, wii bonnguujo oo:

—Gidam, luutti maa njaafaama.

⁶ Dunkee'en Sariya joodinoobe don bee ndarri ana miiloo e berde mum'en: ⁷ «Hono oo gorko haaldi dum? O bonkike Laamdo! Homo waawi yaafaade luutti so wanaa Laamdo gooto oo?» ⁸ Iisaa faami don e don miilooji maabbe, wii be:

—Kodum wadi so odon miiloo miilooji baadi nii e berde moodon? ⁹ Wiide bonnguujo «Luutti maa njaafaama» e wiide dum «Imma, bam dengeleewo maa njahaa», kodum hen buri newaade? ¹⁰ Kaa, faa mi anndina on Bii Neddo ana jogii baawde e aduna oo yaafaade luutti...

Nden, o wii bonnguujo oo:

¹¹ —Mido haalane: imma, bam dengeleewo maa, kootaa suudu maa.

¹² Don e don gorko oo immii, bami dengeleewo mum witti, hedde yimbe fuu ana yeewa dum. Be fuu be kaaynaa, be ndarrii ebe njetta Laamdo, ebe mbiya:

—Min njiyaali hono dum abada.

No Iisaa noddiri Lewi

¹³ Iisaa wirfitii to weendu too. Jamaa oo fuu tawoyi mo ton, omo waajoo dum'en. ¹⁴ Nde o yahata ndee, o yii Lewi fii Alfaa ana joodii e duwaajeere mum, o wii dum:

—Jokku e am!

Lewi immii, jokki e makko. ¹⁵ Nde Iisaa jaamannoo e ley suudu Lewi ndee, duwaaje'en heewbe e luuttoobe hono mum'en njoodii, ana jaamda e makko, kanko e taalibaabe makko. Sabi yimbe heewbe ana njokki e Iisaa. ¹⁶ Dunkee'en Sariya jeyaabe e waalde Farisa'en njii Iisaa ana jaamda e been yimbe, mbii taalibaabe makko bee:

—Ko saabii so omo jaamda e duwaaje'en, kajum e luuttoobe hono mum'en?

¹⁷ Nde o nani dum ndee, o wii be:

—Wanaa celludo hasindini e cawroowo, jawdo hasindini e cawroowo. Wanaa noddude fooccitiibe waddi kam, noddude luuttoobe woni ko waddi kam.

Haala koorka

¹⁸ Taalibaabe Yaayaa e Farisa'en ana koora. E ley dum, yimbe ngari, lamndii Iisaa:

—Ko saabii so taalibaabe Yaayaa e taalibaabe Farisa'en ana koora, kaa be maa bee koorataa?

¹⁹ O jaabii be, o wii:

—Nootiibe kuurtungu ana mbaawi salaade jaamde tawa jommbaajo gorko oo ana wondi e mum'en naa? Mbaawaa. So nii jommbaajo gorko oo ana wondi e maabbe, be mbaawaa salaade jaamde. ²⁰ Kaa jalaade ngaran de jommbaajo gorko oo ittetee e hakkunde mabbe. E deen jalaade, be kooran. ²¹ Fay gooto dammbataa fetalaare heyre e kaddungal kiinngal. So dum wadii, fetalaare heyre ndee daamtan kaddungal kiinngal ngal, ceekol ngol beydoo. ²² Kasen duu fay gooto loowataa peguujam kesam e sumalleeji kiiddi. So dum wadii peguujam dam fusan di, kanjam e sumalleeji dii fuu mursidee. Peguujam kesam e sumalleeji kesi loowetee!

Haala jalaande fowteteende

²³ Wadiino e jalaande fowteteende wootere, Iisaa ana seeka gese, taalibaabe mum ana kelta butaali e laawol ngol. ²⁴ E ley dum, Farisa'en bee mbii mo:

—Yeew, kodum wadii so taalibaabe maa bee ana ngolla ko dagaaki gollude jalaande fowteteende?

²⁵ O jaabii be, o wii:

—Tama on meedaali janngude ko Daawuuda wadii nde yolbi haajaa ko jaametee, kajum e yimbe mum? ²⁶ O naati e ley hukkum ceniido oo e jamaanu Jottinoowo Sadaka Mawdo biyeteedo Abiyataar, o jaami buuru cakkaado oo, o hokki hen yimbe makko. Tawee nee, yottinoobe sadaka tan ndujanaa jaamde oon buuru.

²⁷ Iisaa wii be kasen:

—Nalaande fowteteende ndee kambari neddo wadira, wanaa neddo wadira kambari jalaande fowteteende ndee. ²⁸ Ndennoo fay jalaande fowteteende ndee, Bii Neddo woni jooomum.

3

No Iisaa selliniri gorko ley jalaande fowteteende

¹ Iisaa naatti ley suudu waajordu nduu, o tawi ton gorko mo junngo mum waati. ² Yimbe wonnoobe don bee ngattani Iisaa hakkille. Ana yeewa yalla o anniido sellinde gorko oo e jalaande fowteteende ndee, faa keba wullanaade mo. ³ Iisaa wii mo junngo mum waati oo:

—Imma, dara hakkunde maabbe!

⁴ Caggal dum, o lamndii be:

—E ley jalaande fowteteende ana dagoo gollude ko moyyi naa gollude ko boni? Danndude neddo naa warde dum?

Kaa 6e njaabaaki. ⁵Iisaa yeewri 6e tikkere, tiinndam-hoore ma6be dam woyni yonki makko, o wii gorko oo:

—Fooccu junngo maa!

Oon foocci ngo tan, ngo selli faa ngo warti hono no wonngo ngoo nii. ⁶Don e don, Farisa'en bee njalti, njooddii e howruube Hirudus faa ndawrida no mbarda lisaa.

No yimbe ngariri e Iisaa

⁷Caggal dum, o iwi don, o fa'i weendu too, kanko e taalibaabe makko. Jamaa keewdo iwdo Galili jokki e makko. ⁸Yimbe heewbe, iwbe Yahuudiya e Urusaliima e Idumiya e leydi funnaange Urdun e seraaji Tirus e Sidon, nani ko o wadannoo koo, ngari to makko. ⁹Iisaa wii taalibaabe mum bee ndaarana dum laana pati jamaa oo filla dum. ¹⁰Saabe omo sellinannoo heewbe wadi so jawbe bee fuu kejnanii mo yalla ana mema mo. ¹¹Wakkati mo seydaani'en njii mo fuu, ndiccoto, ngulla:

—Aan a Bii Laamdo!

¹²Omo yagginannoo be pati be kumpita fay gooto kabaaru makko.

No Iisaa suborii taalibaabe sappo e didon

¹³Caggal dum, o nabboyi dow waamnde haayre, o noddi 6e o muuyi noddude, been ngari e makko. ¹⁴O subii hen sappo e didon, yalla ana ngonda e makko, o nela dum'en waajoyaade, ¹⁵kasen o hokka dum'en baawde ribbude seydaani'en. ¹⁶Bee doo ngoni sappo e didon be o subii bee: Simon mo o innditiri Piyeer oo ¹⁷e Yaakuuba e mijnum biyeteedo Yuhanna, ¹⁸jebede 6e o innditiri Bowanerges bee (maanaa mum woni «nanndube e gidaango») ¹⁹kajum e Andire e Filipa e Bartolome e Matta e Tomaa e Yaakuuba 6ii Alfaa e Tadde e Simon kiranoowo suudu baaba ²⁰e Yahuuda Isikariyota jammbotoodo mo oo.

No Iisaa fenniri ko happaa koo

²⁰Caggal dum, o hooti cuudi. Jamaa hawriti dow hoore makko kasen faa kanko e taalibaabe makko 6e ndonki hebude no 6e jaamira. ²¹Nde sakiraabe makko nani dum ndee, ngarani mo, sabi wiyaama hakkille makko sottii.

²²Dunkee'en Sariya iwnoobe Urusaliima ngari, mbii:

—Beelsebul woni e makko.

Kasen 6e mbii:

—Oon woni hooreejo seydaani'en mo o ribbirta seydaani'en bee.

²³E ley dum, Iisaa noddi 6e be ngara e mum, haalaniri be banndol, wii:

—Hono Ibiliisa waawirta ribbude Ibiliisa? ²⁴So laamu fecciima ana haba e hoore mum, oon laamu waawataa heddaade. ²⁵Kasen duu so galle fecciima ana haba e hoore mum, oon galle waawataa heddaade. ²⁶Ndennoo, so Ibiliisa yanii e hoore mum fecciima, waawataa heddaade. Ko laatoto dee, kabaaru mum timman.

²⁷Iisaa jokkini hen:

—Fay gooto waawaa naatude e galle gorko jom semmbe yaada e jawdi mum tawa habbaali joomum tafon. Kaa so habbii joomum faa teegii, ana waawi nabude ko woni e galle mum fuu. ²⁸Mido haalana on goonga: yimbe ana mbaawi yaafeede luutti mum'en fuu e bonkaaji dsi 6e mbonkii Laamdo fuu. ²⁹Kaa bonkiido Ruuhu Ceniido oo hebataa yaafaamuya fey, sabi joomum heddotu e luuttal mum faa abada.

³⁰Iisaa haaldii kaa haala saabe ko 6e mbii omo wondi e seydaani koo.

Inna Iisaa e mijiraabe Iisaa

³¹Inna Iisaa e mijiraabe Iisaa worbe ngari, ndarii caggal galle oo, neli o noddee. ³²Do jamaa oo filii mo doo, wii mo:

—Inna maa e mijiraabe maa ana sella too, ana kaaje maa.

³³O jaabii, o wii:

—Homo woni innam e mijiraabe am?

³⁴O yeewi joodiibe so ana pilii mo bee, o wii:

—Innam e mijiraabe am annii. ³⁵Sabi gadwooso sago Laamdo, kajum woni mijnam gorko, kajum woni mijnam debbo, kajum woni innam.

4

Banndol haala aawoowo

¹Iisaa ana waajoo dow fonngo weendu nduu kasen. Jamaa keewdo filii mo faa o naati laana, o joodii. Jamaa oo fuu ana dow fonngo ngoo. ²O darii omo waajoroo be gede keewde e banndol, omo wiya be:

³—Kettineel! Aawoowo yalti aawoyde. ⁴E ley sankugol ngol, yoga e aawdi ndii saami e laawol: pooli ngari cubi dum. ⁵Yoga mayri saami e korokaaye do leydi heewaano, fudi don e don, sabi aawdi ndii suddaaki gasa. ⁶Kaa nde naange wulnoo ndee, sumi, yoori saabe walaa dadi. ⁷Yoga mayri saami do kebbe pudata. Ndi fufidi e majje, de cuumi ndi, ndi rimaali. ⁸Yoga mayri saami e leydi mbelndi, fudi, mawni, rimi: yoga sowii cowe capantati, yoga capande jeegom, yoga teemedere.

⁹Caggal dum, o wii:

—Jom nowru fuu yo nanu!

¹⁰Nden Iisaa teelti, sappo e didon bee e filinoobe mo bee lamndii mo maanaa banndol ngol. ¹¹O wii be:

—Onon, on ndokkaama faamde goonga teddudo haala Laamu Laamdo oo. Kaa wonbe sella bee, huunde fuu e banndol kaalaniran-mi be. ¹²Dum wadi so:
 «ana yewea faa gasa tawa njiyataa,
 ana nana faa laaba pac a tawa paamataa,
 sako be tuuba so be njaafee.»*

¹³O wii be:

—On paamaali ngol banndol naa? Hono paamirton banndi goddi dii fuu ndennoo?

¹⁴Aawoowo oo konngol Laamdo o aawata. ¹⁵Yimbe yogaabe ana nanndi e laawol do aawdi ndii saami doo. Be nanan konngol ngol, oon wakkati fuu Ibiliisa warata so itta konngol aawaangol e maabbe ngol. ¹⁶Yogaabe ana nanndi e korokaaye de aawdi ndii yuppii e muudum dee. Be nanan konngol ngol, be njabboroo ngol seyo oon wakkati fuu, ¹⁷kaa ngol walaa dadi e maabbe, wakkati gooto tan ngol wonata e maabbe. Wakkati mo billaare naa torra hewti be saabe konngol ngol fuu, be njankiran. ¹⁸Yogaabe bee ana nanndi e nokku kebbe do aawdi ndii saami doo. Bee ngoni nanbe konngol ngol, ¹⁹kaa sugullaaji aduna e koomti jawdi, kajum e gidaade yonki godse naatan e maabbe, cuuma konngol ngol, ngol laatoo dimarol. ²⁰Kaa do aawdi ndii saami e leydi lobbiri doo, bee ngoni nanoobe konngol ngol so njaba ngol. Be ndiman: yoga sowoo cowe capantati, yoga capande jeegom, yoga teemedere.

Haala Laamu Laamdo

²¹Caggal dum, Iisaa wii be:

—Won fuu kubboowo lampa so hippa hen saawal, naa soorna dum ley leeso? Wanaa siindan dum naa? ²²Walaa fuu ko jnoobi ko banngintaake, walaa ko suudii ko yaltintaake sella. ²³Jom nowru fuu yo nanu!

²⁴O wii be kasen:

—Tiidee e no nanirton haalaaji am dii nii! Sabi no etirton nii, non etirante-don on beydante duu. ²⁵Sabi jogiido fuu beydante, kaa mo walaa oo, fay seeda mo jogii oo teetete.

²⁶O wii kasen:

—Laamu Laamdo ana wa'i no neddo cankudo aawdi e ngesa mum nii. ²⁷Caggal mum, daanoo jemma daroo jalooma, no laatii fuu aawdi ndii fudan, mawna, tawa joomum anndaa no ndi mawniri. ²⁸Leydi ndii e hoore mum fudinta ndi, ndi wadaa gulle, wutaandu jokka hen, caggal dum, gabbe njokka hen. ²⁹So ko aawaa koo benndii, o baman wawdu makko o hetta, sabi wakkati mum yottike.

³⁰O jokkini hen:

—Kodum nanndinten e Laamu Laamdo oo? Banndol hongol mbanndirten mo? ³¹Laamu Laamdo ana nanndi e ngeeyu buyaage. Kajum buri geeyi dii fuu famfude. ³²Kaa so mo

* 4:12 Esaaya 6.9-10

aawaama, mo mawnan faa mo laatoo lekki mawki sanne, ki wada cafe mawde faa pooli mbaawa jaibude cuudi e dowdi makki.

³³Iisaa haalaniri yimbe bee konngol Laamdo ngol e banndi keewdi baadsi non, ko waarat e faamu maabbe. ³⁴O waajortaako so wanaa e banndol. Kaa nde o teeldi e taalibaabe makko bee fuu, o firritanan dum'en banndi dii fuu.

No Iisaa waaltiniri henndu

³⁵Kiikiide oon jalooma, Iisaa wii taalibaabe mum bee:

—Lummben, keedoyen ootoo bannge.

³⁶Be njoppi jamaa oo, be tawti mo e laana ka o wonnoo e mum kaa, be ndeerti. Laanaaji goddi duu ana njokki e makko. ³⁷Henndu sattundu immii, bempeeje immii ana piya laana kaa, faa ka hosi heewde ndiyam. ³⁸Kanko, omo daanii to laaci laana too, omo wawlil mbawlu. Be pinndini mo, be mbii mo:

—Moobbo, tama ko min kalkotoo koo wemmbaali ma?

³⁹O immii, o jahii e henndu nduu, o wii weendu nduu:

—Deyyina! Wii teen!

Henndu nduu deyyinii, fuu wii teen. ⁴⁰Caggal dum, o wii be:

—Ko saabii so kul-don? Faa hannde on ngalaa hoolaare naa?

⁴¹Be kuli kulol cattungol hedde ebe mbiyondira:

—Homo oo gorko woni faa henndu e ndiyam ana dowltanoo dum?

5

No Iisaa selliniri laddaado

¹Caggal dum, be njottii oo too bannge e weendu nduu, e leydi Gerasankooobe. ²Nde Iisaa yalti laana kaa ndee, laddaado iwri ley janaale, hawri e makko. ³Ley janaale dee o joodsinoo, fay gooto waawaa habbude mo, sabi fay calali kababataa mo. ⁴Sabi heewii ko o humti tonngode e calali, o tayan calali, o hela geyyelle. Fay gooto waawaa nanngirde mo semmbe. ⁵Nannde fuu, jemma e jalooma ley janaale e baamle kaaye o woni, omo wulla omo fitoroo kaaye. ⁶O soynii Iisaa, o dogani dum, o sujidanii dum, ⁷o wulli faa toowi, o wii:

—Iisaa Bii Laamdo Toowdo, kodum njid-daa wafude kam? Mi surdii ma saabe Laamdo, pati torram!

⁸Walaa ko o wiiri non sinnaa Iisaa wii mo:

—Seydaani, yaltu e makko.

⁹Iisaa lamndii mo, wii:

—Hono mbiyete-daa?

O jaabii, o wii:

—Mido wiyee jamaa, sabi misfen keewi.

¹⁰O jaagii dum sanne, o ndaardi dum pati yaltina seydaani'en bee leydi ndii. ¹¹Sewre girooji mawnde ana durannoo don e hoore waamnde haayre. ¹²Seydaani'en bee ndaardi mo o dujanoo dum'en naata e ley girooji dii. ¹³O dujanii be dum. Seydaani'en bee njalti, naati e girooji dii. Sewre ndee fuu diiri iwi daande waamnde haayre too, naatoyi ley weendu nduu, yoolii. Edi poti ujunaaji didi. ¹⁴Duroobe bee ndogi njantanoyii ngeenndi ndii e seraaji mum ko hewtii dum'en koo. Yimbe bee njehi yeewoyde ko wadi koo, ¹⁵be ngari e Iisaa. Nde be njii gorko laddanoodo oo ana joodii ana boornii kaddule, yeedfitii ndee, kulol nanngi be. ¹⁶Tawaabe don bee njantanii be ko hewtinoo laddaado oo e girooji dii. ¹⁷Be ndaardi Iisaa yalta leydi maabbe ndii.

¹⁸Nde o naattata laana kaa ndee, laddanoodo oo ndaardi mo o acca jokka e makko. ¹⁹O salanii oon, o wii dum:

—Hootu suudu maa e koreeji maa, kumpitaa be ko Joomiraado wadan maa e no o yurmori maa.

²⁰O yehi omo haala e leydi ndi geelle sappo ndii ko Iisaa wadani mo. Be fuu be kaaynaa.

No Iisaa wuurtiniri bii Jayrus e no selliniri debbo jawdo

²¹ Nde lisaa naati e laana wifitii oo too bannge weendu nduu ndee, jamaa keewdo filii mo kasen dow fonngo doo. ²² Nden gooto e hooreebe suudu waajordu biyeteedo Jayrus wari. O yii lisaa tan, o dicci yeeso mum, ²³ o jaagii dum o haali faa heewi, o wii:

—Biyam debbo ana habana yonki. War faw junngo maa e makko, yalla omo sella, o wuura!

²⁴ Lisaa yaadi e makko, jamaa keewdo jokki e mum faa ana billa dum.

²⁵ Debbo mo tuundi mum tayataa ko waarata e duubi sappo e didi ana wonnoo ton. ²⁶ O tampie hen sanne, o yehii to sawroobe heewbe faa junngo makko laabi. Ko buri dum fuu o yiyaali hen sami, jaw oo beydoto jaati. ²⁷⁻²⁸ O nani haala lisaa ana haalee, o naati e jamaa oo. Sabi o miili: «So mi memii saaya makko tan, mi sellan.» O iwri caggal mum, o memi saaya mum. ²⁹ Don e don tuundi makko tayi, o maati e caldi makko o sellii. ³⁰ Oon wakkati fuu, lisaa maati won semmbe iwi e mum, yeecctit hakkunde jamaa oo, wii:

—Homo memi saaya am?

³¹ Taalibaabe makko bee mbii mo:

—A yii jamaa annii billu maa, ada lamndoo: «Homo memi kam?»

³² Kaa o darii omo tewta memdo mo oo. ³³ Debbo oo ana sijyna no foti hulde sabi ana anndi ko wadi, wari, dicci yeeso makko, haalani mo goonga. ³⁴ lisaa wii mo:

—Banndam debbo, goondinal maa danndii ma. Yaa e jam! A sellii e jaw maa oo!

³⁵ O tilaaki haalde, faa won iwrube to suudu Jayrus hooreejo waajordu oo, mbii dum:

—Biya oo heddaaki. Fotaa ko tampinnaa Moobbo oo hankasen!

³⁶ Kaa lisaa tippitii haala maabbe, wii Jayrus:

—Pati hul, hoolam tan!

³⁷ O dalaali fay gooto yaada e makko so wanaa Piyeer e Yaakuuba e Yuhanna mijii Yaakuuba oo. ³⁸ Be njottii suudu hooreejo waajordu nduu oo. O tawi don dooyoore, yimbe ana mboya, ana konkina semmbe. ³⁹ Nde o naatunoo ndee, o wii 6e:

—Ko woni dii bojji e dii jonaali? Suka oo maayaali, o daaniiido tan.

⁴⁰ Be puuytini haala makko. Non o yaltini be fuu, o naatidi e baaba suka oo e inna mum e taalibaabe taton bee suudu to suka oo lelii too. ⁴¹ O nanngi junngo mum, o wii:

—Talita kuumiil! (Dum woni: «Suka debbo, imma!»)

⁴² Suka oo immii don e don, ana yaha. Duubi makko yo sappo e didi. Yimbe bee kaaynaa sanne. ⁴³ lisaa yaggini be pati be arindina dum fay gooto. O wii be ndokka suka oo ko jaaama.

6

No Nasaraatunkoobe calorii jabande lisaa

¹ lisaa iwi e oon nokku, taalibaabe mum njokki e mum, wifitii ngeenndi mum'en. ² Nde jalaande fowteteende yottinoo ndee, o fuddi waajaade ley suudu waajordu nduu. Nanbe waaju makko bee kaaynaa, hedde ana mbiya:

—Hoto o hebii dum? Hono o hebiri oo hakkille? Yee! Hono neddo waawiri wadirde dii kaayefiji? ³ Tama o wanaa cehoowo ledde, tama o wanaa 6ii Mariyama? Tama o wanaa mawnii Yaakuuba e Yoses e Yahuuda e Simon? Tama wanaa enen e banndiraabe makko rewbe koddi?

Kammari dum wadi so be njankiri mo. ⁴ E oon wakkati, o wii be:

—Annabaajo ana teddinaa nokku fuu so wanaa e ley ngeenndi mum'en e hakkunde rimdaabe mum, kajum e ley galle mum'en.

⁵ lisaa hebaali wadude don fay haaynde wootere, so wanaa ko fawi junngo mum e jrawbe seeda, sellini dum'en. ⁶ Kasen duu waasude mabbe goondinde laatanii mo haaynde.

No lisaa neliri taalibaabe mum sappo e didon bee

Caggal dum, lisaa yiili e geelle piliiide don dee, ana waajoo. ⁷ O noddi taalibaabe sappo e didon bee, o neliri dum'en didon didon. O hokki be baawde ribbude seydaani'en, ⁸ o wii be so ebe ndawa, pati be nabora fay huunde, so wanaa sawru. Pati be nabora buuru naa mbasu naa kaalisi e ley njiibaaji maabbe. ⁹ O yamiri be be boornoo pade, kaa pati be nabora saayaaji didi. ¹⁰ O wii be kasen:

—Galle fuu mo njippi-don e mum, keddo-don don faa nde iw-don e oon nokku fuu.¹¹ So on ngarii e nokku, yimbe njabbaaki on naa kettinanaaki on, iwon ton, piddon colla koyde moodon faa jeertina be ko be ngadì koo ana boni.

¹²Be njehi, be mbaajii yimbe bee tuuba,¹³ be ndibbi seydaani'en heewbe, be nguji nebam e nawbe heewbe be cellini dum'en.

No Yaayaa maayiri

¹⁴ Hirudus, kaananke oo, nani haala Iisaa ana haalee, sabi innde Iisaa walaa fuu do yottaaki. Won wiyoobe Yaayaa mo lootagal batisima wuurti, dum wadi so o jogii baawde wadude kaayde.¹⁵ Wobbe ana mbiya o annabi Iliyaasa. Wobbe duu ana mbiya o annabaajo no annabaabe aranndeebe bee nii.¹⁶ Nde Hirudus nani dum ndee, wii:

—Yaayaa mo tayunoo-mi hoore mum oo, kajum wuurti!

¹⁷ Tawi Hirudus yamiriino Yaayaa nannghee, habbee, uddee ley kasu. Saabe Hirudiya jom suudu mawniko biyeteedo Filipa mo o bamnoo oo, wadi.¹⁸ Sabi Yaayaa ana wiyanloo mo:

—Daganataako ma teetaa jom suudu mawna.

¹⁹ Hirudiya mettaa e Yaayaa, yidi o waree, kaa hebaali laawol,²⁰ sabi Hirudus ana hulannoo Yaayaa, ana annduno o gorko pooccitido, ceniido. Dum wadi so omo haybanno dumi. So o hettinike haala mum, hakkille makko jiiboto, haya kasen duu omo yidi hettinaade dum.

²¹ Kaa noo, Hirudiya hebi laawol jannde yiitu-mawuuri rimeede Hirudus. Hirudus wafani howruube mum e hooreebe sordaasi'en bee e inndee-anndee'en Galili bee fuu hiraande.²² Bii Hirudiya debbo naati ana woma. Dum weli Hirudus e nootiibe dum bee fuu. O wii suka debbo oo:

—Haalanam ko njid-daa faa mi wadane.

²³ O hunanii dum, o wii o hokkan dum huunde fuu ko jaagii mo, fay so tawii feccere laamu makko oo.²⁴ E ley dum, suka debbo oo yalti, wii inna mum:

—Kodum kaan-mi jaagaade?

Inniraado oo jaabii mo, wii:

—Naaga mo hoore Yaayaa mo lootagal batisima oo!

²⁵ Suka debbo oo hejii, wirfitii to kaananke oo too, jaagii dum, wii:

—Ko njidu-mi, ngaddanaa kam jooni jooni hoore Yaayaa mo lootagal batisima oo e la'al!

²⁶ Terde Hirudus mbaati faa wanaa seese, kaa nde wonnoo o hunike yeeso nootiibe mo bee, o wajii yaltude e konngol makko ngol.²⁷ O neli don e don gooto e sordaasi'en doomoobe mo bee, o yamiri dum yo waddoy hoore Yaayaa. Sordaasi oo wirfitii, naati e ley kasu oo, tayi hoore Yaayaa,²⁸ tummbi e la'al, waddi, hokki suka debbo oo. Suka debbo oo duu hokki inna mum.²⁹ Nde taalibaabe Yaayaa bee nani dum ndee, ngari bamti tew makko oo, ngadoyi dum e yanaande.

No Iisaa jaamminiri ujunaaji joy neddo

³⁰ Nelaabe bee ngarti e Iisaa, njantanii dum ko ngadì koo e ko mbaajii koo fuu.³¹ O wii be:

—Njehen nokku teeldo, yalla odon keba fowtinaade.

Sabi yaha-warta ana heewi, faa kanko e taalibaabe makko bee, be ndonki hebude fay no be jaamira.³² Be njehi be naatoyi laana, be teeli kambe tan e feere maabbe,³³ tawi heewbe njii efe njaha, annditi to be peewi. Yimbe heewbe iwri e geelle dee fuu, kejanii to be peewi too, adii be yottaade.³⁴ Nde o yalti e laana kaa ndee, o yii jamaa keewdo. O yurminaa be sanne, sabi ebe mba'i no baali di ngalaa duroovo nii. O darii omo waajoo be kulle keewde.³⁵ Nde hirii ndee, taalibaabe bee battitii mo, mbii:

—Jooni hirii, kasen duu nokku oo yo ladde.³⁶ Yoppitin jamaa oo saakoo e geelle e daakaaji pliidi dii yalla ana coodoya ko naama.

³⁷ O jaabii be, o wii:

—Onon e ko'e moodon, ndokkee be ko be jaama!

Non be lamndii mo, be mbii:

—Ndennoo ada yidi min bama buudi cardi teemede didi min coodenoya be buuru ko be jaama?

³⁸E oon wakkati, o wii ɓe:

—Hono foti buuruuje njogi-don? Njehee yeewoyee!

Nde ɓe njehi ɓe kumpitoyii ndee, ɓe mbii mo:

—Buuruuje joy e liddi didi min njogii.

³⁹O yamiri taalibaabe bee njoyyinira jamaa oo tunaale-tunaale dow hudo hecco. ⁴⁰Be njoodii ɓe ngadi tunaale-tunaale, yoga teemedere neddo, yoga capande njoyon. ⁴¹O ɓami buuruuje joy dee e liddi didi dii, o tiggiti kammu, o yetti Laamdo. O tayi buuru oo, o hokki taalibaabe bee njeda yimbe bee. Hono non liddi didi dii duu. ⁴²Be fuu ɓe jaami faa ɓe keddi. ⁴³Taalibaabe bee ndeentini kedde dee, kebbini cagijje sappo e didi. ⁴⁴Ujunaaji joy gorko jiaamunoo buuru oo.

No Iisaa yaariri koyde dow ndiyam

⁴⁵Don tan, Iisaa yamiri taalibaabe mum naata laana kaa yalla ana adoo dum oo too bannge weendu nduu faade Baytisayda, tawi kanko e hoore makko omo wondi e yoppitinde jamaa oo. ⁴⁶Nde o seerti e maɓbe ndee, o ɻabboyi dow waamnde haayre faa o wada duwaawu.

⁴⁷Nde jemma wari ndee, tawi laana kaa ana hakkunde weendu too, kanko tan gooto heddi njoorndi. ⁴⁸O soynii taalibaabe bee ana ngurfa ko mbaawi fuu, sabi ɓe njabbotoobe henndu. Nde badino weetude ndee, o wari e mabbe omo yaara koyde dow ndiyam dam, faa o hosi yaabbaade ɓe. ⁴⁹Kaa nde ɓe njii mo omo yaha e dow ndiyam dam ndee, ɓe cikki dum seydaani, ɓe ndarii ebe ngulla, ⁵⁰sabi ɓe fuu, nde ɓe njiiinoo mo ndee, ɓe kulii. Don e don Iisaa wii ɓe:

—Mbaaltinee hakkillaaji moodon! Miin, mi Iisaa, pati kulee!

⁵¹O naati laana kaa, o tawti ɓe, henndu nduu darii. Be mugaa. ⁵²Be paamaano haaynde nde Iisaa wadiri buuru oo ndee, sabi ɓe wumbe berde.

⁵³Be lummbi weendu ɓe njottii Genesaret, be panndi don. ⁵⁴Be njalti e laana kaa tan, yimbe bee annditi mo, ⁵⁵caakii e seraaji dii fuu, ana pawa jawbe mum'en e dengeleeji, ana ngaddana mo nokku fuu do nanaa omo woodi. ⁵⁶Kasen duu do Iisaa tawaa fuu, gila e ley gure faa e geelle faa e ladde, yimbe bee ngaddan jawbe mum'en e daalaaje, ana jaagoo mo mo acca ɓe mema fay so kommbol saaya makko. Kasen duu memdo dum fuu sellii.

7

Haala neesu njaatiraabe

¹Farisa'en e yoga e dunkee'en Sariya iwnoobe Urusaliima pilii Iisaa. ²Be njii won e taalibaabe makko ana jaamira juude cobude, dum woni tawa lootiraali no tawaangal maɓbe worri nii. * ³Sabi Farisa'en e Yahuudiyan kooobe fuu jaamataa lootaali juude mum'en faa laabia, neesu njaatiraabe maɓbe oo ɓe njokki. ⁴So ɓe ngartii luumo, ɓe jaamataa so ɓe lootaaki. Ebe njogii neesuuji goddi keewdi di ɓe njokki, ko wa'i hono lawyude kore loode e potijje e kaaki jakawalle. ⁵E oon wakkati, Farisa'en e dunkee'en Sariya lamndii Iisaa, mbii:

—Kodum wadi so taalibaabe maa bee ana mbaasa rewde neesuuji njaatiraabe meeden dii, ana jaamira juude cobude?

⁶O jaabii ɓe, o wii:

—Annabi Esaaya woofaali fey nde sappinoo e moodon, onon naafigi'en bee, ngol doo konngol:

«Ngol lejol e haala tan teddinirta kam,
kaa e ley berde maɓbe ebe ngoddi kam.

⁷Meere ɓe ndewata kam,

sabi ko ɓe tuugii e ley janngingol maɓbe koo yo jamirooje yimbe tan.»†

⁸Iisaa jokkini hen, wii:

* 7:2 Ngol lootugol juude habbaaki e ittude tuundi, kammary faa joomum fooccitanoo diina wadiraa. † 7:7 Esaaya 29.13

—Odon njoppa jamirooje Laamdo dee, odon njokka neesuuji yimbe dii. ⁹Eyyoo! Odon mbaawi salaade yamiroore Laamdo faa loomtinon nde neesu moodon! ¹⁰Sabi Muusaa wii: «Teddin inna maa e baam maa.»[‡] O wii kasen: «Kududo inna mum naa baam mum, wareede laato jukkungo mum.»[§] ¹¹Kaa onon, odon mbiya: so neddo wii inna mum naa baam mum: «Ko kaannoo-mi wallirde ma koo yo Korbaan» (dum woni sadaka Laamdo), ¹²hankasen fotaa ko o walla inna makko naa baam makko. ¹³Hono non tosirton konngol Laamdo neesuuji di ndonondirton dii. Kasen duu odon ngada kulle keewde baade non.

¹⁴Caggal dum, Iisaa nodditi jamaa oo, wii dum:

—Kettinanee kam, on fuu paamee: ¹⁵Fay huunde naatataa e neddo so sobina dum, kaa kudde iwooje e neddo dee, kajum cobinta dum. [¹⁶*]

¹⁷Nde Iisaa seertii e jamaa oo so naatoyi ley suudu ndee, taalibaabe mum bee lamndii dum maanaa banndol ngol. ¹⁸O wii be:

—Onon duu, edum finkinii on naa? On paamaali ko iwata sella so naata e hunduko neddo koo, sobintaa joomum? ¹⁹Sabi dum naataali e bernde joomum, e reedu mum naati, kasen duu dum yaltan.

Dii haalaaji Iisaa daginirii jaamdu fuu. ²⁰O wii kasen:

—Ko yaltata e bernde koo, dum sobinta neddo. ²¹Sabi e bernde neddo milooji bondi iwata so ndunya dum e faasigaaku e nguyka e jaako'aaku e ²²jeenu e joote e comndam e jammaba e somburaaku e haasidaaku e mbonka e mawninkinaare, kajum e majjere. ²³Deen gede bonde fuu e bernde iwata, kasen duu kajum'en cobinta neddo.

No debbo mo wanaa Yahuudiyanke goonfiniri Iisaa

²⁴Iisaa iwi don fa'i leydi Tirus. O jippii e galle gooto. O yidaano fay gooto humpitoo omo ton, kaa o waawaano suudaade. ²⁵E ley dum, debbo gooto mo binngel mum dewel laddaa, nani haala makko ana haalee, hejanii mo sujidi yeeso makko. ²⁶Oon debbo wanaa Yahuudiyanke, o lejol Sirifenisi'en. O jaagii Iisaa itta ladde ndee e biyiiko oo. ²⁷Kaa Iisaa wii mo:

—Accu sukaabe bee kaara tafon. Sabi 6amde jaamdu sukaabe so tippoo dawaadi moyyaa.

²⁸Debbo oo jaabii, wii mo:

—Goonga, Moobbo, kaa fay dawaadsi minotoodi dii ana jaama jaamdu sukaabe iwooru e la'al so saama nduu.

²⁹E oon wakkati, Iisaa wii mo:

—Saabe oo jaabu, hootu, ladde ndee yaltii e biya oo.

³⁰E ley dum, o hooti, o tawi biyiiko oo ana lelii dow leeso, ladde ndee yaltii e mum.

No Iisaa selliniri gorko paho mo haala mum laabaa

³¹Iisaa iwi leydi Tirus, wardi leydi Sidon, taciti leydi ndi geelle sappo ndii, warti weendu Galili. ³²O waddanaa gorko paho mo haala mum laabaa, o jaagaa o fawa junngo makko e dow mum. ³³E oon wakkati, Iisaa woddfintini mo jamaa oo, wadi pedfeeli mum e noppo makko, siryi, memiri cirye dee demngal makko. ³⁴Caggal dum, o tiggitii kammu, o uumi, o wii paho oo:

—Efata! (Dum woni: «Sukkita!»)

³⁵Don e don, noppo gorko oo cukkiti, demngal mum tonngitii, hedde ana haalira no haalirtee nii. ³⁶Iisaa hadi yimbe bee haalande dum fay gooto. Kaa omo hada be dum tan, ebe beydoo haalde. ³⁷Be kaaynaa faa yottii kaaddi, ebe mbiya:

—Golle makko fuu ana moyyi. Omo nanina faadube, omo haalina muumduube.

No Iisaa namminiri ujunaaji nay neddo

[‡] 7:10 Pergu 20.12; Fillitagol Tawreeta 5.16 [§] 7:10 Pergu 21.17; Lewinkoobe 20.9 * 7:16 Edereeji booydfi dii, yoga ana beyda aaya 16:Jom nowru fuu yo nanu!

¹E oon wakkati, jamaa keewdo hawriti kasen. Nde wonnood be ngalaan ko be jaama, Iisaa noddii taalibaabe mum bee, wii dum'en:

²—Bee yimbe ana njurminii kam, sabi hannde woni balde tati ebe ngondi e am, be keddoraaki ko be jaama. ³So mi yoppitii be koota tawee be jaamaali, be mbobiboto yolbere e laawl. Sabi yoga mabbe iwii to woddi.

⁴Taalibaabe makko bee njaabii mo, mbi:

—Hoto fuu kebaten ko jaamminen be e ley nedde ladde jeereende?

⁵O lamndii taalibaabe makko bee, o wii:

—Hono foti buuruuje njogi-don?

Be mbi mo:

—Buuruuje jeddi min njogii.

⁶E ley dum, o yamiri jamaa oo joodoo e leydi. O bami buuruuje jeddi dee, o yetti Laamdo, o tayi de, o hokki taalibaabe makko bee njeda jamaa oo. Be ngadiri non. ⁷Ebe njoginoo kasen liikoy pamaroy seeda. Iisaa yetti Laamdo dow makkoy, wii taalibaabe mum bee njeda koy, kankoy duu. ⁸Be naami faa be keddi. Taalibaabe bee ndeentini kedde dee, de kebbini cagijie jeddi. ⁹Ebe poti ujunaaji nay neddo. Caggal dum, Iisaa yoppiti be, ¹⁰naatidi e taalibaabe mum laana don e don, fa'i leydi Dalmanuuta.

No Farisa'en ndaardiri taagumansa

¹¹Farisa'en bee ngari, puddi hitondirde e Iisaa. Faa itta koro makko, be ndaardi mo o holla be taagumansa kaayniido iwoowo dow kammu. ¹²Iisaa uumi, wii:

—Kodum wadi so oo doo jamaanu ana ndaara holleede taagumansa? Mido haalana on goonga: fay taagumansa gooto mo hebataal!

¹³Caggal dum, o seerti e mabbe, o naatti e laana kaa, o fa'i oo too bannge.

¹⁴Taalibaabe bee njegitti yoobaade jaamdu, sabi buuruwal gootal tan heddinoo e ley laana kaa. ¹⁵E oon wakkati, o yaggini be, o wii:

—Kakkilee, ndeentee e yuufinirdi Farisa'en ndii e ndi Hirudus ndii.

¹⁶Taalibaabe bee ndarri ana kaalda ana mbiya ko en njoobaaki buuru koo o wiiri non.

¹⁷Iisaa anndi ko be kaalata koo, wii be:

—Ko wadi so odon kaalda hakkunde moodon on njoobaaki buuru? Tama faa jooni on paamataa? Naa on wumbe berde? ¹⁸Odon njogii gite, on njiyatataa naa? Odon njogii noppip, on nanataa naa? Tama on micctaaki ¹⁹nde njedu-mi ujunaaji njoyon gorko buuruuje joy ndee, cagijie hono foti kebbin-don kedde?

Be njaabii mo, be mbi:

—Cagijie sappo e didi.

²⁰O lamndii be kasen, o wii:

—Nde njedu-mi ujunaaji nay neddo buuruuje jeddi ndee, cagijie hono foti kebbin-don kedde?

Be njaabii mo, be mbi:

—Cagijie jeddi.

²¹Nden, o wii be:

—Faa jooni on paamataa naa?

No Iisaa wumtiniri bumdo ley Baytisayda

²²Be njottii Baytisayda, Iisaa waddanaa bumdo, o ndaardaa o mema dum. ²³O nanngi bumdo oo, o renni dum ngeenndi ndii. Caggal dum, o siryi e gite mum, o fawi juude makko e mum, o lamndii dum, o wii:

—Won ko njiyatataa naa?

²⁴Bumdo oo feerti gite mum, wii:

—Mido yiya yimbe, kaa ebe mba'anii kam no ledde jahooje nii.

²⁵Iisaa fawi juude mum e gite makko kasen. Nden o tawi o sellii, o wonti yiide no laabiri.

²⁶Iisaa wii mo:

—Hootu, kaa pati mbirfito-daa ley ngeenndi ndii.

No Piyeer wiiri Iisaa woni Almasiihu

²⁷Caggal dum, Iisaa e taalibaabe mum pahi geelle 6adaangal Kaysariya Filipa. O lamndii be dum doo e laawol:

—Homo yimbe mbiyata ngon-mi?

²⁸Be njaabii mo, 6e mbii:

—Won wiyoobe a Yaayaa mo lootagal batisima, won wiyoobe a annabi Iliyaasa, won wiyoobe kasen a gooto e annabaabe bee.

²⁹O lamndii 6e, o wii:

—Onon nee, homo mbiyatton ngon-mi?

Piyeer jaabii mo, wii:

—Aan woni Almasiihu.

³⁰E ley dum, o daalii be daaloore sattunde pati 6e kaalana dum fay gooto.

No Iisaa sapporii maayde mum e wuurtugol mum

³¹O fuddi famminde 6e:

—Ana tilsi Bii Neddo torree torraaji keewdi, mawbe bee e hooreebee yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya tippitoto mo. O waree, caggal balde tati o immitoto.

³²O haalani 6e dum faa laabi, nii Piyeer sawndintini mo, wii pati o haala hono dii haalaaji.

³³O yeeccticii, o yeewi taalibaabe makko bee, o jahii e Piyeer, o wii:

—Woofdam aan Ibiliisa! Sabi miilooji maa dii iwrataa to Laamdo, to yimbe di iwrata.

No Iisaa jokkirtee

³⁴Caggal dum, o noddi jamaa oo e taalibaabe makko bee, o wii dum'en:

—Muuyudo jokkude kam fuu, njootta yurmaade hoore mum, 6ama leggal mum bardugal, jokka e am. ^{*}³⁵Sabi muuyudo danndude yonki mum, waasan ki. Kaa baasirdo ki sabaabu am e sabaabu Kabaaru Lobbo oo, danndan ki. ³⁶Kodum hefude aduna oo fuu nafata neddo so tawii waasii yonki mum? ³⁷Won ko neddo waawi hokkitirde faa soottitoo yonki mum naa?

³⁸Neddo fuu jaannoriido kam miin e haalaaji am dii e ley oo jamaanu cobudo, luuttudo Laamdo, miin, Bii Neddo oo duu, mi yaannorto dum nde mi wardii e malaa'ika'en senii6e e ley teddeengal Baabiraado am.

9

¹O wii 6e kasen:

—Mido haalana on goonga: yoga e wonbe doo bee maayataa tawee njiyaali Laamu Laamdo oo ana warda baawde.

Haala waylitagol noone Iisaa

²Balde jeegom caggal mum, Iisaa yaadi e Piyeer e Yaakuuba e Yuhanna, o teeldoyi e mum'en dow waamnde haayre toownde. Noone makko waylitii yeeso ma6be. ³Kaddule makko ngatti jalgude, ndawni far faa fay cuuwoowo gooto waawaa rawnninirde non e aduna oo. ⁴Iliyaasa e Muusaa 6anngani 6e, ana kaalda e Iisaa. ⁵E ley dum, Piyeer wii mo:

—Moobbo, gonal amen doo ana moyyi. Dal min ndarna doo buguuji tati: aan wooturu, Muusaa wooturu, Iliyaasa wooturu.

⁶O andaanoo ko o haalannoo, sabi kulol manngol naati 6e, kambe taalibaabe bee.

⁷Luurde warri suddi 6e, daande iwri e ley luurde ndee ana wiya:

—Oo doo yo Biyam mo korsin-mi. Kettinddee mo!

⁸Don e don, taalibaabe bee tiggiti, njiyali fay gooto so wanaa Iisaa tan.

⁹E ley ko be njippotoo waamnde haayre ndee koo, o daalii be pati 6e kaalana fay gooto ko be njii koo faa wakkati nde Bii Neddo oo wuurti e hakkunde maaybe fuu. ¹⁰Be njabii konngol ngol, kaa be ndarrii ebe lamndondira e ko'e ma6be kodum woni maanaa wuurtude e hakkunde maaybe.

¹¹Caggal dum, 6e lamndii mo, 6e mbii:

—Kodum wadi so dunkee'en Sariya 6ee ana mbiya annabi Iliyaasa haani adaade Almasiihu warde?

* ^{8:34} Maanaa 6amde leggal bardugal woni fellisidde mursude yonki mum hono no Iisaa nii.

¹²O jaabii ɓe:

—Goonga, Iliyaasa adotoo warde tafon moyy'intinde kulle dee fuu. Ndennoo ko saabii so Binndi dii mbii ana tilsi 'Bii Neddo torree torraaji keewdi, hoynee? ¹³Mido haalana on: Iliyaasa warii, be ngollii dum kambe duu ko be muuyi fuu, hono no haala makko haaliraa e Binndi dii nii.

No Isaa selliniri suka laddaqafo

¹⁴Nde be ngarti e taalibaabe heddiibe bee ndee, be njii jamaa keewdo ana filii dum'en, dunkee'en Sariya bee ana njeddondira e mum'en. ¹⁵Yimbe bee njii Isaa tan, be fuu be kaaynaa, be ndogi be njabboyii mo. ¹⁶O lamndii be, o wii:

—Kodum njeddondirton e maabbe?

¹⁷Gorko gooto jaabii mo e jamaa oo, wii:

—Moobbo, mi gaddando ma ɓiyam gorko mo ladde muumdsini. ¹⁸Do ladde ndee immorii mo fuu, liban mo e leydi, hunduko makko yufa ngufo, o ɻeryondira jiiye, o yoora kolon. Mi jaagike taalibaabe maa bee ndibba nde, kaa be ndonkii.

¹⁹Isaa wii yimbe bee:

—Hey yimbe jamaanu jooni be nganaa goondinbe! Faa mande tilotoo-mi e mon? Faa mande keddotoo-mi mujnande on? Ngaddanee kam suka oo!

²⁰O waddanaa oon. Nde ladde ndee yii Isaa ndee, dimmbi suka oo, libi dum, hedde suka oo ana talloo e leydi, hunduko mum ana yufa ngufo. ²¹Isaa lamndii baaba suka oo, wii:

—Gila mande dum hebi mo?

Baaba oo jaabii, wii:

—Gila omo famdi. ²²Kasen duu wakkati fuu ladde ndee ana liba mo ley yiite naa ndiyam faa halka mo. Yurma min, mballaa min so tawii ada waawi!

²³Isaa wii mo:

—So mido waawi mbii-daa? Huunde fuu ana waawi laatanaade goondindo.

²⁴Don e don, baaba suka oo wulli, wii:

—Mi goondinii, kaa wallam, sabi goondinde ana tiidi kam!

²⁵Nde Isaa yii jamaa oo ana doga ana wara ndee, jahii e ladde ndee, wii dum:

—Ladde muumdsinoore faadinoore, mi yamirii ma yaltu e suka oo, pati naattu e makko abada kasen!

²⁶Ladde ndee wulli, dimmbi suka oo semmbe, yalti. O wa'i no maaydo nii, faa ko heewi e wonnoobe don bee ndarii ana mbiya o maayii. ²⁷Kaa Isaa nanngi junngo makko, immini mo tan, o darii.

²⁸Nden Isaa naati suudu, taalibaabe mum bee teeldi e mum, lamndii dum, mbii:

—Kodum wadi so min ndonki ribbude ladde ndee?

²⁹O jaabii:

—Ndee ladde, sii mum ribbirtaake so wanaa duwaawu.

No Isaa haaliri didabol maayde mum e wuurtugol mum

³⁰Be iwi don, be ceeki leydi Galili. O yidaa fay gooto annda dum, ³¹sabi omo waajotonoo taalibaabe makko bee, kasen duu omo wiyanloo dum'en:

—Bii Neddo oo wadete e juude yimbe, be mbara mo, kaa e ley balde tati caggal maayde makko, o wuurtan.

³²Kaa taalibaabe makko bee paamaali haala kaa, kulii lamndaade mo.

Haala burdo teddude

³³Be njottii Kafarnahum. Nde be njippinoo e galle ndee, o lamndii taalibaabe makko, o wii:

—Kodum njeddondir-don e laawol ngol?

³⁴Be ndeyyinii. Ko be njeddondiri e laawol ngol dee, burdo teddude. ³⁵Ndennoo Isaa joodii, noddi taalibaabe sappo e didon bee, wii dum'en:

—Muuydo ardaade fuu, caggal heddiibe bee heedata, laatoo golloowo mabbe be fuu.

³⁶Caggal dum, o nanngi junngo cukalel, o darni ngel yeeso mabbe, o huufi ngel, o wii be:

³⁷—Neddo fuu jaabbiido cukalel gootel hono ngel e innde am, miin jaati o jaabbi. Kasen duu jaabbiido kam fuu, wanaa miin tan jaabbi, jaabbiike neldo kam oo duu.

³⁸Yuhanna wii mo:

—Mooobbo, min niji gorko gooto ana ribbira seydaani'en innde maa. Min kadii mo, sabi o jokkaali e meeden.

³⁹Kaa lisaa wii:

—Pati kadee mo dum, sabi fay gooto waawaa wadirde kaayde e innde am, so sakitoo bonkoo kam don e don. ⁴⁰Sabi mo honnaaki en fuu, e meeden wondi. ⁴¹Mido haalana on goonga: neddo fuu dokkudo on horde ndiyam kammari on yimbe Almasiihu, o waasataa hebude mbarjaari makko.

⁴²Neddo fuu luuttindo gootel e koy cukaloy goondinkoy kam, ko buri moyyande joomun haayre teddunde habbee e daande mum, tippee e geeci. ⁴³So tawii junngu maa luuttinte, tayu ngo. Naataa e nguurndam nduumiidam a jakudo buri moyyande ma diina naatude e jahannama yiite nge nifataa tawee a kibbudo. [⁴⁴*] ⁴⁵So tawii koyngal maa luuttinte, tayu ngal. Naataa e nguurndam nduumiidam a jakudo buri moyyande ma diina tippeede e jahannama a kibbudo. [⁴⁶†] ⁴⁷Kasen duu so yitere maa luuttinte, sol nde. Sabi naatude maa e Laamu Laamdo a dokko buri moyyande ma diina tippe-daa e jahannama a kibbudo. ⁴⁸Don, «gildi mum mbaatataa, yiite mum duu nifataa.»‡ ⁴⁹Sabi gooto fuu labbinirte yiite hono no sadakaaji labbinirtee lamdam nii. ⁵⁰Lamdam yo huunde lobbere, so lamdam njoottii lammude, kodum lamminta dum? Ngadee lamdam e moodon, moyyondiron.

10

Haala ceergal

¹O iwi don, o feewi leydi Yahuudiya e funnaange maayo Urdun. Yimbe heewbe pilii mo, o darii omo waajoo dum'en kasen, hono no o woownoo nii. ²Yoga e Farisa'en ngari faa itta koro makko, lamndii mo:

—Tama ana daganii gorko seerde jom suudu mum?

³O jaabbi be:

—Kodum Muusaa yamiri on?

⁴Be njaabbi, be mbii:

—Muusaa yamirii gorko winnda talkuru ceergal nde ana seera jom suudu mum.*

⁵E ley dum, o wii be:

—On yoorbe berde, dum saabii so Muusaa winndani on nden yamiroore. ⁶Kaa gila e fuddoode, «Laamdo tagii be wadii be gorko e debbo. ⁷Dum wadi so gorko yoppan inna mum e baam mum, ⁸be didon fuu be laatoo neddo gooto.»† Nii woni be nganaa didon kasen, be neddo gooto. ⁹Ndennoo, pati neddo seenndu ko Laamdo reentini.

¹⁰Nde be kootunoo cuudi ndee, taalibaabe makko bee lamndii mo haala majjum. ¹¹O wii be:

—Ceerdo jom suudu mum fuu so bami goddo, jeenii, ¹²hono non duu, debbo cuutaniido gorum, so gorko goddo bami dum, oon debbo jeenii.

No lisaa duwanorii cukaloy

¹³Won waddanbe lisaa cukaloy, yalla ana mema koy, non taalibaabe bee njahii e yimbe bee. ¹⁴Nde o yii dum ndee, o berni, o wii taalibaabe bee:

—Accee cukaloy koy ngara e am, pati kadee koy, sabi wa'ube no makkoy nii bee njey Laamu Laamdo oo. ¹⁵Mido haalana on goonga: mo jaabiraali Laamu Laamdo oo no cukalel nii fuu, naatataa hen.

* ^{9:44} E dereeji booydi dii, yoga ana beyda aaya 44:Don, gildi mum mbaatataa, yiite mum duu nifataa. Yeew aaya 48. † ^{9:46} E dereeji booydi dii, yoga ana beyda aaya 46:Don, gildi mum mbaatataa, yiite mum duu nifataa. Yeew aaya 48. ‡ ^{9:48} Esaaya 66.24 * ^{10:4} Fillitagal Tawreeta 24.1 † ^{10:8} Puddoode 1.27; 2.24

¹⁶Caggal dum, o huufi cukaloy koy, o fawi junngo makko e makkoy, o duwanii koy.

No lisaa e gorko arsukunte ngaddi

¹⁷Nde lisaa nanngunoo laawol ndee, gorko gooto dogani mo, diccii yeeso makko, lamndii mo, wii:

—Moobbo moyyo, kodum kaan-mi wadufe faa mi heba nguurndam nduumiidam?

¹⁸Lisaa wii mo:

—Ko saabii so ada noddira kam moyyo? Moyyo walaa so wanaa gooto, oo woni Laamdo. ¹⁹Ada anndi dii doo sariyaaji: «Pati jaadu hoore, pati jeenu, pati wujju, pati seeda fenaande, pati toonu, teddin inna maa e baam maa.»‡

²⁰Gorko oo jaabii mo, wii:

—Moobbo, mido haybi dum fuu gila e cukaaku am.

²¹Nden lisaa yeewi mo, yidi mo, wii mo:

—Huunde wootere ana jaku maa: yaa soottoy ko njogi-daa koo fuu, ndokkaa kaalisi oo misikiina'en. Nden, a heban jawdi dow kammu. Caggal dum, ngaraa njokkaa kam.

²²Kaa nde gorko oo nani diin haalaaji ndee, nibrinii, wittidi e metti, sabi o arsukunte joldo. ²³Lisaa yeewi taalibaabe mum bee, wii:

—Hee naatugol arsukunte e Laamu Laamdo ana tiidi!

²⁴Taalibaabe bee mugaa e diin haalaaji. O seydi hen kasen, o wii be:

—Sukaabe am, hee naatude e Laamu Laamdo ana tiidi! ²⁵Sabi ngelooba yabboroo e wuddere mesalal buri newaade diina naatugol arsukunte e Laamu Laamdo.

²⁶Taalibaabe bee seydi mugeede, hedde ana lamndondira e ko'e mum'en ana mbiya:

—Ndennoo, homo woni kisoowo?

²⁷O yeewi be, o wii:

—Do yimbe dum laatataako, kaa edum laatoo to Laamdo. Sabi walaa fuu ko Laamdo waawaa.

²⁸Nden, Piyeer darii ana wiya mo:

—Minen, min njoppii fuu min njokkii e maa!

²⁹O jaabii dum, o wii:

—Mido haalana on goonga: neddo fuu joppirdo saabe am e saabe Kabaaru Lobbo oo galle mum naa sakiraabe mum worbe naa sakiraabe mum rewbe naa inna mum naa baam mum naa sukaabe mum naa gese mum, ³⁰heban ko furi dum cowe teemedere e oo doo wakkati mo ngon-den e mum jooni: joomum heban galleiji e sakiraabe worbe e sakiraabe rewbe e inniraabe e sukaabe e gese, torrete duu. E ley wakkati garoyoowo oo duu, joomum heban nguurndam nduumiidam. ³¹Kaa ardinoobe heewbe laatoto caggalaabe, caggalaabe bee laatoto ardiife.

No lisaa sapporii nde tatabere maayde mum e wuurtugol mum

³²Ebee le awol faa be nabbiita Urusaliima. Lisaa ardii be, tawi taalibaabe bee ana curgli, jokkunoobe e maabbe bee duu yo hulbe. O noddi taalibaabe sappo e didon bee, o darii omo haalana dum'en ko warata hebbude mo. ³³O wii be:

—Kettinee, eden nii nabbiita Urusaliima, don Bii Neddo oo wadetee e juude hooreeb e yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya. Be caran mo waree, be ngada mo e juude heeferbe.

³⁴Been njaayran mo, tutta e makkoy, piya mo dorri, mbara mo. Kaa balde tati caggal mum, o wuurtan.

No Yaakuuba e Yuhanna jaagorii lisaa

³⁵Caggal dum, Yaakuuba e Yuhanna biibbe Jebede bee ngari e lisaa, mbii dum:

—Moobbo, won ko min njidi naagaade ma, midesi njidi ngadanaa min dum.

³⁶O wii be:

—Kodum njid-don mi wadana on?

³⁷Be njaabii mo:

‡ 10:19 Pergu 20.12-16; Fillitagol Tawreeta 5.16-20

—Ngadanaa min min njoodoo oo bannge maa jaamo, oo bannge maa nano e ley teddeengal maa.

³⁸O jaabii ɓe, o wii:

—On anndaa ko jaagoto-don. Odon mbaawi yarde horde mettunde nde njaran-mi ndee, naa batiseede batisima naawdo mo mbatisetee-mi oo naa?

³⁹Be njaabii mo, ɓe mbii:

—Miden mbaawi.

O wii ɓe:

—On njaran horde nde njaran-mi ndee, kebon batisima mo mbatisetee-mi oo. ⁴⁰Kaa joofagol bannge am jaamo naa nano wanaa miin yamirta dum. Deen joolle, ɓe Laamdo moyyin'an dum'en ɓee njey dum.

⁴¹Nde taalibaabe sappo heddiibee ɓee nani dum ndee, mettaa e Yaakuuba e Yuhanna.

⁴²Iisaa noddi ɓe fuu, wii:

—Odon anndi jataabe laamiibee heeferbe ɓee, ana kawjorii yimbe mum'en hawju bondo, mawbe ɓee duu ana laamorii laamu bodeejo. ⁴³Onon kaa, dum wadataa hakkunde moodon. So won jiddo teddeengal hakkunde mon, ana haani laataade golloowo moodon. ⁴⁴Kasen so won muuydo ardaade e mon, ana haani laataade maccudo moodon, on fuu. ⁴⁵Sabi fay Bii Neddo wardaali faa gollanee, gollande yimbe wardi, hokkitira yonki mum yalla ana laatoo coottitaari heewbe.

No Iisaa wumtiniri Bartime

⁴⁶Be njottii Yeriko. Nde Iisaa e taalibaabe mum ɓee njalti ngeenndi ndii ndee, kambe e jamaa keewdo, ɓe tawi bumdo biyeteedo Bartime bii Time ana joodii ana garbinoo e sera laawol ngol. ⁴⁷Nde o nani Iisaa Nasaraatunke oo bettootoo don ndee, o darii omo wulla omo wiya:

—Iisaa, taanii Daawuuda, yurmam!

⁴⁸Heewbe ndarii ana njahoo e makko ana mbiya o deyyinoo, kaa o beydii wullude, omo wiya:

—Taanii Daawuuda, yurmam!

⁴⁹Iisaa darii, wii:

—Noddee mo.

Nden, ɓe noddi bumdo oo, ɓe mbii dum:

—Seya, imma, o noddii ma.

⁵⁰O gurbitii, o tippii disaare makko, o wari e Iisaa. ⁵¹Iisaa lamndii mo, wii:

—Kodum njid-daa mi wadane?

Bumdo oo jaabii mo, wii:

—Moobbo, mi hewta gite am.

⁵²Iisaa wii mo:

—Yaa, goondinal maa danndii ma.

Don e don o wumti, o yaadi e Iisaa jahaangal muudum ngal.

11

No Iisaa naatiri Urusaliima

¹Nde ɓe badinoo Urusaliima, ɓe njottii Baytifaaji e Baytaniya, dow waamnde haayre wiyeteende Jaytun, Iisaa neli taalibaabe mum didon, ²o wii ɓe:

—Njehee naatoyee ngeenndi ngonndi yeeso mon ndii. Oon wakkati fuu, on tawan mola ndakiwa nga fay gooto waddaaki abada ana habbii. Kumton nga, ngaddon nga doo. ³So won biido on ko ngatton nga, njaabo-don Moobbo ana haajaa nga. Don e don on njoppete ngaddon nga.

⁴Be njehi, ɓe tawi mola ana habbii damal sella, ɓe kumti dum. ⁵Yoga e darinoobe don bee lamndii ɓe:

—Kodum ngollaton doo? Ko kumtirton mola ngaa?

⁶Be njaaborii been no Iisaa wiirunoo nii. Been njoppi ɓe. ⁷Be nabani Iisaa mola ngaa, ɓe njappi e magga saayaaji mabbe, o wadfsii. ⁸Heewbe mbeerti saayaaji mum'en e laawol,

wobbe kelti cabé ledde sera ton, mbeerti de e laawol ngol. ⁹Bee ardi mo, bee keedi caggal makko ebe ilinoo:

—Jettooje e barke ngoodanii gardoowo e dow innde Joomiraaf! ^{*} ¹⁰Barke woodanii laamu njaati meeden Daawuuda, laamu garoovo oo! Jettooje ngoodanii Laamdo Toowdfo!

¹¹Iisaa yabbitti Urusaliima tan, naatoyi Suudu Dewal Mawndu nduu. Nde o yiinoo ko woni e mayru fuu ndee, o feewi Baytaniya kanko e sappo e didon bee, tawi hiirri.

No Iisaa hudiri ibbi

¹²Janngo mum, caggal be ndawii Baytaniya, tawi omo yolbi. ¹³O soynii ibbi mbillitikki, o yehi yeewoyde yalla omo tawa e makki biibbe. Nde o yottinoo ki ndee, o tawaali e makki so wanaa haakolooji. Sabi oon wakkati wanaa wakkati rimugol ibbe. ¹⁴O wii ibbi kii:

—Pati fay gooto jaamu biibbe maa abada kasen!

Taalibaabe makko bee nani düm.

No Iisaa ribbiri jaagotoobe ley Suudu Dewal Mawndu

¹⁵Be njottii Urusaliima, Iisaa naati daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu, o darii omo ribba soodoobe e soottoobe wonbe ley mayre bee. O libi taabe weccoobe kaalisi e joodorde soottoobe buugaaji. ¹⁶O dalaali fay gooto seeka daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu ana roondii kaaki. ¹⁷O waajii be:

—Tama wanaa ana winndii: «Suudu am nduu noddirte suudu rewrudu lepi fuu!» [†] Kaa onon, on ngadii ndu suudorde yanoobe. [‡]

¹⁸Hooreebe yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya nani düm, ndaari no masinbinira mo. Be kuli mo, sabi waaju makko oo naatii jamaa oo sanne. ¹⁹Nde hiirnood nee, kanko e taalibaabe makko be njalti ngeenndi ndii.

Haala duwaawu gondudo e goondinal

²⁰Janngo mum, beetee law, ebe bettoroo to ibbi kii too, be njii ki yoorii kolon faa yottii dadii. ²¹Piyeer miccitii, wii mo:

—Moobbo, yeew! Ibbi ki kuduno-daa kii yoorii.

²²Iisaa jaabii, wii be:

—Ngoondinee Laamadol ²³Mido haalana on goonga: neddo fuu biido ndee waamnde haayre: «Doofa, saamoy ley maayo geeci», sikkitaaki ley bernde mum, goondinii ko wii koo wadan, jabante. ²⁴Dum saabii so mido wiya on: ko naagi-don e ley duwaawu fuu, ngoondinee on kebii düm, nden, on njabante. ²⁵Nde ndari-don faa ngadon duwaawu fuu, so won gadunoodo on huunde, njaafee düm, yalla Baabiraado mon gondo dow kammu oo ana yaafuu on luutti moodon. [²⁶§]

Do yamiroore golle Iisaa iwri

²⁷Be mbirfitii Urusaliima kasen. E ley no o yiilortoo ley Suudu Dewal Mawndu nii, hooreebe yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya e mawbe battitii mo ²⁸lamndii mo:

—Yamiroore hende ngollirtaa ko ngollataa koo? Homo yamir maa ngolla düm?

²⁹Iisaa wii:

—Huunde wootere tan lamndotoo-mi on. Njaabo-don kam, mi haalan on jamirdo kam mi golla ko ngollan-mi koo. ³⁰Lootogal batisima Yaayaa ngal to Laamdo iwri naa to yimbe? Njaabee kam!

³¹Be ndawridi hakkunde maabbe, be mbii:

—So en mbii to Laamdo, o wiyan: «Ndennoo ko saabii so on ngoondinaali Yaayaa?» ³²En mbiyan «yimbe» naa?

Ebe kula yimbe bee sabi be fuu ebe njogorii Yaayaa yo annabaajo jaati. ³³Be njaabii Iisaa, be mbii:

—Min anndaa.

* 11:9 Jabuura 118.25-26 † 11:17 Esaaya 56.7 ‡ 11:17 Yeremiya 7.11 § 11:26 E dereeji booydi dii, yoga ana beyda aaya 26:Kaa so on njaafataako, Baabiraado mon gondo dow kammu oo yaafataako on onon duu luutti moodon.

Iisaa wii 6e:

—Haya miin duu, mi haalantaa on yamiroore nde ngolliran-mi ko ngollan-mi koo.

12

Bannadol haala remooobe bonþe

¹ Iisaa fuddi haaldirde e mabþe e bannadol, o wii:

—Neddo gooto tuti ngesa peguuje, o filtini nga kokowol, o asi ngaykaare boosirde, o mahi doomirdu. Caggal dum, o hasiri nga wobþe, o dawi. ²Nde teþugol yottinoo, o neli golloowo makko to remooobe bee too, be ngaddanoya mo ngedu makko e þiþbe peguuje dee. ³Be nanngi neladoo oo, be pii dum, be mbirfini dum juude teete. ⁴O neli e mabþe golloowo makko goddo. Be koyni dum, be eli dum. ⁵Jom ngesa oo neli kasen golloowo mum tataþo, be mbari dum. Non be ngadsiri wobþe heewþe: be pii yoga, be mbari yoga. ⁶Jooni kaa gooto tan o hedderi, biyiiko korsudo oo. Sakitii o neli oo duu e maþþe, o wii: «Be njaagoto biyam oo.» ⁷Kaa remooobe bee mbiyondiri e ko'e mum'en: «Oo woni donoowo mo. Ngaree mbaren mo, keddoro-den ngesa ngaal!» ⁸Be nanngi biddo oo, be mbari dum, be mbedii dum to caggal ngesa too.

⁹Jooni nee, hono jom ngesa oo wadata? O waran, o halka remooobe bee, o hasira ngesa ngaa wobþe. ¹⁰Tama on njanngaali ko winndaa ley Binndi dii koo?

«Haayre nde mahoobe bee tippitii ndee,

kajum laatii haayre burnde fuu teentilaade e maadi ndii.

¹¹Dum yo golle Joomiraado,

kanjum dum haaynde e jiile meeden!»*

¹²Hooreeþe Yahuudiyankoþe tewti no nanngira Iisaa, sabi 6e paamii ngol bannadol e mabþe fewti. Kaa 6e cuusaano jamaa oo, dum wadi so 6e njoppi mo, be mbitti.

Haala yoþugol lampo

¹³Be neli e makko yoga e Farisa'en e howruuþe Hirudus yalla ana tuufinira mo konngol makko. ¹⁴Be ngari, be mbii mo:

—Moobbo, minden anndi a goongirante: a hulataa fay gooto, sabi a burdintaa yimþe, ada jannginira laawol Laamdo ngol goonga. Ana dagoo min ndokka kaananke Roma mawdo oo lampo naa dagaaki? Min ndokka mo naa pati min ndokka mo?

¹⁵Nde wonnood omo anndi naafigaaku maþþe, o wii 6e:

—Kodum wadi so odon tuufana kam? Ngaddanee kam mbuudu cardi faa mi yiya dum.

¹⁶Be ngaddani mo. O lamndii 6e:

—Natal homo e innde homo woni doo?

Be mbii mo:

—Kaananke Roma.

¹⁷O jaabii 6e, o wii:

—Ndennoo ndokkee kaananke Roma ko jey, ndokkee Laamdo duu ko jey.

Be kaaynaa e makko.

Haala immital maayþe

¹⁸Yoga e Saduki'en ngari e makko. Kambe ngoni fennuþe immital. Be lamndii mo, be mbii:

¹⁹—Moobbo, Muusaa yamirii en so neddo maayii heþaali biddo, mijnum naa mawnnum þamta debbo dalaado oo yalla ana heþana dum þeyngu.[†] ²⁰Wadiino e settaade rimdaaþe njeddon. Arano oo þami debbo, maayi, heþaali biddo. ²¹Didabo oo þamti debbo oo, kajum duu maayi heþaali biddo. Tataþo oo duu wadi hono non. ²²Hono nii njeddon bee fuu þamiri mo, dalaali biddo. Caggal mabþe 6e fuu, debbo oo duu maayi. ²³Ndennoo, jannande immital, homo e mabþe debbo oo laatotoo jom suudu mum? Sabi 6e njeddon fuu 6e þamino mo!

²⁴Iisaa jaabii 6e, wii:

* 12:11 Jabaura 118.22-23 † 12:19 Fillitagal Tawreeta 25.5

—Hee on majjiil! On paamaali Binndi dñi, on paamaali baawde Laamdo dee. ²⁵ Sabi so maaybe immitike, worbe bamataa, rewbe bamataake, be laatoto hono no malaa'ika'en wonbe dow kammu bee nii. ²⁶ Ko maaybe immitoto koo, on njanngaaли e dewtere Muusaa haala wuutture, hono Laamdo haaldiri e makko, wii: «Miin woni Laamdo Ibarahiima, Laamdo Isiyaaka, Laamdo Yaakuuba»?‡ ²⁷ Laamdo yo Laamdo wuurbe, wanaa Laamdo maaybe.§ On majjube sanne.

Haala yamiroore burnde teentilaade

²⁸ Dunkee Sariya gooto battitii lisaa, nani jeddondiral mabbe, nani o jaabike Saduki'en bee faa gasi, lamndii mo:

—Jamirooje dee fuu, honde buri teentilaade?

²⁹ Lisaa jaabii mo:

—Burnde fuu teentilaade e jamirooje dee yo ndee doo: «Hettina Israa'iila, Laamdo Joomiraado meeden oo tan woni Joomiraado. ³⁰ Yidir Laamdo Joomiraado maa bernde maa fuu e yonki maa fuu e hakkille maa fuu e semmbe maa fuu.»* ³¹ Didaberde ndee yo hono mayre, kayre woni: «Njidiraa tanaa maa no njidir-daa hoore maa nii.»† Walaa fuu yamiroore burnde dee didi teentilaade.

³²⁻³³ Dunkee Sariya oo wii mo:

—Mooocco! A haalii goonga nde mbii-daa Laamdo tan woni Joomiraado, kasen duu Laamdo goddo walaa so wanaa kanko. E yisfirde Laamdo bernde fuu e hakkille fuu e semmbe fuu, e yisfirde tanaa no hoore mum nii, kanjum buri sadakaaji duppamaaji e kirsamaaji fuu! Haala maa ana selli sanne.

³⁴ Nde lisaa yii o jaaborike hakkilantaaku ndee, wii mo:

—A woofdaa Laamu Laamdo oo.

Caggal dum, fay gooto suusaali lamndaade lisaa huunde.

Haala Almasihu e Daawuuda

³⁵ Nde lisaa waajotoo ley Suudu Dewal Mawndu ndee, wii:

—Hono dunkee'en Sariya bee mbaawiri wiirude Almasihu oo yo taanii Daawuuda tan?

³⁶ Sabi Daawuuda e hoore mum wiirii Ruuhu Ceniido:

«Joomiraado wii Joomam:

Jooda jaamo am,

faa mi wada njabbaa waybe maa.»‡

³⁷ Daawuuda e hoore mum «Joomam» noddirta mo. Ndennoo, hono o laatortoo taanum tan?

No lisaa daalorii jamaa oo bangal dunkee'en Sariya

Jamaa keewdo ana hettiranoo lisaa seyo. ³⁸ E ley waajagol makko ngol, o wii be:

—Ndeentee e dunkee'en Sariya yidube yiiloraade saayaaji mawfi e jowteede ley luumooji, ³⁹ foodantoobe joolle burde teddude e ley cuudi baajordi e ley yanngjeeji fuu.

⁴⁰ Ebe teeta cuudi rewbe talka'en be worbe mum'en maayi, ebe njuutina duwaawuuji mabbe faa be nanndinkinoo e moyyube. Kambe, jukkungo naawngoo burata jippineede e muudum'en.

Haala sadaka burdo moyyude

⁴¹ Lisaa joodii fewti e keesu Suudu Dewal Mawndu nduu, yii no jamaa oo wadifta kaalisi e keesu oo nii. Arsukunte'en heewbe ngadi e makko kaalisi keewdo. ⁴² Debbo talka mo gorum maayi wari, wadi hen buudi didi. ⁴³ Lisaa noddi taalibaabe mum bee, wii dum'en:

—Mido haalana on goonga: oo debbo talka, ko o wadi e ley keesu oo koo ana buri ko bee too fuu ngadi hen koo. ⁴⁴ Sabi be fuu, ko bonnataa be huunde tan be ngadi hen, kaa kanko debbo oo, ko o hasindini e mum o wadi hen, ko o jogii faa o uuurda koo fuu.

‡ 12:26 Pergu 3.6,15-16 § 12:27 Gila e jamaanu Muusaa tawi Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba maayii gila ko booyi. Ko Laamdo wii yo Laamdo mabbe koo, holli ebe nguuri. * 12:30 Fillitagol Tawreeta 6.4-5

† 12:31 Lewinkoobe 19.18 ‡ 12:36 Jabuura 110.1

13

Haala taagumansaaji kollooji timmooode aduna

¹Nde o yalti Suudu Dewal Mawndu nduu ndee, taalibbo makko gooto wii mo:

—Moobbo, yeew! Woy kaay'e mawde mahiraade maadi lobbiri!

²Iisaa jaabii mo, wii:

—A yii ndii maadi no foti mawnude? Fay haayre wootere heddataako doo ana fawii dow wonnde, fuu wurjinte.

³O joosoyii dow waamnde haayre wiyyeteende Jaytun, o fewti e Suudu Dewal Mawndu nduu. Piyeer e Yaakuuba e Yuhanne e Andire teeldi e makko, lamndii mo, mbii:

⁴—Humpitin min nde dum wadata. Taagumansa homo hollata wadugol kudde dee fuu?

⁵Nii Iisaa darii ana wiya be:

—Ndeentee, pati fay gooto yojyna on. ⁶Heewbe ngardan innde am, mbiya: «Miin woni kanko.» Be yojynan heewbe. ⁷So on nanii dillere golowole badiide, so on kaalanaama golowole godduude, pati kulee, ana tilsi dum wadan, kaa dum wanaa timmooode tafon.

⁸Lenol haban e lenol, laamu haban e laamu, leydi dimmboto e nokkuuje yogaaje, hono non yolbereej duu. Dum woni pufdoode yatawera.

⁹Ndeenee ko'e mon, sabi yimbe naban on to carirdi, on piyete ley cuudi baajordi, be ndarna on yeeso saroobe e kaanankoobe saabe am, faa laatano-don kam seedee'en yeeso maabbe. ¹⁰Ana tilsi Kabaaru Lobbo oo waajee leji dii fuu tafon. ¹¹Nde be nabii on faa be ndokkitira on, pati mbemmb-e-don ko kaalaton. Nde wakkati mum waru fuu, on keban ko kaalon. Sabi wanaa onon kaalata, Ruuhu Cenijo haalata. ¹²Neddo hokkitiran sakiike mum waree, baabiraado duu biyum. ¹³Bibbe immanto saaraabe mum'en, piya dabare yalla been ana mbaree. ¹⁴Yimbe fuu mbajan on saabe am. Kaa mujnudo faa timmooode, joomum hisintse.

¹⁴Nde njii-don «huunde harmunde bonnde»* ana woni do haanaa wonde fuu† (janngudo dum, tiinnoo faama), nden, be dum tawi ley Yahuudiya fuu yo ndogu peewa baamle kaaye. ¹⁵Tawaado dow bene, pati jippoo fey so wiya naatan faa bama huunde ley suudu muudum. ¹⁶Tawaado gese, pati wirfoo so wiya bamoowo saaya mum. ¹⁷Bone yan'an e haamili'en e muyninoobe ley deen jalaade! ¹⁸Naagee Laamdo pati dum wada wakkati dabbunde. ¹⁹Sabi ley deen jalaade torra wadan mo hono mum wadaali gila fuddoode aduna nde Laamdo tagi tageefu oo warde hannde, mo wattataa kasen duu. ²⁰Sinndo Joomiraado rabbinsinaalino deen jalaade, fay gooto hisataano, kaa sabaabu subaabbe bee o rabbinsiniri de. ²¹E oon wakkati, so won biido on: «Almasiihu annii doo», naa «Yeewee! Omo naa too», pati ngoondinee. ²²Sabi almasiihu'en penneebe e annabaabe penneebe banngoyan, be ngada taagumansaaji e kaayefiji yalla ebe majjina subaabbe bee, so be mbaawii. ²³Dum nee, so wanaa ndeento-don! Mi haalanii on huunde fuu gila waraali tafon.

No Bii Neddo oo wartirta

²⁴Kaa e ley deen jalaade, caggal oon torra, naange niibban, lewru joottan yaaynude, ²⁵koode kammu caaman, kulle gonde dow kammu dee ndimmboto.‡ ²⁶E oon wakkati, Bii Neddo oo yiyyete ana wara e duule,§ ana warda baawde mawde e teddeengal. ²⁷O nelan malaa'ika'en makko funnaange e hiirnaange, saahal e baleeri, moobta subaabbe makko bee gila hoore leydi faa hoore leydi.

²⁸Taykitee ibbe: so caabe majje keyditii, haakolooji majje mbillitii, odon anndi ndunngu badike. ²⁹Hono non, so on njii deen kulle ana ngada, andee o battiima, omo damal galle.

³⁰Mido haalanii on goonga: oo jamaanu timmataa tawee kudde dee fuu ngadaali. ³¹Kammu e leydi timman, kaa haalaaji am dii timmataa abada.

* 13:14 Daniyel 9.27; 11.31; 12.11 † 13:14 Doo Iisaa haali ko annabi Daniyel sappino: kaananke gooto wattan tooru e ley Suudu Dewal Mawndu Yahuudiyan koo. Ko o sappino koo wadii gila Iisaa finaali. Jooni Iisaa wii hono majjum warten kasen. ‡ 13:25 Esaaya 13.10; 34.4; Yo'il 2.10 § 13:26 Daniyel 7.13

³² Kaa nden jnalaande e oon wakkati fay gooto anndaa dum. Wanaa malaa'ika'en wonbe dow kammu, wanaa 'Biddo oo. Walaa anndudo dum so wanaa Baabiraado oo. ³³ Ndeentee, njeerto-don, sabi on anndaa wakkati mo o warata. ³⁴ Edum wa'i no gorko lanndiniido faa dawa, yalti suudu mum, hokki gollooobe mum homo fuu golle mum, yamiri doomoowo damal oo yo jeerto. ³⁵ Ndennoo, njeertee, sabi on anndaa nde jom galle oo wartata: ana waawi laataade kiikiide, naa hejjere jemma, naa wakkati nde ndontoori jogginta, naa beetee law. ³⁶ Pati o juha on so o tawa odon daanii! ³⁷ Ko kaalanan-mi on koo, dum kaalanan-mi yimbe fuu: njeertee!

14

No mawbe diina ndawriri faa nannga lisaa

¹ Balde didi hasi iidi Paska e iidi mo buuru yuufinaaka yottaade. Hooreebe yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya tewti molanaade lisaa faa nannga dum yalla ana mbara dum.

² Kaa fe mbii:

—Pati ngaden dum ley iidi oo so yimbe bee murta.

No lisaa wujiraa nebam uuroojam

³ Nden lisaa ana Baytaniya, do galle Simon ceppaado oo doo. O joodii faa o jaama, debbo gooto naati ana jogii faandu nebam laabudam, uuroojam, tiidudam coggu sanne. Debbo oo heli faandu nduu, wuji nebam dam e hoore makko. ⁴ Yoga e wonnoobe ton bee mettaa, mbiyondiri e ko'e mum'en:

—Bonnude dam nebam, kodum nafata? ⁵ Edam waawnoo sootteede ko furi buudi cardi teemedi tati, kaalisi o hokke misikiina'en!

Hedde ebe niija debbo oo. ⁶ Kaa lisaa wii:

—Celee e makko! Ko saabii so odon torra mo? Golle makko njardii sanne. ⁷ Sabi misikiina'en ana tawdee e mon jannde fuu, nde muuy-don fuu odon mbaawi wadande dum'en moyyere. Kaa miin, mi tawdataake e mon jannde fuu. ⁸ O wadii ko o waawi: ko o wujiri kam nebam uuroojam dam yalla mido lanndinanoo yanaande. ⁹ Mido haalana on goonga: do Kabaaru Lobbo waajaa e aduna oo fuu, ko oo debbo wadi koo jantete, kasen duu o miccitete.

No Yahuuda jamborii lisaa

¹⁰ Yahuuda Isikariyota, gooto e sappo e didon bee, yehi to hooreebe yottinoobe sadaka faa wada lisaa e juude mum'en. ¹¹ Nde be nani dum ndee, be ceyii, be podani mo be njeenan mo kaalisi. E ley dum, omo fiya dabare no o jammbortoo lisaa.

No lisaa hiirtidori e taalibaabe mum hiraande iidi Paska

¹² Nalooma arano iidi mo buuru yuufinaaka, nde be mboownoo hirsude jawdi Paska ndee, taalibaabe lisaa lamndii dum, mbii:

—Hoto njid-daa min njaha min lanndinanoye hiraande iidi Paska ndee?

¹³ O nel taalibaabe makko didon, o wii dum'en:

—Njehhee ngeenndi too, on kawran ton e gorko ana roondii mbulku ndiyam, njokkon e mum. ¹⁴ Galle mo o naati fuu, mbiyon jom galle oo: «Moobbo wii suudu hondu jaamdata e taalibaabe mum bee hiraande iidi Paska?» ¹⁵ O hollan on sooro manngo, paraango faa gasi, ton lanndinianto-don en hiraande ndee.

¹⁶ Taalibaabe didon bee njehi, naatoyi ngeenndi ndii, be tawri hono no o wii be nii, ton be lanndinii hiraande Paska ndee.

¹⁷ Hiiri, lisaa wardi e sappo e didon bee. ¹⁸ Nde be njoodii ebe jaama ndee, lisaa wii: *

—Mido haalana on goonga: gooto moodon jammboto kam, omo jaamda e am jooni.*

¹⁹ Dum laatanii be sugulla, hedde ebe lamndoroo mo gooto gooto, gooto fuu ana wiya:

—Kori wanaa miin kaa?

²⁰ O jaabii be, o wii:

* 14:18 Jabaara 41:10

—Gooto e moodon, onon sappo e didon bee, tummbidoowo e am junngo mum e la'al oo.²¹ Waajibi 'Bii Neddo dalira aduna no haaliraa ley Binndi dii nii. Kaa bone woodanii jammbotoodo 'Bii Neddo oo! Oon gorko, so rimanooka fey buri moy'ande dum!

²² Nde be jaamata ndee, lisaa bami buuru, yetti Laamdo, helti, hokki be, wii:

—Nangee, dum yo terde am.

²³ Caggal dum, o bami horde peguujam, o yetti Laamdo, o hokki be, be fuu be njari.²⁴ O wii be:

—Dum yo yiyyam am, yiyyam tabintinojam aadi keyri, njupportoodam saabe heewbe.

²⁵ Mido haalana on goonga: abada mi yaratataa peguujam kasen so wanaa jannde njaroy-mi peguujam kesam e ley Laamu Laamdo.

²⁶ Caggal be njimii Jabuura,[†] be njalti, be njehi waamnde haayre wiyetende Jaytun.

²⁷ Lisaa wii be:

—On fuu on njoppan kam, sabi ana winndii: «Mi fiyan duroowo oo, mi wara dum, baali dii caakoo.»[‡] ²⁸Kaa caggal mi wuurtii, mi adyoit on Galili.

²⁹Piyeer wii mo:

—Fay so be fuu be njoppu maa, miin kaa mi yoppataa ma.

³⁰ Lisaa wii mo:

—Mido haalane goonga: jemma hannde oo jaati, fade ndontoori jogginde cili didi a wiyan a anndaa kam cili tati.

³¹Piyeer haali, tekki, wii:

—Fay so tilsi mi maaydan e maa, abada mi wiyatataa mi anndaa ma.

Taalibaabe bee fuu mbii hono non.

No lisaa jaagorii Laamdo ley Gecemane

³²Be njottii nokku biyeteedo Gecemane, o wii taalibaabe makko bee:

—Njoodee doo, faa mi wadoya duwaawu.

³³O yaadi e Piyeer e Yaakuuba e Yuhanna. O fuddi maatude kulol, o ruubi.³⁴ O wii be:

—Yomeende ana mawni e am sanne faa ana ndaara warde kam. Keddee doo, njeertee pati daanee.

³⁵O wodditii seeda, o hippii e leydi, o duwii yalla omo dada e oo wakkati naawdo so ana hubindoo.³⁶ O wii:

—Abba! Ada waawi huunde fuu, woddinam ndee horde bone. Kaa pati laatoro no njidir-mi, yo laatoro no njidir-daa aan.

³⁷O warti, o tawi ebe daanii. O wii Piyeer:

—Simon, a daaniido naa? A waawaa jeertaade tawee a daanaaki fay wakkati gooto naa?

³⁸Pati daanee, nduwee, pati on ceyte. Sabi hakkille ana heewi anniya lobbo, kaa terde ana lo'i.

³⁹O yehi kasen, o duworii no arannde nii.⁴⁰ O warti, o tawi be daantike, sabi doysdi ana piili e mabbe. Be ndonki anndude ko be njabotoo mo.⁴¹ O warti cilol tatabol, o wii be:

—Faa jooni odon daanii odon noottinoo naa? Heyii. Wakkati oo warii. 'Bii Neddo wadete e juude luuttoobe.⁴² Immee njehen! Yeewee, jammbotoodo kam oo annii.

No lisaa nanngiraa

⁴³O tilaaki haalde, faa Yahuuda, gooto e sappo e didon bee, yottii ana wondi e yimbe heewbe jogiibe kaafaaje e cabbi. Hooreebe yottinoofe sadaka, dunkee'en Sariya e mawbe, kajun'men neli be.⁴⁴ Jammbotoodo mo oo hokki be finnde, wii:

—Neddo mo buccii-mi fuu, oo woni kanko. Nangee dum, nabon dum kawjo-don dum.

⁴⁵Yahuuda yottii tan, battitii lisaa, wii dum:

—Moobbo!

O buccii dum.⁴⁶ Nii be njani e lisaa, be nanngi dum.⁴⁷ Gooto e darinoobe don bee, soorti kaafaawi mum, soppi golloovo Jottinoowo Sadaka Mawdoo, tayi nowru mum.⁴⁸ lisaa wii be:

[†] 14:26 Neesu Yahuudiyankoo be woni yimde jime Jabuura 115-118 e hiraande iidi Paska. [‡] 14:27 Jakariyaa 13.7

—Ko ngardu-don e kaafaaje e cabbi faa nanngon kam hono mi janoowo? ⁴⁹ Mido wondi e mon jnannde fuu ley Suudu Dewal Mawndu nduu mido waajoo, on nanngaa kam. Kaa dum wadan yalla ko Binndi dii mbii koo ana tabita.

⁵⁰ E ley düm, taalibaabe bee fuu njoppi mo, ndogi.

⁵¹ Jokolle mo boornaaki ko wanaa waandaade disaare, jokki e makko, be nanngi düm ⁵² o yoppi disaare ndee, o dogiri be terde teete.

No mawbe diina cariri lisaa

⁵³ Be nabi lisaa to Jottinoowo Sadaka Mawdo oo, tawi hooreebe yottinoobe sadaka e mawbe e dunkee'en Sariya fuu ana moofii. ⁵⁴ Piyeer jokkitii mo fali daawre hakkunde mabbe, faa naati ley daalaare galle Jottinoowo Sadaka Mawdo. O jooddii e doomoobe, omo yuwloo yiite. ⁵⁵ Hooreebe yottinoobe sadaka e jeyaabe e waalde Saahiibe ndee fuu ana tewta ko kappira lisaa yalla ana waree, kaa be kebaali. ⁵⁶ Heewbe ana kappa mo, kaa kambe e hoore mabbe, kappi mabbe dii ana luutondiri. ⁵⁷ Yogaabe kappi mo, mbiit:

⁵⁸ —Min nanii omo wiya: «Mi wurjinan Suudu Dewal Mawndu ndu yimbe mahiri juude, e ley balde tati mi maha suudu dewal wonndu ndu mahiraaka juude.»

⁵⁹ Kaa e dum duu, happugol mabbe ngol ana luutondiri. ⁶⁰ Jottinoowo Sadaka Mawdo oo darii hakkunde jamaa oo, lamndii lisaa:

—Walaa ko nijaaboto-daa naa? Tama a nanaali ko be mbiyete koo?

⁶¹ Fuu omo deyyinii, o jaabaaki fay huunde. Jottinoowo Sadaka Mawdo oo ana lamndoo mo kasen, ana wiya:

—Aan a Almasiihu, bii mo jettooje ngoodani oo naa?

⁶² O jaabii, o wii:

—Miin woni kanko. On njiyan Bii Neddo ana joodii jaamo Jom Baawde oo, § ana warda e duule kammu.

⁶³ E ley dum, Jottinoowo Sadaka Mawdo oo mettaa faa seeki kaddule mum, wii:

—En kaajaaka seedee'en hankasen. ⁶⁴ On narrii noppo moodon ko o bonkii Laamdo koo. Kodum njii-don hen?

Be fuu be mbiit omo haani wareede.

⁶⁵ Yoga mabbe fuddi tuttude e makko, be cuddi yeeso makko, ebe culkoo mo, ebe mbiya mo:

—Annditin culkiido ma!

Nii doomoobe bee nanngi mo, ana piya mo banaaje.

No Piyeer wadi so yankiri lisaa

⁶⁶ E ley no Piyeer worri e ley daalaare galle oo nii, gooto e horbe Jottinoowo Sadaka Mawdo yottii. ⁶⁷ Nde o yiinoo Piyeer ana yuwloo ndee, o taykitii düm, o wii:

—Aan, ada wondunoo e lisaa Nasaraatunke oo.

⁶⁸ Nii Piyeer yeddi mo, wii:

—Wanaa miin! Mi faamataa ko kaalataa koo.

Caggal düm, Piyeer yehi naatoyi bolongal galle oo. [Tan ndontoori joggini.][†] ⁶⁹ Nde kordoo yiinoo mo kasen ndee, haaltani darinoobe don bee, wii:

—Oo yo gooto mabbe!

⁷⁰ Piyeer yeddi kasen. Don e don darinoobe don bee mbiit Piyeer:

—Tayoral, a gooto e mabbe, sabi a Galilinke.

⁷¹ Nii o fuddi hunaaade e huttaade, omo wiya:

—Mi anndaa gorko mo kaalaton haala mum oo fey!

⁷² Ndontoori joggini didaberde, Piyeer miccitii ko lisaa wiinoo dum koo: «Fade ndontoori jogginde cili didi, a wiyan a anndaa kam cili tati.» O darii omo woya.

No Pilaatu lamndorii lisaa

§ 14:62 Jabuura 110.1 * 14:62 Daniyel 7.13 † 14:68 Cakite aaya 68 tawaaka e dereeji burdi fuu fooyde dii.

¹Beetee law, hooreebe yottinoobe sadaka e mawbe e dunkee'en Sariya e waalde Saahiiibe ndee, be fuu be ndawridi. Be kabbi Iisaa, be nabi dum to Pilaatu goforneer oo.

²Pilaatu lamndii mo, wii:

—Aan woni kaananke Yahuudiyankoobe oo naa?

O jaabii, o wii:

—No mbii-daa nii.

³Hooreebe yottinoobe sadaka bee ana ngullanoroo mo kulle keewde. ⁴Pilaatu lamndii mo kasen:

—Walaa ko njaaboto-daa naa? A nanaali ko be ngullani maa koo fuu naa?

⁵Kaa Iisaa jaabaaki fay huunde, faa dum haaynii Pilaatu.

No Iisaa sariraa yo bareteedo

⁶Iidi Paska fuu, goforneer oo ana hokkannoo yimbe bee subaade e kasunkoobe bee mo njidi yoppitaneede. ⁷Gorko biyeteedo Barabas murtidiino e wobbe faa be mbari neddo. Oon wakkati, ebe uddanoo kasu saabe ko be ngadi koo. ⁸Jamaa oo yjabboyi to Pilaatu woni too, naati e jaagaade dum wadana be ko woownoo wafande be koo. ⁹O jaabii be, o wii:

—Odon njidi mi yoppitana on kaananke Yahuudiyankoobe oo naa?

¹⁰Sabi o anndii hooreebe yottinoobe sadaka bee haasidaaku wadi so ndokkitiru mo. ¹¹Kaa be ndunyi jamaa oo e jaagaade Pilaatu yoppitana be Barabas burani be yoppita Iisaa.

¹²Pilaatu jaabii kasen, wii be:

—Ndennoo, kodum njid-don mi wada mo mbiyatton kaananke Yahuudiyankoobe oo?

¹³Be ngulli:

—Tontu mo e leggal bardugal!

¹⁴Pilaatu lamndii be:

—Kodum o wadi ko boni?

Be beydi dukude semmbe:

—Tontu mo e leggal bardugal!

¹⁵Nde wonnoo Pilaatu ana yidi welnude berde jamaa oo, yoppitani dum'en Barabas. Caggal dum, o yamiri Iisaa fiyee dorri, tontoyee e leggal bardugal.

¹⁶Sordaasi'en bee nabi mo naannoyi mo ley galle to hubeere ndee woni too, moohti fedde sordaasi'en bee fuu. ¹⁷Be boorni mo burmusuure wodeere,* be cajni tenngaade gi'e be kippi e hoore makko. ¹⁸Be keddi ebe calmina mo, ebe mbiya:

—Sadi, kaananke Yahuudiyankoobe.

¹⁹Ebe piira hoore makko kalacal, ebe tutta e makko, be tuggi koppi maabbe ebe cujidana mo. ²⁰Nde be tilii jaayrude mo ndee, be itti burmusuure wodeere ndee, be boorni mo kaddule makko, be nabi mo sella faa be tontoya mo e leggal bardugal.

No Iisaa tontiraa dow leggal bardugal

²¹Gorko gooto biyeteedo Simon, jeyaado Sireene, baaba Aleksandere e Rufus, ana bettoroo don iwrudo ley ladde. Sordaasi'en bee ndooldfini mo o wakkoo leggal bardugal Iisaa ngal. ²²Be nabi Iisaa nokku biyeteedo Golgata. (Maanaa Golgata woni nokku laalagal hoore.) ²³Be ngaddani mo peguujam njillondiraadam e safaare haafunde yalla omo yara, kaa o jabaali. ²⁴Be tonti mo e leggal bardugal, be pecciri kaddule makko urwa, be anndi ko gooto fuu hebata.[†] ²⁵Nde be tontata mo ndee, wakkati yamnde jeenay beetee. ²⁶Be mbinndi e alluwal tiimde hoore makko dalili ko tonti mo: KAANANKE YAHUUDIYANKOOBE. ²⁷Be tontidi mo e yanoobe didon, gooto naamo makko, goddo oo nano makko. [²⁸#] ²⁹Yimbe yabfotoobe don bee ana njenna mo, ana njinka ko'e mum'en, ana mbiya:

—Cool! Gurjinoowo Suudu Dewal Mawndu nduu so mahitoo ndu ley balde tati, ³⁰biltu hoore maa, jippa leggal bardugal ngal!

* 15:17 Wakkati Iisaa, burmusuure wodeere yo saaya ka kaananke boornotoo. † 15:24 Jabuura
22,19 # 15:28 E dereeji booydi dii, yoga ana beyda aaya 28:Dum tabintini Binndi biidi: «O hiisodaama e bonfe.»

³¹ Hono non, hooreebe yottinoobe sadaka bee duu njaayriri mo, kajum e dunkee'en Sariya ana mbiyondira e ko'e mum'en:

—O biltii wobbe, kaa o ronkii biltude hoore makko! ³² Kanko Almasihu kaananke Israa'iila oo. Jooni, o jippoo leggal bardugal ngal, yalla eden njiya ngoondinen!

Yanoobe difon bee o tontidaa bee duu ana mbonkoroo mo non.

³³ Wakkati hakkunde naange, nimre wadi e leydi ndii fuu faa wakkati yamnde tati kiikiide. ³⁴ E ley yamnde tati kiikiide ndee, Iisaa wulli wullaango toowngo, wii:

—Eloyi, eloyi, lama sabaktanii? (Dum woni: «Laamdo am, Laamdo am! Kodum wadi so njoppu-daa kam?») [§]

³⁵ Yoga e darinoobe ton bee nde nanunoo dum ndee, mbii:

—Kettinee, omo nii nodda annabi Iliyaasa!

³⁶ Nii gooto dogi, suuwoyi liccere ley biineegiri, haabbi dum e sawru, feewtini hunduko makko yalla omo buuccoo, wii:

—Njoppen mo yeewen yalla Iliyaasa waran jippina mo!

³⁷ Iisaa wulli wullaango toowngo kasen, dali aduna. ³⁸ Heedoode faliinde ley Siudu Dewal Mawndu ndee seekii gila dow faa ley, laatii taye didi. ³⁹ Hooreejo sordaasi'en darinoodo yeeso makko oo yii no o daliri aduna nii, wii:

—So goonga nii, oo neddo yo Bii Laamdo!

⁴⁰ Rewbe yogaabe ana toowti, ana coynoo. Ana e maabbe: Mariyama mo Magdala e Salome e Mariyama inna Yaakuuba suka e Yoses. ⁴¹ Been njokkannoo e makko ana ngollana mo nde o wonnoo Galili ndee. E rewbe wobbe kasen, yjabidinnoobe e makko Urusaliima ana ngonnoo don.

No tew Iisaa wadira e yanaande

⁴² Hiiri, dum hawri e wakkati lanndinal tawi jalaande fowteteende badike fuddude.

⁴³ Gooto e waalde Saahiibe, teddudo, biyeteedo Yuusufu mo Arimatiya, wari. Kanko duu omo doomunoo bannugugol Laamu Laamdo oo. O hulaali yaade to Pilaatu o ndaarda dum tew Iisaa. ⁴⁴ Pilaatu haaynaa nde nanunoo o maayirii nii tan ndee, noddi hooreejo sordaasi'en, lamndii dum so tawii yo goonga o maayii. ⁴⁵ Nde hooreejo sordaasi'en haalani mo dum ndee, o dujanii Yuusufu bamta tew oo. ⁴⁶ Yuusufu soodi kasanke, jippini tew Iisaa oo, fiili dum e kasanke oo, o wattii dum e yanaande asaande ley haayre. Caggal dum, o talliti haayre, o uddiri damal yanaande ndee. ⁴⁷ Mariyama mo Magdala e Mariyama inna Yoses njii to o wadaa too.

16

No Iisaa immintiniraa

¹ Nde jalaande fowteteende ndee bettinoo ndee, Mariyama mo Magdala e Salome e Mariyama inna Yaakuuba, coodi nebameeji uurooji ngaddi faa nguja e tew makko oo.

² Nannde alan, be ngari e yanaande ndee beetee kecco wakkati pudal naange. ³ Be ndarii ebe mbiyondira:

—Homo tallitanta en haayre ndee iwa e damal yanaande ndee?

⁴ Kaa nde be kunci gite ndee, be njii haayre ndee tallitaama. Ende mawni sanne.

⁵ Wakkati be naatunoo e yanaande ndee, be njii jokolle ana joodii bannge jaamo ana boornii saaya ndaneeewa, be kuli. ⁶ O wii be:

—Pati kulee! Iisaa Nasaraatunke tontanoodo oo tewtaton. O immitike, o walaa doo. Nokku do o wadanoo doo, annii. ⁷ Jooni kaa, njehee, mbiyoyee taalibaabe makko bee e Piyeer o adoyto on Galili. Ton njiyoyton mo, hono no o wiirunoo on nii.

⁸ Rewbe bee njalti yanaande ndee, be ndogi ebe cijnja kulol cattungol. Be kaalanaali fay gooto huunde no be poti hulde.

⁹ Caggal Iisaa wuurtii beetee law jannnde alan, Mariyama mo Magdala mo o ribbani seydaani'en njeddon oo, kajum mo adii banngande. ¹⁰ O yehi humpitoyde dum won-dunoobe e lisaa bee, tawi ebe cunaa ebe mboya. ¹¹ Ko be nanunoo o wuurtii koo e ko Mariyama yii mo koo, fuu be ngoondinaali dum.

¹² Caggal dum, o banngirani didon maabbe mbaadi ngonndi, ebe nanngi laawol jahoowol ladde. ¹³ Be ngarti be kumpitoyi heddiibe bee, be ngoondinaali dum'en kajum'en duu.

¹⁴ Ko sakittii koo o banngani taalibaabe sappo e go'o bee tawaabe ana jaama. O njirri be waasude maabbe goondinde e yoorde maabbe fernde, sabi be ngoondinaali yiibe mo caggal immitagol makko bee. ¹⁵ O wii be:

—Njehee ley aduna oo fuu, mbaajo-don tagoore ndee fuu Kabaaru Lobbo oo. ¹⁶ Goondindo so lootaa lootogal batisima, hisinte. Mo goondinaali jukkete. ¹⁷ Dii kaayeefiji ana ngoodani goondinbe bee: be ndibbiran seydaani'en saabe am, be kaalan demle kese, ¹⁸ be naangiran boggi leydi juude maabbe. Fay so be njarii poson, fay huunde wadataa be. Be pawaa junngo maabbe e jawbe, cella.

¹⁹ Caggal Iisaa Joomiraado oo haaldii e maabbe, nabbinaa kammu, joodii jaamo Laamdo.

²⁰ Kaa kambe, be njehi ebe mbaajoyoo ley nokkuuje fuu. Joomiraado ana wondi e maabbe,* tabintiniri konngol ngol taagumansaaji jaadooji e maggol.*

* 16:20 Aaya 9 yaade 20 tawaaka e dereeji burdi fuu booyde dii.

Linjiila Iisaa Ngeedu Luuka

Ko sabinbini so dewtere ndee winndaa

¹ Yimbe heewbe kornii jantaade kulle gadude hakkunde men, ² hono no seediibe gila puccdoode, laatiibe kaadime'en konngol ngol bee, kaalaniri en nii. ³ Tawfilus teddudo, mi widike kulle dee fuu gila arannde, mi tawii ana haani mi winndane dum no wadiri nii, ⁴ yalla ada heba tayoral jannde nde njanngine-daa ndee yo goonga.

No Jibiriilu sapporii pinaade Yaayaa

⁵ E ley jamaanu Hirudus, kaananke Yahuudiya, jottinoowo sadaka biyeteedo Jakariyaa ana woodunoo. Omo jeyaa e waalde Abiya, bii Haaruuna oo. Jom suudu Jakariyaa duu yo iwdi Haaruuna, innde mum yo Elisabet. ⁶ Be didon fuu be fooccitiibe yeeso Laamdo, ebe njokki jamiroje Joomiraado e sariyaaji mum fuu, niijoore fuu walaa e mafbe. ⁷ Kaa be kebaalino biddo, sabi Elisabet laatinoke dimaro, kasen duu be didon fuu be naywii.

⁸ Nannde wootere, Jakariyaa ana golla golle mum yottingol sadaka yeeso Laamdo, sabi jannde mum yo waalde makko jeyti. ⁹ Nde wonnoo yottinoobe sadaka ana mboownoo wadude urwa, nii urwa nanngi mo faa o naata Suudu Dewal Mawndu nduu, o ura ton uurdi. ¹⁰ Jamaa oo fuu darii sella ana duwoo wakkati mo uurdi ndii uretee oo. ¹¹ Oon wakkati, malaa'ika Joomiraado banngani mo, darii naamo urirde ndee. ¹² Nde Jakariyaa yiinoo malaa'ika oo ndee, tayi, darii ana sijjia. ¹³ Malaa'ika oo wii mo:

—Jakariyaa pati hul, sabi duwaawu maa jaabaama. Jom suudu maa Elisabet rimante biddo gorko, inndiraa dum Yaayaa. ¹⁴ Oon biddo waddante seyo manngo, heewbe ceyorto pinaade makko, ¹⁵ sabi o laatoto teddudo e Joomiraado. O yarataa doro, o yarataa huunde fuu ko sigirta. O heewan Ruuhu Ceniido gila e ley reedu inniiko, ¹⁶ o wartiran biibbe Israa'iilankoobe heewbe e Laamdo Joomiraado mum'en. ¹⁷ O ardoto Joomiraado oo warde, o wonda e ruuhu e baawde de annabi Iliyaasa hebunoo, faa o wartira serde baabiraabe faade e biibbe mum'en, faa o wartira murtube duu e hakkille fooccitiibe, kajum e moyyinande Joomiraado oo lejol lanndiniingol.

¹⁸ Jakariyaa lamndii malaa'ika oo, wii:

—Hono hen anndiran-mi dum goonga? Sabi miin mi naywii, jom suudu am oo duu wadii duubi.

¹⁹ Malaa'ika oo jaabii mo, wii:

—Miin woni Jibiriilu darotoodo yeeso Laamdo, mi nelaado e maa faa mi haalane oo kabaaru lobbo. ²⁰ Ndennoo jooni a muumdsan. A haalataa so wanaa wakkati mo dum tabiti, sabi a goondinaali haala am. Haala am kaa tabitoyan so wakkati majjum warii.

²¹ E ley dum fuu tawi yimbe bee ana ndoomi Jakariyaa, ana kaaynaa ko boyni dum ley Suudu Dewal Mawndu too. ²² Nde o yalti ndee, o ronki haaldude e mafbe. Be paami won ko jergii e makko e ley Suudu Dewal Mawndu nduu. O darii omo haalda e mafbe muumankoore, o heddie e muumaaku. ²³ Nde o tilinoo e golle makko ndee, o hooti suudu makko.

²⁴ Caggal deen balde, Elisabet jom suudu makko oo reedi, dammbii hakke lebbi joy, ana wiya:

²⁵—Dum woni ko Joomiraado wadani kam nde wattani kam hakkille, ittani kam dukkuru hakkunde yimbe.

No Jibiriilu sapporii pinaade Iisaa

²⁶ E ley lewru Elisabet jeego'burdu nduu, Laamdo neli malaa'ika Jibiriilu e ngeenndi mbiyeteendi Nasaraatu ley leydi Galili, ²⁷ faade e surba mo taanii Daawuuda biyeteedo Yuusufu sabbi. Surba oo ana wiye Mariyama. ²⁸ Malaa'ika oo naati do Mariyama woni doo, wii dum:

—Aan e jam, kebudo moyyere Laamdo. Joomiraado ana wondi e maa.

²⁹ Haala kaa jiibi hakkille Mariyama, darii ana miila ko ngoo jowtaango waawi laataade.

³⁰ Nii malaa'ika oo wii mo:

—Mariyama pati hul! Sabi a hebii moyyere iwnde e Laamdo, ³¹ a reedan, ndimaa 6idfo gorko, inndiraa dum lisaa. ³² Oon 6iddo laatoto teddudo, o noddirte Bii Laamdo Toowdo. Laamdo Joomiraado hokkan mo laamu maamiiko Daawuuda. ³³ O laamoto iwdi Yaakuuba, laamu makko timmataa abada.

³⁴ Mariyama wii malaa'ika oo:

—Hono dum laatortoo, mi anndaa gorko?

³⁵ Malaa'ika oo jaabii mo, wii:

—Ruuuhu Ceniido jippoto e maa, baawde Laamdo Toowdo oo kuurete no dowdi nii. Saabe dum, 6iddo mo ndimataa oo noddirte Ceniido, noddirte Bii Laamdo. ³⁶ Haya yeew, sakiike maa Elisabet duu bamii reedu, taweede mo naywii fuu, mo riman 6iddo gorko. Ana wiyetenoo mo dimaro, kaa jooni omo woni e lewru makko jeegoburdu, ³⁷ sabi walaa fuu ko Laamdo waawa.

³⁸ E oon wakkati, Mariyama wii:

—Miin, mi kordo Joomiraado. Yo laatanoram no mbiiru-daa nii.

Caggal dum, malaa'ika oo witti, seli e makko.

No Mariyama yaari to Elisabet

³⁹ E ley deen jalaade, Mariyama immii law yehi ngeenndi Yahuudiya ngootiri ngonndi dow baamle kaaye. ⁴⁰ O naati galle Jakariyya, o jowti Elisabet. ⁴¹ Nde Elisabet nannoo jowtaango makko ndee, 6iddo gondo e reedu mum oo dillinii, Elisabet hebbinaa Ruuhu Ceniido, ⁴² ilini, wii:

—A barkinaado hakkunde rewbe, 6iddo mo caaw-daa oo duu yo barkinaado. ⁴³ Miin, ko ngon-mi faa inna Joomam naata galle am? ⁴⁴ Nde jowtaango maa tobbino e nowru am ndee, 6iddo gondo e reedu am oo dillinike saabe kuyam. ⁴⁵ A welii hoore, aan goondindo ko Joomiraado fodan maa koo laatot.

Yimre Mariyama

⁴⁶ Mariyama wii:

—Yonki am ana yetta Joomiraado,

⁴⁷ bernde am ana heewi seyo Laamdo

Kisinoowo kam,

⁴⁸ sabi o yurmike kam,

miin, kordo makko lo'udo oo.

Gila jooni jamaanuuji fuu noddiran kam beldo hoore.

⁴⁹ Sabi Jom Baawde oo wadanii kam kulle mawde!

Innde makko yo seniinde.

⁵⁰ Yurmeende makko herataa e hulbe mo abada.

⁵¹ O golirii golleeji mawdi junngoo makko semmbinngo,
o saakii mawninkiniibe.

⁵² O foortii kaanankooбе iwde e laamu mum'en,
o toownii leydfue.

⁵³ O haarnirii yolbuße kulle lobbe,
o wirfintinii taajiri'en juude bole.

⁵⁴⁻⁵⁵ O faabike Israa'iilankooбе, jiyaaбе makko,

o yeggitali yurmaade lbarahiima e iwdi mum faa abada,
hono no o fodanirnoo njaatiraabe men nii.

⁵⁶ Mariyama fa66idi e Elisabet ko waarata e lebbi tati, caggal mum, hooti suudu mum.

Haala pinaade Yaayaa

⁵⁷ Wakkati beynugol Elisabet yottii, o beyni o hebii 6iddo gorko. ⁵⁸ Taakallemme'en makko e sakiraabe makko nani hinnee mawdo mo Joomiraado wadani mo oo, ceyodii e makko.

⁵⁹Nde cukalel ngel hi66innoo yontere ndee, 6e ngari taadude ngel.* Be njidiino inndirde ngel baaba maggel Jakariyaa, ⁶⁰kaa innal maggal jabaali, wii ngel inndiree Yaaya. ⁶¹Be mbii düm:

—Sii maa fuu walaa inndiraado ndee innde.

⁶²Be lamndorii baaba maggel muumankooore, homo yidî biyum oo inndiree. ⁶³Jakariyaa lamndii alluwal, winndi e maggal: «Innde maggel yo Yaaya.» Be fuu fe kaaynaa. ⁶⁴Oon wakkati fuu, hunduko Jakariyaa yoppitaa, demngal mum humtaa, watti haalde e yettude Laamdo. ⁶⁵Kulol nanngi hodube e seraaji dii bee fuu. Kasen duu dum saakii e ley haayre Yahuudiya fuu. ⁶⁶Nanbe dum bee fuu ndesi dum e hakkillaaji mum'en, ana mbiya: «Kodum nelukukalel foti laataade?» Sabi fe njii baawde Joomiraado ana e maggel.

Yimre Jakariyaa

⁶⁷Jakariyaa, baaba cukalel ngel, heewi Ruuhu Ceniido, sappii, wii:

⁶⁸—Jettooje ngoodanii Joomiraado, Laamdo Israa'lila,
sabi faabike yimbe mum, soottitike dum'en.

⁶⁹O waddanii en kisinoowo teddudo
iwdo e suudu Daawuuda, kaadime makko oo

⁷⁰hono no o haalirnoo e kundide annabaabe makko seniibe gila arannde nii.

⁷¹O fodii o danndan en e konnee'en men,
o ittan en e juudé waybe men.

⁷²O bannginanan en yurmeende nde o bannginani maamiraabe men ndee,
sabi o miccitike aadi makko ceniindi ndii,

⁷³dum yo hunoore nde o hunanii maama men Ibarahiima.

Hunoore ndee woni o hokkan en ⁷⁴⁻⁷⁵rewirde mo rafi kulol ley nguurndam men fuu
e ley senaare e fooccitaare yeeso makko,
tawi en ittaabe e juude konnee'en men.

⁷⁶Aan duu binngel am, a noddirte annabaajo Laamdo Toowdo,
sabi a ardoto Joomiraado oo warde faa moyyinanaa mo laawol,

⁷⁷faa anndinaa yimbe makko o hisiniran dum'en yaafaamuya luutti.

⁷⁸Sabi Laamdo men yo keewdo yurmeende,
faa o faaboroo en nanndudo e fooyre iwrunde dow,

⁷⁹yalla ana fooynana wonbe e nimre, fooynana wonbe e kulol maayde,
watta koyde men e laawol jam.

⁸⁰Suka oo ana mawna, hakkille mum ana 6eydoo. O joodii ley ladde jeereende faa wakkati mo o bannginanaa Israa'lila.

2

Haala pinaade Iisaa Almasiihu

¹E ley deen balde, Ogusta kaananke mawdo oo, yamiri limgal wadfee e ley laamu Roma fuu. ²Kanngal woni limgal aranal, forri e laamu Kiriniyas ley leydi Siriya. ³Yimbe fuu njehi winndoyaade, gooto fuu e ngeenndi mum'en. ⁴Yuusufu duu immii Nasaraatu ley leydi Galili, faa yaha ngeenndi Daawuuda mbiyeteendi Baytilaama ley leydi Yahuudiya, sabi e lejol Daawuuda jaati mo iwata. ⁵O yehi ton winndoyaade, kanko e Mariyama cabbaado makko, cowiido. ⁶E ley gonal mabbe ton, wakkati 6eynugol Mariyama yottii, ⁷o dikki hammadi makko, o saawi dum e licce, o lelni dum ley akalaawal, sabi fe keyaali e jippunde ndee.

⁸Duroobe ana mbaalannoo haybude sewre mum'en baali e seraaji dii. ⁹Malaa'ika Joomiraado banngani fe, teddeengal Joomiraado filii fe hono no fooyre nii. Kulol manngol nanngi fe. ¹⁰Nii malaa'ika oo wii fe:

—Pati kulee! Sabi mi gardo haalande on Kabaaru Lobbo gaddanoowo lejol ngol fuu seyo manngo. ¹¹Hannde on ndimanaama kisinoowo ley ngeenndi Daawuuda ndii, kanko woni

* 1:59 Neesu Yahuudiyan koo6e, so suka gorko rimaama, jannde inndaa fuu, nden taadetee duu.

Almasiihu, kanko woni Joomiraado oo. ¹² Finnde majcum annii: on tawan cukalel keccel ana saawaa e licce, ana lelnaa ley akalaawal.

¹³ Don e don, higgere malaa'ika'en iwi dow kammu, tawti malaa'ika arano oo, naati e yettude Laamfo, ana mbiya:

¹⁴ — Teddeengal woodanii Laamfo Toowdo! Jam woodanii yimbe dow leydi, yimbe horsube e makko bee.

¹⁵ Nde malaa'ika'en bee ceerti e maabbe ndee, yabbiti kammu. Duroofe bee ndarii ana mbiyondira:

—Njehen Baytilaama, yeewen ko wadi, ko Joomiraado anndini en koo.

¹⁶ Be kepni, be njehi, be tawi ton Mariyama e Yuusufu e cukalel keccel ngel engel lelnaa ley akalaawal. ¹⁷ Nde be njiinoo ngel ndee, be kaalti ko malaa'ika oo haalnood e maggel koo.

¹⁸ Nanbe haala duroofe bee fuu, kaayde nanngi dum'en. ¹⁹ Kaa Mariyama ana resi dum fuu e hakkille mum, o heddi omo miiloo dum. ²⁰ Caggal dum, duroofe bee mbirfitii ana tediina Laamfo ana njetta dum, saabe ko be nani e ko be njii. Sabi dum fuu dum laatorike no malaa'ika oo haalanirnoo be nii.

No Isaa taadira e no battiniraa Joomiraado

²¹ Nde jalooma jettabo pinaafee cukalel ngel yottinoo ndee, ngel taadaa,* ngel inndiraa Isaa. Dum woni innde nde malaa'ika oo haalanroo Mariyama gila reedaali ndee.

²² Nde laabugol Mariyama yottinoo, hono no Sariya Muusaa yamiri nii, be nabi cukalel ngel Urusaliima faa be battina ngel Joomiraado. ²³ Sabi nii winndiraa e Sariya Joomiraado: «Biddo gorko hammadiijo fuu, Joomiraado woodani.»†

²⁴ Be ngadi duu sadaka kirsamaajo hono no Joomiraado yamiri nii: biibbe buugaaji didi naa biibbe pooli maraadi didi.

²⁵ Gorko gooto ana wonnroo Urusaliima, ana wiyeey Simeyon. Ruuhu Ceniido ana e makko, o gorko pooccitiido kuldo Laamfo, omo hedfinoo wakkati mo gondi Israa'iila cocctee.

²⁶ Ruuhu Ceniido oo anndinnoo mo e koydol, o maayataa o yiyaali Almasiihu Joomiraado oo. ²⁷ Jooni Ruuhu naanni mo ley Suudu Dewal Mawndu nduu, wakkati mo saaraabe bee ngaddi cukalel ngel faa ngadana dum ko Sariya oo yamiri koo. ²⁸ Simeyon nanngi ngel, tammbii ngel e juude mum, dariaa yetta Laamfo, ana wiya:

²⁹ —Joomiraado, fodoore maa ndee tabiti, bamtumaccudo maa e jam.

³⁰ Sabi mi yiirii gite am kisindam ³¹ dam lanndinani-daa yimbe fuu.

³² Kisindam dam yo fooyre yaaynaroore lejni aduna oo fuu, dam fooyre teddinoore lejol maa Israa'iila duu.

³³ Ko haalaa e maggel koo, haaynii inna maggel e baaba maggel. ³⁴ Simeyon duwanii 6e, wii Mariyama, inna maggel:

—Ngel cukalel wardii libude yogaafbe e imminde yogaafbe ley Israa'iila. Ngel finnde nde yimbe calootoo. ³⁵ Nii miilooji gondi e yimbe banngirta. Aan e hoore maa, metti suufan bernde maa no kaafaawi nii.

³⁶ Annabaajo debbo biyeteedo Anna ana don kajum duu. O bii Fanu'iila, jeyaado e suudu Asiira. O naywii sanne. O suddaama e surbaaku makko, o waaldii e jom suudu makko duuksi jeddi, ³⁷ oon maayi, o heddi o walaa gorko. Jooni duubii makko ana mbaara e capande jetti e nay, o yaltataa Suudu Dewal Mawndu nduu fey, omo rewra Joomiraado koorka e duwaawu, jemma e jalooma fuu. ³⁸ E oon wakkati, o warri kanko duu, o darii omo yetta Laamfo, omo haalana doomtuge coottitaari Urusaliima bee fuu kabaaru cukalel ngel.

³⁹ Nde Yuusufu e Mariyama ngadunoo huunde fuu ko Sariya Joomiraado yamiri koo ndee, be mbirfitii ngeenndi maabbe Nasaraatu ley leydi Galili.

* 2:21 Neesu Yahuudiyankoo6e, so suka gorko rimaama, jnannde inndaa fuu, nden taadetee duu.

† 2:23 Pergu 13.2,12,15; Limooje 18.15-16

⁴⁰ Cukalel ngel ana mawna, ana beydoroo semmbe e hakkille. Korsa Laamdo ana e maggel.

No Isaa haaldiri e jannginoobe ley Suudu Dewal Mawndu

⁴¹ Hitaande fuu, saaraabe Isaa nabban Urusaliima so iidi Paska warii. ⁴² Nde o hebi duubi sappo e didi ndee, be nabbi Urusaliima no be mboowrunoo nii, be nabori mo.

⁴³ Iidi oo tilii, be mbirftii be kooti, jaka Isaa heddiwe Urusaliima, tawi be anndaa, ⁴⁴ be cikkuno omo wondi e yaadube mabbe. Be njehi nalooma kibbo. Caggal mum, be pudsii tewtude mo hakkunde sakiraabe mabbe e yiibbe mabbe. ⁴⁵ Kaa nde wonnoo be njiitaali mo ndee, be mbirftii Urusaliima tewtoyde mo. ⁴⁶ Balde tati caggal mum, be tawi mo ley Suudu Dewal Mawndu, omo joodii hakkunde jannginoobe, omo hettindii dum'en, omo lamnditoo dum'en. ⁴⁷ Hettindii be mo bee fuu kaaynaa hakkille makko e jaabuuji makko.

⁴⁸ Nde saaraabe makko njiiti mo ndee, kaayde nanngi dum'en. Inna makko wii mo:

—Binngel am, ko saabii so ngadu-daa min nii? Miin e baaba maa fuu, min curjlii e tewtude ma.

⁴⁹ O jaabii, o wii:

—Kodum wadi so odon tewta kam? Tama on anndaa ana tilsi mi wona e suudu Baabiraado am?

⁵⁰ Kaa be paamaali haala ka o haalani fe kaa. ⁵¹ Caggal dum, o regodii e mabbe, be kooti Nasaraatu, o dowitzanii fe. Inna makko ana resunoo kulle dee fuu e hakkille mum.

⁵² Isaa ana mawna, hakkille mum ana beydoo. Laamdo e yimbe fuu korsini mo.

3

No Yaayaa waajori

¹⁻² Laamdo loowi Yaayaa bii Jakariyya oo konngol mum ley ladde jeereende. Dum hawrii e hitaande sappo e joyoberde laamu Tibbeer kaananke Roma mawdo oo, nde Pontiyu Pilaatu wonnoo goforneer Yahuudiya, Hirudus duu ana laamii Galili, mawnum Filipa ana laamii leydi Ituriya e Tarankoniti, Lisaniya duu ana laamii leydi Abileen, hawri e nde Annas e Kayafas ngonnoo hooreebe yottinoobe sadaka. ³ Yaayaa yiilii e seraaji maayo Urdun fuu ana ooynoo yimbe tuuba, lootee lootogal batisima yalla luutti mum'en ana njaafee. ⁴ Nii haala mum winndiraa e dewtere annabi Esaaya:

«Neddo ana ooynoo ley ladde jeereende ana wiya:

Moyy'inee laawol Joomiraado ngol,
ndartinee dati makko!

⁵ Naddsiire fuu diddete,
waamnde haayre e toowondireere fuu leydinee,
laawi oojiidi fuu ndartinee,
laawi bondi fuu moyyintinee!

⁶ Neddo fuu yiyan kisindam iwroojam to Laamdo.»*

⁷ Yimbe heewbe ana ngaranloo to Yaayaa faa lootee lootogal batisima. Kaa omo wiya 6e:

—Bibbe bolle! Homo jeertini on ndogon jukkungo waroowo? ⁸ Ngollee golleeji kawrooij e tuubal. Pati miilee e berde mon: «Minen, min taaniraabe Ibarahiima.» Sabi mido wiya on: Laamdo ana waawi waylitinde dee kaaye laatoo bibbe Ibarahiima. ⁹ Jooni jammbere ndee huncaama faa soppa dadid ledde. Ndennoo, lekki fuu ki rimataa bidde lobbe, soppete, wedee e yiite.

¹⁰ Yimbe bee lamndii mo, mbii:

—Kodum min kaani wadude?

¹¹ O jaabii fe, o wii:

—Neddo fuu jogiido sayayaaji didi, yo hokku ngoota kaa mo walaa, neddo fuu jogiido nguure, yo wadu hono non.

¹² Duwaaje'en ngari kajum'en duu faa lootee lootogal batisima, mbii mo:

* 3:6 Esaaya 40:3-5

—Moobbo, kodum min kaani wafude?

¹³O jaabii 6e, o wii:

—Pati njobinee yimbe ko yawti sariya.

¹⁴Sordaasi'en lamndii mo kajum'en duu, mbii:

—Minen nee, kodum min kaani wafude?

O wii 6e:

—Pati ngarnnee fay gooto, pati kappee fay gooto fenaande, kejjnitoree njobdi mon.

¹⁵Tawi yimbe fuu ana ndenngii Almasiihu, gooto e maabbe fuu ana miila e bernde mum yalla wanaa Yaayaa woni Almasiihu ya? ¹⁶Yaayaa jaabii 6e fuu, wii:

—Miin, ndiyam mbatisiran-mi on. Kaa burdo kam baawde ana wara. Mi fotaa fay humtude boggi pade makko. Kanko, Ruuhu Ceniido e yiite o batisirta on. ¹⁷O lanndinike faa o hennoo namri makko faa laaba. O moobta namri ndii ley beembal makko, kaa jaande ndee o duppiran dum yiite nge jifataa.

¹⁸Tawi Yaayaa bannginanii yimbe kabaaru Laamdo, o waajorike 6e kulle keewde. ¹⁹Kaa Hirudus kaananke oo, o felino dum saabe tayii Hirudiya jom suudu mawnum, kajum e kulle godde bonde fuu de wadannoo. ²⁰Hirudus yowi hen bonnde wonnde kasen, o uddii Yaayaa e kasu.

No Iisaa lootiraa lootogal batisima

²¹Do yimbe fuu lootaal lootogal batisima doo, doo Iisaa duu lootaa. Wakkati mo o duwotoo oo, kammu udditii, ²²Ruuhu Ceniido jipporii e makko mbaadi wuugaandu. Daande ooynii iwde dow kammu, wii:

—Aan woni Biyam mo korsin-mi, aan cubii-mi.

Haala dammbe Iisaa

²³Nde Iisaa fuddata golle mum ndee, duubi mum ana njaara e capantati. E ley jate yimbe, Iisaa yo 6ii Yuusufu.

Yuusufu yo 6ii Eli, ²⁴Eli 6ii Matat,

Matat 6ii Lewi, Lewi 6ii Melki,

Melki 6ii Yannaayi, Yannaayi 6ii Yuusufu,

²⁵Yuusufu 6ii Matatiya, Matatiya 6ii Amos,

Amos 6ii Nahum, Nahum 6ii Hesili,

Hesili 6ii Naggaayi, ²⁶Naggaayi 6ii Maata,

Maata 6ii Matatiya, Matatiya 6ii Semeyin,

Semeyin 6ii Yuseka, Yuseka 6ii Yoda,

²⁷Yoda 6ii Yohana, Yohana 6ii Resa,

Resa 6ii Jorobaabel, Jorobaabel 6ii Salaatiyel,

Salaatiyel 6ii Neeri, ²⁸Neeri 6ii Melki,

Melki 6ii Addi, Addi 6ii Kusama,

Kusama 6ii Almadama, Almadama 6ii Eri,

²⁹Eri 6ii Iisaa, Iisaa 6ii Eliyeseer,

Eliyeseer 6ii Yorima, Yorima 6ii Matat,

Matat 6ii Lewi, ³⁰Lewi 6ii Simeyon,

Simeyon 6ii Yahuuda, Yahuuda 6ii Yuusufu,

Yuusufu 6ii Yonam, Yonam 6ii Eliyakim,

³¹Eliyakim 6ii Malaya, Malaya 6ii Menna,

Menna 6ii Mattata, Mattata 6ii Natana,

Natana 6ii Daawuuda, ³²Daawuuda 6ii Yessa,

Yessa 6ii Obed, Obed 6ii Bo'es,

Bo'es 6ii Sala, Sala 6ii Nasuuna,

³³Nasuuna 6ii Aminadaabu, Aminadaabu 6ii Adamin,

Adamin 6ii Arni, Arni 6ii Hisuruuna,

Hisuruuna 6ii Fares, Fares 6ii Yahuuda,

³⁴Yahuuda 6ii Yaakuuba, Yaakuuba 6ii Isiyaaka,

Isiyaaka 6ii Ibarahiima, Ibarahiima 6ii Taraha,

Taraha bii Nahor,³⁵ Nahor bii Saruku,
 Saruku bii Ragawu, Ragawu bii Faleka,
 Faleka bii Eber, Eber bii Sala,
³⁶ Sala bii Kaynam, Kaynam bii Arfasada,
 Arfasada bii Samu, Samu bii Nuuhu,
 Nuuhu bii Lamaka,³⁷ Lamaka bii Matusala,
 Matusala bii Henok, Henok bii Yarada,
 Yarada bii Maleliyel, Maleliyel bii Kaynam,
³⁸ Kaynam bii Enos, Enos bii Setu,
 Setu bii Aadama, Aadama bii Laamdo.

4

No Ibiliisa ndaardi seytoraade Iisaa

¹ Iisaa iwi maayo Urdun yo keewdo Ruuhu Ceniido. Ruuhu oo nabi mo ley ladde jeereende. ² To ley jeereende too, Ibiliisa waddi e makko balde capande nay ana tewta seyttaade mo. Fay huunde o jaamaali ley den jalaade fuu. Ko sakitii koo, o yolbi. ³ Ibiliisa wii mo:

—So a Bii Laamdo, yamir ndee haayre laatoo jaamdu.

⁴ Iisaa jaabii mo, wii:

—Ana winndii: «Wanaa jaamdu tan neddo wuurdatta.»*

⁵ Ibiliisa nabi mo nokku toowdo, holli mo wakkati gooto laamuujji aduna oo dii fuu, ⁶ wii mo:

—Mi hokkete baawde dow dum fuu, kajum e teddungal mum. Sabi miin hokkaa dum, mido waawi hokkude mo muuy-mi. ⁷ So a sujidanii kam, dum fuu yo aan jey.

⁸ Iisaa jaabii mo, wii:

—Ana winndii: «Joomiraado maa Laamdo tan kaan-daa sujidande, kanko tan kaan-daa rewde.»†

⁹ Kasen Ibiliisa nabi mo Urusaliima, darsi mo dow leejje-leejje Suudu Dewal Mawndu, wii mo:

—So a Bii Laamdo, suur njippo-daa e leydi, ¹⁰ sabi ana winndii:

«O yamiran malaa'ika'en makko ndeene.»

¹¹ Ana winndii kasen:

«Be njabbete, pati koyngal maa gaapoo e haayre.»‡

¹² Iisaa jaabii mo, wii:

—Ana winndii: «Pati ittu koro Laamdo, Joomiraado maa.»§

¹³ Nde Ibiliisa ronkunoo seyttaade mo ndee, seli e makko seeda.

No Nasaraatunkoobe calorii jaabande Iisaa

¹⁴ Iisaa wirfitii leydi Galili, semmbe Ruuhu ana e mum, kabaaru makko saakii e leydi ndii fuu. ¹⁵ Omo waajoo ley cuudi baajordi Yahuudiyankoobe, yimbe fuu ana teddini mo.

¹⁶ O yehi Nasaraatu do o mawni doo, o naati e ley suudu waajordu jalaande fowteteende no o woowiri nii. O immii faa o jannga, ¹⁷ o hokkaa dewtere annabi Esaaya, o udditi nde, o forri e nokku binndiraado hono nii:

¹⁸ «Ruuhu Joomiraado ana e am,

sabi o subike kam faa mi anndina misikiina'en Kabaaru Lobbo.

O nelii kam faa mi oyynanoo nanngaaabe yoppiteede mum'en,

e wumbe wumtineede mum'en,

e torraabe yoppiteede mum'en,

¹⁹ faa mi oyynoo hitaande nde Joomiraado hollata moyyere mum ndee warii.»*

²⁰ Caggal dum, o uddi dewtere ndee, o totti nde golloowo ley suudu waajordu nduu oo, o joodii. Wonnoobe ton bee fuu, puttini mo gite. ²¹ O darii omo wiya be:

* 4:4 Fillitagol Tawreeta 8.3 † 4:8 Fillitagol Tawreeta 6.13 ‡ 4:11 Jabuura 91.11-12 § 4:12 Fillitagol Tawreeta
 6.16 * 4:19 Esaaya 61.1-2

—Ko winndii koo, hannde dum tabitii do nan-don dum doo.

²²Be fuu ebe kaala haala makkko lobba, kasen duu konngi lobbi jaltudi e hunduko makkko dii ana kaaynoo be. Be ndarii ebe mbiya:

—Wanaa oo woni bii Yuusufu oo naa?

²³O wii be:

—Mido anndi on kaalanan kam ngol bandol: «Cawroowo, sawru hoore maa. Ko min nani a wadii Kafarnahum koo, wadu dum ngeenndi maa doo duu.»

²⁴O wii kasen:

—Mido haalana on goonga: annabaajo fay gooto jabantaake e ngeenndi mum'en. ²⁵Mido haalana on, rewbe misikiina'en be worbe mum'en maayi ana keewnoo Israa'iila e jamaanu annabi Iliyaasa, wakkati nde waadere kammu saamaali e leydi ndii duubi tati e lebbi jeegom. Nden yolbere mawnde wadiino e leydi ndii fuu. ²⁶Kaa annabi Iliyaasa nellaaka e fay gooto e maabbe, so wanaa e debbo gooto mo gorum maayi, jeyaado Sarepta leydi Sidon. ²⁷Kasen duu, seppaabé ana keewnoo Israa'iila e jamaanu annabi Eliisa, kaa fay gooto e maabbe sellinaaka, so wanaa Naaman jeyaado e leydi Siriya.

²⁸Nde yimbe wonbe e ley suudu waajordu nduu nannoo kaa haala ndee, mettaa sanne,

²⁹immii, ndibbi lisaa faa caggal ngeenndi, ngaddi dum faa sera waamnde haayre do ngeenndi maabbe ndii woni doo, faa mbedoo mo ley. ³⁰Kaa o seeki hakkunde maabbe, o witti.

No Iisaa selliniri gorko laddaado

³¹Iisaa yehi Kafarnahum ley leydi Galili, omo waajoo yimbe e ley jalaande fowteteende.

³²Be kaaynaa e waajju makko oo, sabi omo waajoroo be baawde.

³³Gorko mo seydaani woni e mum ana ley waajordu nduu, wulli faa toowi, wii:

³⁴—Iisaa Nasaraatunke oo, kodum hillu maa e amen? A gardo halkude min naa? Mido anndi ko ngon-daa, a ceniido iwrudo to Laamdo!

³⁵Iisaa jahii e seydaani oo, wii:

—Deyyu yaltu e makko!

Seydaani oo liibi neddo oo hakkunde yimbe fuu yalti e mum, tawi dum wadaali neddo oo fay huunde. ³⁶Be fuu be kaaynaa, hedde ebe lamndondira hakkunde maabbe:

—Ko kaa haala woni? Seydaani'en bee, omo yamira be semmbe e doole be njaltan!

³⁷Innde Iisaa nanaa e seraaji dii fuu.

No Iisaa selliniri jawbe heewbe

³⁸Nde o yalti suudu waajordu nduu ndee, o naati galle taalibbo makko biyeteedo Simon. Esii Simon debbo ana wondunoo e jontere naawnde, be ndardi mo o walla dum. ³⁹O darii sera daddo mum, o jahii e jontere ndee, non jontere ndee yoppi debbo oo, o selli. Debbo oo immii don e don, laatanii be njaatigi.

⁴⁰Nde naange mutunoo, jogido jawdo fuu waddi dum e makko. Nawbe jawuuji ko di tawaa fuu ngaddaa, o fawi junngo makko e maabbe be fuu gooto gooto, o sellini be.

⁴¹Seydaani'en ana njalta e yimbe heewbe ana ngulla, ana mbiya:

—Aan woni Bii Laamdo!

Omo jahoo e maabbe, omo wiya be ndeyya, sabi ebe anndi kanko woni Almasiihu.

No Iisaa waajori haala Laamu Laamdo

⁴²Nde weetunoo ndee, Iisaa yalti, yehi nokku teelde. Jamaa oo tewti mo faa yiiti mo, nanngi mo pati o seerta e mum. ⁴³Kaa o wii be:

—Ana tilsi mi banngina Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo oo e geelle godse. Sabi kammari majjum neliraa-mi.

⁴⁴O yehi, hedde omo waajoo ley cuudi baajordi leydi Yahuudiya.

¹Nannde wootere Iisaa ana darii dow fonngo weendu Genesareeti, hedde jamaa ana billondira sera makkko faa hettindoo konngol Laamdo ngol. ²O yii laanaaji didi ana panndi e danjjeere weendu nduu. Awoobe yaltube e majji bee, ana lalla bubbii mum'en. ³O naati ngoota e laanaaji dii, ka Simon kaa, o ndaardi dum deerta ka seeda, ka iwa e njoorndi ndii. O joodii e laana kaa, omo waajoo jamaa oo. ⁴Nde mo tiliil waajaade ndee, mo wii Simon:

—Njehee to luggidi, tippo-don bubbii mon, awon.

⁵Simon jaabii, wii:

—Moobbo, min mbaalii misen awa, min kebaali fay huunde. Kaa so non mbii-daa, mi tippoto bubbii dii.

⁶Nde be tippii dii ndee, be nanngi liddi faa heewi, faa bubbii maabbe kosi seekaade. ⁷Be noddi wondiibe maabbe wonbe e laana ngokka kaa bee, ngara mballa fe. ⁸Been ngari, be kebbini laanaaji didi dii fuu, faa di kosi mutude. ⁹Nde Simon Piyeer yii dum ndee, dicci yeeso Iisaa, wii dum:

—Moobbo, wodditam, sabi mi neddo luuttudo.

¹⁰Ko saabii so o wii dum dee, kanko e wondiibe makko bee fuu, be kaaynaama saabe keewal liddi di be nanngi dii. ¹¹Hono non Yaakuuba e Yuhanna bibbe Jebede reentube e Simon bee duu kaayniraa. Kaa Iisaa wii Simon:

—Pati hul, gila jooni a latoto awoowo yimbe.

¹²Nii be panndi laanaaji maabbe dii, be njoppi fuu, be njokki e Iisaa.

No Iisaa selliniri ceppaado

¹³Nden Iisaa ana wonnoo e ngeenndi ngootiri, faa gorko ceppaado yii dum, dicci yeeso mum, wii:

—Moobbo, so tawii a jaabii, ada waawi sellinde kam.

¹⁴Iisaa foocci junngo mum, memi mo, wii:

—Mi jaabii, sellu!

Don e don ceppe dee iwi e makkko. ¹⁵Caggal dum, Iisaa daalii mo pati mo haalana dum fay gooto, kaa wii mo:

—Yaa holloy hoore maa jottinoowo sadaka, ngadanaa laabugol maa ngol sadaka mo Muusaa yamiri oo, faa anndina be a sellii.

¹⁶Non innde Iisaa beydii naneede. Jamaa keewdo wari, hawriti do makko faa hettindanoo mo, sellinee e pawuuji mum'en, ¹⁷kaa o serindii e nokkuuje teelde, omo wada duwaawu.

No Iisaa selliniri bonnguujo

¹⁸Nannde wootere Iisaa ana waajoo. Farisa'en e jannginoobe Sariya Muusaa, iwrubee geelle Galili e Yahuudiya, kajum e Urusaliima fuu, ana njoodii. Joomiraado ana bannginaa baawde mum e makkko, omo sellina pawuuji. ¹⁹Non yogaabe ngaddi gorko bonnguujo ana lelnaa e dengeleewo, ana tewta naannude dum faa lelna dum yeeso makkko. ²⁰Kaa nde be ndonkunoo naannude mo sabaabu jamaa oo, be yabbinyo mo dow bene oo, be kippiti dum, be njippini bonnguujo oo e dengeleewo mum fuu hakkunde yimbe bee yeeso Iisaa.

²¹Nde o yiinoo goondinal maabbe ndee, o wii bonnguujo oo:

—Gidam, luutti maa njaafaama.

²²Dunkee'en Sariya bee e Farisa'en keddii miilde ana mbiya e ko'e mum'en: «Oo homo bonkotoo Laamdo? Homo waawi yaafaade luutti so wanaa Laamdo gooto oo?» ²³Iisaa faami miilooji maabbe, jaabii fe, wii:

—Kodum wadi so odon miiloo miilooji baadi nii e berde mon? ²⁴Wiide: «Luutti maa njaafaama» e wiide: «Imma yaa», kodum hen buri newaade? ²⁵Kaa faa mi anndina on Bi Neddo ana jogii baawde e aduna oo yaafaade luutti...

Nden o wii bonnguujo oo:

—Mido haalane: imma, bam dengeleewo maa, njahaa suudu maa.

²⁶Don e don, bonnguujo oo immii yeeso yimbe fuu, bamti dengeleewo mum, hooti suudu mum ana yetta Laamdo. ²⁷Be fuu be kaaynaa, hedde ebe njetta Laamdo. Kulol nanngi fe, be mbii:

—Hanne njii-den kaayefiji.

No Iisaa noddiri Lewi

²⁷ Caggal dum, Iisaa yalti, yii duwaajne gooto ana wiyee Lewi ana joodii e duwaajneere mum. O wii dum:

—Jokku e am!

²⁸ Lewi yoppi fuu, immii, jokki e makko.

²⁹ Lewi nabi mo gallo mum, hoocci mo kodu mawdo, duwaajne'en heewbe e yimbe wobbe ana jaamda e maabbe. ³⁰ Farisa'en e dunkee'en Sariya mum'en keddii ana yjurjurtta, ana mbiya taalibaabe makko bee:

—Ko saabii so odon jaamda odon njarda e duwaajne'en, kajum e luuttoobe hono mum'en?

³¹ Iisaa jaabii be, wii:

—Wanaa celludo hasindini e cawroowo, jawdo hasindini e cawroowo. ³² Wanaa noddude fooccitiibe waddi kam, noddude luuttoobe faa tuuba woni ko waddi kam.

Haala koorka

³³ Be mbii mo:

—Taalibaabe Yaayaa ana koora ana ngada duwaawu wakkati fuu, hono non taalibaabe Farisa'en bee duu ngadata. Kaa be maa bee, ana jaama ana njara.

³⁴ O wii be:

—Odon mbaawi hoorinde nootiibe kuurtungu, tawa jommbaajo gorko ana wondi e mum'en naa? ³⁵ Kaa jalaade ngaran de jommbaajo gorko oo itteteet e hakkunde maabbe. E deen jalaade be kooran.

³⁶ O haalani be banndol kasen:

—Fay gooto ittataa e kaddungal kesal fetalaare, faa dammbira kiiingal. So dum wadii, joomum bonnan kesal ngal, tawee fetalaare ittaande hen ndee yaadatoo e kiiingal ngal.

³⁷ Kasen duu, fay gooto loowataa peguujam kesam e sumalleeji kiidsi. So dum wadii, peguujam kesam dam fusan di, yuppoo, di mursee. ³⁸ Peguujam kesam e sumalleeji kesi loowetee. ³⁹ Fay gooto muuyataa peguujam kesam so yarrii kiiddam, sabi wiyan kiiddam dam buri welde.

6

Haala jalaande fowteteende

¹ Wadiino e jalaande fowteteende wootere, Iisaa ana seeka gese. Taalibaabe makko ana kelta butaali, ana ngoroo ana yakka. ² Kaa yoga e Farisa'en mbii be:

—Ko saabii so odon ngolla ko dagaaki gollude jalaande fowteteende?

³ Iisaa jaabii be, wii:

—Tama on njanngali ko Daawuuda wadii nde yolbi, kajum e yimbe mum? ⁴ O naati e ley hukkum ceniido oo, o jaami buuru cakkaado oo, o hokki hen yimbe makko. Tawee nee, yottinoobe sadaka tan ndujanaa jaamde oon buuru.

⁵ O wii be kasen:

—Bii Neddo jey jalaande fowteteende.

⁶ Nalaande fowteteende wonnde, o naati suudu waajordu omo waajoo. Gorko mo junngo mum jaamo waati ana tawaa ton. ⁷ Dunkee'en Sariya e Farisa'en ana ngattani Iisaa hakkille. Ana yeewa yalla o anniido sellinde gorko oo e ley jalaande fowteteende ndee, faa keba wullanaade mo. ⁸ Kaa nde wonnoo omo anndi miilooji maabbe, o wii mo junngo mum waati oo:

—Imma, dara hakkunde yimbe!

Gorko oo immii, darii. ⁹ Caggal dum, Iisaa wii be:

—Mido lamndoo on: e ley jalaande fowteteende ana dagoo gollude ko moyyi naa gollude ko boni? Dannduude neddo naa halkude dum?

¹⁰ E oon wakkati, o yeewi be fuu, o wii mo junngo mum waati oo:

—Fooccu junngo maa!

Oon foocci ngo tan, ngo selli faa warti hono no wonngo ngoo nii. ¹¹Dum metti be sanne, hedde ebe piya dabare no be kaani wadfude lisa.

No lisa suborii nelaabe sappo e fidon

¹²E ley deen jalaade, lisa yalti, yehi dow waamnde haayre faa wada duwaawu. O waali wadfude duwaawu. ¹³Nde weetunoo ndee, o noddi taalibaabe makko bee, o subii hen sappo e fidon, o inndiri dum'en nelaabe. ¹⁴Kambe ngoni: Simon mo o innditiri Piyeer e Andire mijnum e Yaakuuba e Yuhanna e Filipa e Bartolome ¹⁵e Matta e Tomaa e Yaakuuba bii Alfaa e Simon noddirteedo Kiranoowo suudu baaba ¹⁶e Yahuuda bii Yaakuuba e Yahuuda Isikariyota jammbotoodo mo oo.

No lisa waajorii e no selliniri yimbe

¹⁷O jippodii e mabbe, o darii e nokku jaajudo, kanko e heewbe e taalibaabe makko. Jamaa keewdo iiri e ley leydi Yahuudiya fuu e Urusaliima e gure tiimude maayo geeci gila Tirus faa Sidon. ¹⁸Be ngari hettindanaade mo e sellineede e jawuuji mabbe. Be ladde torrunoo cellinaama. ¹⁹Yimbe bee fuu ana njidi memde mo, sabi baawde ana njalta e makko cellina dum'en fuu.

Haala welbe hoore e mettubee hoore

²⁰E oon wakkati fuu, o hunci gite makko o yeewi taalibaabe makko bee, o wii:
—Onon misikiina'en, on mbelii hoore,
 sabi onon njey Laamu Laamdo oo.

²¹Onon yolbube jooni, on mbelii hoore,
 sabi on kaaran.

Onon woyoobe jooni, on mbelii hoore,
 sabi on njalan.

²²On mbelii hoore so yimbe mbajii on,
 ndibbi on, njennii on,
 mbonnii inde mon saabe Bii Neddo.

²³Nannde mum, ceyee, ilino-don, sabi mbarjaari mawndi ana doomi on dow kammu. Hono non be ngadunoo annabaabe aranndebee bee.

²⁴Kaa bone woodanii on, onon arsukunte'en,
 sabi on kefii neema mon.

²⁵Bone woodanii on, onon haarbe jooni,
 sabi on njolban.

Bone woodanii on, onon jaloobe jooni,
 sabi on curjan, on mboyan.

²⁶Bone woodanii on, so yimbe fuu manii on,
sabi hono non be ngadunoo annabaabe peneebee bee duu.

Haala yidfugol konnee'en

²⁷—Kaa onon hettindantoobe kam bee, mido wiya on: njidee konnee'en mon, tikkane on ngadanon dum'en moyyere. ²⁸Nduwanee hudoobe on, torroobe on duu, naagano-don dum'en Laamdo. ²⁹So won piido ma banaawo, accu dum fiye baninge goddo oo duu. So won teetudo ma dolloke maa, pati hadu dum forgo oo duu. ³⁰Neddo fuu jaagiido ma, ndokkaa dum. Teetudo ma jawdi maa, njoppiraa dum. ³¹Ngadiranee yimbe no njid-don be ngadirana on nii.

³²So yidube on tan njidaton, bural hongal kebaton? Fay luuttoobe ana njidi yidube dum'en. ³³So wadanoobe on moyyere tan ngadanton moyyere, bural hongal kebaton? Fay luuttoobe bee hono non ngadata. ³⁴So be miil-don hebude e mum tan jaamlo-don, bural hongal kebaton? Fay luuttoobe bee ana jaamloo luuttoobe hono mum'en, yalla ana njobee namaande mum'en. ³⁵Kaa onon, njidee konnee'en mon, ngadon moyyere tawa on daminaaki hen fay huunde. Nden, on keban mbarjaari mawndi, on laatoto bii Laamdo Toowdo oo, sabi oon ana neemina bonnoobe moyyere ana neemina bonbe duu. ³⁶Laatee yurmotoobe, no Baabiraado mon oo laatorii jurmotoodo nii.

Haala njnjondiral

³⁷ —Pati njijee, on njijataake. Pati njukkee, on njukkataake. Njaafee, on njaafe. ³⁸ Ndokkee, on ndokkete. So on ndokki, on cowirante saawal lobbal, kebbinaangal faa ana yuppoo, sabi ko etiranton wobbe koo, dum etirante-don.

³⁹ O beydani be hen banndol gonngol, o wii:

—Bumdo ana waawi dowde bumdo hono mum naa? So dum wadii, wanaa be didon fuu, be caaman ley ngayakaare naa? ⁴⁰ Taalibbo burataa moobbo mum, taalibbo kisibudo laatoto hono moobbo mum. ⁴¹ Ko saabii so ada yiya kudol ley yitere sakiike maa, tawee aan nee, a yiylataa leggal gonngal e ley nde maa ndee? ⁴² Hono mbaawru-daa wiide sakiike maa: «Sakiike, dal mi ittane kudol gonngol e yitere maa ngol», tawee aan nee, a maatataa leggal gonngal e ley nde maa ndee? Naafiqi, ittu leggal gonngal e yitere maa ngal tafon, nden jille maa laabata, faa kebaa no ittiraa kudol gonngol e yitere sakiike maa ngol.

Haala lekki e 6idde mum

⁴³ —Lekki lobbi rimataa bidde bonde, lekki ki woodaa rimataa 6idde lobbe. ⁴⁴ Sabi lekki fuu ana annditiree bidde mum. Ibbe tebataake e kebbe, peguuje tebataake e g'i'e. ⁴⁵ Neddo moyyo, ko moyyi iwata e ndesaari ngnondi ley bernde mum. Neddo bondo, ko boni iwata e ndesaari ngnondi ley bernde mum. Sabi ko woni e bernde, dum yaltata e hunduko.

Banndol haala suudu diidaandu dow haayre

⁴⁶ —Ko saabii so odon noddira kam «Moobbo», kaa on ngadataa ko mbii-mi? ⁴⁷ Neddo fuu gardo e am so hettindii haalaaji am so jokki di, mi hollan on mo nanndi: ⁴⁸ Joomum ana nanndi e neddo mahudo suudu, so asi leydi ndii faa yottii haayre, diidi ndu dow mayre. Nde yiwoonde tobunoo faa ilaali mbuuwi, ronki fay dimmbude ndu, sabi dow haayre ndu mahaa. ⁴⁹ Kaa nando haalaaji am so jokkaali, ana wa'i hono mahudo suudu dow njaareendi, mo asanaali dum diidol. Nde ilaali mbuuwnoo, ndu wurji e leydi don e don, ndu boni.

7

No Iisaa selliniri kaadime hooreejo sordaasi'en

¹ Nde Iisaa tilii waajaade hettindotoobe bee ndee, yehi Kafarnahum. ² Hooreejo sordaasi'en gooto, kaadime mum korsudo jaawi faa ana habana yonki. ³ Hooreejo oo nani haala Iisaa ana haalee, neli e makko mawbe Yahuudiyan koobee, o wara o dannda kaadime mum oo. ⁴ Be ngari e Iisaa, be ndaardi dum sanne sanne, ebe mbiya:

—Omo haani wadaneede dum, ⁵ sabi omo yidi lejol men ngol, kasen duu kanko mahi suudu men waajordu nduu.

⁶ Iisaa yaadi e mafbe. Kaa nde be badinoor galla oo ndee, hooreejo sordaasi'en oo neli yimbe mum e makko, wii mo:

—Moobbo, pati tampil hoore maa, sabi miin, mi wanaa fay huunde, fotaa ko ngaraa galla am. ⁷ Dum saabii mi taykike miin e hoore am, mi haanaa yaade to maa. Kaa daja ko kaal-daa tan, kaadime am oo sellan. ⁸ Miin e hoore am, mi laamaado, miin duu mido laamii sordaasi'en. So mi yamirii gooto yaha, yahan, so mi wii goddo wara, waran, so mi wii kaadime am wada huunde, wadan.

⁹ Nde Iisaa nani kaa haala ndee, haaynaa e hooreejo sordaasi'en oo, yeeyii yimbe jokkuue e mum 6ee, wii:

—Mido haalana on, mi yiyaali hono ngal goondinal e sellude fay e Israa'iilanke.

¹⁰ Nde nelaabe bee mbirfitii galla too ndee, tawi kaadime oo sellii.

No Iisaa wuurtiniri 6ii debbo mo gorum maayi

¹¹ Jango mum, o yehi ngeenndi mbiyeteendi Nayin, kanko e taalibaabe makko e yimbe heewbe. ¹² Nde o badinoor damal ngeenndi ndii ndee, o hawri e mahiidi suka gorko. Oon yo bajjo, abba mum maayii, inna mum bamaaka kasen. Yimbe ngeenndi ndii heewbe ana njokki e inniraado oo. ¹³ Nde Iisaa yii inniraado oo ndee, yurmii dum, wii:

—Pati woy!

¹⁴ Iisaa badii, memi leggal nabirgal ngal. Roondinoobe bee ndarii, o wii:

—Suka jokolle, mido wiye: imma!

¹⁵ Nii maaydo oo immii joodii, ana haala. Iisaa totti mo inniiko. ¹⁶ Kulol nanngi yimbe bee fuu, hedde ebe njetta Laamdo, ebe mbyia:

—Annabaajo mawdo banngii e ley men! Laamdo warii faabaade yimbe mum!

¹⁷ Oo kabaaru saakii e leydi Yahuudiya e seraaji mum fuu.

Haala nelal ngal Yaayaa neli e Iisaa

¹⁸ Ko wadi koo fuu, Yaayaa narrii dum taalibaabe mum, noddi didon mabbe, ¹⁹ neli dum'en to Iisaa, be lamndoo dum yalla kajum woni garoowo oo, naa be ndooman goddo? ²⁰ Been worbe didon ngari e Iisaa, mbii dum:

—Yaayaa mo lootogal batisima neli min e maa, min lamnde yalla aan woni kaando warde oo, naa min ndooma goddo?

²¹ E oon wakkati, omo sellina yimbe heewbe jawuuji di ngaldaa sii, omo ribba seydaani'en, omo wumtina wumbe heewbe. ²² O jaabii be, o wii:

—Njehee njantanoyee Yaayaa ko njii-don e ko nan-don: wumbé ana mbumta, layannoobe ana njabba faa gasa, seppaabe ana cellinee, faadube ana paadita, maaybe ana nguurga. Misikiina'en duu kaalanaama Kabaaru Lobbo oo. ²³ Oon mo salaaki goondinde kam, welii hoore.

²⁴ Nde nelaafee bee kooti ndee, Iisaa fuddi haalande jamaa oo haala Yaayaa, o wii:

—Kodum yeewoyno-don to ladde jeereende too? Kudol dimmbotoongol e henndu naa? ²⁵ Kodum yeewoyno-don? Neddo pariido naa? Boornotoobe kaddule lobbe so nguura nguurndam lobbam bee, e cuudi kaanankooibe tawetee. ²⁶ Kodum yeewoyno-don ndennoo? Annabaajo naa? Goonga! Mido haalana on, omo buri annabaajo. ²⁷ Kanko woni mo Binndi dili mbii e mum:

«Miin Laamdo, mi ardinante nelaado am moyyinanoowo ma laawol.»*

²⁸ Mido haalana on, bammbaade bammbaali burdo Yaayaa, tawee nee, burdo lo'ude e Laamu Laamdo oo buri mo teddude. ²⁹ Yimbe hettindiibe mo bee fuu, fay duwaajie'en bee, njabbi konngol Laamdo ngol ko Yaayaa looti dum'en lootogal batisima koo. ³⁰ Kaa Farisa'en e jannginoobe Sariya mberrike faandaa Laamdo ko be calii looteede e junngo Yaayaa koo.

³¹ Ndennoo, kodum nanndinan-mi e yimbe oo jamaanu? Hobo be nanndi? ³² Ebe mba'i hono sukaabe joodsiibe e luumo, ana noddondira, ana mbyia:

«Min piyanii on cereeli,

on mbamaali.

Min mboyanii on woondu yurminiindu,

on mboyaali.»

³³ Sabi Yaayaa mo lootogal batisima warii, jaamataa bii jalo, yarataa doro, on mbii yo laddaado. ³⁴ Kaa 'Bii Neddo oo warii, ana jaama ana yara, on mbii jaamde e yarde tan woni e hakkille mum, o gido duwaajie'en e luuttoobé hono mum'en. ³⁵ Kaa Laamdo hakkilante oo, jabube dum bee fuu njiyan goonga mum.

No Iisaa yaafiorii debbo pijoowo

³⁶ Gooto e Farisa'en bee noddi mo bottaari. O naati galle joomum, omo jaamda e mum.

³⁷ Debbo pijoowo ana e ngeenndi ndii. Ko o nani Iisaa ana wottoo to galle Farisanke oo koo, o waddi faandu nebam uuroojam, ³⁸ o heedi caggal mum sera koyde mum, omo woya, omo leefinira koyde mum dee gondi makko, omo soccirde sukundu makko, omo uurnoo de, omo wuja e majje nebam dam. ³⁹ Nde Farisanke noddudo mo oo yii dum ndee, wii e ley becce mum: «Sinndo oo yo annabaajo, o anndan debbo memoowo mo oo, o annditan oon yo pijoowo.» ⁴⁰ Iisaa haaldi e Simon Farisanke oo, wii:

—Simon, mido haalane huunde wootere.

O jaabii:

—Haaal, Moobbo!

⁴¹ Iisaa wii:

* 7:27 Malakiya 3:1

—Namlotoodo gooto ana rewannoo yimbe didon, gooto oo buudi cardi teemedo joy, goddo oo buudi cardi capande joy. ⁴² Kaa nde mo anndunoo be ngalaa ko be njobira mo ndee, o yaafii be didon fuu. Jooni, homo e maabbe buri yifude mo?

⁴³ Simon jaabii:

—Mido miila mo o yaafii kaalisi keewdo oo.

Iisa wii mo:

—A haalii goonga!

⁴⁴ Caggal dum, o yeeyii debbo oo, o wii Simon:

—A yii oo doo debbo naa? Mi naatii galle maa, fay ndiyam ko mi semmbira koyde am a hokkaali kam. Kaa kanko, gondi makko o leefiniri koyde am, o soccir de sukundu makko.

⁴⁵ Aan, a buuccaaki kam, kaa kanko, gila naatu-mi, o yoottaali buuccaade koyde am. ⁴⁶ A wujaali hoore am nebam, kaa kanko, o wujii e koyde am nebam uuroojam. ⁴⁷ Dum saabii so mido wiye: luutti makko e heewde fuu njaafaama, ndennoo jilli makko ana mawni. Kaa jaafaado seeda, jilli seeda hollata.

⁴⁸ Caggal dum, o wii debbo oo:

—Luutti maa njaafaama.

⁴⁹ Naamdannoobe e makko bee ana mbiya e ko'e mum'en: «Homo woni oo gorko jaafotoodo fay luutti?»

⁵⁰ Non o wii debbo oo:

—Goondinal maa hisinii ma. Yaa e jam.

8

No rewbe dowtanirii Iisaa

¹ Caggal dum, Iisaa ana yiiloo e geelle e gure fuu, ana ooynoo Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo. Taalibaabe makko sappo e didon bee ana ngondi e makko, ² kajnum e rewbe yogaabe se seydaani'en mum'en ndibbaa, jnawuji mum'en cellinaa. Kambe ngoni Mariyama annditirteedo mo Magdala, mo seydaani'en njeddon ndibbanoo iwde e mum, ³ e Yowanna jom suudu howruujo Hirudus biyeteedo Huja, kajnum e Susaana e rewbe wobbe heewbe wallirannoobe be jawle mum'en.

Banndol haala aawoowo

⁴ Yimbe iwi e geelle dee fuu, ngari e makko. Jamaa keewdo filii mo, o haalani be ngol banndol:

⁵ —Aawoowo yalti sankoyde. E ley sankugol ngol, yoga e aawdi ndii saami e laawol, yaabaa, pooli ngari cuubi dum. ⁶ Yoga mayri saami e korokaaye, fudi, yoori, sabi nokku oo darnataa ndiyam. ⁷ Yoga mayri saami do kebbe pudata, kebbe dee cuumi ndi. ⁸ Yoga mayri saami e leydi mbelndi, fudi, rimi, wabbere fuu sowii cowe teemedere.

Nde o haalnoo dum ndee, o toowni daande makko, o wii:

—Jom nowru fuu yo nanu.

⁹ Taalibaabe makko bee lamndii mo:

—Kodum ngol banndol firritat?

¹⁰ O wii be:

—Onon, on ndokkaama faamde goonga teddudo haala Laamu Laamdo oo. Kaa wobbe bee e banndi be kaalanirtee, yalla:

«ebe yeewa, tawa be nijiyataa,

be nana, tawa be paamataa.»*

¹¹ Maanaa banndol ngol annii: aawdi ndii yo konngol Laamdo. ¹² Yimbe yogaabe ana nanndi e laawol. So be nanii konngol ngol fuu, Ibiliisa waran itta ngol e ferde maabbe pati be ngoondina, sako be kisa. ¹³ Yogaabe ana nanndi e korokaaye. Be nanan konngol ngol, be njabboroo ngol seyo. Kaa ngol walaa dadfi e maabbe, wakkati gooto tan be ngoondinta. Nde soobee oo wari fuu, be njoppan. ¹⁴ Yogaabe ana nanndi e nokku kebbe do aawdi ndii saami doo. So be nanii konngol ngol tan, be mbittan, sabi sugullaaji aduna e joote jawdi

* 8:10 Esaaya 6.9

e gidaade yonki cuuman ngol ngol waasa benndude. ¹⁵ Kaa do aawdi ndii saami e leydi mbelndi doo, been ngoni naniroobe konngol ngol berde belde, laabude, so kayba ngol faa ngol rima.

Bannadol haala lampa

¹⁶ —Fay gooto hubbataa lampa so hippa hen la'al naa soorna dum ley leeso. Ko wadata dee, sinndan dum, yalla eka yaaynana naatoobe. ¹⁷ Sabi walaa fuu ko noobi ko banngintaake, walaa ko suudii ko annditataake faa yaltinee sella. ¹⁸ Ndennoo, tiidee e no nanir-don nii, sabi jogiido fuu, beydante. Kaa mo walaa oo, fay ko miilata ana jogii koo teetete.

Inna Iisaa e mijiraabe Iisaa

¹⁹ Inniiko e mijiraabe makko worbe ngari e makko, kaa be kebaali yottaade mo saabe jamaa. ²⁰ O haalanaa inna makko e mijiraabe makko ana ndarii sella ana njidi yiide mo.

²¹ Nii o jaabii, o wii:

—Innam e mijiraabe am yo nanoobe konngol Laamdo ngol so ngollira dum bee.

No Iisaa waaltiniri henndu

²² Nannee wootere Iisaa e taalibaabe mum naati laana. O wii be:

—Lummen weendum nduu.

Be ndeerti. ²³ E ley lummbugol ngol, mo daanii. Oon wakkati fuu, henndu mawndu immii, laana kaa heewi ndiyam, ka hosi mutude. ²⁴ Be badii, ebe pinndina mo ebe mbiya:

—Moobbo, Moobbo, miden nii kalkoo!

O fini, o jahii e henndu nduu e bempeeje dee, non fuu wii teen! ²⁵ Caggal dum, o wii be:

—Hoto hoolaare mon woni?

Be kuli, be curli, ebe mbiyondira e ko'e maabbe:

—Ko oo gorko woni? Omo yamira fay henndu e ndiyam, di dowtanto mo.

No Iisaa selliniri laddaado tuddiido janaale

²⁶ Caggal dum, be panndoyi leydi Gerasankoobe, peewtondirndi e leydi Galili. ²⁷ Nde o yeenti ndee, gorko laddaado, jeyaado e ngeenndi ndii, joppudo kaddule ko booyi so tuddoyii janaale, wari e makko. ²⁸ Nde o yii Iisaa ndee, o wulli, o dicci yeeso mum, o haali faa toowi, o wii:

—Iisaa, Bii Laamdo Toowdo, ko njid-daa wadude kam? Mido jaage, pati torram.

²⁹ Walaa ko o wiiri non, sinaa Iisaa yamirii seydaani oo yalta e neddo oo. Oo seydaani ana war-wartannoo e makko cili keewdfi. Oon ana geyyetenoo juufde e koyde fuu, geyy'ree calali, kaa o tayan dum fuu, seydaani oo regina mo ngeenndi, naba mo ley ladde jeereende.

³⁰ Iisaa lamndii mo, wii:

—Hono mbiyete-daa?

O jaabii:

—Mido wiyee «Jamaa».

O wii dum non, sabi seydaani'en heewbe ana ngondi e makko. ³¹ Be ndarii ebe ndaarda Iisaa pati o yamira be be naatoya e iduru. ³² Sewre girooji mawnde ana durannoo don e hoore waamnde haayre. Seydaani'en bee ndaardi mo o durjanoo dum'en naatoya e ley girooji dii. O durjanii be. ³³ Be njalti e neddo oo, be naati e ley girooji dii. Sewre ndee fuu diiri, iwi hoore waamnde haayre too, naatoya e ley weendum nduu, yoolii.

³⁴ Nde duroobe bee njii dum ndee, be ndogi, be njantanoyii dum yimbe ngeenndi ndii e seraaji mum. ³⁵ Been ngari yeewde ko wadi koo. Nde be njottii Iisaa ndee, be tawi laddanoodo oo ana joodii bannge makko, ana foornii kaddule, yeeditii. Nii kulol nanngi be. ³⁶ Yiinoobe dum bee njantanii yimbe no laddanoodo oo selliniraa. ³⁷ Yimbe leydi Gerasa fuu ndaardi Iisaa yoppana dum'en leydi mum'en, sabi kulol manngol nanngi dum'en. O naati laana, o witti. ³⁸ Mo seydaani mum ribbaa oo, ndaardi Iisaa acca o jokka e mum. Kaa Iisaa wirfintini mo, wii:

—Hootu suudu maa, kumpitaa yimbe maa ko Laamdo wadan maa.

O yehi, o oyinii e ngeenndi ndii fuu ko Iisaa wadani mo koo.

No Iisaa wuurtiniri bii Jayrus e no selliniri debbo jiaawdo

⁴⁰ Nde Iisaa wartunoo ndee, jamaa oo jaabbi dūm, sabi yimbe fuu ana ndoomunoo dūm.

⁴¹ Non gorko bijeteedo Jayrus, hooreejo suudu waajordu, wari e makko, diccii yeeso makko, ndaardi mo o wara galle mum, ⁴² sabi biyum debbo bajjo, mo duubi mum mbaarata e sappo e didi, ana habana yonki.

E ley yaadu Iisaa ton nduu, yimbe billi dūm sanne. ⁴³ Debbo gooto, mo tuundi mum tayataa ko waaraata e duubi sappo e didi, ana tawaa ton. Ko mo joginoo fuu mo sawrorike faa laabi, kaa fay gooto hebaali sellinde mo. ⁴⁴ Mo iwi caggal Iisaa, mo memi kommbol saaya mum. Don e don yiyam dam tayi. ⁴⁵ Iisaa wii:

—Homo memi kam?

Kaa nde wonnood fay gooto jaabaaki, Piyeer wii:

—Moobbo, hakkunde yimbe ngon-daa, ebe billu maa.

⁴⁶ Iisaa wii:

—Won memdo kam, sabi mi maatii won semmbe iwdo e am.

⁴⁷ Nde debbo oo arnditinnoo dūm suufdataako ndee, wari ana sijyna, diccii yeeso makko, haali hakkunde yimbe fuu ko saabii so memi mo e no selliri don e don. ⁴⁸ Iisaa wii mo:

—Banndam debbo, goondinal maa danndii ma. Yaa e jam.

⁴⁹ Iisaa tilaaki haalde, faa won iwrudo to hooreejo suudu waajordu oo too, wii Jayrus:

—Biya oo heddaaki, fotaa ko tampinaa moobbo oo hankasen.

⁵⁰ Kaa nde wonnood Iisaa nanii dūm, wii hooreejo suudu waajordu oo:

—Pati hul, hoolam tan, biya oo dadan.

⁵¹ Nde o yottii galle Jayrus ndee, o dalaali fay gooto naadda e makko, so wanaa Piyeer e Yuhanna e Yaakuuba e baaba suka oo e inna mum. ⁵² Yimbe bee fuu ndarii ana mboya suka oo, ana conkina semmbe. O wii 6e:

—Pati mboyeel! O maayaali, o daaniido tan.

⁵³ Kaa be puuytini haala makko, sabi ebe anndi o maayii. ⁵⁴ Iisaa nanngi junngo suka oo, toownii daande, wii:

—Suka, imma!

⁵⁵ Yonki makko warti e makko, o immii don e don. Iisaa yamiri be ndokka mo ko o jaamaa.

⁵⁶ Saaraabe suka oo kaaynaa. O daalii be pati be kaalana fay gooto ko wadi koo.

9

No Iisaa neliri taalibaabe mum sappo e didon bee

¹Iisaa noddi taalibaabe sappo e didon bee, hokki dūm'en semmbe, hokki dūm'en baawde ribbugol seydaani'en e sellingol jnawuuji. ²O neli be be ooynoo Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo oo, be cellina jnawbe. ³O wii 6e:

—Pati naboree fay huunde e laawol ngol, wanaa sawru, wanaa mbasu, wanaa nguure, wanaa kaalisi. Kasen duu pati naboron saayaaji didi. ⁴Galle mo njippi-don e mum fuu, keddo-don don faa nde iw-don don. ⁵Ngeenndi fuu ndi yimbe mum njabbaaki on, njalton dum, piddon colla koyde mon, faa jeertina be ko be ngadi koo ana boni.

“Be mbitti, ebe ngada ngeenndi e ngeenndi, ebe mbaajoo Kabaaru Lobbo oo, ebe cellina jnawbe wonbe e nokkuuje dee fuu.

No kabaaru Iisaa jiibiri hakkille Hirudus

⁷Hirudus, hooreejo leydi oo, nde nannoo haala Iisaa ana haalee, hakkille mum jiibii. Sabi won wiyanooibe Yaayaa mo lootogal batisima oo wuurti, ⁸wobbe ana mbiya annabi Iliyasa banngi, wobbe kasen ana mbiya gooto e annabaabe aranndebee bee wuurti. ⁹Kaa Hirudus wii:

—Mi tayii hoore Yaayaa. Homo woni oo mo nanan-mi baado hono nii?

Omo tewta yiide dūm.

No Iisaa namminiri ujunaaji joy gorko

¹⁰Nelaabe bee ngarti. Be njantanii Iisaa ko be ngadi koo fuu. O nabi be hedde ngeenndi mbiyeteendi Baytisayda, o teeldi e mabbe. ¹¹Jamaa oo nani dūm, jokki e makko, o jaabbi 6e,

hedde omo haalana be haala banngugol Laamu Laamdo oo, o sellini e mabbe hasindinbe e sellineede bee. ¹²Nde hiiri ndee, sappo e didon bee battitii mo, mbii mo:

—Yoppitin jamaa oo yaha e geelle e daakaaji piliidi yalla ana keba do njippoo jaama, sabi oo nokku yo ladde.

¹³O wii be:

—Onon e ko'e mon, ndokkee be ko be jaama!

Be mbii mo:

—Buuruuje joy e liddi didi tan min njogii, naa so wanaa min coodanoyan bee yimbe fuu ko jaama dee.

¹⁴Tawi yimbe bee ana njaha e ujunaaji joy gorko. O wii taalibaabe makko bee:

—Njoyyiniree be tunaale-tunaale, wootere fuu capande njoyon.

¹⁵Be ngadiri non, be njoyyini been fuu. ¹⁶O bami buuruuje joy dee e liddi didi dii, o tiggiti kammu, o yetti Laamdo. O tayi buuru oo e liddi dii, o hokki taalibaabe makko bee njeda jamaa oo. ¹⁷Be fuu be jaami faa be keddi. Taalibaabe bee ndeentini taye keddiide dee, kebbini cagijje sappo e didi.

No Piyeer seedorii Iisaa woni Almasiihu

¹⁸Nannde wootere omo teeldi e taalibaabe makko, omo wada duwaawu, kanko tan. O lamndii be, o wii:

—Homo yimbe mbiyata ngon-mi?

¹⁹Be njaabii mo, be mbii:

—Won wiyoobe a Yaaya mo lootagal batisima, won wiyoobe a annabi Iliyaasa, won wiyoobe kasen gooto e annabaabe aranndebee bee wuurti.

²⁰O lamndii be:

—Onon nee, homo mbiyatton ngon-mi?

Piyeer jaabii mo, wii:

—A Almasiihu Laamdo!

²¹O yaggini be pati be kaalana dum fay gooto.

No Iisaa bannginiri maayde mum e wuurtugol mum

²²O beydi hen kasen, o wii:

—Ana tilsi 'Bii Neddo torree torraaji keewdi, mawbe bee e hooreebe yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya tippitoto mo, o waree, kaa mo wuurtan jannde tatabere.

²³Caggal dum, o wii be fuu:

—Muuyndo jokkude kam fuu, yootta yurmaade hoore mum, bama leggal mum bardugal* jannde fuu, jokka e am. ²⁴Sabi muuyndo danndude yonki mum, waasan ki. Kaa baasirdo ki sabaabu am, danndan ki. ²⁵Kodum hebude aduna oo fuu nafata neddo so halkii yonki mum naa mursii hoore mum? ²⁶Jaannoriido kam miin e haalaaji am dii fuu, miin 'Bii Neddo oo duu, mi yaannorto dum nde mi wardii e malaa'lka'en seniibe ley teddeengal am e ley teddeengal Baabiraado am. ²⁷Mido haalana on goonga: yoga e wonbe doo bee maayataa, tawee niyyaali Laamu Laamdo oo banngii.

No noone Iisaa waylitorii

²⁸Ko waaraata e balde jetti caggal ko o haali dii haalaaji koo, o nabboyi dow waamnde haayre faa o wada duwaawu, o yaadi e Piyeer e Yuhanna e Yaakuuba. ²⁹Nde mo duwotoo ndee, yeeso makko waylitii, kaddule makko ndawni faa ana njalba. ³⁰Non worbe didon banngi, ana kaalda e makko, dum Muusaa e Iliyaasa. ³¹Be banngidi e teddeengal, ebe kaala haala laawol makko tabitoyoowol Urusaliima ngol. ³²Piyeer e wondiibe mum bee yo daaninoobe doyngol teddungol, be pini, be njii teddeengal makko, be njii worbe didon wondube e makko bee. ³³Nde yimbe didon bee ngari faa ceerta e Iisaa ndee, Piyeer wii mo:

—Moobbo, gonal amen doo ana moyyi. Dal min ndarna doo buguungi tati: aan wooturu, Muusaa wooturu, Iliyaasa wooturu.

* 9:23 Maanaa bama leggal mum bardugal woni fellisidde mursude yonki mum hono no Iisaa nii.

Kanko e hoore makko, o anndaano ko o haalannoo. ³⁴O tilaaki haalde, faa luurde wari, suddi 6e. Taalibaabe bee kuli sanne nde luurde ndee suddi 6e ndee. ³⁵Daande iwri e ley luurde ndee, wii:

—Oo doo yo Biyam mo cubii-mi. Kettindee mo!

³⁶Ko daande ndee nanaa koo, Iisaa kajnum tan gooto tawaa ton. Taalibaabe bee cuudi kabaaru oo. E ley deen jalaade, be kaalanaali fay gooto ko be njii koo.

No Iisaa selliniri suka laddaado

³⁷Janngo mum, ko be njippii waamnde haayre ndee koo, higgere jamaa jaabii mo. ³⁸E ley jamaa oo, gorko gooto eewnii, wii:

—Moobbo, mido jaage, tiinna yeewanam biyam gorko, sabi kanko tan njogii-mi.

³⁹Ladde ana nannga mo, o wulla, o sijyna faa hunduko makko yufa ngufo. Nde yoppataa mo so wanaa caldi makko fuu taya. ⁴⁰Mi jaagike taalibaabe maa bee ndibba nde, kaa be ndonki.

⁴¹Iisaa jaabii, wii:

—Hey yimbe jamaanu bondo be nganaa goondinbe. Faa mande tilotoo-mi e mon? Faa mande keddotoo-mi mujandise on? Battin biya oo doo!

⁴²Nde suka oo badinoo Iisaa ndee, ladde ndee libi dum e leydi, hedde ana dimmba dum. Nii Iisaa jahii e ladde ndee, sellini suka oo, totti dum baaba mum. ⁴³Yimbe fuu kaaynaa saabe baawde Laamdo mawde dee.

No Iisaa bannginiri kasen maayde mum e wuurtugol mum

E ley ko jamaa oo fuu haaynaa e golleeji Iisaa dii koo, o wii taalibaabe makko bee:

⁴⁴—Onon, piddee noppii mon, nanon ko kaalan-mi: Bii Neddo oo wadete e juude yimbe.

⁴⁵Kaa be paamaali haala kaa, maanaa makka ana suudanii 6e, faa be mbaasi annditinde ka. Be kulii lamnditaade mo duu.

Haala burdo teddude

⁴⁶Non taalibaabe bee ndarrii ana njeddondira burdo teddude hakkunde mum'en. ⁴⁷Nde wonnoo omo anndi ko woni e gerde mabbe, o nanngi junngo cukalel, o darni ngel bannge makko, ⁴⁸o wii 6e:

—Neddo fuu jabbiido ngel cukalel e innde am, miin jaati o jabbi. Kasen duu, jabbiido kam, jabbiike neldo kam oo. Sabi burdo lo'ude hakkunde mon fuu, kajnum woni teddudo.

Haala mo yeddaali en fuu, e men wondi

⁴⁹Yuhanna haali, wii:

—Moobbo, min njii gorko gooto ana ribbiria seydaani'en innde maa, min kadfi mo, sabi o waldaa e men.

⁵⁰Iisaa wii mo:

—Pati kadee mo dum, sabi mo honnaaki on fuu, e mon wondi.

⁵¹Nde wakkati mo Laamdo yabbintinta Iisaa dow kammu badinoo, Iisaa e hoore mum fellisi yahan Urusaliima, ⁵²neli nelaabe ardoor dum. Been nelaabe naati e ngeenndi Samariyankoobe ngoottiri faa ndaartana mo jippunde. ⁵³Kaa ndiin ngeenndi jaabbaaki mo, sabi Urusaliima o fa'i. ⁵⁴Nde Yaakuuba e Yuhanna njiinoo dum ndee, mbii:

—Kalfaado, ada yidi min njamira yiite iwa dow kammu duppa be naa?

⁵⁵Nii o yeecctii 6e, o jiji 6e. ⁵⁶Caggal mum, be njehi ngeenndi ngonndi.

No yimbe mbiiri njokkan e Iisaa

⁵⁷E ley yaadu mabbe nduu, neddo gooto wii mo:

—Mi jokkete to njahataa fuu.

⁵⁸Iisaa wii mo:

—Doldolde ana njogii gayde, pooli duu ana njogii cuudi, kaa Bii Neddo oo walaa fay do soppinoo sakso faa lelna hoore mum fowtino.

⁵⁹O wii neddo goddo:

—Jokkam!

Oon jaabii mo, wii:

—Accu mi iroya baabam tafon.

⁶⁰Iisaa wii mo:

—Dal maaybe ira maaybe mum'en. Aan kaa, waajoya haala Laamu Laamdo oo.

⁶¹Godfo kasen wii mo:

—Mi jokkan e maa, Moobbo, kaa accu mi waynoyoo galle am tafon.

⁶²Iisaa jaabii mo, wii:

—Neddo fuu nanngudo jalo sari nde yeeyii, walaa ko nafata e Laamu Laamdo oo.

10

No Iisaa neliri taalibaabe mum capande njeddon e didon

¹Caggal dum, Iisaa subii e ley taalibaabe mum capande njeddon e didon, neliri be didon didon, be ardoor dum e ngeenndi fuu e nokku fuu do o haannoo yaade, kanko e hoore makko. ²O wii be:

—Gese benndude ana keewi, kaa hettoofe keewaa. Ndennoo, naagee Jom kettal oo nelda hettoofe to hettante too. ³Njehee, mi nellii on no baali hakkunde pobbi nii. ⁴Pati naforee fay huunde, wanaa dannga, wanaa mbasu, wanaa pade. Pati njowtee fay gooto e dow laawol. ⁵Galle mo naataton fuu, njowton joomum'en tafon, mbiyon: «Yo jam wonu e oo galle!» ⁶So neddo jom jam won don, duwaawu mon hewtan dum. Kaa so walaa, duwaawu mon oo wartan e mon. ⁷Njippo-don e oon galle. Ko be ndokki on fuu jaamon, njaron, sabi golloowo ana haandi e njobdi mum. Pati ngaddee naata-yalta e ley galjeeji. ⁸Ngeenndi fuu ndi naatu-don, so on njabbaama, ko ngaddane-don fuu jaamon. ⁹Cellinon pawbe be tawdon don fuu, mbiyon yimbe ngeenndi ndii: «Laamu Laamdo battiima on.» ¹⁰Ngeenndi fuu ndi naatu-don, so on njabbaaka e mum, njalton e mbeddaaji mum, mbiyon: ¹¹«Min piddii e mon fay colla ngeenndi mon takkinooka e koyde amen. Kaa dum e taweede, anndee Laamu Laamdo battiima.» ¹²Mido haalana on: jannnde darngal, jukkungo ndiin ngeenndi buran ngo Sodooma* ngoo naawde.

¹³Bone woodanii ma, aan Korasin! Bone woodanii ma, aan Baytisayda! Sabi so kaayde gadanoode e ley mon dee ngadanooma Tirus e Sidon, nden, hodube ton bee tuubanno law, tawete be boornike licce caakuuji, be njoodike e ndoondi, faa be kollita tuubugol maabbe.

¹⁴Saabe dum, jannnde darngal, jukkungo mon buran ngo Tirus e Sidon ngoo naawde. ¹⁵Aan duu Kafarnahum, ada miila a toownete faa dow kammu naa? A leydinte faa keedaa ley maaybe.

¹⁶O haalani taalibaabe makko kasen:

—Kettindaniido on fuu, miin hettindanii. Calaniido on fuu, miin salanii. Calaniido kam fuu, salanike neldo kam oo duu.

¹⁷Capande njeddon e didon bee ngartidi e seyo, mbiij:

—Kalfaafo, fay seydaani'en bee dowltanike min saabe innnde maa.

¹⁸O wii be:

—Mi yii Ibiliisa ana iwa dow kammu, ana saamira no suraango nii. ¹⁹Mi hokkii on baawde yaabsude bolle e jahe, mi hokkii on jaalaade konnee fuu. Fay huunde torrataa on abada.

²⁰Kaa noo, pati ceyoree ko seydaani'en dowltanii on koo. Ceyoree ko inde mon mbinndaa dow kammu koo.

Haala seyo Iisaa

²¹Oon wakkati fuu, Ruuhu Ceniido hebbini Iisaa seyo. Iisaa wii:

—Baabiraado jom kammu e leydi, mi yetti ma, sabi a suudii dee kulle hakkilanteebe e anndube, bannginan-daa dum cukaloy. Jaati, Baabiraado, hono non worri, sabi dum wel maa. ²²Baabiraado am tummbii huunde fuu e junngo am. Fay gooto anndaa Bajjo oo so wanaa Baabiraado, fay gooto anndaa Baabiraado oo so wanaa Bajjo oo, kajum e mo Bajjo oo muuyi bannginande dum fuu.

²³Caggal dum, Iisaa yeecitii taalibaabe bee, gunndii dum'en, wii:

* 10:12 Sodooma yo ngootiri e geelle didi de Laamdo halki saabe heewgol majje luutti. Yeew Puddoode 19.1-29

—Gite jiyoote ko njiyaton koo, mbelii hoore! ²⁴ Sabi mido wiya on: annabaabe heewbe e kaanankoobe heewbe njidiino yiide ko njiyaton koo, njiyaali, njidiino nande ko nanaton koo, nanaali.

Bannadol haala Samariyanke moyyo

²⁵ Non, jannginoowo Sariya gooto immii faa hora mo, wii:

—Moobbo, hono kaan-mi wadude faa mi heba nguurndam nduumiidam?

²⁶ Isaa jaabii mo, wii:

—Kodum winndii e Sariya? Kodum njanngu-daa ton?

²⁷ Jannginoowo Sariya oo jaabii, wii:

—Yidir Laamdo Joomiraado maa bernde maa fuu e yonki maa fuu e semmbe maa fuu e hakkille maa fuu. Njidiraa tanaa maa no njidir-daa hoore maa nii. [†]

²⁸ Isaa wii mo:

—Jaabu maa moyyi. So a wadii non, a heban nguurndam d'am!

²⁹ Kaa jannginoowo Sariya oo ana yidi heedude e goonga, wii mo:

—Homo woni tanaa am?

³⁰ Isaa jaabii mo, wii:

—Nannee wootere gorko gooto iwi Urusaliima, ana fa'i Yeriko. E ley yaadu makko nduu, o hawri e yanoobe, be boli mo, be pii mo faa be njoppi mo wanaa guurdo mo wanaa maaydo. ³¹ Forri e jottinoowo sadaka gooto ana warannoo e laawol ngol. Nde o yiinoo janaado oo ana lelii ndee, o woorti dum, o yabbi. ³² Lewinke[‡] gooto, kajum duu wari tawi mo don, yii mo, woorti mo, yabbi. ³³ Samariyanke dawdso wari e makko, yii mo, yurminaas, ³⁴ badii mo, sawriri barme makko nebam e peguujam, fiili hen licce. Caggal dum, o waddini dum daaba makko, o nabi dum e jippunde hoobbe, o hinnii dum. ³⁵ Janngo mum, o itti buudii cardi didi, o hokki njaatigi mum oo, o wii dum: «Hinna mo. So almusadfa makko burii dum, so mi wartii, mi tottete.»

³⁶ Nde Isaa tilii bannadol ngol ndee, wii:

—E miilo maa, homo e taton bee laatii tanaa janaado oo?

³⁷ Jannginoowo Sariya oo jaabii, wii:

—Jurmido mo oo.

Isaa wii mo:

—Aan duu, yaa, wadoy hono non!

No Isaa jippanorii Marta e Mariyama

³⁸ E laawol maabbe ngol, Isaa fanji ngeenndi ngootiri, debbo biyeteedo Marta jippini mo.

³⁹ Marta ana jogii mijiniraado biyeteedo Mariyama. Oon ana joodii sera koyde Isaa, ana nana haala mum. ⁴⁰ Kaa Marta, no golleeji dii keewiri nii tan woni e hakkille mum, wari, wii:

—Moobbo, a hillaka ko mijnam oo faldi kam golle oo koo naa? Wii mo o immoo, o walla kam!

⁴¹ Moobbo oo jaabii mo, wii:

—Marta, Marta, ada tampina hoore maa kulle keewde, ada jiiba hakkille maa. ⁴² Kaa huunde wootere tan woni ko neddo hasindini e mum. Mariyama subike ko moyyi koo, o teetataake dum duu.

11

No Isaa jannginiri taalibaabe mum no duwortee

¹ Nannee wootere, Isaa ana wada duwaawu e nokku gooto. Nde o tilinoo ndee, gooto e taalibaabe makko bee wii mo:

—Moobbo, janngin min no min nduwortoo, hono no Yaayaanjannginiri taalibaabe mum nii.

² O wii 6e:

[†] 10:27 Fillitagal Tawreeta 6.5, Lewinkooße 19.18 [‡] 10:32 Yimbe lenjol Lewi ngonnoo humaniiße golle dewal Laamdo gila e jamaanu Muusaa.

—So odon nduwoo, nii mbiyatlon:
 Baabiraado,
 yo innde maa teddine.
 Yo Laamu maa war.
³Hokku min jaannde fuu jaamdu heyooru min.
⁴Yaafa min luutti amen,
 sabi misfen njaafoo toojnube min fuu.
 Pati accu min ceytee.

⁵O wii 6e kasen:

—So gooto mon yehii to gido mum hejjere jemma, wii dum: «Gidam, namlam buuruuje tati, ⁶mi hebii kodo jooni, mi walaa ko mi holla dum», ⁷yalla gido maa oo ana jaabe to ley galle too, wiye: «Pati torram, sabi damal ngal cokaangal, sukaabe am duu yo leliibe, mi waawaa immaade faa mi hokke fay huunde?» ⁸Mido wiya on: fay so o immaaki o hokkire saabe a gido makko, waajibi mo immoo, mo hokke hakke ko kasindin-daa e mum fuu, kammari ko tekkin-daa jaagunde maa ndee koo. ⁹Miin, mido wiya on: jaagee, on keban, tewtee, on njiitan, calminee gila odon damal galle, on udditante. ¹⁰Sabi jaagiido fuu, heban, tewtudo fuu, yiitan, calmindo fuu, udditante. ¹¹Homo woni e mon baabiraado mo biyum jaagotoo liingu so hokka dum mboddi? ¹²Naa jaagoo dum boccoonde, hokka dum yaare? ¹³No mbonir-don fuu, odon ndokka bisbbe mon kulle lobbe, sako Baabiraado mon gondo dow kammu oo. Jaagido mo Ruuhu Ceniido fuu, o hokkan dum mo.

No Iisaa fenniri ko happaa koo

¹⁴Nannde wootere, Iisaa ana ribbana neddo gooto seydaani muumdinnoodo dum. Nde seydaani oo yalti ndee, muumdsunoodo oo watti haalde. Jamaa oo haaynaa. ¹⁵Kaa yoga e mabbe ana wiya:

—«Beelsebul», hooreejo seydaani'en oo o ribbirta seydaani'en bee!

¹⁶Wobbe ndaardi mo taagumansa kaayniido iwoowo dow kammu faa itta koro makko.
¹⁷Nde wonnoo omo anndi miilooji maabbe, o wii 6e:

—Laamu fuu pecciido ana haba e hoore mum, bonan, maadiiji mum fuu ngurjan e leydi. ¹⁸So ibiliisa e hoore mum feccima, hono laamu mum heddortoo? Nde wonnoo on mbii «Beelsebul» ndibbiran-mi seydaani'en bee. ¹⁹So tawii «Beelsebul» ndibbiran-mi seydaani'en, yimbe mon bee nee, homo ndibbirta 6e? Yimbe mon bee jaati kollata on ngalaan goonga! ²⁰Kaa so baawde Laamfo ndibbiran-mi seydaani'en, dum ana holla Laamu Laamfo warii e mon. ²¹Gorko jom semmbe jogido kaafaawi, so haybii galle mum, jawdi mum reenoto. ²²Kaa so burdo dum semmbe yanii e mum, jaalike dum, teetan jooomum kaafaawi ki fawnoo hoolaare e mum kii, fecca jawdi mum ndii e wobbe. ²³Mo waldaa e am fuu yo gajno am. Mo moobtidataa e am fuu yo caakoowo.

²⁴So seydaani yaltii e neddo, seydaani oo yiiloyto e nokkuuje joorde, tewta do yoottinoo. So mo hebaali, mo wiyan: «Mido nii wirfitoo galle am mo egguno-mi e mum oo.» ²⁵So mo wirfitike, mo tawan galle oo ana wuuwaa, ana moy'inaa ana paraafaa woodi. ²⁶Nden, mo wirfitoo, mo waddoya seydaani'en njeddon burbe mo bonde, 6e naata e galle oo, 6e koda e mum. Nii battane oo neddo burdata arannande mum bonde.

²⁷Nde o haalata dum ndee, debbo gooto ana hakkunde jamaa oo, toowni daande mum, wii:

—Debbo caawdo ma so muynin maa, welii hoore!

²⁸Non Iisaa jaabii, wii:

—Welbe hoore dee, nanoobe konngol Laamfo so njokka ngol bee!

No jamaa ndaardiri taagumansa

²⁹Nde wonnoo jamaa oo ana billondira e makko sanne, o fuddsi wiide:

—Yimbe jamaanu jooni yo yimbe bonbe. Ebe ndaara holleede taagumansa, kaa 6e kollataake so wanaa taagumansa annabi Yuunusa oo. ³⁰Sabi no Yuunusa laatanorii Niniwenkoobe taagumansa nii, hono non Bii Neddo oo duu laatanortoo yimbe oo jamaanu taagumansa. ³¹Nannde darngal, kaananke debbo leydi baleeri oo immodoto e yimbe

jamaanu jooni bee, liba dum'en. Sabi o iwriino faa hoore leydi, warde hettindaade haalaaji Suleymaana kebbinaadi hakkilantaaku dii. Haya, burdo Suleymaana won doo! ³²Nannde darngal, yimbe Niniwe duu immodoto e yimbe jamaanu jooni bee, liba dum'en. Sabi be tuubii gila nde be nannoo waajuu annabi Yuunusa ndee. Haya, burdo Yuunusa won doo!

Haala fooyre caldi

³³Iisaa wii kasen:

—Fay gooto hubbataa lampa so suufa dum naa hippa e mum kaakol. So lampa hubbaama, sinndete, yalla ana yaaynana naatoobe. ³⁴Gite maa ngoni lampa caldi maa. So gite maa ana moyyi, caldi maa fuu pooynan. Kaa so de moyyaa, caldi maa fuu nibban. ³⁵Ndennoo, haybu pati fooyre wonnde e maa ndee nibba. ³⁶Sabi so caldi maa fuu keewii fooyre, tawa walaa fuu salndu maa wonndu e nimre, ci fuu di pooyniran no lampa fooynirante nii.

No Iisaa feliri Farisa'en e jannginoobe Sariya

³⁷E ley ko Iisaa wajjootoo koo, Farisanke gooto noddi dum bottaari. O nootoyii dum galle mum, o joodii faa o jaama. ³⁸Farisanke oo haaynaa nde yiinoo o lootaali juude fade makko jaamde. * ³⁹E ley dum, Iisaa wii mo:

—Onon Farisa'en, odon lawya caggal kore loode e caggal lehoy, tawee nee, berde mon ana caawi nguykaaji e boneeji! ⁴⁰Jaahili'en! Tama wanaa Tagudo dow oo tagi ley oo duu?

⁴¹Ittiree sadakaaji mon dii berde laabude. Nden, ko heddi koo fuu daganto on.

⁴²Bone yanan e mon, onon Farisa'en. Sabi odon ittana Laamdo jakka naanaa, odon ittana dum jakka danndi e ko tutaton fuu. Kaa odon njeebii fooccitaare, odon njeebii yidude Laamdo. Tawee nee, kajum kaanno-don wadude tawee on njeebaaki ko heddi koo. ⁴³Bone yanan e mon, onon Farisa'en! Sabi odon njidi joolle lobbe e ley cuudi baajordi, odon njidi salmineede calminaali teddungal e luumooji. ⁴⁴Bone yanan e mon. Sabi odon nanndi e janaale de ngalaa maande, de yimbe njahata e mum, tawee anndaa.

⁴⁵Gooto e jannginoobe Sariya jaabii Iisaa, wii:

—Moobbo, no kaalirtaa nii, ada hoyna min minen duu.

⁴⁶Iisaa jaabii, wii:

—Onon jannginoobe Sariya bee duu, bone yanan e mon! Sabi odon ndonndina yimbe donnge teddude, tawee onon e ko'e mon, on memirtaa de fay hoore fedeendu mon.

⁴⁷Bone yanan e mon, sabi odon maha janaale annabaabe be njaatiraabe mon mbari bee.

⁴⁸Ndennoo, onon, on ceettiima golle mabbe oo ana weli on. Sabi kambe, be mbarii annabaabe, onon, odon maha janaale mum'en! ⁴⁹Dum nee, Laamdo hakkilante oo wii: «Mi neldan be annabaabe e nelaabe, be mbara yoga, be torra yoga.» ⁵⁰Dum wadi so yiyyam annabaabe njuppaadam gila e puddoode aduna oo dam, ana yobtee e yimbe oo jamaanu.

⁵¹So goonga dee, miso wiya on: yiyyam gila Haabiila faa Jakariyaa baraado hakkunde ittirde sadaka ndee e suudu Laamdo nduu, dum fuu dum yobete e oo jamaanu. ⁵²Bone yanan e mon, onon jannginoobe Sariya! Sabi on teetii cokitirgal anndal, on naataali onon e ko'e mon, kasen duu on kadii naatoobe bee naatude.

⁵³Nde Iisaa iwi don ndee, dunkee'en Sariya e Farisa'en ana mettaa e mum sanne sanne. Ana lamndoo mo kulle keewde, ⁵⁴hedde ebe tuufana mo faa be kefa e makko haala ka be nannginira mo.

12

Haala kulol Laamdo

¹Ko foti ujunaaji ujunaaji yimbe kawriti faa ana njaabondira. Nden Iisaa wii taalibaabe mum bee:

* 11:38 Ngol lootugol juude habbaaki e ittude tuundi, kammari faa joomum fooccitanoo diina wadiraa.

—Ndeentee e yuufinirdi Farisa'en, dum woni be naafigi'en. ² Walaa fuu ko suudii ko banngintaake, walaa sirri mo saakataake. ³ Dum saabii huunde fuu ko kaal-don ley nimre nantete ley fooyre. Kasen duu ko ngunndi-don ley cuudi fuu, oyntete dow beneeji.

⁴ Mido haalana on, onon gidiraabe am: pati kulee waroofe yimbe be ngalaan fuu ko mbaawi caggal majjum bee. ⁵ Mi hollan on mo kaan-don hulde: kulee baroowo neddo baawdo tippaade dum ley jahannama. So goonga dee, mido wiya on: oon kaan-don hulde! ⁶ Tama biiwuujy joy coottataake buudi didi? Laamdo yeggitataa fay gootel e majji. ⁷ Onon, fay leebi ko'e mon fuu ko limaa faa laabi. Ndennoo, pati kulee, sabi onon buri biiwuujy keewdi teentilaade.

⁸ Mido wiya on: ceettariido kam hakkunde yimbe fuu, miin Bii Neddo oo duu, mi seettanto dum yeeso malaa'ika'en Laamdo. ⁹ Kaa calaniido kam hakkunde yimbe, salante yeeso malaa'ika'en Laamdo. ¹⁰ Neddo fuu kaaldo ko boni e Bii Neddo, ana waawi yaafeede. Kaa bonkiiro Ruuhu Ceniido oo yaafataake. ¹¹ So on nabaamaa e cuudi baajordi naa yeeso hooreebe naa kaanankoobe, pati mbemmb-e-don ko njaaboto-don, naa ko kaalaton, ¹² sabi Ruuhu Ceniido oo anndinan on oon wakkati fuu ko kaan-don haalde.

Banndol haala arsukunte pamaro hakkille

¹³ Won biido e ley jamaa oo:

—Moobbo, wii mawnam oo hokka kam ngedu am e ndonu amen oo.

¹⁴ Isaaa jaabii mo, wii:

—Hey aan! Homo wadi kam caroowo mon naa peccoowo jawdi mon?

¹⁵ O wii jamaa oo:

—Ndeentee e joote, sabi wanaa jawdi wuurnata neddo fay so tawaa mo arsukunte.

¹⁶ O haalani be banndol, o wii:

—Arsukunte gooto, gese mum moyyunoo faa sanne. ¹⁷ O miili e hoore makko: «Hono ngadan-mi? Sabi mi walaa fuu do mi moobta namri am ndii. ¹⁸ Eyyoo! Mi wurjinan beembe am dee, mi maha godde burde de manngu, mi moobta hen namri am ndii e ngalu am fuu, ¹⁹ mi wiya hoore am: A hebii ngalu baawdo jogaade ma duuhi kuurdi, hankasen fowtu, naamaa, njaraa, mbelto-daa.» ²⁰ Kaa Laamdo wii mo: «Pamaro hakkille! Yonki maa ittete e oo doo jemma. Homo heettataa e ko paggiti-daa koo?» ²¹ Nii woni sifa neddo fuu paggitaniido hoore mum jawdi aduna, wanaa galo yeeso Laamdo.

Haala ndaartugol Laamu Laamdo

²² Caggal dum, o wii taalibaabe makko bee:

—Dum saabii so mido wiya on: pati cujlanee e ley nguurdam mon ko jaamaton e ko boornoto-don. ²³ Sabi nguurdam buri nguure, terde buri koltal. ²⁴ Yeewee daawle dee: de aawataa, de kettataa, de ngalaan caakuaji, de ngalaan beembe, kaa Laamdo ana jaammina de. Onon, odon buri pooli dii teentilaade do woddi! ²⁵ Homo e mon waawi beydude e balde mum fay nalooma gooto kammari sugulla mum? Walaa. ²⁶ Ndennoo, so tawii on mbaawaa wadfude fey hono dum e famfude, ko saabii so odon cuplana ko heddi koo? ²⁷ Yeewee piindiji no peertirta. Di tampataa, di mottataa. Haya mido wiya on: Suleymaana e ngalu mum fuu paroraaki no gootel e majji nii. ²⁸ Laamdo ana holtina leggiri taweteendi ley ngesa hannde, tippeteendi e yiite janno, sako onon, onon famfude hoolaare! ²⁹ Pati kiinnee ndaartude jaamdu e yardu, pati mbemmb-e-don! ³⁰ Sabi dee kulle fuu yimbe aduna tan ndaarata dum. Kaa Baabiraado mon ana anndi odon kasindini e majjum. ³¹ Ko kaan-don wadfude dee, ndaartee Laamu Laamdo. Ko heddi koo, on beydante dum.

³² Pati kulee, onon sewre famarde, sabi Baabiraado mon ana seyorii hokkude on Laamu oo. ³³ Coottjee jawdi mon fuu, cakko-don. Moyy'inanee ko'e mon danngaaji ci mbonataa, njogo-don jawdi ngonndi dow kammu ndi timmataa, ndi guijo badataako, mooyu duu bonnataa. ³⁴ Sabi do jawdi maa woni fuu, don yonki maa duu woni.

Banndol haala lanndiniibe jaabaaade kalfaado mum'en

³⁵—Kumee, kubbee lampaaaji mon. ³⁶ Laatee hono yimbe lanndinaniibe jaabaaade kalfaado mum'en nde wartata kuurtungu, faa udditana dum don e don so salminii. ³⁷ Kaadime'en

6e kalfaado mum'en tawi daanaaki, mbelii hoore. Mido haalana on goonga: o humoto, o joyyina be faa be jaama, o wara o gollana be. ³⁸ So o wartirii didabere jemma naa so tatabere jemma, be o tawri non bee, mbelii hoore.

³⁹ Paamee dum doo: sinndo jom galle ana anndunoo wakkati mo gujjo warata, yoppataa o naata galle mum. ⁴⁰ Onon duu, lanndinee, sabi 'Bii Neddo oo waran e wakkati mo on miilaali.

⁴¹ Piyeer wii mo:

—Kalfaado, ngol banndol, minen tan kaaldu-daa naa yimbe fuu?

⁴² Iisaa jaabii, wii:

—Homo woni golloovo koolniiido, hakkilante, mo kalfaado mum halfinta maccube mum hokka dum'en nguure mum'en? ⁴³ Oon golloovo mo kalfaado mum warti so tawi ana golla golle mo halfinnaa oo, welii hoore. ⁴⁴ Mido haalana on goonga: kalfaado oo halfinan mo jawdi mum fuu. ⁴⁵ Kaa so golloovo oo wii e hoore mum kalfaado mum oo booyii wartaali, hedde ana fiya maccube e horbe, ana jaama ana yara ana sigira, ⁴⁶ nden, kalfaado oo wartiran jalooma mo golloovo oo anndaa e wakkati mo o miilaali, jukka mo jukkungo naawngoo, watta mo hakkunde be nganaa hoolniife. ⁴⁷ Golloovo anndudo ko kalfaado mum yidi, mo lanndinaaki fay huunde, mo gollaali ko kalfaado mum yidi, fiyete boggi keewdi.

⁴⁸ Kaa golloovo mo anndaa ko kalfaado mum yidi, so wadii ko fiyata dum, fiyete boggi seeda. Dokkaado ko heewi, lamndete ko heewi. Kalfinaado ko heewi, lamndete ko buri heewde.

No Iisaa laotorii sabaabu ceeraagu yimbe

⁴⁹ —Mi wardii wedaade yiite e leydi ndii. Mido heppi nge hubbaali! ⁵⁰ Won lootogal batismisa naawngal ngal lootetee-mi. Mido heppi dum wadaali. ⁵¹ Odon miila jam ngardumi e leydi ndii naa? Wanaa! Mido wiya on: seenndude yimbe ngardu-mi. ⁵² Gila jooni yimbe njoyon ley galle gooto ceeran, taton bee kaba e didon bee, didon bee kaba e taton bee. ⁵³ Baabiraado haban e biyum gorko, fiddo gorko haban e baaba mum, inniraado haban e biyum debbo, bidso debbo haban e inna mum, debbo bamaado haban e esum debbo.

Haala seenndude mbaadiiji

⁵⁴ Iisaa wii jamaa oo kasen:

—So on njii luurde ana iwra hiirnaange tan, on mbiyan nde tobani. Laatorto hono non duu. ⁵⁵ So henndu baleeri wibbii, on mbiyan wulan taw. Hono non laatortoo duu. ⁵⁶ Onon naafigi'en! Odon mbaawi seenndude mbaadi leydi e kammu, ko wadi so on mbaawaa seenndude mbaadi oo doo jamaanu?

⁵⁷ Ko saabii so on mbaawaa anndande ko'e mon ko woni fooccitaare? ⁵⁸ So ada yaada e mo kabu-daa faa cardoyon, ndaartu rewritinde e makko gila e laawol, pati o nabé to caroowo, so caroowo oo hokke kayboowo kasu, kayboowo kasu oo duu udde. ⁵⁹ Mido haalane: abada a yaltataa, so a yobaali ko ndewete-daa koo faa laaba.

13

Haala tuubugol e halkagol

¹ E oon wakkati, won warbe so kumpiti Iisaa ko hewtii Galilinkoobe yogaabe. 'Be mbii Pilaatu* jillondiriino yiyyam maabbe e yiyyam sadakaaji maabbe. ² Iisaa jaabii be, wii:

—Odon miila bee Galilinkoobe torraabe buri luuttude diina Galilinkoobe heddiibe bee naa? ³ Mido haalana on: wanaa non. Kaa so on tuubaali, on fuu hono non kalkorto-don.

⁴ Naa odon miccitoo sappo e njetton be suudu Silowam toowndu nduu saami e mum'en faa maayi bee? Odon miila kambe buri Urusalima fuu junuubu naa? ⁵ Mido haalana on: wanaa non. Kaa so on tuubaali, on fuu hono non kalkorto-don.

⁶ Caggal dum, o wadani be ngol banndol:

—Neddo gooto tutiino ibbi ley ngesa mum. O wara tebude ki, kaa o tawaali e makki fay huunde. ⁷ Non o wii golloovo ngesa oo: «Hikka woni duubi tati, hitaande fuu mi waran faa

* 13:1 Pilaatu yo hooreeo leydi Yahuudiya.

mi teþa ki, mi tawa ki rimaali. Feyyu ki! So walaa ko ki nafata, ko saabii so eki itta semmbe leydi ndii?»⁸ Golloowo oo wii mo: «Kalfaado, yoppu ki doo faa mawuuri. Doo e nden, mi gaawtoto foomre makkii, mi wada hen birgi. ⁹Ana moyya ki rima doo e mawuuri. So ki rimaali, peyyaa ki.»

No Iisaa selliniri debbo ley jalaande fowteteende

¹⁰ Wadiino e jalaande fowteteende wootere, Iisaa ana darii ana waajoo ley suudu waajordu wooturu. ¹¹ Debbo gooto mo ladde jawni duubi sappo e jetti ana tawaa don. O turiido tan, o waawaa dartaade fey. ¹²Nde Iisaa yiinoo mo ndee, noddi mo, wii mo:

—Banndam debbo, a dadii e jaw maa oo.

¹³ Iisaa fawi juude mum dow makko, non o dartii cot! Hedde omo yetta Laamdo. ¹⁴Jaka hooreejo suudu waajordu oo mettaama ko Iisaa sellini neddo ley jalaande fowteteende koo, wii yimþe bee:

—Balde jeegom kaande golleede ana ngoodi. E deen balde kaan-don warde sellineede, wanaa e jalaande fowteteende.

¹⁵ Iisaa jaabii mo, wii:

—Naafigi'en! Wanaa homo e mon fuu ana humta nagge mum naa ndakiwa mum jalaande fowteteende yarnoya dum naa? ¹⁶Oo debbo taanii ibarahiima, mo ibiliisa habbiri duubi sappo e jetti, haanaa humteede jalaande fowteteende naa?

¹⁷ Nde Iisaa haalnoo dum ndee, waybe mum bee fuu njaagii faa walaa seese. Kaa jamaa oo fuu ana seyii e dow kaayefiji di o wadata dii.

Banndi haala Laamu Laamdo

¹⁸ Iisaa wii:

—Hono Laamu Laamdo wa'i? Kodum nanndinan-moo-mi? ¹⁹Laamu Laamdo ana nanndi e ngeeyu buyaage mo neddo bami, aawi e sardije mum. Ngeeyu oo fudi, lati lekki faa pooli ana niiba cuudi e cabe mum.

²⁰ O wii kasen:

—Kodum nanndinan-mi e Laamu Laamdo oo? ²¹Omo nanndi e yuufinirdi ndi debbo bami, so jiiþi e saawal tati conndi alkama faa ndi fuu ndi yuufi.

Haala damal paadungal

²² Iisaa ana fa'i Urusaliima, ana farja geelle e gure fuu, ana waajoo. ²³Neddo gooto lamndii mo:

—Moobbo, yimþe seeda tan kisata naa?

O wii bee:

²⁴—Tiiinnee naatiron damal paadungal ngal, sabi mido wiya on: heewþe njidan naatude, ndonka. ²⁵So jom galle oo immiima sokii damal ngal, onon on keedii sella odon calmina, odon mbiya: «Kalfaado, udditan min!» o jaaboto on: «Mi anndaa to njeye-don!» ²⁶Nden, on ndaroto odon mbiya: «Min jaamdi e maa, min njardii e maa, a waajike e daalaaje amen.»

²⁷ Mo jaaboto on: «Mi anndaa to njeye-don. Ngoddee kam, onon ooniibel!» ²⁸On njiyani ibarahiima e Isiyyaaka e Yaakuuba, kajum e annabaabe fuu ley Laamu Laamdo, tawa onon odon mbedaa sella. Nannde nden on mboyan, on geryondiran njiye kammarii mimsee mon. ²⁹Yimþe iwran funnaange e hiirnaange, saahal e baleeri, njoodoo jaamda ley Laamu Laamdo. ³⁰Nden yoga e caggalaabe laatoto ardiife, yoga e ardiife laatoto caggalaabe.

No Iisaa sunlirani yimþe Urusaliima

³¹ E oon wakkati fuu, yoga e Farisa'en ngari, mbii mo:

—Iw doo, njahaa e laawol maa, sabi Hirudus kaananke oo ana tewta no warde.

³² O wii bee:

—Njehee mbiyoyee ndobu oo: «Miin, mi ribban laddeeji, mi sellinan jawaþe hannde e janngo. Nalooma tataboo oo mi timminan golle am fuu. ³³Kaa ana tilsi mi yaha hannde e janngo e fabbi-janngo, sabi annabaajo haanaa maayde so wanaa ley Urusaliima.»

³⁴ Hay yimþe Urusaliima, on mbarrii annabaabe, on mbardii nelaabe e mon kaaye! Cili kuurdi njidu-mi hawrintinde biibþe mon no cofal hawrintinirta biibþe mum ley biifoole

mum nii. Kaa on njabaali. ³⁵ Dum nee, on daldete e Suudu mon Dewal, ndu laatoo saabeere. Mido wiya on: on njiyatata kam so wanaa faa wakkati mo mbiyatton e mum: «Barke woodanii gardoowo e dow innde Joomiraado!»†

14

No Iisaa selliniri gorko uppudo

¹ Wadiino e ley jalaande fowteteende wootere, Iisaa ana wonnoo e galle hooreejo Farisa'en gooto faa jaaama. Tawanoobe ton bee ngattani mo hakkille ² kammari neddo uppudo ana tawanoo don. ³ Iisaa haaldi i jannginoobe Sariya e Farisa'en, wii:

—Sellinde jiwdo ley jalaande fowteteende, ana dagii naa dagaaki?

⁴ Be fuu, be mbii teen. E oon wakkati, o memi jiwdo oo, o sellini dum, o yoppiti dum.

⁵ Caggal dum, o wii be:

—Homo e mon biyum naa ngaari mum saamata e bunndu waasa yaltinde dum don e don, fay so dum jalaande fowteteende?

⁶ Be ndonki jaabaade mo e majjum.

Haala subaade joolle e noddude yimbe

⁷ Nde Iisaa yiinoo noddaabe bee ana cuboo joolle burde teddude ndee, o waajii be, o wii:

⁸ —So a noddaama kuurtungu, pati jooda e joonnde burnde teddude. Sabi burdo ma teddude ana waawi warde, ⁹ noddudo on oo wara, wiye: «Hokku oo doo joonnde ndee!» Nden, a yaagoto joodoyaade e joonnde burnde leydude ndee. ¹⁰ So a noddaama kuurtungu, joodoya caggal, yalla noddudo ma oo ana wara, wiye: «Gido, heettu yeeso gaal!» Nden, dum laatante teddungal yeeso noddaabe bee fuu. ¹¹ Sabi mawninkiniido fuu, leydintie, leyfinkiniido teddinte.

¹² O wii noddudo mo oo duu:

—So ada nodda yimbe bottaari naa hiraande, pati noddu gidiraabe naa banndiraabe naa sakiraabe naa taakklemme'en maa tawaabe yo arsukunte'en. So be noddite, dum laatoo mbarjaari maa. ¹³ So a wadii waliima, noddu misikiina'en e wooybe e bonnguubee e wumbe.

¹⁴ Nden, a welan hoore, sabi been ngalaa ko njobire, a yobete jiannde immital fooccitiibe.

Bannadol haala waliima

¹⁵ Gooto e jaamoobe bee, nde nani haala kaa ndee, wii mo:

—Naamoyoovo ley Laamu Laamdo, welii hoore.

¹⁶ Iisaa wii mo:

—Gorko gooto wadiino waliima, noddi yimbe faa heewi. ¹⁷ Nde jaamdu nduu tilinoo ndee, o neli kaadime makko to yimbe bee, wiya: «ngaree, waliima oo lanndinike.» ¹⁸ Be fuu, gooto gooto, be puudii ujaade. Gooto wii: «Mi soodii ngesa, ana tilsi mi yaha mi yiyoza nga, njaafo-daa kam.» ¹⁹ Goddo wii: «Mi soodii ga'i demojo sappo e jale sari joy. Mido yidi horneyde di, njaafo-daa kam.» ²⁰ Goddo kasen wii: «Mi jommbaajo, dum saabii so mi hebataa warde.» ²¹ Kaadime oo warti, haaltani dum kalfaado mum. Oon bilaa, wii mo: «Yaa law ley boli e dinngirajji ngeenndi ndii, noddoyaa misikiina'en e wooybe e wumbe e bonnguubee.» ²² Kaadime oo warti, wii: «Kalfaado, ko mbii-daa koo fuu wadaama, kaa faa jooni yolannde ana heddi.» ²³ Kalfaado oo wii kaadime oo: «Yaa dow dati jaajudi e paadudi. Mo kebu-daa fuu, ndooldinaa dum wara naata, yalla suudu am nduu ana huuba.»

²⁴ Sabi mido wiya on: fay gooto e be noddunoo-mi bee meedataa jaamdu am.»

No neddo laatortoo taalibbo Iisaa

²⁵ Yimbe heewbe ana njaada e Iisaa. O yeccitii, o wii be:

²⁶ —Gardo e am fuu, sinnaa mi burana dum inna mum e baam mum e jom suudu mum e sukaabe mum e mijiraabe mum e mawniraabe mum, mi burana dum fay kajum e hoore mum. So wanaa dum, joomum waawaa laataade taalibbo am. ²⁷ Kasen duu, mo bamaali leggal mum bardugal jokka e am fuu, waawaa laataade taalibbo am. ²⁸ So won muuydo e mon mahude suudu toowndu, wanaa joomum joodoto tafon, hiisoo ko hasindini e mum,

† 13:35 Jaboura 118.26

yeewa so ana jogii ko biltata dum naa? ²⁹ So wanaa dum, so joomum diidii tajnaali, jiido mo fuu jalan mo, ³⁰ wiya: «Yeewee oo neddo diidii, ronkii tajnude.» ³¹ Kasen, so kaananke yehii faa haboya e kaananke goddo, o miilataako tafon yalla worbe ujunaaji sappo ana mbaawi jaabbaade worbe ujunaaji noogay faa kaba e mum? ³² So mo waawaa jaabbaade dum, o wadfan e mum nelaabe gila yottaaki badaaki, faa jam wada hakkunde mabbe. ³³ Hono non, fay gooto e mon waawaa laataade taalibbo am so yoppaali ko jogii fuu.

³⁴ Lamdam ana moyyi, kaa so dam joottii lammude, kodum lamminta dam kasen?

³⁵ Walaa fuu do dam waawata naftoreede, wanaa e leydi, wanaa e birgi. Dam tippete sella. Jom nowru fuu yo nanu.

15

Banndol haala mbaalu majjudo

¹ Duwaajne'en e luuttoobe hono mum'en fuu ana badinoo mo faa kettindanoo mo.

² Farisa'en e dunkee'en Sariya ana njurjurta, ana mbiya:

—Oo ana jaaboo luuttoobe ana jaamda e mum'en!

³ E ley dum, o wadani 6e ngol banndol, o wii:

⁴ —So gooto mon ana jogii baali teemedere, majjiraama mbaalu gooto, wanaa yoppan capande jeenay e jeenay dii fuu ley ladde tewtoya majjudo oo faa yiita dum naa? ⁵ So o yiitii mo, o towiran dum seyo. ⁶ Nde o warti galle makko fuu, o hawrintinan gidiraabe makko e taakallellemme'en makko, o wiya dum'en: «Ceyodee e am, sabi mi yiitii mbaalu am majjunoodo oo.» ⁷ Mido haalana on: hono non seyo laatortoo dow kammu so luuttoowo gooto tuubii. Engo buri seyo capande njeenayon e njeenayon fooccitiibe 6e kasindinaa e tuubal.

Banndol haala mbuudu cardi majjudo

⁸ —Naa, so debbo ana jogii buudii cardi sappo, majjiraama hen gooto, hubbataa lampa, wuuwa galle oo, tewtira mbuudu oo hakkiile faa yiita dum naa? ⁹ So o yiitii mo, o hawrintinan gidiraabe makko e taakallellemme'en makko, o wiya: «Ceyodee e am, sabi mi yiitii mbuudu am majjunoodo oo.» ¹⁰ Mido haalana on: hono non malaa'ika'en Laamfo ceyortoo so luuttoowo gooto tuubii.

Banndol haala biddo kalkiido

¹¹ Isaa wii kasen:

—Gorko gooto ana joginoo 6ibbe worbe didon. ¹² Mijiraado oo wii baam mum: «Baaba, hokkam ngedu am e jawdi ndii.» Ndennoo, baabiraado oo fecci jawdi mum ndii hakkunde mabbe. ¹³ Wadi balde seeda, mijiraado oo reentini ko jogii fuu, dawi, yehi leydi ngoddundi. Ton o bonniri ngedu makko oo fuu e fijirde. ¹⁴ Nde o timminnoo ndee, yolbere bonnde wadi e ndiin leydi, o fuddi tampude. ¹⁵ O yehi o takkoyii e gorko jeyaado e ndiin leydi. Oon neldi mo gese mum faa mo duranoya dum girooji. ¹⁶ Omo muuyannoo fay jaamde jaamdu girooji dii, kaa fay gooto hokkaali mo. ¹⁷ Nde hakkiile makko wartunoo ndee, o wii hoore makko: «Gollanoobe baabam jaaman faa njoppa, miin mido maaya doo yolbere.

¹⁸ Mi immoto, mi hoota galle baabam, mi wiya dum: Baaba, mi toonii Laamfo, mi toonii ma, ¹⁹ mi haanaa fay wiyeede biya. Ndennoo, jogoram no gooto e golloobe maa bee nii!»

²⁰ Oon wakkati fuu, o immii o fa'i to baabiiko. Baaba oo soyinni mo to woddi, fernde mum heccidi, dogi maabii mo. ²¹ Biddo oo wii mo: «Baaba, mi toonii Laamfo, mi toonii ma, mi haanaa fay wiyeede biya.» ²² Non baaba oo wii golloobe mum: «Njaawnee, ngaddoyee saaya burka fuu moyyude boornon mo, ngadfanon mo felfelde e fedeendu makko, ngadon pade e koyde makko. ²³ Ngaddon ngaari njarnaandi faa fayi ndii duu, kirson dum faa jaamen, mbelto-den. ²⁴ Sabi biyam oo, o maaynoodo o wuurtii, o kalkinoodo o hewtaama.» Nii 6e pufdi weltaare.

²⁵ E ley dum, biddo hammadiijo oo iwni gese. Nde o badinoo yottaade galle oo ndee, o nani bawdi e dippande. ²⁶ O noddi gooto e golloobe bee, o lamndii dum ko ndee dillere woni? ²⁷ Oon wii mo: «Mijna oo warti e jam, baam maa hirsanii mo ngaari payndi ndii.»

²⁸ Nii mawniraado oo tikki, salii naatude galle oo. Baaba oo yalti, suri mo yalla omo naata. ²⁹ O jaabii baabiiko, o wii: «Annii, duubi kuurdii mido gollane, fay nde wootere mi salaaki yamiroore maa. Kaa dum e taweede, abada a hokkaali kam fay damngel faa miin e gidiraabe am, min mbeltoroo. ³⁰ Kaa biya jaamdo jawdi maa fuu e fugaaji so warti oo, a hirsanii dum ngaari payndi ndi.» ³¹ Baabiiko wii mo: «Binngel am, enen ngondi abada, ko njey-mi fuu, aan jey. ³² Ana haani ceyo-den, mbelto-den. Sabi mijna oo, o maaynoodo o wuurtii, o kalkinoodo o hewtaama.»

16

Bannadol haala howruujo yoyudo

¹Iisaa wii taalibaabe mum bee kasen:

—Arsukunte gooto halfiniino howruujo mum jawdi. O haalanaa howruujo oo ana bonna jawdi makko. ²O noddi dum, o wii: «Ko nanu-mi e maa koo, ko woni? War, hiisa ko kalfine-daa koo, sabi hankasen a waawaa halfineede.» ³Howruujo oo wii e hoore mum: «Hono ngadan-mi? Sabi kalfaado am yoppan kam golle. Mi walaa doole remde, mido yaagoo jaagaade. ⁴Ooho! Mi anndii no ngadan-mi, yalla ana dajna jaabbiife kam e ley cuudi mum'en, so mi foortaama.» ⁵Oon wakkati, o noddiri be kalfaado makko rewata bee, gooto gooto. O wii arano oo: «Hono foti kalfaado am oo rewete?» ⁶Oon wii mo: «Bidonjaaji teemedere nebam ndewetee-mi.» Howruujo oo wii mo: «Bam dewtere maa jamaale, yaawnu, jooda mbinndaa capande joy.» ⁷O wii goddo kasen: «Aan nee, hono foti ndeweteda?» Oon wii mo: «Caakuuji teemedere gawri ndewetee-mi.» O wii oon: «Bam dewtere maa jamaale, mbinndaa caakuuji capande jetti.» ⁸Kalfaado oo mani howruujo oojiiido oo saabe yoyre mum. Sabi yimbe adunankooбе bee buri yimbe jeyaabe e fooyre Laamdo bee yoyande yimbe hono mum'en. ⁹Miin, mido wiya on: tewtee gidiraabe, tewtiree be jawdi aduna yalla so ndi timmii, odon njabbiitee e ley nguurndam nduumiidam.

¹⁰Iisaa beydi hen, wii:

—Koolniido e kulle pamare, hollan hoolaare e kulle teentiliide. Jammbiido e kulle pamare, jammboto e kulle teentiliide duu. ¹¹Ndennoo, so on kollaali hoolaare e jawdi adunankoori ndii, homoo fuu halfinta on jawdi ngoongaraari ndii? ¹²Kasen duu so on kollaali hoolaare e jawdi jananndi, hono ndokkirte-don ko njey-don koo? ¹³Golloovo fay gooto waawaa gollande halfaafe fidon, sabi naa joomum wajii gooto, yidii kediido oo, naa nanngondirii e gooto oo, yoppii kediido oo. On mbaawaa gollidande Laamdo e jawdi.

¹⁴Farisa'en bee ana kettindoo dum fuu. Nde wonnoo be yiббе kaalisi, eбе njala mo. ¹⁵O wii бе:

—Onon, odon cenna ko'e mon yeeso yimbe, kaa Laamdo ana humpitii berde mon. Sabi ko yimbe teddinta koo, ana harmi to Laamdo.

¹⁶Sariya oo e annabaabe ana ngoodunoo faa e jamaanu Yaaya. Gila e Yaaya Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo oo ana bannginee. Gooto fuu ana habanoo naatude e makko.

¹⁷Timmugol kammu e leydi buri newaade diina ittude tobbere wootere e ley Sariya oo.

¹⁸Ceerdo jom suudu mum so bami goddo fuu, jeenii. Kasen duu neddo fuu bamdo debbo ceeraado, jeenii.

Bannadol haala arsukunte e Laajaru

¹⁹—Wadiino e bettaade, gorko arsukunte gooto parortonoodo burmusuuje bodeeje daatude, duuminoodo e neema e weltaare. ²⁰Gorko uubaado mo walaa fay huunde, biyeteedo Laajaru, ana lelinoo damal galle makko. ²¹Ana yidunoo jaamde kedde makko, fay dawaadi ana ngarannoo ana mettoo uube makko dee. ²²Misikiino oo maayi, malaa'ika'en nabi dum faa to Ibarahiima. Arsukunte oo maayi kajum duu, iraa, ²³naati yiite. E ley jukkungo makko ngoo, o hunci gite makko, o soyini Ibarahiima to woddi, Laajaru ana dow koyde mum. ²⁴O eewnii o wii: «Maamam Ibarahiima, yurmam, nel Laajaru suuwa hoore fedeendu mum ley ndiyam, yalla ana suumna demngal am. Sabi mi torrike sanne ley ngee yiite.» ²⁵Kaa Ibarahiima wii: «Binngel am, miccita a hebii neema maa e ley nguurndam maa, Laajaru kaa bone hebi. Jooni, kanko mo heban hinnee, aan torro-daa.

²⁶ Ko buri dum fuu, ngaykaare mawnde woni hakkunde amen e mon. Ndennoo so won yidube iwde to mon ngara ga amen, naa iwde ga amen njaha to mon, tawan mbaawaa.»

²⁷ Arsukunte oo wii: «Ndennoo maama, mido jaage, nel Laajaru galle baabam, ²⁸ sabi mi dalii ton mijiraabe am njoyon worbe, faa o jeertina be pati be ngara e oo nokku torra.»

²⁹ Kaa Ibarahiima wii mo: «Ebe njogii dewtere Muusaa e dewte annabaabe bee, yo be kettindano den.» ³⁰ O jaabii dum: «Wanaa non, maamam Ibarahiima! Kaa so won iwdo hakkunde maaybe yehi to mabbe, be tuuban.» ³¹ Ibarahiima wii mo: «So be kettindanaaki Muusaa e annabaabe, fay iwdo e hakkunde maaybe wadataa so be ngoondina.»

17

Haala luuttude e yaafeede

¹Iisaa wii taalibaabe mum bee:

—Ko fergitata yimbe faa luutta waasataa hebbeede, kaa bone woodanii laatiido sabaabu majjum. ² Hayre teedundre habbee e daande joomum tippee ley geeci buri moyyande dum, diina luuttinde gootel e koy doo cukaloy. ³ Kaybee ko'e mon: so sakiike maa luutti, njijaa dum. So tuubii, njaafoda-daa dum. ⁴ So o toojii ma cili jeddi e ley jalooma gooto, o warti e maa cili jeddi omo tuubane, njaafoda mo.

Haala goondinal e dowtaare

⁵Nelaabe bee mbii Moobbo oo:

—Beydan min goondinal.

⁶Iisaa jaabii, wii:

—So goondinal mon famdirino no ngeeyu buyaage nii, so on mbiino kii doo lekki ruggitoo, daroyoo ley geeci, ki downtanto on.

⁷Homo e mon maccudo mum demoowo naa duroowo mum wartata ladde so wiya dum naamdu mum annii oon wakkati fuu? ⁸ Walaa! A wiyan mo moy'inane naamdu, o lanndinoo yalla omo gollane faa naamaa njaraa. Caggal mum, o naama kanko duu. Wanaa non worri naa? ⁹ Yalla a yettan maccudo oo saabe wadii ko njamir-daa dum koo? ¹⁰ Onon duu hono non. So on ngadii huunde fuu ko njamire-don, mbiyee: «Min maccoy tan, ko min kaani wadude nii min ngadi.»

No Iisaa selliniri seppaabe sappo

¹¹Nde Iisaa yahannoo Urusalima ndee, yabborii hakkunde leyde Samariya e Galili. ¹²O wari faa o naata ngeenndi ngootiri, non seppaabe sappo worbe peewti mo, ndarrii tootwi, ¹³eewnii, mbii:

—Moobbo Iisaa, yurma min!

¹⁴Nde o yiinoo be ndee, o wii be:

—Njehee, kolloyee ko'e mon yottinoobe sadaka bee.

E ley yaadu mabbe nduu, be cellinaa. ¹⁵Gooto mabbe, nde yiinoo sellii ndee, wirfitii ana yetta Laamdo e daande toownde. ¹⁶O dicci yeeso Iisaa, o yetti dum. Oon yo Samariyanke.

¹⁷Iisaa jaabitii, wii:

—Tama wanaa sappo bee fuu cellinaama? Hoto njeenayon bee nee ngori? ¹⁸ Walaa miildo wirfitaade yetta Laamdo so wanaa janano oo naa?

¹⁹Caggal dum, o wii gorko oo:

—Imma yaa e laawol maa, sabi goondinal maa danndii ma.

No Laamu Laamdo wardata

²⁰Nden Farisa'en bee lamndii Iisaa mande Laamu Laamdo oo warata? O jaabii be, o wii:

—No Laamu Laamdo wardata nii, yiylataake. ²¹Fay gooto waawaa wiide omo nii naa omo naa. Anndee, Laamu Laamdo ana hakkunde mon.

²²Caggal dum, o wii taalibaabe makko bee:

—Wakkati waran mo muuyaton e mum yiide jalaade Bii Neddo oo, fay so jannde wootere, kaa on njiyataa. ²³On mbiyete: «Omo too», naa «Omo gaa», pati njehee, pati njokkee be. ²⁴Sabi no majere fooynirta kammu fuu nii, hono non Bii Neddo laatortoo

jannnde gartol mum. ²⁵ Kaa ko adii dum, ana tilsi o torree torraaji keewdfi, yimbe oo doo jamaanu tippitoo mo. ²⁶ No wa'unoo e wakkati Nuuhu nii, hono non kasen wa'ata e jalaade 'Bii Nedfo: ²⁷ yimbe ana jaama, ana njara, ana ndewla, ana ndewlee, faa jannnde Nuuhu naati laana kaa. Nii ilam tuufaanu dam wari, halkiri be fuu. ²⁸ Wa'an hono no wakkati Luudu nii, yimbe ana jaama, ana njara, ana cooda, ana cootta, ana ndema, ana maha. ²⁹ Kaa nde Luudu yaltunoo Sodooma ndee, Laamdo tomni yiite e sitti, halki be fuu. ³⁰ Hono non jannnde banngugol 'Bii Nedfo oo duu wa'ata. ³¹ Nannde nden, mo dum tawi dow bene, tawi kaaki mum ana ley suudu, pati wiya jippanto si. Mo dum tawi gese, pati hoota cuudi. ³² Miccitee jom suudu Luudu oo. ³³ Neddo fuu tewtudo danndude yonki mum, waasan ki, kaa neddo fuu baasudo ki, danndan ki. ³⁴ Mido haalana on: e oon jemma, yimbe didon leldiibe e dadfo wooto, gooto maabbe nabete, goddo oo yoppee. ³⁵ Rewbe didon undoobe, gooto mum'en nabete, goddo oo yoppee. [³⁶*]

³⁷ Taalibaabe bee njabbittii, mbii mo:

—Kalfaado, hoto dum wadata?

O wii be:

—Do jiibe ngoni fuu, don dute kawritata.

18

Bannadol haala caroowo oopiido

¹Iisaa wadani be banndol faa hollita be ana tilsi be nduumoo e duwaawu, pati be njeeboo.
²O wii:

—Caroowo gooto mo hulataa Laamdo, yaagataako fay gooto, ana wonnoo e ngeenndi ngootiri. ³ Debbo mo gorum maayi ana ley ndiin ngeenndi. Ana warannoo e caroowo oo, wiya: «Wallam faa mi hewta goonga hakkunde am e kabdo am oo.» ⁴ Caroowo oo deyyini faa booyi. Kaa sakiti o wii hoore makko: «Fay so taweede mi hulataa Laamdo mi yaagataako fay gooto duu, ⁵ mi wallan debbo oo faa o hewta goonga makko, sabi omo torra kam, yalla omo sukkita noppi am.»

⁶Caggal dum, Iisaa wii:

—On nanii ko caroowo oopiido oo wii naa? ⁷ Laamdo nee wallataa subaabé mum wullitotoobe dum jemma e jalooma bee fuu faa be kewta goonga maabbe naa? Mo jaabantaako be law naa? ⁸Mido haalana on: o wallan be law. Kaa so 'Bii Neddo waroyii, omo tawa goondinbe mo e leydi ndii naa?

Bannadol haala Farisanke e duwaaje

⁹ Yimbe jogoriibe ko'e mum'en yo fooccitiibe, njataaki wobbe, been o wadani ngol banndol:

¹⁰—Worbe didon naati ley Suudu Dewal Mawndu nduu, faa ngada duwaawu. Gooto oo Farisanke, goddo oo duwaajne. ¹¹ Farisanke oo darii ana duworoo ley fernde mum hono nii: «Laamdo, mi yettierii ma ko mi nanndaali e yimbe heddiibe bee, dum woni wuybe e oopiibe e jeenoobe, e ko mi nanndaali e oo doo duwaajne koo. ¹² Mido hoora yontere fuu cili didi, mido itta jakka e huunde fuu ko kebu-mi.» ¹³ Duwaajne oo nee darii to toowti, huli fay tiggitaade kammu, jurginii, ana wiya: «Laamdo yurmam, mi luuttoowo.» ¹⁴ Haya, mido wiya on: oo hooti yo nanngiraado pooccitiido, wanaa oo too. Sabi mawninkiniido fuu leydinte, leydinkiniido fuu toownete.

No Iisaa duwanorii cukaloy

¹⁵ Won waddanbe Iisaa cukaloy keccoy, yalla omo mema koy. Kaa nde taalibaabe bee njiiinoo dum ndee, ndarii ana njahoo e yimbe bee. ¹⁶ Non Iisaa noddii taalibaabe bee, wii dum'en:

* 17:36 E dereeji booydi dii, yoga ana beyda aaya 36:Worbe didon wonbe e ngesa ngoota, gooto mum'en nabete, goddo oo yoppee.

—Accee cukaloy koy ngara e am, pati kadee koy, sabi wa'ube no makkoy nii bee njey Laamu Laamdo oo. ¹⁷ Mido haalana on goonga: mo jaširaali Laamu Laamdo oo no cukalel nii fuu, naatataa hen!

No Iisaa e gorko arsukunte ngaddi

¹⁸ Gooto e hooreebe Yahuudiyankoobe lamndii mo, wii:

—Moobbo moyyo, kodum kaan-mi wadufe faa mi heša nguurndam nduumiidam?

¹⁹ Iisaa wii mo:

—Ko saabii so ada noddira kam moyyo? Moyyo walaa so wanaa gooto, oo woni Laamdo. ²⁰ Afa anndi dii doo sariyaaji: «Pati jeenu, pati jaadu hoore, pati wujuu, pati seeda fenaande, teddin inna maa e baam maa.»*

²¹ Hooreejo oo jaabii mo, wii:

—Mido haybi dum fuu gila e cukaaku am.

²² Nde Iisaa nanunoo dum ndee, wii mo:

—Ada jaakoraa huunde wootere: soottu ko njogi-daa koo fuu, ndokkaa kaalisi oo misikiina'en. Nden, a heban jawdi dow kammu. Caggal dum, ngaraa, njokkaa kam.

²³ Kaa nde mo nanunoo dum ndee, mo jirbinii, sabi o arsukunte joldfo. ²⁴ Iisaa yeewi mo, wii:

—Hee naatugol arsukunte e Laamu Laamdo ana tiidi! ²⁵ Sabi yabboraade ngelooba e wuddere mesalal buri newaade, diina naatugol arsukunte e Laamu Laamdo.

²⁶ Hettindantoobe mo bee mbii:

—Ndennoo, homo woni kisoowo?

²⁷ Iisaa jaabii:

—Do yimbe dum laatataako, kaa edum laatoo to Laamdo.

²⁸ Piyeer jaabitii, wii:

—Minen, min njoppii ko min njogii fuu, min njokkii e maa.

²⁹ O wii ɓe:

—Mido haalana on goonga: neddo fuu joppirdo galla mum naa jom suudu mum naa sakiraabe mum naa saaraabe mum naa sukaabe mum saabe Laamu Laamdo, ³⁰ heban cowe keewde e oo doo wakkati mo ngon-den e mum jooni, heba nguurndam nduumiidam e wakkati garoyoowo oo duu.

No Iisaa sapporii nde tatabere maayde mum e wuurtugol mum

³¹ Iisaa noddi taalibaabe mum sappo e dicón bee, wii dum'en:

—Kettinee, eden nii njabbita Urusaliima. Ko annabaabe mbinndunoo haala Bii Neddo koo fuu, tabitan. ³² Sabi o wafete e juude heeferbe, be njaayra mo, be torra mo, be tutta e makko, ³³ be piya mo dorri, be mbara mo. Kaa jalooma tatabo oo, mo wuurtan.

³⁴ Taalibaabe ɓee paamaali haala kaa. Maanaa makka suudanike ɓe, be anndaa ko o yidi wiide.

No Iisaa wumtiniri bumdo

³⁵ Nde Iisaa badinoo Yeriko ndee, tawi bumdo ana jooodii sera laawol ngol, ana garbinoo.

³⁶ Oon maati jamaa ana yaɓɓoo, lamndii ko dum woni? ³⁷ Be mbii mo:

—Iisaa Nasaraatunke oo bettotoo doo.

³⁸ O wulli, o wii:

—Iisaa, taanii Daawuuda, yurmam!

³⁹ Ardiibe bee ndarii ana njahoo e makko, ana mbiya o deyyinoo. Kaa o beydii wullude, omo wiya:

—Taanii Daawuuda, yurmam!

⁴⁰ Iisaa darii yamiri ɓe ngadda mo e mum. Nde mo badinoo ndee, Iisaa lamndii mo, wii:

⁴¹ —Kodum njid-daa mi wadane?

O wii:

—Moobbo, mi hewta gite am!

⁴² Iisaa wii mo:

* 18:20 Pergu 20.12-16; Fillitagol Tawreeta 5.16-20

—Wumtu, goondinal maa danndii ma.

⁴³Don e don o wumti, o jokki e mum, omo yetta Laamdo. Nde yimbe bee njiinoo dum ndee, ndarii ana njetta Laamdo.

19

No Jakayus goondiniri lisaa

¹Lisaa naati Yeriko, ana seeka ngeenndi ndii. ²Gorko biyeteedo Jakayus ana wonnoo ton. O hooreejo duwaajne'en, o arsukunte duu. ³Omo yidunoo yiide lisaa faa o annda ko woni, kaa o ronkii saabe billondiral, nde wonnoo mo daaboo. ⁴O dogi, o arditii, o njabbi lekki do lisaa yabbortoo doo faa o yiya dum. ⁵Nde lisaa yottinoo nokku oo ndee, tiggitii, yii mo, wii:

—Jakayus, yaawnu jippa, sabi ana haani mi jippoo galle maa hannde.

⁶Jakayus yaawni jippii, jabborii mo seyo. ⁷Yiibe dum bee fuu keddi ana yjurjurta, ana mbiya:

—O jippanoyike luuttoowo.

⁸Kaa Jakayus darii yeeso lisaa, wii:

—Moobbo, mi hokkan feccere jawdi am fuu misikiina'en. So won mo teetu-mi huunde, mi yoban dum cewe nay.

⁹Lisaa wii mo:

—Hannde, kisindam naatii e oo galle, sabi oo duu yo taanii Ibarahiima! ¹⁰Sabi Bii Neddo warii tewtude majjube faa hisina dum'en.

Banndol haala mutakal

¹¹Yimbe ana ngondi e hettindaade haala lisaa, faa o fawi hen banndol gonngol. Sabi o badike Urusaliima, kasen duu yimbe milii Laamu Laamdo banngan jooni temmbo. ¹²O wii:

—Gorko dimo dor yehi leydi ngoddfundi faa lamminee, caggal dum, warta. ¹³O noddi kaadime'en makko sappo, o hokki gooto maabbe fuu mutakal kajjne, o wii be: «Njaagoree faa mi warta.» ¹⁴Kaa nde wonnoo yimbe ngeenndi makko njidaa mo, be immini nelaabe caggal makko, be mbii: «Min njidaa o laamoo min.» ¹⁵Nde mo lamminaa so mo warti ndee, mo yamiri mo noddanee kaadime'en be mo halfini jawdi bee, faa mo annda ko gooto mabbe fuu tinorii e jaagu mum oo. ¹⁶Arano oo wari, wii: «Kalfaado, mutakal maa ngal tinike mutakal sappo.» ¹⁷O wii dum: «Golle maa gasii sanne kaadime lobbo. Nde wonnoo a hoolnike e ko famdi, mi lammintii ma geelle sappo.» ¹⁸Didabo oo wari, wii: «Kalfaado, mutakal maa ngal tinike mutakal joy.» ¹⁹O wii: «Aan duu, mi lamminii ma geelle joy.»

²⁰Caggal dum, goddo kasen wari, wii: «Kalfaado, annii mutakal maa, mi pibunoodo ngal e fetalaare ²¹sabi mido hule. Sabi a gorko jaadudo, ada bama ko a resaali, ada hetta do a aawaali.» ²²O wii dum: «Dalar! Haalaaji maa jaati cariran-maa-mi, aan kaadime laaliido. Ada anndi mi gorko jaadudo, mi baman ko mi resaali, mi hettan do mi aawaali. ²³Ko saabii so a wadaali jawdi am ndii e ley banki, yalla ana dajia ko kebu-mi hen so mi wartoyii?» ²⁴Caggal dum, kalfaado oo wii kaadime'en mum bee: «Teetee mo mutakal ngal, ndokkon ngal jogiido mutakal sappo oo.» ²⁵Be mbii mo: «Kalfaado, kanko, omo jogii mutakal sappo.» ²⁶O wii: «Mido haalana on, jogiido fuu beydante, kaa mo walaa, fay seeda mo jogii oo teetete. ²⁷Kaa waybe am be njidaa mi laamoo dum'en bee, ngaddee be doo, mbaron be yeeso am.»

No Lisaa naatiri Urusaliima

²⁸Nde lisaa tilinoo haalde dum ndee, ardii wobbe bee, njabbi fa'i Urusaliima. ²⁹Nde o badinoor Baytifaaji e Baytaniya hedde waamnde haayre wiyyeteende Jaytun, o neli taalibaabe makko didon, ³⁰o wii be:

—Njehee, naatoyee e ngeenndi ngonndi yeeso mon ndii, on tawan mola ndakiwa nga fay gooto waddaaki abada ana habbbii. Kumton nga, ngaddon nga doo. ³¹So won biido on, «Ko saabii so odon kumta nga?» mbiyon dum hono nii: «Moobbo ana haajaa nga.»

³²Nelaabe bee njehi, tawri no o wiiri dum'en nii. ³³E ley humtugol mabbe mola ngaa, jeybe mola ngaa bee mbii:

—Ko kumtirton mola ngaa?

³⁴Be njaabii, ɓe mbii:

—Moobbo ana hajaajaa nga.

³⁵ Nii ɓe nabani lisaa mola ngaa, ɓe njappi e magga saayaaji maɓbe, o wadֆii. ³⁶ No o yaarata nii, ɓe mbeerti saayaaji maɓbe dow laawol ngol. ³⁷ Nde o faandii Urusaliima ndee, hedde jipporde waamnde haayre wiyyeteende Jaytun, tawi taalibaabe bee fuu ana keewi seyo, ndarii ana njetta Laamdo e daande toownde, saabe deental kaayde de ɓe njiinoo dee. ³⁸ Efe mbiya:

—Barke woodanii kaananke gardoowo e dow innde Joomiraaf!* Jam dow kammu. Teddeengal woodanii Laamdo Toowdo!

³⁹ Yoga e Farisa'en tawaabœ e jamaa oo ɓee mbii mo:

—Moobbo, haja taalibaabe maa ɓee!

⁴⁰ O jaabii ɓe, o wii:

—Mido haalana on, so kambe ɓe ndeyyii, kaaye dee ngattata wullude!

No lisaa woyirani Urusaliima

⁴¹ Nde o badinoo, so o yi'i ngeenndi ndii ndee, o woyi ndi, ⁴² o wii:

—So aan duu, ada annduno hannde ko hokkete jam...! Kaa jooni, dhum suudaama e gite maa. ⁴³ Nalaade ngaran nde waybe maa moyyinta cuudorde, pile, bille, ⁴⁴ ngurjine, kalke aan e biibbe maa fuu. Be njoppataa e maa fay haayre wootere ana fawii dow wonnde, sabi a annditaali wakkati mo Laamdo wari faabaade ma oo.

No lisaa ribbirjaagotoobe ley Suudu Dewal Mawndu

⁴⁵ Caggal dhum, o naati daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu, o darii omo ribba jaagotoobe, ⁴⁶ omo wiya dum'en:

—Ana winndii: «Suudu am laatoto rewrudu Laamdo»,† kaa onon, on ngadii ndu suuforde yanoobe.

⁴⁷ Lisaa ana waajoo jannnde fuu ley Suudu Dewal Mawndu nduu. Hooreebe yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya e mawbe lejol ngol ɓee ana ndaara no masinbinira mo, ⁴⁸ kaa be ndonkii hebude laawol, sabi yimbe ɓee ana ngattani haalaaji makko dii hakkille faa sanne.

20

Do yamiroore golle lisaa iwri

¹Nannde wootere lisaa ana janngina yimbe ley daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu. E ley no o jannginirta ɓe Kabaaru Lobbo oo nii, mawbe ɓee e hooreebe yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya ngari e makko, ²mbii mo:

—Yamiroore hende ngollirtaa ko ngollataa koo? Homo yamir maa ngollaa dhum?

³Lisaa jaabii ɓe, wii:

—Miin duu, huunde wootere tan lamndotoo-mi on. Njaabo-don kam dhum: ⁴ lootagal batismayaaya ngal, to Laamdo iwri naa to yimbe?

⁵Be ndawridi hakkunde maɓbe, ɓe mbii:

—So en mbii to Laamdo, o wiyan: «Ndennoo ko saabii so on ngoondinaali Yaaya?»

⁶Kaa so en mbii «yimbe», jamaa oo wedoto en kaaye, sabi ɓe fuu ebe tayori Yaaya yo annabaajo.

⁷Non ɓe njaabii ɓe anndaa to lootagal batismayaaya iwri. ⁸Lisaa wii ɓe:

—Haya miin duu, mi haalantaa on yamiroore nde ngolliran-mi ko ngollan-mi koo.

Bannadol haala remooibe bonbe

⁹Lisaa fuddi haalande yimbe ngol bannadol, wii:

—Neddo gooto tuti ngesa peguuje, hasiri nga remooibe, dawi. O booyi e dawol makko ngol. ¹⁰Nde tebugol yottinoo, o neli golloovo makko to remooibe ɓee too, ɓe ngaddanoya mo ngedfu makko e biibbe peguuje dee. Kaa remooibe ɓee pii nelaado oo, mbirfini dhum

* 19:38 Jabuura 118.26 † 19:46 Esaaya 56.7; Yeremija 7.11

juude teete. ¹¹O neli e ma be golloowo goddo, be pii oon duu, be koyni dum, be mbirfini dum juude teete. ¹²O neli kasen golloowo tata o, be mbarmini oon, be ndibbi dum. ¹³E oon wakkati, jom ngesa oo wii: «Hono ngadan-mi? Ooho, mi nelan biyam gorko korsudo oo, yaama be njaagoo mo!» ¹⁴Kaa nde remooabe bee njiinoo  iddo oo ndee, mbiyondiri hakkunde mum'en: «Oo woni donoowo mo, mbaren mo, keddoro-den ngesa ngaal!» ¹⁵Be mbedii mo to caggal ngesa too, be mbari mo. Jooni nee, hono jom ngesa oo waddata e ma be? ¹⁶O waran, o halka remooabe bee, o hasira ngesa ngaa wobbe.

Nde yimbe bee nannoo dum ndee, mbii:

—Pati hono majjum laato!

¹⁷Iisa  yeewi be, wii:

—Ndennoo, kodum woni maanaa ko winndii koo:
«Haayre nde mahooabe bee tippitii ndee,

kajnum latii haayre burnde fuu teentilaade e maadi ndii?*

¹⁸Neddo fuu caamdo e nden haayre, helan. Neddo fuu mo nde saami e mum, noyoto.

¹⁹Dunkee'en Sariya e hooreebe yottinoobe sadaka paamii banndol ngol e mum'en fewti. Be njisiino nanngude mo don e don, kaa be kulii yimbe.

Haala yo ugol lampo

²⁰Dunkee'en Sariya e hooreebe yottinoobe sadaka ngattani Iisaa hakkille, neli horoobe nanndinkiniibe e moyyu e, yalla ana keba e haala makko laawol, ngada mo e juude goforneer laamiido leydi ndii oo, sara dum. ²¹Been lamndii mo:

—Moobbo, miden anndi ko kaalataa koo e ko mbaajoto-daa koo yo goonga, miden anndi a burdintaa yimbe, ada jannginira laawol Laamdo ngol goonga. ²²Minen nee, ana dagoo min ndokka kaananke Roma mawdo oo lampo naa dagaaki?

²³Nde wonnoo o faamii hiila ma be kaa, o wii be:

²⁴—Kollee kam mbuufu cardi! Natal homo e innde homo woni doo?

Be mbii:

—Kaananke Roma.

²⁵Caggal dum, o wii be:

—Ndennoo ndokkee kaananke Roma oo ko jey, ndokkee Laamdo duu ko jey.

²⁶Be ndonki hefude laawol e ko mo haalata yeeso yimbe koo, jaabu makko oo haaynii be, be ndeyyinii.

Haala immitagol maaybe

²⁷Yoga e waalde Saduki'en ngari e Iisaa. Kambe ngoni fennube immital. Be lamndii mo, be mbii:

²⁸—Moobbo, Muusaa yamirii en, so neddo  amii debbo, maayii, hebaali  iddo, mijnum naa mawnum  amta debbo oo, yalla ana hebana maaydo oo beyngu. ²⁹Wadiino e bettaade rimdaabe njeddon. Arano oo  ami debbo, maayi, hebaali  iddo. ³⁰Didabo oo  amti debbo oo, maayi, ³¹tatabo oo jokki hen. Hono nii njeddon bee fuu  amiri mo, dalaali  iddo. ³²Caggal ma be be fuu, debbo oo duu maayi. ³³Ndennoo, jaannde immital, homo e ma be debbo oo laatotoo jom suudu mum? Sabi be njeddon fuu be  amii mo.

³⁴Iisaa jaabii be, wii:

—Yimbe oo jamaanu ana  ama, ana  amee. ³⁵Kaa haandinaabe e nguurndam janngo, kajnum e immitagol bee,  amataa,  amataake, ³⁶sabi be mbaawaa maayde kasen. Be laatoto no malaa'ika'en nii, be  ib e Laamdo, sabi be immitike e maayde. ³⁷Kaa ko maaybe immitoto koo, fay Muusaa sappike dum e ley haala wuutuure. Sabi ton o noddiri Joomiraado oo «Laamdo Ibarahiima e Laamdo Isiyaaka e Laamdo Yaakuuba.»† ³⁸Laamdo yo Laamdo wuurple, wanaa Laamdo maaybe.‡ Sabi banngal makko yimbe fuu yo wuurple!

³⁹Yoga e dunkee'en Sariya mbii:

* 20:17 Jabuura 118.22 † 20:37 Pergu 3.6 ‡ 20:38 Gila e jamaanu Muusaa tawi Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba maayii gila ko booyi. Ko Laamdo wii yo Laamdo ma be koo, holli e e nguuri.

—Moobbo, a haalii goonga.

⁴⁰Caggal dum, be cuusaali lamndaade mo fay huunde.

Kabaaru Almasiihu e Daawuuda

⁴¹Iisaa wii 6e:

—Hono be mbaawiri wiide Almasiihu yo taanii Daawuuda? ⁴²Daawuuda e hoore mum wii e ley dewtere mum Jabuura:

«Joomiraado wii Joomam:

Jooda njaamo am,

⁴³faa mi wada njaabaa waybe maa.»[§]

⁴⁴Daawuuda «Joomam» noddirta mo, ndennoo, hono mo laatortoo taanum tan?

No Iisaa feliri dunkee'en Sariya

⁴⁵Nde wonnoo yimbe 6ee fuu ana kettindanoo mo, o wii taalibaabe makko 6ee:

⁴⁶—Ndeentee e dunkee'en Sariya yiduboe yiiloraade saayaaji mawdi e jowteede ley luumooji, foodantooobe joolle burde teddude e ley cuudi baajordi e ley yanngheeji fuu. ⁴⁷Ebe teeta cuudi rewbe talka'en be worse mum'en maayi, ebe njuutina duwaawuuji mabbe faa be nanndinkinoo e moyyube. Kambe, jukkungo naawngo burata jippineede e mabbe.

21

Haala sadaka burdo moyyude

¹Iisaa hunci gite, yii arsukunte'en ana ngada sadakaaji mum'en e keesu sadaka oo. ²Mo yii debbo misikiino mo gorum maayi, kajum duu ana wada hen buudi didi. ³E ley dum, o wii:

—Mido haalana on goonga: oo debbo misikiino, ko o wadi e ley keesu oo koo, buri ko bee too fuu ngadi hen koo. ⁴Sabi 6e fuu, ko bonnantaan be huunde tan be ngadi hen, kaa kanko debbo oo, ko o hasindini e mum o wadi hen, ko o jogii faa o wuurdha koo fuu.

Haala taagumansaaji kollooji timmooode aduna

⁵Won yogaabe ana kaala haala Suudu Dewal Mawndu nduu, no ndu yardiniraa kaaye e kulle cakkaade. Nden Iisaa wii:

⁶—Ko njiyaton koo, wakkati waran nde fay haayre wootere heddataako doo ana fawii dow wonnde, fuu wurjinte.

⁷Be lamndii mo, 6e mbii:

—Moobbo, humpitin min nde dum wadata. Taagumansa homo hollata wadugol kudfe dee fuu?

⁸O wii:

—Ndeentee pati on yopjne. Heewbe ngardan innde am, mbiya: «Miin woni kanko», «Wakkati oo badike». Pati njokkee 6e. ⁹So on nanii golowole e murtereeji, pati kulee. Ana tilsi dum wada tafon, kaa dum wanaa timmooode don e don.

¹⁰O jokki wiide:

—Lejol haban e lejol, laamu haban e laamu, ¹¹dimmbande leydi mawde e yolbereesi ngadan, njaawuuji bondi ngaran e nokkuuje yogaaje, kulle kulbinide e taagumansaaji mawdi banngan dow kammu. ¹²Kaa gila dum fuu dum wadaali, yimbe nanngan on, torra on cara on ley cuudi baajordi, mbede-don e kasu, nabe-don yeeso kaanankooibe e saroobe saabe am. ¹³Dum hokkan on seettanaade kam. ¹⁴Pihee anniya e berde mon mbaason lanndinanaade no ndanndirton ko'e mon, ¹⁵sabi mi hokkan on waawde haala, mi hokkan on hakkilantaaku ko waybe mon bee fuu mbaawaa salaade naa yeddude. ¹⁶Saaraabe mon e sakiraabe mon e koreeji mon e gidsiraabe mon, kajum'en njammbotoo on, mbara yoga e mon. ¹⁷Yimbe fuu mbajan on saabe am, ¹⁸kaa fay leembol ko'e mon majjataa. ¹⁹Mujal mon ndanndirton yonkiji mon.

No Urusaliima halkirtee e no Bii Neddo oo wartirta

[§] 20:43 Jabuura 110.1

²⁰—Nde njii-don Urusaliima ana filaa konuuji fuu, anndee helde mum badike. ²¹Oon wakkati, be dum tawi Yahuudiya fuu, yo ndogu peewa baamle kaaye, be dum tawi e ley ngeenndi ndii fuu, yo njaltu e mayri, tawaabe ladde duu, pati naattu ngeenndi ndii.

²²Sabi deen jalaade yo jalaade yostagol, faa ko winndii koo fuu tabita. ²³Bone woodanii haamili'en e muyninoobe ley deen jalaade! Sabi torraaji mawci njanan e leydi ndii, jukkungo jippoo e lejol ngol. ²⁴Be camminirte kaafaawi, be nannghee, be nabee hakkunde heeferbe. Been ndippaan e Urusaliima faa nde wakkati mum'en timmi.

²⁵Taagumansaa ji ngadan e naange e lewru e koode. Kulol wadan e leydi ndii, faa lepi dii fuu mbemmbree saabe dillere geeci e bempeeje mum. ²⁶Yimbe modoto saabe kulol so miilike albalawu jippotoodo e aduna oo, sabi fay kulle gonde dow kammu dee ndimmboto. ²⁷E oon wakkati, Bii Neddo oo yiyete, ana wara e duule, ana warda baawde e teddeengal manngal. ²⁸Onon, so dum fuddii wadude, ceyo-don, njoonndoro-don soottiteede mon badike.

Banndol haala ibbe

²⁹Caggal dum, o haalani be ngol banndol:

—Taykitee ibbe e ledde godde dee fuu. ³⁰So on njii de mbillitii, odon anndi onon e ko'e mon, ndunngu badike. ³¹Hono non, so on njii deen kulle ana ngada, anndee Laamu Laamdo oo badike. ³²Mido haalana on goonga: oo jaamanu timmataa, tawee kudde dee fuu ngadaali. ³³Kammu e leydi timman, kaa haalaaji am dii timmataa abada.

Haala jeertanagol gartol Almasihu

³⁴—Ndeenee ko'e mon pati berde mon metta, so kebbinoro-don yaraawo faa cigiron, so cuujlanon aduna, so jannde gartol Almasihu ndee juhira on ³⁵no piccal nii. Sabi ende wara dow yimbe aduna fuu. ³⁶Ndennoo, njeerto-don wakkati fuu, nduwo-don, yalla odon keba dadude e deen kulle gadooje fuu, mbaawon daraade yeeso Bii Neddo oo.

³⁷Nalooma, lisaa ana waajoo ley Suudu Dewal Mawndu nduu, jemma, o yaltan, o waaloya dow waamnde haayre wiyyeteende Jaytun. ³⁸Yimbe fuu ana immoo, ana njaha to Suudu Dewal Mawndu too gila beetee kecco faa kettindanoo mo.

22

No hooreebé ndawriri faa nannga lisaa

¹Wakkati iidi mo buuru yuufinaaka biyeteedo Paska oo badike. ²Hooreebé yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya bee ana tewta no mbarda lisaa, kaa ebe kula yimbe bee.

³Nden Ibiliisa naati e Yahuuda annditirteedo Isikariyota, jeyaado e sappo e didon bee.

⁴Yahuuda yehi haaldoyi e hooreebé yottinoobe sadaka e hayboobe Suudu Dewal Mawndu nduu no o wadira lisaa e juude mum'en. ⁵Be ceyii, be podani mo be njeenan mo kaalisi. ⁶O jabi, omo fiya dabare no o jammbortoo lisaa tawa yimbe bee kumpitaaki.

Haala lanndinanaade hiraande iidi Paska

⁷Iidi mo buuru yuufinaaka, nde be mboownoo hirsude jawfi Paska ndee, yottii. ⁸Nden lisaa neli Piyeer e Yuhanna, wii dum'en:

—Njehee lanndinanee en hiraande iidi Paska faa jaamen.

⁹Be lamndii mo:

—Hoto njid-daa min lanndinoyoo nde?

¹⁰O wii be:

—Yeewee, so on naatii ngeenndi ndii, on kawran ton e gorko, ana roondii mbulku ndiyam. Njokkee e makko faa e galle do mo naatata doo, ¹¹mbiyon jom galle oo: «Moobbo wii suudu hondu jaamdata e taalibaabe mum bee hiraande iidi Paska?» ¹²O hollan on sooro manngo paraango, ton lanndinanto-don en dum.

¹³Be njehi, be tawri hono no o wii be nii, be lanndinii hiraande Paska ndee.

No lisaa hiirtidori e taalibaabe mum hiraande iidi Paska

¹⁴Nde wakkati oo yottinoo ndee, o joodfi kanko e sappo e didon bee. ¹⁵O wii be:

—Mido yidi jaamndude e mon sanne hiraande Paska ndee, gila mi torraaka. ¹⁶ Sabi mido wiya on: mi hiirtataako nde kasen faa jannnde nde nde tabiti ley Laamu Laamdo.

¹⁷ O bami horde, o yetti Laamdo, o wii:

—Nangee dum, peccee dum e hakkunde mon ¹⁸ sabi mido wiya on: mi yarataa peguujam kasen faa nde Laamu Laamdo waroyi.

¹⁹ Kasen, o bami buuru, o yetti Laamdo, o helti, o hokki 6e, o wii:

—Dum yo terde am cakkiraafe kammar mon, ngadee dum faa miccito-don kam.

²⁰ Hono non duu, nde 6e tilii hiraande ndee, o bami horde peguujam, o hokki 6e, o wii:

—Ndee doo horde woni aadi keyri. Aadi ndii tabintiniraama yiyyam am njupportoodam saabe mon. ²¹ Kaa jammbotoodo kam oo ana jaamda e am e la'al gootal. ²² Waajibi 'Bii Neddo dalira aduna no fodiranaa nii. Kaa bone woodanii jammbotoodo mo oo!

²³ Hedde ebe lamndondira hakkunde mabbe homo e mabbe gollata oo golle.

No lisaa waynorii taalibaabe mum 6ee

²⁴ Nii taalibaabe bee ndarii ana njeddondira hakkunde mum'en homo buri teddude.

²⁵ Isaa wii 6e:

—Kaanankoobe ana ndonna laamu mum'en dow leji mum'en. Jom'en doole e mabbe bee duu ana njidi noddireede sooninkoobe. ²⁶ Kaa onon, wanaa non dum laatortoo hakkunde mon. Ko kaan-don laataade dee, furdo teddude e mon yo laato hono cukalel, ardiido laatoo hono golloowo. ²⁷ Homo buri teddude, joodiido faa jaama naa battinoowo jaamdu? Wanaa jaamoowo oo naa? Kaa miin, mido wa'i hakkunde mon no battinoowo jaamdu nii.

²⁸ Onon ngoni wonduse e am e ley ko koro am ittetee koo fuu. ²⁹ Kammari dum, miin duu, mi hokkii on laamu no Baabiraado am hokkiri kam laamu nii, ³⁰ faa jaamden, njarden e la'al am ley laamu am, njoodo-don e dow joodorde kaanankoobe, caron cuudi baaba Israa'iila sappo e disi dii.

³¹ Simon, Simon, Iibiliisa jaagike faa seda on no alkama sedirtee nii. ³² Kaa mi jaaganike ma pati goondinal maa mursee. Aan, so a wartii e am, ngadaa e sakiraabe maa bee semmbe.

³³ Piyeer wii mo:

—Kalfaafo, mi lanndinike nabdeede e maa kasu e wardeede e maa!

³⁴ Kaa lisaa wii:

—Piyeer, mido haalane: fade ndontoori jogginde hannde a wiyan a anndaa kam cili tati.

³⁵ O wii 6e kasen:

—Nde nelunoo-mi on rafi dannga e mbasu e pade, won ko jaki on naa?

Be mbii:

—Walaal!

³⁶ O wii 6e:

—Jooni kaa, jogiido dannga 6ama, jogiido mbasu nabora, mo walaa kaafaawi, sootta saaya mum sooda ngooti. ³⁷ Sabi ana winndii mi hiisodete e bon6e.* Mido wiya on: ana tilsi dum hewtoo kam. Ko cappanaa-mi koo fuu goondan.

³⁸ Be mbii:

—Kalfaafo, kaafaaje disi annii!

O wii 6e:

—Heyii!

No lisaa jaagorii Laamdo dow waamnde haayre Jaytun

³⁹ lisaa yalti, fa'i waamnde haayre wiyyeteende Jaytun no o woowiri nii. Taalibaabe makko bee njokki e makko. ⁴⁰ Nde o yottinoo ndee, o wii 6e:

—Nduwee pati on ceyte.

⁴¹ Caggal dum, o towtiri 6e ko waarata e wedannde haayre, o dicci, omo duwoo, ⁴² omo wiya:

—Baaba, so a muuyii, wodfinam ndee horde bone. Kaa pati laatoo sago am, laatoo sago maa aan!

* 22:37 Esaaya 53.12

⁴³Oon wakkati fuu, malaa'ika iwrudo dow kammu banngani mo, hokki mo semmbe. ⁴⁴O ruubi faa walaa seese, o beydii tekkinde duwaawu makko, nguli makko ana tobbä e leydi no tobbä yiiyam nii. ⁴⁵Nde o tiliiduwaade ndee, o wifitii e taalibaabe makko bee, o tawi ebe daanii saabe terde baatude. ⁴⁶O wii be:

—Kodum daanoto-don? Immee nduwo-don, pati on ceyle!

No Iisaa nanngiraa

⁴⁷Omo e haala kaa faa jamaa wari. Biyeteedo Yahuuda, gooto e sappo e didon bee, ardiibee. Yahuuda battitiis Iisaa faa buuccoo dum. ⁴⁸Iisaa wii mo:

—Yahuuda, buccaango njamborto-daa Bii Neddo oo naa?

⁴⁹Nde wondube e Iisaa bee njii ko wadata koo ndee, mbii:

—Kalfaado, min coppa be kaafaaje naa?

⁵⁰Non gooto mabbe soppi golloo Jottinoowo Sadaka Mawdo tayi nowru mum jaamuru. ⁵¹Iisaa jaabii, wii:

—Daldee niil!

O memi nowru kaadime oo, o sellini dum. ⁵²Iisaa haalani warbe nanngude dum bee, mawfee ee e hooreebe yottinoobe sadaka e hayboobe Suudu Dewal Mawndu bee, wii:

—Ko ngardu-don e kaafaaje e cabbi faa nanngon kam hono mi janooowo? ⁵³Nannde fuu mido wondunoo e mon ley Suudu Dewal Mawndu nduu, on pawaali e am junngo. Kaa jooni yo wakkati mon, jooni yo wakkati mo nimre laamtoo.

No Piyeer wadi so yankiri Iisaa

⁵⁴Be nanngi Iisaa, be ngusi dum faa ley galle Jottinoowo Sadaka Mawdo. Piyeer jokkitii mo fali daawre hakkunde mabbe. ⁵⁵Yiite hubbanooma hakkunde daalaare galle oo, Piyeer wari jooodii e joodiibe ton bee. ⁵⁶Kordoo gooto yii omo fewti e fooyre ndee, taykitii mo faa gasi, wii:

—Oo duu e makko wondunoo.

⁵⁷Nii Piyeer yeddi mo, wii:

—Banndam debbo, mi anndaa mo fey.

⁵⁸Nde booynoo seeda, goddo yiil mo, wii:

—Aan duu e maabbe njeye-daa!

Piyeer wii oon:

—Gido, mi jeyaaka e mabbe!

⁵⁹Faa wadi leer caggal mum, goddo kasen immini haala kaa, wii:

—Tayoral, kanko duu omo wondunoo e makko, sabi o Galilinke.

⁶⁰Piyeer jaabii, wii:

—Gido, mi faamataa ko kaalataa koo!

O tilaaki haalde, faa ndontoori joggini. ⁶¹Nden Iisaa yeecitii, yeewi Piyeer. Non Piyeer miccitii konngol ngol Iisaa haalannoo dum ngol: «Fade ndontoori jogginde hannde, a wiyan a anndaa kam cili tati.» ⁶²O yalti sella, o darii omo woya faa omo heppiya.

No mawbe diina cariri Iisaa

⁶³Yimbe nanngube Iisaa bee ndarii ana njaayra dum, ana piya dum. ⁶⁴Be cuddi yeeso makko, ebe lamndoo mo, ebe mbiya:

—Annditin homo fii maa!

⁶⁵Hedde ebe mbiya mo bihiile bonde.

⁶⁶Nde weetunoo ndee, waalde Saahiiibe ndee hawriti, dum woni mawbe lenol ngol e hooreebe yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya. Iisaa waddaa yeeso mabbe. ⁶⁷Be mbii dum:

—So aan woni Almasiihu oo, haalan min.

O wii be:

—Fay so mi wii on non, on njabataa. ⁶⁸So mi lamndike on duu, on njabataako. ⁶⁹Kaa gila jooni, Bii Neddo oo jooodoyto jaamo Laamdo, Jom Baawde oo.

⁷⁰Be fiuu be mbii:

—Ndennoo a Bii Laamdo naa?

O wii 6e:

—No mbii-don nii.

⁷¹Be mbii:

—En kaajaaka seedee hankasen, nde wonnoo o haaldii hunduko makko, en fuu en nanii!

23

No Pilaatu lamndorii lisaa

¹Caggal dum, waalde Saahii6e ndee fuu immii, nabi lisaa to Pilaatu goforneer oo. ²Be ndarii ebe ngullanoo mo, ebe mbiya:

—Min tawii oo ana jirkita lejol amen, ana hada dum yobude kaananke Roma oo lampo, ana wiya hoore mum yo Almasiihu, dum woni kaananke.

³Pilaatu lamndii mo, wii:

—Aan woni kaananke Yahuudiyanoo6e oo naa?

O jaabii, o wii:

—No mbii-daa nii.

⁴Pilaatu ja6bitii, wii hooree6e yottino6e sadaka e jamaa oo fuu:

—Mi yiyaali e makko daliili fuu ko jukkata mo.

⁵Kaa 6e cattini e haala ma6be faa sanne, ebe mbiya:

—Ko o waajotoo koo ana murtina yim6e ley leydi Yahuudiya fuu, gila Galili to o fuddiri too faa doo.

⁶Nde Pilaatu nanunoo dum ndee, lamndii yalla o Galilinke naa? ⁷O faami lisaa e laamu Hirudus iwata, o neldi dum Hirudus. Sabi e ley den jalaade tawi Hirudus ana Urusaliima.

⁸Nde Hirudus yii lisaa ndee, weltii hen sanne, sabi booyii omo yidi yiide dum saabe ko mo nannoo e mum koo. Kasen duu omo yeloo yiide dum ana wada kaayde. ⁹O lamndii dum lamndi keewdi, kaa lisaa jaabaaki fay huunde. ¹⁰Hooree6e yottino6e sadaka e dunkee'en Sariya ndarii don, ana ngullanoo mo ko mbaawi fuu. ¹¹Hirudus duu hoyni mo, jaayri mo, kajum e sordaasi'en mum, boorni mo saaya lobba, neltiri mo Pilaatu. ¹²Nannde mum Pilaatu e Hirudus laatii gidira6e, arannde 6e honnondirno6e.

No lisaa sariraa yo bareeteed

¹³Pilaatu noddi hooreefie yottino6e sadaka e mawbe bee e yim6e fuu, ¹⁴wii dum'en:

—On ngaddanii kam oo nedso jirkitoowo yim6e. Mi lamndike mo yeeso mon, kaa ko ngullaniri-don mo koo fuu, mi yiyaali hen daliili ko jukkata mo. ¹⁵Hirudus duu yiyaali e makko fay huunde, sabi o neltirii en mo. Anndee, oo gorko wadaali fay huunde ko warata dum. ¹⁶Ndennoo, mi fiyan mo, mi yoppita mo. [¹⁷*]

¹⁸Be fuu 6e ngullidi daande wootere, 6e mbii:

—War mo, njoppitanaa min Barabas!

¹⁹Barabas nee yo uddiranoo6o kasu saabe murtere wadunoonde e ngeenndi ndii, e saabe war-hoore. ²⁰Pilaatu haaldi e ma6be cilol didabol dow yifude yoppitinde lisaa, ²¹kaa 6e ndarii ebe ngulla, ebe mbiya:

—Tontu mo! Tontu mo e legal bardugal!

²²Pilaatu wii 6e tatabol:

—Kodum o wadi ko boni? Mi yiyaali e makko daliili fuu ko haani warde mo! Ndennoo, mi fiyan mo, mi yoppita mo.

²³Kaa 6e beydii wullude gullaali mawdi, ebe mbiya o tontee. Gullaali ma6be dii njaalii Pilaatu, ²⁴o fellisi wafande 6e ko 6e jaagii koo. ²⁵O yoppitani 6e mo 6e jaagii yoppitee oo, oon yo uddiranoo6o kasu saabe murtere e war-hoore. Kaa lisaa, o wadi dum e juudee ma6be, faa 6e ngada dum ko welii 6e.

No lisaa tontiraa dow legal bardugal

* ^{23:17} E dereeji booydi dii, yoga ana biedy aaya 17:Nde wonnoo ana tilsi e Pilaatu iidi Paska fuu yoppitana 6e kasunke gooto.

²⁶ Nde be nabata mo ndee, be nanngi gorko Sireenanke biyeteedo Simon, iwrudo ley ladde. Be mbakkini dum leggal bardugal ngal faa jokka e caggal lisa. ²⁷ Yimbe heewbe njokki hen. Rewbe duu ana hakkunde mabbe, ana mboya no dum foti mettude dum'en.

²⁸ Lisa yeccitii rewbe bee, wii dum'en:

—Rewbe Urusaliima, pati mboye kam, mboye ko'e mon e biibbe mon! ²⁹ Sabi jalaadee ngaran nde yimbe mbiyata: «Rewbe rimarbe e deedid di caawaali abada e endi di muyninaali, mbelii hoore!» ³⁰ Nden, yimbe mbiyan baamle kaaye caama dow mum'en, mbiya tule cudda dum'en. ³¹ Sabi so be ngadii nii gila cabal ngal keccal, hono laatotoo so ngal yoorii?

³² Be nabidi e lisa yimbe didon yanoobe. Been duu yo wareteebe. ³³ Nde be njottinoo nokku biyeteedo Laalagal Hoore ndee, be tonti mo e leggal bardugal, kanko e yanoobe didon bee, gooto jaamo makko, goddo oo nano makko. ³⁴ O wii:

—Baaba, yaafa be sabi be anndaa ko be ngadata.

Nii be pecciri kaddule makko urwa. ³⁵ Yimbe ndarii don ana yeewa. Hooreebe bee duu ndarii ana njaayra mo, ana mbiya:

—O biltii wobbe, o bulta hoore makko so o Almasiihu, Cubaado Laamdo oo!

³⁶ Sordaasi'en bee duu njaayri mo, ngaddani mo biineegiri, ³⁷ ana mbiya:

—So aan woni kaananke Yahuudiyankoobe oo, biltu hoore maa!

³⁸ Tawi ana winndii e tiimde hoore makko: OO YO KAANANKE YAHUUDIYANKOO'BE.

³⁹ Gooto e yanoobe didon tontidaabe e makko bee ana juu mo, ana wiya:

—Wanaa aan woni Almasiihu naa? Biltu hoore maa, mbiltaa min minen duu!

⁴⁰ Kaa goddo oo jahii e oo too, wii:

—A hulataa Laamdo naa? Aan e makko fuu, on potu jukkungo. ⁴¹ Enen, en kebii ko kaandu-den, jukkeede men yo goonga jaati, sabi ko ngollu-den tan njobete-den. Kaa kanko, o wadaali fay huunde ko dagaaki.

⁴² Caggal dum, o wii:

—Lisa, miccito-daa kam so a laatitike kaananke.

⁴³ Lisa wii mo:

—Mido haalane goonga: hannde jaati a wondoyan e am ley alienne.

Haala maayde lisa

⁴⁴ Wakkati hakkunde naange, nimre wadi e leydi ndii fuu faa wakkati yamnde tati kiikiide, ⁴⁵ naange nibbi, heedodee faliinde ley Suudu Dewal Mawndu ndee seekii, laatii taye didi. ⁴⁶ Lisa wulli wullaango manngo, wii:

—Baaba, mi tummbii yonki am kii e junngo maa.

O haali dum tan, o dali aduna. ⁴⁷ Nde hooreejo sordaasi'en oo yii ko wadi koo ndee, yetti Laamdo, wii:

—So goonga nii, oo neddo yo pooccitiido!

⁴⁸ Jamaa garnoodo yeewde oo fuu, nde yiinoo ko wadi koo ndee, wirfitii terde mum ana mbaati. ⁴⁹ Kaa anndube mo bee fuu, ndarii to toowti ana yeewa. Rewbe jokkunoobe e makko gila leydi Galili bee ana e mabbe.

No tew lisa wadira e yanaande

⁵⁰⁻⁵¹ Gorko gooto ana jeyaa e waalde Saahiibe ndee, ana wiyyee Yuusufu. Omo iwa Arimiatiya, ngootiri e geelle leydi Yahuudiy. O gorko moyyo, pooccitiido, omo doomunoo banngugol Laamu Laamdo oo. O tawdaaka e waalde Saahiibe ndee haala e golle. ⁵² O yehi to Pilaatu, o ndaardi dum tew lisa, ⁵³ o jippini dum leggal bardugal ngal, o fiili dum e kasanke, o wattii dum e yanaande asaande ley haayre, do fay gooto meedaali watteede. ⁵⁴ Dum hawri e jannde lanndinal tawi jalaande fowteteende badike fuddude.

⁵⁵ Rewbe wondunoobe e lisa gila Galili bee njokki e Yuusufu, njii yanaande ndee e no o wattiraa ley mayre, ⁵⁶ kooti, moyyinoyi nebameejii uurooji.

Caggal dum, be powti jalaande fowteteende no yamiroore ndee wiiri nii.

24

No Isaa immintiniraa

¹Beetee law jiannde alan, be pahi to yanaande too, tawi be naborii nebameeji uurooji di be moyyinnoo dii. ²Be tawi haayre ndee tallitaama, ittaama e damal yanaande ndee, ³kaa nde be naatunoo ndee, be tawaali ton tew Isaa, Moobbo oo. ⁴E ley no hakkille mabbe jirkitorii nii, worbe dicon ndarii yeeso mabbe, ana boornii kaddule jalbooje. ⁵Nii kulol nanngi be, be tuggi tiide mabbe e leydi. Oon wakkati worbe bee mbii be:

—Ko saabii so odon tewta guurdo hakkunde maaybe? ⁶O walaa doo, o immitike. Miccitee ko o haalannoo on leydi Galili koo ⁷nde o wii: «Ana tilsi Bii Neddo oo wadee e juude luuttoobe, tontee e leggal bardugal, immitoo jiannde tatabere.»

⁸Nii be miccitii haala lisaa kaa. ⁹Be iwi to yanaande too, be mbirfitii be kaalanoyi dum sappo e go'o bee e wobbe bee fuu. ¹⁰Been rewbe ngoni: Mariyama mo Magdala e Yowanna e Mariyama inna Yaakuuba. Kambe e rewbe wondunoobe e mabbe bee kaalan dum nelaabe bee. ¹¹Nelaabe bee njogorii haala mabbe kaa yo meere, calii goondinde be, ¹²kaa Piyeer immii, dogani yanaande ndee. Nde o yuurninoo ndee, kasanke oo tan o yii. Caggal dum, o hooti galle mabbe, o bemmbaado saabe ko wadi koo.

No Isaa banngirani taalibaabe mum dicton dow laawol Emmayus

¹³E oon jaloomajaati, dicon e taalibaabe bee nanngi laawol wuro wiyyeteengo Emmayus. Hakkunde ngoon wuro e Urusaliima ana waara e kilooji sappo e go'o. ¹⁴Ebe ngaajodoo ko wadi koo fuu. ¹⁵E ley gaajaate mabbe dee ebe ndokkondira hakkillaaji, nii lisaa e hoore mum hewtii be, waddi e mabbe jaadal. ¹⁶Kaa heedoode wadfaa e gite mabbe pati be anndita mo. ¹⁷O wii be:

—Kodum ngaajoto-don e laawol mon ngol?

Non be ndarii, terde mabbe mbaati. ¹⁸Gooto e mabbe biyeteedo Kiliyopas jaabii mo, wii:

—Aan tan gooto woni kodo ley Urusaliima mo anndaa ko wadi e ley jalaadee koo naa?

¹⁹O wii be:

—Kodum?

Be mbii mo:

—Ko wadi e lisaa Nasaraatunke oo koo. O annabaajo, jom baawde ley haala makko e golle makko yeeso Laamdo e yimbe fuu. ²⁰Kaa hooreeb e yottinoobe sadaka e mawbe men ngadi mo e juude laamu yalla omo jukkee jukkungo maayde, tonti mo e leggal bardugal. ²¹Miden njikkunoo kanko soottitotoo Israa'iila. Hannde woni jalooma tatabo ko dum wadi. ²²Kasen, yoga e rewbe amen kaaynii min. Be njehi to yanaande too beetee law, ²³be tawaali ton tew makko, be ngarti, be mbii malaa'ika'en bannganii be, mbii omo wuuri. ²⁴Caggal dum, yoga e wondiibe amen njaabe to yanaande too bee, tawri no rewbe bee mbiiri nii, kaa kanko e hoore makko, be njyaali mo.

²⁵Oon wakkati lisaa wii be:

—Hey onon famarbe hakkille! Booyii on ngoondinaali haala annabaabe! ²⁶Wanaa ana tilsi Almasiihu torree, naata e teddungal mum naa?

²⁷Nden o famminni be ko Binndi dii fuu kaali haala makko, gila e Tawreeta Muusaa faa e dewte annabaabe bee.

²⁸Nde be paandii wuro ngo be immanii ngoo ndee, lisaa wadi hono o anniyyido bettaade nii. ²⁹Nii be jaagii mo, be mbii:

—Heddoda e amen, sabi hiirii, jemma warii.

O jokki e mabbe, o jippanii be. ³⁰Nde be njoodinoo ebe jaama ndee, o bami buuru, o yetti Laamdo, o helti buuru oo, o hokki be. ³¹Non gite mabbe peerti, be annditi mo. Don e don o iwi e gite mabbe. ³²Gooto fuu darii ana wiya goddo:

—Nde o haaldata e men e laawol ngol omo fammina en Binndi dii ndee, wanaa gerde men suubii naa?

³³Don e don, be immii be mbirfitii Urusaliima, be tawtoyi ton sappo e go'o bee e wondiibe mum'en ana kawriti. ³⁴Been mbii:

—Goonga, Kalfaado men Iisaa wuurtii, o bannganii Simon.

³⁵Difon bee duu njantani 6e ko wadunoo e laawol mum'en, e no annditiri mo nde o helti buuru ndee.

No Iisaa banngirani taalibaabe mum sappo e go'o 6ee

³⁶Be tilaaki haalde, faa Iisaa e hoore mum darii hakkunde maabbe, wii 6e:

—Onon e jam!

³⁷Be kuli, 6e demyii, 6e miili ko 6e njii koo yo mbeelu. ³⁸Non o wii 6e:

—Ko hulgini on? Ko saabii so odon miila dii miilooji e berde mon? ³⁹Yeewee juude am e koyde am, dum miin jaati. Memee kam, yeewon. Sabi mbeelu walaa tew, walaa gi'e no am nii.

⁴⁰Nde o haalata dum ndee, o holli 6e juude makko e koyde makko. ⁴¹Nde wonnoo 6e ndonkii goondinde saabe seyo e kaayde, o wii 6e:

—Odon njogii doo ko jaametee naa?

⁴²Be ngaddani mo tayre liingu cahaado, ⁴³o nanngi nde, o jaami yeeso maabbe.

⁴⁴Caggal dum, o wii 6e:

—Ko Tawreeta Muusaa e dewte annabaabe e Jabuura cappii e am koo fuu, ana tilsi dum goonda. Dum jaati woni ko kaalannoo-mi on nde ngondunoo-mi e mon ndee.

⁴⁵Oon wakkati, o udditi hakkillaaji maabbe, yalla ebe paama Binnadi dii. ⁴⁶O wii 6e:

—Ana winndii Almasiihu oo torrete faa maaya, immitoto hakkunde maaybe jalooma tatabo. ⁴⁷Ana winndii kasen: saabe makko leji dii fuu ooynante faa tuuba, keba yaafaamuya luutti. Dum ana fudda gila Urusaliima. ⁴⁸Onon ngoni seettotoobe kulle dee!

⁴⁹Miin, mi neldan on ko Baabiraado am fodi koo fuu. Kaa keddee e ngalluure ndee, faa nde baawde gonde dow dee njippii e mon fuu.

No Iisaa yabbiniraa dow kammu

⁵⁰Iisaa nabi be faa hedde Baytaniya, hunci juude, duwanii 6e. ⁵¹Do o duwantoo 6e doo, o seerti e maabbe, o yabbinaa dow kammu. ⁵²Be cujidani mo, caggal dum, 6e mbirfodii Urusaliima e seyo manngo. ⁵³Wakkati fuu ebe tawee ley Suudu Dewal Mawndu nduu, ebe njetta Laamdo.

Linjiila Iisaa Ngeđu Yuhanna

No Konngol Laamdo laatorii nedđo

¹E puccdoode biyeteedo Konngol ana woodi. Biyeteedo Konngol oo ana wondi e Laamdo, o Laamdo. ²Omo wondi e Laamdo gila puccdoode. ³E makko Laamdo tagiri huunde fuu. Fay huunde e ko woodi koo, tagaaka so wanaa e makko. ⁴E makko nguurndam woni, dam nguurndam laatanii yimbe fooyre. ⁵Fooyre ndee ana yaayna ley nimre. Nimre ndee waawaa njifude nde.

⁶Wadiino e wakkati, Laamdo nelii nedđo biyeteedo Yaaya. ⁷O seedee gardo haalde haala ndeen fooyre oo, yalla yimbe fuu ana ngoondinira saabe haala makko kaa. ⁸Wanaa kanko woni fooyre ndee, kaa o seedee gardo haalde haala mayre oo. ⁹Kayre woni fooyre goongaraare warnde ley aduna faa yaaynana yimbe fuu.

¹⁰Biyeteedo Konngol oo ana ley aduna, kanko woni tagudo aduna oo, kaa aduna oo annditali mo. ¹¹Mo warii e lejol makko, kaa lejol makko jařbaaki mo. ¹²Kaa jařbiibe mo so ngoondini mo bee, o hokkii dium'en baawde laataade ſibbe Laamdo. ¹³Been yo rimraabe ko wanaa muuyo terde, ko wanaa muuyo gorko, kambe fe rimraabe iwrude to Laamdo.

¹⁴Konngol ngol laatii nedđo. Oon hodidi e meeden, o keewdo hinnee e goonga. Min njii teddeengal makko, teddeengal hono ngal Bajjo heřata e baam mum.

¹⁵Yaaya seettanike mo, eewnii, wii:

—Kanko woni mo kaalannoo-mi on haala mum oo, mbii-mi: «Caggal am ardiido kam waran, sabi omo woodi gila mi tagaaka.»

¹⁶No hinnee makko foti heewde, en fuu en kefii, hinnee dow hinnee. ¹⁷Saabe Muusaa kefir-den Sariya, kaa hinnee e goonga saabe lisaa Almasiihu hefiraa. ¹⁸Fay gooto yiyaali Laamdo abada. Jonnoo, Bidđo bajjo gonduso e Baabiraado oo, kajun humpiti en mo.

No Yaaya waajorii

¹⁹Yahuudiyankoođe Urusalima neli Lewinkoođe* e yottinoobe sadaka to Yaaya lamndo kajum woni homo. ²⁰O jaabii fe ko selli:

—Miin, mi wanaa Almasiihu.

²¹Be lamndii mo, fe mbii:

—Aan, a homo? A annabi Iliyaasa naa?

O wii:

—Mi wanaa.

Be mbii:

—A Annabaajo oo naa?

O jaabii:

—Mi wanaa!

²²Be mbii mo:

—A homo indennoo? Haalan min ko min kaaltanoya nelube min bee. Ko njogori-daa hoore maa?

²³O jaabii, o wii:

—Miin woni «ooynotodo ley ladde jeereende so ana wiya: moyy'intinee laawol Joomiraado»,† hono no annabi Esaaya wiiri nii.

²⁴Nelaabe bee to Farisa'en iwrī. ²⁵Be lamndii mo:

—Ko saabii so ada loota yimbe lootagal batisima, tawi a wanaa Almasiihu a wanaa Iliyaasa a wanaa Annabaajo oo?

²⁶Yaaya jaabii fe, wii:

* 1:19 Yimbe lejol Lewi ngonnoo humaniibe golle dewal Laamdo gila e jamaanu Muusaa.

† 1:23 Esaaya 40.3

—Miin, mido batisira ndiyam, kaa won dariido hakkunde mon mo on anndaa. ²⁷ Kanko, o waran caggal am. Miin, mi fotaa fay e humtude boggi pade makko.

²⁸ Dum wadii Baytaniya ootoo bannge maayo Urdun, do Yaayaa batisannoo doo.

²⁹ Janngo mum, Yaayaa yii lisaa ana wara e mum, wii:

—Annii, njawdiri Laamdo ndoondotoondi luutti aduna. ³⁰ Dum woni ko mbiinoo-mi e makko: «Neddo waran caggal am, ardiido kam, sabi omo woodi gila mi tagaaka.» ³¹ Miin, mi anndaano mo, kaa mi warii mido batisira ndiyam yalla omo banngana Israa'iilankooбе.

³² Yaayaa seettii, wii:

—Mi yii Ruuhu hono wuugaandu ana jippoo iwde dow kammu faa hodii dow makko.

³³ Miin, mi anndaano mo. Kaa neldo kam mi batisira ndiyam oo, kajum wii kam: «Oon mo njiyatuu Ruuhu ana jippoo dow mum oo, kajum woni batisiroowo Ruuhu Ceniido.» ³⁴ Miin, mi yii, mi seettike kanko woni 'Bii Laamdo.

No Isaa suborii taalibaabe mum aranndeебе

³⁵ Janngo mum kasen Yaayaa ana dardii e taalibaabe mum didon. ³⁶ O yii Isaa ana bettoo, o wii:

—Annii, njawdiri Laamdo!

³⁷ Taalibaabe didon bee nani ko o haali koo, njokkitii Isaa. ³⁸ Isaa yeccitii, yii ebe njokki e mum, wii бе:

—Kodum tewtaton?

Be njaabii, бе mbii:

—Rabbi (dum woni «Moobbo»), hoto njoodoto-daa?

³⁹ O wii бе:

—Ngaree yeeweel!

Nden бе ngari, бе njii do o joodotoo doo. Be ngondi e makko oon jalooma. Dum wadii wakkati kiikiye.

⁴⁰ Andire mijii Simon Piyeer oo yo gooto e didon nanbe haala Yaayaa so njokkitii Isaa bee. ⁴¹ Mawniiko Simon o adii fuu hawrude, o wii dum:

—Min njii Almasiihu.

(Dum woni Cubaado.)

⁴² O naabi dum to Isaa. Isaa yeewi Simon, wii dum:

—Aan, Simon бии Yuhanna mbiyete-daa, caggal jooni a innditirte Kefas.

(Kefas e Piyeer fuu gootum. Maanaa majjum yo haayre.)

⁴³ Janngo mum, Isaa anniyii yaade Galili. O hawri e Filipa, o wii dum:

—Jokkam!

⁴⁴ Filipa ana jeyaa Baytisayda, ngalluuure nde Andire e Piyeer fuu njeyaa e mum ndee.

⁴⁵ Filipa hawri e Natanayel, wii dum:

—Min tawii mo haala mum winndaa ley Tawreeta Muusaa e ley dewte annabaabe oo. O Isaa Nasaraatunke бии Yuusufu oo.

⁴⁶ Natanayel wii mo:

—Ko moyyi ana waawi iwrude Nasaraatu naa?

Filipa jaabii mo:

—War yeeuw!

⁴⁷ Isaa yii Natanayel ana feewi dum, wii:

—Oo yo Israa'lilanke jaati, kutee fuu walaa e makko.

⁴⁸ Natanayel wii mo:

—Hoto anndu-daa kam?

Isaa jaabii mo, wii:

—Mi yii ma ley ibbi gila Filipa noddaali ma.

⁴⁹ Natanayel jaabii, wii:

—Moobbo, a 'Bii Laamdo, a kaananke Israa'iila.

⁵⁰ Isaa jaabii mo, wii:

—Saabe mi wii mi yii ma ley ibbi koo tan ngoondinir-daa naa? A yiyan ko buri dum haaynaade.

⁵¹ Nden o wii Natanyel:

—Mido haalana on goonga: on njiyan kammu ana udditoo, on njiyan malaa'ika'en Laamdo ana yjabba ana njippoo dow Bii Neddo.

2

No Iisaa wadiri haaynde ley kuurtungu

¹ Balde didi caggal mum, kuurtungu wadi ley ngallure wiyyeteende Kaana ley leydi Galili. Inna Iisaa ana tawanoo ton. ² Iisaa e taalibaabe mum duu noddaama ngara kawra e kuurtungu oo. ³ Nde peguujam mabbe timmunoo ndee, inna Iisaa wii:

—Be ngalaal peguujam.

⁴ Iisaa jaabii mo, wii:

—Tama aan haalanta kam ko kaan-mi wafude? Wakkati am yonaali tafon.

⁵ Inniiko wii gollooobe bee:

—Ko o yamiri on fuu, ngadon.

⁶ Kaaye jeegom, asiide faa laatii hono pakaaje mawde do Yahuudiyankoofe lootetee faa labbinnee banngal diina, ana ngonnoo ton. Honde fuu ana naanna bulki sappo ndiyam.

⁷ Iisaa wii be:

—Kebbinee pakaaje dee ndiyam.

Be kebbini de faa de keewi. ⁸ O wii be:

—Jooni kaa, nedee naabanee hooreejo kuurtungu oo.

Be nabii. ⁹ Nde hooreejo oo meedunoo ndiyam mbaylitaad dam peguujam dam ndee, annditali to dam ittaa. Kaa gollooobe nedube ndiyam dam bee ana anndi. O noddi jommbaajo gorko oo, ¹⁰ o wii dum:

—Yimbe fuu peguujam mbeldam mboowi adoraade. Nde yimbe cigirii, nden dam welaa dam yaretee. Kaa aan, ada resi mbeldam dam faa jooni.

¹¹ Nii Iisaa golliri haaynde mum aranndeere ley ngallure Kaana ley leydi Galili. O banngini baawde makko, taalibaabe makko bee ngoondini mo. ¹² Caggal dum, o iwi Kaana, o yehi ngallure wiyyeteende Kafarnahum, kanko e inniiko e mijiraabe makko e taalibaabe makko. Be paabi ton balde seeda.

No Iisaa ribbirjaagotoobe ley Suudu Dewal Mawndu

¹³ Nde iidi Yahuudiyankoobe biyeteedo Paska oo badinoo ndee, Iisaa yabbiti Urusaliima.

¹⁴ O tawi ley daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu julaabe ga'i e baali e soottoobe buugaaji, kajum e weccoobe kaalisi ana njoodsi. ¹⁵ O nanngi boggi, o sowi, o ribbi be fuu be njalta Suudu Dewal Mawndu nduu, kambe e gal'i mabbe e baali mabbe. O sankiti kaalisi weccoobe, o hippi taabe mabbe. ¹⁶ O wii soottoobe buugaaji bee:

—Ittee dum doo, pati ngaddee suudu Baabiraado am nduu soottirdu.

¹⁷ Taalibaabe makko bee miccitii ko Binndi dii mbii koo:

«Jilli suudu maa laatanike kam sugulla.»*

¹⁸ Nden hooreebe Yahuudiyankoobe mbii mo:

—Haaynde honde kollataa min ada foti wafude ko ngad-daa koo?

¹⁹ Iisaa jaabii be, wii:

—Ngurjinee Suudu Dewal nduu. So on ngurjinii ndu, on njiyan mido mahitoo ndu ley balde tati.

²⁰ Be njaabii mo:

—Nduu suudu mahiraama duubi capande nay e jeegom. Dee aan, a mahitoto ndu ley balde tati naa?

²¹ Kaa Iisaa hooree mum wappiri suudu nduu. ²² Nde Iisaa wuurtunoo ndee, taalibaabe mum bee miccitii o haaliino dum. Be ngoondini ko Binndi dii mbii koo e konngol o haalnogol.

²³ Nde Iisaa fabboynoo Urusaliima iidi Paska ndee, heewbe ngoondini mo saabe njii kaayde de o wadi dee. ²⁴ Kaa Iisaa hoolaaki be faa hokkita be hooree mum, sabi omo anndi be

* 2:17 Jabuura 69.10

fuu. ²⁵ O hasindinaa fay gooto seettanoo mo ko woni e yimbe, nde wonnood omo humpitii ko woni e bii-aadama.

3

No Iisaa haaldiri e Nikodemus

¹Won gorko Farisanke biyeteedo Nikodemus, gooto e hooreebe Yahuudiyankoobe. ²Oon gorko yehi to Iisaa jemma, wii dum:

—Moobbo, miden anndi a jannginoowo iwrudo to Laamdo, sabi fay gooto waawaa wadufde hono kaayde de ngadataa dee so Laamdo wondaa e mum.

³Iisaa jaabii mo, wii:

—Mido haalane goonga: fay gooto waawaa yiide Laamu Laamdo tawee rimtaaka kasen.

⁴Nikodemus wii mo:

—Hono mawdo waawiri rimbireede? Omo waawi naattude e reedu inniiko, o rimtee kasen naa?

⁵Iisaa jaabii:

—Mido haalane goonga: so wanaa neddo rimtiree ndiyam e Ruuhu so heba naatude e Laamu Laamdo. ⁶Ko bii-aadama rimata koo yo bii-aadama. Ko Ruuhu oo rimata koo yo ruuhu. ⁷Pati dum haayne saabe mi wii ma kinaa ndimite-don kasen. ⁸Henndu ana wibba do muuyiri fuu. Ada nana dillere mayru, kaa a anndaa to ndu iwri, a anndaa to ndu yahata. Hono non oon dimraado Ruuhu oo worri.

⁹Nikodemus wii mo:

—Hono hen dum laortortoo?

¹⁰Iisaa jaabii mo:

—Aan, jannginoowo ley Israa'iila oo fuu, a anndaa dum naa? ¹¹Mido haalane goonga: minen, ko min anndi min kaalata, ko min njii min ceettotoo, kaa onon, on njabataa seedaaku amen. ¹²On ngoondinaali nde kaalan-mi on haala kulle leydi ndee. Hono ngoondinirton so mi haalanii on haala kulle dow kammu? ¹³Fay gooto yabbaali dow kammu, so wanaa oon iwrudo dow kammu oo, dum woni Bii Neddo. ¹⁴Hono no Muusaa toowniri mboddi jakawalle ley ladde jeereende nii, so wanaa Bii Neddo oo duu toowniree hono non, ¹⁵yalla goondindo mo fuu ana heba nguurndam nduumiifam.

¹⁶Sabi Laamdo bamii ana yida aduna oo faa hokkitiri Biyum bajjo, yalla goondindo Bajjo oo fuu ana waasa naatude yiite, heba nguurndam nduumiifam.

¹⁷Laamdo neliraali Biyum oo e aduna faa Biyum oo saroo aduna oo. Ko mo neliraa dee, faa aduna oo hisira saabe makko. ¹⁸Goondindo mo fuu sarataake. Mo goondinaali fuu tilike sareede, sabi goondinaali Bii Laamdo bajjo oo.

¹⁹Sariya oo annii: fooyre warii e aduna, kaa yimbe, nimre cubii dow fooyre saabe golleeji mum'en bondi. ²⁰Bondo tagu yidaa fooyre, warataa e mayre, hulde pati golleeji mum bondi banngu. ²¹Kaa goongirante waran e fooyre yalla golleeji di wadiri saabe Laamdo dii ana bannga.

No Yaayaa seetorii kabaaru Iisaa

²²Caggal mum, Iisaa yaadi e taalibaabe mum leydi Yahuudiya. O fabbidi e mabbe ton, omo loota yimbe lootogal batistema. ²³Yaayaa duu ana batisa to Aynon too bannge Salim, sabi cewle ana keewi ton. Yimbe ana ngara ana mbatisse. ²⁴Tawi Yaayaa nannganooka tafon.

²⁵Taalibaabe Yaayaa bee njeddondiri e Yahuudiyanke haala laaful. ²⁶Be njehi to Yaayaa, be mbii dum:

—Moobbo, gorko gondunoodo e maa ootoo bannge maayo Urdun mo ceettani-daa oo, kanko duu omo batisa, yimbe fuu ana njaha to makko.

²⁷Yaayaa jaabii be, wii:

—Neddo waawaa hejude fay huunde so wanaa ko Laamdo hokki dum. ²⁸Onon e ko'e mon, on seedee'en am mi wii mi wanaa Almasiihu, kaa mido adii mo neleede.

²⁹Gaddanaado jommbaajo debbo, kajum woni jommbaajo gorko. Dammbidiido gorko oo

ana darii, ana hettindii. So o nanii daande jommbaajo gorko oo, o seyoto sanne. Nii seyo am ngoo hibbiri.³⁰ So wanaa kanko o toowa, so miin mi leyda.

³¹ Oon iwrudo dow, kajum tiimti yimbe fuu. Iwdo e leydi yo leydinke. Haalaaji mum duu yo haalaaji leydinkooji. Oon iwrudo dow kammu, kajum tiimti yimbe fuu. ³² Ko o yi e ko o nani o seettotoo, kaa fay gooto jabataa seedaaku makko. ³³ Oon jabudo seedaaku makko, sellini Laamdo yo goongirante. ³⁴ Oon mo Laamdo neli, ko Laamdo haali haaltata, sabi Laamdo hokkii mo Ruuhu mo walaa do haadi. ³⁵ Baabiraado oo ana yidi 'Biddo oo faa wadi huunde fuu e junngo makko. ³⁶ Goondindo 'Biddo oo, hebii nguurndam nduumiidam. Mo goondinaali 'Biddo oo, hebataa dam, tikkere Laamdo duu ana woodani dum.

4

No Iisaa haaldiri e Samariyanke debbo

¹ Farisa'en nanii wiyaama lisaa ana loota lootagal batisima ana heba taalibaabe faa buri Yaayaa. ² Tawi Iisaa e hoore mum kaa batisaali fay gooto. Taalibaabe makko bee tan mbatisannoo. ³ Nde Iisaa nannoo ko haalanoo e murn koo ndee, iwi leydi Yahuudiya, wirfittii leydi Galili, ⁴ kinaa o seeka leydi Samariya. ⁵ O wari e ngalluure Samariya wiyyeteende Sikar bannge ngesa nga Yaakuuba hokkunoo 6iyum Yuusufu ngaa. ⁶ Don bunndu Yaakuuba nduu woni. Iisaa joodii daande bunndu nduu faa joottinoo. Dum forrii e wakkati hakkunde naange. ⁷ Samariyanke debbo wari yoogude. Iisaa wii mo:

—Hokkam ndiyam, mi yara no!

⁸ Tawi taalibaabe makko bee njehii to ngeenndi too soodoyde jaamdu. ⁹ Debbo oo wii Iisaa:

—Haal! Hono aan, Yahuudiyanke, jaagorto-daa kam miin, Samariyanke, ndiyam njaraa? (Sabi Yahuudiyankee e Samariyankee yo harmondiribe.)

¹⁰ Iisaa jaabii mo:

—Sinndo ada anndunoo no dokke Laamdo poti e oon biido ma ndokkaa dum ndiyam yara oo, a jaagotonoo mo, o hokke ndiyam nguurndam njaraa.

¹¹ Debbo oo wii mo:

—Gido, a walaa cafirgal. Bunndu nduu ana luggidii. Hoto kebataa dam ndiyam nguurndam? ¹² Aan, ada buri njaatigi amen Yaakuuba dokkudo min bunndu nduu oo teddude naa? Kanko e siibbe makko e daabaaji makko fuu, be njarii e mayru.

¹³ Iisaa jaabii mo:

—Neddo fuu jardo dam ndiyam domfan kasen, ¹⁴ kaa jardo ndiyam dam ndokkan-mi dum dam fuu, domdataa abada. Sabi ndiyam ndokkan-mi dum dam laatanto dum ndiyam illojam nguurnoojam dum nguurndam nduumiidam.

¹⁵ Debbo oo wii:

—Gido, hokkam dam ndiyam pati mi domda kasen, sako mi warta yoogude doo kasen.

¹⁶ Iisaa wii mo:

—Yaa noddoy jom suudu maa, ngardon!

¹⁷ Debbo oo jaabii mo:

—Mi walaa jom suudu.

Iisaa wii mo:

—A haalii goonga ko mbii-daa a walaa jom suudu koo. ¹⁸ A samanooma worbe njoyon. Gorko ngondii-daa jooni oo duu, wanaa jom suudu maa. A haalii goonga.

¹⁹ Debbo oo wii mo:

—Moobbo, laabanii kam a annabaajo. ²⁰ Njaatiraabe amen ndewii Laamdo e ndee waamnde haayre, kaa onon Yahuudiyankee, odon mbiya to Urusaliima too Laamdo haani reweede.

²¹ Iisaa wii mo:

—Banndam debbo, jaabu ko kaalanan-maa-mi koo: wakkati waran, mo ndewaton Baabi-raado tawee wanaa e ndee waamnde haayre, wanaa e Urusaliima. ²² Onon Samariyankee, odon ndewa ko on anndaa, kaa minen Yahuudiyankee, ko min anndi min ndewata, sabi kisindam to Yahuudiyankee iwrata. ²³ Wakkati ana wara, mo yottike jaati, nde rewiroobe

Laamdo goonga bee ndewirta dum Ruuhu e goonga. Hono bee rewoobe Baabiraado ndaarti.²⁴ Laamdo yo Ruuhu. Rewoobe mo bee kinaa ndewira mo ruuhu e goonga.

²⁵ Debbo oo wii:

—Mido anndi Cubaado biyeteedo Almasiihu oo yo garoowo. Nde o warii, o humpitan min kulle fuu.

²⁶ Iisaa wii mo:

—Miin kaaldoowo e maa oo woni kanko.

No Samariyankoobe heewbe ngoondiniri Iisaa

²⁷ E dow dum taalibaabe makko bee njottii. Ko Iisaa haaldata e debbo oo koo haaynii 6e, kaa fay gotoo e maabbe wiyaali dum: «Ko ndaartataa? Ko kaaldataa e makko?»²⁸ Nden debbo oo yoppi mbulku mum ton, wirfitii ngeenndi haalanoyi yimbe, wii:

²⁹ —Ngarree yeeewe gorko kaaltando kam ko ngannoo-mi fuu annii, yalla wanaa kanko woni Almasiihu?

³⁰ Be njehi yeewoyde mo.

³¹ Oon wakkati, taalibaabe bee ndaardi mo, ana mbiya:

—Moobbo, tiinna jaamu!

³² O jaabii 6e:

—Mido jogii ko mi jaama ko on anndaa.

³³ Taalibaabe bee ana lamndondira:

—Dum nee, won gaddando mo ko jaametee naa?

³⁴ Iisaa wii 6e:

—Naamdu am yo wadude sago neldo kam oo e timminde golle makko.³⁵ Onon, odon mbiya: «Faa hannde lebbi nay so kettal wara.» Kaa miin, mido wiya on: tippee gite mon, yeeewe gese dee fuu benndii, de njonii hetteede.³⁶ Kettudo heban ngeenaari, moobtana jnamri ndii nguurndam nduumiidam, yalla aawudo e kettudo ana ceyodoo.

³⁷ Dum tabintinta banndol biyoowol: «Gooto ana aawa, goddo ana hetta.»³⁸ Mi nelii on kettoyon nga on tampanaali. Woobbe tampi. Onon, on ndaamitike e tampere mabbe.

³⁹ Samariyankoobe heewbe ley ndee ngalluure ngoondinii Iisaa saabe haala debbo ceettiido so wii: «O haaltanii kam ko ngadunoo-mi fuu.»⁴⁰ Nde Samariyankoobe bee njottino Iisaa ndee, ndaardi mo o fabbana dum'en. O wadi don balde didi.⁴¹ Yimbe heewbe ngoondini mo kasen faa buri no arannde nii saabe konngol makko ngol.⁴² Be mbii debbo oo:

—Joomi, wanaa saabe haalaaji maa dii tan min ngoondiniri. Ko min ngoondiniri dee, minen e ko'e amen, min nanii konngol makko, min anndi kanko jaati woni kisinoowo aduna oo.

No Iisaa selliniri bii howruujo kaananke

⁴³ Caggal balde didi dee, o iwi ton, o yehi Galili.⁴⁴ Kanko e hoore makko o seettiroke: «Annabaajo teddintaake e ley suudu baam mum.»⁴⁵ Nde o yottino Galili ndee, Galilinkoobe njabborii mo juude didi, sabi kambe duu be njehiino iidi Urusaliima, be njiiro ko o gollunoo ley iidi oo koo.

⁴⁶ Nden Iisaa warti Kaana ley leydi Galili, do mo waylitinnoo ndiyam o wadi dam peguujam doo. Howruujo kaananke mo biyum sellaa ana ley Kafarnahum.⁴⁷ Nde howruujo oo nanno Iisaa iwrri Yahudiya wartii Galili ndee, yehi to Iisaa, ndaardi dum jippoo sellinoya biyiko kabanoowo yonki.⁴⁸ Iisaa wii mo:

—So on kebaali finnde, on njyaali kaayde, on ngoondintaa.

⁴⁹ Howruujo kaananke oo wii mo:

—Moobbo, njehen gila biyam oo maayaali.

⁵⁰ Iisaa wii mo:

—Hootu, biya oo selii.

Gorko oo goondini ko Iisaa wii dum koo, hooti.⁵¹ Gollooobe makko kawriti e makko e laawol, kumpiti mo, mbi:

—Biya oo dadii.

⁵²O lamndii be wakkati homo suka o samtanaa. Be mbii mo:

—Sallifanaa keejen jonte dee njoppiti mo.

⁵³Baaba suka oo annditi oon wakkati jaati lisaas wiinoo dum: «Biya oo sellii!» Nii kanko e koreej makko fuu be ngoondiniri lisaas. ⁵⁴Dum woni haaynde didabere nde lisaas golli kasen leydi Galili nde iwnoo Yahuudiya.

5

No lisaas selliniri bonnguujo

¹Caggal majjum, iidi Yahuudiyankoobe ana wada. Lisaas nabboyi Urusaliima. ²To Urusaliima too, barnge dammbugal biyeteengal Dammbugal Baali ngal, luggal ndiyam ana ton. Engal wiye Baytijata e ibaraninkoore. Dande joy ana pilii ngal. ³Nawbe heewbe ana lelili ley deen dande: wumbé e wooybe e be terde mum'en fuu mbaati. [⁴*] ⁵Gorko jawdo duubí capantati e jetti ana wonnoo don. ⁶Lisaas yii omo lelili, anndi o booydii e jaw, lamndii mo:

—Ada yidi sellude naa?

⁷Nawfo oo jaabii mo, wii:

—Moobbo, mi walaa fay gooto balloowo kam regaade e luggal ngal nde ndiyam dam jirkitike. Do mbiyan-mi mi regike fuu, a tawan won adiido kam jolde.

⁸Lisaas wii mo:

—Imma, bamtu dadso maa, yaa!

⁹Don e don gorko oo selli, bamti dadso mum fudditi yaade.

Dum hawrii e jalaande fowteteende, ¹⁰sabae majjum hooreebé Yahuudiyankoobe mbii cellinaado oo:

—Hande yo jalaande fowteteende, dagantaako ma ndoondo-daa dadso maa.

¹¹O jaabii be:

—Cellindo kam oo, kajum wii kam: «Bamtu dadso maa, yaa!»

¹²Be lamndii mo:

—Homo woni oo neddo biido ma bamtu dadso maa, yaa?

¹³Kaa cellinaado oo anndaano mo, sabi lisaas iwii don sabi yimbe ana keewnoo e oon nokku. ¹⁴Caggal dum, lisaas hawriti e makko ley Suudu Dewal Mawndu nduu, wii mo:

—Yeew, jooni kaa, a sellii, pati luuttu kased so ko buri dum bonde hebe.

¹⁵Gorko oo yehi haalanoyi hooreebé Yahuudiyankoobe bee lisaas woni cellindo dum oo.

Kabaaru Baabiraado oo e Bidso oo

¹⁶Nden hooreebé Yahuudiyankoobe pufdi torrude lisaas sabi o wadii dum e jalaande fowteteende. ¹⁷Lisaas wii be:

—Baabiraado am ana golla faa jooni, miin duu, mido golla.

¹⁸Nden hooreebé Yahuudiyankoobe beydi tewtude warde mo, wanaa sabae ko o bonnii jalaande fowteteende ndee koo tan, ko o wii kasen Laamdo yo baam makko koo. O fonndii hoore makko e Laamdo.

¹⁹Lisaas wii be:

—Mido haalana on goonga: Bidso waawaa gollude fay huunde kajum tan, kinaa ko yii Baabiraado ana golla. Sabi ko Baabiraado oo gollata koo, dum Bidso oo duu gollata.

²⁰Sabi Baabiraado oo ana yidi Bidso oo, ana holla dum huunde fuu ko gollata. O hollan dum golleeji burdi dii doo fuu teentilaade faa kaayne-don. ²¹Sabi hono no Baabiraado oo immintinirta maaybe so hokka dum'en nguurdam nii, non Bidso oo duu hokkirta nguurdam mo muuyi hokkude. ²²Baabiraado oo, kajum kaa sarataa fay gooto, o wadii sariya kaa fuu e junngo Bidso oo, ²³yalla yimbe fuu ana teddinira Bidso oo hono no teddiniri Baabiraado oo nii. Neddo fuu mo teddinaali Bidso oo, teddinaali Baabiraado nelso mo oo.

* ^{5:4} E dereeji booydi dii, yoga ana beyda aaya 4:E6e ndoomi faa ndiyam dam jirkitoo, sabi malaa'ika Joomiraado ana jippoo e luggal ngal saatu e saatu ana jirkita ndiyam dam. Nawdo adiido fuu regaade e ndiyam dam nde dam jirkitii ndee, sellan ko jaw mum oo tawaa fuu.

²⁴Mido haalana on goonga: nando haala am so goondini neldo kam oo hebii nguurndam nduumiidam. Mo sarataake, mo diwii maayde, mo naatii e nguurndam. ²⁵Mido haalana on goonga: wakkati ana wara, o yottike jaati, wakkati mo maaybe nanata daande Bii Laamdo oo. Nanbe bee nguuran. ²⁶Hono no Baabiraado oo wuuri e hoore mum nii, hono non o hokkiri Biidoo oo duu baawde wuuri e hoore mum. ²⁷O hokkii oon baawde sarde, sabi oon yo Bii Neddo. ²⁸Pati dum haayno on. Wakkati waran mo maaybe wonbe ley janaale fuu nanata daande makko, ²⁹njalta. Gollube golleeji lobbi immitanoo nguurndam, gollube golleeji bondi immitanoo sariya. ³⁰Miin, walaa fuu ko mbaaw-mi gollirde hiini hoore am. Ko nanu-mi koo cariran-mi. Sariya am ana dartii, sabi mi jokkataa sago am, sago neldo kam oo njokku-mi.

No Laamdo seettirantoo lisaa

³¹—So mi seettanike hoore am, seedaaku am sellataa. ³²Won goddo ceettantoodo kam. Mido anndi seedaaku mo seettantoo kam oo yo goonga. ³³Onon, on nelii e Yaayaa, o seettike goonga. ³⁴Miin, mi hasindinaa e seedaaku bii-aadama, walaa ko mbiiru-mi seedaaku Yaayaa oo so wanaa faa kison. ³⁵Yaayaa laatike lampa kuubsoowa, njaaynoowa. On njabii weltaade wakkati gooto e fooyre makko. ³⁶Miin, mido jogii seedaaku burdo mo Yaayaa oo teentilaade: golleeji di Baabiraado yamiri kam mi golla dii, kajum jaati ceettantoo kam Baabiraado neli kam. ³⁷Kasen duu, Baabiraado neldo kam oo hoore seettantoo kam. Abada on nanaali daande makko, abada on njiyaali mo, ³⁸haala makko deembilaaki e mon, sabi on ngoondinaali mo o neli oo. ³⁹Odon mbiditoo Binndi dii sabi on miili on keban e majji nguurndam nduumiidam. Kanji jaati ceettantoo kam. ⁴⁰Kaa on njafaali warde e am faa kebon nguurndam.

⁴¹Wanaa teddeengal yimbe tewtan-mi. ⁴²Kaa miin, mido anndi on, mido anndi jilli Laamdo ngalaa e mon. ⁴³Miin, mi wardii saabe Baabiraado am, on njabbaaki kam. Kaa so goddo wardii saabe hoore mum, on njabboto dum. ⁴⁴Odon tottondira teddeengal, on tewtataa teddeengal iwrungal to Laamdo gooto, hono mbaawru-don goonsinirde? ⁴⁵Pati milee miin wullantoo on to Baabiraado. Muusaa, mo pawu-don jikke mon dow mum oo, kajum wullantoo on. ⁴⁶So nii on ngoondiniino Muusaa, on ngoondinanno kam miin duu, sabi miin o sappinoo e binndi makko. ⁴⁷Kaa so on ngoondinaali ko o winndi koo, hono ngoondinirton haala am?

6

No lisaa jaamminiri ujunaaji joy gorko

¹Caggal dum, lisaa lummbi weendu Galili, wiyyeteendu Tiberiyas. ²Jamaa keewdo ana jokki e makko sabi fe njii kaayde de o wadunoo nde o sellinnoo jawbe bee ndee. ³Lisaa njabbi dow waamnde haayre, jooddii ton e taalibaabe mum. ⁴Tawi iidi Yahuudiyankoobe biyeteedo Paska oo badike. ⁵Lisaa hunci hoore, soyinii jamaa keewdo ana fa'i dum. O wii Filipa:

—Hoto coodaten naamdu ko namminta bee fuu?

⁶Tawi o biirudo non tan faa o nana ko Filipa jaabootoo, sabi omo anndi ko o faandii gollude. ⁷Filipa jaabii mo:

—Buuru teemedi didi cardi heyataa be faa gooto e mabbe fuu heba hen seeda.

⁸Taalibbo makko goddo, biyeteedo Andire mijii Simon Piyeer, wii mo:

⁹—Anni, suka gorko gooto ana jogii buuruuje joy e liddi didi, kodum dum nafirta yimbe heewbe hono bee?

¹⁰Lisaa wii:

—Mbijeet ee njoodoo!

Nde wonnoo nokku oo ana heewi hudo, ee njoodii. Ebe poti e ujunaaji joy gorko. ¹¹Lisaa 6ami buuruuje dee, yetti Laamdo, hokki taalibaabe bee. Been ndokki joodiibe bee. Hono non liddi dii duu. Gooto fuu hebi ko haajaa. ¹²Nde ee kaarnoo ndee, lisaa wii taalibaabe mum:

—Ndeentinee kedde dee pati fay huunde mursee.

¹³ Be kawrini kedde taye buuruuje joy de jaamnoobe bee keddi dee, de kebbini cagijje sappo e didi. ¹⁴ Nde yimbe bee njiinoo haaynde nde lisaa golli ndee, mbii:

—Kanko jaati woni Annabaajo cappanoodo ana wara e aduna oo.

¹⁵ Nde lisaa annditinnoo ebe njarroo nanngirde dum junngo be ngada dum kaananke ndee, iwi don njabbi dow waamnde haayre kajum tan.

No lisaa yaariri koyde dow ndiyam

¹⁶ Nde hiirnoo ndee, taalibaabe lisaa bee ndegii e weendu nduu. ¹⁷ Be naati laana faa be lummba, yaade Kafarnahum. Jemma naatii, tawi lisaa hewtaaki be. ¹⁸ Henndu mawndu ana wibba, bempeeje immike. ¹⁹ Be ngurfi laana kaa faa be kebi hono kilooji joy naa jeegom. Nden be coynii lisaa ana warda koyde dow weendu nduu, ana fewti be. Be kuli. ²⁰ Lisaa wii be:

—Dum miin. Pati kulee!

²¹ Be ndaardi mo o naata laana kaa. Don e don be panndi do be pa'unoo doo.

²² Janingo mum, jamaa keddinoodo oo too baninge weendu nduu oo ana arndunoo laana ngoota tan wonnnoo ton. Be njii lisaa naatidaali e taalibaabe mum laana kaa. Be njii duu taalibaabe bee tan ngonnnoo e makka, ndeerti, mbitti. ²³ Laanaaji iwrudi Tiberiyas ngarii baninge do lisaa yettunoo Laamdo so be jaami buuru doo. ²⁴ Nde jamaa oo yiinoo lisaa e taalibaabe mum fuu ngalaa don ndee, naati laanaaji dii, peewti Kafarnahum tewtoyde lisaa.

No lisaa wiiri kajum woni jaamdu wuurnooru

²⁵ Nde be tawnoo lisaa oo too baninge weendu nduu ndee, be mbii dum:

—Moobbo, mande ngar-daa doo?

²⁶ lisaa jaabii be:

—Mido haalana on goonga: wanaa saabe on njii kaayde tewtirton kam. Ko tewtirton kam dee, saabe on jaamii buuru on kaarii. ²⁷ Pati tampanee jaamdu murseteendu. Ko kaan-don tampande dee, jaamdu heddotoondu wuurnooru yimbe nguurndam ndumiidam. Nduun jaamdu Biil Neddo hokkata on. Sabi Laamdo Baabiraado oo wadii maande mum e makko.

²⁸ Nde be lamndii mo:

—Kodum min ngadataa faa min ngolla golleeji di Laamdo yidi?

²⁹ lisaa jaabii be:

—Golle mo Laamdo yidi oo woni ngoondinon mo o neli oo.

³⁰ Be njaabii mo:

—Haaynde honde ngadataa faa min njiya, min ngoondine? Kodum ngollataa?
³¹ Njaatiraafe amen jaamii jaamdu wiyyeteendu «maanu» ley ladde jeereende, hono no winndiraa nii: «O hokkii be jaamdu iwrundu dow kammu faa be jaama.»*

³² lisaa jaabii be:

—Mido haalana on goonga: wanaa Muusaa hokki on jaamdu iwrundu dow kammu. Ko selli hen dee, Baabiraado am kajum woni dokkoowo on jaamdu goongaraaru iwrundu dow kammu. ³³ Sabi jaamdu ndu Laamdo hokkata nduu woni iwrooru dow kammu, hokkooru aduna oo nguurndam.

³⁴ Be mbii mo:

—Moobbo, hokku min nannde fuu nduun jaamdu.

³⁵ lisaa wii be:

—Miin woni jaamdu wuurnooru. Gardo e am fuu, yolbataa abada. Goondindo kam fuu domdataa abada. ³⁶ Mi wii on: on njii kam, kaa on ngoondinaali. ³⁷ Mo Baabiraado hokki kam fuu, waran e am. Gardo e am fuu, mi ribbataa dum. ³⁸ Sabi wanaa faa mi wada sago am iwru-mi dow kammu, faa mi wada sago neldo kam oo. ³⁹ Annii sago neldo kam oo: pati fay gooto e be o hokki kam bee majja, mi immintinan be jalaande sakitotoonde. ⁴⁰ Annii sago Baabiraado am oo: neddo fuu jiido Biddo oo so goondini dum heban nguurndam nduumiidam, mi immintinan dum jalaande sakitotoonde.

* 6:31 Pergu 16.4; Jabuura 78.24

⁴¹ Hooreebe Yahuudiyankooбе bee ana yermitee haala makko sabi o wii «Miin woni jaamdu iwrundu dow kammu nduu.» ⁴² Be mbii:

—Oo, wanaa lisaas bii Yuusufu mo anndu-den inna mum e baam mum oo naa? Hono o wirata dow kammu o iwri?

⁴³ Lisaas wii 6e:

—Pati yermitee hakkunde mon! ⁴⁴ Fay gooto waawaa warde e am so Baabiraado neldo kam oo foodaali dum. Gardo e am fuu, mi immintinan dum jalaande sakitotoonde. ⁴⁵ Ana winndii ley dewte annabaabe: «Be fuu, Laamdo anndinan be.»[†] Neddo fuu kettindiido Baabiraado oo so faami, waran e am. ⁴⁶ Fay gooto yiyaali Baabiraado, so wanaa iwrudo to makko oo. Kanko tan yii Baabiraado. ⁴⁷ Mido haalana on goonga: goondindo kam, heбii nguurndam nduumiidam. ⁴⁸ Miin woni jaamdu wuurnooru. ⁴⁹ Njaatiraabe moodon jaamii «maanu» ley ladde jeereende. Dum e taweede hadaali be maayde. ⁵⁰ Kaa dum doo jooni yo jaamdu iwrundu dow kammu, yalla so neddo jaamii ndu ana waasa maayde. ⁵¹ Miin woni jaamdu wuurnoru iwrundu dow kammu. So neddo jaamii nduun jaamdu, wuuran faa abada. Naamdu ndu ndokkiran-mi saabe nguurndam aduna nduu yo terde am.

⁵² Dow dum Yahuudiyankooбе ana ndukida ko mbaawi fuu, ana mbiya:

—Hono o waawiri hokkude en terde makko faa jaamen?

⁵³ Lisaas jaabii 6e:

—Mido haalana on goonga: so on jaamaali terde Bii Neddo, on njaraali yiyyam mum, nguurndam walanaa on. ⁵⁴ Neddo fuu jaamdo terde am so yari yiyyam am heбii nguurndam nduumiidam. Miin duu mi immintinan dum jalaande sakitotoonde. ⁵⁵ Sabi terde am yo jaamdu jaati, yiyyam am duu yo njaram jaati. ⁵⁶ Neddo fuu jaamdo tew am so yari yiyyam am, niibii e am, mi niibii e mum. ⁵⁷ Baabiraado neldo kam oo yo guurdo. E makko nguuru-mi. Hono non jaamdo kam fuu wuuriita e am. ⁵⁸ Kayru woni jaamdu iwrundu dow kammu: ndu waldaa e ndu njaatiraabe mon jaamunoo so maayii nduu. Naamdo nduun jaamdu, wuuran faa abada.

⁵⁹ Dii waajuuji lisaas waajinoo ley waajordu Kafarnahum.

⁶⁰ Nde be nannoo di ndee, heewbe e taalibaabe makko mbii:

—Dii waajuuji njoorii sanne. Homo waawi hettinaade di?

⁶¹ Lisaas humpitii ley beccce mum taalibaabe mum bee ana yermitee e majjum, wii 6e:

—Dum hubindanaaki on naa? ⁶² Ndennoo so on njii Bii Neddo yabbitii to wonnoo too, hono ngadaton? ⁶³ Ruuhu, kajnum hokkata nguurndam, kaa terde bii-aadama nafataa fay huunde. Haalaaji di kaalan-an-mi on dii, kajnum woni ruuhu, kajnum woni nguurndam.

⁶⁴ Ana e mon 6e ngoondintaa.

Nde wonnoo lisaas ana anndi gila e pudsdoode be ngoondintaa dum bee, kajnum e jammbotoodo dum oo. ⁶⁵ O beydi hen:

—Dum saabii so mbii-mi on: fay gooto waawaa warde e am so Baabiraado hokkaali dum no warda.

⁶⁶ Caggal dum, heewbe e taalibaabe makko bee mbitti, yootti jokkude e makko. ⁶⁷ Nden lisaas wii sappo e didon bee:

—Onon duu, odon njidi wittude naa?

⁶⁸ Simon Piyeer jaabii mo:

—Moobbo, to homo min njahata? Do maa doo haalaaji guurnooji neddo nguurndam nduumiidam ngoni. ⁶⁹ Min ngoondinii, miden anndi a Ceniido Laamdo.

⁷⁰ Lisaas wii:

—Onon sappo e didon bee, wanaa miin subii on naa? Kaa gooto moodon yo seyfaani.

⁷¹ Haala Yahuuda бii Simon Isikariyota o haalannoo. Oo woni jammbotoodo mo oo, haya o gooto e sappo e didon bee nee.

¹ Caggal mum, Iisaa wonti yiilaade ley Galili. Omo teedii yiilaade ley Yahuudiya sabi hooreebe Yahuudiyankoobe ana tewta no mbarda mo. ² Tawi iidi Yahuudiyankoobe biyeteedo iidi Buguuji oo badike. ³ Mijniraabe Iisaa worbe mbii dhum:

—Eggu, njahaa Yahuudiya yalla taalibaabe maa bee ana njiya golleeji di ngollataa dhi.

⁴ Fay gooto suudataa ko gollata so ana yidi anndeede. So ada golla dhi golleeji, bannginan yimbe hoore maa.

⁵ Tawi fay mijniraabe makko bee duu ngoondinaali mo. ⁶ Iisaa wii be:

—Wakkati am waraali tafon, kaa onon, wakkati fuu yo wakkati mon. ⁷ Yimbe aduna mbaawaa wajnude on, kaa miin ebe mbajni kam, sabi mido seedii golleeji maabbe dhi moyyaa. ⁸ Onon, njeh ee kawroyee e oon iidi. Miin, mi yahataa hawroyde e oon iidi sabi wakkati am yottaaki tafon.

⁹ O haalani be dum tan, o heddi Galili.

¹⁰ Nde mijniraabe Iisaa bee njahunoo hawroyde e iidi oo ndee, Iisaa duu yehii ton, kaa o bannginali hoore makko, o suudi. ¹¹ Hooreebe Yahuudiyankoobe ana tewta mo ley jamaa iidi oo, ana mbiya:

—Hoto o woni?

¹² Yimbe heewbe ana liddondira haala makko. Yoga ana wiya:

—O neddo lobbo!

Wobbe ana mbiya:

—Wanaa dee, o majjinoowo yimbe.

¹³ Kaa fay gooto suusaali haalde haala makko faa nanee, sabi ebe kula hooreebe Yahuudiyankoobe.

¹⁴ Nde iidi oo feccirta, tawi Iisaa fuddii waajaade ley Suudu Dewal Mawndu nduu.

¹⁵ Yahuudiyankoobe kaaynaa sanne, be mbii:

—Hono o waawiri dewte, kanko mo janngali?

¹⁶ Iisaa jaabii be:

—Waaju mo mbaajotoo-mi oo, iwataa e am. To neldo kam oo mo iwranta kam. ¹⁷ So neddo muuyii gollude sago makko, annditan so konngi am dhi to Laamdo iwri, naa so waajuuji am dhi e am iwi. ¹⁸ Oon baajortoodo hiini hoore mum, hoore mum teddinta. Kaa oon teddinoowo neldo dhum, goonga haalata, oojaare walaa e mum. ¹⁹ Wanaa Muusaa hokki on Sariya naa? Kaa fay gooto e mon jokkaali Sariya. Ko saabii so odon tewta warde kam?

²⁰ Yimbe bee njaabii mo:

—Aan, a laddaado. Homo ndaarata warde ma?

²¹ Iisaa jaabii be:

—Golle gooto tan ngollu-mi, on fuu, on kaaynaama. ²² Muusaa yamiri on taadagol. Taweede to njaatiraabe moodon dhum iwrrii fuu, wanaa to Muusaa. Odon taada neddo fay jalaande fowteteende. ²³ So nii neddo ana taadee jalaande fowteteende pati on luuttu Sariya Muusaa, kodum tikkiranton kam saabe mi sellinii neddo kuurdo jalaande fowteteende? ²⁴ Pati carilee no njiiru-don, carilee goonga.

No yimbe lamndorii yalla Iisaa woni Almasiihu

²⁵ Yoga e yimbe Urusaliima mbii:

—Wanaa o woni mo be tewtata warde oo naa? ²⁶ Omo nii darii, omo waajoo hakkunde jamaa oo. Be mbiyalii mo fay huunde. Tama mawbe bee cellinii kanko woni Almasiihu oo jaati? ²⁷ Oo doo kaa, eden anndi do iwata, kaa nde Almasiihu oo ana wara, fay gooto anndataa to iwrata.

²⁸ Tawi Iisaa ana waajoo ley Suudu Dewal Mawndu nduu. O haali faa toowi, o wii:

—Odon anndi kam, odon anndi do iwan-mi? Wanaa miin waddi hoore am. Neldo kam oo yo goongaraajo. Onon, on anndaa mo. ²⁹ Kaa miin, mido anndi mo sabi to makko iw-mi. Kanko neli kam.

³⁰ Nden be ndaari nanngude mo, kaa fay gooto junngo mum fawaaki e makko, sabi wakkati makko waraalino tafon. ³¹ Heewbe e ley jamaa oo ngoondinii mo, mbii:

—So Almasiihu oo warrii, gollan kaayde burde de oo gorko golli dee naa?

No hayboobé Suudu Dewal Mawndu neliraa nannga Iisaa

³² Farisa'en nani ko yimbe bee ngunndondirta e haala Iisaa koo. Hooreebe yottinoobé sadaka e Farisa'en neli hayboobé Suudu Dewal Mawndu nduu nannga mo. ³³ Non Iisaa wii:

—Miin, mido wondi e moodon seeda tafon. Caggal mum, mi wirifoto to neldo kam oo.
³⁴ On tewtan kam, kaa on njijitataa kam, sabi on mbaawaa yaade to ngonan-mi too.

³⁵ Yahuudiyankooobé lamndondiri:

—Hoto o yahata faa tawee en mbaawaa yiitude mo? O tawtoyan yimbe men ferbe to Yunaninkoobe, o waajoo dum'en naa? ³⁶ O wii en tewtan mo, en njijitataa mo, sabi en mbaawaa yaade to mo tawetee too. Kodum woni maanaa kaa haala?

No Iisaa wiiri goondindo dum fuu domdataa

³⁷ Nalaande sakitotoonde teddunde e iidi, Iisaa darii, haali faa toowi, wii:

—Neddo fuu domfudo wara e am, yara. ³⁸ Neddo fuu goondindo kam, calludi ndiyam nguurnoojam ilan iwde e bernde mum, hono no winndiraa e Binndi dii nii.

³⁹ Tawi dum o haali haala Ruuhu mo goondindo mo fuu hebata oo. Nden Ruuhu waraali, sabi Iisaa yjabbitaali e teddeengal Laamdo tafon.

No yimbe luurrii saabe Iisaa

⁴⁰ Nde heewbe e jamaa oo nanunoo kaa haala ndee, mbii:

—Kanko jaati woni Annabaajo oo.

⁴¹ Yogaabe mbii:

—Kanko woni Almasiihu oo.

Wobbe kasen mbii:

—Almasiihu, Galili iwrata naa? ⁴² Binndi dii mbii e lejol Daawuuda Almasiihu iwata, e ngeenndi Baytilaama ndi Daawuuda iwata e mum ndii.

⁴³ Jamaa oo fecci saabe makko. ⁴⁴ Won yibbe namngude mo e maabbe, kaa fay gooto junngo mum fawaaki e makko.

No mawbe Yahuudiyankooobé calorii goondinde Iisaa

⁴⁵ Non hayboobé Suudu Dewal Mawndu bee ngarti to hooreebe yottinoobé sadaka e Farisa'en. Been mbii be:

—Ko saabii so on ngaddaali mo?

⁴⁶ Hayboobe bee njaabii:

—Abada fay gooto waajoraaki no oo gorko nii.

⁴⁷ Farisa'en njaabii be:

—Onon duu on majjinaama naa? ⁴⁸ Won fuu e hooreebe bee naa e Farisa'en goondindo mo naa? ⁴⁹ Bee yimbe paamataa Sariya Muusaa, be hudaabe.

⁵⁰ Gooto e Farisa'en biyeteedo Nikodemus, jahunoodo to Iisaa jemma oo, wii be:

⁵¹ —Sariya meeden ana sara neddo tawee nanaaka ko haali, arndaaka ko golli naa?

⁵² Be njaabii mo:

—Aan duu, a Galilinke naa? Widita Binndi dii, a yiyan annabaajo fuu iwrataa Galili.

No Iisaa waddi e debbo mabbaado e jeenu

⁵³ Caggal mum, gooto fuu hooti suudu mum.

¹ Nden Iisaa yjabboyi waamnde haayre wiyyeteende Jaytun. ² Beetee kecco o warti ley Suudu Dewal Mawndu. Jamaa oo fuu wari. O joodii, omo waajoo be. ³ Dunkee'en Sariya e Farisa'en ngaddani mo debbo mabbaado e jeenu. Be ndarni dum hakkunde jamaa oo. ⁴ Be mbii Iisaa:

—Moobbo, oo debbo yo maabbaado ana jeena. ⁵ Muusaa yamirii min ley Sariya min mbarda hono bee rewbe kaaye. Aan nee, ko mbiyatata?

⁶ Be kaaldi nii faa be tuufana mo, yalla ebe kefa ko be kappira mo. Iisaa noo turii, ana diidira fedeendu mum leydi. ⁷ Nde wonnoo ebe njokki e lamndaade mo ndee, Iisaa hunci hoore, wii 6e:

—Gooto mon mo luuttaali abada yo ardo wedaade mo haayre.

⁸ O turii kasen, omo diida e leydi. ⁹ Nde be nannoo dum ndee, be mbittiri gooto gooto. Nayeebe bee fuu adii wittude faa heddiis Iisaa tan e debbo oo. ¹⁰ Iisaa hunci hoore, wii mo:

—Bannam debbo, hoto wullaniise ma bee ngoni? Fay gooto jukkaali ma naa?

¹¹ O jaabii:

—Moobbo, fay gooto.

Iisaa wii mo:

—Miin duu, mi jukkataa ma. Yaa, pati luuttaa kasen.*

No Iisaa wiiri kajum woni fooyre aduna

¹² Iisaa waajii be kasen, wii:

—Miin woni fooyre aduna oo. Jokkudo kam fuu heban fooyre nguurndam, yahataa ley nimre.

¹³ Nden Farisa'en mbii mo:

—Ada seettanoo hoore maa, seedaaku maa sellataa.

¹⁴ Iisaa jaabii 6e:

—Fay so mi seettanike hoore am, seedaaku am ana sella, sabi mido anndi do iwru-mi, mido anndi to njahan-mi. Kaa onon, on anndaa do iwru-mi, on anndaa to njahan-mi.

¹⁵ Onon, no njiiru-don yimbe cardaton dum'en, kaa miin, mi sarataa fay gooto. ¹⁶ Fay so mido sara, sariya am ana sella, sabi mi sarataa miin tan, Baabiraado neldo kam oo ana wondi e am. ¹⁷ Warri e Sariya moodon: seedaaku yimbe didon ana sella. ¹⁸ Miin, mido seettanoo hoore am. Baabiraado neldo kam oo duu, ana seettanoo kam.

¹⁹ Be mbii mo:

—Hoto Baabiraado maa oo woni?

Iisaa jaabii:

—On anndaa kam miin, sako Baabiraado am. Sinnndo odon anndunoo kam, maa on annduno Baabiraado am oo duu.

²⁰ Iisaa haali dii haalaaji nde waajotonoo ley Suudu Dewal Mawndu, nokku do keesuwal sadakaaji ngal woni doo. Fay gooto nanngali mo, sabi wakkati makko yottaaki tafon.

²¹ Iisaa wii be kasen:

—Mido nii yaha, on tewtan kam, on maaydan e luutti mon. On mbaawaa yaade to njahan-mi too.

²² Non Yahuudiyankoo6e mbii:

—Dum nee, o bartoytoodo so o wii en mbaawaa yaade to o yahata too naa?

²³ Iisaa wii 6e:

—Onon, ley njeye-don, kaa miin, dow njeyaa-mi. Onon, e aduna njeye-don, kaa miin, mi jeyaaka e makko. ²⁴ Dum saabii so mbii-mi on: on maaydan e luutti mon. Sabi so on ngoondinaali miin woni mo ngon-mi oo, on maaydan e luutti mon.

²⁵ Be mbii mo:

—Aan homo?

Iisaa jaabii:

—Ko mbiinoo-mi on gila arannde koo ngon-mi. ²⁶ Mido joganii on ko heewi ko haaleetee e ko saretee. Haya neldo kam oo yo goongirante. Ko narru-moo-mi kaalanan-mi aduna oo.

²⁷ Be paamaali haala Baabiraado o haalanta 6e. ²⁸ Nden Iisaa wii 6e:

—Nde Bii Neddo toownaa fuu, nden paamaton miin woni mo ngon-mi oo. Mi wadiraa fay huunde hiini hoore am, mi haalan ko Baabiraado anndini kam koo. ²⁹ Neldo kam oo ana wondi e am, o yoppaali kam mi teeldoo, sabi ko weli mo tan ngadan-mi wakkati fuu.

Haala rimbe e maccube

* 8:11 Aaya 7.53 yaade 8.11 tawaaka e dereeji burdi fuu fooyde dii.

³⁰Nde Iisaa haaldunoo nii ndee, heewbe ngoondini mo. ³¹Non Iisaa wii Yahuudiyankoobe goondinbe dum bee:

—So on jniibii e konngol am, on taalibaabe am jaati. ³²Nden anndaton goonga. Goonga oo rimdinan on.

³³Be njaabii mo:

—Minen, min iwdi Ibarahiima, abada fay gooto maraali min. Hono mbiirataa min ndimdan?

³⁴Iisaa jaabii 6e:

—Mido haalana on goonga: luuttoowo fuu yo maccudo luutti. ³⁵Abada maccudo heddataako e galle, kaa biddo ana heddo faa abada. ³⁶So Biddo riindinii on, on laatoto rimbe dor. ³⁷Mido anndi on iwdi Ibarahiima, kaa odon tewta warde kam sabi waaju am naataali on. ³⁸Miin, ko njiiru-mi Baabiraado am mbaajotoo-mi. Onon, ko narru-don baaba mon ngadaton.

³⁹Be njaabii mo:

—Ibarahiima woni baaba amen.

Iisaa wii 6e:

—Sinndo on iwdi Ibarahiima, maa on ngolluno golleeji Ibarahiima. ⁴⁰Kaa jooni odon tewta warde kam, miin kaalando on goonga mo narru-mi Laamdo oo. Dum Ibarahiima wadaali. ⁴¹Onon, golleeji baaba mon ngollaton.

Be mbii mo:

—Minen, min nganaa biibbe haram, baaba gooto min njogii, oo woni Laamdo.

⁴²Iisaa wii 6e:

—Sinndo Laamdo wonnoo baam mon jaati, maa on njidam, sabi to Laamdo iwu-mi, so ngar-mi. Mi wardaali hiini hoore am, kanko neli kam. ⁴³Ko saabii so on paamataa haala am? Saabe on nanatako ko kaalan-mi koo. ⁴⁴Onon, Ibiliisa woni baam mon. Gidaade baam mon ngollaton. O jaadii hoore gila puddyode. O walaa e goonga sabi goonga walaa e makko. So o fenii, gikku makko tan o wadi, sabi mo penoowo, mo inna pene. ⁴⁵Kaa miin, saabe mido haala goonga woni ko on ngoondiniraali kam. ⁴⁶Homo e moodon waawi felirde kam luutti? So mi haalii goonga, ko saabii so on ngoondintaa kam? ⁴⁷Neddo Laamdo hettintoo haala Laamdo. Onon nee, on kettintaako sabi on nganaa yimbe Laamdo.

No Iisaq furdi Ibarahiima

⁴⁸Yahuudiyankoobe mbii mo:

—Min kaalaalino goonga nde min mbiinoo a Samariyanke, a laddaado ndee naa?

⁴⁹Iisaa jaabii:

—Mi wanaa laddaado, mido teddina Baabiraado am. Onon, odon koyna kam. ⁵⁰Miin, mi tewtantaaho hoore am teddeengal. Ana woodi tewtanoowo kam ngal. Oon woni caroowo.

⁵¹Mido haalana on goonga: neddo fuu jokkudo konngol am maayataa abada.

⁵²Yahuudiyankoobe mbii mo:

—Jooni fuu tabitani min a laddaado. Ibarahiima e annabaabe fuu maayii, kaa aan, ada wiya neddo fuu jokkudo konngol maa, meedataa deddere maayde. ⁵³Tama ada buri baaba amen Ibarahiima teentilaade? Oon maayii, annabaabe duu maayii. Kodum cikku-daa ngon-daa?

⁵⁴Iisaa jaabii 6e:

—Miin, so hoore am teddinan-mi, teddeengal am yo meere. Baabiraado am mo mbiyatoo Laamdo mon oo teddinta kam. ⁵⁵On anndaa mo. Kaa miin, mido anndi mo. So mi wii mi anndaa mo, naa mi laato penoowo hono mon. Mido anndi mo, mido jokki konngol makko. ⁵⁶Baaba mon Ibarahiima ana seyortonoo yiide jalaande am. O yii nde, o seyike.

⁵⁷Yahuudiyankoobe mbii mo:

—Fay duubi capande joy a hebaali tafon, kaa a yii Ibarahiima?

⁵⁸Iisaa jaabii 6e:

—Mido haalana on goonga: gila Ibarahiima tagaaka, miin, mido woodi.

⁵⁹ Non, ɓe cubi kaaye faa ɓe mbedoo mo. Nden Iisaa mooltii, yalti Suudu Dewal Mawndu nduu.

9

No Iisaa wumtiniri pindudo e mbumndam

¹ Nden Iisaa ana yahannoo faa yii gorko pindudo e mbumndam. ² Taalibaabe makko lamndii mo:

—Moobbo, homo luutti so mo findi e mbumndam, kanko naa saaraabe makko?

³ Iisaa jaabii:

—Wanaa kanko luutti, wanaa saaraabe makko. Dum wadii yalla baawde Laamdo ana bannga e makko. ⁴ So nii jalooma ana heddi, ana haani no ngollen golleeji nelđo kam oo, sabi jemma waran nde fay gooto waawaa gollude. ⁵ So nii mido heddi e aduna oo, miin woni fooyre makko.

⁶ Nde o haalnoo dhum ndee, o tutti e leydi, o jiibiri tuttaade dee loope, o wuji e gite bumdo oo. ⁷ O wii dhum:

—Yaa sulmoya luggal biyeteengal Silowam.

(Maanaa majjum yo «nelaado».)

O sulmoyii, o warti omo yiya. ⁸ Hoddiife makko, kajum e yiyanooбе mo omo garbinoo, mbii:

—Tama wanaa oo woni joodinoodo ana garbinoo oo?

⁹ Bee mbii:

—Dum kanko!

Bee mbii:

—Wanaa! Nanndoore makko!

Gorko oo e hoore mum wii:

—Dum miin jaati!

¹⁰ Bee mbii mo:

—Hono mbumtir-daa?

¹¹ O jaabii:

—Gorko biyeteedo Iisaa oo jiibi loope, wuji e gite am, wii kam mi yaha luggal Silowam, mi sulmoyoo. Culmoyii-mi, mbumtu-mi.

¹² Bee mbii mo:

—Hoto gorko oo woni?

O wii:

—Mi anndaa!

No Farisa'en lamndorii bumtinaado oo

¹³ Nden ɓe nabi bumloodoo oo to Farisa'en. ¹⁴ Nde Iisaa jiibunoo loope so wumtini mo ndee, yo jalaande fowteteende. ¹⁵ Non Farisa'en duu lamndii mo:

—Hono mbumtir-daa?

O jaabii ɓe:

—O wuji loope e gite am, culmii-mi, mbumtu-mi.

¹⁶ Yoga e Farisa'en mbii:

—Gorko oo iwraali to Laamdo sabi o jokkaali sariya jalaande fowteteende.

Wobbe mbii:

—Hono nedđo luuttudo waawiri wadirde hono dee kaayde?

Dow dum ɓe luurri, ɓe ceeri. ¹⁷ Farisa'en bee lamndii bumloodoo oo kasen:

—Aan nee, ko mbiyataa e bumtindo ma oo?

O jaabii:

—O annabaajo.

¹⁸ Dum fuu e taweede hooreebe Yahuudiyankoobe njabaali mo bumloodoo so mo wumtinaa faa ɓe noddii saaraabe makko, ¹⁹ Be lamndii been:

—Oo doo yo ɓii moodon naa? Mbii-don e mbumndam mo findi naa? Ndennoo hono mo wumtiri jooni?

²⁰ Saaraabe bee njaabii:

—Miden anndi mo bii amen, e mbumndam mo findi. ²¹ Kaa no o wumtiri jooni, min anndaa. Min anndaa duu homo wumtini mo. Kanko duu o mawdo, lamndee mo! Omo waawi jaabanaade hoore makko.

²² Walaa ko saaraabe makko mbiiri nii so wanaa kammari efe kula hooreefee Yahuudiyankooße. Saabe been kawrii: neddo fuu cellindo Iisaa woni Almasiihu oo, be ndibban dum yalta waa jordu. ²³ Dum saabii so saaraabe makko bee mbi: «O mawdo, lamndee mo!»

²⁴ Farisa'en nodditi bumnoodo oo, mbi mo:

—Haalu hakkunde maa e Laamdo! Minen kaa miden anndi oo gorko yo luuttudo.

²⁵ O jaabii 6e:

—So o luuttudo duu, miin kaa, mi anndaa. Gootel tan anndu-mi: mi bumnoodo, jooni mi wumtii.

²⁶ Be mbi mo:

—Kodum o wadi e maa? Hono o wumtinir ma?

²⁷ O jaabii 6e:

—Mi haalaniino on dum, kaa on njabaali. Ko saabii so odon njidi nantude dum kasen? Tama onon duu, odon njidi laataade taalibaabe makko?

²⁸ Been njenni mo, mbi mo:

—Aan woni taalibbo makko! Minen, min taalibaabe Muusaa. ²⁹ Minen, miden anndi Laamdo haaldii e Muusaa, kaa kanko, min anndaa fay to mo iwata.

³⁰ Gorko oo jaabii, wii 6e:

—Hee, ko haayni! O wumtini kam. Onon, odon mbiya on anndaa to mo iwata! ³¹ Eden anndi Laamdo jaabantaako luuttoobe, kaa omo jaabanoo kulfso mo, gadoowo sago makko.

³² Abada nanaaka bumtindo pindudo e mbumndam. ³³ Siinndo wanaa to Laamdo oo gorko iwri, o waawataa wadfude fay huunde.

³⁴ Be njaabii mo:

—Aan, a fuu ley luutti pinu-daa! Aan waajotoo min minen naa?

Be njaltini mo sella.

Haala mbumndam berde

³⁵ Iisaa nani be njaltinii mo, yiiti mo, lamndii mo:

—Aan nee, ada goondini Bii Neddo oo naa?

³⁶ O jaabii:

—Moobbo, homo woni kanko faa mi goondina mo?

³⁷ Iisaa wii mo:

—A yii mo. Kaaldoowo e maa oo woni kanko.

³⁸ O jaabii:

—Moobbo, mido goondini.

O sujidanu dum. ³⁹ Nden Iisaa wii mo:

—Sarde waddi kam e oo aduna, faa wumbe njiya, yiyoobe mbuma.

⁴⁰ Farisa'en tawanoofe don bee, nani haala kaa, lamndii mo:

—Minen nee, min wumbe naa?

⁴¹ Iisaa jaabii 6e:

—Siinndo on wumbe, on luuttataano. Kaa no mbi-don jooni odon njiya nii, luutti moodon keddike.

Haala duroovo lobbo

¹ —Mido haalana on goonga: neddo fuu naatoowo hoggo baali mo naatiraali damal, kajum woni guijo, kajum woni janoowo. ² Kaa naatiroovo damal oo, kajum woni duroovo baali. ³ Kayboowo damal oo udditinan mo, baali dii nana daande makko. O noddira baali makko dii, hongu fuu innde mum, o yaltina dii. ⁴Nde o yaltini dii fuu, o ardoto dii njokka e makko, sabi edii anndi daande makko. ⁵Di njokkataa kodo, ko jaasi dum fuu, dii ndogan mo sabi dii annditataa daande ho66e.

⁶ Iisaa haalani 6e ngol tinndinol, kaa 6e paamaali ko o muuyiri dum.

No Isaa wiiri kajum woni duroowo lobbo oo

⁷ Isaa wii 6e kasen:

—Mido haalana on goonga, miin woni damal hoggoo baali. ⁸ Adiife kam warde 6ee fuu yo wuybe nii e yanoobe, baali dii nanataa daade maabbe. ⁹ Miin woni damal. Neddo fuu naatirdo kam, hisan, naatan, yaltan, heban durdude. ¹⁰ Gujjo wardataa so wanaa faa wujja, hirska, bona. Kaa miin, mi wardii faa yimbe nguura, be nguura nguurndam lobbam. ¹¹ Miin woni duroowo lobbo. Duroovo lobbo woni dokkitiroovo yonki mum saabe baali mum. ¹² Kaa kasaado mo wanaa dunkee durngol, mo walaa ko wonani dum e gammuli dii, nde yii jannngiri fuu, yoppan di doga, jannngiri ndii nannga ko nanngata, keddiidi dii caakoo. ¹³ Kasaado oo dogan yoppa di sabi o kasaado tan, walaa ko wonani mo e majji. ¹⁴⁻¹⁵ Miin woni duroowo lobbo. Hono no Baabiraado oo anndiri kam so anndir-mi dum nii, hono non anndir-mi baali am so baali am anndi kam. Non mido hokkitira yonki am saabe majji. ¹⁶ Mido jogii baali goddi kasen di ngalaa ley ngoo hoggo. Diin duu kinaa mi wadda di. Di nana daande am, di laatoo sewre wootere, duroovo gooto. ¹⁷ Baabiraado ana yidi kam saabe mido hokkitira yonki am faa mi hewta ki kasen. ¹⁸ Fay gooto ittataa kam ki. Miin e hoore am hokkitirta ki. Mido jogii baawde hokkitirde ki. Mido jogii baawde wartirde ki. E Baabiraado am kebu-mi ndee yamiroore.

¹⁹ Dii haalaaji beydi waddondirde Yahuudiyankoobe. ²⁰ Heewbe maabbe ana mbiya:

—O laddaado o kaahaango. Ko saabii so odon kettindoo mo?

²¹ Kaa yogaabe mbii:

—Dii waajuuji nganaa waajuuji laddaado. Laddaado ana waawi wumtinde bumdo naa?

No Yahuudiyankoobe calorii goondinde Isaa

²² Yiitu mawuuri heysfintingol Suudu Dewal Mawndu nduu wadii Urusaliima. Dum hawrii e dabbunde. ²³ Do Suudu Dewal Mawndu doo, Isaa ana wada yaha warta ley ndanki Suleymaana kii. ²⁴ Nden Yahuudiyankoobe pilii mo, mbii mo:

—Faa mande keddoto-daa ada yoppi min e wemmbere? Haalan min faa laaba, aan woni Almasihu oo naa?

²⁵ Isaa jaabii 6e:

—Mi haalanii on, on ngoondinaali. Golleji di ngollir-mi e innde Baabiraado am dii, kanji ceettantoo kam. ²⁶ Kaa onon, on ngoondinaali sabi on nganaa baali am. ²⁷ Baali am ana nana daande am. Mido anndi di, edi njokka e am. ²⁸ Mido hokka di nguurndam nduumiidam, di mbaatataa abada. Fay gooto ittataa di e junngo am. ²⁹ Baabiraado dokkudo kam di oo buri huunde fuu teddude. Fay gooto waawaa ittude di e junngo Baabiraado am oo. ³⁰ Miin e Baabiraado, min gooto.

³¹ Yahuudiyankoobe cubi kaaye' kasen faa mbedoo mo. ³² Isaa wii 6e:

—Mi gollirii baawde Baabiraado golleeji lobbi keewsi yeeso mon. E ley dii golleeji, saabe homo e majji mbedorto-don kam kaaye?

³³ Yahuudiyankoobe njaabii mo:

—Wanaa saabe golle lobbo min mbedorte kaaye, ko min mbedorte kaaye dee, saabe ada bonkoo Laamdo. Aan a neddo, a wadii hoore maa a Laamdo.

³⁴ Isaa jaabii 6e:

—Tama winndaaka ley Sariya mon too: Laamdo wii «non on laamdo'en»?* ³⁵ Laamdo noddirii laamdo'en been 6e o haaldi. Ko Binndi dii mbii koo sottataa. ³⁶ Mo Baabiraado subii so neli e aduna oo, hono mbiiraton mo bonkike Laamdo saabe mi wii mi 'Bii Laamdo?

³⁷ So mi gollaali golleeji Baabiraado am, pati ngoondinee kam. ³⁸ Kaa so mido golla di, fay so on ngoondintaa kam, ngoondinee golleeji dii yalla odon annda, ngoondinon mido e Baabiraado, Baabiraado ana e am.

³⁹ Be tewti nanngude mo kasen. O soobbitorii 6e.

⁴⁰ O yehi ootoo banne maayo Urdun nokku do Yaayaa lootannoo lootogal batismi arannde doo kasen, o fabbi ton. ⁴¹ Yimbe heewbe ngari e makko, mbii:

—Yaayaa wadaali haaynde fay wootere. Kaa ko o haali e gorko oo koo fuu goondii.

* 10:34 Jabuura 82.6

⁴² Heewbē ngoondini lisaā ton.

11

Haala maayde Laajaru

¹ Gorko jawdo biyeteedo Laajaru ana Baytaniya, kajum e banndiraabē mum rewbe Mariyama e Marta. ² Tawi Mariyama woni gujudo Moobbo oo nebam uuroojam so socciри koyde makko sukundu muudum. Laajaru jawdo oo yo mijiiiko gorko. ³ Banndiraabē rewbe bee neli e lisaā, mbii:

—Moobbo, gido maa mo korsin-daa oo jawii.

⁴ Nde lisaā nanunoo dum ndee, wii:

—Oo jaw wanaa jaw saate. Mo jaw tabintinoowo teddeengal Laamdo, yalla Biī Laamdo oo ana teddiniree mo.

⁵ Lisaā ana horsini Laajaru e banndiraabē mum rewbe, Marta e Mariyama, ⁶ taweede o nanii Laajaru sellaa fuu, hadaali mo faabude ton balde didi godde. ⁷ Caggal dum, o wii taalibaabē makko:

—Mbirfoto-den Yahuudiya!

⁸ Taalibaabē bee njabii:

—Moobbo, booyaā fey ko Yahuudiyanoo fergataako sabi omo yiya fooyre aduna oo. ¹⁰ Kaa jahoovo jemma fergoto sabi fooyre walaa e muudum.

¹¹ Caggal o haalii dii haalaaji, o wii be:

—Gido men Laajaru daanike, mi yahan mi finndinoya mo.

¹² Taalibaabē bee mbii:

—Moobbo, so tawii o daaniido, ndennoo o dadii.

¹³ Haala maayde Laajaru o haalaninoo. Kambe 6e miilii haala doyngol o haali. ¹⁴ Lisaā labbinani 6e:

—Laajaru hededitaaki! ¹⁵ Mi seyorike saabe moodon ko mi tawaaka ton koo yalla odon ngoondina. Kaa jonnoo, njehen to makko.

¹⁶ Nden Tomaa noddirteedo Funeeru oo wii taalibaabē wobbe bee:

—Njehen enen duu yalla eden maayda e makko.

No Lisaā wiiri kajum woni immital e nguurndam

¹⁷ Nde Lisaā yottinoo ndee, tawi wadii balde nay ko Laajaru iriraa. ¹⁸ Nde wonnood hakkunde Baytaniya e Urusaliima suraa hono kilooji tati, ¹⁹ Yahuudiyanoo heewbe ngarii to Mariyama e Marta duwaaru Laajaru, ebe koomta dum'en e maayde mijiiibē gorko.

²⁰ Nde Marta nannoo Lisaā warii ndee, yehi sakkitoyii mo. Mariyama kaa heddi cuudi.

²¹ Marta wii Lisaā:

—Moobbo, sinndo ada wonnood doo, mijnam gorko oo maayataano. ²² Kaa fay jooni mido anndi huunde fuu ko ndaardu-daa Laamdo, wadante.

²³ Lisaā wii mo:

—Mijnā gorko oo immitoto.

²⁴ Marta wii:

—Mido anndi o immitoto jaannde immital, jalaande sakitotoonde.

²⁵ Lisaā wii mo:

—Miin woni immital, miin woni nguurndam. Neddo fuu goondindo kam, fay so maayi, wuuran. ²⁶ Guurdo fuu goondindo kam, maayataa abada. Ada goondini dum naa?

²⁷ O jaabii:

—Sanne Moobbo! Mido goondini aan woni Almasiihu Biī Laamdo garoowo e aduna oo.

²⁸ E dow dum, o yehi noddoyde mijiiiko Mariyama, o gunndii dum:

—Moobbo oo warii, omo nodde.

²⁹ Nde Mariyama nanunoo dum ndee, hepii law, nootoyii. ³⁰ Tawi fuu Lisaā naataalino ngeenndi ndii tafon. Omo heddi do Marta hawrunoo e makko doo. ³¹ Yahuudiyanoo

ana ngondunoo e Mariyama ley galle, ana koomtannoo dum. Be njii o gurbitike, o yaltii. Be njokkitii mo, be miili o woyoyan dow yanaande too. ³² Mariyama yottii do Iisaa woni doo, yii dum tan, diccii yeeso muudum, wii dum:

—Moobbo, sinndo ada wonnoodoo, mijnam gorko oo maayataano.

³³ Nde Iisaa yiinoo Mariyama e Yahuudiyanchoobe wondube e mum bee ana mboya ndee, yonki makko nawi, hakkille makko immii. ³⁴ O wii:

—Hoto ndesu-don mo?

Be njaabii:

—Moobbo, war yeew!

³⁵ Nii Iisaa woyi. ³⁶ Yahuudiyanchoobe bee mbii:

—Yeewee no o foti horsinde dum.

³⁷ Yoga e maabbe wii:

—Bumtindo bumndo waawaano hadude Laajaru maayde naa?

No Iisaa wuurtinitri Laajaru

³⁸ Yonki Iisaa biedy nawde, o yehi tiimoyde yanaande ndee. Yanaande ndee yo loowol uddiraangol haayre. ³⁹ Iisaa wii:

—Ittee haayre ndee!

Marta, barndii debbo maaydo oo, wii mo:

—Moobbo, ana haani ko tawee henndu makko waylitike, sabi hannde woni balde makko nay.

⁴⁰ Iisaa jaabii mo:

—Tama mi wiyaali ma, so a goondinii, a yiyan teddeengal Laamdo?

⁴¹ Be itti haayre ndee. Iisaa tiggiti,

—Baabiraado, mido yettiire ko njaabani-daa kam koo. ⁴² Miin kaa, mido anndi jannnde fuu ada jaabanoo kam. Kaa mi haaldirii nii saabe yimbe filiibe kam bee, yalla ebe ngoondina aan neli kam.

⁴³ Caggal dii haalaaji, o duki semmbe, o wii:

—Laajaru, yaltu sella!

⁴⁴ Maaydo oo yalti, juude mum e koyde mum ana pilaa leppi, yeeso mum ana suddii. Iisaa wii be:

—Kumtee mo, njoppon mo o yaha!

No waalde Saahiibe dawriri faa nannga Iisaa

⁴⁵ Heewbe e Yahuudiyanchoobe warnoobe to Mariyama bee njii ko Iisaa wadi koo, ngoondini dum. ⁴⁶ Kaa yogaabe njehi to Farisa'en, kaaltani dum'en ko Iisaa wadi koo.

⁴⁷ Nden Farisa'en e hooreebe yottinoobe sadaka moobti waalde Saahiibe ndee, mbii:

—Oo gorko ana wada kaayde keewde. Hono ngadaten? ⁴⁸ So en njoppirii mo nii, jamaa oo fuu goondinan mo. Nden kaa, Romankoobe ngaran mbonna nokku men ceniido oo e lejol men ngol.

⁴⁹ Gooto mabbe biyeteedo Kayafas, laatinoodo Jottinoowo Sadaka Mawdo e nden hitaande, wii be:

—Onon, on anndaa fay huunde. ⁵⁰ On anndaa neddo gooto maayana yimbe fuu buri moyyande en diina lenol meeden fuu halkoo.

⁵¹ Tawi wanaa hiini hoore makko o haaldi kaa haala, kaa nde wonnoodo o Jottinoowo Sadaka Mawdo nden hitaande, o sappike Iisaa maayanan lejol ngol. ⁵² Kaa wanaa lejol ngol tan o maayanta, ko o maayanta dee, faa o moobta gibbe Laamdo saakiibe bee fuu e fedde wootere. ⁵³ Gila oon jaloomaa, be ndawridi faa be mbara mo.

⁵⁴ Dum wadi so Iisaa jootti saccude hakkunde Yahuudiyanchoobe. O iwi do o wonnoodoo, o yehi ngalluure wiyyeteende Efrayim heettunde e ladde jeereende. O joofodii ton e taalibaabe makko.

⁵⁵ Tawi iidi Yahuudiyanchoobe biyeteedo Paska oo badike. Heewbe e yimbe leydi ndii njehi Urusaliima faa cenna ko'e mum'en gila iidi oo yottaaki. ⁵⁶ Ebe tewta Iisaa. Ebe ndarrii ley Suudu Dewal Mawndu nduu, ebe kaalda:

—Odon miila o wara e iidi oo naa on miilaali?

⁵⁷ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka e Farisa'en njamiriino nedfo fuu anndudo to mo woni yo haalu faa mo nanngee.

12

No Mariyama wujiri koyde Iisaa nebam

¹Balde jeegom fade iidi Paska yottaade, Iisaa yehi Baytaniya do Laajaru mo o wuurtinnoo oo jeyaa doo. ²Don 6e nedefani mo jaamdu. Marta feccani 6e, Laajaru yo gooto e jaamdoobe e Iisaa bee. ³Nden Mariyama 6ami feccitere liituru nebam laabudam, uuroojam, tiifudam coggu, wuji dam e koyde Iisaa, socciri de sukundu mum. Suudu nduu fuu ukkiti. ⁴Gooto e taalibaabe Iisaa bee, dum woni Yahuuda Isikariyota jammbotoodo mo oo, wii:

⁵—Ko saabii so dam nebam soottaaka buudi teemedede tati cardi,* hokkee misikiina'en?

⁶Walaa ko o wiiri non so wanaa o guijo, wanaa yurmeende misikiina'en. Kanko woni kawjotoodo jawdi maabbe, omo woowi wujitidde hen. ⁷Iisaa wii:

—Celee e debbo oo. O resirii dam jannnde iretee-mi. ⁸Sabi misikiina'en ana tawdee e mon jannnde fuu. Kaa miin, mi tawdataake e mon jannnde fuu.

No hooreebe yottinoobe sadaka anniyorii warde Laajaru

⁹Yahuudiyanchoobe heewbe anndi Iisaa ana Baytaniya, njehi ton. Wanaa saabe Iisaa tan waddi 6e, yalla ebe njiya Laajaru guurtinaado oo duu. ¹⁰Non hooreebe yottinoobe sadaka ndawridi mbaran Laajaru duu, ¹¹sabi Yahuudiyanchoobe heewbe ana njoppa 6e ngoondinoya Iisaa saabe Laajaru.

No Iisaa naatiri Urusaliima

¹²Janno mum, jamaa keewdo gardo hawrude e iidi oo nani Iisaa garoowo Urusaliima.

¹³Be 6ami cabe tamarooje, 6e cakkitooyii mo. Ebe kulgina, ebe mbiya:

—Jettooje e barke ngoodanii gardoovo e dow innnde Joomiraado oo!† Jettooje ngoodanii mo, kanko kaananke Israa'iila!

¹⁴Iisaa hebi mola ndakiiwa, waddfi, hono no Binndi dii mbiiri dum nii:

¹⁵«Yimbe ngalluure Siyona, pati kulee!

Yeew, kaananke mon ana wara,

ana waddfi mola ndakiiwa.‡

¹⁶Nden taalibaabe makko 6ee paamaalino ko dum woni. Kaa caggal Iisaa teddinaama, 6e miccitii ko mo sappananoor koo 6e ngadi mo. ¹⁷Jamaa tawdanoodo e makko nde o wuurtinnoo Laajaru, o noddi dum iwde e yanaande ndee, kajum'en duu ana ceettii. ¹⁸Dum wadi so yimbe heewbe njehi cakkitooyii mo sabi 6e nanii o wadii ndee haaynde. ¹⁹Non Farisa'en mbiyondiri:

—On njii, walaa fuu ko mbaawan-den mo, aduna oo fuu annii jokki e makko.

²⁰Won Yunaninkooibe tawaabe hakkunde warbe Urusaliima faa ndewa ley jalaade iidi dee. ²¹Be battitii Filipa jeyaado Baytisayda ley leydi Galili, 6e mbii dum:

—Moobbo, mides njidi yiide Iisaa.

²²Filipa yehi haalanoyi Andire. Be njottinoyi haala kaa Iisaa. ²³Iisaa jaabii 6e:

—Wakkati mo Laamfo hollata teddeengal Bii Nefso oo yottike. ²⁴Mido haalana on goonga: so wabbere alkama yooraali aawaama e leydi, heddotu yo wabbere wootere. Kaa so nde yoorii nde aawaa fuu, nde riman faa heewa. ²⁵Neddo fuu jiddo yonki mum, mursan ki, kaa jeebiido yonki mum e aduna oo, damman ki, he6an nguurndam nduumiidam. ²⁶So won muuyodo gollande kam, yo jokku e am. Do ngon-mi fuu, doo golloowo am duu wonata. Baabiraado teddinan gollanoowo kam.

No Iisaa sapporii maayde mum

* 12:5 Buudi teemedede tati cardi ana mbaara e njofdi nedfo hitaande. † 12:13 Jabuura 118.25-26

‡ 12:15 Jakariyaa 9.9

²⁷—Jooni mi wemmbaama. Kodum mbiyan-mi? Mi wiya Abba hisinam e oo wakkati naa? Mi waawaa wiide dum sabi kammari wakkati oo ngardu-mi. ²⁸Abba, teddin innde maa.

Daande nanaa iwrude dow kammu:

—Mi teddinii nde, mi teddinan nde kasen.

²⁹ Nde yimbe darinoobe ton bee nanunoo nden daande ndee, mbii dum riggaango kammu. Wobbe mbi:

—Malaa'ika haaldi e makko!

³⁰ Iisaa wii 6e:

—Wanaa saabe am daande ndee wardi, saabe moodon. ³¹Jooni woni sariya aduna oo. Jooni kaananke oo doo aduna tippete sella. ³²Miin, so mi toownaama iwde e leydi ndii, mi foodan yimbe fuu warde e am.

³³Tawi dii haalaaji o sapporii no mo maayrata nii. ³⁴Yimbe bee njaabii mo:

—Sariya oo anndinii min Almasiihu yo duumotoodo. Hono aan mbiirataa kinaa Bii Neddo oo toownee? Homo woni oo Bii Neddo?

³⁵ Iisaa jaabii 6e:

—Fooyre ana wondi e mon wakkati seeda tafon. Njahon gila fooyre ana heddii e mon, pati nimre hippoo on. Jahoowo ley nimre anndaa do yahata. ³⁶Ngoondinee fooyre gila ende e mon yalla odon laatoo yimbe fooyre.

No yimbe calorii goondinde Iisaa

Iisaa haalu dum tan, yehi suudoyii 6e. ³⁷Kaayde de o wadi yeeso ma6be dee fuu, wadaali so 6e ngoondini mo, ³⁸yalla haala annabi Esaaya kaa ana tabita:

«Joomiraado, homo goondini waaju amen oo?

Homo bannginanaa baawde Joomiraado?»[§]

³⁹Be mbaawaano goondinde, sabi Esaaya wii kasen:

⁴⁰«O wumnii gite ma6be,

o helii hakkillaaji ma6be,

pati gite ma6be njiya,

pati hakkillaaji ma6be paama

sako 6e tuuba, so mi sellina 6e.»*

⁴¹Dum Esaaya wii nde yiinoo teddeengal Iisaa, so haali haala makko ndee.

⁴²Kaa dum fuu e taweede, hooreebe Yahuudiyanikoobe heewbe ngoondinii Iisaa. Kaa saabe Farisa'en, be kulii yaadirde pati 6e njaltinee waajordu. ⁴³Dum woni teddineede yimbe burani be teddineede Laamdo.

⁴⁴Iisaa haali faa toowi, wii:

—Goondindo kam, wanaa miin tan o goondini, neldo kam oo duu o goondinii dum.

⁴⁵Neddo fuu jiido kam, yii neldo kam oo. ⁴⁶Miin, mi warii mi fooyre aduna oo, faa goondindo kam fuu pati heddo ley nimre. ⁴⁷So won nando waaju am jokkaali dum, miin, mi sarataa dum. Sabi mi wardaali sarde aduna oo, faa mi hisina mo ngardu-mi.

⁴⁸Oon calaniido kam, so jabaali waajuuji am, ana jogii caroowo. Konngol ngol kaal-mi ngol sarata dum nalaande sakinotoonde. ⁴⁹Sabi miin, mi haaldaali hiini hoore am. Baabiraado neldo kam oo hokki kam yamiroore ko kaalan-mi e ko mbaajotoo-mi. ⁵⁰Miin, mido anndi yamiroore makko, kajum woni nguurndam nduumiidam. Ko kaal-mi koo, no Baabiraado haalaniri kam nii kaltir-mi.

13

No Iisaa lootiri koyde taalibaabe mum

¹Gila iidi Paska yottaaki, Iisaa ana anndi wakkati mo iwata e aduna so hootana Baabiraado oo warii. Ga aduna gaa omo yidi yimbe makko, omo yidi 6e kaaddi jilli.

²Wakkati mo 6e kirtotoo oo, Ibiliisa wadi e bernde Yahuuda bii Simon Isikariyota jammaade mo. ³Iisaa e hoore mum ana anndi to Laamdo iwri to Laamdo hootata. Laamdo wadii huunde fuu e junngo makko. ⁴O immii e hiraande ndee, o boortii saaya makko,

§ 12:38 Esaaya 53.1 * 12:40 Esaaya 6.10

o bami disawel, o fili e makko. ⁵ Non o wayli ndiyam e feere lootorde, o naati e lootude koyde taalibaabe makko, omo soccira de disawel o filii ngel. ⁶ Nde o yottinoo Simon Piyeer ndee, oon wii mo:

—Moobbo, aan lootata koyde am naa?

⁷ Iisaa jaabii mo:

—A faamaali ko ngadan-mi koo tafon, kaa a faamoyan caggal jooni.

⁸ Piyeer wii mo:

—A lootataa koyde am abada!

Iisaa jaabii mo:

—So mi lootanaali ma, a walaa ngedu e am.

⁹ Simon Piyeer wii mo:

—Moobbo! So non, pati haadu e koyde am tan, lootu juude am e hoore am duu.

¹⁰ Iisaa wii mo:

—Lootido fuu yo laabudo. Mo hasindinaa e lootaneede kinaa koyde tan. Onon on laabube, kaa wanaa on fuu.

¹¹ Tawi omo anndi jammbotoodo mo oo. Dum wadi so o wii wanaa on fuu ngoni laabbe.

¹² Nde Iisaa lootunoo koyde maabbe ndee, bamti saaya muudum, joottii, wii be:

—On paamii ko ngadu-mi on koo naa? ¹³ Odon noddira kam «Moobbo» odon noddira kam «Kalfaado». Ko mbiyatton koo ana moy'i, sabi dum ngon-mi. ¹⁴ Ndennoo, miin Kalfaado, miin Moobbo, mi lootii koyde mon, waajibi onon duu gooto fuu lootana goddo koyde mum.

¹⁵ Ko ngadu-mi on koo yo tinndinol yalla onon duu, odon ngadondira hono ko ngadu-mi on koo. ¹⁶ Mido haalana on goonga: maccudo burataa kalfaado mum teddude, nelaado duu burataa neldo dum. ¹⁷ Nde wonnoo on anndii dum jooni, so nii on njokkiri non, on mbelan hoore. ¹⁸ Wanaa haala mon on fuu kaal-mi. Mido anndi been be cubii-mi, kaa kinaa ko Binndi dii mbii koo tabita: «Naamduedo e am latiri kam teppere muudum.»* ¹⁹ Gila jooni mido haalana on dum, fade majjum yottaade, yalla nde dum yottii fuu, odon ngoondina miin woni mo ngon-mi. ²⁰ Mido haalana on goonga: neddo fuu jaabbiido nelaado am, jaabbiike kam. Neddo fuu jaabbiido kam, jaabbiike neldo kam oo duu.

No Yahuuda jammborii Iisaa

²¹ Nde o haalnoodum ndee, yonki makko jawaii, o wii:

—Mido haalana on goonga: gooto moodon jammboto kam.

²² Taalibaabe bee yeewondiri. Be anndaa mo o haalata haala mum. ²³ Gooto e taalibaabe bee, mo Iisaa horsini oo, ana joodinoo bannge mum. ²⁴ Simon Piyeer himyi mo gite mo lamndoo Iisaa homo o haalata haala mum. ²⁵ Non taalibbo oo naayorii hedde Iisaa, wii:

—Moobbo, dum homo?

²⁶ Iisaa jaabii:

—Mo ndokkan-mi lonngere nde cuuwan-mi ndee oo.

O suwi lonngere, o hokki Yahuuda bii Simon Isikariyota oo. ²⁷ Caggal lonngere ndee, Ibiliisa naati e Yahuuda. Iisaa wii mo:

—Wadu ko ngadatcaa koo law!

²⁸ Tawi fay gooto e joodiibe don bee faamaali ko Iisaa haalani mo koo. ²⁹ Nde wonnoo Yahuuda woni kawjotoodo jawdi maabbe, yoga miilii Iisaa wii mo somonoyoo iidi, naa daja ko o hokki misikiina'en. ³⁰ Yahuuda nanngu lonngere ndee tan, yalti oon wakkati fuu. Dum jemma.

Haala yamiroore heyre

³¹ Nde Yahuuda yaltunoo ndee, Iisaa wii:

—Jooni Bii Neddo teddinaama, Laamdo duu teddiniraama saabe makko. ³² So Laamdo teddiniraama saabe makko,[†] kajnum duu teddinan mo e hoore mum, teddinan mo law.

³³ Sukaabe am, mido wondi e mon seeda tafon. On tewtan kam. Mido wiya on jooni hono ko mbiinoo-mi Yahuudiyanikoobe e settaade: on mbaawaa yaade to njahan-mi too. ³⁴ Mido

* 13:18 Jabuura 41.10 † 13:32 Puddoofe aaya 32,«So Laamdo teddiniraama saabe makko»,tawaaka e dereeji burdi fuu booyde dii.

hokka on yamiroore heyre: njidondire! Hono no njidir-mi on nii, onon duu njidondiron hono non! ³⁵ So on njidondirii, yimbe fuu annditan on taalibaabe am.

No Isaa holliri Piyeer yankiran dum

³⁶ Simon Piyeer wii mo:

—Moobbo, hoto njahataa?

Iisaa jaabii mo:

—To njahan-mi jooni too, a waawaa jokkude e am. Kaa caggal jooni a jokkan e am!

³⁷ Piyeer wii mo:

—Moobbo, ko saabii so mi waawaa jokkude e maa jooni? Mido hokkitira yonki am saabe maa.

³⁸ Iisaa jaabii mo:

—Goonga fuu, a hokkitiran yonki maa saabe am naa? Mido haalane goonga: fade ndontoori jogginde hannde a wiyan a anndaa kam cili tati.

14

No Isaa wiiri kajnum woni laawol ngol

¹ Iisaa wii taalibaabe mum bee:

—Pati imminee hakkille mon. Ngoondinee Laamdo, ngoondinee kam. ² Cuudi keewdi ana ley galle Baabiraado am. So walaano, mi wiyan on. Mi yahan, mi moyyinanoya on ton nokku. ³ Ndennoo, so mi moyyinanoyii on nokku, mi wartan kasen mi 6amta on faa onon duu ngonon to ngonan-mi too. ⁴ Odon anndi to njahan-mi too, odon anndi laawol mum.

⁵ Tomaa wii mo:

—Moobbo, min anndaa to njahataa, hono min anndirta laawol mum?

⁶ Iisaa jaabii mo:

—Miin woni laawol ngol, miin woni goonga oo, miin woni nguurndam dam. So wanaa saabe am fay gooto waawaa yaade to Baabiraado. ⁷ Sinndo odon anndunoo kam, maa on anndu Baabiraado am oo duu. Gila jooni on anndii mo, on njii mo.

⁸ Filipa wii mo:

—Moobbo, hollu min Baabiraado, dum tan ana hey'a min.

⁹ Iisaa wii mo:

—No ngondir-mi e moodon faa booyi nii fuu, Filipa, a anndali kam naa? Jiido kam, yii Baabiraado. Hono mbiirataa: «Hollo min Baabiraado?» ¹⁰ A goondinaali mido e ley Baabiraado, Baabiraado ana e am naa? Waajuuji dí mbaajii-mi on dii fuu, mi waajortaako dí hiini hoore am. Baabiraado gondo e am oo gollata golleeji mum. ¹¹ Ngoondinee kam so mi wii mido e Baabiraado, Baabiraado ana e ley am. Fay so on ngoondinaali dum, ngoondiniron kam saabe golleeji dii. ¹² Mido haalana on goonga: neddo fuu goondindo kam, gollan kajnum duu golleeji dí ngollan-mi dii, gollan ko buri dí, sabi mi kootoowo to Baabiraado am. ¹³ Mi wadanan on huunde fuu ko jaagori-don Laamdo saabe am. Mi wadan dum yalla Baabiraado oo ana teddiniree saabe Bidde oo. ¹⁴ So won ko jaagori-don Laamdo saabe am, mi wadanan on.

No Isaa fodiri neldan Ruuhu Ceniiido

¹⁵ —So odon njidi kam, on njokkan jamirooje am. ¹⁶⁻¹⁷ Mi jaagoto Baabiraado hokka on Balloovo goddo, oo woni Ruuhu goonga, yalla omo wonda e mon faa abada. Aduna oo waawaa jabbaade mo, sabi yiylataa mo, anndaa mo. Kaa onon, odon anndi mo sabi omo wondi e mon, omo e mon. ¹⁸ Mi yoppataa on atiime'en, mi wartan e mon. ¹⁹ So booyii seeda aduna oo yiylataa kam kasen. Kaa onon, on njiyan kam, sabi mi guurdo, onon duu on nguuran. ²⁰ Nannde nden on paaman mido e ley Baabiraado, odon e am, mido e ley mon. ²¹ Neddo fuu anndudo jamirooje am so jokki de, kajnum woni jiddo kam. Jiddo kam, Baabiraado am yidan dum. Miin duu, mi yidan dum, mi bannginanan dum hoore am.

²² Yahuuda, mo wanaa Yahuuda Isikariyota, jaabii mo:

—Moobbo, hono bannginirantaa min hoore maa, tawee a bannganaali aduna oo?

²³ Iisaa jaabii mo:

—So neddo ana yidi kam, jokkan konngol am, Baabiraado am yidan dum. Miin e Baabiraado am oo min ngaran to mum min njooddo e mum. ²⁴ Neddo fuu mo yidaa kam, jokkataa konngol am. Haala ka nanaton kaa, ka wanaa ka am, ka haala Baabiraado neldo kam oo. ²⁵ Dum kaalanan-mi on gila mido tawdaa e mon. ²⁶ Ruuhu Ceniido, Balloowo on mo Baabiraado neldirta on saabe am oo, kajum anndinta on kulle fuu. O miccintinan on ko mbaajinoo-mi on koo fuu.

²⁷ Jam njoppidan-mi on, jam am ndokkan-mi on. Miin, mi hokkirtaa on no aduna oo hokkirta on nii. Pati imminee hakkille mon, pati kulee. ²⁸ On nanii ko mbii-mi on: «mi yahan, caggal mum mi warta e mon.» Sinndo odon njidunoo kam, maa on ceyor mi jahoowo to Baabiraado, sabi Baabiraado buri kam teddude. ²⁹ Mi haalanii on jooni gila dum waraali, yalla so dum warii, odon ngoondina. ³⁰ Haala am e moodon heewataa kasen, sabi kaananke oo aduna ana wara. Fay huunde o waawaa e am. ³¹ No Baabiraado yamiri kam nii, non ngadiran-mi, faa aduna oo faama mido yidi Baabiraado. Immee njehen, iwen doo.

15

No Iisaa wiiri kajum woni peguuwi ngoongaraawi

¹—Miin woni peguuwi ngoongaraawi, Baabiraado woni jom ngesa peguuje. ² Cabal am dimaral fuu o feyyan dum, cabal dimoowal fuu, o saltoto dum yalla engal feyddoo rimde. ³ Onon, jooni on laabuþe saabe waaju mo mbaajii-mi on oo. ⁴ Niibee e am. So on niibii e am, miin duu mi piibsan e mon! Hono no cabal peguuwi waawaa rimde e hoore mum kinaa tawee engal jiibii e peguuwi nii, hono non onon duu, on mbaawaa rimde so on jiibaali e am. ⁵ Miin woni peguuwi, onon ngoni cabe. Neddo fuu niibudo e am, mi niibii e mum, riman duu faa heewa. On mbaawaa wadude fay huunde so on ngaldaa e am. ⁶ Neddo fuu mo jiibaali e am, tippete sella hono no cabal peyyaangal nii, yoora. Cabe joorde dee moobtete, tippee ley yiite, de kubba. ⁷ So on niibii e am, waaju am niibii e mon, nden kaa jaagee Laamdo ko muuy-don fuu, on keban. ⁸ So on ndimii faa heewii, dum hollittita on laatike taalibaabe am, nden yimbe njiyata teddeengal Baabiraado am. ⁹ Hono no Baabiraado yidiri kam nii, miin duu hono non njidir-mi on. Niibee e jilli am. ¹⁰ So on njokkii jamirooje am, on jiiban e jilli am, hono no njokkir-mi jamirooje Baabiraado am so jiibu-mi e jilli mum nii.

¹¹ Mi waajike on dum yalla seyo am ana jiiba e mon, seyo mon hiþþa. ¹² Annii yamiroore am: njidondiree hono no njidir-mi on nii. ¹³ Huunde fuu buraa dii doo jilli mawnude: neddo hokkitira yonki mum saabe yiþþe mum. ¹⁴ Onon ngoni yiþþe am, so on ngollii ko njamir-mi on koo. ¹⁵ Mi wiyatataa on maccube kasen sabi maccudo anndaa ko kalfaado mum gollata. Mido wiya on yiþþe, sabi ko narru-mi Baabiraado am koo fuu, mi anndini on. ¹⁶ Wanaa onon cubii kam, miin subii on so yamiri on njahon ndimoyon biþþe, biþþe mon nduumoo, yalla Baabiraado ana hokka on huunde fuu ko jaagori-don saabe am. ¹⁷ Njidondiree! Dum njamir-mi on.

No aduna oo wajiri Iisaa e taalibaabe mum fuu

¹⁸—So aduna oo ana wajri on, anndee, miin o adii wajude. ¹⁹ Sinndo on laatinoke adunankooþe, maa aduna oo yidu on. Kaa on nganaa adunankooþe. Mi subike on mi seenndii on e aduna oo. Dum saabanii mo wajude on. ²⁰ Miccitee ko mbiinoo-mi on koo: «Maccudo burataa kalfaado mum.» So be torrii kam, be torran on, onon duu. So be njokkii konngol am, be njokkan ngol mon ngol duu. ²¹ Be ngadiran on dum fuu saabe am, sabi be anndaa neldo kam oo. ²² So mi waraalino, mi waajanooki be, be njijataakeno. Kaa jooni mi warii, mi waajike be, be ngalanaa luutti maþþe dii ujuuru fuu. ²³ Neddo fuu bajudo kam, wajrii Baabiraado am oo duu. ²⁴ Sinndo mi gollaalino dii golleeji di fay gooto meedaali gollude yeeso maþþe, be njijataakeno. Kaa jooni be njii di fuu, eþe keddii wajude

kam, miin e Baabiraado am. ²⁵Dum wadii faa tabtintina ko winndaa ley Sariya ma66e: «Be mbajirii kam dow meere.»*

²⁶Ruuhu goonga iwroovo to Baabiraado, Balloowo on mo neldan-mi on oo, nde warii, kajnum seettantoo kam. ²⁷Onon duu, on ceettanto kam sabi odon ngondi e am gila puddoode.

16

¹—Mi waajike on dum pati on njoppu goondinal. ²Be njaltinan on cuudi baajordi. Wakkati waroyan nde bardo on fuu miilata rewii Laamdo. ³Be ngadan dum sabi be anndaa Baabiraado oo, be anndaa kam miin duu. ⁴Mi waajike on dum, yalla so wakkati oo warii, odon miccitoo mi haalamiino on dum.

Haala golle Ruuhu Ceniido

—Mi haalanaali on gila arannde sabi mido wondi e mon. ⁵Jooni mido nii hootana neldo kam oo, kaa fay gooto e mon lamndaaki kam hoto njahan-mi. ⁶On cunaama sanne saabe ko kaalan-mi on dum koo. ⁷Dum fuu e taweede, mido haalana on goonga: yaadu am buri moyyande on. Sabi so mi yahaali, Balloowo on oo warataa. Kaa so mi yehii, mi neldan on mo. ⁸So o warii, o njiyan aduna oo banngal luutti e fooccitaare e sariya. ⁹Banngal luutti, sabi be ngoondinaali kam. ¹⁰Banngal fooccitaare, sabi mido hoota to Baabiraado oo, on njiyatcaa kam kasen. ¹¹Banngal sariya, sabi kaananke oo doo aduna saraama.

¹²Mido jogii ko heewi kasen ko mi waajoo on, kaa on mbaawtataa dum jooni. ¹³Nde Ruuhu goonga oo warii fuu, dowan on faade e goonga fuu. Sabi o haaldataa hiini hoore makko, o haalanan on ko o nani fuu, o humpitan on ko waroya. ¹⁴Kanko, o teddinan kam, sabi o gaman ko njey-mi koo, o humpitira on. ¹⁵Ko Baabiraado oo jogii fuu, miin jey. Dum saabii mbii-mi o humpitan on ko o hebii e am koo.

No sunu waylitortoo seyo

¹⁶—So booyii seeda, on njiyatcaa kam, so booyii seeda kasen, njiyon kam.

¹⁷*Yoga e taalibaabe makko bee lamndondiri, mbii:*

—Kodum woni maanaa haala makko so o wii «so booyii seeda, on njiyatcaa kam e so booyii seeda kasen, njiyon kam», o wii kasen «sabi mi jahoovo to Baabiraado»?

¹⁸Be mbii:

—«So booyii seeda», kodum dum firritata? Min paamaali ko o wii koo.

¹⁹Nde Iisaa anndunoo ebe njidi lamndaade dum ndee, wii be:

—Odon lamndondira maanaa haala am kaa: «So booyii seeda on njiyatcaa kam, so booyii seeda kasen, njiyon kam.» ²⁰Mido haalana on goonga: onon, on mboyan, on mboytoto, tawee aduna oo ana seyii. On cuylan, kaa sunu mon waylitoto seyo. ²¹So debbo ana jaywa, mo surjan sabi wakkati makko warii. Kaa so cukalel ngel rimaama, o miccitataako naawalla jatawere makko, no seyo makko foti heewde dow aduna oo hebii kodo. ²²Onon duu hono non curlij-don jooni, kaa mi yiitan on kasen, on ceyoto, fay gooto waawaa bonnude seyo mon. ²³Nannde nden, on lamndataako kam fay huunde. Mido haalana on goonga: huunde fuu ko jaagi-don Baabiraado oo, hokkirian on saabe am. ²⁴Faajoomi, walaa fuu ko jaagori-don saabe am. Naagee, on keban, yalla seyo mon ana hiibba.

No Iisaa jaalorii aduna

²⁵—Ko kaalan-mi on jooni koo yo haala hippaaka. Wakkati waran, wakkati mo mi hippataa haala. Nden kaa mi haalanan on haala Baabiraado faa laaba. ²⁶Nannde nden on jaagorto Laamdo saabe am. Mi wiyaali mido jaaganoo on Baabiraado, ²⁷sabi Baabiraado e hoore mum ana yidi on. O yidirii on saabe odon njidi kam, on ngoondinii to Laamdo iwrub-mi. ²⁸Mi iwiid to Baabiraado, mi warii e aduna. Jooni mido dala aduna oo, mi hootana Baabiraado.

²⁹Taalibaabe makko mbii mo:

* 15:25 Jibuura 35.19; 69.5

—Jooni kaa, a haalii faa laabi, walaa fuu ko kippu-daa hen.³⁰ Jooni kaa, min anndii walaa fuu ko a anndaa, fay gooto hasindinaa e lamndaade ma. Dum saabii so min ngoondini a iwdo to Laamdo.

³¹ Iisaa jaabii 6e:

—Jooni, on ngoondinii naa?³² Wakkati oo ana wara, o warii jooni, do on fuu caakotodon, homo fuu hoota suudu mum, njoppon kam mi teelde. Kaa mi wanaa teelde, sabi Baabiraado oo ana wondi e am.³³ Mi haalanii on dum, yalla odon kemra jam e am. Odon ngondi e torra ley aduna oo. Kaa ceyo-don, miin, mi jaalike aduna oo!

17

No Iisaa duworii saabe taalibaabe mum

¹ Nde Iisaa waajinoo waajuuji dii ndee, tiggiti kammu, wii:

—Baabiraado, wakkati oo warii, teddin Biya, yalla Biya oo duu ana teddine.² Sabi a hokkii mo baawde dow neddo fuu, yalla omo hokka been be ndokku-daa mo bee fuu nguurndam nduumiidam.³ Nguurndam nduumiidam woni 6e annde, aan Laamdo goongaraajo gooto oo, be annda Iisaa Almasiihu mo nel-daa oo.⁴ Mi teddinii ma e dow leydi ndii, mi yottinii golle mo ndokku-daa kam mi golla oo.⁵ Jooni kaa, Baabiraado, teddinam teddeengal ngal njoginoo-mi do maa doo gila aduna oo tagaaka ngal.

⁶ Yimbe 6e ndokku-daa kam e aduna oo bee, mi bannginani düm'en innde maa. Aan jey 6e, a hokkii kam 6e, ebe njokki konngol maa.⁷ Jooni kaa, 6e anndii ko ndokku-daa kam koo fuu to maa iwi,⁸ sabi mi haaltanii be haalaaji dii kaalan-daa kam dii, 6e njabii di. Be kebii tayoral to maada iwrudi-mi, be ngoondinii aan neli kam.⁹ Mido naagore saabe maabbe. Mi naagortaako saabe aduna oo, mido naagoroo saabe be ndokku-daa kam bee, sabi aan jey 6e.¹⁰ Be njey-mi fuu, aan jey, be njey-daa fuu, miin jey. Mi teddiniraama saabe maabbe.¹¹ Kambe, be keddoto e aduna oo, kaa miin, mi heddataako e makko. To maa njahanan-mi. Aan Baabiraado Cenndo, reenir be baawde maada de ndokku-daa kam dee, yalla ebe laatoo gooto hono no men nii.¹² Nde ngondunoo-mi e maabbe ley aduna oo ndee, mi reenirii be baawde maa de ndokku-daa kam dee, mi tiidii e maabbe. Fay gooto majjaali so wanaa yiitenke oo, yalla ko sappaa e Binndi dii koo ana tabita.¹³ Jooni kaa mido wara to maa. Mido haala dii haalaaji gila mido heddi e aduna oo tafon, yalla seyo am ana hiibba e maabbe.¹⁴ Mi yottinii be konngol maa. Aduna oo wajii 6e, sabi 6e njeyaaka e makko, hono no miin duu mi jeyiraaka e makko nii.¹⁵ Mi naagaaki ittaa be e aduna oo, kaa mido jaage ndeenaa 6e e Ibilisa.¹⁶ Be njeyaaka e aduna oo, hono no miin duu mi jeyiraaka e makko nii.¹⁷ Sennir be goonga maa. Konngol maa woni goonga.¹⁸ Hono no nelir-daa kam e oo aduna nii, miin duu non nelir-mi be e makko.¹⁹ Mido sennira hoore am saabe maabbe, yalla kambe duu ebe laatoo senniraabe goonga.

²⁰ Wanaa saabe maabbe tan jaagorto-maa-mi. Mido naagoroo duu saabe been goondinirbe kam waajuuji maabbe,²¹ yalla 6e fuu ebe laatoo gooto. Hono no aan Baabiraado laatori-daa e am, miin duu mido e maa nii, yalla kambe duu ebe laatoo gooto e men, yalla aduna oo ana goondinaa aan neli kam.²² Mi wadanii be teddeengal ngal ngadan-daa kam ngal, yalla ebe laatoo gooto, hono no laatori-den gooto nii.²³ Miin mido e maabbe, aan ada e am, yalla ngootummaaku maabbe ana hiibba, yalla aduna oo ana annda aan neli kam, mo annda duu ada yidi 6e hono no njidir-daa kam nii.²⁴ Baabiraado, mido yidi 6e ndokku-daa kam bee ngonda e am nokku fuu do tawaa-mi, yalla ebe njiya teddeengal ngal ngadan-daa kam ngal sabi a yisii kam gila aduna oo diidaaka.

²⁵ Baabiraado pooccitiido, aduna oo anndaa ma, kaa miin noo mido anndu maa, 6ee doo ana anndi aan neli kam.²⁶ Mi anndinii be ko ngor-daa, mi feydan anndinde 6e, yalla jilli njid-daa kam dii ana tawee e maabbe, miin duu mi tawee e maabbe.

18

No Iisaa nanngiraa

¹ Nde Iisaa duworinoo nii ndee, yaadi e taalibaabe mum ootoo bannge callugol biyeteengol Kedoron. Be naati ton e nokku keewdo ledde. ²Yahuuda jammbotoodo mo oo ana anndi nokku oo, sabi Iisaa e taalibaabe mum ana moobtotonoo ton sanne. ³Yahuuda ardii oorngal sordaasi'en e golloobe iwrubé to hooreebe yottinoobe sadaka e Farisa'en. Be ngari ton, efe njogii cunkume kub6ooje e lampaaji e kaborde. ⁴Nde wonnnoo Iisaa ana anndi ko fa'i warde e mum fuu, sakkitii be, wii:

—Homo tewtaton?

⁵Be njaabii mo:

—Iisaa Nasaraatunke oo.

O wii 6e:

—Miin woni kanko!

Yahuuda jammbotoodo mo oo duu ana dardii e mab6e. ⁶Nde Iisaa wiinoo «Miin woni kanko» ndee, be njaari cagga-caggarde 6e caami e leydi. ⁷Iisaa lamndii 6e kasen:

—Homo tewtaton?

Be njaabii:

—Iisaa Nasaraatunke oo.

⁸Iisaa wii 6e:

—Mbii-mi on, miin woni kanko! So miin tewtaton, accee bee kaa njaha.

⁹ Non dum laatorii, yalla haala Iisaa kaa ana tabita: «Mi majjoraaka fay gooto e be ndokku-daa kam bee.» ¹⁰Simon Piyeer ana joginoo kaafaawi, soorti ki, soppi golloowo Jottinoowo Sadaka Mawdo e nowru jaamru faa ndu tayi. Golloowo oo ana wiyee Malkus.

¹¹Nden Iisaa wii Piyeer:

—Soornu kaafaawi maa kii e njaro mum. Ada miili mi yarataa horde bone nde Baabiraado hokki kam ndee naa?

¹² Don sordaasi'en e kaananke mum e gollanoobe hooreebe Yahuudiyankeebe nanngi Iisaa, kabbi düm. ¹³Be nafsi mo to Annas tafon. Annas yo esii Kayafas laatiido Jottinoowo Sadaka Mawdo ley nden hitaande. ¹⁴Kanko Kayafas oo dawrannoo hooreebe Yahuudiyankeebe dabare, wii: ko buri moyyude e yimbe lenol ngol, neddo gooto maayana 6e.*

No Piyeer wadi so yankiri Iisaa

¹⁵ Simon Piyeer e taalibbo goddo njokkitii Iisaa. Taalibbo oo ana anndondiri e Jottinoowo Sadaka Mawdo oo, dum wadi so o hebi naaddude e Iisaa galle mawdo hooreebe yottinoobe sadaka oo. ¹⁶Piyeer kaa, darii damal sella too. Taalibbo anndondirfo e Jottinoowo Sadaka Mawdo oo, yalti haaldi e debbo doomoowo damal ngal oo, naanni Piyeer. ¹⁷Kordo doomoowo damal oo lamndii Piyeer:

—Aan nee, a wanaa gooto e taalibaabe gorko oo naa?

Piyeer jaabii mo:

—Mi wanaa!

¹⁸ Nde wonnnoo jaangol ana heewi, golloobe e doomoobe kubbiino yiite ana yuwloo. Piyeer duu dardii e mab6e ana yuwloo.

No mawbe diina cariri Iisaa

¹⁹ Nden Jottinoowo Sadaka Mawdo oo lamndii Iisaa haala taalibaabe mum e waaju mum. ²⁰Iisaa jaabii mo:

—Mi bannginanii aduna oo waaju am. Wakkati fuu mido waajoo ley cuudi baajordi e ley Suudu Dewal Mawndu to Yahuudiyankeebe fuu kawrititta too. Walaa fuu ko kaaldu-mi cuucuukka. ²¹Ko lamndorto-daa kam? Lamnda been hettindiibe kam. Kambe kaa, ebe anndi ko mbaajii-mi koo.

²² Nde Iisaa haalnoo dum ndee, gooto e doomoobe bee fii mo banaawo, wii:

—Nii jaaborto-daa Jottinoowo Sadaka Mawdo oo naa?

²³Iisaa jaabii mo, wii:

*

18:14 Yuhanna 11.49-50

—So ko boni mbii-mi, haalanam ko boni e majjum. So tawii ko moyyi mbii-mi, ko saabii so pii-daa kam?

²⁴Nden Annas neldi mo to Kayafas Jottinoowo Sadaka Mawdo oo, omo habbi.

No Piyeer wadi so yankiri Iisaa kasen

²⁵Simon Piyeer ana darinoo ton ana yuwloo. Faa fe mbii mo:

—Aan, a wanaa gooto e taalibaabe makko bee naa?

O yeddi, o wii:

—Mi wanaa!

²⁶Gooto e gollanoobe Jottinoowo Sadaka Mawdo oo, sakiike mo Piyeer tayunoo nowru muudum oo, wii:

—Mi yiidaalino ma e makko ley nokku keewdo ledde too naa?

²⁷Piyeer yeddi kasen, e oon wakkati fuu, ndontoori joggini.

No Iisaa sarira yeeso Pilaatu

²⁸Caggal dum, be itti Iisaa to Kayafas gila beetee kecco, be nabi mo to hubeere goforneer oo. Nabube mo bee naataali hubeere ndee, sabi so be naatii nde, be coban, be jaamataa ndeendi iidi Paska ndii. ²⁹Pilaatu, goforneer oo, tawoyi be sella too, wii:

—Kodum ngullaniri-don oo gorko?

³⁰Be njaabii mo:

—Sinndo o gollaalino ko boni, min ngaddataano mo ga maa.

³¹Nden Pilaatu wii be:

—Nabee mo, cardon mo sariya moodon.

Yahuudiyanoo bee njaabii:

—Min ndujanaaka warde fay gooto.

³²Nii haala ka Iisaa haalnoo haala maayde mum kaa tabitiri. ³³Pilaatu naatti galle mum, noddii Iisaa, wii dum:

—Aan woni kaananke Yahuudiyanoo bee oo naa?

³⁴Iisaa jaabii mo:

—Aan e hoore maa wii non naa woobbe narru-daa?

³⁵Pilaatu jaabii mo:

—Miin, mi Yahuudiyanke naa? Ko ngadu-daa so lejol maa e hooreebi yottinoobe sadaka ngaddu maa ga am?

³⁶Iisaa jaabii:

—Laamu am jeyaaka e oo aduna. Sinndo omo jeyanoo e oo aduna, gollooobe am kabotonoo pati mi naata juude hooreebi Yahuudiyanoo. Kaa jooni laamu am oo wanaa mo doo.

³⁷Nden Pilaatu wii mo:

—Ndennoo, a kaananke?

Iisaa jaabii:

—No mbii-daa nii, mi kaananke. Walaa fuu ko ndimiraa-mi so ngar-mi ley aduna oo so wanaa faa mi seettoo goonga. Neddo fuu jiddo goonga, ana nana daande am.

³⁸Pilaatu wii mo:

—Goonga? Kodum woni goonga?

Nde o haalnoo dum ndee, o yalti kasen, o tawtoyi Yahuudiyanoo bee to sella too, o wii be:

—Mi hebaali feloore fay wootere e makko. ³⁹Kaa ley aada moodon, iidi Paska fuu mido yoppitana on kasunke gooto. Odon njidi mi yoppitana on kaananke Yahuudiyanoo bee oo naa?

⁴⁰Be fuu be ngulli, be mbii:

—Wanaa oo, Barabas min njidi.

Barabas nee yo janooowo.

19

¹ Nden Pilaatu nanngi Iisaa, yamiri fiyee dorri. ² Sordaasi'en bee cajpi tenngaade gi'e, kippi e hoore makko, boorni mo burmusuure wodeere. ³* Be battitii mo, ebe mbiya:

—Sadi, kaananke Yahuudiyankoobe!

Ebe piya mo banaaje. ⁴ Pilaatu yalti kasen, wii Yahuudiyankoobe bee:

—Mi yaltinan mo faa anndon mi hebaali feloore fay wootere e makko.

⁵ Non Iisaa yaltinaa ana hippii tenngaade gi'e ndee, ana boornii saaya mbodeewa kaa. Pilaatu wii 6e:

—Gorko oo anniil!

⁶ Nde hooreebe yottinoobe sadaka e doomoobe bee njiinoo mo ndee, ngulli mbiil:

—Tontu mo e leggal bardugal! Tontu mo e leggal bardugal!

Pilaatu wii 6e:

—Nankee mo onon tonton mo, sabi miin kaa, mi hebaali feloore e makko.

⁷ Yahuudiyankoobe njaabii mo:

—O luuttii sariya amen. E ley sariya amen oo kaa waajibi o waree, sabi o wadii hoore makko o ⁸Bii Laamfo.

⁸ Nde Pilaatu nannoo kaa haala ndee, kulol mum beydii. ⁹O naatti hußeere ndee kasen o wii Iisaa:

—Aan, hoto iwataa?

Iisaa jaabaaki mo fay huunde. ¹⁰Nden Pilaatu wii mo:

—Miin muroto-daa naa? Tama a anndaa mido waawi yoppitidde ma, mido waawi tontude ma?

¹¹ Iisaa jaabii mo:

—So wanaa Laamdo hokku maa baawde, a waawaano e am fay huunde. Dum saabii so gattudo kam e junngo maa oo bur maa nijjinaade.

¹² Gila nden Pilaatu ana ndaara yoppitinde mo. Dum saabii so Yahuudiyankoobe ana ngulla, ana mbiya:

—So nii a yoppitii mo, a wanaa gido kaananke Roma mawdo oo. Neddo fuu gadfudo hoore mum kaananke yo gajio kaananke Roma.

¹³ Nde Pilaatu nannoo dii haalaaji ndee, yaltini Iisaa, joodii dow jooodorgal sariya, nokku biyeteedo Dinngira Kaaye (e ibaraninkoore omo wiyee Gabbata). ¹⁴Nden yo jannde lanndinal iidi Paska, wakkati hakkunde naange. Pilaatu wii Yahuudiyankoobe:

—Kaananke moodon anniil!

¹⁵ Be nduki semmbe:

—War mo! War mo! Tontu mo e leggal bardugal!

Pilaatu jaabii:

—Mi tonta kaananke moodon oo naa?

Hooreebe yottinoobe sadaka bee mbiil:

—Min ngalaa kaananke ko wanaa kaananke Roma mawdo oo.

¹⁶ Nden o hokki 6e Iisaa faa 6e tontoya dum.

No Iisaa tontiraa dow leggal bardugal

Nii 6e nanngi Iisaa, 6e nabi dum. ¹⁷ Iisaa yalti ana roondii leggal mum bardugal faa yottii nokku biyeteedo Laagal Hoore (e ibaraninkoore omo wiyee Golgata). ¹⁸ Don 6e tontidi mo e didon wobbe: oo nano, oo jaamo, Iisaa ana lommbii. ¹⁹ Pilaatu winndi e alluwal: IISAA NASARAATUNKE OO, KAANANKE YAHUUDIYANKOO'BE. O yamiri ngal takkee e leggal bardugal ngal. ²⁰ Yahuudiyankoobe heewbe njanngii binndi dii sabi do Iisaa tontaa doo woddaa ngalluure ndee. Alluwal ngal winndaama e ibaraninkoore e yunaninkoore e romankoore. ²¹ Nden hooreebe yottinoobe sadaka bee mbiil Pilaatu:

—Pati winndu: «Kaananke Yahuudiyankoobe», winndu: «o wii kanko woni kaananke Yahuudiyankoobe».

²² Pilaatu jaabii:

* ^{19:2} Wakkati Iisaa, burmusuure wodeere yo saaya ka kaananke foornotoo.

—Ko mbinndu-mi koo winndaama, tilike.

²³Nde sordaasi'en bee tilinoo tontude lisaa ndee, pecci kaddule makko pecce nay. Homo fuu 6ami feccere mum. Be 6ami saaya makko duu. Saaya kaa walaa nootol. Ka fuu ka lefol gootol. ²⁴Sordaasi'en bee kaaldi:

—Pati ceeken saaya kaa. Ngaden ka urwa, yeewen keboowo ka.

Dum wadii, yalla ko sappaa e Binndi dii koo ana tabita:

«Be peccii kaddule am hakkunde ma66e,

6e ngadii saaya am urwa.»†

Dum sordaasi'en bee ngadi.

²⁵Inna Iisaa, e sakiike mum debbo, Mariyama jom suudu Kolopa, e Mariyama mo Magdala ana ndarrii bannge leggal ngal lisaa tontaa e mum ngal. ²⁶lisaa yii inna mum e taalibbo mum korsudo oo ana ndarodii, wii inna mum:

—Inna, biya annii!

²⁷Nden o wii taalibbo oo:

—Inna maa, annii.

Gila nden taalibbo oo na6i Mariyama galle mum.

Haala maayde Iisaa

²⁸Caggal dum, lisaa anndi walaa fuu ko heddii. Yalla ko Binndi dii mbii koo ana tabita, o wii:

—Mi domdfii!‡

²⁹Mbulku keewdo biineegiri ana wonnoo don. Be cuuwi liccere e biineegiri oo, 6e ka66i e loocol hisopiyaawol, 6e cukki e hunduko makko. ³⁰Nde Iisaa buuccinoo biineegiri oo ndee, wii:

—Tilike!

O turi hoore, o dali aduna. ³¹Nden yo jannnde lanndinal iidi. Hooreebi Yahuudiyankoo6e ndaardi Pilaatu yalla korre tontaabe bee ana kelee, been 6amtee, pati terde dee keddo e ledde dee jalaande fowteteende. Sabi jalaande ndee yo teddunde. ³²Non sordaasi'en bee ngari, keli korre worbe didon tottidanoobe e lisaa bee. ³³Kaa nde 6e njottinoo lisaa ndee, 6e tawi mo maayii. Dum saabii be kelaali korre makko. ³⁴Kaa gooto e sordaasi'en bee yuvi Iisaa labbo e wuttludu. Don yi6iam e ndiyam mbaacii. ³⁵Neddo ceettiido dum oo yii dum. Seedaaku makko duu ana sella. Kaaldo oo ana anndi haalii goonga, yalla onon duu, odon ngoondina. ³⁶Dum fuu wadii, yalla ko Binndi dii mbii koo ana tabita:

«Fay gootal e gi'e makko helataake.»§

³⁷Di mbii kasen:

«Be njiitan oon mo 6e njuwnoo oo.»*

No tew Iisaa wadiraa e yanaande

³⁸Caggal mum, Yuusufu Arimatiyanke ndaardi Pilaatu yalla omo 6amta tew Iisaa oo. Pilaatu ja6ani mo. O 6amti oon. Tawi Yuusufu oo yo taalibbo Iisaa e cuucuukka, sabi omo hulanloo hooreebi Yahuudiyankoo6e. ³⁹Nikodemus jaanoodo to Iisaa jemma oo duu wari, o jillondiri uurdijji mbiyeteedi miiri e alo'e o waddori. Edum yaha e kilooji capantati e didi. ⁴⁰Non 6e 6amti tew Iisaa, 6e nguji mo uurdii ndii, 6e ngadi mo e kasanke hono no Yahuudiyankoo6e mboowiri wadufe fade mum'en irde maaydo nii. ⁴¹Nokku keewdo ledde ana wonnoo do Iisaa tontanoo doo. Yanaande heyre ana ley nokku oo, do fay gooto meedaali watteede. ⁴²Dum hawri e wakkati lanndinal Yahuudiyankoo6e, tawi yanaande ndee ana badii, dum wadi so be ndesi Iisaa don.

¹Nannde alan, Mariyama mo Magdala hujji, yehi to yanaande too. O tawi haayre uddiranoonde yanaande ndee tallitaama. ²O dogi, o yehi to Simon Piyeer e taalibbo mo lisaas horsinnoo oo, o wii 6e:

—Be itti Moobbo oo e yanaande ndee, mi anndaa fuu do 6e ngadi mo.

³Piyeer e taalibbo oo njalti, njehi to yanaande too. ⁴Ebe ndoga ko 6e mbaawi fuu. Taalibbo oo dadi Piyeer, adii dum e yanaande ndee. ⁵O yuurnii, o yii kasanke oo yolo, kaa o naataali. ⁶Simon Piyeer, kajum kaa yottii fuu, naati, tawi kasanke oo ana joodii. ⁷Pilkol pilkanoongol e hoore lisaas ngol tawdaaka e kasanke oo, ngol tawaama engol sowii feere maggal. ⁸Nden taalibbo ardinoodo warde oo, kajum duu naati, yii, goondini. ⁹Tawi 6e paamaano tafon ko Birindi dii mbii koo, lisaas yo immitintoodo. ¹⁰Caggal mum, taalibaabe didon bee kooti to mum'en.

No lisaas banngirani Mariyama mo Magdala

¹¹Kaa Mariyama ana darii do damal yanaande doo, ana woya. O turii, o yuurnii ley yanaande ndee. ¹²O yii malaa'ika'en didon 6e kaddule daneeje ana njoodii do tew lisaas oo resanoo doo, gooto do hoore doo, goddo oo to koyde too. ¹³Malaa'ika'en bee mbii mo:

—Banndam debbo, kodum mboyataa?

O jaabii 6e:

—Be itti Moobbo am doo, mi anndaa fuu to 6e ndesi dum.

¹⁴Nde o haalnoo kaa haala ndee, o yeccitii, o yii lisaas ana darii, kaa o annditaali dum.

¹⁵Lisaas wii mo:

—Banndam debbo, kodum mboyataa? Homo tewtataa?

Mariyama miili golloowo nokku oo haaldata e mum, wii oon:

—Gido, so aan itti mo doo, haalanam do ndesu-daa mo, faa mi bamta mo.

¹⁶Lisaas wii mo:

—Mariyama!

O yeccitii, o wii e ibaraninkoore:

—Rabbunii!

(Dum woni «Moobbo».)

¹⁷Lisaas wii mo:

—Pati memam, sabi mi yhabbitali to Baabiraado am tafon. Yaa to sakiraabe am, mbiyaa be mi yhabbitan to Baabiraado am, Baabiraado mon, Laamdo am, Laamdo mon.

¹⁸Mariyama mo Magdala martinoyi taalibaabe 6ee kumpa, wii 6e:

—Mi yii Moobbo oo.

O haaltani 6e ko lisaas haalani mo koo fuu.

No lisaas banngirani taalibaabe mum

¹⁹Nde kiikiide alan warnoo ndee, taalibaabe lisaas coki baafal dow hoore mum'en nokku do 6e kawriti doo, saabe kulol hooreeb Yahuudiyankoobe. Nden lisaas wari darii hakkunde maabbe, wii 6e:

—Onon e jam!

²⁰Nde o jowtunoo be ndee, o holli 6e nebbe juude makko e wuttuldu makko. Taalibaabe blee ceyii nde njii Joomiraado oo ndee. ²¹Nden lisaas wii 6e kasen:

—Onon e jam! Hono no Baabiraado neliri kam nii, neliran-mi on.

²²Nde o haalnoo dii haalaaji ndee, o fuufi e maabbe, o wii:

—Njaabbee Ruuhu Ceniido! ²³Mo njaafi-don luutti mum, yaafaama di, mo on njaafaaki luutti mum, yaafataake.

No lisaas banngirani Tomaa

²⁴Kaa Tomaa noddirteedo Funeeru, gooto e sappo e didon bee, walaano don nde lisaas banngunooh hakkunde maabbe ndee. ²⁵Taalibaabe 6ee mbii mo:

—Min njii Moobbo men!

O jaabii 6e:

—So mi yiyaali batte tontande dee e nebbe makko, mi wada fedeendu am e majje, mi wada junngo am e wuttuldu makko, abada mi goondintaa.

²⁶ Yontere wootere caggal mum, taalibaabe bee kawriti kasen. Tomaa ana wondi e mabbe. Baafe dee fuu ana cokii. Iisaa banngi, darii hakkunde maabbe, wii:

—Onon e jam!

²⁷ O wii Tomaa:

—Waddu doo fedeendu maa, yeew juude am, waddu junngo maa, wadu ngo e wuttuldu am. Sel sikkitaade, goondin tan.

²⁸ Tomaa jaabii, wii mo:

—Joomiraado am, Laamdo am.

²⁹ Iisaa wii mo:

—Saabe a yii kam ngoondinir-daa. Been be njiyaali kam so ngoondini, mbelii hoore.

Haala faandaa dewtere ndee

³⁰ Iisaa wadii yeeso taalibaabe mum kaayde godde keewde de mbinndaaka ley ndee dewtere. ³¹ Dee doo mbinndaama, yalla odon ngoondina Iisaa woni AlmasiihuBii Laamdo oo, yalla so on ngoondinii, odon kebira ngurndam saabe makko.

21

No Iisaa banngirani taalibaabe mum njeddon

¹ Caggal dum, Iisaa bannganii taalibaabe mum bee kasen sera weendu Tiberiyas. Annii no mo banngiri: ² Simon Piyeer e Tomaa noddirteedo Funeeru oo e Natanayel mo Kaana leydi Galili e biibbe Jebede worbe bee e taalibaabe didon wobbe, be fuu ebe tawdanoo ton.

³ Simon Piyeer wii bee:

—Mi yahan awgal.

Be mbii mo:

—Minen duu, min njaadan e maa.

Don e don be njalti, be naatoyi laana. Oon jemma, be kefaali fay huunde. ⁴ Nde fajiri feccii ndee, Iisaa darii dow danjeere ndee, kaa taalibaabe bee annditaali dum Iisaa. ⁵ O wii bee:

—Sukaabe, odon jogii ko jaametee naa?

Be mbii:

—Min ngalaa!

⁶ O wii bee:

—Tippee bubbul ngol bannge jaamo laana kaa, on kefan.

Non be tippii ngol. Be kebi lidfi faa be ndonki suutude ngol. ⁷ Taalibbo mo Iisaa horsini oo wii Piyeer:

—Dum Moobbo men!

Nde Simon Piyeer nannoo dum moobbo mum'en ndee, boornii saaya mum, sabi mo boortinoodo ka, mo fiyii e ndiyam dam. ⁸ Taalibaabe heddiibe bee ngaddi laana kaa, ana ndaasa bubbul keewngol liddi ngol. Be ngoddoraaki danjeere ndee kinaa ko waarata e meeturuuji teemedere. ⁹ Nde be yeentunoo ndee, be njii lidfi ana pawii dow yulbe yiite, be njii buuru duu. ¹⁰ Iisaa wii bee:

—Ngaddee yoga e lidfi di nanngu-don jooni dii.

¹¹ Simon Piyeer naati laana kaa, foodi bubbul ngol, yegjini. Ngol keewngol lidfi mawdi. Lidfi dii yo teemedere e capande joy e tati. No di poti heewde nii fuu, bubbul ngol seekaaki.

¹² Iisaa wii bee:

—Ngaree, jaamee!

Nde wonnoo be fuu be anndii dum Joomiraado, fay gooto e taalibaabe bee lamndaaki mo «Aan homo?» ¹³ Nden Iisaa wari, bami buuru e liddi, hokki be. ¹⁴ Ngol woni cilol tatabol ko Iisaa banngani taalibaabe mum caggal immitagol mum.

No Iisaa haaldiri e Piyeer

¹⁵ Nde be tayunoo kooyol ndee, Iisaa wii Simon Piyeer:

—Simon bii Yuhanna, a buraa bee doo yifude kam naa?

O jaabii:

—Goonga, Moobbo, ada anndi mido yidu maa.

Iisaa wii mo:

—Tiidu e baaloy am!

¹⁶ Iisaa wii mo kasen:

—Simon, bii Yuhanna, ada yidi kam naa?

O jaabii:

—Sanne, Moobbo, ada anndi mido yidu maa!

Iisaa wii mo:

—Tiidu e baali am!

¹⁷ Iisaa wii mo kasen:

—Simon, bii Yuhanna, ada yidi kam naa?

Piyeer sunaa sabi jooni woni cilol tatabol ko Iisaa wii mo «Ada yidi kam naa?» Piyeer wii mo:

—Joomiraado, ada humpitii huunde fuu, ada anndi mido yidu maa.

Iisaa wii mo:

—Tiidu e baali am! ¹⁸ Mido haalane goonga, e njokollaaku maa a boornike kaddule maa, a yehii to njid-daa fuu. Kaa nde a naywii, a fooccan juude maa, goddo boorne de, nabe to a yidaa.

¹⁹ E dii haalaaji Iisaa sapporii no Piyeer maayrata e no teddinirta Laamdo. Nde o haalnoodum ndee, o wii dum:

—Jokkam!

No Iisaa haaliri haala taalibbo mum korsudo oo

²⁰ Piyeer yeecitii, yii taalibbo mo Iisaa horsini oo ana jokki e mum'en. Kajnum woni naayinoodo e Iisaa nde be kirtotonoo ndee, so wii: «Moobbo, homo woni jammbotoodo ma oo?»

²¹ Nde Piyeer yiinoo korsudo oo ndee, wii Iisaa:

—Moobbo, hono oo nee wattinirta?

²² Iisaa jaabii mo:

—So mido muuyani mo nguurndam faa nde ngartu-mi, kodum hillu maa hen? Aan kaa, jokkam tan.

²³ Ngol konngol saakii hakkunde goondinbe Iisaa fuu: «Taalibbo oo maayataa.» Kaa Iisaa wiyaali mo maayataa, ko o wii dee: «So mido muuyani mo nguurndam faa nde ngartu-mi, kodum hillu maa hen?»

²⁴ Oo taalibbo seettii dee kulle so winndi de, eden anndi duu seedaaku makko oo yo goonga.

Timmooke dewtere ndee

²⁵ Iisaa wadii kudde godde keewde kasen. So de mbinndiranooma gootel gootel, mido miila dee dewte mbaawataano heyude e aduna oo.

Golle Nelaabe

¹Waayam Tawfilus, e ley dewtere am aranndeere ndee, mi winndii hen ko Iisaa fuddiri gollude e waajaade fuu, ²faa jaannde nde mo yabbinaa ndee, caggal o wasike nelaabe be o suborii Ruuhu Ceniido bee.

³Caggal nde o torraa ndee, o bannginani be hoore makko, o hollirii be e daliilaaji keewdii omo wuuri. O wondi e maabbe balde capandé nay, omo waajoo be haala Laamu Laamdo.

⁴Nannde wootere omo jaamda e maabbe, o wasii be pati be ngoddoo Urusaliima, be kettoo fodoore Baabiraado nde be naniri mo ndee.

O wii:

⁵—Yaayaabatisirannoo ndiyam, kaa e ley balde seeda, onon, on mbatisirte Ruuhu Ceniido.

⁶Be fuu be kawri, be lamndii mo, be mbiif:

—Joomiraado, e oo wakkati ngartirtaa laamu Israa'iila naa?

⁷Iisaa jaabii be, wii:

—On mbaawaa anndude jamaanuuji e wakkatiji di Baabiraado wadiri baawde mum.

⁸Kaa so Ruuhu Ceniido oo jippike e moodon, on keban baawde, on laatoto seedee'en am ley Urusaliima e ley leydi Yahuudiya fuu, kajum e Samariya, faa to leydi haadi.

⁹Nde o haalnoo dum ndee, o yabbinaa. Be tiggiti, ebe yeewa faa luurde suddi mo.

¹⁰Do fe tiggiti kammu oo tawi omo yabbinee doo, worbe didon be kaddule danjee ngari ndardii e mabbe, ¹¹mbiif:

—Galilinkoobe, ko saabii so ndari-don, odon yeewa kammu? Iisaa ittaado e mon so yabbintinaa dow kammu oo wartiran hono no njiiro-don omo yabbitira dow kammu nii.

¹²Nde be iwnoo to waamnde haayre wiyeteende Jaytun ndee, be mbirfitii Urusaliima. Ton e Urusaliima ana waara e kilon gooto. ¹³Nde be njottii ndee, be yabbboyi suudu dowuuru ndu be mboownoo mooftaade e mum nduu. Nelaabe bee ngoni: Piyeer e Yuhanna e Yaakuuba e Andire e Filipa e Tomaa e Bartolome e Matta e Yaakuuba bii Alfaa e Simon kiranoowo suudu baaba e Yahuuda bii Yaakuuba. ¹⁴Be fuu be laatii daande wootere, ebe tiidi e duwaawu, kambe e mijiraafee Iisaa e Mariyama inna Iisaa e rewbe wobbe.

No Mattiyas loomtorii Yahuuda

¹⁵Ley deen jnalaade, goondinbe ko waarata e teemedere e noogay kawri. Piyeer immii, darii hakkunde mabbe, wii:

¹⁶—Sakiraafe, ko Ruuhu Ceniido haaliri e hunduko Daawuuda, ko woni e Binndi dii koo, tabitirri no haaniri nii: o haaliino haala Yahuuda, kolludo nanngube Iisaa bee laawol oo. ¹⁷E meeden Yahuuda hiiseteno, o hebii ngedu makko e golle e nelal. ¹⁸(Kaalisii mo o yeenanoo e golle makko bondo oo, o soodi dum ngesa, o yehi o wartoyii ley magga, reedu makko seekii, teketi makko fuu mbaylii e leydi. ¹⁹Yimbe Urusaliima fuu nanii dum. Dum wadi so be inndiri ngesa ngaa Akeldama. E ley demngal mabbe dum woni «Ngesa Yiyyamaawa».)

²⁰Sabi dum winndii e ley dewtere Jabuura:

«Yo galle makko laato saabeere,
pati fay gooto hodu hen.

Yo goddo darto darnde makko.» *

²¹Haya, worbe yogaabe njaadii e men ko juuti gila nde Joomiraado men Iisaa wondi e men ndee, ²²iwde e wakkati mo Yaaya looti mo lootagal batisima yaade e jalaande nde o gamtaa faade e kammu ndee. Joonnoo, ana tilsi gooto e mabbe laatidoo e men seedee immitagol Iisaa.

²³Be ndarni worbe didon: Yuusufu noddirteedo Barasaba coowirteedo Yustus, kajum e Mattiyas. ²⁴Be nduwii, be mbiif:

* 1:20 Jabuura 69.26; 109.8

—Joomiraado, aan anndudo berde yimbe fuu, fammin min mo cubi-daa e bee doo didon²⁵ faa roondoo golle e nelal, loomtoo Yahuuda joppudo dum so yehi to nokku mo haandi e mum oo.

—Be ngadì urwa maabbe. Urwa oo hawri e Mattiyas. O hiisodaa e nelaabe sappo e go'o bee.

2

No Ruuhu Ceniido jipporii dow goondinbe

¹ Nde iidi biyeteedo Pantekot warnoo ndee, goondinbe lisaa bee fuu moobtii e nokku gooto. ² Oon wakkati fuu, dillere wa'unde no henndu mawndu nii iwri dow kammu, hebbini suudu do fe njoodii doo fuu. ³ Ko wa'i no demde yiite nii banngani be. De peccii, de pawii e gooto maabbe fuu. ⁴ Be fuu be keewi Ruuhu Ceniido, be puddi haalde demde janane no Ruuhu oo hokkiri be be kaala nii.

⁵ Worfe Yahuudiyankoobe hulbe Laamdo iwoobe e tatteeji dii fuu ana njoodii Urusalima. ⁶ Nde dillere ndee wadunoо ndee, jamaa oo fuu hawriti, wemmbaa, sabi gooto fuu nanii demngal mum ana haalee. ⁷ Be fuu be mbemmbaa, be kaaynaa, be mbiyondiri:

—Bee haaloobe fuu nganaa Galilinkoobe naa? ⁸ Dum nee, hono hen gooto e meeden fuu nanirta ko be kaalata e demngal ngal muyni? ⁹ En Partiyankoobe e Mediyankoobe e Elamiyankoobe, en joodiibe Mesopotamiya, kajum e Yahuudiya e Kappadokiya e Ponta e Asiya¹⁰ e Firigiya e Pamfiliya e Misira e leyde sera Libiya hedde Sireene. Yoga e meeden iwi e Roma, ¹¹ en Yahuudiyankoobe kajum e naatube e diina Yahuudiyankoobe. Yoga kasen iwi Kereta, yoga iwi leydi Arabiya. Kaa dum e taweede fuu, en fuu eden nii nana ebe kaala e demde meeden golleeji mawdi di Laamdo wadi dii!

¹² Be fuu be mbemmbaa, be cikkitii, be mbiyondiri:

—Kodum dum foti laataade?

¹³ Wobbe ana njaayra goondinbe bee, ana mbiya:

—Be haarbe doro so ebe cigira!

No Piyeer waajorii jamaa oo

¹⁴ Piyeer dardii e sappo e go'o bee, toowni daande muudum, wii jamaa oo:

—Onon Yahuudiyankoobe e onon joodiibe Uralusaliima fuu, kettinee haala am yalla odon paama kabaaru gadudo oo. ¹⁵ Bee yimbe nganaa sigirbe hono no onon miildaton nii, sabi jooni yo jawlal tan. ¹⁶ Dum woni ko annabi Yo'ilä wii:

¹⁷ «Laamdo wii:

E ley jalaade cakitotoode dee
mi saakan Ruuhu am e dow tagaabe fuu.

Biibbe moodon worbe e rewbe
kaaliran hono no annabaabe nii,
jokolbe moodon njiyan ko yellitii e mum'en,
nayeebe moodon koydinte.

¹⁸ Fay golloobe am worbe e golloobe am rewbe,
mi saakan Ruuhu am dow muudum'en e ley deen jalaade,
be kaaltan konngol ngol loow-mi e maabbe ngol.

¹⁹ Mi wadan kaayde dow kammu,
mi wadan taagumansaaji dow leydi,
di laatoo yiyyam e yiite e cuurki.

²⁰ Fadje jannnde gartol Joomiraado mawnde teddunde ndee warde,
naange niibban,
lewru wojjan hono no yiyyam nii.

²¹ Nden, neddo fuu noddudo innde Joomiraado hisinte.»*

²² Piyeer wii kasen:

* 2:21 Yo'ilä 3.1-5

—Israa'iilankooþe, kettinee ðii haalaaji: Iisaa Nasaraatunke oo yo nedðo mo Laamdo subanii on. Laamdo hokki dum baawde, o hokki dum wadude kaayde e taagumansaþe hakkunde mon, no onon e ko'e mon anndir-don nii. ²³ On ngadii oon nedðo e juude bonþe, on tontii mo e leggal bardugal, on mbaririi mo no Laamdo muuyrunoo dum laatoo gila arannde nii. ²⁴ Kaa Laamdo wuurtinii mo, itti mo e naawalla maayde, sabi maayde ndee waawaanoo heddoraade mo. ²⁵ Sabi Daawuuda ana haala haala makko nde wii:

«Wakkati fuu mido yiya Joomiraado,
sabi omo jaamo am, pati mi yeryerta.

²⁶ Saabe majjum bernde am seyii,
demngal am jaarri
faa terde am duu mbaaltoo dow jikke,
²⁷ sabi a yoppataa yonki am hakkunde maayþe,
a accataa Ceniido maa oo jola.

²⁸ A anndinii kam laawi nguurdam,
mido seyii sabi ada wondi e am.»[†]

²⁹ Piyeer jokkini hen:

—Sakiraabe, mido haalana on ko laabi haala njaati meeden Daawuuda: o maayii, o iraama, yanaande makko ndee ana do meeden doo faa hannde. ³⁰ O annabaajo, omo anndi Laamdo hunanike mo gooto e taaniraabe makko joottoto e bimmbeere makko laamu. ³¹ O adii o yii o haali haala immitagol Almasiihu, kajum yonki muudum accaaka hakkunde maayþe, terde muudum jolaali. ³² Oo woni Iisaa mo Laamdo immintini, min fuu miden ceedii. ³³ Laamdo toowni mo, heedini mo jaamo muufsum, mo hebi e Baabiraado Ruuhu Ceniido podananoodo en oo, o saaki dum. Jooni odon njiya dum, odon nana dum. ³⁴ Sabi Daawuuda meedaali yabbude dow kammu, kaa wii:

«Joomiraado wii Joomam:
Jooda jaamo am,

³⁵ faa mi wada njabbaa wayþe maa.»[‡]

³⁶ Yo suudu baaba Israa'iila fuu taylor Laamdo wadii Iisaa mo tontu-don e leggal bardugal oo Joomiraado, wadii dum Almasiihu.

Haala deental adiibë goondinde

³⁷ Nde be nannoo kaa haala ndee, be tayi sanne, be mbii Piyeer e nelaabe heddiibë bee:
—Sakiraabe, kodum min ngadata?

³⁸ Piyeer jaabii be, wii:

—Tuubee, gooto e moodon fuu lootiree lootagal batisima e innde Iisaa Almasiihu, yalla odon keba yaafeede luutti. Nden on ndokkete Ruuhu Ceniido. ³⁹ Sabi fodoore ana woodani on, onon e biibbe moodon e wodduþe fuu. Ende woodani nedðo mo Joomiraado Laamdo meeden noddi fuu.

⁴⁰ Caggal dum, Piyeer seedanike be haalaaji godði keewdi, ana waajoo be, ana wiya:

—Celee e ndee fedde borinide yalla odon kisa.

⁴¹ Jabube haala makko bee loottaa lootagal batisima. Nannde nden, ana foti ujunaaji tati nedðo ko naati e deental goondinbe ngal.

⁴² Eþe njokki waaju nelaabe bee, eþe nanngondiri e deental maþþe ngal, eþe taya buuru, [§] kasen eþe ngadida duwaawuujii. ⁴³ Kulol naati e gooto fuu, sabi nelaabe bee kajum'en duu ana ngadannoo kaayde e taagumansaaji keewdi. ⁴⁴ Goondinbe bee fuu yo daande wootere, be ngadî fii maþþe fuu foroba. ⁴⁵ Be cootti jawleele maþþe, be ndokki gooto fuu ko hasindini e muudum. ⁴⁶ Nannde fuu be kawritan ley Suudu Dewal Mawndu nduu, be laatii daande wootere, eþe taya buuru, eþe jaamda ley cuudi maþþe ley weltare e seyo.

⁴⁷ Eþe njetta Laamdo, yimbe fuu ana njidi be. Nannde fuu Joomiraado ana beydana deental ngal hisoobe.

† 2:28 Jabuura 16.8-11 ‡ 2:35 Jabuura 110.1 § 2:42 Maanaa tayude buuru woni rewirde Laamdo hiraande seniinde.

3

No Piyeer selliniri bonnguugo e no waajorii yimbe

¹Piyeer e Yuhanna naaddi ley Suudu Dewal Mawndu nduu wakkati sallifanaa. ²Tawi gorko bonnguugo pindudo e bonnguwaaku ana joodji damal Suudu Dewal Mawndu mbiyeteengal Damal Lobbal. Nannde fuu yimbe makko njoyyinan mo don faa o garbinoo naatoobe Suudu Dewal Mawndu bee sadaka. ³Nde o yii Piyeer e Yuhanna ana naata ndee, o garbinii dum'en. ⁴Be taykitii mo, non Piyeer wii:

—Yew min!

⁵O yeewi 6e, sabi omo miilii hebude e maabbe huunde. ⁶Piyeer wii:

—Mi walaa kaalisi, mi walaa kajje, kaa mi hokkete ko njogii-mi koo: saabe Iisaa Almasiihu Nasaraatunke oo, imma yaa!

⁷O nanngi junngo muudum jaamo, o darni dum. Don e don koyde muudum teenji e leydi, ⁸gurbitii, darii, ana yiiloo. O naatidi e maabbe ley Suudu Dewal Mawndu nduu, omo yiiloo, omo fitta, omo yetta Laamdo. ⁹Yimbe bee fuu njii mo, omo yiiloo, omo yetta Laamdo. ¹⁰Be annditi mo, kanko woni joodotonoodo e Damal Lobbal ngal so ana garbinoo oo. Kaayde e wemmbere nanngi be sanne saabe ko o hebi koo.

¹¹Do o jokkondirnoo e Piyeer e Yuhanna doo, yimbe bee fuu ndogi kawriti e mabbe to ndanki mbiyeteeki ndanki Suleymaana too no poti haayneede. ¹²Nde Piyeer yiinoo dum ndee, wii yimbe bee:

—Israa'ilankooibe, ko wadi so odon kaaynee dum doo? Ko wadi so odon puttina min gite, hono baawde amen naa kulol amen Laamdo wadi so oo gorko ana yaha e koyde muudum? ¹³Laamdo Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba, Laamdo njaatiraabe meeden, teddini kaadime muudum Iisaa. Kaa onon on ngadii mo e juude laamu, on njankirii mo yeeso Pilaatu, fay so taweede Pilaatu ana yidunoo yoppitinde mo. ¹⁴Kaa onon, on njankirii Ceniido Pooccitiido oo, on ndaartii yoppitaneede bardo hoore. ¹⁵Gaddoowo nguurndam nduumiifdam oo, oon mbar-don. Kaa Laamdo wuurtinii mo e maayde. Miden ceedii dum. ¹⁶Gorko mo njiyaton mo anndu-don oo, ko mo goondini Iisaa koo sellini mo yeeso moodon on fuu.

¹⁷Haya, sakiraabe, hono ko onon e hooreebe moodon ngadu-don Almasiihu koo, mido anndi yo majjere tan. ¹⁸Kaa hono nii Laamdo tabintiniri ko annabaabe muudum fuu kaali koo: Almasiihu torroto. ¹⁹Ndennoo tuubee, ngarton, yalla luutti moodon ana tosee, ²⁰yalla Joomiraado ana waddana on wakkatiji ceyniidi, nelda on Iisaa Almasiihu cubananoodo on gila arannde oo. ²¹Ana tilsi oon heddoow dow kammu faa nde Laamdo heydintini kulle dee fuu, no annabaabe seniibe bee kaalduno haala muudum gila arannde nii.

²²Sabi Muusaa wii: «Joomiraado Laamdo moodon nelan e mon annabaajo hono am, sakiike mon. Njabon huunde fuu ko o haalanta on. ²³Neddo fuu mo jabanaali annabaajo oo, yaltinte e suudu baaba, halkete.»*

²⁴Gila e Samuyila faa e annabaabe jokkubee e muudum, be fuu ebe kaalannoo haala dee jalaade. ²⁵Onon ngori ronoobe annabaabe bee, onon ngori ronoobe aadi ndi Laamdo nanngani njaatiraabe men bee nde wii Ibarahiima: «E iwdi maa, cuudi baaba aduna oo fuu kefsira barke.»†

²⁶Nde Laamdo immintinnoo Iisaa kaadime muudum oo ndee, e moodon o adii nelde dum, faa o wada e mon barke e ley ko o wartirta homo e mon fuu e makko so njoppon golle mon bondo.

4

Kabaaru Piyeer e Yuhanna yeeso waalde Saahiiibe

¹Nde Piyeer e Yuhanna kaaldata e yimbe bee ndee, yottinoobe sadaka e mawdo hayboobe Suudu Dewal Mawndu oo, kajum e Saduki'en ngari e maabbe. ²Ebe mettaa sabi Piyeer e Yuhanna ana njanngina yimbe bee haala immital maaybe, ko be mbii Iisaa wuurtii

* 3:23 Fillitagol Tawreeta 18.15,18,19

† 3:25 Puddoode 12.3

koo. ³Be nanngi been, 6e uddi dum'en e kasu faa janngo muudum, sabi tawii hiiriino. ⁴Kaa heewbe e nanbe waaju oo bee ngoondini, faa 6e lati ko foti ujunaaji joy gorko.

⁵Janngo muudum, hooreebe mabbe e mawbe e dunkee'en Sariya kawritoyi Urusaliima.

⁶Annas Jottinoowo Sadaka Mawdo oo e Kayafas e Yuhanna e Aleksandere e iwdi hooreebe yottinoobe sadaka ndii fuu ana ton. ⁷Be ndarni Piyeer e Yuhanna yeeso mabbe, 6e lamndii dum'en e dow dabare honde naa alhorma homo 6e celliniri bonngujo oo.

⁸Nden, Piyeer keewdo Ruuhu Ceniido oo wii 6e:

—Hooreebe e mawbe, ⁹so on lamndike min hannde moyyere nde min ngadani bonngujo oo ndee, on lamndike min no o selliri, ¹⁰odon kaani anndineede dum, onon e Israa'ilankoobe bee fuu. Saabe Iisaa Almasiihu Nasaraatunke mo tontuno-don e leggal bardugal so Laamdo wuurtini dum oo, kajum darsi mo yeeso mon so sellini mo. ¹¹Iisaa woni:

«haayre nde onon mahooibe tippiti-don,

laattiinde haayre burnde fuu teentilaade e maadi ndii.»*

¹²Kisindam hebirtaake e goddo fey, innde wonnde duu walaa ley aduna oo fuu nde Laamdo hokki yimbe nde kaan-den hisinireede.

¹³Nde waalde Saahiife bee njiiinoo cuusal Piyeer e Yuhanna ndee, 6e kaaynaa, sabi ebe anndi been njannginaaka, 6e baadiyankoobe. Be annditi been ana ngondunoo e Iisaa.

¹⁴Kaa nde 6e njiiinoo gorko cellinaado oo ana dardii e mabbe, walaa fuu ko 6e mbaawi yeddude. ¹⁵Be njamiri yo been njaltu sarirde ndee, ebe ndawrida, ¹⁶ebe mbiya:

—Kodum ngadaten bee doo worbe didon? Tabitanii hodube Urusaliima fuu, 6e ngadidoo haaynde maanunde, kasen duu en mbaawaa yeddude dum. ¹⁷Kaa ndaalo-den 6e, kaden 6e haalande fay gooto imnde Iisaa ndee pati dum saakoo e ley yimbe bee.

¹⁸Nden 6e nodditi been kasen, 6e njaggini dum'en pati mbaajoo, pati njanngina innde Iisaa. ¹⁹Kaa Piyeer e Yuhanna njaabii 6e, mbi:

—Onon e ko'e moodon, yeewee yalla downtanaade on luutta Laamdo woni goonga.

²⁰Minen kaa, min mbaawaa yoottude haalde ko min njiri gite amen e ko min naniri noppipi amen.

²¹Be ndaalii been kasen. Caggal dum, 6e njoppiti dum'en, tawi 6e kebaali fay huunde ko be njukkira dum'en saabe yimbe bee. Sabi yimbe fuu ana njetta Laamdo dow ko wadi koo. ²²Celliniraado haaynde ndee oo, duubi muudum ana buri capande nay.

²³Nde be njoppaa ndee, Piyeer e Yuhanna mbirfitii to yimbe muudum'en, njantanii dum ko hooreebe yottinoobe sadaka e mawbe mbii dum'en koo fuu. ²⁴Nde been nani dum ndee, 6e fuu be laatti daande wootere, 6e eewnii Laamdo, 6e mbii:

—Laamdo, tagudo kammu e leydi e gecii e ko woni e muudum'en fuu, ²⁵aan kaalirdo dow baawde Ruuhu Ceniido e hunduko njaati amen Daawuuda kaadime maa nde oon wii:
«Ko saabanii lepi jirkitaade?

Ko saabanii yimbe miilde miilooji boli?

²⁶Kaanankoobe aduna ndarii,

ardiibe moobtondiri faa kabaa

e Joomiraado e Almasiihu muudum.»†

²⁷Taylor, e ley ndee ngalluure Hirudus e Pontiyu Pilaatu nanngondirii e Israa'ilankoobe e lepi goddi faa kabaa e Iisaa, kaadime maa ceniido mo cubi-daa oo, ²⁸yalla ebe ngolla ko koddirno-daa baawde maa e muuyde maa fuu. ²⁹Jooni Joomiraado, yeew gidi mabbe dii, ndokkaa gollooibe maa waajoraade haala maa fuu cuusal, ³⁰banngin baawde maa, sellin jawbe, wadu taagumansaaji e kaayde saabe Iisaa, kaadime maa ceniido oo.

³¹Nde be tilinoo jaagaade Laamdo ndee, nokku do 6e kawritinnoo doo dimmbii. Be fuu 6e kebbinaa Ruuhu Ceniido, ebe mbaajoroo konngol Laamdo ngol cuusal.

No goondinbe bee nguurdii

³²Jamaa goondinbe oo fuu yo daande wootere yo hakkille gooto. Be ngadi ko 6e njogii fuu foroba, fay gooto e mabbe wiyantaa jawdi muufsum fay huunde. ³³Baawde mawde

* 4:11 Jabuura 118.22 † 4:26 Jabuura 2.1-2

nelaabe bee ceettortonoo immitagol Iisaa Joomiraado, kasen duu moyyere mawnde ana e maabbe be fuu. ³⁴ Fay gooto e maabbe hasindinaa, sabi jogiibe gese e galileeji fuu coottan, ngadda kaalisi oo, ³⁵ tummba dum e juude nelaabe bee. Nden homo e maabbe fuu hokkee ko hasindini e muudum.

³⁶ Iwdo e lejol Lewi[#] biyeteedo Yuusufu, mo nelaabe bee coowirannoo Barnabas (dum woni bii koomtoowo), pindo Kiprus, ³⁷ ana joginoo ngesa, sootti nga, waddi kaalisi oo, tummbi dum e juude nelaabe bee.

5

No Ananiyas e Safiira penirani Ruuhu Ceniido

¹ Gorko biyeteedo Ananiyas ana wondi e jom suudu muudum Safiira. O sootti ngesa makko. ² O suudi fecdere e kaalisi oo, jom suudu makko oo ana anndani. O naabi ko heddi koo, o hokki nelaabe bee. ³ Piyeer wii:

—Ananiyas, ko saabii so accu-daa ibiliisa naata e bernde maa faa penanaa Ruuhu Ceniido, cuudaa yoga e coggu ngesa ngaa? ⁴ Tama wanaa aan e hoore maa jeynoo nga? Tama nde coottu-daa nga ndee, a waawaano nawtoraade kaalisi oo? Ko hewti maa so ngad-daa nii? Wanaa yimbe penan-daa, Laamdo penan-daa.

⁵ Nde Ananiyas nani kaa haala ndee, tayl, saami, mayi. Dum laatanii nanbe dum bee fuu kulol manngol. ‘Sukaabe jokolbe immii, ngadi mo e kasanke, ndoondii mo, njalti sella, iri mo.

⁶ Caggal muudum, ko waarata e leeruuji tati, jom suudu makko naati, tawi nanaali ko wadhi koo. ⁸ Piyeer wii mo:

—Haalanam so tawii dum jaati coottu-don ngesa moodon ngaa?

O wii:

—Ooho, dum jaati min cootti.

⁹ Nden Piyeer wii mo:

—Hono aan e jom suudu maa kawrir-don faa itton koro Ruuhu Joomiraado? Mujuu, iroynoobe jom suudu maa ana ngara, naa be nabe, aan duu!

¹⁰ Oon wakkati fuu, kanko duu o tayi, o saami yeeso Piyeer, o maayi. Jokolbe bee naati, tawi o maayii, be ndoondii mo, be njalti sella, be iri mo bannge jom suudu makko. ¹¹ Kulol manngol nanngi deental goondinbe bee e nanbe dum bee fuu.

No nelaabe bee ngolliri taagumansaaji e kaayde

¹² Nelaabe bee ana ngadannoo taagumansaaji e kaayde keewde hakkunde yimbe bee. Goondinbe bee fuu ana kawrita ley ndanki Suleymaana kii, be fuu be daande wootere.

¹³ Fay gooto e wobbe bee suusaa takkaade e mabbe. Kaa dum e taweede yimbe bee ana teddina be. ¹⁴ Goondinbe Joomiraado bee ana beydorooyimbe heewbe, jamaa worbe e rewbe, ¹⁵ faa be ndoondii jawbe, be njaltini dum'en dow mbeddaaji, ebe lelna dum'en e dow leese e daage, yalla so Piyeer warii, mbeelu muudum ana mema yoga mabbe. ¹⁶ Yimbe heewbe iwri e geelle piliiide Urusaliima dee, ngaddi jawbe e laddaab. Been fuu cellinaa.

No nelaabe bee torrira

¹⁷ Ndennoo, Jottinoowo Sadaka Mawdo oo e tawdaabe e muudum hakkille bee, dum woni Saduki'en, haasidaaku naati e maabbe. ¹⁸ Be nanngi nelaabe bee, be uddi dum'en ley kasu.

¹⁹ Kaa e oon jemma, malaa'ika Joomiraado uditti dame kasu oo dee, yaltini be, wii:

²⁰ —Njehee ndaroyee ley Suudu Dewal Mawndu too, mbaajo-don yimbe haalaaji dokkooji nguurndam kesam dii fuu.

²¹ Nde be nanno dum ndee, be naatoyi e Suudu Dewal Mawndu nduu gila beetee, ebe njangninga.

Non Jottinoowo Sadaka Mawdo oo e battaa'en mum noddi waalde Saahiibe e mawbe Israa'iila fuu batu. Be njamiri nelaabe bee ittoyeet to kasu too, ngaddee. ²² Kaa nde

[#] 4:36 Yimbe lejol Lewi ngonnoo humanibe golle dewal Laamdo gila e jamaanu Muusaa.

doomoobe bee njottinoo ndee, tawaali been e ley kasu oo. Be mbirfitii, be kaaltani waalde Saahiibe bee, be mbii:

²³—Min tawii kasu oo ana uddii ana sokii, doomoobe bee ana ndarii sella ana pewtondiri e dame dee, kaa nde min udditinnoo ndee, min tawaali fay gooto ley too.

²⁴ Nde mawdo doomoofe Suudu Dewal Mawndu oo e hooreebe yottinoobe sadaka bee nani dum ndee, be mbemmbaa ko dum foti laataade. ²⁵ Nden neddo gooto wari, humpiti be, wii:

—Worbe be udduno-don kasu bee, annii ndarii ley Suudu Dewal Mawndu too, ana njanngina yimbe!

²⁶ Nden, mawdo doomoofe oo yaadi e doomoobe, ngartiri nelaabe bee. Kaa be ngadiraali dum doole sabi ebe kula pati yimbe mbedoo be kaaye.

²⁷ Nde be ngartiri been ndee, be ndarni dum'en yeeso waalde Saahiibe bee. Jottinoowo Sadaka Mawdo oo lamndii be, ²⁸ wii:

—Min ndaalinoke on daaloore sattunde, pati njannginon haala gorko oo. Kaa onon on caakii waaju moodon oo ley Urusaliima. Kasen duu, odon njidi min ngoytiree gorko oo.

²⁹ Piyeer e nelaabe bee njaabii, mbii:

—Neddo ana haani dowlanaade Laamdo faa fura no dowtirantoo yimbe nii. ³⁰ Laamdo njaatiraabe meeden wuurtinii lisaa mo tontu-don e leggal so mbar-don dum oo. ³¹ Kanko Laamdo teddini so toowni, so joyyini bannge muudum naamo, wadi mo hooreeo, wadi mo kisinoowo faa o hokka Israa'ilankoobe no tuubira, yalla ana keba yaafeede luutti. ³² Minen ngoni seedee'en kabaaruji dii, minen e Ruuhu Ceniido mo Laamdo hokki been dowlaniibe dum.

³³ Nde be nani dum ndee, be mbilaa sanne, be ndawridi no be mbarda been. ³⁴ Gorko jeyaado e waalde Farisa'en biyeteedo Gamaliyel, janngingoovo Sariya Muusaa, teddudo e yimbe fuu, immii darii hakkunde waalde Saahiibe bee, yamiri nelaabe bee njaltinee seeda.

³⁵ Caggal dum, o wii be:

—Israa'ilankoobe, ndeenee ko'e mon e bee yimbe e ko anniysi-don wafude koo.

³⁶ Tewdas banngiino ko booyaali. Omo jogorinoo hoore makko won no o foti. Ko waarata e yimbe teemede nayon ana njokkunoo e makko. O waraama, jokkunoobe e makko bee fuu caakike, fay gooto heddaaki. ³⁷ Caggal makko, Yahuuda Galilinke oo wariino wakkati limgal, yimbe heewbe njokkii e makko. O halkike karko duu, jokkunoobe e makko bee fuu caakike. ³⁸ Jooni, mido haalana on: ngoortee bee yimbe, celon e mabbé. Sabi so anniyaaji mabbé e golle maabbe to yimbe iwri, firritoto. ³⁹ Kaa so nii tawii to Laamdo iwri, on mbaawaa sakkaade dum. Kaybee, pati on luuttu Laamdo!

⁴⁰ Waalde Saahiibe bee njabi dabare makko. Be nodditi nelaabe bee, be pii dum'en, be ndaalii dum'en pati kaala haala innde lisaa kasen, be njoppiti dum'en. ⁴¹ Nelaabe bee iwi yeeso waalde Saahiibe bee. Be ceyii sabi Laamdo ana teddini be, ko yimbe koyni be saabe lisaa koo. ⁴² Gila dum wadi, be keraali e waajaade e jangginde Kabaaru Lobbo haala lisaa Almasiihu ley Suudu Dewal Mawndu nduu e ley galileeji.

6

No worbe njeddon cubiraa faa mballa nelaabe bee

¹ E deen balde, tawi taalibaabe bee ana beydoo heewde, Yahuudiyankee haaloobee yunganinkoore ngullanii Yahuudiyankee haaloobee ibaraninkoore, sabi rewbe mum'en talka'en be worbe mum'en maayi bee njakkantaake hiraande so yimbe fuu ana njakkanee.

² Nelaabe sappo e sidon bee nodditi jamaa goondinbe oo fuu, mbii:

—Minen, yoppude konngol Laamdo, min kiinnoo jakkaade hiraande, sellantaa min.

³ Sakiraabe, cubee hakkunde moodon worbe njeddon anndiraabe gikku lobbo, heewbe Ruuhu Ceniido e caahu, faa min keettina dum'en e oon golle. ⁴ Minen kaa, accon min kiinnoo wafude duwaawu e waajaade konngol Laamdo.

⁵ Haala kaa weli goondinbe bee fuu. Nden be cubii Eciyen, gorko goondindo keewdo Ruuhu Ceniido oo, kajum e Filipa e Porokor e Nikanor e Timon e Parmenas e Nikolas,

jeyaado Antiyokiya naatudo e diina Yahuudiyankoofe oo. ⁶Be ndarnaa yeeso nelaabe bee. Been pawi juude muudum'en e dow maâbe, nduwaniis.

⁷Konngol Laamdo ana yaaja yaade, taalibaabe ana beydoo heewde sanne e ley Urusaliima. Yottinoobe sadaka heewbe ngoondini lisaa.

No Eciyen nanngiraa

⁸Eciyen, keewdo moyyere e baawde Laamdo oo, ana wadannoo kaayde e taagumansaaji mawdi hakkunde yimbe. ⁹Kaa won yoga e jeyaabe e waajordu wiyyeteendu waajordu rimfinaabe, kajum e iwbe Sireene e Aleksandiri e Silisi e Asiya, immaniibe mo ana ndukida e makko, ¹⁰kaa be ndonkii jaalaade mo saabe omo haaldira e mabbe hakkilantaaku e Ruuhu. ¹¹Nden be kaaldi e yimbe yalla ana mbiya nanii omo yenna Muusaa e Laamdo.

¹²Nii be njirkitiri jamaa oo e mawbe bee e dunkee'en Sariya bee. Nden, be nanngi Eciyen, be nabi dum to waalde Saahiiibe too, ¹³be ngaddi seedee'en peneebee, ana mbiya:

—Oo gorko yoottaali yennude Suudu Dewal Mawndu nduu, o yoottaali yennude Sariya Muusaa. ¹⁴Min nanii omo wiya lisaa Nasaraatunke oo wurjinan suudu nduu, waylita aadaaji di Muusaa daldi en dii.

¹⁵Saahiiibe joodsiibe ton bee fuu puttini Eciyen gite, njii yeeso makko ana wa'i no yeeso malaa'ika nii.

7

No Eciyen waajorii

¹Nden Jottinoowo Sadaka Mawdo oo lamndii:

—Ko be mbii koo, hono non worri naa?

²Eciyen jaabii, wii:

—Sakiraabe e baabiraabe, accee hakke, kettinee! Laamdo teddudo oo bannganii njaati meeden Ibarahiima nde wonnood leydi Mesopotamiya, fade muudum hodoyde Haran, ³wii dum: «Eggu e leydi maa e suudu baam maa, njahaa e leydi ndi kollan-maa-mi ndii.»*

⁴Nden Ibarahiima iwi leydi Kaldiya, yehi hodoyi Haran. Caggal maayde baam mum, Laamdo eggini dum don, waddi dum e ndii doo leydi, ndi kodu-don e muudum joonin ndii. ⁵Laamdo hokkaali mo e leydi ndii fay taabannde, kaa fodii hokkude mo ndi, ndi laatoo halal makko, kanko e iwdi makko, fay so taweede o walaa biiddo tafon. ⁶Annii ko Laamdo wii: «Iwdi maa feran joodoyoo leydi jananndi, maree, torree duubi teemedee nay.

⁷Kaa lejol marnqol be ngol, mi jukkan dum'en. Caggal dum, be njaltan, be ndewa kam e oo doo nokku.»† ⁸Nden Laamdo nanngondiri e Ibarahiima aadi. Taadagol laatii finnde aadi ndii. Hono non, Ibarahiima hebi Isiyaaka, taadi dum nde hebuno balde jetti. Hono non Isiyaaka taadiri Yaakuuba, hono non Yaakuuba duu taadiri biibbe muudum sappo e didon, laatiibe njaatiraabe lejni sappo e didi bee.

⁹Njaatiraabe bee kaasidii Yuusufu, cootti dum Misira. Kaa Laamdo ana wondi e makko, ¹⁰hinnii mo e torraaji makko fuu, hokki mo moyyere e hakkilantaaku yeeso Fira'awna kaananke Misira oo. Oon wadi mo o dawranoowo galle muudum e Misira fuu. ¹¹Nden yolbere wadi ley Misira e Kanaana fuu. Billaare mawni faa njaatiraabe meeden ndonki nguure. ¹²Nde Yaakuuba nannoo namri ana Misira ndee, neli ton njaatiraabe meeden. Be ngarti, be njehi kasen. ¹³Nden Yuusufu anndintini sakiraabe muudum bee hoore mum. Suudu baaba Yuusufu duu banngani Fira'awna. ¹⁴Nden Yuusufu neli noddanee baam mum Yaakuuba e koreeji muudum fuu, be capande njeddon e njoyon neddo. ¹⁵Yaakuuba nootoyii Yuusufu Misira. O maayi ton, kanko e njaatiraabe meeden bee. ¹⁶Be naftaa Sikem, be iraa e yanaande nde Ibarahiima soodunoo e biibbe Hamor to Sikem too kaalisi cardi.

¹⁷Nde fodoore nde Laamdo fodannoo Ibarahiima badinoo yottaade ndee, Ibaraninkoobe keewi ley Misira. ¹⁸Oon wakkati, kaananke goddo mo anndaano Yuusufu laamii Misira.

¹⁹Oon kaananke hiili lejol meeden, torri njaatiraabe meeden faa tilsini be be njoppa

* 7:3 Puddoode 12.1 † 7:7 Puddoode 15.13-14

cukaloy mabbe yalla ana maaya.²⁰ Ley oon wakkati, Muusaa fini, laatii moy-jaro sanne. O muyninaa lebbi tati e galle baam makko.²¹ Nde o tippaan ndee, fii Fira'awna debbo hoocciti mo, jogorii mo biyum.²² Hono non Muusaa janngiri annde Misirankoobe fuu, o laatii barkaani haalaaji e golleeji.

²³ Nde Muusaa hebbunoo duubi capande nay ndee, anniyii faabaade sakiraabe muudum biibbe Israa'iila.²⁴ O yii Misiranke ana toona gooto mabbe, o yobtii ko neddo makko oo toojaa koo, o fii Misiranke oo, o wari dum.²⁵ O sikkuno sakiraabe makko bee paaman Laamdo ana hisinira dum'en saabe makko, kaa bee paamaali.²⁶ Janngo muudum o forri e didon mabbe ana kaba. O yidi rewrightinde be, o wii: «Gidiraabe am, onon, on sakiraabe! Ko waddondiri on?»²⁷ Non toonudo tanaa muudum oo dunyi mo, wii: «Homo wadu maa hooreejo naa caroowo amen?»²⁸ Dum nee a muuydo warde kam no mbarduno-daa Misiranke oo keejnen nii?»²⁹ Muusaa dogiri saabe konngol ngol, feri, yehi leydi Madiyan. O hebi ton biibbe worbe didon.

³⁰ Nde mo hiibbinnoo ton duubi capande nay ndee, malaa'ika banngani mo e ley metangal wuutuure hubboore ley ladde jeereende banngi waamnde haayre wiyyeteende Siinaayi.

³¹ Nde Muusaa yii dum ndee, haaynaa e ko yii koo. Omo battitoo faa mo yeewa, nii daande Joomiraado wii:³² «Miin woni Laamdo njaatiraabe maa, Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba.» Muusaa darii ana sijjya, huli yeewde.³³ Joomiraado wii mo: «Boorta pade maa, sabi nokku do ndari-daa doo yo leydi seniindi.³⁴ Mi yii torra kewtiido yimbe am bee to Misira, no dum foti naawde, mi nanii boytaali mabbe, mi jippiima faa mi tonngita be. Joonin, war mi nele Misira.»³⁵

³⁵ Muusaa mo be calanii so be mbii: «Homo wadu maa hooreejo naa caroowo?» oo Laamdo neli, so wadi dum ardiido e kisinoowo, saabe malaa'ika banngannoodo dum e ley wuutuure oo.³⁶ Kanko yaltini be, o wadi kaayde e taagumansaaji ley leydi Misira e ley maayo Maaliya e ley ladde jeereende duubi capande nay.³⁷ Oo woni Muusaa biido biibbe Israa'iila: «Laamdo nelan e mon annabaajo hono am, sakiike mon.»³⁸ Kanko wondi e malaa'ika kaaldunoodo e makko to waamnde haayre wiyyeteende Siinaayi, kanko wondi e njaatiraabe meeden nde be moottinoo ley ladde jeereende ndee, kanko hebi konngi guurnooji faa o hokka en.

³⁹ Kaa njaatiraabe meeden njabaali downtanaade mo. Be calanii mo, hakkillaaji mabbe mbirfii Misira,⁴⁰ be mbii Haaruuna: «Wadan en tooruujie ardotoodi en, sabi en anndaa ko hewtii Muusaa jaltinnoodo en leydi Misira oo.»⁴¹ E ley deen jalaade be tafi tooru suuriindu suura gahel, be ngadani ndu sadaka, be ceyorii golle juude mabbe.⁴² Laamdo duurtii be, yoppiri be rewde koode kammu, hono no winndiraa e dewtere annabaabe nii: «Hey suudu baaba Israa'iila!

Duubi capande nay di ngadu-don ley ladde jeereende ciil,
on ngadanii kam sadakaaji kirsamaaji naa?

⁴³ On ngadaali. On ndoondiima hukkum tooru Moloko,
kajum e hoodere tooru moodon Refan,
nate de moyy'in-don faa cujidanon dum'en!

Dum wadi so mido eggina on,
faa nabe-don caggal Baabila.»[†]

⁴⁴ Ecien jokkini hen:

—Njaatiraabe meeden bee ana njoginoo hukkum seedaaku ley ladde jeereende. Oon hukkum moyyiniraama hono no Laamdo tinndiniri Muusaa nii.⁴⁵ Njaatiraabe meeden ndoni hukkum oo. Be eggidi e makko wakkati mo Yosuwa ardiil be, be naanni mo leydi ndi be teeti lejni di Laamdo ribbi dii. Dum worri non faa jamaanu Daawuuda.⁴⁶ Daawuuda hebii moyyere Laamdo, o naagii dum yalla omo yarranee mo mahana Laamdo Yaakuuba hodorde. O hebaali.⁴⁷ Suleymaana, kajum mahi ndu.⁴⁸ Kaa Laamdo Toowdo oo joofataako e cuudi di yimbe ngolli, hono no annabaajo wiiri nii:

‡ 7:28 Pergu 2.11-14 § 7:34 Pergu 3.1-10 * 7:40 Pergu 32.1 † 7:43 Amos 5.25-27

⁴⁹ «Joomiraado wii:

Kammu yo joodforgal am,
leydi yo njaabirdi koyde am.
Suudu hondu mahanton kam?
E nokku homo powtintoo-mi?

⁵⁰ Tama wanaa miin tagiri kulle dee fuu baawde am?»[‡]

⁵¹ Eciyen jokkini hen, wii:

—Onon tiidube ko'e, yoorse berde, pahinkiniibe, abada odon calanii Ruuhu Ceniido oo hono no njaatiraabe moodon bee nii. ⁵² Homo woni annabaajo mo njaatiraabe moodon torraali dum? Be mbarii ardinoobe haalde haala garol Pooccitiido, mo onon e ko'e mon njammbi-don, so mbar-don dum jooni oo, ⁵³ onon hebube Sariya Muusaa mo malaa'ika'en njippini so njokkaali dum bee.

No Eciyen wardiraa kaaye

⁵⁴ Nde Saahiibe bee nannoo dili haalaaji ndee, be tikki faa be ndarii ebe nattanoo mo ebe picca pedeeli. ⁵⁵ Kaa kanko kebbinaado Ruuhu Ceniido oo, o tiggiti kammu, o yii teddeengal Laamdo, o yii lisaa ana darii jaamo Laamdo. ⁵⁶ O wii:

—Yeewee! Mido yiya kammu ana udditii, Bii Neddo ana darii jaamo Laamdo!

⁵⁷ Be fuu be ngulli semmbe, be cukki noppa mabbe, be ndiirani mo, ⁵⁸ be njaltini mo ngalluure ndee, be mbedii mo kaaye. Seedee'en bee foortii saayaaji muudum'en, njoyyini bannge koyde jokolle biyeteedo Sool. ⁵⁹ Ebe mbedoo Eciyen kaaye forri omo jaagoo Laamdo omo wiya:

—lisaa Joomiraado, jaabba yonki am!

⁶⁰ Ndennoo, o dicci, o wulli faa toowi, o wii:

—Joomiraado, pati rewta be e dili luuttil!

Nde o haalnoodum ndee, o maayi.

8

¹ Sool ana yarrii ko be mbari Eciyen koo.

Oon jalooma, torra mawdo hewtii deental goondinbe to Urusaliima too. Be fuu be caakii ley leyde Yahuudiya e Samariya, so wanaa nelaabe bee. ² Worbe hulbe Laamdo iri Eciyen, mboiy dum bojji mawfi sanne. ³ Kaa Sool tewtii timminde deental goondinbe ngal. Omo naata cuudi, o nannga worbe e rewbe, o daasa dum'en, o uddoya dum'en kasu. ⁴ Kaa saakinobe bee naati e yiilaade ana mbaajoo Kabaaru Lobbo oo.

No Filipa waajorii Kabaaru Lobbo oo ley leydi Samariya

⁵ Filipa yehi e ngalluure wonnde ley leydi Samariya, waajii be haala Almasiihu. ⁶ Be fuu be kettinii ko Filipa waajotoo koo faa gasi, be njii taagumansaaji di o wadi dili. ⁷ Sabi laddaabe heewbe, seydaani'en muudum'en njaltiri gullaali mawfi. Bonnguube heewbe e layoobe cellii. ⁸ Dum laatanii ngalluure ndee seyo manngo.

⁹ Gorko biyeteedo Simon ana wonnoo e ngalluure ndee. Omo gollannoo ndaggadaaku, omo haaydinannoo Samariyankoobe sanne, omo jogorino hoore makko won no o foti.

¹⁰ Be fuu ebe njarranii mo, gila suka faa mawdo, be mbii:

—Oo gorko woni mo Laamdo lubii baawde biyeteede «Baawde mawde».

¹¹ Be njokkii mo ko booyi saabe omo haaydinannoo be e bidiga makko. ¹² Kaa nde Filipa waajinoo be Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo e haala lisaa Almasiihu ndee, be ngoondini, worbe e rewbe fuu lootaa lootagal batismi. ¹³ Simon e hoore muudum goondini, kajum duu. Nde o batisaan ndee, o takkondiri e Filipa, o haaynaa nde o yiinoo taagumansaaji e kaayde mawde gadaade dee.

¹⁴ Nelaabe wonbe Urusaliima bee nani Samariyankoobe ngoondinii konngol Laamdo. Be neli e muudum'en Piyeer e Yuhanna. ¹⁵ Nde been njottinoo ndee, nduwaniib bee yalla ebe keba Ruuhu Ceniido, ¹⁶ sabi Ruuhu Ceniido jippaaki e fay gooto e mabbe tafon. Saabe lisaa

[‡] 7:50 Esaaya 66.1-2

Joomiraado oo tan 6e mbatisiraa. ¹⁷Nden Piyeer e Yuhanna pawi juude muudum'en dow mabbe so 6e kebi Ruuhu Ceniido.

¹⁸Nde Simon yii Piyeer e Yuhanna ana pawi juude muudum'en dow ma6be ana ndokka 6e Ruuhu Ceniido ndee, waddani 6e kaalisi, ¹⁹wii:

—Ndokkee kam miin duu deen baawde yalla mo paw-mi juude am e dow muudum fuu ana heba Ruuhu Ceniido.

²⁰Nii Piyeer jaabii mo, wii:

—Yo Laamdo halke, aan e kaalisi maa, sabi a miilii dokke Laamdo ana coottitiree kaalisi!

²¹A walaa gedal, a walaa yolannde e ley haala kaa, sabi bernde maa fooccitanaaki Laamdo.

²²Tuubu, iw e bonannda maa oo, jaago-daa Joomiraado yaafe ko miilataa koo. ²³Sabi mi yii ma a baleejyo yonki, bonannda maa jaalike ma.

²⁴Simon jaabii, wii:

—Naagane kam Joomiraado pati fay huunde e ko mbii-don koo hewtoo kam.

²⁵Caggal ko 6e ceettii so 6e mbaajii konngol Joomiraado ngol koo, Piyeer e Yuhanna mbirfitii Urusaliima. E laawol ngol, 6e mbaajii Kabaaru Lobbo oo e geelle Samariya keewde.

No Filipa batisiri howruujo kaananke Ecopii

²⁶Malaa'ika Joomiraado wii Filipa:

—Imma, yaaru baleeri, laawol iwrungol Urusaliima so ana fa'i Gaaja, kanngol ngol jeewnugol.

²⁷O immii, o yehi. Nden o tawi gorko Ecopiyanke, howruujo kaananke debbo Ecopii biyeteedo Kandaake, yehiino Urusaliima juuroyaade. Kanko haybata beembal jawdi kaananke debbo oo. ²⁸Nde o wirfitinoo ndee, omo joodii e wotoro makko, omo jannga ley dawtere annabi Esaaya. ²⁹Ruuhu wii Filipa:

—Batta, sawnda wotoro oo.

³⁰Filipa dogi hewtii mo, nani omo jannga dawtere annabi Esaaya, wii mo:

—Ada faama ko njanngataa koo naa?

³¹Gorko oo jaabii, wii:

—Hono paamiran-mi so fay gooto firritanaali kam?

O ndaardi Filipa yjabba jooddoo e makko. ³²Dee aayaaje o jannganno e dawtere ndee:
«O nabiraa hono no mbaalu kirsoytedeo nii,

E no njawdiri deyyirta yeeso kesoowo dum nii,
hono non o deyyiri.

³³Leydinkinaare makko bonni sareede makko.

Homo waawi jantaade janta iwdi makko?

Sabi o mursinanaama yonki makko ga aduna gaa.»*

³⁴Howruujo oo wii Filipa:

—Mido ndaarde, haalanam homo annabaajo oo haalata haala muudum, hoore muudum naa goddo?

³⁵Non Filipa jaabii, yeewi binndi dii, waajii mo Kabaaru Lobbo haala Iisaa. ³⁶Ebe njokki laawol mabbe ngol faa 6e njii ndiyam. Howruujo oo wii:

—Ndiyam annii! Ko hadata kam looteede lootogal batisima? [³⁷†]

³⁸O yamiri wotoro oo daroo. Be didon fuu 6e njippii, 6e ndegii e ndiyam dam. Filipa batisti mo. ³⁹Nde 6e yeentunoo ndiyam dam ndee, Ruuhu Joomiraado diwtii Filipa.

Howruujo oo yiitaali mo kasen, jokkiri laawol muudum seyo. ⁴⁰Filipa tawoyaa Ajootus. Gila don faa Kaysariya, ngeenndi fuu ndi mo wari e muudum, o waajoto Kabaaru Lobbo oo.

* 8:33 Esaaya 53:7-8 † 8:37 E dereeji booydi dii, yoga ana belyda aaya 37:Filipa wii: —So tawii ada goondiniri bernde laabunde, walaa ko hadete batiseede. O jaabii, o wii: —Mido goondini Iisaa Almasihu woni Bii Laamdo.

No Sool tuubiri

¹ Sool ana heddi e gidoraade taalibaabe Joomiraado bee waran 6e. O yehi to Jottinoowo Sadaka Mawdo. ² O ndaardi dum talki yamiroore naannooji mo cuudi baajordi Yahuudiyankoobe gondi Damas, yalla so o tawii ton yimbe jokkuge laawol lisaa, worbe naa rewbe, o nannga dum'en, o habba, o naba Urusaliima. ³ Nde o yahunoo faa o badii Damas ndee, wakkati gooto fooyre iwri dow kammu filii mo. ⁴ O saami e leydi, o nani daande ana wiya mo:

—Sool, Sool, ko saabii so ada torra kam?

⁵ O lamndii:

—Aan homo, gido Laamdo?

Jaabu wari e makko:

—Miin Iisaa mo torru-daa oo. ⁶ Imma naatu e ley ngalluure ndee. Be kaalante ko kaandaa wadude.

⁷ Worbe wondube e makko bee, nanii daande ndee kaa njyaali fay gooto. Be ndarii, 6e mugaa. ⁸ Sool immii e leydi, darii ana futtini gite muudum, kaa yiyyataa fay huunde. Nden o doowaa, o naannaa Damas. ⁹ O wadi balde tati o bumdo, o naamaali o yaraali.

¹⁰ Taalibbo biyeteedo Ananiyas ana wonnoo Damas. Joomiraado noddi dum ley koydol, wii dum:

—Ananiyas!

O jaabii, o wii:

—Haa, Joomiraado.

¹¹ Joomiraado wii mo:

—Imma yaaru Bolol Dartiingol, naataa galle Yahuuda, ndaartaa gorko biyeteedo Sool, jeyaado Tarsus, sabi jooni omo wondi e wadude duwaawu. ¹² O yii e ley koydol gorko biyeteedo Ananiyas ana naata, ana fawa juude muudum e makko, yalla omo wumta.

¹³ Ananiyas jaabii, wii:

—Joomiraado, mi narrii yimbe heewbe haala oo gorko e torraaji keewdi di o wadi seniibe maa wonbe Urusaliima bee. ¹⁴ O wardii doo e yamiroore hooreebe yottinoobe sadaka, faa o habba noddooibe innde maa fuu.

¹⁵ Joomiraado wii mo:

—Yaa wadoy no mbii-mi nii, sabi oo gorko cubii-mi faa anndina yimbe innde am. O waajoo dum leji e kaanankoobe, kajum e biibbe Israa'iila. ¹⁶ Mi hollan mo no tiltsiri mo torriree torraaji keewdi saabe am.

¹⁷ Nden, Ananiyas yehi, naatoyi suudu nduu, fawi juude muudum e makko, wii:

—Sakiike am Sool, Joomiraado men Iisaa 6anngannoodo ma e laawol ngardanno-daa ngol oo, nelii kam faa mbumtaa, keewaa Ruuhu Cenido.

¹⁸ Oon wakkati fuu, huunde wa'unde no kobbaaje nii hobbitii e gite Sool, o wumti, o immii, o lootaa lootagal batisima. ¹⁹ O jaami, o warti e noone makko. O hedodii e taalibaabe wonbe Damas bee balde seeda.

No Sool waajorii kabaaru Iisaa ley Damas

²⁰ Sool hejii law fuddi waajaade haala Iisaa ley cuudi baajordi. O wii kajum jaati woni Bii Laamdo. ²¹ Hettintonoobe mo bee fuu kaaynaa, mbi:

—Wanaa kanko wonnoo torrannoodo goondinbe Iisaa wonbe ley Urusaliima bee naa? Wanaa faa o habba goondinbe o naba dum'en to hooreebe yottinoobe sadaka waddi mo doo naa?

²² Ana booya fuu Sool ana beydoro soobee e ley waaju mum oo, faa dum wemmbi Yahuudiyankoobe wonbe Damas bee fuu, o labbinani be Iisaa woni Almasiihu oo.

²³ Nalaade njehi, ngarti, Yahuudiyankoobe ndawridi faa mbara Sool. ²⁴ Sool humpitii dabare maabbe oo. Jemma e jalooma ebe kayba dame ngalluure ndee pati o yalta, yalla ebe kefa no be mbarda mo. ²⁵ Jemma gooto taalibaabe makko bami mo, ngatti mo e sagiire, kabbi hen boggol, njawtini mo tatawol piliingol ngalluure ndee ngol.

No taalibaabe wonbe Urusaliima kebiri hoolaade Sool

²⁶ Nde Sool warnoo Urusaliima ndee, yidi takkaade e taalibaabe lisaa bee, kaa be fuu ebe kula mo, be koolaaki yalla o laatike taalibbo lisaa jaati jaati. ²⁷ Nden Barnabas nabi mo to nelaabe bee too, haalani dum'en no o yiiri Joomiraado oo ana haalda e makko e laawol ngol, e no o waajorii haala lisaa to Damas too e cuusal. ²⁸ Caggal dum, Sool wondi e mabbe, ana naata ana yalta ley galteeji mabbe Urusaliima, ana waajoroo haala Joomiraado kaa cuusal. ²⁹ Omo haalda e Yahuudiyankoobe haalannoobe yunaninkoore bee, omo yeddondira e mabbe, jaka been ana tewtannoo no mbarda mo. ³⁰ Nde deental goondinbe ngal annditinnoo dum ndee, nabi Sool Kaysariya. Caggal dum, be neli mo Tarsus.

³¹ Nii deental goondinbe ngal hebiri jam ley Yahuudiya e Galili, kajum e Samariya fuu. Ngal juubi, ngal wattiniri kulol Joomiraado, ngal feydoti heewde saabe ballal Ruuhu Ceniido.

No Piyeer golliri kaayde ley geelle biyeteede Lidda e Yoppe

³² Piyeer ana yiilotonoo e ley leydi ndii fuu, o jippaani seniibe wonbe Lidda bee duu. ³³ O tawi ton gorko jawdso mo terde muudum fuu mbaati, biyeteedo Ayneyas. Wadii duubi jetti ana lelii. ³⁴ Piyeer wii mo:

—Ayneyas, Isaa Almasiisu sellinii ma! Imma, moyyintin lelnde maa!

Oon wakkati fuu o immii. ³⁵ Wonbe Lidda e feeyo Saron fuu njii mo, tuubani Joomiraado.

³⁶ Taalibbo debbo biyeteedo Tabita ana wonnoo Yoppe. Tabita woni Dorkas e yunaninkoore, maanaa mum yo lewla. Omo golla golleeji lobbi, omo wadana misikiina'en moyyere. ³⁷ E deen balde o jawni, o maayi, o lootaa, o lelnaa dow sooro tafon. ³⁸ Nde wonnoo Yoppe woddfondiraa e Lidda, taalibaabe bee nani Piyeer ana ton, neli worbe didon ndaarda mo o yottoo dum'en law. ³⁹ Piyeer immii, yaadi e maabbe. Nde yottinoo ndee, be yabbini dum dow sooro too. Rewbe talka'en be worbe mum'en maayi bee fuu battii dum ndarrii ana mboya, ana kolla dum forgooji e dollokaaji di Dorkas jo'unoo nde wondunoo e muudum'en ndee. ⁴⁰ Piyeer yaltini yimbe bee fuu, dicci, ana duwoo. Caggal dum, yeccitii e maaydo oo, wii:

—Tabita, imma!

Non Tabita feerti gite muudum, yii Piyeer, joodii. ⁴¹ Piyeer nanngi junngo makko, immini mo. Caggal dum, o noddi seniibe bee e rewbe talka'en bee, o holli dum'en Tabita yo guurdo. ⁴² Dum nanaa e ley Yoppe fuu, heewbe ngoondini Joomiraado. ⁴³ Piyeer faabbi Yoppe balde kuurde e galle nobboowo guri biyeteedo Simon.

10

No Piyeer noddira to suudu Korneliyus too

¹ Gorko biyeteedo Korneliyus ana wonnoo Kaysariya. O hooreejo konu biyeteedo Italiyanke. ² O kuppididdo e diina, kanko e koreejii makko fuu be hulbe Laamdo. Omo sakkoo Yahuudiyankoobe sadakaaji keewdi, omo naagoo Laamdo wakkati fuu. ³ Kiikiide gooto hono wakkati sallifanaa buuubudo, o hebi holleede, o yii malaa'ika ana naata ley suudu makko ana wiya mo:

—Korneliyus!

⁴ O huli faa gite makko paapii, o wii dum:

—Gido Laamdo, kori jam?

Malaa'ika oo wii mo:

—Laamdo jaabanike ma duwaawuujji maa e sadakaaji maa. ⁵ Nel jooni worbe to ngeenndi Yoppe, noddia biyeteedo Simon, noddirteedo Piyeer. ⁶ Omo jippii galle nobboowo guri biyeteedo Simon, mo galle muudum heedi e maayo geeci.

⁷ Nde malaa'ika kaaldannoodo e makko oo wittunoo ndee, o noddi gollooobe makko didon e sordaasi gooto kuldo Laamdo jeyaado e howruube makko. ⁸ O haalani be ko malaa'ika oo wii koo fuu, o neli be Yoppe.

⁹Janngo muudum, ebe e laawol. Nde worþe taton bee battii ngeenndi ndii ndee, tawi Piyeer yabbii dow bene muudum wakkati hakkunde naange faa wada duwaawu. ¹⁰O yolbi faa sanne, omo yidi jaamde. Nde be moyyinanta mo jaamdu ndee, Laamdo holli mo, ¹¹o yii kammu udditike, huunde wa'unde no daddamaare mawnde, nde coðbuli muudum nay fuu kaðbaa, ana rennee faade e leydi. ¹²Sii daabaaji fuu, di koyde nay e ñaarooji, kajum e sii pooli fuu ana e mayre. ¹³Daande wii mo:

—Piyeer, imma, hirsu, jaam!

¹⁴Piyeer wii:

—Sawra Joomiraado! Abada mi jaamaali ko harmi naa ko sobi.

¹⁵Daande ndee wii mo kasen:

—Pati harmin ko Laamdo senni.

¹⁶Dum wadi non cili tati. Nden daddamaare ndee yabbintinaa dow kammu.

¹⁷Ko Piyeer Hollaa koo, omo miiloo no dum waawi laatoraade. Tawi e oon wakkati, worþe be Korneliyus nelnoo bee, lamndike galle Simon. Be ngari, be ndarri e damal ngal. ¹⁸Be noddi, be lamndii yalla Simon noddirteedo Piyeer don jippii. ¹⁹Piyeer ana heddiil miilde ko yii koo, faa Ruuhu wii dum:

—Worþe taton ana tewte. ²⁰Imma, jippa, rjaadaa e maðþe tawa a sikkitaaki, sabi miin neli be.

²¹Piyeer jippii, wii worþe bee:

—Mido nii, miin woni mo tewtaton oo. Kori jam waddi on?

²²Be njaabii, be mbii:

—Korneliyus hooreejo konu neli min. O gorko dartiido, kuldo Laamdo, mo lejol Yahuudiyankee fuu seettanii moyyere. Malaa'ika ceniido yamirii mo min nodde, ngaraa suudu makko, yalla omo nana waaju maa.

²³Piyeer noddi be, silmini be, jippini be galle muudum.

Janngo muudum, o immii, o yaadi e maðþe. Yoga e sakiraabe jeyaabe Yoppe njaadi e makko. ²⁴Faðbi-janngo muudum be njottii Kaysariya. Korneliyus ana tijjinoo be, noddi sakiraabe muudum e yiðþe muudum badiiþe. ²⁵Nde Piyeer naatannoo ndee, Korneliyus jaðbii dum, sujidani dum. ²⁶Piyeer itti mo e sujuudu nduu, wii:

—Imma, sabi miin duu mi neddo tan.

²⁷Piyeer ana haalda e makko, faa be naati galle oo, tawi ton yimbe heewþe ana moobtii.

²⁸O wii be:

—Odon anndi dagantaako Yahuudiyanke jokkondira e mo wanaa Yahuudiyanke, naa naatude suudu muudum. Kaa Laamdo hollii kam pati mi nanngira fay gooto karmudo naa cobudo. ²⁹Dum wadi nde nelan-don kam ndee, mi warii, mi ujaaki. 'Dum nee, kaalanee kam, saabe kodum noddir-don kam?

³⁰Korneliyus jaabii, wii:

—Hannee woni balde nay, mido wada duwaawu ley suudu am e oo doo wakkati, faa gorko mo kaddule jalboje wari, darii yeeso am, ³¹wii: «Korneliyus, Laamdo jaabanike ma duwaawuijji maa e sadakaaji maa. ³²Jooni, nel e ngeenndi mbiyeteendi Yoppe, noddane-daa gorko biyeteedo Simon, noddirteedo Piyeer. Omo jippii galle nobboowo guri biyeteedo Simon, mo galle muudum heedi e maayo geeci.» ³³Dum wadi so nel-mi noddoye-daa oon wakkati fuu. Ko ngar-daa koo gasii sanne. Jooni min fuu miden nii yeeso Laamdo faa min kettinoo ko Joomiraado yamir maa mbaajo-daa fuu.

³⁴Nden Piyeer fuddi waajaade, wii:

—Jooni mi yii goonga jaati Laamdo bürdintaa yimþe. ³⁵Neddo kuloowo mo, gadoowo ko fooccitii, o yidam dum ko lejol muudum tawaa fuu. ³⁶Odon anndi konngol ngol Laamdo neldi biðþe Israa'iila ngol, ngol ceyniroowol jam hebiraama saabe lisaa Almasihu, kajum woni Joomiraado yimþe fuu. ³⁷Odon anndi ngol konngol kuubungol leydi Yahuudiya fuu, puddfirngol gila Galili, caggal Yaayaa waajike yo yimþe loote batisima. ³⁸Odon anndi no Laamdo suborii lisaa Nasaraatunke oo, no jippiniri e muudum Ruuhu Ceniido e baawde. Odon anndi no lisaa yiilorii e nokkuuje fuu ana golla golleeji lobbi, ana sellina wonnoobe e margal Iibiliisa fuu sabi Laamdo ana wondi e muudum. ³⁹Minen min seedee'en ko o

golli Yahuudiya e ko o golli Urusaliima fuu. Be bili mo e leggal bardugal, be mbari mo,
⁴⁰ kaa Laamdo wuurtinii mo jannde tatabere, banngintini mo hakkunde amen. ⁴¹ Kaa wanaa yimbe fuu o banngani. O bannganii seedee'en be Laamdo adii subaade bee, minen jaamdube e makko so njardi e makko caggal wuurtugol makko bee. ⁴² O yamirii min mbaajoo yimbe, min ceettoo kanko woni mo Laamdo wadi caranoowo wuurbé e maaybe.
⁴³ Annabaabe fuu ceettanike mo, mbii goondindo mo fuu heban yaafeede luutti muudum saabe makko.

⁴⁴ Nde Piyeer waajotoo waaju oo ndee, Ruuhu Ceniido jippii e hettintoobe bee fuu.
⁴⁵ Yahuudiyanikoobe goondinbe wardunoobe e Piyeer bee fuu kaaynaa, no dokkal Ruuhu Ceniido ngal saakorii e yimbe be nganaa Yahuudiyanikoobe nii. ⁴⁶ Sabi ebe nanannoob been yimbe ana kaala e demde janane ana njetta Laamdo. Nden, Piyeer jaabii, wii:

⁴⁷ —Yimbe bee kebii Ruuhu Ceniido hono no meeden nii. Homo waawi hadude be looteede lootagal batismá?

⁴⁸ O yamiri be mbatisiree e innde Iisaa Almasiihu. Caggal dum, be ndaardi mo o fabbana be balde.

11

No Piyeer jaaborii deental goondinbe goringal Urusaliima

¹ Nelaabe bee e sakiraabe wonnoobe Yahuudiya bee nani yimbe be nganaa Yahuudiyanikoobe bee duu kebii konngol Laamdo. ² Nde Piyeer yabbunoo Urusaliima ndee, goondinbe tilsinbe taadagol bee peli dum, ³ mbii:

—A jippike e yimbe be taadaaki, a jaamdi e muudum'en!

⁴ Nden Piyeer haalani be ko wadi koo gila e püssdoode faa e timmoode, wii:

⁵ —Ngeenndi Yoppe ngonnoo-mi, mido duwoo faa njii-mi huunde yellitike e am. Huunde wa'lunde no daddamaaree mawnde nde cobbul muudum nay fuu kabbaa, ana rennee iwde e kammu faade e am. ⁶ Taykitii-mi nde faa gasi, njii-mi daabaaji fuu, di koyde nay e kulle ladde e jaarooji e sii pooli fuu. ⁷ Nanu-mi daande ana wiya kam: «Piyeer, imma, hirsu, jaam!» ⁸ Mbii-mi: «Sawra Joomiraado! Abada mi jaamaali ko harmi naa ko sobi.» ⁹ Daande dow kammu ndee jaabitii kam kaseen, wii: «Pati harmin ko Laamdo senni.» ¹⁰ Dum wadi non cili tati. Caggal mum, kulle dee fuu yabbintinaa dow kammu. ¹¹ E oon wakkati, worbe taton nelaabe e am iwde Kaysariya ngari e suudu do min ngonnoodoo. ¹² Ruuhu Ceniido wii kam mi yaada e maabbe pati mi sikkito fay huunde. Bee doo sakiraabe njeegom njaadi e am, min naaddi suudu Korneliyus. ¹³ O haalani min no o yiiri malaa'ika darinoodo suudu makko ana wiya mo: «Nel e ngeenndi mbiyeteendi Yoppe noddane-daa Simon noddirteedo Piyeer. ¹⁴ O waajete waaju kisinoowo ma, aan e koreeji maa fuu.» ¹⁵ Nde püssu-mi waajaade ndee, Ruuhu Ceniido jippii e maabbe hono no jipporinoo e meeden arannde nii. ¹⁶ Nden, miccitii-mi ngol doo konngol ngol Joomiraado wiinoo: «Yaayaabatisirannoo ndiyam, kaa onon, on mbatisirte Ruuhu Ceniido.» ¹⁷ So Laamdo fonndii en e maabbe, hokkii be ko hokkunoo en koo nde ngoondinno-den Joommen Iisaa Almasiihu ndee, ndennoo miin, ko ngon-mi so mi hada Laamdo?

¹⁸ Nde be nannoo dum ndee, be ndeyyinii, ebe njetta Laamdo, ebe mbiya:

—Laamdo tuubinii yimbe be nganaa Yahuudiyanikoobe duu yalla ana keba nguurdnam ngoongaraajam.

No Kabaaru Lobbo waajiraa ley Antiyokiya

¹⁹ Yoga e saakiibe saabe torraaji gadufi caggal maayde Eciyen bee, njehi faa Finikiya e Kiprus e Antiyokiya. Be mbaajaaki konngol ngol so wanaa Yahuudiyanikoobe. ²⁰ Kaa yoga e goondinbe iwoobe Kiprus e Sireene naati Antiyokiya ana mbaajoo Kabaaru Lobbo haala Iisaa Joomiraado oo hakkunde Yunaninkoobe. ²¹ Baawde Joomiraado ana e maabbe. Yimbe heewbe ngoondini, tuubi, ngarti e Joomiraado.

²² Deental goondinbe wonbe Urusaliima bee nani kabaaru gadudo Antiyokiya oo, neli ton Barnabas. ²³ Nde oon yottinoo so yii e maabbe moyyere Laamdo ndee, seyii, waajii be fuu be

tiinnoo ɓe tabita e Joomiraado ɓernde laabunde.²⁴ Barnabas yo gorko moyyo, kebbinaado Ruuhu Ceniido e goondinal. Jamaa keewdo goondini Joomiraado saabe makko.

²⁵ Caggal dum, Barnabas yehi Tarsus faa tewtoya Sool. ²⁶ Nde o yiiti dum ndee, o nabi dum Antiyokiya. Be ngondii e deental goondinbe wonbe ton bee hitaande hiibbere, be njannginii yimbe heewbe. Taalibaabe wonbe Antiyokiya bee adii fuu wiyeede yimbe lisaa.

²⁷ E deen balde, yimbe loowaabe konngol Laamdo iwrube Urusalima ngari Antiyokiya.

²⁸ Gooto e mabbe biyeteedo Agabus, immii, daria, sapporii saabe Ruuhu yolbere mawnde wadafan ley laamu Roma fuu. Nde wadi e laamu kaananke mawdo biyeteedo Kalawdiyus.*

²⁹ Taalibaabe bee anniyii hawrintinde gooto fuu ko waawi, faa be nelda sakiraabe mabbe wonbe Yahuudiya bee paabitoro. ³⁰ Be ngadi dum, be neldi ballal ngal Barnabas e Sool tummba e juude mawbe deental ton.

12

No goondinbe torriaa

¹ Oon wakkati, kaananke biyeteedo Hirudus fuddi torrude yoga e deental goondinbe ngal. ² O yamiri Yaakuuba sakiike Yuhanna oo wardee kaafaawi. ³ Nde o yiinoo edum weli Yahuudiyankee ndee, o nanngi Piyeer duu. Dum hawri e wakkati iidi mo buuru yuufinaaka. ⁴ Nde o narnguno Piyeer ndee, o uddi dum, o yamiri pelle nay sordaasi'en loomtondira e haybugol mum, fedde fuu yimbe nayon. O anniyike nabude dum yeeso yimbe fuu, so iidi Paska oo yaabbiye. ⁵ Dum wadi so Piyeer haybaa e ley kasu oo, kaa deental goondinbe ngal joottaa li jaaganaade mo Laamdo.

⁶ Nde Hirudus anniyinoo nabude mo ndee, oon jemma omo daaninoo hakkunde sordaasi'en didon, omo habbiraa calali didi. Hayboobe damal kasu oo bee duu ana kayba.

⁷ Nii malaa'ika Joomiraado wari e makko, suudu nduu fuu fooyni, memi mo, finndini mo, wii:

—Heja law, imma!

Non calali dii kumtii, iwi e juude makko, caami. ⁸ Malaa'ika oo wii mo:

—Huma kumorgol maa, boorna padé maa.

Piyeer wadiri non. Malaa'ika oo wii mo:

—Waanda suddamaare maa, njokkaa e am.

⁹ Piyeer yalti, jokki e makko. O anndaa ko malaa'ika oo wadata, ana wa'ani mo hono no koydol nii, kaa dum goonga jaati. ¹⁰ Be betti kayboowo arano oo, kajum e sidabo oo, be njottii damal njamndi pewtungal e ngalluure ndee ngal. Ngal udditi hoore maggal yeeso mabbe, be njalti, be njokki e laawol ngol. Oon wakkati, malaa'ika oo seerti e makko.

¹¹ Hakkille Piyeer warti, o wii:

—Jooni mi taylorii Joomiraado neli malaa'ika muudum, faa hisina kam e junngo Hirudus e ko Yahuudiyankee njoonndorinoo mi wadete fuu.

¹² Nde hakkille makko jippitinoo ndee, o yehi galle Mariyama, inna Yuhanna nodirteedo Marka, ton yimbe heewbe moobtotonoo ana ngada duwaawu. ¹³ Nde Piyeer tappunoo damal galle too ndee, golloovo debbo biyeteedo Rode wari e damal ngal faa humpitoo. ¹⁴ Nde o annditinnoo daande Piyeer ndee, o yeggitii udditinde damal ngal no o foti seyaade, o dogi o naatoyi, o humpitii be Piyeer darii damal sella too. ¹⁵ Be mbii mo:

—A kaahaango!

Kaa omo heddi nanngude dum Piyeer. Be mbii kasen:

—Dum yo malaa'ika makko.

¹⁶ Kaa dum fuu Piyeer ana heddi tappude. Nde be udditinnoo so be njii mo ndee, be kaaynaa sanne. ¹⁷ O huncani be junngo yalla ebe ndeyyinoo, o jantani be no Joomiraado yaltiniri mo kasu, o wii:

—Kaalanee dum Yaakuuba, kajum e sakiraabe wobbe bee.

* 11:28 Kalawdiyus yo kaananke Roma mawdo joyaabo. O laamike hakkunde duubi 41 e 54 caggal pinaade lisaa. Taariki oon jamaanu ana holla yolbere mawnde wadiino ley laamu Roma fuu hakkunde duubi 46 e 48 caggal pinaade lisaa.

Caggal muudum, o yalti, o yehi nokku goddo.

¹⁸ Nde finnoo beetee ndee, sordaasi'en bee ana lamndondira hoto Piyeer woni, be mbemmbaa faa hakkillaaji maabbe keli. ¹⁹ Nde Hirudus ndaarnoo faa nannga mo, so hebaali mo ndee, lamndii hayboobe bee no laatii, yamiri be mbaree. Caggal dum, Hirudus regii Yahuudiya, yehi Kaysariya joodfoyii ton.

No Hirudus maayiri maayde bonnde

²⁰ Hirudus tikkani yimbe Tirus e Sidon. Been kaaldi, kawri, ngari e makko. Be adorii Bilastus howruujo makko oo, be kefi hakkille muudum, be jaagii yalla dewral ana wada hakkunde maabbe, sabi leydi maabbe ndii e leydi Hirudus etata.

²¹ Sarti mabbe oo yottii, Hirudus boornii kaddule kaananke, joodii dow bimmbeere laamu, haaldi e mabbe. ²² Yimbe bee ngulli, mbii:

—Dum daande laamdo, wanaa daande neddo!

²³ Oon wakkati fuu, malaa'ika Joomiraado fii Hirudus, sabi o jabii teddinireede o Laamfo, tawi o wanaa. O yumi gildi, o maayi.

²⁴ Kaa konngol Laamdo ngol ana yaara yeeso, ana beydoo saakaade. ²⁵ Nde Barnabas e Sool tilinoo e golle muudum'en Urusaliima ndee, be mbirfodii e Yuhanna noddirteedo Marka.

Dawol Pool aranol

13

No Barnabas e Pool cubiraa so nelaa faa ngolla golle Laamdo

¹ Annabaabe e jannginoobe ana e ley deental goondinbe gonnal Antiyokiya ngal. Kambe ngoni Barnabas e Simeyon noddirteedo 'Baleejo e Lukiyus mo Sireene e Manahen, bammbidanoodo e Hirudus hooreejo leydi oo, kajum e Sool. ²Nannde wootere ebe ndewa Joomiraado tawi ebe ngoni e koorka, faa Ruuhu Ceniido wii be:

—Keertanee kam Barnabas e Sool saabe golle mo noddir-mi be oo.

³ Caggal be koorii, be nduwike, be pawi juude mabbe e dow been, be njoppiti dum'en ndawi.

⁴ Nii Ruuhu Ceniido neliri be, be ndegii e Selewkiya, be naati laana geeci be peewi Kiprus.

⁵ Nde be njottinoo Salamis ndee, be mbaajii konngol Laamdo ngol ley cuudi baajordi Yahuudiyankoobe. Ebe ngondi e Yuhanna (noddirteedo Marka) ana faaboo be. ⁶ Nde be taccunoor ruunde ndee so be njottii Pafos ndee, be tawi ton daggada Yahuudianke biyeteedo Bar-lisaa, jaaroowo yo annabaajo, ⁷howruujo Segiyus Pool. Oon yo kaananke hakkilante, caahiiido. O noddi Barnabas e Sool sabi ana yidi nande konngol Laamdo ngol.

⁸ Kaa Elimas daggada oo yo calaniido be, omo tewta bonnitidde goondinal kaananke oo. (Maanaa Elimas woni daggada.) ⁹E ley dum, Sool biyeteedo kasen Pool kebbinaado Ruuhu Ceniido oo futtini mo gite, ¹⁰wii:

—Bii Ibiliisa! Aan keewdo jammiba e njiibdu, gajio ko moyyi fuu! A seerataa e oonude laawi Joomiraado pooccitiidi dii naa? ¹¹Jooni jukkungo Joomiraado saaman e maa, a wuman, a yiyyataa naange faa sarti cartaado oo yottoo.

Oon wakkati fuu, gite makko ngadi mbummbaaloo, de niibbi, omo wummbiloo, omo tewta dwooowo. ¹²Nde kaananke oo yiinoo ko wadi koo ndee, goondini lisaa, haaynaa e ko nani haala Joomiraado kaa koo.

No Pool waajorii ley ngalluure Antiyokiya ley leydi Pisidiya

¹³ Pool e yaadube e muudum naati laana geeci ngalluure wiyyeteende Pafos, peewi Perge ley leydi Pamfiliya. Don Yuhanna Marka seerti e maabbe, wirfitii Urusaliima. ¹⁴Be yabbi'i Perge, be ngari Antiyokiya ley leydi Pisidiya. Be naati waajordunalaande fowteteende, be njoodsi. ¹⁵Caggal janngede Sariya Muusaa e annabaabe, hooreebe waajordu nduu bee neli e maabbe, mbii:

—Sakiraabe, so won ko mbaajoto-don yimbe bee, kaalee.

¹⁶ Pool immii, hunci junngo muudum, wii:

—Israa'iilankooße e hulbe Laamdo wööbbe, kettinee: ¹⁷ Laamdo Israa'iilankooße oo subiiima njaatiraabe meeden, teddinii lejol mabbe nde ngol hodoyi leydi Misira ndee, kasen yaltiniri be ton baawde muudum. ¹⁸ O mujanii* be ko foti duubi capande nay e ley ladde jeereende. ¹⁹ Caggal o halkii lejni jeddi e ley leydi Kanaana, o hokki ndi yimbe makko ndona ndi. ²⁰ Edum waara e duubi teemede nay e capande joy. Caggal dum, o hokki be saroobe faa jamaanu annabi Samuyila. ²¹ Nde dum betti ndee, be jaagii Laamdo hokka be kaananke. Laamdo hokki be Sawul 6ii Kis iwdo e lejol Benjamin. Oon laamii be duubi capande nay.

²² Nden Laamdo boorti Sawul, lammini Daawuuda, mo o haali haala muudum so o wii: «Mi hebbi Daawuuda bii Yessa gorko buubinoowo bernde am, gadoowo sago am.» ²³ E iwdi makko Laamdo yaltini lisaa, kisinoowo Israa'iila no fodirnoo nii. ²⁴ Fade lisaa warde, Yaayaa waajinoke lejol Israa'iila fuu yo tuubu, lootee lootogal batismä. ²⁵ Kasen, nde Yaayaa timminta golle muudum ndee, wiino: «Mi wanaa mo miilaton ngon-mi oo. Kaa mo mi fotaa fay e humtude boggi pade muudum ana wara caggal am.»

²⁶ Sakiraabe, onon iwdi Ibarahiima e been hulbe Laamdo wonbe hakkunde mon! Onon neldaa oo kabaaru kisinoowo. ²⁷ Sabi wonbe Ursaliima bee e hooreebe muudum'en fuu annditali lisaa. Kasen duu be paamaali haalaaji annabaabe janngetenoodsi nalaande fowteteende fuu dii. Kaa be njottinii diin haalaaji nde be carunoo mo ndee. ²⁸ Fay so taweede be kebaali feloore fay wootere nde be pelira mo yalla omo maaya, be ndaardii Pilaatu o waree. ²⁹ Nde be ngolli ko Binndi dii mbiinoo e makko koo faa hiibbi ndee, be njippini mo leggal bardugal ngal, be ngadi mo e yanaande. ³⁰ Kaa Laamdo wuurtinii mo. ³¹ Balde kuurde o banngani wondunoobe e makko bee gila Galili faa Ursaliima. Been ngoni seettantoobe mo yeeso yimbe jooni. ³² Minen, minden ceynira on fodoore nde njaatiraabe meeden podanaa ndee, ³³ Laamdo hiibbinanii en dum, enen 6ibbe mabbe, nde wuurtinnoo lisaa ndee. No winndiraa kasen e jimol Jabuura didabol:

«Aan, a siyam, hannde ndimu-maa-mi.»†

³⁴ Kasen, haala immitagol makko e hakkunde maaybe e waasugol makko nolde, nii Laamdo wii:

«Mi tabintinan on podooe ceniide de mbontataa,

de podannoo-mi Daawuuda dee.»‡

³⁵ Dum wadi so o wii e nokku goddo:

«A accataa Ceniido maa jola.»§

³⁶ Daawuuda wadii sago Laamdo e jamaanu muudum. Caggal dum, o maayi, o moobtidaa e njaatiraabe makko, o noli. ³⁷ Kaa mo Laamdo wuurtini oo jolaali. ³⁸ Sakiraabe, anndee saabe makko mbaajore-don yaafeede luutti. ³⁹ Sariya Muusaa waawaa wadufe neddo pooccitiido, kaa kanko, goondindo mo fuu, o nanngiran dum pooccitiido. ⁴⁰ Dum nee, kaybee pati ko annabaabe cappinoo koo hewto on:

⁴¹ «Onon hoynube,

yo on kaayne yo on kalko!

Sabi miso nii golla golle e ley wakkati moodon,

golle mo on ngoondintaa so neddo haalaniino on.»*

⁴² Caggal Pool e Barnabas njaltii waajordu nduu, jamaa oo ndaardi be yo be ngartu fowteteende waroore, yalla ebe njokka e waaju mabbe oo. ⁴³ Caggal moobtagol ngol, Yahuudiyankee heewbe e naatube e diina mabbe njokki e Pool e Barnabas. Been didon duu ana kaalda e mabbe ana mbaajoo be yo be njiisu e moyyere Laamdo.

⁴⁴ Fowteteende jokkunde hen ndee, ngalluire ndee fuu moobtii yalla ana hettinoo konngol Laamdo. ⁴⁵ Kaa nde Yahuudiyankee bee njiinoo oo jamaa ndee, haasidaaku naati e muudum'en, ebe njedda ko Pool waajotoo koo, ebe njenna dum. ⁴⁶ Nden Pool e Barnabas kaalaniri be cuusal, mbii:

* 13:18 Won binndande biideo jammintii be.

† 13:33 Jabuura 2.7

‡ 13:34 Esaaya 55.3

§ 13:35

Jabuura 16.10 * 13:41 Habaakuk 1.5

—Waajibi min adoo haalande on konngol Laamdo ngol, kaa ko tippiti-don ngol so car-don ko'e moodon on kaandaa e nguurndam nduumiidiām koo, min njahan to yimbe be nganaa Yahuudiyankoobe.⁴⁷ Sabi ko Joomiraado yamiri en koo annii:

«Mi darnii ma yalla ada laatanoo lejni dili fooyre,

faa kisinaa aduna oo fuu.»[†]

⁴⁸ Nde yimbe lejni goddi dili nannoo dili haalaaji ndee, ceyii, teddini konngol Joomiraado ngol. Be Laamdo subanii nguurndam nduumiidiām bee fuu ngoondini.

⁴⁹ Konngol Joomiraado ngol saakii e leydi ndii fuu. ⁵⁰ Kaa Yahuudiyankoobe bee loofi rewbe rewoobe Laamdo saahiiße, kajum e mawbe ngalluure ndee bee. Be ndoobi torra dow Pool e Barnabas, be njaltini dum'en leydi mabbe. ⁵¹ Been duu piddi e mabbe colla koyde muudum'en, peewti Ikoniya. ⁵² Taalibaabe bee kebbinaa seyo e Ruuhu Ceniido.

14

No Pool e Barnabas mbaajorii ley ngeenndi Ikoniya

¹ Ley Ikoniya duu Pool e Barnabas naati e ley waajordu Yahuudiyankoobe. Ebe mbaajoo faa Yahuudiyankoobe e yimbe lejni goddi heewbe ngoondini. ² Kaa Yahuudiyankoobe saliibē goondinde bee loofi lejni goddi dili, mbonni berde muudum'en yalla ana mbaja sakiraabe bee. ³ Dum e taweede hadaali be booyde ton, ebe pawi jikke mabbe e Joomiraado, ebe mbaajoroo cuusal. Joomiraado seettii konngol hinnee muudum, nde hokkunoo be baawde wadufe taagumansaaji e kaayde dogooje e juude mabbe. ⁴ Yimbe ngeenndi ndii bee peccii: yoga heedani Yahuudiyankoobe bee, yoga heedani nelaabe bee.

⁵ Yimbe lejni goddi e Yahuudiyankoobe e ardiibe muudum'en anniyii torrude be e wardude be kaaye. ⁶ Nde be maatunoo dum ndee, be ndogani Listara e Derbe e geelle seraaji muudum'en ley leydi Likoniya, ⁷ ebe mbaajoo ton Kabaaru Lobbo oo.

No Pool e Barnabas mbaajorii ley ngeenndi Listara

⁸ Gorko bonnguujo, dimdaado e bonnguwaaku, mo meedaali daraade e koyde muudum, ana wonnoo Listara. ⁹ Omo hettinoow waaju Pool. Pool yeewi mo, yii goondinal makko sellinta mo, ¹⁰ haaldi semmbe, wii:

—Imma, dara e koyde maa!

Gorko oo gurbitii, darii, ana yaha. ¹¹ Nde yimbe bee njii ko Pool wadi koo ndee, ngulliri gullaali likoniyankoore, mbii:

—Laamdo'en nanndinkinike e yimbe, njippiima e meeden!

¹² Be inndiri Barnabas «Jewus», be inndiri Pool «Hermes»,^{*} sabi Pool wonnoo kaaloowo.

¹³ Galle do Jewus rewetee ana wonnoo to naatirde ngeenndi too. Jottinoowo sadaka oo waddi ga'l pariraadi piindi e dame dee. Omo yidhi wadufe sadaka, kanko e yimbe bee.

¹⁴ Kaa nde Barnabas e Pool nannoo dum ndee, ceeki kaddule muudum'en, kejanii jamaa oo ana ngulla,¹⁵ ana mbiya:

—Worbe, kodum ngadafaton doo? Minen duu min yimbe hono moodon. Miden mbaajoo Kabaaru Lobbo oo faa tuubon, iwon e dili golleeji laaliidi, ngarton e Laamdo guurdo, tagudo kammu e leydi e gecii e ko woni e muudum'en fuu. ¹⁶ E jamaanuuji jawtudi dili o yoppii lejni dili fuu njokka laawi muudum'en. ¹⁷ Dum e taweede, omo golla ko moyyi faa dum seettanoo mo, omo hokka on tobo kammu, omo benndinana on jnamri e wakkati muudum, omo waaltinira hakkillaaji mon nguure e seyo.

¹⁸ Ko be mbaajii koo fuu, semmbe be kadfiri jamaa oo hokkude be sadaka.

¹⁹ Caggal dum, Yahuudiyankoobe iwi Antiyokiya e Ikoniya. Be kebi hakkillaaji yimbe bee, been mbedii Pool kaaye, ndaasi dum faa nabi dum caggal ngeenndi ndii, sabi miilii mo maaydo. ²⁰ Kaa nde taalibaabe bee ngari pilii mo ndee, o immii, o naatti e ley ngeenndi ndii.

No Pool e Barnabas mbirfitorii Antiyokiya

[†] 13:47 Esaaya 49.6 * 14:12 E ley diina Yunaninkooße Jewus woni hooreejo tooruucci, Hermes woni nelaado majji.

Janngo muudsum, o yaadi e Barnabas ngeenndi mbiyeteendi Derbe. ²¹ Be mbaajii ton Kabaaru Lobbo oo, be kefi taalibaabe faa keewi. Caggal muudsum, be mbirfitii Listara e Ikoniya, kajnum e Antiyokiya. ²² Ebe cuusina yonkiji taalibaabe, ebe mbaajoo dum'en yo jiibü e goondinal, ebe mbiya:

—Kinaa tampen tampereeki keewdi so naaten e Laamu Laamdo.

²³ E ley deente goondinbe dee fuu, be cubanii dum'en hooreebe. Caggal dum, be koori, be nduwii, be kalfini dum'en Joomiraado mo be ngoondini oo.

²⁴ Nde be ceekuno Pisidiya ndee, be ngari Pamfiliya. ²⁵ Be mbaajii konngol ngol ley ngeenndi Perge. Caggal muudum, be njippoyii Attaliya. ²⁶ Ton be naati laana geeci, be mbirfii Antiyokiya do be kalfinanoo moyyere Laamdo faa be ngolla golle mo be tilii jooni oo.

²⁷ Nde be njottinoo ndee, be moobti deental goondinbe ngal, be kaalani ngal ko Laamdo wadidi e mabbe fuu, no o udditirani yimbe be nganaa Yahuudiyankooße damal goondinal.

²⁸ Be ngondi don e taalibaabe bee faa booyi.

15

Haala kawrital gadaangal Urusalima

¹ Yimbe yogaabe iwi Yahuudiyia ngari Antiyokiya, ana njanngina sakiraabe bee, ana mbiya:

—So on taadiraaka no Muusaa wiiri nii, on kisataa.

² Pool e Barnabas poofondiri e mabbe, nduddi e mabbe faa naawi. Dum wadi so be tabintini nelde Pool e Barnabas e yimbe wobbe faa Urusalima, faade e nelaabe bee e hooreebe bee, saabe haala kaa. ³ Dum saabii so deental goondinbe ngal neli be. Be ceeki Finikiya e Samariya, ebe kaalana dum'en haala tuubugol yimbe be nganaa Yahuudiyankooße. Dum laatanii sakiraabe bee fuu seyo manngo. ⁴ Nde be njottinoo Urusalima ndee, deental goondinbe ngal e nelaabe bee e hooreebe bee njabbii be. Be kaalani dum'en ko Laamdo wadani be fuu.

⁵ Kaa yoga e goondinbe jeyaabe e fedde Farisa'en immii, mbii:

—Waajibi be taadee, be njamiree jokkude Sariya Muusaa oo.

⁶ Nelaabe bee e mawbe bee kawriti faa yeewa haala kaa. ⁷ Caggal haali-haalti keewdo, Piyeer immii, wii be:

—Sakiraabe, odon anndi Laamdo subike kam e ley moodon gila ko booyi, faa mi waajoo Kabaaru Lobbo oo hakkunde yimbe be nganaa Yahuudiyankooße, yalla ebe nana be ngoondina. ⁸ Laamdo anndudo berde oo hollii jabanii be, nde hokki be Ruuhu Ceniido oo hono no meeden nii. ⁹ Walaa fuu ko o seenndiri en e mabbe, nde wonnoo o labbinirii berde mabbe goondinal. ¹⁰ Jooni, ko saabii so odon itta koro Laamdo? Odon pawa e taalibaabe bee donngal, ngal enen e maamiraabe meeden en mbaawaa roondaade. ¹¹ E moyyere Joomiraado men lisaa ngoondinir-den so kisu-den, hono non kambe duu.

¹² Deental ngal fuu deyyinii teen, ana hettinoo Barnabas e Pool ana njantoo no Laamdo wadiri taagumansaaji e kaayde hakkunde leji goddi. ¹³ Caggal be ndeyyinike, Yaakuuba jaabitii, wii:

—Sakiraabe, kettinanee kam! ¹⁴ Simon humpitii en no Laamdo suborii gila e puddoode yimbe be nganaa Yahuudiyankooße, faa wada dum'en yimbe muudum. ¹⁵ Dum hawri e haalaaji annabaabe dii, hono no winndiraa nii:

¹⁶ «Joomiraado wii:

Caggal dum, mi wartan,

mi mahitoo suudu Daawuuda saamundu nduu,
mi reentinan taye tuufeeje dee,

mi darna ndu kasen,

¹⁷ yalla yimbe heddiibe bee ana tewta Joomiraado.

Dum woni, leji di innde am noddaa e muudum'en dii.

Joomiraado tabintindo deen kulle

¹⁸ anndaade gila huunde fuu tagaaka,

wii non.»*

¹⁹ Dum saabii miin kaa ko njii-mi, pati tiidinanen yimbe lejni goddi tuubube so ngarti e Laamdo bee. ²⁰ Kaa ko haani hen, nelen e mabbe be nantoo e ko tooruuij cobini e jeenu e jaamde jibe e naamde yiyam. ²¹ Gila e jamaanuuji booydi, Sariya Muusaa ana jannginee ley geelle dee fuu, ebe njannga mo jalaande fowteteende fuu ley cuudi baajordi.

Haala bataaki faade e goondinbe be nganaa Yahuudiyankoobe

²² Dum wadi so nelaabe bee kajum e hooreebe bee e deental goondinbe ngal fuu ndawridi faa cuboo worbe e ley muudum'en faa nela dum'en Antiyokiya, be tawta Pool e Barnabas. Be cubii hooreebe didon ley sakiraabe bee, Yahuuda noddirteedo Barasaba, kajum e Silas. ²³ Be ndokki dum'en oo doo bataaki:

Minen sakiraabe moodon, nelaabe kajum e hooreebe, miden njowta on, onon sakiraabe amen lejni goddi wonbe Antiyokiya e Siriya e Silisi.

²⁴ Min nanii yimbe iwii ga amen giryinrii on haalaaji, njiifii hakkillaaji mon. Minen nee, min njamiraali be. ²⁵ Min ndawridii, min kawrii, min cubike worbe faa min nela dum'en e moodon, be tawta yibbe amen Barnabas e Pool, ²⁶ yeebiibe yonkijji muudum'en saabe Joommen lisaa Almasihu. ²⁷ Dum wadi so min neli Yahuuda e Silas, pamminna on ko min mbinndi e mon koo hunduko e hunduko. ²⁸ Minen e Ruuhu Cenido, min kawrii pati min njappa on ko teddi so wanaa ko tilsi koo: ²⁹ nanto-don e kirsanaadi tooruuij e yiyam e jibudi e jeenu. So on ndeenii ko'e mon e majji, on ngadii ko moyyi. Yo Laamdo faabo en!

³⁰ Be ndokkaa laawol, be njehi Antiyokiya. Nde be njottinoo ndee, be moobti deental goondinbe ngal, be ndokki ngal bataaki oo. ³¹ Nde been janngunoo mo ndee, ceyii sabi haalaaji dii ndokkii dum'en semmbe. ³² Yahuuda e Silas, Laamdo loowi e mum'en konngol mum faa be mbaajino sakiraabe waajuuji keewdi, cuusini dum'en. ³³ Caggal be paabbi ton, be ceerti e sakiraabe bee e dow jam, be mbirfitii to nelnoobe bee too. [³⁴†]

³⁵ Pool e Barnabas njoodii ley Antiyokiya ana njanngina ana mbaajoo konngol Joomiraado. Wobbe heewbe ana mballa be.

Dawol Pool didabol

No Pool e Barnabas ceertiri

³⁶ Caggal balde seeda, Pool wii Barnabas:

—Mbirfo-den e geelle de mbaajino-den konngol Joomiraado ngol dee fuu, njippano-den sakiraabe meeden bee, yeewen no be ngorri.

³⁷ Barnabas ana yidunoo be njaada e Yuhanna noddirteedo Marka. ³⁸ Kaa dum welaali Pool sabi oon seeriino e mabbe Pamfiliya yaadaali e mabbe faa gollida e mabbe. ³⁹ Barnabas e Pool mettondiri faa ceerti. Homo e mabbe fuu subii neddo goddo. Barnabas yaadi e Marka, naati laana geeci feewi Kiprus. ⁴⁰ Pool subii Silas, yaadi e muudum caggal sakiraabe bee kalfinii dum e hinnee Joomiraado. ⁴¹ O seeki Siriya e Silisi, omo yaha omo hokka deente goondinbe dee semmbe.

16

No Timote yaadiri e Pool e Silas

¹ Pool wari Derbe, caggal dum, o yottii Listara. Goondindo biyeteedo Timote ana wonnoodon. Inniiko yo Yahuudiyanke goondindo, kaa baam makko yo Yunaninke. ² Sakiraabe wonbe Listara e Ikoniy bee ana njetta mo. ³ Pool yidi naborde mo, taadi mo, nde wonnood Yahuudiyankoobe hodube e deen leyde bee fuu ana anndi baam makko yo Yunaninke.

⁴ Ley geelle de be cekki dee, ebe njottina goondinbe bee sariya mo nelaabe e mawbe wonbe Urusaliiima bee bami oo, ebe njamira been yo njokku mo. ⁵ Hono non, deente goondinbe dee ana beydoroo semmbe banigal goondinal, ana seyadoo heewde jannnde fuu.

* 15:18 Amos 9.11-12 † 15:34 E dereeji booydi dii, yoga ana beyda aaya 34:Kaa Silas, kajum kaa, heddii ton.

No Pool noddira Makedoniya

⁶Ruuhu Ceniido hadi be waajaade konngol ngol ley Asiya, saabe majjum be ceeki leydi Firigiya e leydi Galaatiya. ⁷Nde be ngarnoo keerol Misiya ndee, be tewti yaade Bitiniya, kaa Ruuhu lisaa yarranaaki be be naata. ⁸E ley dum, be yabbii Misiya, be ndegii e ngeenndi mbiyeteendi Torowas. ⁹E ley jemmaaku muudum won ko yellitii e Pool. O yii gorko Makedoniyanke ana darii, ana ndaarda mo ana wiya:

—Lummbu, ngaraa Makedoniya paabo-daa min!

¹⁰Nde Pool yiinoo won ko yellitii e mum ndee, oon wakkati fuu min ndaari yaade Makedoniya, min taylori Laamdo noddi min faa min mbaajoo be Kabaaru Lobbo oo.

No Lidiya goondiniri waajju Pool ley Filipa

¹¹Hono non, min naati laana geeci iwde Torowas, min paati ruunde Samotaras. Janngo muudum, min pahi Neyapolis. ¹²Min iwi don, min pahi Filipa, ngeenndi burndi fuu teentilaade e leydi Makedoniya ndi Romankoobe kumanii. Min ngadi don balde. ¹³Nalaande fowteteende, min njaltiri ngeenndi ndii hedde daande maayo, ton Yahuudiyanikoobe mboownoo wadude duwaawu. Min tawi don rewbe ana mooftii, min njoodii, min mbaajii be. ¹⁴Debbo dewoowo Laamdo, biyeteedo Lidiya, coottoowo kaddule bodeeje, jeyaado ngalluure wiyyeteende Tiyatira, ana hettinoo. Joomiraado udditi bernde makko yalla omo goondina ko Pool waajotoo koo. ¹⁵Kanko e koreejii makko fuu be lootaa lootagal batisima. Caggal dum, o jaagi min, o wii:

—So odon njogorii kam mi goondindo Joomiraado, njippee suudu am.

O tiltsini min njippaano mo.

No Pool e Silas ngattiraa ley kasu

¹⁶Namnde wootere miden njahannoo to nokkuure wadirde duwaawu. Kordo debbo bataado anndudo ko warata hawriti e amen. Halfaabe makko paggiike kaalisi keewdo e ndaggadaaku makko oo. ¹⁷Mo jokki e amen, minen e Pool, omo wulla, omo wiya:

—Bee yimbe yo gollanoobe Laamdo Toowfo oo! Ebe mbaajoo on laawol kisindam.

¹⁸Balde kuurde omo wada non faa Pool mettaa, yeecctii, wii ladde ndee:

—Saabe lisaa Almasiihu, yaltu e makko!

Ladde ndee yalti oon wakkati fuu. ¹⁹Nde halfaabe bee anndunoo jikke muudum'en iwii e faggitoraade kordo oo ndee, nanngi Pool e Silas, ndaasi dum'en faa sakoro to saroobe.

²⁰Non be nabi been to hooreebe ngeenndi ndii, mbi:

—Bee worbe diidion be Yahuudiyanikoobe, ebe nii ngadda baasi e ngeenndi meeden ndii.

²¹Ebe mbaajoo aadaaji di ndagantaako en njaben naa ngollen, enen Romankoobe.

²²Jamaa oo diirani be. Hooreebe bee njamiri kaddule mabbe ceekee, be piyee. ²³Be piyaa faa naawi, be uddaa ley kasu. Hooreebe bee njamiri kayboowo kasu oo hayba be faa gasa.

²⁴Oon nee, gila hebi ndee yamiroore, naanni be e ley suudu kasu hakkundeeru, o geyyii koyde mabbe geyyelle ledde.

²⁵Nde hejjere jemma warnoo ndee, Pool e Silas ana ndewa Laamdo, ebe njaaroo dum. Kasunkoobe wobbe bee ana kettinanoo be. ²⁶Oon wakkati fuu, leydi dimmbii dimmbagol manngol faa poobee kasu dee njergi. Dame dee fuu udditii, geyyelle kasunkoobe dee fuu kumtii. ²⁷Nde kayboowo oo finnoo so yii dame kasu dee ana udditii ndee, soorti kaafaawi muudum faa wartoo, miili kasunkoobe bee ndogii. ²⁸Pool wulli faa toowi, wii mo:

—Pati wadu hoore maa fay huunde ko boni, min fuu miden doo!

²⁹Nde o hebunoo fooyre ndee, o dogani kasu to Pool e Silas ngori too, o sujidi, hedde omo sijnya. ³⁰Caggal dum, o yaltini be, o wii be:

—Baabiraabe, hono fuu kaan-mi wafude yalla mido hisa?

³¹Be njaabii mo, be mbi:

—Goondin lisaa Joomiraado oo faa kisaa, aan e koreejii maa.

³²Be mbaajii mo konngol Joomiraado ngol, kanko e koreejii makko fuu. ³³Oon jemma fuu o nabi be, o lootoyi barme mabbe. Oon wakkati fuu o lootaa lootagal batisima, kanko e koreejii makko fuu.

³⁴O naanni Pool e Silas suudu makkko, o hokki dum'en jaamdu. Kanko e koreeji makkko fuu be ceyii sabi be kebii goondinde Laamdo. ³⁵Nde weetunoo ndee, hooreebe Romankoobe bee neli laamunkoobe mbiya kayboowo oo yoppa worbe didon bee. ³⁶Kayboowo oo haalanoyi dum Pool, wii:

—Hooreebe bee nelii njoppite-don. Njalton jooni, yo on njottoyo e jam.

³⁷Pool jaabii, wii:

—Be njamirii min piyee yeeso yimbe tawee min caraaka, be naanni min e kasu. Minen worbe didon bee, min fuu min Romankoobe. Jooni be yaltiniroobe min cuucuukka naa? Patti, dum waawaa laataade. Kinaa kambe e ko'e maabbe, be ngara be njaltina min!

³⁸Laamunkoobe bee kaaltani hooreebe Romankoobe bee haala kaa. Been kuli nde nannoo Pool e Silas yo Romankoobe ndee. ³⁹Be njehi, be curoyi been, be njaltini dum'en kasu oo. Be ndaardi dum'en njaltana be ngeenndi ndii. ⁴⁰Nde Pool e Silas njaltunoo e kasu oo ndee, naati galle Lidiya. Be njii sakiraabe bee, be mbaaltini hakkillaaji mum'en. Caggal dum, be mbitti.

17

No Pool e Silas mbaajorii ley Tesaloniki

¹Pool e Silas ceeki Amfipolis e Apolloni, njottii Tesaloniki, toon duu waajordu Yahuudiyankoobe won. ²Pool wadi no woowri nii, naati e ley waajordu nduu. Nalaade powteteede tati omo liddondira e maabbe omo dallinoroo Binndi dii. ³O fammini be, o holli be ana tilsi Almasiihu oo torree, immintinee e maayde. O wii be:

—Iisaa mo mbaajotoo-mi on haala muudum oo, kajum woni Almasiihu.

⁴Yoga e maabbe tayori dum goonga, njokki e Pool e Silas, kajum e Yunaninkoobe rewoobe Laamdo heewbe e rewbe saahiiibe yonbe. ⁵Yahuudiyankoobe be nganaa goondinbe bee konnii Pool e Silas, nanngi yimbe laaliibe yiilotoobe ley sakoro, ndeentini dum'en. Be njirkiti ngalluure ndee fuu. Be naati e galle Yason, ebe tewta Pool e Silas faa be naba dum'en to yimbe bee too. ⁶Nde be ndonki yiitude been ndee, be ndaasi Yason e yoga e sakiraabe bee faa to saranoobe ngalluure ndee, ebe ngulla ebe mbiya:

—Yimbe imminoobe baasi e aduna oo fuu ngarii doo, ⁷Yason jippinii dum'en! Be fuu ko be ngadata koo ana luutondiri e sariya kaananke Roma mawdo oo, ebe mbiya ana woodi kaananke goddo biyeteedo lisaa.

⁸Diin haalaaji njirkiti jamaa oo e saranoobe ngalluure ndee bee. ⁹Yason e sakiraabe bee njobi kaalisi, caggal muudum be njoppitaa.

No yimbe Bereya njabborii Kabaaru Lobbo oo soobee

¹⁰Oon wakkati fuu e ley jemmaaku muudum, sakiraabe bee neli Pool e Silas Bereya. Nde be njottii ndee, be njehi to waajordu Yahuudiyankoobe too. ¹¹Been buri Yahuudiyankoobe wonbe Tesaloniki bee laabude bernde. Be njabborii konngol ngol soobee, ebe mbidoo Binndi dii nannde fuu faa be yeewa yalla ko Pool waajii koo yo goonga. ¹²Heewbe e maabbe ngoondini, kajum e rewbe Yunaninkoobe saahiiibe e worbe Yunaninkoobe heewbe. ¹³Nde Yahuudiyankoobe Tesaloniki bee anndunoo Pool waajike konngol Laamdo ngol ley Bereya ndee, be ngari ton, be njibi jamaa oo. ¹⁴Oon wakkati fuu, sakiraabe bee neli Pool faa maayo geeci, Silas e Timote keddii don. ¹⁵Liwndiibe Pool bee njaadi e muudum faa Ateena. Be ngarti, be ngaddani Silas e Timote nelal ngara to Pool law.

No Pool waajorii ley ngalluure wiyyeteende Ateena

¹⁶Nde Pool doomannoo be Ateena fade maabbe warde ndee, yonki muudum jawi sanne ko yii no ngalluure ndee foti heewde tooruujii nii. ¹⁷Dum wadi so o haalde e Yahuudiyankoobe e rewoobe Laamdo wobbe ley waajordu nduu, omo haalda e be o hawrannoo e mum jannde fuu ley sakoro bee duu. ¹⁸Yoga e mijotoobe wiyyeteobe Epikuri'en e Sitoyko'en njaabondiri e makko. Yogaabe ana mbiya:

—Kodum oo ndoryoovo haalata?

Wobbe duu ana mbiya:

—Omo nanndi e baajotoodo haala tooruuji janani.

Walaa ko 6e mbiiri non so wanaa haala lisaa kajum e immital maaybe o wajjinoo 6e.

¹⁹ Nden 6e bami Pool fe nabi dum waamnde haayre wiyyeteende Areyopagus,* 6e mbiir dum:

—Miden njidi anndude diina keso mo mbaajotoo-daa oo. ²⁰ Sabi a tobbii e noppo amen haalaaji di min mboowaa nande. Miden njidi anndude maanaa majji.

²¹ Tawi Ateenankooobe e hobbe joodiibe ton 6ee ngollataa huunde fuu so wanaa haalde huunde heyre nde 6e nani.

²² Nden Pool darii hakkunde Areyopagus, wii:

—Ateenankooobe, mi yiil mon on diinankooobe sanne, ²³sabi nde njilinoo-mi e ngalluure moodon ndee, mi yiil cuudi moodon dewirdi, mi tawii ana wiindaa e ittirde sadaka wootere: «laamdo mo anndaaka».† Ndennoo, ko ndewaton ko on anndaak koo, dum mbaajotoo-mi on e muudum, ²⁴Laamdo tagudo aduna e ko woni e muudum fuu oo, kajum woni Jom kammu e leydi, o joodataako ley cuudi mahiraadi juude. ²⁵O hasindinaa e yimbe ngollana mo fay huunde, sabi kanko hokkata tageefu oo fuu ngeurndam e yonki e foofaango e huunde fuu. ²⁶E neddo gooto Laamdo yaltini lejni dili fuu, joyyini dum'en e aduna oo. Gilaa dum wadaali, o darnani dum'en jamaanuuji e keeri hakkunde kosforde muudum'en, ²⁷yalla ebe tewta Laamdo, 6e moomoo faa 6e njita dum. Dum e taweede o wodfaaki fay gooto e meeden. ²⁸«Ngeurndam e dillinaade e goodal, saabe makko kebirden.» No yoga e yimoobe moodon mbii: «Enen duu, en iwdi makko.»

²⁹ Nde wonnoo en iwdi makko, en kaanaa mijaade omo nanndi e tooru moyyiniraandu kajjye naa kaalisi naa haayre sehaande, nde neddo moyyinirta neenjal e hakkille. ³⁰Laamdo rewtaaki yimbe nde ngonnoo e majjere ndee. Jooni, o yamirii yimbe fuu tuuba do tawaa fuu, ³¹sabi o sartike wakkati mo o sarirta aduna oo e fooccitaare, o sarira dum neddo mo o subii oo. O hollii yimbe fuu dum yo goonga nde o immintini oon neddo e maayde.

³² Nde 6e nannoo Pool ana waajoo haala immital maaybe ndee, yoga ana uyyoo mo, yoga ana wiya:

—Min kettinante oo waaju nannde wonnde.

³³ Non Pool iwi hakkunde maabbe. ³⁴Yoga jokkii e makko, goondinii. Ana jeyaa e been biyeteedo Diyonisiyus, jeyaado e deental Areyopagus, kajum e debbo biyeteedo Damaris, e wobbe kasen.

18

No Pool golliri ley ngalluure wiyyeteende Korintu

¹ Caggal dum, Pool iwi Ateena, yehi Korintu. ²O tawi ton Yahuudiyanke biyeteedo Akilas, pindo leydi mbiyeteendi Ponta. Booyaali ko oon e jom suudu muudum biyeteedo Piriskilla iwi Italiya, sabi Kalawdiyus kaananke mawdo oo yamiriino Yahuudiyankoobe fuu njalta Roma.* Pool yehi yeewoyde 6e. ³O woni don, omo gollida e maabbe sabi o moyyinoowo hukkummaaji no maabbe nii. ⁴Nalaande fowteteende fuu, Pool ana liddondira e Yahuudiyankoobe e Yunaninkooobe ley waajordu, yalla omo heba hakkillaaji maabbe.

⁵ Nde Silas e Timote iwnoo Makedoniya njottii Korintu ndee, Pool wattii hakkille muudum fuu e waajaade, ana seettanoo Yahuudiyankoobe bee lisaa woni Almasihu oo.

⁶Kaa nde wonnoo ebe calanii mo, ebe njennannoo mo, o fiddi kaddule makko, o wii 6e:

—Yo diina mon fiito on! Mi walaa hen hannde, mi walaa hen janngo. Gilajooni mi yahan to 6e nganaa Yahuudiyankoobe.

⁷O iwi don, o yehi to gorko dewoovo Laamdo, biyeteedo Titus Yustus, mo galle muudum takkii e waajordu nduu. ⁸Kirispus, hooreejo waajordu nduu oo, kajum e koreejii muudum

* 17:19 Areyopagus yo deental burngal toowde deentinoowal ardiibe ngalluure Ateena. † 17:23 Ateenankooobe ngadi e rewruude innde laamdo mo anndaaka, yalla tooru fuu mo 6e njeggitii ana waasa mettinde. * 18:2 Yamiroore Kalawdiyus ribbunde Yahuudiyankoobe Roma ndee darnaama hitaande 49 naa 50 caggal pinaade lisaa.

fuu ngoondini Joomiraado. Heewbe e Korintunkoobe hettintonooбе bee ngoondini, lootaa lootogal batisima.

⁹Jemma gooto Joomiraado yellintini e Pool, wii:

—Pati hul, pati deyy'ina, waaja. ¹⁰Mido wondi e maa. Fay gooto waawaa torrude ma, sabi yimbe am ana keewi ley ndee ngallure.

¹¹Pool joodii hakkunde mabbe hitaande e feccere, ana janngina 6e konngol Laamdo ngol.

¹²Nde Galliyon laaminoo leydi Akaya ndee, Yahuudiyankoobe kaaldi, kawri, nanngi Pool, nabi dum sarirde, ¹³kappi dum, mbii:

—Oo gorko yo yojnoowo yimbe yalla ana ndewra Laamdo ko waldaa e sariya oo.

¹⁴Pool anniyii faa haala, forri Galliyon wii Yahuudiyankoofe bee:

—Yahuudiyankoobe, so tawii toojanngae naa golle bondo, mi jabanan on ko ngullanidon mo koo, ¹⁵kaa nde wonnoo dum jeddi dow haalaaji diina moodon e inde, kajum e sariya moodon onon tan, dum onon e ko'e moodon carata. Miin, mi sarataa dee kuddfe!

¹⁶O yaltini 6e sarirde ndee. ¹⁷Nden, 6e fuu 6e nanngi Sosteni, hooreejo waajordu nduu oo, 6e pii dum do yeeso sarirde doo. Kaa fuu Galliyon bilaaki hen Fey.

No Pool wirfitorii Antiyokiya

¹⁸Pool fabbi d6n balde kuurde. Caggal dum, o waynondiri e sakiraabe 6ee, o naati laana, o feewi Siriya, kanko e Piriskilla e Akilas. Fade makko naatude, tawi o lafib hoore makko nokku biyeteedo Kankiriya sabi o fodiino fodoore. ¹⁹Be njottii Efeesu, Pool yoppi d6n Piriskilla e Akilas, kajum naati waajordu ana liddondira e Yahuudiyankoobe 6ee. ²⁰Be ndaardi mo o fabbana 6ee, kaa o jabaali. ²¹Nde o waynondirta e mabbe ndee, o wii:

—Mi wartan e moodon so Laamdo jaabii.

O naati laana, o iwi Efeesu, ²²o yottii Kaysariya, o yabbiti Urusaliima faa o jowta deental goondinbe ngal. Caggal dum, o yehi Antiyokiya.

Dawol Pool tata6ol

²³Caggal Pool wadii ton wakkati, o witti. O seeki leydi Galaatiya e leydi Firigiya, omo yaha omo beydana taalibaabe cuusal.

No Apollos waajorii ley Efeesu e Korintu

²⁴Yahuudiyanke biyeteedo Apollos, pindo Aleksandiri, wari Efeesu. O gorko fasiliante haala, baawdo Binndi d6i, ²⁵annndudo laawol Joomiraado. Omo waajoroo soobirantaaku e seyo, diina Iisaa kaa pay o jannginta. Kaa o anndaa so wanaa lootogal batisima Yaayaa ngal. ²⁶Omo waajoroo cuusal e ley waajordu nduu. Nde Piriskilla e Akilas kettinaninoo mo ndee, 6e nabi mo, 6e pirritani mo laawol Laamdo ngol faa furi no arannde nii laabude. ²⁷Nde Apollos anniyinoo yaade leydi Akaya ndee, sakiraabe 6ee mballi mo, 6e mbinndi e taalibaabe wonbe ton bee bataaki njab6oo mo faa gasa. Nde o yottii ton ndee, o walli goondinbe bee e dow moyyere Laamdo sanne. ²⁸Sabi o libii Yahuudiyankoobe 6ee ngattu naawdo hakkunde yimbe, omo dallinoroo Binndi d6i, omo tabintina Iisaa woni Almasiihu.

19

No Pool hawrintiniri taalibaabe Yaayaa ley Efeesu

¹Nde Apollos wonnoo Korintu ndee, Pool jokki laawol haayre, yehi Efeesu. O tawi ton taalibaabe, ²o lamndii dum'en, o wii:

—Yalla on kebiino Ruuhu Ceniido oo nde ngoondin-don ndee naa?

Be njaabii mo:

—Min nanaali Ruuhu Ceniido ana woodi duu, sako min kefa.

³O lamndii 6e, o wii:

—Ndennoo, lootogal batisima hongal kebu-don?

Be njaabii, 6e mbii:

—Lootogal batisima Yaayaa ngal.

*Pool wii:

—Yaayaa batisima tuubugol batisannoo, ana wiya yimbe bee yo ngoondin garoowo caggal muudum oo, dum woni Iisaa.

⁵ Nde 6e nannoo dum ndee, 6e mbatisiraa saabe Iisaa Joomiraado oo. ⁶ Nde Pool fawnoo juude muudum e mabbe ndee, Ruuhu Cenido jippii e mabbe, ebe kaala e demde janane, ebe kaalta ko Laamdo loowi e mabbe koo. ⁷ Ebe mbaara e yimbe sappo e didon.

⁸ Pool naati e ley waajordu nduu, ana waajoroo 6e cuusal hakke lebbi tati, omo haalda e mabbe, omo liddondira e mabbe, omo hasanoo famminden be haala Laamu Laamdo. ⁹ Kaa tiidube ko'e ngon e mabbe, calii goondinde, ana mbonnita laawol Joomiraado ngol yeeso yimbe fuu. Dum wadi so Pool seerti e mabbe, naabi taalibaabe bee feere, ana waajoo dum'en jannde fuu e ley jaangirde neddo biyeteedo Tirannus. ¹⁰ O worri non faa hi6bi duubi didi, faa hodunoobe e Asiya bee fuu, gila e Yahuudiyanikoobe faa e Yunaninkoobe, nani konngol Joomiraado ngol.

¹¹ Laamdo wadirri juude Pool kaayde mawde, ¹² fay e sarbetiji e kaddule memnoode terde makko ana nabee pawee e nawbe, nauuuji muudum'en cella, seydaani'en njalta e muudum'en. ¹³ Yoga e Yahuudiyanikoobe yiilotoobe faa ndibba seydaani'en, ndaarii ribbirde dum'en innde Iisaa, mbi:

—Alhorma Iisaa mo Pool waajotoo haala muudum oo, njaltee!

¹⁴ Gooto e hooreebe yottinoobe sadaka, Yahuudiyanke biyeteedo Sikewas, bibbe muudum worbe njeddon ngadii non, ¹⁵ faa seydaani jaabii dum'en, wii:

—Mido anndi Iisaa, mido anndi Pool, kaa onon, on hobe?

¹⁶ Neddo laddaado oo habi e mabbe, jaalii 6e, torri 6e faa 6e ndogi, be njaltiri galle oo terde teete e barme. ¹⁷ Kabaaru majjum saakii hakkunde Yahuudiyanikoobe e Yunaninkoobe joodiibe Efeesu. Kulol nanngi 6e fuu, innde Iisaa Joomiraado oo teddinaa.

¹⁸ Heewbe e goondinbe bee ngari njaadir, kaahti golleeji di ngadunoo. ¹⁹ Borjobii'en heewbe ndeentini dewte muudum'en, nduppi de yeeso yimbe fuu. Be kiisii coggu majje, be tawi ana foti ujunaaji capande joy kaalisi daneeo. * ²⁰ Hono nii, haala Joomiraado kaa beydori saakaade e heewde semmbe.

No fitina mawdo wadirri ley Efeesu saabe laawol Joomiraado

²¹ Caggal dum, Pool fellisi seekude Makedoniya e Akaya faade Urusaliima. O wii:

—So mi tilike ton, waajibi mi yaha Roma duu.

²² O neli gollidoobe makko didon, Timote e Erasta, njaha Makedoniya. Kanko, o fa66i Asiya. ²³ E oon wakkati, fitina mawdo wadi sabaabu laawol Joomiraado ngol. ²⁴ Baylo ndaneeri biyeteedo Demeteriyus ana tafa cuuroy kaalisi nanndukoy e rewruudu tooru biyeteedo Artemis. Omo heba hen tino heewngo, kanko e gollooobe makko. ²⁵ O reentini been e wobbe 6e nanndi golle, o wii dum'en:

—Yi6be, odon anndi e oo doo golle kebal meeden ngal fawii. ²⁶ Odon njiya, odon nana Pool majjinii yimbe heewbe, wanaa ley Efeesu doo tan, ley leyde Asiya fuu. O haalan 6e kulle deweteede de yimbe moyyiniri juude mum'en dee nganaa deweteede. ²⁷ So jokkii nii, yimbe mbonnan golle meeden. Wanaa dum tan, yimbe joottan teddinde rewruud Artemis nduu, tooru men mawdo mo hodube Asiya e aduna oo fuu ndewata oo.

²⁸ Nde 6e nani diin haalaaji ndee, 6e mettaa sanne, hedde ebe ngulla, ebe mbiya:

—Artemis Efeesunkoobe yo mawdo! Artemis Efeesunkoobe yo mawdo!

²⁹ Ngalluure ndee fuu jiibii. Gooto fuu dogani boowal manngal ngal. Be ndaasi Gayus e Aristarka Makedonyankooibe, yaadube Pool bee. ³⁰ Pool ana yidi naatude hakkunde jamaa oo, kaa taalibaabe bee kadi mo dum. ³¹ Yoga e hooreebe leydi Asiya, yi6be makko, neli e makko ana ndaarda mo pati o naata boowal too. ³² E oon wakkati, jamaa oo ana jiibii sanne. Bee ana ngullana dum doo, bee too ana ngullana dum gaa. Ko buri heewde e yimbe bee anndaa fay ko hawrintini dum'en. ³³ Yoga e jamaa oo kaaltani haala kaa gorko biyeteedo Aleksandere mo Yahuudiyanikoobe bee ngadi kaaloowo muudum'en oo. Aleksandere huncani 6e junngo faa jinngana yimbe muudum bee. ³⁴ Kaa nde 6e annditinnoo o Yahuudiyanke ndee, 6e fuu ebe ngulla ko waarata e leeruugi didi, ebe mbiya:

—Artemis Efeesunkoobe yo mawdo!

* 19:19 Dum hawrata e golle jokolle duubi teemedere e capande joy.

³⁵ Nden binndoowo ngalluure ndee deyyini jamaa oo, wii:

—Onon Efeesunkoobe, homo woni mo anndaa ngalluure Efeesu ndee woni hayboore rewrudu Artemis deweteedo mawdo oo, kajum e natal muudum iwrungal dow kammu ngal? ³⁶ Nde wonnoo fay gooto waawaa yeddude dum, odon kaani jippinde hakkillaaji moodon pati ngoliron fay huunde e hejaare. ³⁷ Worbe 6e ngaddu-don bee, nganaa wuijjoobe kulle rewrudu, nganaa yennoobe deweteedo meeden oo. ³⁸ So tawii Demeteriyus e gollooobe wondube e muudum bee won mo njidi wullanaade, nalaade careeteede ana ndarnaa, kaanankoobe saroobe ana ngoodi, yo 6e noddondir! ³⁹ Kaa so tawii won goddum ko ndaartaton, to deental saahiibe dum saroytee. ⁴⁰ Eden mbaawi felireede murtere wadunde hannde ndee, sabi fitina baado nii walaa fay daliili gooto.

⁴¹ Caggal dii haalaaji, o firriti jamaa oo.

20

No Pool dawiri yaade leyde Makedoniya e Yuunan

¹ Nde fitina oo yawti ndee, Pool moobti taalibaabe bee, waajii dum'en. Caggal dum, waynii dum'en, feewi Makedoniya. ² O seeki ndiin leydi, omo waajoo yimbe bee haalaaji keewdi. Caggal dum, o yehi Yuunan. ³ O wadi ton lebbi tati. O lanndinii faa o naata laana faade Siriya. Kaa caggal nde Yahuudiyanchoobe ndawridi faa njammboo mo, o anniyii wirfitoraade laawol Makedoniya. ⁴ Bee doo dowtunoo mo: Sopater 6ii Pirrus jeyaado Bereya, e Aristarka e Sekundus jeyaabe Tesaloniki, e Gayus jeyaado Derbe e Timote e Tikikus e Torofim jeyaabe leydi Asiya. ⁵ Been ardii min, ndoomoyi min Torowas. ⁶ Minen, min naati laana faade Filipa caggal iidi mo buuru yuufinaaka. E ley balde joy min kewtii be Torowas, min ngadi don yontere.

No Pool wuurtiniri Ewtikus

⁷ Nannde aranndeere e yontere, tawi miden moostii faa min taya buuru.* Pool ana waajoo yimbe bee, nde wonnoo omo anniyii wittude janngo mum. O jokki e waaju oo faa hejjere jemma. ⁸ Lampajji keewdi ana ngonnoo e ley suudu dowvuuru ndu min moobtinoo e muudum nduu. ⁹ Suka jokolle biyeteedo Ewtikus ana joodii dow falanteere. Ko Pool juutini waaju muudum oo koo, Ewtikus daanii doyngol teddungol. O saami iwde e falanteere sooro tatabo ngoo. Nde 6e gamti mo ndee, tawi o maayii. ¹⁰ Kaa Pool jippii, hippii e makko, bami mo e juude muudum, wii:

—Mbaaltee! Yonki makko wartii e makko!

¹¹ Nii Pool yabbiti, tayi buuru, jaami. Caggal dum, o jokki waaju makko faa weenndoogo, o witti. ¹² Suka jokolle oo nabtaa ana wuuri. Dum buubini berde mabbe sanne.

No Pool waynorii hooreebe goondinbe wonbe Efeesu

¹³ Minen, min adii wirfitaade, min naati laana faade Assos do min kaani naatinde Pool, sabi o anniyido yaarude ton koyde. ¹⁴ Nde min tawondiri Assos ndee, min naanni mo laana, min peewi Mitilene. ¹⁵ Min iwi don e laana, min njottoyii janngo mum yeeso ruunde Kiyos. Faabi-janngo mum min yaabborii banngi ruunde Samos, fabbiti-janngo mum min njottii Miletus. ¹⁶ Pool fellisii yaabboraaade Efeesu, sabi o yidaa neeptude e leydi Asiya ndii, omo hejnoo yottaade Urusaliiima jannde iidi Pantekot so tawii ana laatoo.

¹⁷ Nde Pool wonnoo Miletus ndee, nelani hooreebe deental goondinbe Efeesu bee. ¹⁸ Nde be ngari ndee, o wii be:

—Odon anndi no ngorru-mi e moodon gila jannde koyngal am adii naatude e leydi Asiya ndii faa hannde. ¹⁹ Mi golliranii Joomiraado leydinkinaare fuu, kajum e gondi keewdi e torraaji Yahuudiyanchoobe kewtiidi kam dii. ²⁰ Odon anndi mi suudaali on huunde fuu ko nafata on, mi waajike on, mi jannginii on hakkunde yimbe kajum e ley galileeji moodon. ²¹ Mi tinndinii Yahuudiyanchoobe e Yunaninkoobe fuu tuubana Laamdo, ngoondina Joomiraado meeden Iisaa. ²² Jooni, mido nii jokki e Ruuhu Ceniido, mido yaha Urusaliiima, mi anndaa ko hewtoyttoo kam ton, ²³ so wanaa ko Ruuhu Ceniido oo hollata

* 20:7 Tayude buuru ana firrita rewirde Laamdo hiraande seniinde.

kam: ley geelle dee fuu ana wiya kam geyyelle e torra ana ndoomi kam. ²⁴Kaa miin, mi jataaki nguurndam am e maayde am fuu so mi hebii yottinirde golle mo lisaa Joomiraado halfini kam oo seyo. Oon golle woni seettaade Kabaaru Lobbo haala hinnee Laamdo.

²⁵Jooni, mido anndi on njiitataa kam kasen, onon 6e ngondunoo-mi so mido waajoo dñum'en haala Laamu Laamdo oo bee. ²⁶Dum wadi so mido seettanoo on hannde dum doo: so tawii gooto e moodon halkiima, wanaa sabaabu am. ²⁷Sabi mi waajike on anniyaaji Laamdo fuu, mi suudaali on fay huunde. ²⁸Ndeenee ko'e moodon, ndeenon sewre nde Ruuhu Ceniido oo daldii on ndee, laato-don duroobe deental goondinbe Laamdo ngal, sabi yiyyam makko o soottitorii ngal. ²⁹Miin, mido anndi caggal am yimbe bonbe cooroto e ley moodon hono no pobbi nii, kasen duu di njokkan e sewre ndee. ³⁰Fay e ley moodon dajan worbe immiibe ana mbaajoo waajuuji peneeji faa pooda taalibaabe bee njokka caggal muudum'en. ³¹Dum nee, njeertee! Miccito-don duubi tati, jemma e jalooma, mi njoottaali waajoraade gooto e moodon fuu gondi.

³²Jooni, mi halfinii on Laamdo, kajum e konngol hinnee muudum baawngol nabude on yeeso e ley goondinal, hokka on ko resani sennaabe bee fuu. ³³Abada mi muuyaali fay huunde e mon, wanaa kaalisi, wanaa kajje, wanaa kaddule. ³⁴Onon e ko'e moodon, odon anndi juude am dee kumi haajuuji am e haajuuji wondube am. ³⁵Mi hollii on e kabaaruujii dii fuu, kinaa ngolliron non, mballon lo'ube tawa odon miccitoo dii doo haalaaji di Joomiraado men lisaa haali kajum e hoore muudum: «Hokkude buri mbelko'aaku diina hokkoreede.»

³⁶Nde Pool tilinoo haalde dum ndee, kajum e mañbe fuu 6e ndicci, 6e nduwii. ³⁷Be fuu 6e mboyi bojji mawdii, 6e kippii e Pool, 6e cañbindii dum. ³⁸Ko feydi surlinde 6e ko o wii 6e njiitataa mo kasen koo. Caggal dum, 6e liwndii mo faa to laana too.

21

No Pool yabbitiri Urusaliima

¹Nde min ceerti e mañbe ndee, min naati laana geeci, min peewi ruunde Kos. Janngo mum, min njottii ruunde Rodusa, min iwi don, min peewi ngeenndi Patara. ²Min kebi laana lummoowa yaade Finikiya, min naati hen, min betti. ³Nde min njahunoo faa min coynorii Kiprus bannge amen nano, min peewi Siriya, min njottoyii Tirus.

Don laana kaa jippinta kaaki muudum. ⁴Min tawi don taalibaabe, min ngoni don balde jeddi. Ebe mbiira Pool ley Ruuhu Ceniido pati yabbita Urusaliima. ⁵Nde yontere ndee hiibunoo ndee, min mbitti. Be fuu be liwndii min faa min njalti ngeenndi ndii, kambe e rewbe e sukaabe. Min ndicci dow fonngo maayo geeci, min nduwii. ⁶Nde min mbaynondirmoo ndee, minen min naati laana, kambe 6e mbirfitii cuudi mañbe.

⁷Nde min naati laana Tirus ndee, min njottoyii Potolemayis. Min njowti sakiraabe, min jallani 6e, min mbaali. ⁸Janngo mum, min ndawi, min njottii Kaysariya, min naati suudu Filipa baajotoodo Kabaaru Lobbo oo, min njippanii dum. Kanko omo jeyaa e njeddon subaabbe Urusaliima bee.* ⁹Omo jogii biibbe rewbe nayon be bamaaka, haaltoofe ko Laamdo loowi e mum'en koo. ¹⁰Nde min pañbunoo don ndee, gorko loowaado konngol Laamdo biyeteedo Agabus iwri Yahuudiya. ¹¹O wari e amen, o bami kumorgol Pool, o hañbi juude makko e koyde makko, o wii:

—Ruuhu Ceniido wii: nii Yahuudiyankooabe wonbe Urusaliima bee kañbirta jeydo ngol kumorgol oo, ngada dum e juude heeferbe.

¹²Nde min nani dum ndee, minen e jeyaabe don bee fuu, min ndaardi Pool pati yabba Urusaliima. ¹³Pool jaabii, wii:

—Kodum wadi so odon mboya, odon taya bernde am? Miin, mido lanndinanii ko wanaa habbeede tan, mido lanndinanii fay maayde Urusaliima saabe innde lisaa Joomiraado oo.

¹⁴Nde min ndonkunoo waylitinde mo ndee, min celi e makko, min mbii:

—Yo muuyde Joomiraado laato!

* 21:8 Golle Nelaabe 6.1-6; 8.5

No Pool yottorii Urusaliima e no hawritir e Yaakuuba

¹⁵ Caggal' deen balde, min lanndinii, min njabbiti Urusaliima. ¹⁶ Yoga e taalibaabe Kaysariyankoobe njadi e amen, nabi min galle gorko biyeteedo Manason, jeyaado Kiprus, laatiido taalibbo gila ko booyi, yalla miden jippanoo dum.

¹⁷ Nde min njottii Urusaliima ndee, sakiraabe bee njabborii min weltaare. ¹⁸ Janngo mum, min njaadi e Pool to Yaakuuba. Hooreebe deental goondinbe bee fuu ana tawanoo ton.

¹⁹ Caggal ko o jowti be koo, o haalani 6e huunde fuu ko Laamdo wadani yimbe be nganaa Yahuudiyanchoobe saabe golle makk. ²⁰ Nde be nani dum ndee, be njetti Laamdo. Be mbii Pool:

—Sakiike, hono foti ujunaaji Yahuudiyanchoobe njii-daa ko ngoondini, haya faa hannde ebe tiinnii e jokkude Sariya Muusaa oo. ²¹ Be kaalanaama ada janngina Yahuudiyanchoobe wonbe hakkunde leji goddi njoppa Sariya Muusaa, mbii-daa pati taada sukaabe muudum'en kasen, pati njokka neesuuji dii kasen. ²² Ndennoo, hono ngadaten? Sabi min taylorii be nanan a warii. ²³ Wadu ko min kaalante koo. Miden njogii doo worbe nayon bamanbe Laamdo fodoore. ²⁴ Nabu be cennidaa hoore maa e maabbe, njobaa ko be kaani yobude koo, yalla ebe mbaawa labeede. Yimbe fuu anndan ko haaletenoo e maa koo fuu wanaa goonga, be anndan kasen aan e hoore maa, ada jokki Sariya Muusaa.

²⁵ Goondinbe iwbe e leji goddi bee, min mbindii e mum'en ndeentoo e ko hirsanaa tooruuij e yiyyam e jiibudi, kajum e jeenu.

²⁶ Pool bami nabi worbe bee, yaadi e mum'en. Janngo mum, be cennidaa. O naati Suudu Dewal Mawndu nduu, o haalani yottinoobe sadaka jalaade sennugol dee kibbi, faa gooto e maabbe fuu wadanee sadaka.

No Pool nanngiraa ley Suudu Dewal Mawndu

²⁷ Nde balde jeddi dee badinoo hibbude ndee, yoga e Yahuudiyanchoobe leydi Asiya njii Pool e ley Suudu Dewal Mawndu nduu, be njirkitti yimbe bee fuu, be nanngi mo. ²⁸ Ebe ngulla, ebe mbiya:

—Israa'iilankoobe, paabee min! Oo woni gorko jannginoowo yimbe e ley nokkuuje dee fuu ana bekkisoo yimbe lejol meeden, ana bekkisoo sariya meeden oo, ana bekkisoo nokku ceniido oo. Jooni kaa, o waddii fay Yunaninkoobe e ley Suudu Dewal Mawndu nduu. O soñinii oo nokku ceniido!

²⁹ Walaa ko be mbiiri non so wanaa be njii Torofim Efreesunke oo ana wondi e Pool ley ngalluree ndee. Be cikkiino Pool naanniino mo e ley Suudu Dewal Mawndu nduu.

³⁰ Jirkitagol ngol huubi ngalluree ndee. Yimbe ana njaltira tatteeji dii fuu. Be nanngi Pool, be ndaasi dum faa be njaltini dum Suudu Dewal Mawndu nduu, be uddi dame dee oon wakkati fuu. ³¹ Nde be tewti faa be mbara Pool ndee, tawi hooreejo sordaasi'en oo humpitike Urusaliima fuu ana darorii koyngal gootal. ³² Don e don, o bami sordaasi'en e mawbe muudum'en, o dogani be. Nde yimbe bee njii mo kanko e sordaasi'en bee ndee, yjotti fiide Pool. ³³ O battii Pool, o yamiri Pool nanngee, o wii habbiree calali didi, o lamndii kajum yo homo e kodum wadi? ³⁴ Jamaa oo ana wulla. Bee ana ngulla gedel, bee too ana ngulla gonngel. Nde wonnoo jirkitaare ndee hadii mo faamde, o yamiri Pool nabee to hubeere too. ³⁵ Nde Pool wari faa jabba kalikali hubeere oo ndee, sordaasi'en bee ndoondii mo saabe jirkitaare jamaa oo, ³⁶ sabi yimbe heewbe ana njokki e makko ana ngulla, ana mbiya:

—War mo!

No Pool jaaborii Urusaliimankoobe

³⁷ Nde be ngari faa fe naanna mo e damal hubeere ngal ndee, Pool wii hooreejo oo:

—Ana daganoo kam mi haalda e maa naa?

Oon wii mo:

—Ee? Ada waawi yunaninkoore naa? ³⁸ Ndennoo wanaa aan woni Misiranke gadudo murtere ko booyaali, wardi e waroobe ko'e ujunaaji nayon, nabi dum'en ley ladde jeereende oo?

³⁹ Pool jaabii, wii:

—Miin, mi Yahuudiyanke pindo Tarsus ley leydi Silisi, e ndee ngalluure nde wanaa noobunde njeyaa-mi. Mido jaage ndunjano-daa kam mi haalda e yimbe bee.

⁴⁰ O dujanii dum. Pool darii e dow yabbirde ndee, huncani yimbe bee junngo. Nde be ndeeyininoo ndee, o haali e ibaraninkoore, o wii:

22

¹—Sakiraabe e baabiraabe, kettinee jooni faa mi fammina on mi wadaali ko boni.

² Nde be nani ibaraninkoore o haaldata e mabbe ndee, be ndeeyyini teen. O wii:

³—Mi Yahuudiyanke pindo Tarsus ley leydi Silisi. Kaa do Urusaliima doo mawnu-mi. Gamaliyel wonnoo moobbo am. Kanko jaangini kam sariya njaatiraabe meeden oo faa paamu-mi. Mido jootunoo e Laamdo hono no on fuu ngorru-don hannde nii. ⁴ Mi torrii jokkube ngol doo Laawol bee faa maayi. Mi nanngii worbe e rewbe, mi uddii dum'en kasu.

⁵ Jottinoowo Sadaka Mawdo e waalde Saahiibe bee fuu ana ceettanoo kam kajum'en duu. Kebu-mi e mabbe kasen talki faa mi holla sakiraabe mabbe wonbe Damas bee, njaa-mi habboyde jokkube laawol lisaa wonbe ton bee, faa mi wadda dum'en Urusaliima yalla ana caree.

⁶ Njaa-mi faa badii-mi Damas, wakkati hakkunde naange, fooyre mawnde iwi dow kammu, yaayni, filii kam. ⁷ Caamu-mi e leydi, nan-mi daande ana wiya kam: «Sool, Sool, ko saabii so ada torra kam?» ⁸ Njaabii-mi, mbii-mi: «Aan homo, gido Laamdo?» O wii kam: «Miin, lisaa Nasaraatunke mo torru-daa oo.» ⁹ Wondube e am bee njii fooyre ndee, kaa be nanaali daande kaaldudo e am oo. ¹⁰ Nden, mbii-mi: «Joomiraado, kodum ngadan-mi?» Joomiraado wii kam: «Imma, yaa Damas, a haalante ton ko njamire-daa ngadaa koo fuu.»

¹¹ Wondube e am bee dowi kam faa ley Damas, sabi fooyre ndee wumniino kam no nde sattiri yaaynude.

¹² Ananiyas yo gorko kuldo Laamdo, jokkudo Sariya Muusaa, mo Yahuudiyankoobe hodube ton fuu ceettii moyyo oo, ¹³ wari, darii yeeso am, wii kam: «Sool, sakiike, wumtu!» Don e don njii-moo-mi. ¹⁴ O wii: «Laamdo njaatiraabe meeden oo subike ma yalla ada annda sago muudum, njiyaa Pooccitiido oo, nanaa haala muudum. ¹⁵ Sabi aan seettantoo mo yeeso yimbe fuu ko njii-daa e ko nan-daa. ¹⁶ Jooni, kodum ndoomataa? Imma, loote-daa lootogal batisima, njaafire-daa luutti maa e noddude innde Joomiraado.»

¹⁷ Caggal mi wirfitike Urusaliima, mido rewa Laamdo ley Suudu Dewal Mawndu nduu, faa won ko yellitii e am, ¹⁸ nden njii-mi Joomiraado, wii kam: «Heja law, yaltu Urusaliima, sabi be njabataa seedaku mo ceettanto-daa kam oo.» ¹⁹ Njaabii-mi, mbii-mi: «Joomiraado, ebe anndi mido yahannoo ley cuudi baajordi dii fuu, mido uddannoo mido fiyannoo goondinbe ma bee. ²⁰ Nde yiyyam Eciyen seede maa oo yuppetee ndee, mido darii, edum weli kam ko o waraa koo, miin haybannoo kaddule warbe mo bee.» ²¹ Joomiraado jaabii kam, wii: «Yaa, mi nelete to woddi to yimbe be nganaa Yahuudiyankoobe.»

No Pool wiiri yo Romanke

²² Ebe kettinaiii mo faa o haali ngol konngol. Nden be ngulli, be mbii:

—Ittu mo e leydi ndii! Hono oo haanaa wuurde!

²³ Ebe ngulla, ebe mbeeynaa saayaaji mabbe, ebe immina colla. ²⁴ Hooreejo oo yamiri Pool nabee to ley hubere too, lamndoree piide faa be annda ko saabii so jamaa oo ana wulla e makko hono nii. ²⁵ Nde be kabbi mo faa be piya mo ndee, o wii mawdo gondo don oo:

—Ana daganoo on piyon Romanke sako mo saraaka naa?

²⁶ Nde mawdo oo nani dum ndee, haalanoyi hooreejo oo, wii:

—Ada anndi ko kosu-daa faa ngadaa naa? Gorko oo yo Romanke non!

²⁷ Nden hooreejo oo yehi to Pool, lamndii dum, wii:

—Haalanam, soobee fuu a Romanke naa?

Pool jaabii, wii:

—Kajum!

²⁸ Hooreejo oo jaabii, wii:

—Miin, so wanaa njobu-mi kaalisi keewdo nde kebu-mi laataade Romanke.

Pool wii mo:

—Miin, mi finii mi tawii mi kajum.

²⁹Don e don anniyiibe fiide mo faa tilsina mo haaltude bee njalti. Hooreejo oo huli, sabi anndii Pool yo Romanke, haabbiino dum.

No Pool nañiraa yeeso waalde Saahiibe

³⁰Janngo mum, kammari hooreejo oo ana yidunoo tayorde ko Yahuudiyankoobe bee ngullanirii Pool, humti dum, yamiri hooreebe yottinoobe sadaka e waalde Saahiibe ndee fuu kawrita. Caggal dum, o waddi Pool, o darni dum yeeso mabbe.

23

¹Pool yeewi waalde Saahiibe bee, wii:

—Sakiraabe, hakkille baaltiido nguurdum-mi yeeso Joomiraado gila pinu-mi faa yottaade jalooma hannde oo.

²Nii Ananiyas, Jottinoowo Sadaka Mawdo oo, yamiri darinoobe bannge makko bee piya mo e hunduko. ³Nden, Pool wii mo:

—Laamdo fiyete, aan kokowol dawninaangol! A joodoto faa cariraa kam Sariya Muusaa, ko njamir-daa mi fiyee koo lauttii Sariya Muusaa.

⁴Darinoobe don bee mbii Pool:

—A yennan Jottinoowo Sadaka Mawdo mo Laamdo subii oo naa?

⁵Pool jaabii, wii:

—Sakiraabe, mi anndaa o Jottinoowo Sadaka Mawdo, sabi mido anndi ana winndii: «Pati yennu hooreejo lejol maa!»*

⁶Nde wonnoo Pool ana anndi yoga e Saahiibe bee yo Saduki'en, yoga mum'en yo Farisa'en, duki semmbe, wii:

—Sakiraabe, miin mi Farisanke, bii Farisanke. Saabe fawgol jikke e immital maaybe carirtee-mi.

⁷Nde o haalnoo dum ndee, Farisa'en fee e Saduki'en bee njeddondiri, deental ngal feccii. ⁸Tawi Saduki'en ana mbiya immital walaa, malaa'ika'en ngalaa, ruuhuji ngalaa, kaa Farisa'en ana ngoondini dum fuu. ⁹Duko ngoo beydii mawnude. Yoga e dunkee'en Sariya heedanbe Farisa'en bee ndarrii, immini duko manngo, ana mbiya:

—Walaa fuu ko boni ko min njii e oo gorko. Ana waawi taweede ruuhu naa malaa'ika haaldi e makko!

¹⁰Jeddi dii mawni faa hooreejo sordaasi'en oo huli pati Pool seekee. Dum wadi so o yamiri sordaasi'en njippoo to deental too, itta Pool e juude yimbe bee, naabta dum to hubeere too.

¹¹Jemma jokkudo hen oo, Joomiraado darii yeeso Pool, wii dum:

—Pati hul! No ceettanori-daa kam ley Urusaliima nii, ana haani ceettanoro-daa kam non Roma duu.

No Yahuudiyankoobe ngadiri gaddal faa mbara Pool

¹²Nde weetunoo ndee, Yahuudiyankoobe bee ngadiri gaddal, kunii jaamataa njarataa gila doo faa mbara Pool. ¹³Wannoobe ngal gaddal bee ana buri capande nayon gorko. ¹⁴Be njehi to hooreebe yottinoobe sadaka e mawbe, be mbii:

—Min kuniike hunoore fay huunde min jaamataa min njarataa gila doo faa min mbara Pool. ¹⁵Jooni, onon e waalde Saahiibe bee, mbiyee hooreejo sordaasi'en oo waddana on Pool, mbiyon odon njidi faamtindaade ko o haalannoo koo. Minen, miden lanndinii faa min mbara mo gila mo yottaaki.

¹⁶Baadii Pool gorko nani haala gaddal ngal, yehi to hubeere too, naati, humpiti Pool.

¹⁷Pool noddi gooto e mawbe sordaasi'en bee, wii dum:

—Nabu oo suka gorko to hooreejo too, sabi won ko o yidi haalande dum.

¹⁸Mawdo sordaasi'en oo nabi mo to hooreejo muudum too, wii dum:

* 23:5 Pergu 22.27

—Nanngaado biyeteedo Pool oo noddi kam, jaagii kam mi wadda oo suka gorko to maa, sabi won ko oon yidi haalande ma.

¹⁹ Hooreejo oo nanngi junngo makko, sawdintini mo, wii:

—Kodum kaalantaa kam?

²⁰ O wii dum:

—Yahuudiyankoobe kaaldii, kawrii, ndaardete janngo yalla afa waddana dum'en Pool yeeso waalde Saahiiibe bee, 6e nanndinkinoo e yiibbe faamtindaade ko o haalannoo koo.

²¹ Pati njabanaa 6e! Sabi ko buri worbe capande nayon e maabbe ana jugganii mo, kunike naamataa njarataa so mbaraali mo. Be lanndinike, ebe ndoomi yamiroore maa.

²² Hooreejo oo wii suka gorko oo:

—Pati haalan fay gooto a haalanii kam dum.

O yoppi dum witti.

No Pool neldiraa Kaysariya

²³ Caggal dum, o noddi mawbe sordaasi'en makko didon, o wii dum'en:

—Moobtee worbe teemede didon e waddiibe pucci capande njeddon, kajum e teemede didon jom'en gaawe. On fuu, lanndinee yaade Kaysariya wakkati jeenabo jemma. ²⁴ Kabbee pucci faa nabiron Pool e dow jam, to Filikus goforneer oo too.

²⁵ Hooreejo oo winndi oo bataaki:

²⁶ Miin, Kalawdiyus Lisiyas, mido jowte, aan Filikus goforneer teddudo oo.

²⁷ Gorko mo neldu-maa-mi oo, Yahuudiyankoobe nanngunoo dum, anniyii warde dum. Nde kumpitinoor-mi o Romanke ndee, naatu-mi hen, min e fedde sordaasi'en ndee, mbiltu-moo-mi. ²⁸ Nde wonnoo mido yidi faamde ko 6e ngullanirii mo ndee, ngaddu-moo-mi yeeso waalde Saahiiibe maabbe. ²⁹ Taw-mi banngal sariya maabbe tan 6e ngullanirii mo, kaa ko o wullanaa e muudum koo, waawaa waddande mo wareede naa uddee. ³⁰ Caggal dum, martu-mi kumpa Yahuudiyankoobe ndawridii faa nannga mo. Dum wadi so neldu-maa-mi mo don e don, njamir-mi wullaniibe mo 6ee duu njaha to maa.

³¹ Sordaasi'en bee ngadi ko njamiraak koo, bami Pool ley jemmaaku, naabi dum faa Antibatiris. ³² Janngo mum, sordaasi'en yaarannoobe koyde bee mbirfitii to hubeere too, faldi Pool waddiibe pucci bee njottinoya dum. ³³ Nde been njottinoo Kaysariya ndee, ndokki goforneer oo bataaki oo, kolli dum Pool. ³⁴ Nde kaananke oo janngi bataaki oo ndee, lamndii hoto o jeyaa. Nde o nani Silisy Pool jeyaa ndee, ³⁵ o wii dum:

—So wullaniibe ma 6ee ngarii, mi nanan haala maa.

O yamiri oon moobtooyee to suudu laamordu Hirudus too.

24

No Pool wulliranaa to Filikus

¹ Balde joy caggal muudum, Ananiyas Jottinoowo Sadaka Mawdo oo yottii Kaysariya ana wondi e yoga e mawbe bee, kajum e dunkee sariya Romankooobe biyeteedo Tartulus. Be ngullanii Pool to goforneer oo. ² Nde Pool noddaa ndee, Tartulus fuddi wullanaade mo yeeso kaananke oo, wii:

—Filikus kaananke tedduso, laamu maa waddanii min jam booydo, kasen neejnal maa waylitii lejol ngol sanne. ³ Dum fuu saabe maa min kefiri tatteeji fuu, min njettii ma sanne. ⁴ Mi yidaa joonnde ndee juuta, kaa mido ndaarde saabe moyyuki maa, kettinano-daa min seeda. ⁵ Min tawii oo doo gorko yo bondo sanne, gaddoovo fitina hakkunde Yahuudiyankoobe wonbe e aduna oo 6ee fuu. O hooreejo diina Nasaraatunkooobe oo. ⁶ O

naatii e sobinde Suudu Dewal Mawndu nduu, dum nee min nanngii mo. [^{7*}] ⁸ Aan e hoore maa, lamndo-daa mo, paamaa ko min ngullanirii mo koo fuu.

⁹ Yahuudiyankoobe tawdaabe e makko bee mbii non jaati worri.

¹⁰ Nde goforneer oo hokkunoo Pool haala ndee, jaabii:

—Mido anndi wadii duubi ada sara ngol lejol. Dum wadi so mido seyoroo liddi am dii.

¹¹ Buraa balde sappo e didi ko ngar-mi Urusaliima faa mi rewa Laamdo. So a taykiima, aan e hoore maa, a tawan hono non worri. ¹² Fay gooto tawaali kam mido hiitondira e neddo naa mido jirkita jamaa, wanaa e ley Suudu Dewal Mawndu nduu, wanaa e ley cuudi baajordi, wanaa e ley ngallure ndee. ¹³ Be mbaawaa tabintinde ko be ngullanirii kam e muudum jooni koo. ¹⁴ Kaa mido jabii yeeso maa: mido rewri Laamdo njaatiraaabe meeden oo diina mo be mbiyata diina peneejo oo. Mido goondini ko winndaa e Tawreeta Muusaa koo e ko winndaa e dewte annabaabe koo fuu. ¹⁵ Kasen duu mido fawi jikke am e Laamdo mo be pawi jikke maabbe e muudum kambe duu oo, o wuurtinan fooccitiibe e be pooccitaaki fuu. ¹⁶ Dum saabii so tiinnitii-mi yalla ana laatanoo kam hakkille baaltiido jaannde fuu ko waldaa e feloore yeeso Laamdo e yeeso yimbe.

¹⁷ Caggal duubi keewdi, ngartu-mi faa mi wadana yimbe am dokke, mi itta sadakaaji. ¹⁸ E ley majjum be tawi kam e ley Suudu Dewal Mawndu nduu caggal mi sennaama, mi waldaa e jamaa, mi waldaa e dillere. ¹⁹ Yoga e Yahuudiyankoobe leydi Asiya wonnoobe don, been kaannoo warde wullanaade kam yeeso maa, so tawii won ko be ngullantoo kam. ²⁰ Naa bee doo, kajum e hoore mum'en kaala boofi di njii e am nde ndarinoo-mi yeeso waalde Saahiiibe ndee, ²¹ so wanaa konngol gootol ngol ndarii-mi so ngullu-mi, mbii-mi: «Saabe immital maaybe carirton kam hannde!»

²² Nde Filikus nannoo dum ndee, riiwti be e dow no mo anndiri diina oo. O wii:

—So Lisiyas hooreejo oo warii, mi saran haala moodon kaa.

²³ O yamiri mawdo sordaasi'en oo hayba Pool, wadana dum mosolaa, pati hada fay gooto e yibbe muudum bee gollande dum naa warde e muudum.

²⁴ Balde seeda caggal muudum, Filikus wardi e jom suudu muudum Yahuudiyanke biyeteedo Durusilla. O neli Pool waddoyee, o nanii ana haala haala goondinal Iisaa Almasiihu. ²⁵ Kaa nde Pool haalanoo haala fooccitaare e nantaare e sariya garoowo ndee, Filikus huli, wii:

—Jooni kaa, gasii, yaa! Nde kebindii-mi fuu, mi nodditete.

²⁶ O miilii Pool hokkan mo kaalisi. Dum saabii so omo noddha dum cili keewdi faa be ngajodoo.

²⁷ Kaa nde dum hebunoo duubi didi ndee, Porsiyus Festus loomtii Filikus, laatti kaananke. Nde wonnoo Filikus ana yisi seynude Yahuudiyankoobe bee, yoppi Pool e ley kasu oo.

25

No Pool jaagorii sariya mum naabee to kaananke Roma

¹ Balde tati caggal ko Festus wari e ley leydi ndii koo, iwi Kaysariya, yehi Urusaliima.

² Don, hooreebe yottinoobe sadaka e mawbe Yahuudiyankoobe ngari to makko ngullitanii Pool. Be ndaardi mo soobee ³ o hokka be Pool, be ngadda dum Urusaliima, sabi ebe tewta no be njanira mo, be mbara mo. ⁴ Festus wii Pool ana uddii kasu Kaysariya too, kanko e hoore makko o birfitotoodo ton law. ⁵ O wii:

—Mawbe moodon ngara njaada e am Kaysariya, ngullanoo gorko oo so tawii won ko wadii.

⁶ Festus faabidaali e mabbe ko buri balde jetti naa sappo, caggal dum, o regii o feewi Kaysariya. Janngo mum, o joodoyii to sarirde too, o yamiri Pool waddee. ⁷ Nde Pool yottii ndee, Yahuudiyankoobe iwbe Urusaliima bee pilii dum, kappi dum kudse bonde keewde, de ngalaa daliili. ⁸ Pool jaabii, ana wiya:

* ^{24:7} E dereeji booydi dii, yoga ana beyda aaya 7: Miden njidi sarde mo sariya amen, tawi Lisiyas hooreejo sordaasi'en oo ittirii mo e juude amen semmbe, yamiri wullaniibe mo bee ngara yeeso maa.

—Mi meedaali toojnude, wanaa sariya Yahuudiyankoobe oo, wanaa Suudu Dewal Mawndu nduu, wanaa kaananke Roma mawdo oo.

⁹Nde wonnoo Festus ana yidi seynude Yahuudiyankoobe bee, lamndii Pool, wii:

—Ada jaaba yaade Urusalima faa miin e hoore am mi saroya ton kabaaru maa oo naa?

¹⁰Pool wii:

—E sarirde kaananke Roma mawdo ngon-mi, do kaan-mi sareede doo. Mi toonaali Yahuudiyankoobe bee, no aan e hoore maa anndir-daa dum nii. ¹¹So tawii miin toojni, mi wadii ko foti warde kam, mi salataako wareede. Kaa so fay huunde e ko be kappi kam koo wanaa goonga, fay gooto waawaa wattude kam e juude mabbe. Sariya am bettinee, yaha to kaananke Roma mawdo oo.

¹²Caggal nde Festus haaldi e howruube muudum, jaabii, wii:

—Sariya maa bettinee to kaananke Roma mawdo njid-daa, dum nee, a bettinte yaade to kaananke Roma mawdo!

No Pool waddiraa yeeso Agirippa e Barniki

¹³Balde seeda caggal muudum, Agirippa kaananke oo e Barniki ngari Kaysariya jowtude Festus. ¹⁴Nde be paabunoo don balde seeda ndee, Festus haalani kaananke oo haala Pool, wii:

—Won gorko mo Filikus yoppi doo e kasu. ¹⁵Nde njaa-mi Urusalima ndee, hooreebe yottinoobe sadaka e mawbe Yahuudiyankoobe kaalani kam haala makko, jaagiima mi sara mo. ¹⁶Njaabii-mi be: Romankooobe neesoraaki sarde neddo tawee jooddaaki e happube dum bee, jaaboo dum'en. ¹⁷Nde be moobtinoo so be ngari doo ndee, miin nee, mi neemtinaali fay huunde. Janngo mum, njoodoyii-mi to sarirde too, njamir-mi gorko oo waddee. ¹⁸Nde wullaniibe mo bee ndarii bannge makko ndee, ngaddaali fay feloore wootere e ko miilannoo-mi koo. ¹⁹Be ngaddi e makko haalaaji banngal diina maabbe, kajnum e gooto biyeteedo Iisaa maaydo, mo Pool wiyata ana wuuri oo. ²⁰Miin nii, haala wa'uka nii ana wemmbi kam, dum wadi so lamndi-moo-mi yalla ormo jaaba saroyeede Urusalima naa? ²¹Kaa o jaagiima kabaaru makko wattee e juude kaananke mawdo oo, ndennoo njamir-mi o haybee doo faa mi heba nelidue mo kaananke Roma mawdo oo.

²²Agirippa wii Festus:

—Mido yidi hettinaade oo gorko, miin e hoore am.

Festus wii:

—A hettinto mo janngo.

²³Janngo mum, Agirippa e Barniki ngardi e fuukinaare mawnde, naati e ley sarirdu nduu, kambe e hooreebe sordaasi'en bee e mawbe ngalluure ndee. Festus yamiri Pool waddee.

²⁴Festus wii:

—Agirippa kaananke e deental tawaabe doo! On njii oo gorko. Yahuudiyankoobe fuu ngullanike mo ga am ley Urusalima e doo fuu, ebe ngulla ebe mbiya o haanaa yoppeede o wuura. ²⁵Miin e hoore am, mi tawii o wadaali fay huunde ko haani warde mo. Kaa nde wonnoo kanko e hoore makko o jaagiima sariya makko bettinee, nabee to kaananke Roma mawdo oo, mi fellisii nelidue mo ton. ²⁶Mi walaa tayoral fuu e makko ko kaan-mi winndude e kaananke oo. Dum wadi so ndarnu-moo-mi yeeso moodon on fuu, faa dum teenja e maa, aan Agirippa kaananke oo, yalla so en kettinike haala makko, mido heba ko mi winnda. ²⁷Sabi dum gasataa no kasunke neldirtee kaananke mawdo oo tawee ko nanngiraa koo hollitaaka faa laaba.

¹Agirippa wii Pool:

—A hokkaama haala, haal haala maa.

Nden, Pool hunci junngo, jaabii, wii:

²—Agirippa kaananke, mi seyorike hujjaade yeeso maa hannde ko Yahuudiyankoobe ngullanirii kam koo fuu. ³Sabi ada anndi neesuubi Yahuudiyankoobe e haalaaji muudum'en fuu. Saabe majjum mido jaage, mujnaa, kettinano-daa kam.

⁴ Yahuudiyanikoobe fuu ana anndi no nguurdum gila mi cukalel tusukel. Ebe anndi no ngorrungoo-mi e ley suudu baaba am e ley Urusaliima fuu. ⁵ Ebe anndi gila arannde, so be njabii seettaade: mido jokki laawol diina amen burngol tiidude ngol, mido hiisodaa e Farisa'en. ⁶ Jooni, mi darike faa mi saree saabe mi fawii jikke am dow fodoore nde Laamdo wadani njaatiraabe meeden ndee. ⁷ Leji meeden sappo e didi dii ana pawi jikke muudum e tabital fodoore ndee, ana ndewira soobee jemma e jalooma. Kaananke, saabe oo jikke Yahuudiyanikoobe ngullanorii kam! ⁸ Ko saabii so onon Yahuudiyanikoobe miil-don Laamdo waawaa immitinde maaybe?

⁹ Miin e hoore am, e bettaade mi tayloriino mido haani bonnude innde Iisaa Nasaraatunke oo, no laatorii fuu. ¹⁰ Dum woni ko ngadu-mi Urusaliima. Hooreebe yottinoobe sadaka bee njarraninoo kam mi udda seniibe heewbe e kasu. Nde be caranoo be wareteebe ndee, mido yarrii dum. ¹¹ Mi torrii be cili keewdii e cuudi baajordii dii fuu, mi tilsinii be mbonkoo Joomiraado. Torra am e maabbe ana mawnunoo sanne faa mido tawoyannoob e ley geelle janane.

¹² Hono non njaaru-mi Damas nde hooreebe yottinoobe sadaka bee njarranii kam ndee. ¹³ Kaananke, mido e laawol wakkunde naange, njii-mi fooyre ana iwa dow kammu ana filoo kam, miin e yaadube e am bee fuu. Fooyre ndee ana buri naange jalgude. ¹⁴ Min fuu, min caami e leydi, nan-mi daande ana wiya kam e ley ibaraninkoore: «Sool, Sool, ko saabii so ada torra kam? So ndemoori wii saloto ko nanngudo ginol mum wadata fuu, beydan naawnaade.» ¹⁵ Njaabii-mi, mbii-mi: «Aan homo, gido Laamdo?» Joomiraado wii: «Miin, Iisaa mo torru-daa oo. ¹⁶ Imma dara, sabi mi bannganii ma mi subike ma faa ngollanaa kam, ceedano-daa kam ley ko njii-daa koo e ko anniyii-mi bannginanoyde ma caggal hannde. ¹⁷ Mi reenete e Yahuudiyanikoobe e yimbe leji godfdii, be nelan-maa-mi e muudum jooni bee, ¹⁸ yalla ada feerta gite maabbe, be iwa e nimre, be ngarta e fooyre, be iwa e junngo Ibiliisa, be ngarta e Laamdo, be keba yaafeede luutti, be ndonida e sennaabe bee saabe ko be goondini kam koo.»

¹⁹ Kaananke Agirippa, dum wadi so mi salaaki dowlanaade ko njii-mi, ko iwrani kam dow kammu koo. ²⁰ Be mido adoo waajaade fuu yo yimbe Damas e yimbe Urusaliima e piilol Yahuudiya fuu. Caggal dum, njokkin-mi hen yimbe leji godfdii tuuba, ngarta e Laamdo, ngolla golleeji kollitooji be tuubii. ²¹ Saabe dum Yahuudiyanikoobe nanngiri kam ley Suudu Dewal Mawndu nduu, tewti warde kam. ²² Kaa faa hannde, Laamdo ana reeni kam. Mido seettanoo teddube e lo'ube. Mi waajataako fay huunde so wanaa ko annabaabe e Sariya Muusaa kaali waroyan koo: ²³ Almasiihu torroto, adoo maaybe immitaade. Caggal dum, o waajoto fooyre, ko wanaa yimbe meeden tan, o waajoto leji godfdii duu.

²⁴ Nde Pool haalata dum ndee, Festus jahii jahaango manngo, wii:

—Pool, a haandsii! Heewgol maa anndal ngol haandini ma!

²⁵ Pool jaabii, wii:

—Teddudo, mi haandaali. Ko kaalan-mi koo yo haalaaji goondufdi, jogiidi maanaa.

²⁶ Agirippa kaananke oo ana anndi kudfe dee. Dum wadi so mido hoolii haalde dum yeeso makko. Sabi mido taylori fay huunde jnoobanaali mo hen, sabi dum wadaali e cuucukka.

²⁷ Kaananke! Ada goondini annabaabe naa? Mido anndi ada goondini!

²⁸ Agirippa wii Pool:

—Seeda tan hadete wadiide kam neddo Iisaa.

²⁹ Pool jaabii, wii:

—Yaawi taadi fuu, mi jaagoto Laamdo faa aan e hettintoobe kam jooni bee fuu laatodon ko ngon-mi koo, tawee boggol e calali ngalaa e mon.

³⁰ Kaananke oo e goforneer oo e Barniki e jooddinoobe e muufsum'en bee fuu immii.

³¹ Nde be njalti suudu nduu ndee, ebe mbiyondira:

—O wadaali ko haani warde mo naa ko haani uddude mo kasu.

³² Agirippa wii Festus:

—Omo waawnooyoppiteede so o wiyaalino sariya makko Bettinee nabee to kaananke Roma mawdo oo.

No Pool neldiraa Roma

¹ Nde yaarugol amen Italiya laana tabitinnoo ndee, Pool e kasunkoobe wobbe ngadaa e junngo mawdo sordaasi'en biyeteedo Yuliyus, jeyaado e fedde sordaasi'en kaananke Roma mawdo oo. ² Min naati laana geeci iwka Adaramatiya njahoowa so ana faja ley leydi Asiya, min ndeerti. Miden ngondi e Aristarka gorko Makedoniyanke iwoowo Tesaloniki. ³ Janngo mum, min njottii Sidon. Yuliyus wadani Pool mosolaa, dujanii dum yaha to yibbe mum yalla ana paaboroo dum ko hasindini e mum. ⁴ Nde min iwi don ndee, min battitii fonngo ruunde Kiprus, sabi e henndu min peewtunoo. ⁵ Min lummbiri maayo geeci ngoo hedde Silisi e Pamfiliya, min njottii Mira ley leydi Lisiya. ⁶ Don, mawdo sordaasi'en oo hebani min laana iwka Aleksandiri ana fa'i Italiya, naanni min hen.

⁷ Balde kuurde laana amen kaa wadi ana yaara seese. Semmbe e doole min njottori danjeere Kinidus. Nde wonnoo henndu nduu hadii min yawtude ndee, min lummbiri Salmone. Gila don min takkii e fonngo ruunde Kereta. ⁸ Nde min yabborinoo don semmbe e doole ndee, min ngari e nokku biyeteedo Hodorde Lobbere nde woddan e ngeenndi Lasiya.

⁹ Nde wonnoo min pabbii sanne ndee, dawirde laana geeci hulbiniima sabi jannde hooreeteende bettike, jaangol ngol duu fudsii. Pool ana jeertina be, ¹⁰ ana wiya:

—Sakiraabe, mi yi ngol doo dawol yo keewoowol kunkooji e mursee, wanaa laana kaa e kaaki dii tan, ana waawi laataade yonkiji men duu.

¹¹ Kaa mawdo sordaasi'en oo, haala mawdo laana oo kajum e joomiika buri hoolaade, diina ko Pool haali koo. ¹² Danjeere nde be ngoni e muudum ndee, welaa dabbunde, dum wadi so burbe heewde e wonbe e laana bee mbii be njaha be tewta yottaade Feniks, danjeere Kereta fewtunde e sobbundu hiirnaange baleeri e sobbundu hiirnaange saahal, yalla ebe ndabba ton.

¹³ Nde henndu iwrundu baleeri fuddi mooyde ndee, be cikki be mbaawan yottinde faandaare maabbe ndee. Be njabbini torooje dee, be takkii e fonngo Kereta, be mbirfitii.

¹⁴ Kaa caggal dum seeda, henndu mawndu wiyyeteendu henndu funnaange saahal iwrri to ruunde too, jippii. ¹⁵ Laana kaa hayti, min ndonki hadude henndu nduu nabude ka. Dum wadi so min acci ka doya. ¹⁶ Nde min bettotoo duungel tusukel biyeteengel Kawda ndee, duungel ngel huuri min seeda e henndu, min cippiri don e laanawel tusukel ngel, min kewti ngel. ¹⁷ Nde be bamtunoo ngel ndee, be bami boggi, be cacci e laana mawka kaa. Ko be kuli pati be njanoy e sobbundu Sirta koo, be jippini wiir oo, be njoppi eka doya. ¹⁸ Henndu nduu wibbi semmbe. Dum wadi so janngo mum be puddi tippaade donngal laana kaa. ¹⁹ E jalooma tatabo oo, be mbedorii juuse maabbe kaaki laana dii. ²⁰ Balde kuurde naange e koode fuu njiyataake. No henndu nduu foti mawnude, min tayi jikke amen fuu e hisude.

²¹ Nde wonnoo yimbe bee rabbi kebaali ko jaama, Pool darii hakkunde maabbe, wii:

—So on njaabiino haala am on iwaalino Kereta, dii kunkooji e oo mursee hewtataakono en. ²² Jooni, mido haalana on: ceyee, sabi fay gooto e moodon yonki muudum mursataake, laana kaa tan mursetee. ²³ Jemma hanken, malaa'ika iwrri to Laamdo mo ndewan-mi oo warii e am, ²⁴ wii kam: «Pool, pati hul, a daroto yeeso kaananke Roma mawdo oo, Laamdo reenete aan e dawdube e maa bee fuu.» ²⁵ Ndennoo, tiinnee, sabi mido hoolii ko Laamdo haalani kam koo, hono non jaati worrata, ²⁶ kaa waajibi en njanoyan e ruunde.

²⁷ E ley jemma sappo e nayabo oo, nde min ndoydata e geeci Adiriyatiki ndee, wakkati hejjere jemma donnoobe laana kaa bee cikki badike fanndude. ²⁸ Be tippii boggl kaabbaangol ko teddi, be tawi luggeendi ndii yo hakke darde noogay. Be njehi yeeso seeda, be tippii kasen, be tawi luggeendi ndii yo hakke darde sappo e joy. ²⁹ Ko be kuli pati be njanoy e kaaye koo, be njippini torooje nay caggal laana kaa, ebe ndoomi beetee. ³⁰ Nde wonnoo donnoofse laana kaa bee ana njidunoo sobbsitaade, be njippini laanawel pamarel ngel e ndiyam, be mbii ebe njiboya torooje to yeeso laana kaa too. ³¹ Pool wii mawdo oo e sordaasi'en bee:

—So yimbe bee keddaaki e ley laana kaa, onon, on ndadataa.

³² Nden sordaasi'en bee tayi boggi nanngunoodi laanawel pamarel ngel dii, njoppi ngel doyi.

³³ Nde badinoo weetude ndee, Pool ndaardi 6e fuu 6e jaama, wii:

—Hanne woni balde sappo e nay odon kettii on jaamaali fay huunde. ³⁴ Dum wadi so mido ndaarda on jaamon, yalla odon ndada, sabi fay gooto e moodon leebol hoore muudum solataa so saama.

³⁵ Nde o haalnoo dum ndee, o bami buuru, o yetti Laamdo yeeso ma6be 6e fuu, o helti, o fuddi jaamde. ³⁶ Nden 6e fuu 6e ceyii, kambe duu 6e bami 6e jaami. ³⁷ Minen wonbe ley laana kaa bee, min yimbé teemedē fidon e capande njeddon e njeegom. ³⁸ Nde 6e jaamnoo faa 6e kaari ndee, 6e bami caakuji alkama gondi e laana kaa dii, 6e tippii di ley geeci yalla edum hoyfina ka.

³⁹ Nde weetunoo ndee, 6e coynii leydi, kaa 6e annditaali ndi. Be njii so6bundu e fonngo muudum. Be kawri 6e naaban ton laana kaa so 6e mbaawii. ⁴⁰ Be tayi torooje dee, 6e njoppi de ley ndiyam dam, 6e njorrjini boggi kummbeeje gurfirde dee. Caggal dum, 6e piilte wiir oo, 6e nabbini dum to hoore laana too, yalla henndu nduu ana dunyira ka yeeso. Be peewi fonngo ngoo. ⁴¹ Be porri e siwre, laana kaa higgi. Becce makka ni6ii e ley njaareendi ndii faa ka ronki dillinaade, bempeeje keli laaci makka.

⁴² Sordaasi'en bee anniyii warde kasunkoo6e bee pati fay gooto e ma6be yinoo so doga.

⁴³ Kaa nde wonnoo mawdo sordaasi'en oo ana yidi danndude Pool, hadi 6e wadude anniya ma6be oo, yamiri waawbe yinaade bee adoo fiyaade e ndiyam yeentoya, ⁴⁴ heddiibe bee, yoga muudum'en nanngi bamuuje laana kaa, yoga nanngi taye makka. Hono nii 6e fuu 6e njottori jnoorndi e jam.

28

¹ Nde min ndadi ndee, min nani ruunde ndee Malta wiyetee. ² Hodube don bee njabborii min caahu mawdo. Nde wonnoo oon wakkati kammu ana toba jaangol ana woodi, 6e ku6bi yiite, 6e njabbii min faa min yuwloo. ³ Pool moobi ledde, wedii e yiite ngee. Nguleefi kii yaltini e majje mboddi, ndi soppi junngo makko. ⁴ Nde hodube don bee njii mboddi ndii ana weelta e junngo Pool ndee, mbiyondiri e ko'e muudum'en:

—Tayoral oo gorko yo barda hoore, taweede o dadii to geeci too fuu, hakkeiji makko dii accataa mo wuura.

⁵ O fici mboddi ndii e yiite ngee, dum torraali mo fay huunde. ⁶ Be miili o fuutan naa o saama don e don o maaya. Kaa nde 6e kettino faa booyi ndee, 6e njii dum torriraali mo fay huunde, hakkillaaji ma6be mbaylitii e makko, 6e mbii o gooto e laamdo'en bee.

⁷ Publiyus, hooreeo ruunde ndee oo, ngesa muudum ana e sera nokkuure ndee. ⁸ Jabbiima min faa gasi, ojippini min, o saahii e amen, min ngadi to makko balde tati. ⁹ Hawri baaba Publiyus ana lelili sellaa, jontaado, reedu muudum ana doga yiyyam. Pool yehi to makko, duwii, fawi juude muudum e makko, sellini mo. ¹⁰ Nde dum wadunoo ndee, jawbe wonbe e ruunde ndee bee ngari, cellinaa. ¹¹ Be teddini min teddeengal manngal. Nde min njahata ndee, 6e njoo6ini min ko min kasindini e mum fuu.

No Pool dawiri iwde Malta yaade Roma

¹¹ Caggal lebbi tati, min naati e laana iwka Aleksandiri, ndabbunooka e ruunde ndee kaa, min mbitti. Eka nejnaa nejngul Tooruupi Puneeji.* ¹² Min njottii ngeenndi mbiyeteendi Sirakusa, min ngadi don balde tati. ¹³ Min naati don, min takkii e fonngo geeci faa Regiyus. Janngo mum, henndu baleeri wifi. E ley balde didi min njottii Potiyoli. ¹⁴ Min tawi ton sakiraabe, ndaardi min pa6bana dum'en yontere. Hono nii min njottori Roma. ¹⁵ Nde wonnoo sakiraabe wonbe Roma bee nani garol amen, ngarii faa sakoro Abiya e nokku biyeteedo Jippule Tati sakkitaade min. Nde Pool yiinoo 6e ndee, yetti Laamdo, beydorii cuusal. ¹⁶ Nde min njottii Roma ndee, Pool dujanaa jippoo feere muudum, kanum e sordaasi kayboowo dum oo.

* 28:11 E oon jamaanu, summbo6e laanaajji mbii kanji ndeenata dum'en.

No Pool waajorii ley Roma

¹⁷ Balde tati caggal muudum, Pool noddi mawbe Yahuudiyankoobe. Nde be moobtinoo ndee, o wii 6e:

—Sakiraabe! Mi wadaali fay huunde ko luutondirta kam e yimbe meeden bee naa aadaaji njaatiraabe meeden dii, kaa mi nanngaama Urusaliima, mi wattaama e juude Romankooobe. ¹⁸ Nde been yeewi kabaaru am ndee, njidiino yoppude kam, sabi be tawaali e am fay daliili gooto kaando warde kam. ¹⁹ Kaa kammari Yahuudiyankoobe bee caliima mi yoppitee, dum waddani kam naagaade sariya am bettinee nabee to kaananne Roma mawdo oo, tawee mi happaali lejol am ngol fay huunde. ²⁰ Dum wadi so noddu-mi on yalla mido yiya on mi haalana on. Mido haaboorii dii calali saabe mo Israa'lilankooobe pawi jikke e muudum oo.

²¹ Be mbii mo:

—Min kebaali bataaki iwdo Yahuudiya kaaloowo haala maa. Kasen duu fay gooto e sakiraabe bee waraali humpita min naa haala ko boni ko ngad-daa. ²² Kaa miden njidi kaalanaa min ko njii-daa e hakkille maa, sabi miden anndi diina mo njokku-daa oo ana luurraa ley nokkuuje dee fuu.

²³ Be cartanii mo nde be ngartata. Nalaande ndee yottii, heewbe ngari kawriti to jippunde makko too. Gila beetee kecco faa caggal kiraade omo waajoo be, omo famminna be haala Laamu Laamdo. Omo dallinoroo Tawreeta Muusaa e dewte annabaabe haala lisaa. ²⁴ Yoga e mabbe jaabi ko o haali koo, yogaabe njabaali. ²⁵ Nde be caakotoo, tawi be nganaa hawrube ndee, Pool beydi hen konngol gootol, wii:

—Ruuuhu Ceniido haalii goonga nde yottiniri haala annabi Esaaya, nde oon wii njaati-raabe moodon:

²⁶ «Yaa to ngol lejol mbiyaa dum:

On kettinti faa palon noppi, kaa on paamataa.

On yeewan faa puttinon gite, kaa on njiyatataa.

²⁷ Sabi ngol lejol bernde mum yoorii.

Be cukkii noppi maabbe, be mbumnii gite maabbe,
pati gite maabbe njiya, pati noppi maabbe nana,

pati hakkillaaji maabbe paama,

sako be ngarta mi sellina 6e.»[†]

²⁸ Pool jokkini hen, wii:

—Anndee, kisindam Laamdo neldaama be nganaa Yahuudiyankoobe. Kambe be kettintol [²⁹‡]

³⁰ Pool wadii duubiididi kibbi e ley suudu hasunoo nduu. Don o silminannoo warannoobe yeewde mo bee fuu, ³¹ omo waajoo Laamu Laamdo, omo jannginira cuusal kabaaru lisaa Almasiihu Joomiraado oo, walaa kadudo mo.

[†] ^{28:27} Esaaya 6.9-10 [‡] ^{28:29} E dereeji booydi dii, yoga ana beyda aaya 29:Nde Pool haalnoo dii haalaaji ndee, Yahuudiyankoobe bee mbitti ana ndukida hakkunde mum'en semmbe.

Bataaki Pool faade e Romankooße

¹ Oo bataaki ga am iwri, miin Pool. Mi maccudo lisaa Almasiihu, mi noddaado faa mi laatoo nelaado mum, mi cubaado faa mi yottina Kabaaru Laamdo Lobbo oo. ² Oon Kabaaru Lobbo, Laamdo fodiriino mo gila arannde annabaabe mum e ley Binndi ceniidi dii. ³ Kabaaru oo haala Biyiiko haalata, iwoo e Daawuuda banngal bii-aadamaaku mum, ⁴ banngal Ruuhu Cenijo oo holliraa mo Bii Laamdo Jom Baawde ko o immitii e maayde koo. Kanko woni Joomiraado men lisaa Almasiihu, ⁵ saabe makko kebir-mi moyyere laataade nelaado faa goondinbe dowtaniibe mo kebee ley lejni dii fuu, yalla innde makko ndee ana teddinee. ⁶ Onon wonbe Roma bee duu, odon njeyaa e mabbe, onon be Laamdo noddi faa kaaboo-don e lisaa Almasiihu bee. ⁷ Mido jowta on fuu, onon be Laamdo horsini, onon be Laamdo noddi faa laato-don seniibe. Yo on kebu moyyere e jam iwde e Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men lisaa Almasiihu.

No Pool yidiri yiide goondinbe wonbe Roma bee

⁸ Ko adii fuu, mido yetta Laamdo e innde lisaa Almasiihu saabe moodon on fuu, sabi haala goondinal mon haalaama e aduna oo fuu. ⁹ Laamdo mo ndewiran-mi fernde laabunde e ley ko njottinan-mi Kabaaru Lobbo haala Biyiiko oo koo, o seede mido miccitoo on wakkati fuu ¹⁰ e ley duwaawuuji am fuu. Mido jnaagoo Laamdo newnana kam laawol e ley muuyde muudum no mi warda to mon. ¹¹ Sabi mido yidi yiide on sanne, yalla ana dajna ko njottin-mi on e dokkal ngal Ruuhu hokkata ngal faa jiiibina on. ¹² Mi beyda hen: yalla goondinal ngal ndeentu-den e mum ngal ana hokka en fuu semmbe. ¹³ Sakiraabe, mido yidi anndon: cili kuurdi ngadu-mi anniya mi waran to mon, yalla ana dajna be kebu-mi hakkunde mon no kebir-mi yimbe hakkunde lejni goddi dii nii, kaa faa jooni mi hebaali warde. ¹⁴ Waajibi mi yaha to yimbe fuu, joodiibe e ferbe, janngube e be njanngaali. ¹⁵ Dum saabanii kam yidude yottinde on, onon Romankooße bee duu Kabaaru Lobbo haala Almasiihu oo.

Haala baawde Kabaaru Lobbo oo

¹⁶ Mi yaagortaako Kabaaru Lobbo oo, sabi o baawde Laamdo, omo waawi hisinde goondindo mo fuu: Yahuudiyankoobe tafon, caggal dum, lejni goddi dii duu. ¹⁷ Sabi Kabaaru Lobbo oo bannginta no Laamdo nanngirta neddo pooccitido yeeso mum – goondinal tan wadata dum, iwde e fuddoode yaade e timmoode, no Binndi dii mbiiri nii: «Pooccitido uuwardan goondinal.»*

Haala tikkere Laamdo faade e yedduube

¹⁸ Tikkere Laamdo ana bannga iwde dow kammu ana jippoo e yedduube e ooniibe fuu be oonaare mum'en deddata goonga oo bee, ¹⁹ sabi ko neddo waawi anndude e Laamdo koo ana laabani be, Laamdo jaati bannginanii be dum. ²⁰ Sabi gila Laamdo tagi aduna oo faa hannde, golle mum ana banngina sifa mum mo yiylataake oo faa laabaa, dum woni baawde makko faa abada dee e allankaaku makko oo. Saabe dum, yedduube mo bee ngalaa dadfirlag fey. ²¹ Fay so taweede ebe anndi Laamdo, be teddiniraali dum no foti teddinireede nii, be njettaali mo duu. Milooji mabbe dii laatike boli, fay ko be anndi seeda koo duu niibii. ²² Ebe njaara be hakkilanteen, kaa be kaandii. ²³ Be loomtinirii teddeengal Laamdo duumiido oo tooruujii nanndudi e yimbe maayoobe e pooli e daabaaji di koyde nay e boggi leydi.

²⁴ Saabe dum, Laamdo daldi be e cobé no yonkiiji mabbe dii njidiri nii faa be koyni terde mabbe, kambe e ko'e mabbe. ²⁵ Be loomtinirii Laamdo goongaraajo oo fenaande, be teddinii ko tagaa be ndewii dum, be njoppii Tagudo oo. Yo jettooje ngoodan mo faa abada! Aamiina. ²⁶ Saabe dum, Laamdo daldi be e gidaade yonki mabbe kersiniide. Rewbe mabbe bee njoppii lelde worbe mum'en dee, ndeentii e rewbe hono mum'en faa woortondiri e no Laamdo muuyrunoo dum nii. ²⁷ Hono non worbe bee duu njoppi waaldude e rewbe

* 1:17 Habaakuk 2.4

faa ngatti muuyondirde. Worße ana ngafondira ko hersinii. Be njukkaama kambe e ko'e mabbe jaati hakke majjere mabbe.

²⁸ Saabe ko be mijinoo anndude Laamdo walaa ko nafata koo, Laamdo daldi be e majjere mabbe, faa be ngadi ko neddo haanaa wadude. ²⁹ Be oojiiße, be baleebe yonki, ebe keewi joote e comndam fuu, kajnum e haasidaaku e war-hoore e poodondiral e jammiba e anniya bondo. Be jo'oobe yimbe, ³⁰ be niijoobe yimbe, be wajnuße Laamdo, be hoynoobe yimbe, be mawninkiniibe, be mantotoobe, be seebanbe ko boni, be murfirbe saaraabe mabbe, ³¹ be ngalaa hakkille, be nganaa hoolniibe, be yoorbe berde, be ngalaa yurmeende. ³² Fay so taweede ebe anndi Laamdo yamirri gadoowo hono dee kulle fuu ana haandi e maayde, be kaadataa e wadude de tan, ebe njabani duu gadoowo de fuu.

2

Haala jukkungo Laamdo

¹ Ndennoo, aan peloovo wobbe oo, ko mbaaw-daa laataade fuu a walaa dadirgal. Sabi so a felii wobbe tawi golle moodon yo gooto, a libii hoore maa. ² Eden anndi Laamdo ana sarira golliroobe hono dii golleeji bee ko waarata e goonga oo. ³ Hey! Aan peloovo golloobe hono dii golleeji bee tawee hono non ngollirtaa, tama ada sikki a dadan sarri jukkungo Laamdo ngoo? ⁴ Naa a jawdo moyyuki Laamdo mawki kii, kajnum e mujnal mum e sawraare mum? Tama a anndaa Laamdo ana holle moyyuki mum yalla ada tuuba? ⁵ Kaa ko a joordo bernde a caliido tuubude koo, ada waddana hoore maa tikkere Laamdo jannnde Laamdo bannginta tikkere mum e sariya mum pooccitiido oo. ⁶ Sabi Laamdo barjoto gooto fuu golle mum. ⁷ Tewtoobe darja e teddeengal e ko duumotoo, tewtiroofe dum mujnal ley golle lobbo bee keban nguurndam nduumiifdam. ⁸ Kaa haasidi'en saliibe goonga so ana kabbi e bonannda bee, jukkungo naawngo kebata. ⁹ Torra e wemmbere ngoodanii gadoowo ko boni fuu: Yahuudiyankoobe tafon, lejni goddi njokka hen. ¹⁰ Darja e teddeengal e jam ngoodanii gadoowo ko moyyi fuu, Yahuudiyankoobe tafon, lejni goddi njokka hen.

¹¹ Sabi Laamdo burdintaa yimbé.

¹² Laamdo jukkan luuttoobe be nganaa Yahuudiyankoobe, fay so be anndaa Sariya Muusaa oo. Kasen duu luuttoobe so tawi ana anndi Sariya Muusaa oo, carirte Sariya oo.

¹³ Neddo nanngirataake pooccitiido yeeso Laamdo e hettinaade Sariya tan, jokkude Sariya oo wadata so nanngiree pooccitiido. ¹⁴ Be nganaa Yahuudiyankoobe see, kambe e waasude anndude Sariya Muusaa oo fuu, so be ngadirii no Sariya Muusaa oo wiiri nii, be kolpii ebe njogii sariya e ley hakkillaaji maabbe kambe e ko'e mabbe fay so be ngalaa Sariya Muusaa oo. ¹⁵ Be kolpii ko Sariya Muusaa oo yamiri koo ana winndaa e berde maabbe. Hakkillaaji maabbe ceediima dum, wakkatiji ebe anndi ley miilooji maabbe be ngadii ko boni, wakkatiji ebe anndi be ngadii ko moyyi. ¹⁶ Dum woni ko banngoya jannnde Laamdo yamirta lisaa Almasiilu sara ko suudii ley berde koo, sarira dum no Kabaaru Lobbo mo mbaajotoo-mi oo wiiri nii.

No Yahuudiyankoobe ngorri e Sariya Muusaa

¹⁷ Aan, so a wii a Yahuudiyanke, a tuugike Sariya Muusaa oo, a mantorike Laamdo, ¹⁸ ada anndi sago Laamdo, a jannginaado Sariya Muusaa oo faa mbaaw-daa subaade ko moyyi, ¹⁹ a taylorii a dowoowo wumbé, a fooyre wonbe e nimre bee, ²⁰ ada waajoo be njannaali bee, ada janngina sukaabe saabe ko njogi-daa anndal e goonga faa hisbi e ley Sariya Muusaa oo koo – ²¹ ada tinndina wobbe, ndennoo a tinndintaa hoore maa naa? Ada waajoo pati wujjee, a wujjataa naa? ²² Ada wiya pati jeenee, a jeenataa naa? Ada harmina tooruuj, a wujjataa ley to di ndewetee too naa? ²³ Aan mantortoodo Sariya Muusaa oo, a luuttataa mo koynaa innde Laamdo ndee naa? ²⁴ Dum wadi so Binndi dii mbii: «Onon ngadi so be nganaa Yahuudiyankoobe bee ana mbonkoo innde Laamdo ndee.»*

²⁵ Sabi taadagol ana waawi nafude ma so ada haybi Sariya Muusaa oo, kaa so a yaabii Sariya Muusaa oo, a latlike hono mo taadaaki nii. ²⁶ So mo taadaaki haybii jamirooje

* 2:24 Esaaya 52.5

Sariya Muusaa dee, yalla waasude taadaade makko hiisataake no o taadiido nii naa? ²⁷ Mo taadaaki kaybudo Sariya Muusaa oo ana sare aan luuttudo Sariya oo, fay so a taadiido anndudo Binndi dii. ²⁸ Sabi wanaa ko yiyyetee koo wadata neddo Yahuudiyanke jaati, wanaa ko golletee e terde koo woni taadagol. ²⁹ Ko yiyyataake koo wadata neddo Yahuudiyanke jaati, taadagol duu ley bernde neddo tawetee. E Ruuhu oo dum fawii, wanaa e binndi dii. Neddo baado non, wanaa yimbe njettata dum, Laamdo yettata dum.

3

¹ Ndennoo, kodum Yahuudiyanke burdi lenji goddi dii? Kodum woni nafaa taadagol? ² Nafaa taadagol ana heewi e alhaaliji dii fuu. Ko adii fuu, Yahuudiyankoobe kalfinaa konngol Laamdo ngol. ³ Kaa so yoga mabbe nganaa hoolniibe, dum ana waawi bonnude ko Laamdo yo koolniido koo naa? ⁴ Waawaal! Fay so yimbe fuu yo fenoobe, Laamdo kaa yo goongirante. Sabi nii winndorii:

«Fooccitaare maa ana annditee
e ko kaalataa koo,
so a sardaamaa liban.»*

⁵ Doo mido haalda no yimbe nii: so oonaare men ana beyda bannginde fooccitaare Laamdo ndee, dum ana wada so mbiyen Laamdo yo oopiido so jippinii e men tikkere mum naa?

⁶ Fes! Sabi so Laamdo yo oopiido, hono o sarirta aduna oo? ⁷ So tawii fenaande am ana beyda bannginde goonga Laamdo oo edum teddina mo, saabe kodum carirtee-mi mi luuttoowo? ⁸ Won jo'oobe en wiyoobe eden mbiya: «Ngaden ko boni yalla ko moyyi ana funta hen.» Been yimbe, jukkungo mum'en ana foti e golleeji mum'en.

No yimbe fuu ndonkiri laataade fooccitiibe

⁹ Ndennoo, enen Yahuudiyankoobe bee, eden buri heddiibe bee naa? En buraa. Sabi mi hollii Yahuudiyanke e mo wanaa Yahuudiyanke fuu e ley luutti ngoni, ¹⁰ no Binndi dii mbiiri nii:

«Walaa fuu pooccitido, fay gooto,
¹¹ fay gooto walaa faamu,
fay gooto tewtataa Laamdo.

¹² Yimbe fuu yo majjuube, fuu yo bonbe,
walaa fuu gadoowo ko moyyi, fay gooto.†

¹³ «Kundude mabbe ana mba'i no janaale udditiide nii,
demde mabbe ana mbowla pene bonde.

Toni mabbe ana caawi tooke posoke.»‡

¹⁴ «Haala mabbe fuu yo kuddi e konngi mettudi.»§

¹⁵ «Koyde mabbe ana njaawani yuppude yiyyam,
¹⁶ bonannda e kunkoo ana jokki e mabbe to be njahata fuu,
¹⁷ be anndaa laawol jam.»*

¹⁸ «Kulol Laamdo walaa e berde mabbe fey.»†

¹⁹ Eden anndi huunde fuu ko Sariya Muusaa oo wii, wonbe e ley mum bee haaldi, yalla kundude fuu ana muubboo, yimbe aduna fuu paama potii e jukkungo Laamdo. ²⁰ Sabi fay gooto nanngirtaake pooccitiido yeeso Laamdo saabe haybude mum Sariya Muusaa oo, sabi walaa ko Sariya Muusaa oo waawi so wanaa anndinde yimbe ko woni luuttal.

No yimbe laatortoo fooccitiibe yeeso Laamdo

²¹ Kaa jooni Laamdo bannginii no nanngirta yimbe fooccitiibe ko wanaa haybude mum'en Sariya Muusaa – no Sariya oo e dewte annabaabe dee ceedorii nii: ²² o nanngiran goondinbe bee fuu fooccitiibe saabe goondinal mum'en lisaa Almasiihu. Sabi walaa ko burdini yimbe: ²³ yimbe fuu luuttii, ngalaa ngedu e annoora Laamdo. ²⁴ Kaa Laamdo nanngirii be fooccitiibe meere meere kammarri hinnee mum. O wadii dum saabe lisaa

* 3:4 Jabuura 51.6 † 3:12 Jabuura 14.1-3; 53.2-4 ‡ 3:13 Jabuura 5.10 § 3:14 Jabuura 10.7 * 3:17 Esaaya
59.7-8 † 3:18 Jabuura 36.2

Almasiihu coottitiido 6e oo. ²⁵ Oon Laamdo fodi hokkitirde yonki mum faa yaafuu luutti goondinbe dum, saabe yiiyam mum dam. Hono non Laamdo holliri fooccitaare mum, fay so jukkaalino luuttoobe arannde ²⁶ saabe mujnal mum. O wadirii dum faa o banngina fooccitaare makko wakkati mo ngon-den e mum oo, yalla omo holla o pooccitiido, kasen neddo fuu goondindo lisaa, o nanngiran dum pooccitiido.

²⁷ Ndennoo, kodum fuu woni dalili wasu mo neddo heddo? Fay gooto! Haybude Sariya Muusaa oo saabii dum naa? Wanaa! Goondinal tan saabii dum! ²⁸ Sabi miden anndi neddo goondinal mum nanngirtee pooccitiido, wanaa saabe haybugol mum Sariya Muusaa oo. ²⁹ Naa Laamdo yo Laamdo Yahudiyankeeban? Wanaa kanko woni Laamdo lejni goddi dii duu naa? Kanko jaati woni Laamdo lejni goddi dii duu, ³⁰ sabi Laamdo gooto woodi, nanngiroo wo taadiibe bee fooccitiibe saabe goondinal mum'en, be taadaaki bee duu o nanngiran dum'en fooccitiibe saabe goondinal mum'en. ³¹ Ndennoo, min ittiroobe Sariya Muusaa oo goondinal naa? Fes! Min ittaali mo, min tabintinbe mo!

4

Haala goondinal Ibarahiima

¹ Kodum mbiyaten e Ibarahiima njaati men oo? ² So tawiino nii mo laatike pooccitiido saabe golleeji makko dii, nden omo waawi mantaade. Kaa mo waawaa mantaade yeeso Laamdo. ³ Sabi Biindi dii mbii: «Ibarahiima goondinii Laamdo, Laamdo jatorike mo saabe majjum mo pooccitiido.» ⁴* Golloowo, njoödi mum jatortaake wadaneede moyyere, dum tilsudum. ⁵ Kaa mo fawataa jikke mum e golleeji mum lobbi, pawoowo jikke oo e goondinde Laamdo baawso nanngirde yedduufe fooccitiibe oo, kanko, Laamdo jatorto mo saabe goondinal makko ngal mo pooccitiido. ⁶Nii Daawuuda siforii mbelko'aaku neddo mo Laamdo jatorii pooccitiido tawi walaa golleeji lobbi:

⁷«Be boofi mum'en njaafaa,
 fe luutti mum'en tosaa,
 mbelii hoore.

⁸Neddo mo Joomiraado hiisaaki luutti mum,
 welii hoore.»[†]

⁹Tama taadiibe bee tan njey oon mbelko'aaku? Tama 6e taadaaki bee ngalaa hen? Tama wanaa saabe goondinal Laamdo jatorii Ibarahiima yo pooccitiido? ¹⁰ Ndennoo, hono Ibarahiima worrunoo nde nanngiraa pooccitiido ndee? O taadiido naa o wanaa? O nanngiraama o pooccitiido gila o taadaaki. ¹¹Taadagol makko duu yo maande holloore fooccitaare makko ndee saabe goondinal o hebiri gila o taadaaki. Hono non, o laatorii njaati goondinbe 6e taadaaki bee fuu, yalla been duu ana njatoree yo fooccitiibe. ¹²Kasen kanko woni baaba taadiibe 6e kaadaali e taadagol tan, jokkubee laawol makko, kanko baaba men Ibarahiima goondindo Laamdo gila taadaaki oo.

Haala ko Laamdo fodani Ibarahiima

¹³ Laamdo fodanii hokkude Ibarahiima e iwdi mum adurna oo. Wanaa kammari Ibarahiima ana jokki Sariya oo Laamdo fodiri dum, o fodirii dum kammari fooccitaare nde o hokkiri Ibarahiima saabe goondinal mum ndee. ¹⁴Sabi so tawii jokkude Sariya ana heya neddo faa hokkee ko fodaa koo, goondinal laatike meere, fodoore ndee duu nafataa.

¹⁵Sabi Sariya oo jukkungo Laamdo waddata, kaa do sariya walaa, boofi duu ngalaa.

¹⁶ Ndennoo, fodoore Laamdo ndee e goondinal fawii, yalla ende laatoo moyyere makko, nde tabitana iwdi Ibarahiima fuu, wanaa jokkubee Sariya bee tan, nde tabitana goondinirbe no Ibarahiima goondiniri nii bee fuu. Kanko woni njaati meeden en fuu ¹⁷yeeso Laamdo, no winndorii nii: «Mi wadii ma baaba lejni keewdi.»[‡] Ibarahiima goondinii Laamdo guurtinoovo maaybe, biyoovo ko woodaa yo laato. ¹⁸Do Ibarahiima haannoo tayude jikke doo, don fawi jikke goondini, nii laatorii baaba lejni keewdi no Laamdo wiirunoo mo nii: «Hono nii iwdi maa fotata.»[§] ¹⁹Ibarahiima duubi mum ana mbaara e teemedere, kaa

* ^{4:3} Puddoode 15.6 † ^{4:8} Jabuura 32.1-2 ‡ ^{4:17} Puddoode 17.5 § ^{4:18} Puddoode 15.5

goondinal makko lo'aali nde o yiinoo terde makko naywii, Saaratu jom suudu makko oo duu naywii yawtii rimde. ²⁰O sikkitaaki fodoore Laamdo ndee, ko laatii dee, goondinal makko beydi hebude semmbe, mo teddini Laamdo, ²¹sabi o taylorii Laamdo ana waawi tabintinde fodoore mum. ²²Saabe dum, «Laamdo jatorii mo o pooccitiido.»²³Ko Binndi dii mbii «Laamdo jatorii mo o pooccitiido» koo, wanaa kammari makko tan winndorii, ²⁴ana winndorii kammari meeden enen duu, enen waroobe jatoreede en fooccitiibe, goondinbe Laamdo guurtindo Joomiraado men lisaa e hakkunde maaybe oo, ²⁵oon bardaado saabe luutti men, guurtiniraado yalla eden nanngiree en fooccitiibe.

5

Haala jam hakkunde men e Laamdo

¹Nde wonnoo en nanngiraama fooccitiibe saabe goondinal, jam wadii hakkunde men e Laamdo kammari Joomiraado men lisaa Almasiihu. ²Kanko udditani en damal hinnee Laamdo mo ngon-den e mum jooni oo, dum laatorike saabe goondinal men ngal. Eden ceyoroo jikke hebude ngedu e annoora Laamdo. ³Wanaa dum tan, eden ceyoroo torraaji men duu sabi eden anndi torraaji ndimata mujal, ⁴mujal ngal rima neddaaku, neddaaku oo rima jikke. ⁵Jikke oo noo fuurataa, sabi Ruuhu Ceniido mo ndokke-den oo hebbinanii en jilli Laamdo dii.

⁶Sabi nde en ngalaano semmbe ndee, nden Almasiihu maayani en, enen yeddube Laamdo, e ley wakkati mo Laamdo subii oo. ⁷Ana tiidi neddo jaba maayande goddo fay so oon yo pooccitiido, ana moyya neddo jaba maayande neddo moyyo. ⁸Kaa Laamdo tabintinanii en jilli mum e men ko Almasiihu maayani en gila en luuttoobe koo. ⁹Joni ko nanngira-den en fooccitiibe saabe yiayam makko dam koo, taylori en ndadan e jukkungo Laamdo ngoo saabe makko. ¹⁰Sabi nde ngonno-den en konnee'en Laamdo ndee, Laamdo rewrintinii en e mum saabe maayde Biyum oo ndee. Ko ndewrintina-den e makko jooni koo, taylori en kisinirte saabe nguurndam Biyiko oo dam. ¹¹Kasen duu eden ceyoroo Laamdo saabe Joomiraado men lisaa Almasiihu, dewrintindo en e Laamdo oo.

No Aadama nannditirta e Almasiihu garoynoonoo oo

¹²Joni, saabe neddo gooto luutti naatiri e aduna oo, kasen duu luutti dii ngaddi maayde. Non maayde ndee yottori yimbe fuu, sabi be fuu be luuttii. ¹³Gila Sariya Muusaa oo jippinaaka, luutti ana ngoodi e aduna oo, kaa so sariya walaa, luutti kiisataake. ¹⁴Gila e Aadama faa e Muusaa, walaa fuu mo maayde heerii. Fay be luuttiraali no Aadama luuttudo amiroore Laamdo bee nii duu maayan. Oon Aadama ana nanndita e garoyoovo oo.

¹⁵Kaa en kaanaa fonndude luuttal Aadama e dokkal Laamdo. Goonga, yimbe heewbe maayii saabe luuttal neddo gooto, kaa hinnee Laamdo buri fuu mawnude, kajun e moyyere nde o wadani yimbe heewbe saabe neddo gooto ndee, dum woni lisaa Almasiihu.

¹⁶Kasen duu en kaanaa fonndude ko dokkal Laamdo waddata koo e ko luuttal neddo gooto waddata koo. Sabi sariya banngal luuttal neddo gooto jukkungo waddi, kaa moyyere Laamdo mawnde caggal luutti keewdi wadi faa yimbe nanngiraa fooccitiibe. ¹⁷Ko luuttal neddo gooto (dum woni Aadama) waddani maayde laamaade yimbe koo, taylori heboobe hinnee Laamdo keewdo hokkaabe fooccitaare bee, kajun'en laamoto ley nguurndam saabe neddo gooto (dum woni lisaa Almasiihu).

¹⁸Ndennoo, no luuttal neddo gooto waddirani yimbe fuu jukkungo nii, hono non kasen golle pooccitiido mo neddo gooto golli wadirta yimbe fuu nanngiree fooccitiibe hokka dum'en nguurndam. ¹⁹No salaare neddo gooto wadiri yimbe heewbe luuttoobe nii, hono non dowtaare neddo gooto duu wadiroyta heewbe nanngireede fooccitiibe.

²⁰Sariya Muusaa oo wardii faa luutti beyda annditeede, kaa do luutti keewi fuu, don hinnee Laamdo burata fuu heewde. ²¹Hono no luuttal laamorii saabe maayde ndee nii, hono non hinnee Laamdo oo duu laamoroytoo saabe fooccitaare ndee faa naaba en to nguurndam nduumiidam dam Joomiraado men lisaa Almasiihu hokkata en dam.

Haala maaydude e Almasiihu e wuurtidinde e mum

¹Ndennoo, kodum mbiyaten? En keddoto e luuttal yalla hinnee Laamdo oo ana feydoona? ²Dum waawaa laataade! En maaybe banngal luutti, dum woni en ceertii e majji. Ndennoo hono mbaawraten kasen wuurd e ley luutti? ³Odon anndi lootogal men batisima kabbungal en e lisaa Almasiihu ngal habbii en e maayde mum duu. ⁴Ndennoo, e ley batisima oo en maaydii e makko en irdaama e makko, yalla no Almasiihu wuurtiri e hakkunde maaybe saabe baawde Baabiraado teddude dee nii, enen duu eden nguurda non nguurndam kesam. ⁵E ley dum, no ndeentir-den e makko maayde nanndunde e nde makko ndee nii, hono non ndeentirten e makko immital nanndungal e ngal makko ngal. ⁶Sabi eden anndi ko hiiddi ko woni ley men koo tontidaama e makko dow leggal bardugal, yalla terde men luuttojoje dee ana kalkoo, tonngite-den iwde e tonngodee luuttal. ⁷Sabi maaydo tonngitaama iwde e tonngodee luuttal, nanngiraama pooccitiido. ⁸Ko maayduuden e Almasiihu koo, eden koolii en nguurdan e makko duu, ⁹sabi eden anndi ko Almasiihu wuurti e hakkunde maaybe koo, maayataa kasen, maayde duu jaalataako mo kasen. ¹⁰Sabi nde o maayi ndee, o tayii tonngodee luuttal cilol gootol keyowol yimbe jamaanuuji dii fuu. Jooni e nguurndam makko dam, Laamdo o wuurani. ¹¹Hono non, onon duu, laatee no maaybe nii banngal luuttal, no wuuranbe Laamdo nii e habbagol mon e lisaa Almasiihu ngol.

¹²Ndennoo, pati accee luuttal jaaloo terde mon maayooje dee faa njokkon gidaafe majje. ¹³Pati ndokkee caldi mon dii luuttal, pati ngadon di kaborde oojaare. Ndokkee ko'e mon Laamdo. Kamari on maaynoofe, jooni kaa on wuurbfe, ngadon caldi moodon dii kaborde fooccitaare. ¹⁴Luuttal jaalataako on kasen, sabi on joottii taweede e ley Sariya oo, ko ngondon e mum dee, e ley hinnee Laamdo.

No yimbe laatortoo gollooße dowtaniibe fooccitaare

¹⁵Kodum hen, ndennoo? En luuttan saabe e ley hinnee ngon-den wanaa e ley Sariya naa? Dum waawaa laataade! ¹⁶Odon anndi so on ngadii ko'e mon e gollande neddo faa dowtano-don dum, on laattiima maccube mo dowtanto-don oo. Ndennoo, naa on laattiima maccube luutti nabooji on e maayde, naa on dowtaniima Laamdo naboowo on e fooccitaare. ¹⁷Kaa jettooje ngoodanii Laamdo! Arannee e tonngodee luuttal ngonndon, kaa jooni odon nii dowtorii berde laabude laawol ngol njanngine-don ngol. ¹⁸On tonngitaama iwde e tonngodee luuttal, on laatike gollooße dowtaniibe fooccitaare ndee. ¹⁹Mido haalda doo no yimbe paamirta nii kamari on njaawaali faamde. No ngadiron caldi mon dii e maral tuundi e oojaare faa ngollu-don ko boni nii, jooni ngadiron non caldi mon dii e maral fooccitaare faa ngollon ko senii.

²⁰Nde ngonno-don e tonngodee luuttal ndee, on laatanooki gollooße dowtaniibe fooccitaare. ²¹Kodum kebuno-don e majjum? Fay huunde, so wanaa ko kersirton hannde koo, sabi battane majjum yo maayde. ²²Kaa jooni, on tonngitaama iwde e tonngodee luuttal, on laatike gollanoobe Laamdo, odon nguura e senaare. Battane majjum yo nguurndam nduumiidam. ²³Sabi mbarjaari luuttal yo maayde, kaa moyyere nde Laamdo hokkata ndee yo nguurndam nduumiidam e ley habbagol men e Joomiraado men lisaa Almasiihu.

No yimbe tonngitirtee iwde e tonngodee Sariya

¹Sakiraabe, mido haaldana on no yimbe anndube Sariya Muusaa oo bee nii. Odon anndi faa laabi paca neddo e ley Sariya tawetee so nii ana heddi wuurd. ²Hono nii debbo bamaado, sariya tonngi dum e gorum oo so nii gorko oo ana wuuri. Kaa so gorko oo maayii, mo tonngitaama iwde e sariya tonngunoodo mo oo. ³So goddo bamii mo e ley nguurndam goriiko oo, wiyyete mo jeenoowo. Kaa so goriiko oo maayii, sariya oo yoppitan mo, mo wiyyataake jeenoowo so mo bamondirii e gorko goddo. ⁴Sakiraabe am, onon duu on

maayanii Sariya Muusaa, on iwii e ley mum kammari maayde Almasiihu ndee, on jeyaama e godđo, dum woni Almasiihu mo Laamdo wuurtini e hakkunde maaybe oo yalla eden ngolla ko welata Laamdo.⁵ Wakkati nde ngonno-den e hiini hoore men ndee, gidaade yonki bonde de Sariya Muusaa oo tekkini dee ana ngolla e terde men faa naba en to maayde.⁶ Kaa jooni, en tonngitaama iwde e tonngode Sariya Muusaa, sabi en maayii banngal Sariya tonngunoodo en oo faa mbaawen gollande Laamdo ley nguurndam kesam tuugiidam e Ruuhu oo, tawee dam tuugaaki e Sariya kiiddo binndaado oo.

No Sariya Muusaa anndiniri ko woni luuttal

⁷Ndennoo, kodum mbiyaten? Sariya Muusaa oo yo luuttal naa? Wanaal! Kaa noo, Sariya oo anndini kam ko woni luuttal. Sabi mi anndataano ko woni tuuyo so Sariya oo wiyaalino: «Pati tuuye-daa!»⁸ Luuttal ngal tuugike kadaadi dii, wadi e am sii tuuyooji fuu. Sabi so Sariya walaa, luutti dii yo baatuci.⁹ Arannde, nde mi anndaano Sariya oo ndee, miin, mido wuurnoo, kaa ko kadaadi dii ngari koo, luuttal laattii guurngal,¹⁰ miin, maay-mi. Jamirooe kaannoode waddande kam nguurndam dee, laatii nabooje kam to maayde.¹¹ Sabi luuttal ngal tuugike kadaadi dii, yonji kam, wardi kam di.¹² Ndennoo, Sariya Muusaa yo ceniido, jamirooe dee duu yo ceniide yo pooccitiide yo moyyude.

¹³Jooni, ko moyyi waddanii kam maayde naa? Waddanaali! Luuttal woni ko waddanii kam maayde. Hono nii ngal annditirtee ngal luuttal jaati, sabi ngal nawtorike ko moyyi faa rima e am maayde. Ndennoo, saabe jamirooe dee luuttal ngal 6anngii ngal luuttal yaabbiitingal.

No yim6e njogoraaki semmbe habude e luutti

¹⁴Eden anndi Sariya Muusaa oo to Ruuhu Ceniido iwi. Kaa miin mi nedđo lo'udo mo luutti njaalii.¹⁵ Sabi mi faamaali ko ngadan-mi koo: ko njidu-mi wadude koo, mi wadataas dum, kaa ko mbajnu-mi koo, dum ngadan-mi.¹⁶ So mido wada ko mi yidaa koo, dum ana holla mi jađii Sariya Muusaa oo ana moyyi.¹⁷ Joonnoo, wanaa miin wadirta non, luuttal gonngal e am ngal wadirta non.¹⁸ Mido anndi e ley am, dum woni e ley terde am, ko moyyi walaa e mum. Yidude wadude ko moyyi ana e am, kaa mi waawaa wadude dum.¹⁹ Mi wadataas ko moyyi ko njidu-mi koo, ko boni ko mi yidaa koo ngadan-mi.²⁰ Kaa so mi wadii ko mi yidaa, wanaa miin gollirta non, luuttal gonngal e am ngal gollirta non.²¹ Ko taykii-mi hen dee: wakkati fuu mido yidi wadude ko moyyi, kaa ko boni koo huđindii kam.²² To ley hakkille am too, Sariya Laamdo oo ana weli kam jaati,²³ kaa mido maata neesu bondo e ley terde am, ana haba e sariya gondo ley hakkille am oo. Neesu bondo oo ana wada kam maccudo luuttal gonngal e terde am ngal.²⁴ Hee mido yurminii! Homo waawi ittude kam e dee terde nabooje kam to maayde?²⁵ Jettooje ngoodanii Laamdo saabe Joomiraado men lisaa Almasiihu!

Ndennoo miin, e ley hakkille am mi gollanoowo Sariya Laamdo, kaa e terde am mi gollanoowo luuttal.

Haala nguurndam kaabbiidam e Ruuhu Laamdo

¹Jooni kaa, jukkungo fuu walaa e haabbi6e e lisaa Almasiihu bee,² sabi baawde Ruuhu dokkooje en nguurndam saabe lisaa Almasiihu dee itti en e baawde luuttal, kajnum e maayde fuu.³ Ko Sariya Muusaa ronki timminde saabe loore terde men koo, dum Laamdo timmini. Faa o tosa luutti o neldi Biyyiko jaati dow mbaadi nanndundi e ndi 6i6be aadama luuttoobe ndii. E mum o jukki luuttal golloowal e ley terde men ngal.⁴ Dum fuu yalla laabal ngal Sariya oo yamiri ngal ana hiđba e meeden, enen jokku6e Ruuhu 6e njokkaali e gidaade yonki mum'en bee.⁵ Haabbi6e e gidaade yonki bee, gidaade yonki miilata, kaa haabbi6e e Ruuhu bee, ko Ruuhu jey koo miilata.⁶ Miilde gidaade yonki mum tan, maayde waddanta nedđo, kaa noo, miilde ko Ruuhu jey koo, nguurndam e jam waddanta nedđo.⁷ Sabi milloowo gidaade yonki mum tan yo gajio Laamdo, sabi joomum dowtantaako Sariya

Laamdo oo, ko selli hen dee, waawaa jaati. ⁸Habbiibe e gidaade yonki bee mbaawaa welde Laamdo.

⁹Kaa onon, on kabbaataako e gidaade yonki so Ruuhu Laamdo ana e mon, e Ruuhu oo kabfoto-don. Neddo fuu mo walaa Ruuhu Almasiihu oo, waldaa e Almasiihu. ¹⁰Kaa so Almasiihu wonii e mon, fay so taweede terde mon dee yo maayde saabe luuttal ngal, yonkiji mon dii kaa yo guurdi kammar on nanngiraama fooccitiibe. ¹¹Laamdo guurtindo lisaa Almasiihu e hakkunde maaybe oo, so Ruuhu mum ana e mon, kajum jaati hokkata terde mon maayooje dee nguurndam, o hokkiran dum Ruuhu makko gondo e mon oo.

¹²Jooni kaa, sakiraabe, so won ko tilsinte-den, wanaa jokkude gidaade yonki tilsinteden. ¹³So on nguurdii no gidaade yonki ngorri nii fuu, on maayan. Kaa so on mbardii gidaade dee Ruuhu Laamdo oo, on nguuran. ¹⁴Be Ruuhu Laamdo oo dowata bee yo bïbbe Laamdo. ¹⁵Sabi Ruuhu mo Laamdo hokki on oo wadataa on maccube faa wartira on e kulol. Ko kebu-don dee, Ruuhu gadoowo on bïbbe Laamdo. Kanko wadata en noddiren Laamdo «Abba». ¹⁶Ruuhu oo jaati, kajum e berde men dee ana ceedoo en bïbbe Laamdo. ¹⁷So en bïbbe, en ronoobe duu. So en ronoobe ko Laamdo fodi koo, en rondoobe e Almasiihu. So eden torridee e makko, en kebidan e makko teddeengal duu.

Haala teddeengal garoyoowal

¹⁸Mido anndi torraaji meeden hannde dii mbaawaa fonndeede e teddeengal ngal Laamdo bannginanta en janngo ngal. ¹⁹Tagoore ndee fuu ana heppi jalaande nde Laamdo bannginta teddeengal bïbbe mum ndee. ²⁰Sabi tagoore ndee, baawcfe nabooje nde e meree laamtootu nde. Wanaa e sago mayre dum wadfaa, Laamdo muuyrunoo dum non. Kaa jikke ana woodi, ²¹sabi tagoore ndee tonngitete iwde e tonngodee jolgol, soottitee heba ngedu e teddeengal ngal bïbbe Laamdo bee kebata ngal. ²²Sabi eden anndi, faa jooni tagoore ndee fuu ana uuma ana tampi e naawalla nyatawere. ²³Wanaa dum tan, enen hebirbe Ruuhu Laamdo oo no dokkal Laamdo adiingal nii bee duu eden uuma, sabi eden keppi Laamdo soottitaaki terde men dee wada en bïbbe mum. ²⁴Sabi e ley jikke kisina-den. Kaa jikke kebaado joottii laataade jikke, sabi neddo fawataa jikke e ko hebi. ²⁵Kaa so eden pawa jikke e ko en kebaali tafon, en ndoomiran dum sawraare.

²⁶Hono non Ruuhu oo waran walla en e loore men duu, sabi en anndaa no kaanden wadirde duwaawu nii. Kaa Ruuhu oo e hoore mum jaaganto en Laamdo, jaagoroo uumaali di mbaawaa sifeede e haalaaji. ²⁷Laamdo kumpitiido ko wori ley berde men oo duu ana anndi anniya Ruuhu, sabi e sago makko Ruuhu oo jaagirantoo seniibe bee.

²⁸Eden anndi, yidube Laamdo noddiraabe anniya makko bee, Laamdo ana wada huunde fuu gollida faa laatanoo dum'en ko moyyi. ²⁹Sabi ee Laamdo anndi gila tagaaka bee, o hoddiranii dum'en nanndude e Biyiko oo, yalla Biddo oo ana laatoo hammadiijo sakiraabe heewbe. ³⁰Kasen duu be o hoddiranii bee, o noddii dum'en, be o noddi bee, o nanngiri dum'en fooccitiibe, be o nanngiri fooccitiibe bee, o hokkii dum'en ngedu mum'en e teddeengal makko.

Haala jilli Almasiihu

³¹Caggal dum fuu, kodum mbiyaten? So Laamdo ana wondi e men, homo waawi honude en? ³²Kanko, fay Biyiko oo e hoore mum mo hadaali en, o hokkitirii dum kammar men en fuu. Fay huunde hadataa mo hokkude en ko moyyi fuu, o hokkida en dum e mum. ³³Homo nabata be Laamdo subii bee sariya? Fay gooto, sabi Laamdo nanngirii be fooccitiibe! ³⁴Homo waawi libude be e sariya? Walaa, sabi lisaa Almasiihu maayanii en, ko buri dum fuu, o wuurtanii en. Omo joodji naamo Laamdo omo jaaganoo en. ³⁵Kodum waawi seenndude en e jilli di Almasiihu yidi en di? Billaare naa, wemmbere naa, torra naa, yolbere naa, kolndam naa, farati naa, naa kaafaawi? ³⁶Nii Binndi dii mbiiri:

«Saabe maa misen nii kosa maayde

jannnde fuu,

miden nanngiraa no baali kirsoytedi nii.»*

* 8:36 Jabuura 44.23

³⁷Dum fuu e taweede, eden kefira jaalogal manngal saabe jiddo en oo. ³⁸Sabi mido taylori, wanaa maayde, wanaa nguurndam, wanaa malaa'ika'en, wanaa laamu, wanaa ko warijooni, wanaa ko waroyta, wanaa semmbe, ³⁹wanaa baawde gonde dow, wanaa gonde ley, wanaa huunde fuu ko tagaa, fay huunde waawaa seenndude en e jilli di Laamdo wadi e men dii e ley habbagol men e Joomiraado men lisaa Almasiihu.

9

Haala lejol ngol Laamdo subii

¹Ko kaalan-mi doo koo yo goonga, sabi ko ngon-mi e Almasiihu koo kaaliran-mi, mi fenataa. Hakkille am mo Ruuhu Ceniido dowata oo, ana seedanoo kam ²mboy-yonki cattudo, kajum e naawalla duumiido ana e am ³⁻⁴saabe Israa'iilankoobe sakiraabe am bee. Mido yelino laataade kudaado mi seerta e Almasiihu miin e hoore am so ana nafannoo lejol am ngol. Kambe ngoni be Laamdo wadi biibbe mum, holli be teddeengal mum. Kambe njey aadiiji dii e Sariya Muusaa oo. Kasen duu Laamdo arnidinii be no rewirtee, wadani be podooje mum. ⁵Lejol am yo iwdi maamiraabe Israa'iila aranndebee bee, Almasiihu duu banngal bii-aadamaaku mum e lejol ngol iwi, kanko woni Laamdo, o tiimdo huunde fuu, yo o yette faa abada. Aamiina.

⁶Dum wanaa wiide konngol Laamdo ngol laatike meere. Sabi wanaa iwbe e Israa'iila bee fuu ngoni Israa'iilankoobe, ⁷wanaa iwbe e Ibarahiima bee fuu ngoni biibbe mum jaati. Sabi Laamdo wii Ibarahiima: «Iwdi Isiyaaka ndii, kayri innditortoo innde maa.»* ⁸Dum woni: wanaa biibbe Ibarahiima rimiraabe no yimbe fuu ndimirtee nii ngoni biibbe Laamdo, rimiraabe saabe fodoore ndee bee nanngiraa no iwdi makko jaati nii. ⁹Sabi Laamdo fodii dii konngi wii: «Mi wartan e hono oo wakkati mawuuri, Saaratu heban biddo gorko.»† ¹⁰Wanaa dum tan. Rebekka duu bamii reedu funeebe. Baaba maabbe yo Isiyaaka, maama men oo. ¹¹⁻¹²Gila biibbe bee ndimaaka sako be ngada ko moyyaa naa ko boni, nden Laamdo wii Rebekka: «Mawmiraado oo laatoto maccudo mijiraado oo.»‡ O wadirii non faa anniya makko banngal subagol tabita, dum woni: subagol makko ngol fawaaki e golle yimbe, e Laamdo noddoowo oo ngol fawii ¹³no Binndi dii mbiiri nii: «Yaakuuba korsin-mi, lisuu koynu-mi.»§

¹⁴Ndennoo, kodum mbiyaten? Laamdo yo ooniido naa? Fes! ¹⁵Annii ko o wii Muusaa: «Mi hinnoto mo muuy-mi hinnaade, mi yurmoto mo muuy-mi yurmaade.»*

¹⁶Ndennoo, subagol makko fawaaki e sago neddo naa e golle mum, ko fawii e mum dee, dow Laamdo jurmotoodo oo. ¹⁷Sabi e ley Binndi dii, Laamdo wii Fira'awna: «Ko ngadir-maa-mi kaananke dee, faa mi hollira baawde am e maa, kasen duu faa innde am oynee e aduna oo fuu.»† ¹⁸Ndennoo, Laamdo yurmoto mo muuyi, yoornan bernde mo muuyi.

¹⁹Ana moyya daja biido kam: «So non dum worri, kodum Laamdo felirta yimbe so fay gooto waawaa salaade muuyde makko dee?» ²⁰Aan neddo oo, kodum ngon-daa faa njeddaa Laamdo? Loonde mahaande ana wiya mahudo dum oo: «Ko saabii so mahir-daa kam nii?» ²¹Mahoovo loode ana waawi wafude e loope dee ko yidi fuu: e loopal gootal o maha loonde nde gollirtaake so wanaa e dow ko hensaa, o maha wonnde gollirteende ko wanaa ko hensaa. ²²Haya, fay so taweede Laamdo muuyii bannginde tikkere mum kajum e baawde mum, o mujanii be o tikkani bee mujal cattungal, dum woni haandubee e halkaade bee. ²³O wadirii nii faa o banngina annoora makko mawdo dow be o yurmotoob bee, be o lanndinanii gila ko booyi yalla ana keba ngedu e annoora makko. ²⁴Been yimbe ngoni enen be o noddi bee, wanaa ley Yahuudiyankoobe bee tan, ley leji godsi dii duu. ²⁵Nii Laamdo wiiri dum e dewtere annabi Hosee'a:

«Lejol ngol wanaa lejol am ngol,
mi noddiroyan ngol lejol am,

* 9:7 Puddoode 21.12 † 9:9 Puddoode 18.10,14 ‡ 9:11-12 Puddoode 25.23 § 9:13 Malakiya
1.2-3 * 9:15 Pergu 33.19 † 9:17 Habaakuk 9.16

yimbe be korsinaaka bee,
mi noddrioyan be yimbe am horsuþe.

²⁶Kasen duu do be mbiyetenoo be nganaa yimbe am doo,
don be mbiyoytee bïbþe Laamdo guurdo oo.»‡

²⁷Annabi Esaaya duu haalii haala Israa'iilankooße, wii: «Fay so bïbþe Israa'iila keewiri no njaareendi geeci nii, seeda mabþe tan hisintee, ²⁸sabi Joomiraado tabintinan konngol mum faa hiþþa e leydi ndii ko yaawi.»§ ²⁹Kasen duu nii Esaaya wiirunoo gila arannde:
«Sinndo Joomiraado Jom Semmbe oo daldaalino en iwdi,
tawanno en laatike no ngeenndi Sodooma nii, en nanndii e ngeenndi Gomoora.»*

No Laamdo nanngirta goondinbe lisaa bee fooccitiibe

³⁰Ndennoo, kodum mbiyatén? Ko mbiyatén annii: yimbe be nganaa Yahuudiyanikoobe be tewtaalino nanngireede fooccitiibe yeeso Laamdo bee, been kebi fooccitaare, dum woni fooccitaare saabe goondinal. ³¹Israa'iilankooße tewtunoobe nanngireede fooccitiibe yeeso Laamdo saabe jokkude Sariya bee ndonkii hebüde nanngireede fooccitiibe. ³²Ko saabii? Saabe be tewtiraali dum goondinal, golle mabþe be tewtiri dum faa be pergitii e «haayre fergitoore ndee» ³³no haala kaa hippiraa ley Binndi dii nii:

«Mi fawan e Siyona haayre nde yimbe pergitotoo e mum so liba dum'en.

Kaa goondindo nde fuu hersataa abada!»†

10

¹Sakiraabe, ko njidu-mi e bernde am jaati, e ko naagotoo-mi Laamdo: Israa'iilankooße kisinee. ²Mido seedanoo be ebe kirana Laamdo sanne, kaa kiram mabþe dam waldaa e faamu. ³Be paamaali fooccitaare nde Laamdo hokkata neddo ndee, faa be piyani ko'e mabþe dabare laataade fooccitiibe. Hono nii be downtanaaki sariya mo Laamdo darni faa nanngira neddo pooccitiido oo. ⁴Sabi Almasiihu woni timmoode Sariya Muusaa oo, yalla goondindo Almasiihu fuu ana nanngiree pooccitiido.

No kisindam woodirani goondindo Almasiihu fuu

⁵Ko Muusaa winndi banngal fooccitaare iwnde e Sariya ndee annii: «Neddo fuu jokkudo Sariya oo, wuurdan saabe Sariya oo.»* ⁶Kaa ko fooccitaare iwnde e goondinal ndee wii koo: pati wii e bernde maa «Homo gabbata dow kammu?» Dum woni faa jippina Almasiihu, ⁷naa «Homo yahata laakaraa?» Dum woni faa immintina Almasiihu e hakkunde maaybe. ⁸Ndennoo, kodum fooccitaare iwnde e goondinal wiyata? Dum doo nde wiyata: «Konngol Laamdo ana badi maa, engol e hunduko maa, engol e bernde maa.»† Ngol konngol woni kabaaru goondinal ngal min mbaajotoo ngal. ⁹So a seedorike hunduko maa lisaa yo Joomiraado, a goondinii e bernde maa Laamdo wuurtinii mo e hakkunde maaybe, a hisintee. ¹⁰Sabi goondindo e ley bernde mum, Laamdo nanngiran dum pooccitiido, ceedoriido hunduko mum, Laamdo hisinan dum ¹¹no Binndi dii mbiiri nii: «Goondindo mo fuu hersataa.» ¹²Joori, walaa ko seerndi Yahuudiyanke e mo wanaa Yahuudiyanke, be fuu be Joomiraado gooto, o kebbinoowo moyyereeji makko e noddoobe mo bee fuu. ¹³Sabi «neddo fuu noddudo innde Joomiraado, hisintee.»‡

¹⁴Kaa hono be mbaawiri noddude mo so be ngoondinali mo? Hono be mbaawiri goondinde mo so be nanaali kabaaru makko? Hono be mbaawiri nande kabaaru makko so baajotoodo walaa? ¹⁵Hono yimbe mbaawiri waajaade so nelaaka? Binndi dii mbi: «Huunde fuu buraa yiigol waroobe yottinde Kabaaru Lobbo bee ngol woodfude.»§ ¹⁶Kaa wanaa yimbe fuu njabani Kabaaru Lobbo oo. Annabi Esaaya wii: «Joomiraado, homo goondini waaju amen oo?»* ¹⁷Hono nii goondinal hebíraa e nande waaju, waaju duu hebíraa e konngol Almasiihu.

‡ 9:26 Hosee'a 2.25; 2.1 § 9:28 Esaaya 10.22-23 * 9:29 No Sodooma e Gomoora kalkiraa nii winndaamaa e ley Puddoofde 19.1-29 † 9:33 Esaaya 28.16 * 10:5 Lewinkooße 18.5 † 10:8 Fillitagal Tawreeta 30.12-14
‡ 10:13 Yo'ila 3.5 § 10:15 Esaaya 52.7 * 10:16 Esaaya 53.1

¹⁸ Kaa mido lamndoo dum doo: Israa'iilankoobe nanaali naa? Be nanii jaatil! Nii Binndi dii mbii:

«Daade maäße nanaama e aduna oo fuu,
konngi maäße njottiima faa hoore leydi.»†

¹⁹ Mido lamndoo kasen: Israa'iilankoobe paamaali naa? Ley Tawreeta Muusaa Laamdo wii tafon:

«Mi wadaf kiron be laataaki lejol bee,
mi wadaf tikkanon lejol ngol walaa hakkille.»‡

²⁰ Nden kaa, annabi Esaaya hulaali wiide caggal mum:

«Be tewtaalino kam bee tawii kam,
be lamndanaaki kam bee,

mi bannganii dum'en.»§

²¹ Kaa banngal Israa'iila, Laamfo wii:

«Nannde fuu mido lanndinii jaäbaade lejol caliingol jeddungol ngol.»*

11

No Laamdo holliri ana yurmoo Israa'iilankoobe

¹ Ndennoo, mido lamndoo: Laamdo yoppii yimbe mum Israa'iilankoobe bee naa? O yoppaal! Sabi miin e hoore am mi Israa'ilanke, mi iwdi Ibarahiima, e suudu baaba Benjamin njeyaa-mi. ² Laamdo yoppaali yimbe mum be susinoo gila arannde bee. Tama on anndaa ko Binndi dii mbii nde annabi Iliyasaas nullantonoo Israa'iilankoobe bee to Laamdo, wii: ³ «Joomiraado, be mbarii annabaabe maa, be ngurjinii ittirde maa sadaka, miin tan gooto heddi, ebe ndaara no be mbarda kam.» ⁴ Kodum Laamdo jaabii mo? Dum doo: «Mi moobtanii hoore am ujunaaji njeddon gorko be cujidanaali tooru wiyyeteendu Ba'al.» ⁵ Hono non, hakkunde yimbe hannde bee, ana woodi yimbe seeda be Laamdo suborii saabe hinnee mum. ⁶ Kaa so o suborike be hinnee, en anndan o suboraaki be saabe golle maäße. So wanaa dum, hinnee Laamdo oo heddataako laataade hinnee hankasen.

⁷ Ndennoo, hono laatti? Ko laatti dee, Israa'iilankoobe bee kebali ko ndaartunoo koo, be Laamdo subii bee nii kebi dum. Woööbe bee, berde mum'en mbumnaa ⁸ no winndorii nii: «Laamdo uddii hakkillaaji maäße,

wumnnii gite maäße, faadiniit noppo maäße.

Faa hannde non worri.»*

⁹ Daawuuda duu wii:

«Yo rewgil maäße bonngol ngol laatano be piccal kajum e yammbuure,
laatanoo be fergitere yalla ebe njukkee.

¹⁰ Yo gite maäße niiböine pati be njiya,

yo cagge maäße ture faa abadal!»†

¹¹ Ndennoo, mido lamndoo: ko Yahuudiyankoobe bee pergitii koo, yalla faa be caama faa abada naa? Wanaa! Kaa saabe luutti maäße dii, yimbe be nganaa Yahuudiyankoobe bee kebiri kisindam dam, yalla Yahuudiyankoobe bee ana kira. ¹² So luutti maäße dii ngaddanii aduna oo ko moyyi, so waasude maäße goondinde lisaa duu waddanii be nganaa Yahuudiyankoobe bee ko moyyi, wanaa haala so Yahuudiyankoobe bee fuu tuubii.

Haala hisineede be nganaa Yahuudiyankoobe

¹³ Jooni, onon be nganaa Yahuudiyankoobe bee kaaldan-mi: ko laatii-mi nelaado e moodon koo, mido mantoroo golle mo ndokkaa-mi oo ¹⁴ yaama mi heba waddude kiram e ley lejol am, faa mi hisina yoga e maäße. ¹⁵ So woddineede Yahuudiyankoobe rewrintinii aduna oo e Laamdo, hono laatooytoo so be njabbaoyaama? Walaa fuu no laatooytoo so wanaa iwde e maayde so naata e nguurndam.

† 10:18 Jabuura 19.5 ‡ 10:19 Fillitagal Tawreeta 32.21 § 10:20 Esaaya 65.1 * 10:21 Esaaya 65 * 11:8
Fillitagal Tawreeta 29.3, Esaaya 29.10 † 11:10 Jabuura 69.23-24

¹⁶ So tamre aranndeere sakkaama Laamdo, tame kettiide dee duu cakkaama. So dadí lekki cakkaama Laamdo, cabé dee duu cakkaama. ¹⁷ Jonnoo, Isra'a'ilankoobe ana mba'i no maangoroowi tutaa ki cabé mum yogaaje caltaa. Aan mo wanaa Yahuudiyanke nanndudo e cabal maangoroowi ki tutaka, a waddaama a dobaama e maangoroowi kii. Nii kebir-daa ngedu e ko iwata e dadí maangoroowi tutaa kii no cabé godde dee kefiri nii.

¹⁸ Kammarí majjum, pati manta yeeso cabé caltaadee. Kaa so ada mantoo, anndaa wanaa aan wuurni dadí dii, dadí dii nguurnu maa. ¹⁹ Ana moyya tawee ada wiya: «Cabé caltaama yalla mido dobee do de ngonnoo doo.» ²⁰ Ana selli! Kaa ko de caltiraa dee, rafi goondinal majje, aan ada heddi e dobeeida saabe goondinal maa. Ndennoo, pati mawninkina, tawdedaa e kulol Laamdo. ²¹ Sabi so Laamdo dalaali cabé laylije dee, dalataa ma aan duu.

²² Ndennoo, taykita moyyuki Laamdo e nanngere mum fuu: omo nanngana saambe bee, kaa omo moyya e maa so nii ada juubi e kii moyyuki. So wanaa dum, aan duu a saltete.

²³ Isra'a'ilankoobe duu, so be juubaali e salaare mabbe ndee, be ndoboyte, sabi Laamdo ana waawi dobrirde be e maangoroowi kii no be caltiranoo nii. ²⁴ Ndennoo aan iwdö e maangoroowi ki tutaka kii oo, so a saltaama iwdö e makki a dobaama e maangoroowi tutaa kii, haala walaa cabé iwdö e lekki tutaa kii, so caltanooma ana mbaawi dobeede e inna mum'en.

No Laamdo yurmortoo yimbe fuu

²⁵ Sakiraabe, mido yidi anndinde on oo doo sirri, pati yeewron ko'e mon on hakki-lante'en: yoga e Isra'a'ilankoobe, ko'e mum'en tiidinaa faa nde be nganaa Yahuudiyankoobe goondinoyoobe bee fuu kisinaa. ²⁶ Hono non Isra'a'ilankoobe bee fuu kisinirtee, no Biindi dii mbiiri nii:

«Kisinoovo oo Siyona iwratra,

mo ittan iwdi Yaakuuba fuu e geddi Laamdo.»‡

²⁷ «Dum woni aadi am e maabbe
wakkati mo tosoyan-mi luutti maabbe dii fuu.»§

²⁸ Ko be calii Kabaaru Lobbo oo koo, Yahuudiyankoobe bee laatorii konnee'en Laamdo kammari mon. Kaa ko Laamdo subii be koo, be laatike yiibbe mum saabe maamiraabe maabbe. ²⁹ Sabi mimsee walaa e dokkal Laamdo, kajum e noddaango mum. ³⁰ No calorindon Laamdo arannide, kebu-don jooni yurmeende saabe salaare Yahuudiyankoobe nii, ³¹ hono non, jooni be calorii mo yalla ebe keba yurmeende kambe duu saabe yurmeende nde ngadana-don ndee. ³² Sabi Laamdo uddii yimbe fuu e ley salaare, yalla omo yurmoo be fuu.

³³ Hee ngalu Laamdo ana mawni! Hakkilantaaku makko e anndal makko ana luggidi! Fay gooto waawaa anndude anniyaaji makko. Fay gooto waawaa faamde laawi makko. ³⁴ Sabi nii winndorii:

«Homo anndi miilooji Joomiraado?

Naa homo waawi laataade howruujo makko?»*

³⁵ «Homo adii hokkude mo sako o yoba dum?»†

³⁶ Sabi, huunde fuu e makko iwi, huunde fuu saabe makko woodiri, huunde fuu kanko woodani. Yo teddeengal woodan mo faa abada! Aamiina!

12

No goondinbe lisaa kaani wuurdude

¹ Ndennoo sakiraabe, mido ndaarda on saabe yurmeende Laamdo ndee, cakkee ko'e mon laatoo sadaka guurdo, ceniido, belfo Laamdo. Dum woni dewal ngal kaan-don rewirde mo ngal. ² Pati jemmbree aduna, kaa dalee Laamdo heydintina hakkillaaji mon yalla ferde mon ana mbaylitoo. Nden, on mbaawan anndude muuyde Laamdo: ko moyyi e ko weli mo e ko hifbi.

‡ 11:26 Esaaya 59.20

§ 11:27 Yeremiya 31.33-34

* 11:34 Esaaya 40.13

† 11:35 Ayyuuba 41.3

³ Saabe moyyere nde Laamdo hokki kam ndee, mido wiya gooto e mon fuu: pati nabee ko'e mon to on njottaaki. Ko kaan-don wadude dee, yeewron ko'e mon miilooji hakkilantaaku baarooji e goondinal ngal Laamdo etani on ngal. ⁴ Gooto e men fuu ana jogii caldi keewdi, kaa caldi dii fuu ngaldaa golle. ⁵ Hono non, enen e heewde fuu, en neddo gooto e ley haabagol men e Almasiihu, en fuu eden njeydaa no gooto fuu jeydiri e goddo nii.

⁶ En ndokkaamaa dokke ceertude de Laamdo hokkiri en moyyere mum. Dokkaado haaltude konngol ngol Laamdo loowi e mum, haaltira ngol no hawrirta e goondinal nii.

⁷ Dokkaado gollande deental goondinbe Laamdo, golla. Dokkaado tinndinde tinndina.

⁸ Dokkaado waajaade waajoo. Dokkitiroovo oo hokkira bernde laabunde. Hooreejoo fuu ardoroo soobee. Jurmotoodo yurmoroo neddo dow seyo.

⁹ Jilli mon dii lattoo dii ngaldaa e naafigaaku. Ngoddee ko boni, tiidee e ko moyyi.

¹⁰ Njidondiree jilli sakiraagu, gooto fuu teddina banndum faa burna dum hoore mum. ¹¹ Pati laatee nattube, laatee soobirante'en, ndewiron Joomiraado berde laabude, ¹² mbeltee e ley jikke oo, mujee torra, pati ceeree e duwaawu. ¹³ Mballee seniibe Laamdo bee e haajuji mum'en dii, laatee jippinoobe hobbe, ¹⁴ nduwanee torroobe on bee, nduwo-don, pati kudon. ¹⁵ Mbeltoodee e weltotoofe bee, mboydee e woyoobe bee. ¹⁶ Laatodee milooji gooti, laatee leydinkiniibe, pati mawininkinee, pati njogoree ko'e mon on hakkilante'en. ¹⁷ So won gadudo on ko boni, pati njobtee dum. Ndaaree wadude ko yimbe fuu miilii ana moyyi.

¹⁸ Nguurdee e yimbe fuu dow jam so ana waawi laataade, dow no mbaawru-don. ¹⁹ Sakiraabe horsube, pati njobtanee ko'e mon, ko kaan-don wadude dee, dalee tikkere Laamdo ndee yobtanoo on. Sabi e ley Binndi dii Joomiraado wii: «Miin yobtoyto mi yoboyan be.» * ²⁰ Nii winndorii kasen: «So gajno maa yolpii jaammina dum, so domdii njarnaa dum. So a wadii nii, a wadan o yaagoo saabe ko o wadi ko boni koo.» † ²¹ Pati dal ko boni jaale, jaalora ko boni koo moyyere.

13

Haala downtanaade laamiibe

¹ Yo gooto fuu downtano laamiibe bee, sabi laamu walaa so wanaa iwrudo to Laamdo oo, kasen duu laamiibe bee Laamdo lammini dum'en. ² Saabe dum, neddo fuu calaniido laamu saliima yamiroore Laamdo, caliido yamiroore Laamdo nee jukkete. ³ Gadoowo ko moyyi walaa ko huldata hooreebee bee, kuloowo be dee, gadoowo ko boni. Ada yidi waasude hulde laamu naa? Ndennoo, wadu ko moyyi, o yette. ⁴ Sabi laamu yo gollanoowo Laamdo faa nafe. Kaa so tawii ko boni ngadataa, hul, sabi wanaa meere laamu wakkorii kaafaawi, o gollanoowo Laamdo faa o tabintina jukkungo mum faade e gadoowo ko boni fuu. ⁵ Ndennoo, waajibi downtano-don laamiibe bee, wanaa saabe hulde jukkeede tan, pati hakkillajaaji mon niija on duu. ⁶ Dum saabii so odon njoba lampo, sabi laamiibe bee e ley golle mum'en nanngugol lampo ngol, be gollanoobe Laamdo. ⁷ Ndokkee bee fuu hakkeejii mabbe. Ndokkee lampo mo kaan-don hokkude lampo, ndokkon usuru mo kaan-don hokkude usuru, kulon mo kaan-don hulde, teddinon mo kaan-don teddinde.

⁸ Pati jaamaande fuu biloo hakkunde mon so wanaa jaamaande jilli. Homo fuu rewa banndum jilli. Sabi jiddo neddo hono mum fuu, tabintinii Sariya Muusaa oo. ⁹ Eley dum, dii doo kadaadi: «Pati jeenu, pati jaadu hoore, pati wujju, pati tuuye-daa», kanji e jamiroje godde dee ede kawriti e ndee doo yamiroore wootere: «Njidiraa tanaa maa no njidiraa hoore maa nii.» ¹⁰ Jiddo tanaa mum gollataa dum ko boni, ndennoo, jilli tabintinta Sariya oo.

¹¹ Odon anndi wakkati mo ngon-den e mum. Wakkati mo kaan-don finde oo yonii. Sabi jooni kisindam buri fadaade en diina nde naatuno-den e goondinal ndee. ¹² Jemma oo woddiima, jaloomaa oo battiima. Ndennoo, njoppen gollude golleeji nimre dii, bamen kabitorde fooyre, ¹³ nguurden no haaniri, no wonbe e fooyre jaloomaa nii, tawee wanaa e ley wanngiyaare e sigiro e ko sobi e njaahilaaku e poodondiral e haasidaaku. ¹⁴ Boornoree

* 12:19 Fillitagal Tawreeta 32.35

† 12:20 Tinndi 25.21-22

Joomiraado men Iisaa Almasiihu no kaddungal nii, pati kiinnee gidaade yonki mon, pati njokkon de.

14

Haala tewtude ko nabata deental goondinbe yeeso

¹ Njäbbee mo goondinal mum lo'i tawa on jinjiraali dum ko woni e hakkille mum.

² To banngal naamdu, oo ana tawree goondinal faa waawa jaamde huunde fuu, tawee ootoo goondinal mum ana lo'i faa waasa jaamde tew. ³ Naamoowo tew oo pati yawa mo jaamataa tew oo. Mo jaamataa tew oo pati jinjaa jaamoowo tew oo, sabi Laamdo jaabbiima mo. ⁴ Aan, kodum ngn-daa faa jinjaa gollanoowo goddo? Mo heddo tarsinaade naa mo saama, yo domngal kalfaado makko oo. Kaa mo tarsinto faa gasa, sabi Joomiraado ana waawi juibinde mo.

⁵ To banngal jnalaade, oodoo ana jogorii jnalaade dee ana bürdi moyyude, ootoo ana jogorii jnalaade dee fuu potu. Gooto fuu yo hebu tayoral e ley hakkille mum. ⁶ Burdindo jnalaade dee oo wadirii dum kammari Joomiraado. Kasen duu, jaamoowo ko yidi fuu oo wadirii dum kammari Joomiraado, sabi o yettan Laamdo. Mo jaamataa tew oo wadirii dum kammari Joomiraado, o yettan Laamdo kanko duu. ⁷ Sabi fay gooto e men wuurnaali hoore mum, kasen duu fay gooto e men maayanaali hoore mum. ⁸ So en nguuri, Joomiraado oo nguuran-den, so en maayii, Joomiraado oo maayan-den. So en nguuri naa so en maay, Joomiraado oo jey en. ⁹ Sabi Almasiihu maayii, kasen duu wuurtii faa laatanoo wuurbé e maaybe fuu Joomiraado.

¹⁰ Aan, ko wadi so ada jinjaa sakiike maa goondindo oo? Naa aan, ko wadi so ada yawa sakiike maa goondindo oo? En fuu, en ndaroyto yeeso sarirde Laamdo, ¹¹ sabi ana winndii: «Joomiraado wii:

«Mi hunorike baawde am:
Koppi fuu kofanto kam,

gooto fuu sellinan miin woni Laamdo. > »*

¹² Nden gooto men fuu jaabanto hoore mum yeeso Laamdo.

¹³ Dum nee, pati pelondirene e ko'e men hankasen, bamee anniya reentaade e huunde fuu ko waawi fergitinde sakiike mon liba dum. ¹⁴ Saabe Joomiraado men Iisaa mido taylori jaamdu fuu harmaa e hoore mum. Kaa so neddo miillii won harmundu, dum harmanan dum kajum. ¹⁵ So a torrii sakiike maa goondindo oo saabe jaamdu maa, a jokkaali laawol jilli. Pati halku mo Almasiihu maayani oo saabe jaamdu maa nduu. ¹⁶ Ndennoo, ko kebudson so taw-don ana moyyi koo, pati waddana yimbe haalde haala mbonka. ¹⁷ Sabi Laamu Laamdo fawaaki e jaamdu naa e yardu, ko fawii e mum dee, fooccitaare e jam e seyo e ley habbagol men e Ruuhu Ceniido oo. ¹⁸ Golliranoowo Almasiihu hono non fuu, Laamdo welete dum, yimbe bee duu teddinan dum. ¹⁹ Ndennoo, tewten beydude jam hakkunde men, kasen duu homo fuu tewta ko nabata banndum yeeso e ley goondinal.

²⁰ Pati bonnitin golle Laamdo saabe jaamdu. So goonga, jaamdu fuu ana dagji, kaa so jaamdu ndu jaamataa nduu ana liba sakiike maa, jaamde ndu moyyaa. ²¹ Ko moyyi dee, waasude jaamde tew e waasude yarde doro, kajum e waasude wadude huunde fuu ko fergitata sakiike mum. ²² Huunde fuu ko ngoondin-daa hen, yo laato hakkunde maa e Laamdo. Mo sikkitaako ko woni e hakkille mum, welii hoore! ²³ Kaa neddo fuu cikkitiido e ko jaamata, jukkete, sabi joomum jaamirtaa goondinal. Huunde fuu ko waldaa e goondinal yo luuttal.

15

¹ Enen selluibe goondinal bee, eden kaani wallude be goondinal mum lo'i bee, mbaasen tewtude ko weli en tan. ² Gooto e men fuu yo tewtu ko welata tanaa mum, faa oon yaara yeeso e ley goondinal. ³ Sabi Almasiihu tewtaalino ko weli dum, kaa o wii no winndorii nii: «Bonkaajji bonkiibe ma dii e am njani.»* ⁴ Ko winndanoo arannde e ley Binndi dii koo fuu,

* 14:11 Esaaya 45.23 * 15:3 Jabuura 69.10

faa jaangina en winndiraa, yalla mujal e berde buubude de Binndi dii ndokkata en dee ana laatanoo en jikke.⁵ Yo Laamdo Jom mujal, buubinoowo berde oo, hokku on laataade miilo wooto no Iisaa Almasiihu anndiniri on nii,⁶ faa teddiniron Laamdo anniya gooto e daande wootere. Sabi kanko Laamdo woni Baaba Iisaa Almasiihu Joomiraado men oo.

⁷ Njaabondiree no Almasiihu jaabborii on nii, faa Laamdo teddinee.⁸ Mido wiya on: Almasiihu warii gollande Yahuudiyankoobe faa holitta Laamdo yo koolniido. Sabi Almasiihu tabintini podooje de Laamdo wadannoo njaatiraabe Yahuudiyankoobe dee⁹ yalla lepi goddi dii duu ana teddinira Laamdo saabe yurmeende mum, no Binndi dii mbiiri nii:

«Saabe dium, mi jaarete hakkunde lepi,
mi yimete faa teddina innde maa.»†

¹⁰ Binndi dii mbiiri kasen:

«Leji, mbeltodee e yimbe Joomiraado bee.»‡

¹¹ Kasen:

«Onon leji dii fuu, njettee Joomiraado,
yo yimbe fuu njettu mo.»§

¹² Annabi Esaaya duu wii:

«Iwdo e Yessa waroyan,
oon immoytoo faa laamoo leji dii,
di pawoyan jikke majji e makko.»*

¹³ Yo Laamdo Jom jikke oo hebbin on seyo e jam fuu e ley goondinal mon, yalla odon beydoo heewde jikke saabe baawde Ruuhu Ceniido oo!

No Pool haaldi kabaaru golle mum

¹⁴ Sakiraabe am, miin jaati mido taylori odon moyyi sanne, odon keewi anndal, kasen duu odon mbaawi waajondirde.¹⁵ Kaa ley bataaki oo mido suusi haalande on haalaaji yogaaji faa laaba faa mi miccintina on di. Mi haaldii non saabe moyyere nde Laamdo hokki kam

¹⁶ nde wadi kam gollanoowo Iisaa Almasiihu e ley be nganaa Yahuudiyankoobe ndee. Ko mbaajotoo-mi Kabaaru Lobbo oo koo yo golle ceniido yalla be nganaa Yahuudiyankoobe bee ana laatoo sadaka beldo Laamdo mo Ruuhu Ceniido oo senni.¹⁷ Ndennoo, e habbagol am e Iisaa Almasiihu, mido waawi mantoraade golleeji di ngollan-mi Laamdo dii.¹⁸ Sabi walaa fuu ko cuusu-mi haalde so wanaa ko baawde Almasiihu tabintini e ley golle am faa waddana be nganaa Yahuudiyankoobe bee dowtanaade Laamdo. Haala am e golle am duu,¹⁹ Laamdo tabintinirii dum baawde taagumansaaji e kaayde e ley baawde Ruuhu Laamdo oo. Hono non njottinir-mi Kabaaru Lobbo haala Almasiihu oo nokkuuje dee fuu gila Urusaliima e seraaji mum faa leydi Illiriya.²⁰ Kasen duu, gila arannde anniya am yo waajaade Kabaaru Lobbo oo do innde Almasiihu ndee yottanooki pati mi maha dow maadi neddo goddo,²¹ no Binndi dii mbiiri nii:

«Be njottinanooka haala makko bee njiyoyan,
be nanaalino kabaaru makko ana haalee bee paamoyan.»†

Haala anniyaaji Pool

²² Golle am oo hadi kam warde to moodon too cili keewdi.²³ Kaa jooni golle oo huubii dee doo leyde, kasen duu ko njidu-mi warde to moodon koo wadii duubi kuurdi jooni.²⁴ Mido yidi fajude to mon so mido yaha Espaniya, mi wonda e moodon seeda, njoobinon kam ko kasindinan-mi e laawol am ngol.

²⁵ Kaa jooni Urusaliima njahan-mi faa mi walla seniife wonbe ton bee.²⁶ Sabi deente goondinbe gonde Makedoniya e Akaya dee anniyeke hawrintinde kaalisi faa mballa misikiina en jeyaabe e seniife Urusaliima bee.²⁷ Be anniyorii dum berde laabude, kaa ebe kaani wafandae been dum duu. Sabi tawii be nganaa Yahuudiyankoobe bee kebii ngedeu e moyyereeji di Ruuhu oo hokki Yahuudiyankoobe bee dii, ndennoo, be nganaa

† 15:9 2 Samuyila 22.50, Jabuura 18.50

‡ 15:10 Fillitagal Tawreeta 32.43

§ 15:11 Jabuura 117.1

* 15:12

Esaaya 11.10 † 15:21 Esaaya 52.15

Yahuudiyanikoobe bee duu ana kaani feccude jawle mum'en e Yahuudiyanikoobe bee.²⁸ So dum yawtii, so mi hokkii be ko hawrintinaa koo, mi yabberto to moodon too so mido yaha Espaniya.²⁹ Mido anndi so mido wara to moodon, mi wardan e barke Almasiihu kibbudo oo.

³⁰ Sakiraabe, saabe Joomiraado men Iisaa Almasiihu e saabe jilli di Ruuhu oo hokkata dii, mido ndaarda on: kabodo-don e am e ley duwaawuji mon faade e Laamdo saabe am,³¹ yalla mido dada e be ngoondinaali wonbe Yahuudiya bee, kasen seniife wonbe Urusaliima bee njab6oo ballal ngal nabanan-mi dum'en ngal.³² Hono non, so Laamdo muuyii, mi yottorto on weltaare, kasen duu mi fowta hakkunde mon.³³ Yo Laamdo gaddoovo jam oo wondu e mon, on fuu. Aamiina!

16

Jowtaali

¹ Mido haalana on kabaaru banndii men debbo biyeteedo Febe, gollanoowo deental goondinbe gonngal ley Kankiriyaa oo.² Njab6oro-don mo e dow innde Joomiraado no seniife bee kaani wadude nii, kasen duu mballee mo e huunde fuu ko mo hasindini e mum, sabi kanko duu o wallii heewbe, miin e hoore am mido hen.³ Mido jowta Piriskilla e Akilas, gollidoobe e am golle Iisaa Almasiihu bee.⁴ Sabi be kosii mursude yonkiji mabbe faa be ndannda yonki am. Wanaa miin tan yettata be, deente goondinbe be nganaa Yahuudiyanikoobe dee fuu ana njetta be.⁵ Mido jowta deental goondinbe kawrooval galle maabbe ngal fuu. Mido jowta Epaynetus, gido am korsudo oo. Kanko adii goondinde Almasiihu ley leydi Asiya fuu.⁶ Mido jowta Mariyama tampando on sanne oo.⁷ Mido jowta Andoroniukus e Yunijyas, suudu baabaabe am worbe be uddidanoo-mi kasu bee. Be nelaabe tuddinaabe, kasen duu kambe adii kam goondinde Almasiihu.

⁸ Mido jowta Ampliyatus mo korsinir-mi saabe Joomiraado oo.⁹ Mido jowta Urbanus, gollidoovo e men golle Almasiihu oo, kajun e Estakis gido am korsudo oo.¹⁰ Mido jowta Apelles mo goondinal mum Almasiihu horaa so towaa ana laabi oo. Mido jowta galle Aristobil.¹¹ Mido jowta Herodiyon suudu baabaajo am oo. Mido jowta yimbe galle Narsisi habbiife e Joomiraado bee.¹² Mido jowta Tirifena e Tirifosa, been yo rewbe gollanoobe Joomiraado. Mido jowta Persis mo korsin-mi, oon yo debbo tampudo sanne e ley gollande Joomiraado.¹³ Mido jowta Rufus mo Joomiraado subii oo, mido jowta inna makko mo nanngir-mi no innam nii, miin duu.¹⁴ Mido jowta Asinkiriti e Felegon e Hermes e Patorobas e Hermasa e goondinbe Iisaa wondube e mabbe bee.¹⁵ Mido jowta Filolog e Yuliya, mido jowta Nere e banndum debbo, kajun e Olimpas, mido jowta seniife wondube e mabbe bee fuu.¹⁶ Gooto gooto mon fuu jowtira sakiike mum jowtaango wondungo e jilli. Deente goondinbe Almasiihu dee fuu ana njowta on.

¹⁷ Sakiraabe, mido ndaarda on, ndeento-don e waddoobe ceeraagu e pergite saabe salagol mum'en jannde nde kebu-don ndee, ngoddsee be!¹⁸ Sabi yimbe wa'ube non ngollantaa Joomiraado men Almasiihu, ko be ngollanta dee, deedii mabbe dii. Haalaaji mabbe beldii e manooje mabbe jaayde be majjinirta hakkillaaji yimbe be yoyaa bee.¹⁹ Kaa onon, kabaaru fowtaare mon yottike yimbe fuu. Saabe dum mido weltanii on, kaa mido muuyani on laato-don hakkilante'en banngal ko moyyi, laato-don laabube banngal ko boni.²⁰ Laamdo gaddoovo jam oo wadan niison lbiliisa ley teppe mon booyataa. Yo hinnee Joomiraado men Iisaa wonu e mon!

²¹ Timote gollidiido am oo ana jowta on. Lukiyus e Yason e Sosipatoros suudu baabaabe am bee ana njowta on.²² Miin, Tertiyyus, binndando Pool oo bataaki oo, mido jowta on saabe habbagol meeden e Joomiraado.²³ Gayus, njaatigi am mo deental goondinbe ngal hawrata galle mum oo, ana jowta on. Erasta kalfinaado kaalisi ngeenndi ndii oo ana jowta on, kajun e Kartus sakiike men oo. [²⁴*]

Jettooje

* 16:24 E dereeji booydi dii, yoga ana beyda aaya 24:Yo hinnee Joomiraado men Iisaa Almasiihu wonu e mon, on fuu. Aamiina!

²⁵ Jettooje ngoodanii Laamdo baawdo hokkude on semmbe oo. O hokkiran on dum Kabaaru Lobbo haala lisaa Almasiihu mo mbaajii-mi oo. Oon Kabaaru Lobbo yo banngugol sirri Laamdo cuudanoodo gila arannde ²⁶ kaa jooni o bannginaama. Dewte annabaabe anndinii dum lejni dii fuu no Laamdo duumiido oo yamiri nii, faa di ngoondina Laamdo dii dowtanoo dum. ²⁷ Yo teddeengal woodan Laamdo gooto hakkilante oo faa abada saabe lisaa Almasiihu. Aamiina!

Bataaki Pool arano faade e Korintunkooōe

¹ Oo bataaki ga amen iwri, miin Pool, kajum e sakiike men Sosteni. Miin Pool, mi noddiraado sago Laamdo faa mi laatoo nelaado lisaa Almasiihu. ² Miden njowta deental goondinbe Laamdo gonnal ngalluuere Korintu. ^{*} Laamdo laabbinirii on saabe lisaa Almasiihu, noddii on faa laato-don yimbe mum, onon e noddoobe innde Joomiraado men lisaa Almasiihu do mbaawi wonde fuu. Sabi lisaa yo Joomiraado maabbe, yo Joomiraado men. ³ Yo on kebu moyyere e jam iwde e Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men lisaa Almasiihu.

No Pool yettiri Laamdo banngal Korintunkooōe

⁴ Mido yetta Laamdo saabe mon wakkati fuu dow moyyere makko nde ndokkire-don lisaa Almasiihu ndee. ⁵ Saabe makko on kebii arsuku fuu e ley haala e ley anndal fuu. ⁶ Seedaaku amen haala Almasiihu jiiibii e mon jaati, ⁷ dum wadi so on jakoraaka fay dokkal Laamdo gootal e ley doomugol mon Joomiraado men lisaa Almasiihu faa warta. ⁸ Kanko hokkata on semmibe faa do aduna haadi, yalla odon laatoo be ngalaa jirje jaannde gartol makko, kanko Joomiraado men lisaa Almasiihu. ⁹ Laamdo yo koolniiido, kanko noddii on kaaboo-don e Biyiiko lisaa Almasiihu Joomiraado men oo.

Haala poodondiral hakkunde goondinbe

¹⁰ Sakiraabe, mido ndaarda on dum doo e innde Joomiraado men lisaa Almasiihu: nanngondiree, laato-don daande wootere, pati ceertton, laato-don hakkille gooto e anniya gooto. ¹¹ Sakiraabe am, mi narrii yimbe suudu Kolowe poodondiral won hakkunde mon. ¹² Ko njisu-mi wiide dee, yogaabe mon ana mbiya ana ngoodani Pool, wobbe ana mbiya ana ngoodani Apollos, [†] wobbe duu ana mbiya ana ngoodani Piyeer, wobbe kasen duu ana mbiya ana ngoodani Almasiihu. ¹³ Tama Almasiihu yo pecciido? Tama Pool maayani on dow legall bardugal, naa e innde Pool lootira-don lootogal batismi? ¹⁴ Mi yettirii Laamdo ko mi lootaali fay gooto e mon lootogal batismi koo, so wanaa Kirispus e Gayus. ¹⁵ Non, fay gooto waawaa wiide e innde am lootira-don lootogal batismi. ¹⁶ Ooho, goonga mi batisiino kasen duu galle Istifanas. Ko yawti dum, mi anndaa yalla mi batissi goddo. ¹⁷ Sabi Almasiihu nelaali kam mi batisa, ko mo neli kam dee, mi haala Kabaaru Lobbo oo, tawa mi haaliraali dum neejjal haala, pati maayde makko dow legall bardugal ndee laatoo meere.

No Almasiihu holliri baawde Laamdo e hakkilantaaku Laamdo

¹⁸ Haala maayde lisaa dow legall bardugal yo safiyaaku banngal halkotoobe bee, kaa banngal men enen hisinteebe bee, ka baawde Laamdo. ¹⁹ Sabi ana winndii:
«Mi bonnitan hakkilantaaku hakkilante'en bee,
mi jiiaban faamu faamube bee.»[‡]

²⁰ Ndennoo, hakkilante won ko woni naa? Dunkee Sariya won ko woni naa? Baawdo haala e oo jamaanu won ko woni naa? Wanaa Laamdo waylitii hakkilantaaku oo aduna wadii dum majjere naa? ²¹ Yimbe aduna oo e hakkilantaaku mum'en fuu annditaali no Laamdo holliri hoore mum e ley hakkilantaaku mum nii. Dum saabii so Laamdo yidi hisinirde goondinbe dum bee waaju amen nanndudo e safiyaaku oo. ²² Yahuudiyankoobe ana ndaarta kaayde, Yunaninkooobe ana njidi kajun'm'en hakkilantaaku. ²³ Kaa enen, kabaaru tonteede Almasiihu e legall bardugal mbaajoto-den. Banngal Yahuudiyankoobe dum metti, banngal lejni goddi dum safiyaaku. ²⁴ Kaa banngal noddabe bee, Yahuudiyankoobe e lejni goddi fuu potu, Almasiihu yo baawde Laamdo yo hakkilantaaku Laamdo. ²⁵ Sabi golle Laamdo mo yimbe njogorii yo safiyaaku oo ana furi hakkilantaaku neddo, kasen duu ko be njogorii yo loore Laamdo koo ana furi semmbirantaaku neddo.

* 1:2 Golle Nelaabe 18.1-17 † 1:12 Golle Nelaabe 18.24-28 ‡ 1:19 Esaaya 29.14

²⁶ Yeewee ko'e mon, onon sakiraabe 6e Laamdo noddi: banngal yimbe, hakkilante'en keewaa e ley mon, jom'en semmbe keewaa e ley mon, iwbe e leji teddudi keewaa e ley mon. ²⁷ Kaa Laamdo subike ko aduna jogorii yo safiyaaku koo faa hoyna hakkilante'en bee, ko aduna jogorii yo loore koo faa o hoyna ko jogii semmbe koo. ²⁸ O subike ko hoyi, ko yawnii, ko jataaka e aduna oo koo faa o wada ko jataa koo yo meree, ²⁹ yalla bii-aadama fuu ana ronka mantaade yeeso Laamdo. ³⁰ Kanko habbi on e Iisaa Almasiihu faa Iisaa laatanii en hakkilantaaku iwdo e Laamdo, laatanii en foocitaare e senaare e coottitaari ³¹ faa «mantotoodo fuu mantoroogolle Joomiraado» hono no winndorii nii.

2

Haala hakkilantaaku Laamdo

¹ Sakiraabe, miin, nde ngarnoo-mi to mon faa mi waajoo on goonga Laamdo teddudo oo ndee, mi waajoraaki on haalaaji beldi, mi waajoraaki on hakkilantaaku yimbe. ² Sabi mi fellisiino mi waajataako on fay huunde so wanaa haala Iisaa Almasiihu e tonteede mum e leggal bardugal. ³ Nde ngondunoo-mi e mon ndee, mido lo'i, mido huli, mido sijjya sanne. ⁴ Haala am e waaju am fawanooki e neejjal haala jaalotoongal neddo. Ko dum fawinoo e mum dee, baawde de Ruuhu Ceniido hollata dee ⁵ pati goondinal mon fawoo e hakkilantaaku yimbe, fawoo e baawde Laamdo.

⁶ Dum e taweede, miden mbaajoo hakkilantaaku hakkunde niibube e ley goondinal. Wanaa hakkilantaaku oo doo aduna min mbaajotoo naa hakkilantaaku jom'en baawde halkotoobe e ley oo doo jamaanu - ⁷ hakkilantaaku Laamdo min mbaajotoo. Hakkilantaaku oo yo goonga teddudo cuudaado yimbe mo Laamdo fodani en gila aduna tagaaka faa naaten e teddeengal mum. ⁸ Fay gooto e adunankoobe laamiibe bee anndaa oo hakkilantaaku, sabi sinndo ebe anndunoo mo, be tontataano Joomiraado teddudo oo. ⁹ Kaa nii winndorii:

«Ko yitere yiyaali nowru nanaali,
e ko hakkiile waddaali abada,

dum jaati woni ko Laamdo moyyinani yidube dum.»*

¹⁰ Kaa enen, Laamdo holliirii en dum Ruuhu Ceniido. Oon Ruuhu ana yiya fuu, fay ko luggidi to Laamdo. ¹¹ Homo waawi anndude neddo faa laabaa so wanaa yonki wonki e mum kii? Laamdo duu hono non, fay gooto anndaa mo faa laabaa so wanaa Ruuhu gondo e makko oo.

¹² Enen, wanaa adunankaaku keb-den, Ruuhu iwdo e Laamdo oo keb-den, yalla eden annda moyyere nde Laamdo wadani en ndee fuu. ¹³ So miden mbaajoo dum, min nawtortaako haalaaji di hakkilantaaku biibbe aadama waajotoo min cii - haalaaji di Ruuhu oo waajotoo dii min nawtortoo. Hono non min pamminirta hebube Ruuhu bee goongajji Ruuhu dii.

¹⁴ Mo hebaali Ruuhu Laamdo oo waawataa jaabaaade kulle oon Ruuhu, sabi de safiyaaku do jooomum. O waawataaa faamude de, sabi Ruuhu oo tan waawi hollude no kulle dee carirtee.

¹⁵ Neddo kebuso Ruuhu oo, ana waawi sarde fuu, kaa fay gooto waawaa sarde dum. ¹⁶ Sabi nii Binnadi dii mbiiri:

«Homo anndi anniya Joomiraado oo?

Homo waawi waajaade dum?»†

Kaa enen, anniya Almasiihu oo njogi-den.

3

Haala gollanoobe Laamdo

¹ Miin noo, sakiraabe, mi waawaa haalirande on hono no on hebube Ruuhu Ceniido nii. No kaaliran-mi on dee, hono no on adunankoobe nii, hono no on cukaloy keccoy e ley goondinal Almasiihu ngal nii. ² Biraadam ndokku-mi on, wanaa jaamdu tekkundu, sabi on mbaawanaano ndu. Fay jooni duu, on mbaawanaano ndu, ³ sabi adunankaaku tan nguurdudon tafon. Ko haasidaaku e poondondiral woni hakkunde mon koo, wanaa dum ana holla e oo doo aduna njeya-don? Wanaa edum holla nguurdam bii-aadama nguur-don naa? ⁴ So

* 2:9 Esaaya 64.3 † 2:16 Esaaya 40.13

gooto e mon wii Pool woodani, goddo kasen wii Apollos woodani, wanaa dum ana holla miilooji oo doo aduna njokku-don?

⁵ Ko Apollos woni? Ko Pool woni? Min gollanoobe Laamdo tan, gooto fuu ko Joomiraado hokki dum. E juude amen ngoondin-don. ⁶ Miin, mi tutii, Apollos yarnii, kaa Laamdo woni mawninoowo. ⁷ Hono non, tutudo oo e jarnudo oo fuu nganaa hen fay huunde, Laamdo mawninoowo oo tan woni fuu. ⁸ Tutudo oo e jarnudo oo fuu potu, homo e mabbe fuu barjete ko waarata e tampere mum. ⁹ Sabi minen min gollidoobe e Laamdo, onon on ngesa Laamdo, on maadi Laamdo.

¹⁰ Kammari moyyere nde Laamdo wadani kam ndee, mi asii gasol no mahoowo hakkilante wadata nii, mi wadii mahol aranol. Jooni goddo ana maha e maggol. Kaa gooto fuu wada hakkille e no mahirta nii. ¹¹ Sabi fay gooto waawaa wadude mahol gonngol so wanaa aranol ngol, kanngol woni lisaa Almasiihu. ¹² Neddo ana niiba e maadi aranndeeri ndii kajye naa cardi naa kaaye dime naa ledde naa hudo naa gawye. ¹³ Nannde gartol Almasiihu, neddo fuu sariya bannginan fayda golle mum, sabi nden, neddo fuu yiite bannginan golle mum, holla gooto fuu fayda golle mum. ¹⁴ Mo golle mum heddi daraade dow mahol aranol ngol, heban mbarjaari. ¹⁵ Kaa mo yiite ngee jaami golle mum, waasii mbarjaari mum, kaa kajum hisinte, ana wa'i no cobbitiido e yiite nii.

¹⁶ Tama on anndaa on suudu Laamdo, kasen Ruuhu Laamdo oo ana e mon? ¹⁷ Ndennoo, neddo fuu kalkuso suudu Laamdo nduu, Laamdo halkan dum. Sabi suudu Laamdo nduu yo seniindu, kasen duu onon ngoni suudu nduu.

¹⁸ Pati fay gooto jaayra hoore mum. Milda e mon yo hakkilante e oo aduna fuu yo laato safi, yalla ana latooto hakkilante jaati. ¹⁹ Sabi hakkilantaaku e oo aduna yo safiyaaku * yeeso Laamdo. Sabi ana winndii: «Laamdo nanngiran hakkilante'en bee hiila mum'en.» *

²⁰ Ana winndii kasen: «Joomiraado ana anndi miilooji hakkilante'en bee, omo anndi di meere.» † ²¹ Ndennoo, pati fay gooto mantoroo yimbe, sabi onon njey fuu: ²² Pool e Apollos e Piyeer, kajum e aduna oo, nguurndam e maayde, hannde e janngo, fuu onon njey. ²³ Onon, Almasiihu jey on, Almasiihu duu, Laamdo jey dum.

4

Haala golle nelaabe Almasiihu e tampereeji mum'en

¹ Ndennoo, njogoree min min gollanoobe Almasiihu, njogoree min min halfinaabe goongaaaji Laamdo teddudi cuudaadi dii. ² Kalfinaado, hoolaare tan ndaardaa. ³ Jooni, banngal am, so on pelii kam naa so mi darnaama e sarirde biibbe aadama wiyoobee mi wanaa koolniido, walanaa kam baasi. Mi felataa hoore am duu jaati. ⁴ So goonga nii, fay so mi walaad ko mi felda hoore am, dum wadataa kam mi pooccitido. Joomiraado woni caroowo kam. ⁵ Saabe dum, pati pelee fay gooto fade wakkati oo yottaade, fade Joomiraado oo warde. Kanko yaltinta ko suudinoo e nimre, kanko bannginta ko woni e berde yimbe. Nannde nden, gooto fuu heban e Laamdo jettooe de foti hebude.

⁶ Sakiraabe, haalaaji dii fuu mi fawii dum dow amen miin e Apollos kammari moodon, yalla miden laatanoo on misaalu, paamon pati njawton ko winndii koo, tawa on mawninkinaaki e jabande oodoo e salanaade ootoo. ⁷ Ndennoo homo burnu maa wobbe bee? Kodum njogi-daa ko a hokkaaka? Ko njogi-daa fuu a dokkaado, ko wadi so ada mantoroo dum hono dum wanaa dokke Laamdo?

⁸ Woy on kaarii, woy on kebii arsuku, woy on laamiiima, minen min laamaaki! Haya miden njidi laamo-don jaati, yalla miden mbaawa laamodaade e mon minen duu! ⁹ Sabi ana nanndani kam, minen nelaabe bee, Laamdo heedini min caggal no saraabe wareteebe nii. Sabi min laatike fijirteebe yeeso aduna oo fuu: yeeso malaa'ika'en e yimbe fuu. ¹⁰ Min majjube saabe Almasiihu, onon on hakkilante'en e habbagol mon e Almasiihu. Min lo'uße, onon on jom'en semmbe. Min hoynaabe, onon on teddinaabe. ¹¹ Fay wakkati mo ngon-den e mum jooni oo, min ceeraali e yolbere e dolma e kolndam e fiyeede, kajum e yiilaaru, ¹² miden tiinnitoo wuurdude semmbe terse amen. So min njennaama, min nduwoto. So

* 3:19 Ayyuuba 5.13 † 3:20 Jabuura 94.11

min torraama, min mujnan. ¹³ So min jno'aama, min mbaaltinan hakkillaaji joomum'en. Faa jooni minden njogoraa no mbuuwdi nii ley aduna oo, hono tuundi ndi yimbe fuu mbedotoo.

¹⁴ Mi winndiraali dum faa mi hersina on, ko mbinndir-mi dum dee, faa mi jaanginira on no sukaabe am horsube nii. ¹⁵ Fay so taweede e ley haabagol mon e Almasihu odon njogii dwoobe ujunaaji ujunaaji, on keewaa baabiraabe kaa. Sabi e haabagol mon e Almasihu, miin laatii baaba mon nde mbaajii-mi on Kabaaru Lobbo oo ndee. ¹⁶ Dum wadi so mido ndaarda on nemmboon kam. ¹⁷ Dum wadi duu so nel-mi e mon Timote biyam korsudo koolniido e ley haabagol mum e Joomiraado. O miccintinan on laawi di njokku-mi saabe Almasihu e no mbaajortoo-mi diin laawi nii nokku fuu e ley deente goondinbe dee fuu.

¹⁸ Won e mon mawninkiniibe dow jikkude mi warataa to mon. ¹⁹ Kaa booyataa mi waran to mon so Joomiraado jabii. Nden mi humpitoto ko wanaa haala mawninkiniibe bee tan, mi humpitoto baawde mum'en duu. ²⁰ Sabi Laamu Laamdo wanaa haala tan, yo baawde.

²¹ Hono njid-don mi warda e mon? Sawru naa jilli e newaare?

5

Haala ko yaannii hakkunde goondinbe

¹Haya, ko sobi nanaama wadii hakkunde mon. Hono ndee somnde wadaali fay hakkunde heeferbe: gooto e mon ana wondi e jom suudu baam mum! ²Kasen duu odon mantoroo dum! Ko kaanno-don wadude dee, metteede dum, yalla odon itta gadudo oo golle bondo e hakkunde mon.

³Miin, mido woddirii on banngal terde, kaa mido battorii on e hakkille. Gila jooni hono no mi tawaado ton nii, mi sarii gadudo golle oo. ⁴So on kawritii e dow innde Joomiraado men lisaa, hakkille am ana tawdee e mon, baawde Joomiraado men lisaa duu ana e men, ⁵yo oon neddo Wade e juude Iibiliisa, terde mum kalkee, yalla yonki mum ana hisinee jannde gartol Joomiraado.

⁶ So goonga dee, on ngalaa ko mantoro-don fey! Tama on anndaa yuufinirdi seeda ana yuufina conndi farani njiibaandi fuu? ⁷Laabinee ko'e mon, itton yuufinirdi kiinndi ndii hakkunde mon, yalla odon laatoo conndi farani njiibaandi keyri ndi walaa yuufinirdi. Non ngorru-don jaati, sabi layyaari men iidi Paska ndii hirsamaa, dum woni Almasihu. ⁸Ndennoo, teddiniren iidi oo ko wanaa luutti e bone hono no yuufinirdi kiinndi naa yuufinirdi cobundi naa mbonndi. Teddiniren mo buuru mo walaa yuufinirdi, buuru laabal kajnum e goonga.

⁹E bataaki mo mbinndunoo-mi e mon oo, mi wii on e ley makko pati nawtondiron e sobube. ¹⁰Nde mbiinoo-mi non ndee, mi faandoraakino sobube wonbe e oo doo aduna bee fuu, naa haasidi'en fuu naa wuybe fuu naa rewoobe tooruji fuu. So non fii worri, waajibi njalton aduna oo. ¹¹Ko njidunoo-mi wiide on, pati nawtondiron e innditortoodo sakiike tawee yo cobudo naa haasidi naa dewoowo tooruji naa jo'owo yimbe naa jaroowo doro naa gujjo. Baado hono non, pati jaamdon e mum duu. ¹²⁻¹³Sabi be ngalaa e ley deental goondinbe Laamdo ngal bee, wanaa miin sarata be, Laamdo sarata be. Kaa wonbe ley deental goondinbe Laamdo ngal bee, onon carata dum'en. Sabi nii winndorii: «Ittee neddo bondo oo e ley mon.»*

6

Haala gullondiral hakkunde sakiraabe goondinbe

¹ So luurrall wadii hakkunde mon, hono joomum'en cuusirta wullitaade oojiiibe bee njoppa fooccitiibe bee? ²Tama on anndaa fooccitiibe bee caroya aduna oo? Ndennoo, so onon fooccitiibe bee caroya aduna oo, hono ndonkirton sarde kulle pamare dee? ³Tama on anndaa enen caroya malaa'ika'en bee? Sako kulle dam doo nguurndam! ⁴Ndennoo, so luurrall wadii hakkunde mon banngal kulle aduna, ko saabii so odon ngullitoyoo bee deental goondinbe ngal jataaki bee? ⁵Faa njaago-don mbiiru-mi non. Tama on ngalaa fay

* 5:12-13 Fillitagol Tawreeta 13:6; 17:7

hakkilante gooto baawdo sarde sakiraabe luurruþe? ⁶Ee, goondindo wullanoo goondindo banndum, tawa to be ngoondsinaali!

⁷Haya, ko cardaton e mum hakkunde mon koo duu yo ayiibe bondö jaati. Ko saabii so on cubaaki mujnude toonanngē? Ko saabii so on cubaaki mujnude boleede? ⁸Kaa onon toonata, onon bolata fay sakiraabe mon.

⁹Tama on anndaa ooniibē naatataa e Laamu Laamdo oo? Pati njaayree ko'e mon: sobubē e rewoobe tooruji e jeenoobe e luufunkoobe ¹⁰e wuybē e haasidi'en e yaroobe doro e no'oobe yimbe e yanoobe, fay gooto e bee naatataa e Laamu Laamdo oo. ¹¹Yoga mon laatinoke hono non, kaa jooni on lootaama on laabii, on nanngiraama fooccitibē saabe innde Joomiraado men Iisaa Almasiihu, kajum e Ruuhu Laamdo men oo.

No goondinbē kaaniri teddinirde Laamdo terde mum'en

¹²Odon mbiya: «Huunde fuu ana daganii kam.» Ooho, kaa wanaa fuu nafata. So goonga «huunde fuu ana daganii kam», kaa mido salii huunde fuu mara kam. ¹³Odon mbiya: «Naamdu jey reedu, reedu jey jaamdu.» Ooho, kaa Laamdo halkan di didi fuu. Terde bii-aadama tagiraaka kammari ko sobi, ko de tagiraa dee, faa de ndewa Joomiraado, Joomiraado duu hayba de. ¹⁴Laamdo immintindo Joomiraado men iwde e maayde oo, immintiniran en enen duu e baawde mum. ¹⁵Tama on anndaa terde mon ngoni caldi Almasiihu? Ndennoo, ana dago mi bama caldi Almasiihu dii mi wada dum caldi debbo coottoowo hoore mum? Abadal! ¹⁶Tama on anndaa piilondirdo e debbo coottoowo hoore mum fuu, laatodike e mum terde goote? Sabi ana wiindii: «Be dison fuu be laatoto neddo gooto.» ¹⁷Kaa kabbondirdo e Joomiraado laatodike e mum ruuhu gooto. ¹⁸Ndogee ko sobi! Luuttal fuu ngal neddo luutti, takkataako e terde mum. Kaa cobindo hoore mum toonii terde mum. ¹⁹Tama on anndaa terde mon dee ngoni suudu Ruuhu Ceniido gondo e mon mo Laamdo hokki on oo? Wanaa onon njey ko'e mon, ²⁰sabi Laamdo soottitorii on coggu tiidudo. Ndennoo, tediniree Laamdo terde mon dee.

7

Haala dewgal

¹Jooni kaa mido yidi jaabaade lamndi di mbinnadan-don kam dii. Goonga, ana moyyi e gorko waasude bamde debbo. ²Kaa pati fijirde wada, gorko fuu yo tawre debbo, debbo duu tawree gorko. ³Yo gorko hokku genndum hakke mum, debbo duu hokka gorum hakke mum. ⁴Debbo jeyaa terde mum, gorum jey de. Gorko duu hono non, jeyaa terde mum, genndum oo jey de. ⁵Pati fay gooto e mon salanoo goddo so wanaa tawee e dow kawral mon wakkati keertaado faa kebon no jaagoro-don Laamdo. Kaa caggal dum, keddo-don wuurdude no haanirii nii pati mbaason nantaade so Iibiliisa seytoo on. ⁶Ko kaalan-mi on doo koo, wanaa ko tilsi, mi kolludo on laawol lobbol nii. ⁷Miin, mido yidi yimbe fuu laatoo hono am, kaa gooto fuu no Laamdo hokkira dum: yoga hokkira nii enne, yoga hokkira nii too.

⁸Faade e be bamaali e be bamaaka, kajum e rewfe be worfe mum'en maayi, mido wiya worrude no am nii buri moyyude e mum'en. ⁹Kaa so tawii be mbaawaa nantaade, be ndewla, sabi dum furi joodoraade nii tan ana maaya muuyo.

¹⁰Wonbe e dewle bee, mido yamira dum'en ndee yamiroore nde iwaali e am, iwnde e Joomiraado: debbo haanaa seerde gorum. ¹¹So taweede mo seerii oon yo heddoro non, naa duu o warta e mum. Gorko duu haanaa seerde genndum.

¹²Kaa wobbe bee, miin e hoore am haalanta dum'en, wanaa Joomiraado: so goondindo Iisaa ana jogii debbo mo goondinaali tawee debbo oo ana yarrii wondude e makko, pati o seera dum. ¹³Naa so debbo goondindo ana dewlaa gorko mo goondinaali tawee gorko oo yarrii wondude e makko, pati o seera dum. ¹⁴Sabi gorko mo goondinaali oo ana labbiniree genndum, kasen duu debbo mo goondinaali oo ana labbiniree gorum. So wanaa dum, bisbe mon laatoto be anndaa Laamdo, tawee nee be seniibe. ¹⁵Kaa mo goondinaali, so yidii

* 6:16 Puddoode 2.24

seerde goondindo oo, yo seer. Goondindo oo kaa, so debbo so gorko, tilsinaaka e dewgal ngal, sabi Laamdo noddii en faa nguuren e jam. ¹⁶ Debbo goondindo, hono anndirtaa ada waawi hisinde gora? Gorko goondindo, hono anndirtaa ada waawi hisinde gennda?

No gooto fuu haani worrude no Joomiraado feccirani dum nii

¹⁷ Dum nee, yo gooto fuu wuurdoo no Joomiraado feccirani dum nii, no worrunoo nde Laamdo noddi dum ndee. Dum njamir-mi deente goondinbe dee fuu. ¹⁸ Tawaado yo taadiido nde Laamdo noddi dum ndee, pati tewtaa bonnitidde ko taadaa koo. Noddaado so tawi taadaaki, pati taado. ¹⁹ Taadaade e waasude taadaade fuu walaa ko nafata, ko nafata dee, jokkude jamirooje Laamdo. ²⁰ Yo gooto fuu heddero no worrunoo wakkati nde Laamdo noddato dum ndee. ²¹ Nde noddete-daa ndee, so tawii a diimaajo, pati dum laatane sugulla. Kaa so a hebii laawol no ndimdiraa, rimdu. ²² Sabi maccudo mo Joomiraado noddi, laatike coottitaado Joomiraado. Dimo noddado duu, laatike diimaajo Almasihu. ²³ On coottitoramaa coggu tiifudo, ndennoo pati laatee maccube yimbe. ²⁴ Sakiraabe, gooto fuu no worrunoo nde noddeteedee ndee, yo heddero non yeeso Laamdo.

Haala dewlude e waasude dewlude

²⁵ Banngal yimbe ee ndewlaali bee, mi walanaa ee yamiroore iwnde to Joomiraado, kaa mi haalan ko woni miilo am, miin mo yurmeende Joomiraado wadi koolniido oo: ²⁶ saabe torraaji jooni dii, mido miila neddo hedderoo no worri nii buri moyyude e mum. ²⁷ So dewgal won hakkunde maa e debbo, pati tewtaa debbo. ²⁸ Kaa so a bami duu, a luuttaali. Mboomri duu so bamaama, luuttaali. Kaa naatube e dewle bee billoto e nguurndam mum'en, mi yidanaa on dum. ²⁹ Sakiraabe, ko kaalunoo-mi koo annii: wakkati oo badike. Jooni, yo bambe bee mba'u no bamaali nii, ³⁰ woyooibe mba'a no mboyaali nii, weltiibe mba'a no mbeltaaki nii, soodoobe mba'a no njogaaki nii, ³¹ heboobe e oo doo aduna mba'a no meedaali hebude e makko nii. Sabi oo doo aduna no wa'i nii, annii yawta.

³² Ko nijidu-mi dee, ceertton e sugulla. Mo dewlaali, hakkille mum to kulle Joomiraado yahata, ko welata Joomiraado tewtata. ³³ Kaa dewludo, hakkille mum to kulle aduna yahata, ko welata genndum tewtata, ³⁴ joomum fecciima. Hono non, mo bamaaka, kajnum e mboomri, hakkille mum to kulle Joomiraado yahata, yalla terde mum e yonki mum fuu ana cenoo. Kaa bamaado, hakkille mum to kulle aduna yahata, ko welata gorum tewtata. ³⁵ Faa nafa on mbiiru-mi non, wanaa faa tonnga on. Mido yidi nguurdon no kaan-don wuurdude nii, kabbo-don e Joomiraado, tawa hakkillaaji mon peccaaki.

³⁶ So muuyo mawnii e neddo sanne faa huli pati ronka nantaade e cabbaado mum, miila dewgal ngal ana haani timmireede, yo ngal timmiree no joomum yidiri nii, luuttaali. ³⁷ Kaa so gorko fellisii e bernde mum fuu tawa tilsinaaka, faa bami anniya huurtintaa cabbaado mum, so ana waawi nantaade, wadii ko moyyi. ³⁸ E ley dum, kuurtindo cabbaado mum wadii ko moyyi, kaa mo huurtinaali cabbaado mum buri wafude ko moyyi.

³⁹ Debbo bamaado yo kabbaado so nii gorum ana heddiit uuurde. Kaa so goriiko oo yawtii, mo o yidi fuu ana waawi bamde mo, yo tawe e laawol Joomiraado ngol tan. ⁴⁰ Dum nee, so o heddiima e ngoortalaaku o burata welde hoore. Dum woni miilo am, kasen duu mido miila miin duu, mi hebii Ruuhu Laamdo.

8

Haala tew cakkanaado tooruji

¹ Jooni mido jaaboo lamndal mon banngal tew cakkanaado tooruji dii. Eden taylori «en fuu eden njogii anndal». «Anndal» nee waddan mawninkinaare, jilli ngoni ko nabata deental goondinbe ngal yeeso. ² Neddo fuu miiludo ana anndi huunde, anndaa tafon no haani anndirde. ³ Kaa neddo fuu jisfso Laamdo, Laamdo ana anndi dum.

⁴ Ndennoo e banngal jaamugol tew cakkanaado tooruji, eden anndi «so goonga, ley aduna, tooru wanaa fay huunde», «Laamdo walaa so wanaa gooto oo». ⁵ Sabi fay so ko yimbe mbiyata reweteebe koo ana ngoodi dow kammu e dow leydi – so goonga, wiyeteebe «reweteebe» e «joomiraabe» keewii – ⁶ enen, banngal men, Laamdo gooto tan woodi,

Baabiraado tagudo huunde fuu mo nguuran-den oo. Kasen Joomiraado gooto tan woodi, lisaa Almasiihu mo huunde fuu laatorii oo, mo kebir-den nguurndam oo.

⁷ Kaa wanaa yimbe fuu paami dum tafon. Yogaabe woownoobe rewde tooruudi, faa hannde ebe jaama tew cakkanaado tooruudi e miilde tew oo tooruudi jaati njey dum. Dum wadata so ebe miila be coban, tawi be mbaawaa seenndude goonga e pene. ⁸ Tayoral, jaamdu battintaa en Laamdo. So en jaamii, nafataa en fay huunde, so en jaamaali, bonnantaan en fay huunde. ⁹ Goonga, on ndokkaama laawol faa mbaawon jaamde huunde fuu. Kaa ndeentee pati ngol laawol liba be jiiibaali e ley goondinal bee. ¹⁰ Sabi aan anndudo goonga oo, so lo'udo yii ma ada jaama ley suudu tooru, hakkille mum hokkataa dum jaamde tew cakkanaado tooruudi kajum duu naa? ¹¹ Hono non, oon sakiike men lo'udo mo Almasiihu maayani oo, halkortoo saabe anndal maa ngal. ¹² So on toopirii non sakiraabe be jiiibaali e ley goondinal bee, so on njiiibii hakkillaaji maabbe, on luuttii Almasiihu. ¹³ Dum nee, so tawii jaamdu ana liba sakiike am, mi jaamataa kasen tew abada, pati mi liba sakiike am.

9

Haala ko nelaado foti wadaneede

¹ Mi jeyaa hoore am naa? Mi laataaki nelaado naa? Mi yiyaali Joomiraado men lisaa naa? Goondinal mon, wanaa e ley golle mo ngollan-mi Joomiraado oo iwi naa? ² Fay so banngal yogaabe mi wanaa nelaado, banngal mon onon mi nelaado, sabi ko ngoondin-don lisaa koo ana holla Joomiraado neli kam jaati.

³ Annii ko mbiyan-mi feloobe kam bee: ⁴ min kaandaa e hebude jaamdu e yardu e ley golle amen naa? ⁵ Min kaandaa e naborde rewbe amen no nelaabe wobbe bee nii naa? No mijiraabe Joomiraado bee nii, kajum e Piyeer? ⁶ Naa miin e Barnabas tan ngoni haanbe gollude faa keba no nguurdar? ⁷ Homo e mon yii sordaasi jopoowoo hoore mum? Homo woni demoowo mo jaamataa ko hetti e ngesa mum? Homo woni duroowo mo yaratara kosam sewre mum?

⁸ Ko kaalan-mi koo, e dow miilooji yimbe tan fawii naa? Sariya oo yamiraali dum naa? ⁹ Sabi nii winndiraa e Sariya Muusaa: «A hadataa ngaari aloori tappoori gawri muudude gawri.» ¹⁰ Ga'i alooji dii tan ngoni ko Laamdo wattani hakkille naa? ¹¹ Tama wanaa saabe men o haalirta? Goonga, enen mbiindanaa ngol konngol, sabi demoowo e tappoowo fuu ana ngollira jikke hebude ngedu mum'en. ¹² Min aawii e mon kulle ruuhunkooje. So min kettii e mon kulle adunankooje, yalla miden kaawanee dum naa? ¹³ So wobbe ana kaandi e hebude jaamdu e junngo mon, wanaa minen buri haandude hen?

Kaa minen, min njokkaali ngol laawol. Misien muja huunde fuu pati min kada Kabaaru Lobbo haala Almasiihu oo yaade yeeso. ¹⁴ Tama on anndaa gollooobe e ley Suudu Dewal Mawndu bee ana nguuri e kulle de yimbe ndokkata Suudu nduu dee? Tama on anndaa halfinaabe golle ittirde sadaka bee ana keba ngedu mum'en e mayre? ¹⁵ Hono non, Joomiraado yamirii waajotoobe Kabaaru Lobbo bee nguura e Kabaaru Lobbo oo.

¹⁶ Kaa miin, mi jokkaali hen fay laawol gootol, kasen duu mi winndiraa dum faa mi heba huunde. Maayde burani kam jaagaade huunde. Sabi dum woni ko mantortoo-mi, mi jabataa fay gooto itta kam e majjum duu. ¹⁷ Sabi waajaade Kabaaru Lobbo oo manataa kam, dum tilsdum kam. Bone woodanii kam so mi waajaaki Kabaaru Lobbo ool! ¹⁸ Sinndo mi gollirino oo golle saabe mido fellisinnoo dum miin e hoore am, nden kaa mi hebanno njobdi. Kaa laatike tilsere ngolliran-moo-mi, mo golle mo kalfinaa-mi. ¹⁹ Ndennoo kodum woni njobdi am? Njobdi am, dum woni seyo am ko mbaajotoo-mi Kabaaru Lobbo meere meere koo, tawti e ko mi lamndataako ko waajotoobe Kabaaru Lobbo oo bee poti hebude.

²⁰ Mi walaa e marginal fay gooto, kaa mi wadii hoore am maccudo yimbe fuu, yalla mido heba ko buri heewde e maabbe. ²¹ E ley Yahuudiyankoobe, mi wadii hoore am Yahuudiyanke, yalla mido heba be. E ley jokkuge Sariya Muusaa, mi wadii hoore am jokkudo Sariya Muusaa, yalla mido heba be, fay so wanaa waajibi mi jokka Sariya oo. ²² E ley be ngalaa

* 9:9 Fillitagal Tawreeta 25.4

e Sariya Muusaa bee, mi wadii hoore am mo walaa e Sariya oo, yalla mido heba be, fay so miin e hoore am, mi waasaali taweede e sariya Laamdo oo, sabi ley sariya Almasiihu ngoro-mi. ²²E ley lo'ube, mi wadii hoore am mi lo'udo, yalla mido heba be. Walaa fuu no mi wadaali hoore am kammari yimbe fuu, yalla ana dajaa be kisin-mi. ²³Ko ngadan-mi fuu, mi wadiran dum kammari Kabaaru Lobbo oo yalla mido heba hen ngedu.

²⁴Tama on anndaa dadondirteebee bee fuu yo dogoobe, kaa gooto tan hebata deesewal? Ndennoo, ndogiree hebude ngal. ²⁵Lanndiniantoobe ndaggu fuu, mbiiran terde mum'en biirugol cattungol. Ko be ngadirta dum dee, faa be keba deesewal ngal duumataako. Enen nee, faa keben deesewal duumotoongal. ²⁶Saabe majjum mi dogiraali meere, mi wa'aali no kaboowo e henndu nii. ²⁷Kaa mido biira terde am no naawiri mido jaalii de, yalla miin baajotoodo wobbe Kabaaru Lobbo oo, pati mi waasa yarraneede.

10

Haala waasude rewde tooruuji

¹Sakiraabe, mido yidi paamon faa gasa ko hewtii maamiraabe men jamaanu Muusaa koo. Be fuu be ngoniino e ley luurde ndee, be fuu duu be lummbiino geeci oo. ²E ley haabagol mabbe e Muusaa be fuu be kebii lootagal batisima e ley luurde ndee, kapum e ley geeci oo. ³Kasen duu be fuu be jaamdi naamdu wooturu ruuhunkooru, ⁴be fuu be njardii njaram ngootam ruuhunkoojam, sabi ebe njarannoo dam e haayre ruuhunkoore jokkunoonde e mabbe ndee. Nden haayre woni Almasiihu. ⁵Kaa ko furi heewde e mabbe, Laamdo welaaka dum'en. Dum saabii so be kalkii ley ladde jeereende ndee.

⁶Dum fuu edum holla en pati njokken gidaade yonki bonde no mabbe nii. ⁷Pati laatee rewoobe tooruujii no yoga mabbe nii, hono no winndorii nii: «Yimbe bee njoodiima ana jaama ana njara, kasen immii ana mboma.»* ⁸Pati naaten e fijirde no yogaabe e mabbe naatiri e fijirde nii. Dum saabii so ujunaaji noogay e taton neddo maayi jaannde wootere. ⁹Pati itten koro Almasiihu no yoga mabbe nii. Dum saabii so bolle kalki dum'en. ¹⁰Pati jermitee no yoga mabbe nii. Dum saabii so malaa'iika baroowo oo halki be. ¹¹Dum fuu wadii yalla ana laatanoo en misaalu, dum winndiraama faa dum waajoo en, enen wonbe e cakite jamaanu bee. ¹²Dum nee, miiloowo ana darii fuu, wada hakkille pati bobboo e leydi.

¹³Walaa torra ittoowa koro hebuka on ka hebaali bishbe aadama. Laamdo yo koolniido, o falataa torra koroowa burka on semmbe fawee e mon. Torra fuu koroowa on, o hokkan on no mbaawron mujuude dum, o hokkan on laawol no njaltiron e mum.

¹⁴Saabe dum, sakiraabe am horsube, ngodfsee dewal tooruujii. ¹⁵Mido haalirana on hono no on hakkilante'en nii, caree onon e ko'e mon ko mbii-mi koo. ¹⁶Horde hiraande seniinde nde njettaten Laamdo kammari mum ndee, so en njarii nde, tama en ndeentaali e yiyyam Almasiihu dam? Buuru mo tayaten oo, so en jaamii mo, tama en ndeentaali e terde Almasiihu dee? ¹⁷Tawi buuru oo yo gooto, enen duu, enen e heewde fuu, en terde goote, sabi eden njogii ngeedu e oon buuru gooto. ¹⁸Taykee lejol Israa'iila ngol: tama yimbe mabbe jaamoobe sadakaaji bee ndeentaali e Laamdo gadanaado ittirde sadaka ndee oo?

¹⁹Mido yidi wiide tew cakkanaado tooruujii won ko woni naa? Naa tooru e hoore mum won ko woni? ²⁰Walaa! Ko njisu-mi wiide dee, ko heeferbe bee cakkotoo koo, sakketee seydaani'en, wanaa Laamdo. Mi yidaa ndeenton e seydaani'en. ²¹On mbaawaa yarde e horde Joomiraado ndee njaron kasen e horde seydaani'en, on mbaawaa jaamde e la'al Joomiraado ngal jaamon kasen e la'al seydaani'en bee. ²²Naa iirtude tikkere Joomiraado njid-den? Naa en miili eden buri mo semmbe?

Haala ngadiree huunde fuu faa Laamdo teddinee

²³Mbii-don: «Huunde fuu ana dagii.» Ooho, kaa wanaa fuu nafata. So goonga, «huunde fuu ana dagii», kaa wanaa fuu nabata deental goondinbe ngal yeeso. ²⁴Pati fay gooto laatoo hammadi haaje mum tan, ndaarta nafaa wobbe bee duu. ²⁵Tew cootteteedo luumo fuu, odon mbaawi jaamirde dum hakkillaaji di niijataa on tawa on lamndaaki yalla dum tew

* 10:7 Pergu 32.6

cakkanaado tooruungi naa wanaa.²⁶ Sabi «leydi e ko woni e mum fuu Joomiraado woodani.»[†]

²⁷ So neddo mo goondinaali noddii on, on njabii nootaade, jaamon ko ndokke-don fuu, tawa hakkillaaji mon jinjataa on.²⁸ Kaa so won biido on: «Dum ko sakkanaa tooruungi», nden, pati jaamee dum saabe biido non oo e saabe hakkille mum njirjoowo dum.²⁹ Wanaa ko wartata e hakkillaaji mon onon kaalan-mi doo, ko wartata e hakkille biido non oo kaalan-mi.

Kaa fotaa ko hakkille neddo goddo sara ndimaaku am.³⁰ So mido yetta Laamdo e dow ko jaaman-mi, ko wadi so mido bonkee e nduuu naamdu ndu njettu-mi Laamdo kammari mum?

³¹ Ndennoo, so on jaaman, so on njaran naa ko ngadaton fuu, ngadiree dum faa Laamdo teddinee.³² Pati laatanee fay gooto fergitere, wanaa Yahuudiyankoobe wanaa be nganaa Yahuudiyankoobe wanaa deental goondinbe Laamdo ngal.³³ Ngolliree no am nii, sabi mido tewta ko welata yimbe fuu e dow huunde fuu, tawee mi tewtaali nafaa am miin tan, ko nafata heewbe tewtan-mi, yalla ebe kisinee.

11

¹Nemmbee kam no nemmbiran-mi Almasiihu nii.

Haala banngal soomugol hoore

² Mido yetta on ko micciti-don kam e huunde fuu koo, e ko njokku-don waajuji di mbaajii-mi on dii koo.³ Kaa noo, mido yidi paamon Almasiihu woni hooreej gorko fuu, gorko woni hooreej debbo, kasen duu Laamdo woni hooreej Almasiihu.⁴ Ndennoo, gorko fuu kippiido kufina so ana duwoo naa so ana haalta konngol ngol Laamdo loowi e mum ngol, hoynii hooreej mum oo.⁵ Kaa debbo fuu mo soomaaki so ana duwoo naa so ana haalta konngol ngol Laamdo loowi e mum ngol, hoynii hooreej mum oo, sabi omo wa'i hono no o labiido nii.⁶ Sabi so debbo soomaali hoore mum, yo mesu sukundu mum. Kaa so nii mesude hoore mum naa labude nde ana yaannoo debbo, yo soomu hoore mum.

⁷Gorko noo haanaa hippaade kufina, sabi yo mbaadi Laamdo, kajnum e darja mum. Kaa debbo yo darja gorko.⁸ Sabi wanaa gorko ittaa e debbo, debbo ittaa e gorko.⁹ Wanaa gorko taganaa debbo, debbo taganaa gorko.¹⁰ Saabe dum ana wajibii e debbo soomude e hoore mum taagumansa baawde saabe malaa'ika'en.¹¹ Kaa dum e taweede, e ley habbagol men e Joomiraado, debbo ana habbii e gorko, gorko duu ana habbii e debbo.¹² Sabi no debbo ittiraa e gorko nii, hono non debbo duu rimirta gorko. Kaa dum fuu, to Laamdo dum iwi.¹³ Caree onon e ko'e mon: yalla ana njardi e debbo rewa Laamdo tawa soomaaki?

¹⁴ Wanaa neesoo oo e hoore mum ana anndina on sukundu juutundu ana yaaginii e gorko,¹⁵ kaa e debbo, yo darja? Sabi o hokkiraama sukundu juutundu yalla ana sudda hoore ndee.

¹⁶ Muuydo yeddude dum fuu yo anndu en ngalaa oon aada, wanaa minen, wanaa deente goondinbe Laamdo dee.

Haala hiraande seniinde

¹⁷ Won ko njisu-mi yamirde on kasen, haala no kawritirton. Haala majcum mi waawaa yettude on, sabi kawrite mon dee nabataa on yeeso, to boni de nabataa on.¹⁸ Ko adii fuu, mi nanii so on kawritii, luurrall ana hakkunde mon, kasen duu won ko ngoondin-mi hen.

¹⁹ Ana tilsi pelle-pelle ngada hakkunde mon, yalla hoolniiibe jaati wonbe e ley mon bee ana annditee.²⁰ So on kawritii e nokku gooto, wanaa hiraande Joomiraado ndee jaamaton.

²¹ Sabi gooto gooto mon fuu hejnoto jaamde hiraande mum faa bee doo njolba, bee too cigira.²² Tama on ngalaa cuudi do kaan-don jaamde e yarde? Naa on yawbe deental goondinbe Laamdo ngal? Naa odon njidi hoynude be ngalaa ko njogii bee? Ko mbiyan-mi on? Mi yetta on naa? Mi waawataa yettude on e dum.

²³ Sabi miin, e Joomiraado kebu-mi ko njottin-mi on koo: e ley jemma mo Joomiraado men lisaa jammbaa e mum oo, o bami buuru,²⁴ o yetti Laamdo, o heli buuru oo, o wii: «Dum yo terde am keliraade kammari mon. Ngadree dum faa miccito-don kam.»²⁵ Hono nii, nde be tilii hiraande ndee, o bami horde peguujam, o wii: «Ndee doo horde woni

[†] 10:26 Jabuura 24.1

aadi keyri tabintiniraandi yiyyam am. Faa nde njaraton fuu, miccito-don kam.»²⁶ Sabi nde jaamaton oon buuru e nde njaraton nden horde peguujam fuu, odon mbaajoo haala maayde Joomiraado faa nde o warti.

²⁷ Dum nee, neddo fuu jaamirdo buuru Joomiraado no haanaa, yardi horde makko no haanaa, oon luuttii terde Joomiraado dee e yiyyam makko dam fuu. ²⁸ Ndennoo, gooto fuu yo yeewto hoore mum fade mum jaamide oon buuru naa yarde nden horde. ²⁹ Sabi neddo fuu jaamdo buuru oo so yari horde ndee, so miilaaki dum terde Joomiraado dee, jukkete saabe ko jaami koo e ko yari koo. ³⁰ Dum saabii so jawbe e lo'ube ana keewi e mon, kasen duu won yawtube. ³¹ Sinnndo eden yeewtotonoo ko'e men, en yeewtatanooke. ³² Kaa Joomiraado ana sara en faa ne'a en, pati njukkide-den e aduna oo.

³³ Ndennoo sakiraabe am, so odon kawrita faa jaamdon hiraande Joomiraado ndee, ndoomondiree. ³⁴ So tawii won jolbudo e mon, yo jaamu to suudu mum too, pati kawrite mon dee laatanoo on jukkungo. Kaa ko heddi koo mi biltan dum so mi warii.

12

Haala dokke Ruuhu Ceniido

¹ Haala dokke de Ruuhu Ceniido hokkata dee, sakiraabe, mido yidi paamon de faa gasa. ² Nde ngonno-don heeferbe ndee, odon anndi no tooruuji muumi dii majjiniri on. ³ Dum wadi so njidu-mi paamon dum doo: fay gooto waawaa wiide «Ilisaa yo kudaado» so Ruuhu Laamdo ana e mum, kasen duu fay gooto waawaa wiide «Ilisaa yo Joomiraado» so Ruuhu Ceniido walaa e mum.

⁴ Dokke de Ruuhu Ceniido hokkata en dee ana ceerti sifaaji, kaa Ruuhu oo yo gooto. ⁵ Gollanoobe deental bee ana ceerti sifaaji, kaa Joomiraado oo yo gooto. ⁶ Golleeji ana ceerti sifaaji, kaa Laamdo gooto oo kajnum gollata dii fuu ley yimbe bee fuu. ⁷ Ruuhu Laamdo oo ana banggina e gooto fuu dokkal nafoowal deental ngal fuu. ⁸ Hokka oodoo waaju kebbinaado hakkilantaaku, o hokka ootoo waaju kebbinaado anndal. ⁹ Kanko Ruuhu gooto oo hokkata oodoo goondinal, ootoo sellinde jawbe. ¹⁰ O hokka oodoo wadfude kaayde, ootoo haaltude konngol ngol Laamdo loowi e mum ngol, oodoo seenndude ko woni seydaani'en e Ruuhu goonga oo, ootoo haalirde demde Ruuhu Ceniido, o hokka goddo duu maandinde deen demde. ¹¹ Ruuhu gooto oo tan gollata dum fuu, feccirana gooto fuu dokkal ngal muuyi.

Haala caldi keewdi di neddo gooto

¹² E ley dum, no neddo gooto jogorii caldi keewdi nii, e no caldi dii e heewde fuu laatorii neddo gooto nii, hono non Almasiihu duu wa'i. ¹³ Sabi en fuu en mbatisiraamaRuuhu gooto faa laato-den neddo gooto, so en Yahuudiyankoobe naa so en nganaa Yahuudiyankoobe, so en rimbe naa so en riimaybe, kasen duu en fuu en njarnaama Ruuhu gooto oo.

¹⁴ Neddo wanaa salndu wooturu, yo caldi keewdi. ¹⁵ So koyngal wii: «Nde mi wanaa junngo, mi jeyaaka e neddo oo», dum hadataa ngal jeyeede e makko. ¹⁶ Naa so nowru wii: «Nde mi wanaa yitere, mi jeyaaka e neddo oo», dum hadataa ndu jeyeede e makko. ¹⁷ So caldi dii fuu yo gite, hono neddo oo nanirta? Naa so dii fuu dii noppo, hono neddo oo maatirta ko uurata e ko luubata? ¹⁸ Kaa noo, Laamdo reentini caldi dii fuu e neddo gooto hono no muuyiri nii. ¹⁹ Salndu wooturu laatataako neddo. ²⁰ Ndennoo, caldi dii ana keewi, kaa neddo oo yo gooto. ²¹ Yitere waawaa wiide juningo: «Haaje am walaa e maa.» Hoore duu waawaa wiide koyde: «Haaje am walaa e mon.» ²² Kaa noo, caldi neddo nanndudi e burdi lo'ude dii, diin ngoni kasindinaadi sanne. ²³ Di nanngir-den burdi jaasude dii, diin bur-den teddinde. Burdi gaccinaade dii, diin bur-den suudude, ²⁴ sabi caldi men goddi dii kasindinaa e suudeede. Laamdo reentini caldi fuu, hokki caldi lo'udi dii teddeengal, ²⁵ pati ceeraagu wada e neddo oo, yalla caldi dii fuu ana tiidondira. ²⁶ So tawii salndu wooturu naawii, goddi dii fuu naawdan e mum. So salndu wooturu teddinaama, goddi dii fuu mbeltidoto e mum.

²⁷ Onon, on fuu on terde Almasiihu, gooto e mon fuu yo salndu e caldi makko dii. ²⁸ Nii Laamdo darniri deental goondinbe ngal: ko adii fuu o joyyini nelaafe, o jokkini hen

haaltoobe konngol ngol Laamdo loowi e mum'en, o jokkintini hen jannginoobe, caggal dum, wadoobe kaayde e sellinoobe jaawbe e faabotoobe e ardotoobe, kajum e haaliroobe demde Ruuhu.²⁹ Yimbe fuu yo nelaabe naa? Naa haaltoobe konngol ngol Laamdo loowi e mum'en? Naa jannginoobe? Yimbe fuu ngadata kaayde naa?³⁰ Yimbe fuu ndokkaa sellinde jaawbe naa? Naa haalirde demde Ruuhu? Naa maandinde deen demde?³¹ Hono non, tiinnee, poodanee dokke burde heewde nafaa dee.

Kaa jooni mi hollan on laawol burngol fuu moyyude ngol.

13

Haala jilli

¹ So kaalir-mi demde yimbe e demde malaa'ika'en, kaa fuu so jilli ngalaa e am, mi lennguru senyooru naa mi mbaggu dinndoowo tan.² So Laamdo loowii kam konngol mum mi annda sirriiji fuu e annde fuu, naa so tawraa-mi goondinal faa mi sottina baamle kaaye, kaa fuu so jilli ngalaa e am, mi wanaa fay huunde.³ So ndokku-mi jawdi am fuu misikiina'en naa so ndokkitir-mi tew am duppee, kaa fuu so jilli ngalaa e am, nafataa kam fay huunde.

⁴ Jilli ana njogii mujnal, ana njogii moyyuki. Di ngaldaa e haasidaaku, di ngaldaa e haawtaare, mawninkinaare duu waldaa e majji.⁵ Jilli ngaddataa ko yaannii, nganaa hammadi haaje mum, edi caloo metti, di caawataa rikke.⁶ Jilli kuyantaa oonaare, goonga di kuyanta. Jilli ana njaafuu fuu, ana kooloo fuu, ana njoonndoroo fuu, ana muuja fuu.

⁷ Jilli mbonataa abada. Haaltude ko Laamdo loowi e men koo ana timma, demde ana timma, anndal ana timma.⁸ Sabi anndal men ana naki, loeweede men konngol Laamdo ana naki,⁹ kaa so ko hi6bi koo warii, ko jaki koo fuu wittan.¹¹ Nde mi cukalel ndee, no cukalel haaldata nii kaaldan-mi, no cukalel miilortoo nii miilortoo-mi, no cukalel yiirata nii njiiran-mi. Kaa ko mawnu-mi koo, mi seerii e golle cukaaku.¹² Jooni en njiyataa kulledee faa laabaa, ko wa'i hono no timtorgal niibungal nii njiiraten. Kaa wakkati waran en njiiran de gite men jaati. Jooni anndal am hi6baali, kaa wakkati waran nde anndan-mi faa hi6ba, no Laamdo anndiri kam faa hi6bi nii.

¹³ Ndennoo, kulle tati ngoni duumotoode: goondinal e jikke e jilli. Kaa jilli buri de fuu teddude.

14

Haala dokke Ruuhu Ceniido

¹ Ndennoo, poodanee jilli no mbaawru-don fuu, tewton kasen dokke Ruuhu Ceniido dee. Ko bur-don fuu haande tewtude e majje, haaltude konngol ngol Laamdo loowi e mon ngol.² Sabi kaaliroowo demde Ruuhu e Laamdo haaldata, wanaa e yimbe. Sabi fay gooto faamataa ko joomum haalata, Ruuhu oo hokkata joomum haalde goongaaaji Laamdo teddudi cuufaadii.³ Kaa loowaado konngol Laamdo oo, yimbe haalanta, faa naba dum'en yeeso e ley goondinal, hokka dum'en semmbe, buubina berde mum'en.⁴ Kaaliroowo demde Ruuhu, hoore mum nabata yeeso, loowaado konngol Laamdo oo noo, deental goondinbe nabata yeeso.⁵ Mido yidi kaaliron demde Ruuhu on fuu, kaa ko burani kam, kaalton konngol ngol Laamdo loowi e mon ngol. Sabi kaaltoowo konngol ngol Laamdo loowi e mum buri kaaliroowo demde Ruuhu, so wanaa tawa neddo ana waawi maandinde, yalla deental goondinbe ngal ana yaara yeeso.

⁶ Ndennoo sakiraabe, so mi wariino to mon mi haalirananno on demde Ruuhu, so haala am waddanaalino on ko Laamdo bannginani kam koo, naa anndal, naa konngol ngol Laamdo loowi kam ngol, naa waaju, kodum dum fuu dum nafata on?⁷ Tayko-den kaaki wanngiyaare hono sereendu naa hoddu. So di piyaaka faa laabaa, hono annditirten ko sereendu nduu fiyata naa ko hoddu nduu hodata?⁸ Naa so puufoowo buututal wolde fuufaali faa laabaa, homo lanndinantoo wolde ndee?⁹ Hono non, onon duu, so on njottinirii kabaaru oo demde Ruuhu tawa ko famminii fuu walaa hen, hono paamirte-don?¹⁰ On tippike haala mon!¹¹ No demde dee keewiri e no ceertiri e aduna oo nii fuu, walaa haala ka nanataake hen.¹² Kaa so neddo haaldii e am demngal ngal mi nanataa, mi laatike janano

mum, laatike janano am. ¹²Hono non, onon duu e ley foodanagol mon dokke Ruuhu dee, tewtee dokke naaooje deental goondinbe ngal yeeso dee, tewtee de faa sanne.

¹³Dum nee, kaaliroowo demde Ruuhu fuu jaagoo Laamdo waawde maandinde de. ¹⁴Sabi so mido jaagoroo Laamdo demde Ruuhu, goonga, yonki am ana e duwaawu, kaa mi faamatataa miin e hoore am. ¹⁵Ndennoo, hono ngadan-mi? Mi jaagorto yonki am, mi jaagorto hakkille am. Mi yimiran yonki am, mi yimiran hakkille am. ¹⁶So wanaa dum, so a yettirii Laamdo demde Ruuhu tan, hono tawaado ton mo woowaa dum waawirta wiide «Aamiina» e yettugol maa ngol? Sabi joomum nanataa ko kaalataa koo. ¹⁷Fay so yettugol maa ngol ana woodi sanne, ngol nafataa joomum. ¹⁸Mido yetta Laamdo, ko bur-mi on on fuu heewde haalirde demde Ruuhu koo. ¹⁹Kaa e ley deental goondinbe, haalde konngi joy pamminiid baajotoodi heddiibe bee, burani kam haalirde konngi ujunaaji ujunaaji demde Ruuhu.

²⁰Sakiraabe, pati laatee 6e ngalaahakkille no cukaloy nii. Laatee cukaloy banngal bone, kaa laatee baaliki'en banngal hakkille. ²¹Nii wiindorii e Sariya:

«Yimbe 6e demde godde,
kajnum e kundude wobbe
kaaliranen-mi yimbe am bee.

Dum fuu e taweede,

6e kettintaako kam.»*

Hono non Joomiraado wiiri.

²²Hono non, demde Ruuhu dee yo maande do be ngoondinaali bee, kaa do goondinbe bee, wanaa non worri. Haaltude konngol ngol Laamdo loowi e mum duu yo maande do goondinbe bee, kaa do be ngoondinaali bee, wanaa non worri. ²³Ndennoo, so yimbe deental goondinbe ngal fuu njoodiima, so be fuu be naatii e haalirde demde Ruuhu, so yimbe be mboowaa dum naa 6e ngoondinaali ngarii, joomum'en mbiyataa on haandube naa? ²⁴Naa so gooto e been yimbe warii, tawii yimbe fuu ana kaalta konngol ngol Laamdo loowi e mum'en ngol, ko o nanataa koo fuu ana fammina mo luutti makko, ana sara mo duu, ²⁵sirriiji bernde makko bannginee, o diccoo o sujidana Laamdo, o wiya: «So goonga nii, Laamdo ana wondi e mon.»

No deental goondinbe haani worruude

²⁶Ndennoo sakiraabe, hono wadetee? So on kawritii, dokkaado yimre e dokkaado janngingol e dokkaado ko Laamdo bannginani dum e dokkaado haalirde demde Ruuhu e dokkaado maandinde de, fuu yo wadire faa naaba deental goondinbe ngal yeeso. ²⁷So demde Ruuhu kaalirtee, didon naa taton so heewii kaani wadude dum, gooto fuu e wakkati mum. Yo gooto mon maandin. ²⁸Kaa so maandinoowo walaa, joomum deyy'inoo e ley deental ngal, gunndoo e ley bernde mum, haalda e Laamdo. ²⁹Didon naa taton kaalta konngol ngol Laamdo loowi e mum'en, heddiibe bee cara haala mabbe kaa. ³⁰Kaa so won ko Laamdo bannginani gooto e joodiibe bee, yo kaaloowo arano oo deyy'ino. ³¹Sabi on fuu, odon mbaawi haaltude konngol ngol Laamdo loowi e mon ngol, tawa gooto gooto kaaldator, yalla deental ngal fuu ana heba anndal e cuusal. ³²Haaltoobe konngol ngol Laamdo loowi e mum'en bee ana poti waawde jogaade konngol mum'en ngol, ³³sabi Laamdo wadataa ko jiibata kawrital, o Laamdo gaddoowo jam.

No worri e deente seniibe dee fuu nii, ³⁴yo rewbe ndeyy'ino ley deente dee, sabi 6e nduyjanaaka haalde ley hen. Yo 6e dowtoro no sariya oo wiiri nii. ³⁵So tawii won ko 6e njidi faamtinaade, yo 6e accu faa 6e koota, 6e lamndoo jom'en cuudi mabbe. Sabi konngol debbo nanee ley deental goondinbe ana yaaginii. ³⁶Naa odon miila konngol Laamdo ngol to mon iwi? Naa onon tan kebi ngol?

³⁷Neddo fuu miiludo ana waawi haaltude konngol ngol Laamdo loowi e mum ngol naa miiludo yo kebudo Ruuhu Ceniido, ana haani annditidde ko mbinndan-mi faade e mon koo yo yamiroore Joomiraado. ³⁸Mo annditaali dum fuu, Laamdo annditataa joomum.

* 14:21 Esaaya 28.11-12

³⁹ Ndennoo sakiraabe, poodanee looweede konngol Laamdo, kasen duu pati kadee demde Ruuhu haalireede. ⁴⁰ Kaa huunde fuu yo wadire no haaniri, tawee jiibaaki.

15

Haala immital Almasiihu

¹ Sakiraabe, mido miccintina on Kabaaru Lobbo mo njottin-mi on, mo njabu-don, mo jiibu-don e mum oo. ² Saabe oon Kabaaru kisirinte-don so tawii on nanngirii mo no kaalanir-mi on nii. So wanaa dum, goondinal mon laatoto meere.

³ Mi yottinii on kabaaru burdo faydinde mo kebu-mi oo, dum woni: Almasiihu maayirii saabe luutti men, no Binndi dii mbiiri nii, ⁴ o iraama, o immitike e jalooma tatabo oo no Binndi dii mbiiri nii, ⁵ o banngani Piyeer, caggal dum, o banngani taalibaabe sappo e didon bee, ⁶ caggal dum, o banngani ko buri sakiraabe teemede njoyon daranne wootere. Ko buri heewde e maabbe ana nguuri faa jooni, kaa won yawtube e maabbe. ⁷ Jokkiti hen kasen, o banngani Yaakuuba, o banngani nelaabe bee fuu. ⁸ Ko sakitii koo, o banngani kam miin baado no binngel ngel lebbi mum kiibbaali nii. ⁹ Sabi miin buri nelaabe bee fuu famdfude, mi fotaa fay noddireede nelaado, sabi mi torriino deental goondinbe Laamdo ngal. ¹⁰ Jonnoo, saabe moyyere Laamdo ndee laatorii-mi ko ngon-mi koo. Moyyere nde mo wadani kam ndee duu laatanaaki kam meere, sabi miin buri nelaabe bee fuu gollude. So goonga, wanaa miin gollata, moyyere Laamdo wonnde e am ndee gollata. ¹¹ Kaa so miin so kambe, fuu fotu, hono non min mbaajorii, hono non ngoondinir-don.

Haala immital maaybe

¹² Jooni, minden mbaajoo Almasiihu immitike e maayde. Ndennoo, hono yoga mon wiirata maaybe immitataako? ¹³ Sinndo immital maaybe walaa, Almasiihu e hoore mum immitaaki, ¹⁴ so Almasiihu immitaaki, waaju amen yo meere, goondinal mon duu yo meere. ¹⁵ Edum holla duu ko min kaali haala Laamdo koo yo fenaande, sabi min mbii Laamdo immintinii Almasiihu, tawi wanaa goonga so maaybe immitataako. ¹⁶ Sabi so maaybe immitataako, Almasiihu e hoore mum immitaaki, ¹⁷ so Almasiihu immitaaki, goondinal mon yo meere, odon ngondi e luutti mon faa jooni, ¹⁸ maaynoobe e ley goondinal Iisaa Almasiihu bee duu kalkike. ¹⁹ So jikke men e Almasiihu e ley dam doo nguurndam tan nafannoo, enen burannoo yimbe fuu yurminaade.

²⁰ Kaa jooni, Almasiihu immintinaama e maayde, laatike arano e immitotoobe. ²¹ Sabi no neddo gooto sabinbiniri maayde nii, hono non kasen neddo gooto sabinbiniri immital e maayde. ²² No yimbe fuu maayirta saabe Aadama nii, hono non kasen yimbe fuu immintinirtee saabe Almasiihu, ²³ kaa gooto fuu e wakkati mum immitotoo. Dum woni Almasiihu woni arano oo, caggal dum, be o jey bee njokka hen jannde gartol makko. ²⁴ So dum bettike, darngal daroo, Almasiihu halka kaanankaaku e baawde e semmbe fuu, totta Laamdo Baabiraado men oo Laamu oo. ²⁵ Sabi ana tilsi Almasiihu laamoo faa nde Laamdo wadi o yabba waybe bee fuu. ²⁶ Gajo caktitotoodo halkeede oo yo maayde, ²⁷ sabi ana winndii: «Laamdo wadii huunde fuu ley koyde makko.»^{*} Kaa so wiyaama non, tayoral Laamdo gadufu huunde fuu ley koyde makko oo walaa hen. ²⁸ So huunde fuu heedii ley Bajjo oo, Bajjo oo e hoore mum heedan ley gadufu huunde fuu ley makko oo faa Laamdo laamoo huunde fuu e neddo fuu.

²⁹ Haya, won yagaabe jaabube lootireede lootogal batisima saabe maaybe. So tawii maaybe immitataakono, kodum wadi so yimbe ana mbatisiree saabe maabbe? ³⁰ Enen e ko'e men, ko wadi so eden njarroo wakkati fuu naatude e farati? ³¹ Sakiraabe, jannde fuu mido hosa maayde saabe golleeji am dii. Mido haalana on dum kammari ko mantortoomi on saabe habbagol mon e Joomiraado men Iisaa Almasiihu koo. ³² So no neddo wa'i nii tan miilortonoo-mi ko kabannoo-mi e waasooji ley Efeesu koo, kodum dum nafata kam? So maaybe immitataakono, ngaden no wiiraa nii: «Naamen njaren, sabi en maayoobe janngo.» ³³ Pati njaayree ko'e mon: «Yaadude e bonbe ana bona needi.» ³⁴ Ngartiree

* 15:27 Jibuura 8.7

hakkillaaji mon e ko haani, pati luuttee. Sabi yoga mon anndaa Laamdo. Ko mbiiru-mi non yalla odon njaagoo.

³⁵ Kaa dajan lamndiido: «Hono maaybe immitortoo? Terde hode 6e tawretee?»

³⁶ Pamaro hakkille! Aawdi ndi aaw-daa fuu, sinaa waata so fuda. ³⁷ Aawdi ndi aaw-daa fuu, so gawri so goddum yo wabbere tan, a awataa wullere ndee e hoore mum. ³⁸ Caggal dum, Laamdo wadata ndi sii wullere nde muuyi, aawdi fuu e sii wullere mum. ³⁹ Kulle jogiide yonki duu ngaldaa terde: yimbe terde mum, daabaaji terde mum, pooli terde mum, liddi terde mum. ⁴⁰ Ana woodi terde kammunkooje e terde leydinkooje. Kammunkooje dee e yari mum, leydinkooje dee e yari mum. ⁴¹ Naange e jalbugol mum, lewru e jalbugol mum, koode e jalbugol mum. Fay koode dee e ko'e mum'en jalbugol mum'en ana seerti.

⁴² Immital maaybe duu hono non worri. Ko iretee koo ana jola, ko immitotoo koo jolataa. ⁴³ Ko iretee koo ana hoyi, ko immitotoo koo ana teddi. Ko iretee koo ana lo'i, ko immitotoo koo ana jogii semmbe. ⁴⁴ Ko iretee koo yo terde leydinkooje, ko immitotoo koo yo terde ruuhunkooje. Terde leydinkooje ana ngoodi, ndennoo terde ruuhunkooje duu ana ngoodi. ⁴⁵ Dum wadi so ana winndii: «Neddo arano oo, dum woni Aadama, laatii yonki wuurtki.» Aadama cakito oo noo yo Ruuhu dokkoowo nguurndam. ⁴⁶ Wanaa ko jeyaa e Ruuhu koo ardi warde, ko jeyaa e leydi koo ardi warde, caggal dum, ko jeyaa e Ruuhu koo jokki hen. ⁴⁷ Neddo arano oo e leydi iwi, leydi moyyiniraa. Neddo disaboo oo e kammu iwi. ⁴⁸ No iwdo e leydi oo wa'i nii, hono non iwbe e leydi 6ee duu mba'i. No iwdo dow kammu oo wa'i nii, hono non iwbe dow kammu bee duu mba'ata. ⁴⁹ Hono no nanndir-den e iwdo e leydi oo nii, hono non nanndirten e iwdo dow kammu oo duu. ⁵⁰ Sakiraabe, ko kaalunoo-mi koo annii: tew e yiyyam mbaawataa naatude e Laamu Laamdo oo, kasen duu ko jolata waawataa tawreede ko jolataa.

⁵¹ Mido bannginana on sirri: en maayataa en fuu, kaa en fuu en mbaylitete ⁵² e wakkati gooto, no himyaango yitere nii, so buututal cakite jamaanu ngal fuufii. Sabi ngal fuufan, maaybe bee immitoto 6e jolataa, enen, mbaylite-den. ⁵³ E ley dum, ana tilsi terde jolooje dee boornoo ko jolataa, terde maayooje dee duu boornoo ko maayataa. ⁵⁴ So terde jolooje dee boornike ko jolataa, maayooje dee boornike ko maayataa, e oon wakkati, ngol konngol binndaangol tabitan: «Jaalogal modii maayde.»[†]

⁵⁵ «Maayde, hoto jaalogal maa woni?»[‡]

Maayde, hoto semmbe maa woni?»[‡]

⁵⁶ Maayde, e luuttal hebata semmbe, luuttal duu e Sariya oo hebata baawde. ⁵⁷ Kaa jettooje ngoodanii Laamdo dokkiroovo en jaalogal saabe Joomiraado men lisaa Almasiihu.

⁵⁸ Ndennoo sakiraabe am horsube, laatee joottiibe 6e ndimmbataako, beydo-don jannde fuu soobaade e golle Joomiraado oo, sabi odon anndi ko ngollaton e haabagol mon e Joomiraado koo wanaa meere.

16

Haala wallugol seniibe wonbe ngalluuure Urusaliima

¹ Jooni kaa, haala ballal mon faade e seniibe wonbe ngalluuure Urusaliima bee, onon duu ngadon no njamir-mi deente goondinbe gonde leydi Galaatiya dee nii. ² Alan fuu, gooto e mon fuu moosta ko waawi, pati ndoomon faa mi wara, kawrinon ballal ngal. ³ So mi warii, mi waddanan 6e cuboto-don bee bataakiji anndinooji ko 6e ngori, faa 6e naba ballal mon ngal Urusaliima. ⁴ So ana foti ko mi yaha miin duu, min njaadan.

Haala anniyaaji Pool

⁵ Mi garoovo to mon so mi iwii leydi Makedoniya, sabi ton yabbortoo-mi. ⁶ Ana moyya mi fabba to mon seeda naa mi dabba ton jaati. E ley dum odon mbaawi yoobinde kam faa mi yaha to njahan-mi fuu. ⁷ Sabi e ngol laawol, mi yidaa fajude on tan so mi yabboo, mido yidi fabbude to mon seeda so Joomiraado jabii. ⁸ Kaa mi fabban do Efreesu doo faa iidi

[†] 15:54 Esaaya 25.8 [‡] 15:55 Hosee'a 13.14

Pantekot, ⁹sabi mi hebii doo laawol manngol no mi gollira golle nafoowo, waybe duu ana keewi.

¹⁰ So Timote warii e mon, njabbee dum faa gasa pati hula, sabi Joomiraado o gollanta no am nii. ¹¹ Ndennoo, pati fay gooto yawa mo. Njoobinee mo e laawol ngol yalla omo warta e am e jam, sabi mido doomi mo, kanko e sakiraabe bee.

¹² Haya, sakiike men Apollos, mi ndaardii mo cili keewdi o yaada e sakiraabe bee to mon, kaa faa hannde o jabaali fey. O waran so o hebbindiima.

Bay nondiral

¹³ Njeertee, juibee e ley goondinal, laatee worbe, beydoro-don semmbe. ¹⁴ Ko ngadaton fuu, ngadiree dum jilli.

¹⁵ Odon anndi Istifanas e koreeji mum. Kajum'en adii fuu goondinde ley leydi Akaya, be tiinnike e gollande seniibe bee. Sakiraabe, mido waajoo on: ¹⁶ njarranee yimbe wa'ube non, kajum e gollidoobe e mabbe, tiinniibe e golle oo fuu. ¹⁷ Mido weltii e garol Istifanas e Fortunatus e Akaykus ngol. Be ngadanii kam ko onon on mbaawaa wadande kam saabe waasude mon taweede. ¹⁸ Be mbaaltnii hakkille am, kajum e hakkillaaji mon fuu. Teddinee hono mabbe.

¹⁹ Deente goondinbe gonde leydi Asiya dee ana njowta on. Akilas e genndum Piriskilla e deental goondinbe kawrooval galle mabbe ngal ana njowta on sanne e innde Joomiraado.

²⁰ Sakiraabe bee fuu ana njowta on. Gooto gooto mon fuu jowtira sakiike mum jowtaango wondungo e jilli.

²¹ E junngo am jaati mbinndiran-mi ngoo doo jowtaango: miin Pool mido jowta on.

²² Neddo fuu mo yidaa Joomiraado, kuddi woodanii dum! Joomiraado amen Iisaa, war! ²³ Yo hinnee Joomiraado men Iisaa wonu e mon! ²⁴Jilli am ana e mon on fuu saabe haabagol men e Iisaa Almasiihu.

Bataaki Pool didabō faade e Korintunkooōe

¹ Oo bataaki ga am iwri, miin Pool nelaado Iisaa Almasiihu e sago Laamdo, kajum e sakiike men Timote. Miden njowta deental Laamdo gonngal Korintu ngal, minden njowta seniibe wonbe leydi Akaya bee fuu. ² Yo on kebu moyyere e jam iwde e Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu.

No Pool yettiri Laamdo

³ Jettooje ngoodanii Laamdo Baaba Joomiraado men Iisaa Almasiihu. Kanko woni Baabiraado jom yurmeende, o Laamdo buubinoowo berde faade e huunde fuu. ⁴ Kanko buubinta berde men e ley torraaji men fuu, yalla enen duu, eden mbaawa buubinde berde wonbe e sii torraaji fuu no kanko o buubinirta berde men nii. ⁵ Sabi, no njogori-den ngedu e torraaji Almasiihu keewdii nii, hono non Almasiihu duu buubinirta berde men. ⁶ So min torraama, dum faa kisine-don, berde mon buuba. So berde amen buusinaama minen, dum yalla berde mon ana buuba, mbaawon mujude sii torraaji di min torreetee minen e ko'e amen dii. ⁷ Jikke amen e moodon ana selli, sabi minden arndi no njogori-don ngedu e torraaji amen dii nii, hono non kasen njogori-don ngedu e buubinegol berde ngol min ndokkaa ngol duu.

⁸ Sakiraabe, minden njidi anndinde on torraaji kewtiidi min e leydi Asiya dii. Torraaji kewtiidi min ton dii ana yabbitii sanne faa min tayi jikke fay e yonkiji amen. ⁹ Ana wa'anno min hono no min saraabe sariya wareede. Kaa noo, dum wadirii pati min pawa jikke amen e ko'e amen, kaa min pawa de e Laamdo immintinoowo maaybe oo. ¹⁰ Kanko danndi min e nden maayde, o danndan min kasen duu. E makko jaati min pawi jikke o danndan min kasen ¹¹ e ley ko mballirton min duwaawuji mon koo, yalla moyyere nde min kebirta duwaawuji yimbe heewbe ndee ana wada heewbe njetta Laamdo saabe amen.

Haala bantugol Pool

¹² Senaare e laabaf berde iwgala to Laamdo min nguurdii e aduna oo, sako hakkunde mon. Dum woni jaayo amen, kasen duu berde amen ana mbaaltii e majjum. Min njokkaali hakkilantaaku bibbe aadama, hinnee Laamdo dowi min. ¹³ Sabi ko min mbinndanta on koo, fay huunde walaa ley hen so wanaa ko njanngaton so paamon. Mido yidi paamon ¹⁴ ko puddu-don faamude jooni koo faa laaba: jaannde gartol Joomiraado men Iisaa min mantorto on hono no onon duu mantorto-dom min nii.

¹⁵ Saabe nden hoolaare anniyorinoo-mi arannnde warde to mon yalla odon ceyoo cili didi. ¹⁶ Ko njidunoo-mi dee, mi faja to mon, mi yaha leydi Makedoniya, caggal dum, mi warta to mon kasen lanndinano-don kam mi yaha leydi Yahuudiya. ¹⁷ Nde mbiyan-mi mi waran to mon too ndee, mi soobaaki naa? So mi fellisi huunde, tama muuyde am tan ngadan-mi faa dum waddana ooho e a'aa fuu taweede e am? ¹⁸ No Laamdo laatorii koolniido nii, hono non konngol ngol min kaalani on ngol waasiri laatoraade ooho e a'aa. ¹⁹ Sabi Iisaa Almasiihu'Bii Laamdo oo wanaano ooho e a'aa: ooho tan woni e makko. Kanko woni mo miin e Silas e Timote min mbaajii kabaaru mum to mon too oo. ²⁰ Sabi podooje Laamdo dee fuu tabitii e ley makko. Ndennoo enen duu, kanko mbiiraten Aamiina faa Laamdo teddinee. ²¹ Laamdo jaati jiiibini min, minen e mon fuu, habbagol men e Almasiihu. Kanko jaati subii en. ²² Kasen kanko wadi maande makko e men, o loowi Ruuhu makko e berde men laatoo pisiraado moyyereeji di o moobtani en dii.

²³ Laamdo ceennu-mi, yurmaade on hadi kam wirfitaade Korintu. ²⁴ Wanaa yifude dawrande goondinal moodon - sabi odon tabiti e goondinal ngal - ko min njidi dee, wallondirde e moodon faa ceyo-don.

mbinndir-mi no mbinndir-mi nii e ley bataaki am oo. Mi yidaano warde to mon so fotube seynude kam bee cuylina kam. Mido hoolii on fuu seyo am yo seyo mon on fuu. ⁴Ruubu e bernde mettunde e gondi keewdi mbinndiran-mi on. Mi yidaa surjlinde on, ko njidu-mi dee, anndinde on no jilli am poti mawnude e mon on fuu.

No Pool yaaforii toojudo oo

⁵So gooto e mon laatike sabaabu sunu, wanaa miin o suni, on fuu – naa yoga e moodon, pati mi yawta goonga. ⁶Jukkungo ngo burbe heewde e mon njukki joomum ngoo heyii, ⁷jooni kaa, ko buri moyyude dee: njaafo-don mo, koomton mo pati mboy-yonki jaaloo mo. ⁸Ndennoo, mido ndaarda on tabintinon jilli mon e makko. ⁹Sabi ittude koro mon saabanii kam winndande on kasen faa mi annda odon dowtanii kam. ¹⁰Mo njaafti-don fuu mi yaafoto dum miin duu. Banngal am, ko njaaftootoo-mi koo – so won ko kaan-mi yaafaae de mo – mi yaafoto dum yeeso Almasiihu faa nafa on ¹¹pati Ibiliisa jammboo en, sabi eden anndi anniyaaji mum.

Haala jaalogal Almasiihu

¹²Nde njaa-mi Torowas faa mi waajoo Kabaaru Lobbo haala Almasiihu oo ndee, mi tawii Joomiraado udditanii kam ton damal ¹³kaa hakkille am waaltaaki, sabi mi tawaali ton Titus sakiike am oo. E oon wakkati, mbaynii-mi sakiraabe bee, paa-mi leydi Makedoniya.

¹⁴Kaa jettooje ngoodanii Laamdo dokkoowo en jaalogal wakkati fuu saabe habbagol men e Almasiihu. Laamdo hokki min saakude anndal Almasiihu nokku fuu hono no uurdi mbelndi nii. ¹⁵E ley dum, do Laamdo, min uurdi Almasiihu e ley hisinteebee bee e halkotoobe bee. ¹⁶Do halkotoobe bee, min kaccol maayde nabooowol be e maayde, do hisinteebee bee, min uurdi nguurndam naboori be e nguurndam.

Homo foti gollude oo golle? ¹⁷Min nganaa julortoobe konngol Laamdo ngol no heewbe ngadata nii, sabi min nelaaabe Laamdo, miden kaalda berde laabude yeeso Laamdo ley habbagol amen e Almasiihu.

3

Haala gollanoobe aadi keyri

¹Kori min pudditaali mantaade kasen? Naa miden kaajaa bataakiji anndinooji ko min ngoni paadsi e mon naa iwdi e mon hono no yimbe yogaabe kaajiraa nii naa? ²Onon jaati ngoni bataaki amen binndaado e berde amen, mo yimbe fuu mbaawi anndude e janngude. ³Sabi ana tayoraa on bataaki Almasiihu saabe golle amen. Bataaki oo wiindiraaka dawa, Ruuhu Laamdo guurdo o winndiraa. Kasen duu mo winndaaka e alluuje kaaye, do mo winndaa e mum dee, e berde yimbe.

⁴Miden njogii hoolaare mawnde e Laamdo saabe Almasiihu. ⁵Minen min ngalaa baawde faa min ngolla oo golle. Baawde amen to Laamdo iwri. ⁶Kanko wadi min fotube laataade gollanoobe aadi keyri. Ndiin aadi fawaaki e Sariya binndaado, e Ruuhu Ceniido ndi fawii. Sabi Sariya binndaado oo ana naba yimbe to maayde, kaa Ruuhu oo to nguurndam nabata yimbe.

⁷Sariyaaji binndaadi e alluuje kaaye, nabooji yimbe to maayde dii, ana njogii darja faa Israa'iilankoobe ndonki yeewde yeeso Muusaa saabe darja gondo hen oo, fay so taweede o njifoowo. ⁸Kaa golle Ruuhu oo buri darjal. ⁹Golle liboowo oo ana jogii darja, sako golle fooccitaare oo. ¹⁰Eden mbaawi fay wiide ko joginoo darja arannde koo majjii kammari darja gardo jooni mo walaa narndo oo. ¹¹Ko njifata koo ana waawi jogaade darja, kaa ko njibata faa abada koo buri fuu jogaade darja.

¹²Nde wonnoo miden njogii oo jikke, ngorgu min kaaldata. ¹³Min ngadataa no Muusaa nii, gadunoodo heedodee e yeeso mum pati Israa'iilankoobe keddooyeewde darja njifoowo oo faa timma. ¹⁴Kaa berde maabbe mbumii. Sabi faa hannde so ebe keddii janngude aadi kiinndi ndii, heedodee ndee ana heddi e geese maabbe. Nde huncaaka tafon, sabi

e kabbiido e Almasiihu tan nde huncetee.*¹⁵ Goonga, faa e jalooma mo ngon-den e mum jooni oo, so Tawreeta Muusaa ana jangee, heedoode ndee ana heddi huurde hakkillaaji mabbe. ¹⁶ Kaa so neddo warti e Joomiraado fuu, heedoode ndee huncete iwde e mum. ¹⁷ Sabi Joomiraado woni Ruuhu oo, kasen do Ruuhu Joomiraado oo woni fuu, don ndimaaku duu woni. ¹⁸ Enen be geese mum'en cuuditaa bee fuu, darja Joomiraado oo ana bannga e meeden no e timtorgal nii. Omo nii waylita en faa nanrden e makko mbaadi, darja makko beydoo e meeden. Dum woni golle Joomiraado, kanko woni Ruuhu oo.

4

Haala jawdi ley loode

¹Ndennoo, min kaabataa, sabi Laamdo hokki min oo golle kamari yurmeende mum. ²Min calike kulle cuudiide kersinoje dee. Min yojnataa yimbe, min mbaylitataa konngol Laamdo ngol. Ko min ngadata dee, e ley banngingol amen goonga ngol misen tewta hebude hakkillaaji yimbe fuu yeeso Laamdo. ³So Kabaaru Lobbo mo min mbaajji oo suudaama, halkotoobe bee tan o suudantee. ⁴Been ngalaal goondinal, sabi Ibiliisa wumni hakkillaaji mabbe pati be njiya fooyre Kabaaru Lobbo kolloowo darja Almasiihu jogiido mbaadi Laamdo oo. ⁵Sabi wanaa kabaaru amen min mbaajotoo, ko min mbaajotoo dee, kabaaru lisaa Almasiihu, Joomiraado men oo. Minen, saabe makko min laatorii maccube moodon. ⁶Sabi Laamdo biido: «Yo fooyre yaaynu e ley nimre» oo, kajum yaayni fooyre mum e ley berde amen, faa hokka min annral darja mum jiyeteedo e yeeso Almasiihu oo.

⁷Misen njogorii ndiin jawdi mawndi e ley amen hono no ley loode de ngalaal semmbe nii, yalla ana anndee deen baawde mawde e Laamdo iwi, wanaa e amen. ⁸E huunde fuu miden nii billee, kaa min kalkaaki, miden nii e wemmbere wakkati fuu, kaa min tayaali jikke, ⁹misen nii torree, kaa Laamdo yoppaali min, misen nii tippee e leydi, kaa min maayaali. ¹⁰Wakkati fuu, maayde lisaa ndee ana e terde amen, yalla nguurndam lisaa dam duu ana yiyeer e terde amen. ¹¹Fay so miden nguuri, miden kosa maayde wakkati fuu saabe ko min mbaajotoo kabaaru lisaa koo, yalla nguurndam lisaa dam ana yiyeer e terde amen maayooje dee. ¹²Hono nii, maayde gollirta e amen, nguurndam gollirta e mon.

¹³Ana winndii: «Mi goondinii Joomiraado, dum wadi so mido waajoo.»* ¹⁴Minen duu min goondinbe hono no makko nii, dum wadi so misen mbaajoo. ¹⁵Sabi misen anndi immintindo Joomiraado men lisaa e maayde oo immintinidan min e makko minen duu, kasen duu waddan min yeeso makko, minen e moodon fuu. ¹⁶Ko hewtii min fuu yo kamari moodon yalla moyyere Laamdo ndee ana yottuu yimbe heewbe. Hono nii yimbe heewbe njettirta Laamdo faa Laamdo beydoo teddineede.

Haala teddeengal manngal duumiingal

¹⁶Dum wadi so min kaabataa. Fay so terde amen dee yo kalkotoode, yonkiji amen dii ana keydintinee jaannde fuu. ¹⁷Sabi torraaji amen hannde dii ana kakindii ana njawta, kasen duu di lanndinanto min teddeengal manngal ngal timmtaa, burngal diin torraaji abada. ¹⁸Sabi wanaa e ko yiyyetee min ngatti hakkillaaji amen, e ko yiyyataake min ngatti hakkillaaji amen. Sabi ko yiyyetee koo, yawtan, kaa ko yiyyataake koo, heddotto faa abada.

5

No ndarorto-den yeeso Almasiihu

¹Eden anndi so suudu leydiiru ndu kofu-den e mum jooni nduu wurjinaama, dum woni terde men, Laamdo darnanii en suudu dow kammu ndu junngo darnaali, darotoondu faa abada. ²Eden nii cabbitoo saabe heppugol men naatude e ley suudu men dow kammu nduu, eden boornoroo ndu no kaddungal nii, ³yalla so en boorniima ndu pati tawe-den en

* 3:14 Yogaabe ana paamira aaya oo hono nii: Sabi faa hannde so ebe keddi jaangude aadi kiinnadi ndii, heedoode ndee ana heddi e geese mabbe, be paamaali aadi ndii huncaama saabe Almasiihu. * 4:13 Jabuura 116.10

wuttiniibe. ⁴Sabi e ley nduu suudu, en tampii en ottii. En njidaa boortaade ndu, ko njidden dee, boornaade wonndu dow mayru, yalla nguurndam dam ana moda ko halkotoo ko woni e men koo. ⁵Laamdo jaati lanndinani en e kabaaru majjum, mo loowi en Ruuhu makko laatoo pibiraado moyyereeji desanaadi en dii.

⁶Ndennoo, eden njogii hoolaare wakkati fuu, fay so eden anndi so nii eden keddii e dee doo terde, eden ngoddii suudu Joomiraado nduu tafon. ⁷Sabi ko ngoondin-dén nguurdu-den, wanaa ko njiyaten nguurdu-den. ⁸Ndennoo eden njogii hoolaare, kaa ko burani en, eggude e dee doo terde kammari faa kodoyen bannge Joomiraado. ⁹Kaa wadude ko welata mo woni ko bur-den fuu tewtude, hodude doo e eggude doo fuu fotu. ¹⁰Sabi ana tilsi en fuu ndaro-den yeeso Almasiihu faa care-den, yalla gooto fuu ana yobee golle mum mo wadunoo e aduna, so golle lobbo naa so golle bondo.

No lisaa hawrintiniri en e Laamdo

¹¹Ndennoo, tawee min anndii ko woni hulde Joomiraado, min tewtan hebdude hakkillaaji yimbe bee. Laamdo ana anndi min, mido joonndorii onon duu odon anndi min e ley berde mon. ¹²Min njidaa mantaade yeeso mon. Ko min njidi dee, hokkude on daliili no mantordon min, yalla odon keba ko njaabo-don mantortoobe kulle gonde sella, be mantortaaako kulle gonde e berde. ¹³So min njogoraama min haandube, dum saabe Laamdo. So min njogoraama min yeeddube, dum kammari moodon. ¹⁴Sabi jilli Almasiihu njaalike min, sabi min taylorii, gooto maayanii yimbe fuu, ndennoo yimbe fuu maayii. ¹⁵O maayanii yimbe fuu, yalla wuurbé bee ana njotta wuurande ko'e mum'en, mo be nguuranta dee, maayando be so wuurtani be oo.

¹⁶Ndennoo, gila jooni, walaa fuu mo min njogorii no 6ii-aadama jogortoo neddo nii. So min njogorikeno non Almasiihu, jooni min njottii jogoraade mo non. ¹⁷So neddo habbipe e Almasiihu, tagitaama tagu keso. Ko hiiddi koo yawtii, hankasen kabaaru oo fuu heycitiit.

¹⁸Dum fuu to Laamdo iwri, kanko neli Almasiihu faa rewrintina en e makko, o halfini min golle rewrintingol hakkunde makko e yimbe. ¹⁹Sabi Laamdo wonnood e ley Almasiihu faa rewrintina yimbe aduna fuu e mum e waasude jataade luutti mum'en. Kanko halfini min kabaaru rewrintingol ngol. ²⁰Ndennoo, min daraniibe Almasiihu, hono no Laamdo jaati waajortoo ko iwata e kundude amen koo. Miden ndaarda on dum doo e innde Almasiihu: ngartee e Laamdo! ²¹Almasiihu meedaali luuttude abada. Kaa Laamdo fawii luutti men fuu dow makko, yalla habbagol men e Almasiihu ana wada en fooccitiibe yeeso Laamdo.

6

No Pool'en ngolliranta Laamdo

¹Minen, kammari min gollidoobe e Laamdo, minden ndaarda on pati pijiron moyyere Laamdo nde keb-don ndee. ²Sabi o wii:
«Mi hettindanike ma wakkati lobbo,

mi faabike ma palaande kisindam.»*

Jooni jaati woni wakkati lobbo, jooni worii jalaarde kisindam. ³Min njidaa wadude fay huunde ko fergitata yimbe so feloore tawee e golle amen. ⁴Kaa e huunde fuu, min kolliran minden kaandi e laataade gollanoobe Laamdo ley tiinnitaare mawnde, ley torraaji, ley cadeele, ley wemmbere, ⁵ley piide, ley kasu, ley murtere, ley tampere, ley rafi doyngol, ley yolbere, ⁶ley laabal, ley anndal, ley mujal, ley moyyuki, ley Ruuhu Cenifido, ley jilli di ngaldaa e naafigaaku, ⁷ley konngol goonga, ley baawde Laamdo, e kaborde fooccitaare gonde e juude amen nane e jaame, ⁸ley teddeengal, ley koyeendam, ley ko yimbe no'ata min, kajum e ko njettata min. Miden kolla yimbe min gollanoobe Laamdo ley ko min njogoraa min majjinoobe tawee min goongirante'en, ⁹ley ko min njogoraa min anndaaka tawee min anndaabe, ley ko min njogoraa min maayoobe jooni tawee min wuurbé, ley ko min njogoraa min jukkaabe tawee min maayaali, ¹⁰ley ko min njogoraa min sunaabe tawee min seyotoobe wakkati fuu, ley ko min njogoraa min misikiina'en tawee minden ngada heewbe arsukunte'en, ley ko min njogoraa min ngalaa fay huunde tawee minen njey fuu.

* 6:2 Esaaya 49.8

¹¹ Korintunkoobe, min kaaldanii on laabal reedu, min njaajinanii on berde amen.

¹² Minen, min paadinaali on berde amen, onon paadinaali ko'e mon berde mon. ¹³ Jooni mido haaldira e moodon no kaaldoowo e bikkoy mum nii: njaajinee berde moodon.

No laatori-den suudu Laamdo guurdo

¹⁴ Pati kaabondiree e be ngoondinaali bee, sabi edum wa'i hono no reentinde daabaaji didi dì ngaldaa faa ndemda. Won ko reentini fooccitaare e oonaare naa? Won ko reentini fooyre e nimre naa? ¹⁵ Won ko reentini Almasiihu e Ibiliisa naa? Won ko reentini goondindo e mo goondinaali naa? ¹⁶ Aadi won hakkunde suudu Laamdo nduu e tooruuji dìi naa? Anndee, enen ngoni suudu Laamdo guurdo oo. Sabi Laamdo wii:

«Mi hodidan e maabbe,
mi yiilodoto e maabbe,
mi laatoo Laamdo maabbe,
be laatoo yimbe am.»†

¹⁷ Dum saabii so Joomiraado wii kasen:

«Iwee hakkunde maabbe!

Ceertee e maabbe!

Pati memee ko sobi!

Nden, mi jaabboto on.‡

¹⁸ Mi latanto on baaba,
latano-don kam biibbe rewbe e worbe.
Dum Joomiraado Jom Baawde oo wii.»§

7

¹ Sakiraabe horsube, en ngadanaama dee podooje fuu, ndennoo laabbinen ko'e men iwde e tuundi ngonndi e terde men e yonkiji men fuu, tabintinen senaare men e ley kulol Laamdo.

Haala sunu e seyo

² Labbinanee min berde moodon! Min toopaali fay gooto, min mbonnanaali fay gooto, min naamaali jawdi fay gooto. ³ Mi haaldaali dum faa laatanoo on jukkungo. Sabi mi haaliino gila naanen: miden njidi on sanne, fay huunde seenndataa en, wanaa nguurdnam wanaa maayde. ⁴ Mido hoolii on sanne, mi hebii jaati no mi mantoro saabe moodon, on buubinii bernde am sanne, mido heewi seyo e ley tampereei amen dìi fuu.

⁵ Sabi, fay nde min njottii leydi Makedoniya ndee, min powtinaaki fey, torraaji tan min njii, gila e kulol ley berde faa e sippirooji. ⁶ Kaa Laamdo buubinoowo berde sunaabe oo, buubinirii berde amen garol Titus. ⁷ Wanaa garol makko ngol tan wadi dum, ko buubinndon bernde makko koo waaltinii hakkillaaji amen, kajum e ko mo wii odon njidi yiide kam sanne e ko o haalani min haala sunu mon kammari ko wadi koo e haala tiinnaare mon e am, dum furi fuu beydude seyo am. ⁸ So bataaki am oo supliniino on, mi mimsitaali dum jooni. Fay so mi mimsitiino - sabi mi yii bataaki oo supliniino on fay so e wakkatiwel gootel - ⁹ mido seyii jooni. Wanaa ko cuyluno-don koo waddani kam seyaade, ko sugulla moodon waddani on tuubude koo. Sabi sugulla kewtinoodo on oo ana hawri e sago Laamdo, hono non, walaa ko min mbonnannoo on. ¹⁰ Sabi sugulla kawroovo e sago Laamdo oo waddata tuubugol, tuubugol ngol waddata kisindam, mimsee walaa e majjum. Kaa sugulla aduna, maayde waddata. ¹¹ Ndennoo, yeewee sugulla kawroovo e sago Laamdo oo ko waddani on: o waddanii on soobaade, o wallii on daranaade ko'e mon, o waddanii on metteede e gadudo bone oo, kajum e kulol, o waddanii on yeeweede kam, kajum e tiinnaade, o wallii on jukkude bondo oo. E huunde fuu on kollii odon laabi e oon kabaaru. ¹² Ndennoo so mi winndanii on, wanaa saabe toonudo mbinndir-mi, wanaa saabe toonaado duu mbinndir-mi, ko mbinndiran-mi on dee, yalla odon bannginanee soobee mo njogani-don min oo yeeso Laamdo. ¹³ Hakkillaaji amen mbaaltorike saabe majjum.

† 6:16 Lewinkooße 26.12, Esekiyel 37.27 ‡ 6:17 Esaaya 52.11 § 6:18 2 Samuyila 7.14, Esaaya 43.6

Ko jokkiti hen kasen, seyo Titus ngoo beydi waaltinde hakkillaaji amen, sabi on fuu on buubinii bernde makko.¹⁴ So mi mantorike on seeda yeeso makko duu, on kersinaali kam. Kaa no min kaalanirta on goonga wakkati fuu nii, hono non ko min mantorii on e yeeso Titus koo laatorii goonga.¹⁵ Bernde makko beydoto yidude on so o miilike no dowtiri-don on fuu e no njabbori-don mo kulol e sijynugol nii.¹⁶ Mido seyii ko kebu-mi e mon hoolaare e dow huunde fuu koo.

8

Haala wallugol seniibe wonbe Urusaliima

¹ Sakiraabe, miden njidi anndinde on moyyere Laamdo jippiinde e deente goondinbe lisaa gonde leydi Makedoniya dee. ² Kambe e horireede billaare sattunde fuu, keewal mabbe seyo waddanii be hokkitirde ko heewi, fay so ebe e talkaaku cattudo. ³ Mi seedee: be ndokkitirii ko be mbaawi fuu fay ko buri baawde mabbe, berde laabude tal be ndokkiri. ⁴ Be ndaardi min sanne yalla ebe keba laawol wadude juude mabbe e wallugol seniibe wonbe Urusaliima bee. ⁵ Be ngadii ko buri miilo amen. Ko adii fuu, be ndokki ko'e mabbe Joomiraado, caggal dum, e sago Laamdo be ndokki min ko'e mabbe minen duu. ⁶ Dum wadi so min ndaardi Titus timmintinoya to moodon ngal dokkal no fuddirnoo ngal nii. ⁷ On arsukunte'en e huunde fuu - goondinal e waaju e anndal, odon njogii soobee dow huunde fuu, odon korsini min duu. Tiinno-don faa arsinkinire-don non e ngal dokkal duu.

⁸ Wanaa kammari tilsere wadi so mbii-mi non, ko mbiiru-mi non dee, faa mi hokka on laawol hollude jilli mon dii ana celli. ⁹ Sabi odon anndi moyyere Joomiraado meeden lisaa Almasiihu: kanko arsukunte oo, o wadii hoore makko talka kammari mon yalla odon laatoroo arsukunte'en talkaaku makko oo. ¹⁰ Mido haalana on ko woni miilo am haala wallugol seniibe wonbe Urusaliima bee, sabi dum buri nafude on: rowanen onon adii fiide dabare wallude be, onon adii fuddude golle oo duu. ¹¹ Jooni noo, kibbinee dum. No tiinnori-don fiide dabare nii, tiinnoree non gollude dum duu, ndokkiron no baawde mon mbaaratua. ¹² Sabi so neddo anniyyike wadufe moyyere, Laamdo jabanan dum hakke ko jogii koo, wanaa hakke ko jogaaki. ¹³ Mi wiyaali naaton e billaare yalla wobbe bee ana powta, yimbe fuu pota njidu-mi. ¹⁴ Jooni dum forran onon on kebii faa heewi faa mbaawon wallude wonbe e baasal bee. Caggal jooni, so tawii onon on ngonii ley baasal, kambe be kebii ko heewi faa be mbaawa wallude on. Hono nii yimbe potirta,¹⁵ no winndorii nii: «Moobtunoodo ko heewi oo yaabaintinaali, moobtunoodo seeda oo jaakoraaka.»*

Kabaaru Titus e yaadube mum

¹⁶ Jettooe ngoodanii Laamdo e ko wadi e bernde Titus sii soobee mo min njoganii on oo. ¹⁷ Titus jabii ko min jaagii dum wirfitaade to mon koo. Ko buri dum fuu, soobirantaaku mawdo e bernde laabunde tal o wirfitorii faade to moodon. ¹⁸ Miden neldida e makko sakiike men jetteteedo e deente goondinbe dee fuu saabe golle mo o gollani Kabaaru Lobbo oo. ¹⁹ Wanaa dum tan, deente goondinbe dee cubii mo, yalla omo laatoo jaado amen faa min nafa dokkal ngal Urusaliima. Ngal dokkal ana teddina Joomiraado, ana banngina anniya amen lobbo duu. ²⁰ Miden ngada ko min mbaawi fuu pati min keba feloore e ndiin jawdi keewndi ndi min ndaranii. ²¹ Sabi wanaa ko woodi yeeso Joomiraado tan min tewtata, miden tewta ko woodi yeeso yimbe duu. ²² Miden neldida e didon bee sakiike meeden mo min taykitii soobee mum wakkatiji keewdi e kulle keewde. Jooni mo buri fuu tiinnaade e golle oo kammari hoolaare mawnde nde mo joganii on ndee. ²³ Titus duu yo gondiido am yo gollidiido am kammari moodon. Sakiraabe men wondube e makko bee yo nelaabe deente goondinbe dee, be teddeengal Almasiihu. ²⁴ Ndennoo jooni, kollee be jilli moodon, kollee be kambe e deente goondinbe dee fuu miden njogii daliili e mantoraade on.

9

No Laamdo yidiri dokkiroowo seyo

* 8:15 Pergu 16.18

¹Fotaa ko mi winndana on banngal wallugol seniibe wonbe Urusaliima bee, ²sabi mido anndi on muuyii wallude 6e sanne. Mi mantorike on dum yeeso Makedoniyankoobe, mbii-mi 6e: Akayankoobe lanndiniima gila rowanen wallude. Tiinnaare moodon soobini ko buri heewde e mab6e. ³Kaa mido nela e moodon bee sakiraabe pati ko min mantorii on koo laatoo meere, kaa tawee odon lanndinii no mbiiru-mi nii. ⁴So wanaa dum, so Makedoniyankoobe ngardii e amen to moodon tawi on lanndinaaki, hoolaare nde min njoginoo e moodon ndee laatanto min gacce, kasen duu onon burata fuu hersude. ⁵Dum nee, ko njii-mi hen ana tilsi mi ndarda sakiraabe bee ardoor kam to moodon, ndaranoo ballal ngal poduno-don ngal. Nden so mi warii fuu mi tawan engal hawriti, ngal laatoo ballal bernde laabunde tal, tawee wanaa tilsere. ⁶Taykee: aawudo seeda, seeda hettata, aawudo ko heewi, ko heewi hettata. ⁷Gooto fuu yo hokku ko anniyii e bernde mum, tawa wanaa dow metti, wanaa e tilsere. Sabi Laamdo ana yidi dokkiroowo seyo. ⁸Laamdo ana waawi hokkude on sii moyyereeji fuu, yalla e huunde fuu odon keba ko heyata on wakkati fuu, keddoro-don ko heewi kammary golle lobbo fuu, ⁹hono no wiindorii nii:
 «Omo saaka moyyere makko e ley talka'en,

moyyuki makko duumoto faa abada.»*

¹⁰Laamdo dokkoowo demoowo aawdi hokka dum nguure oo, hokkan on aawdi heyoori on onon duu, o funnan ndi, yalla moyyuki mon ana rima faa heewa. ¹¹Sabi o arsinkinan on e huunde fuu, faa mbaawon hokkitirde wakkati fuu. Nden heewbe njettan Laamdo e ko mballir-don dum'en ko iwri e juude amen koo. ¹²Sabi ngal ballal wanaa faa nafa seniibe bee tan wadiraa, ko ngal wadiraa dee, faa ngal waddana heewbe yettude Laamdo. ¹³So 6e yeewii ballal moodon ngal, be teddinan Laamdo saabe dowitzare mon nde ceettortodon Kabaaru Lobbo haala Almasiihu, 6e teddinan mo duu saabe ko caakaton jawdi mon e mab6e, kambe e yimbe fuu. ¹⁴Be kolliran korsa mab6e faade e moodon duwaawuuji di 6e nduwantoo on dii saabe moyyere mawnde nde Laamdo wadani on ndee. ¹⁵Jettooje ngoodanii Laamdo saabe dokkal mum dadfungal sifa!

10

No Pool jaaborii felube dum

¹Miin Pool biyeteedo lo'udo so mido hakkunde moodon kaa cuuso so mido wodfii on oo, mido waajoroo on newaare e moyyuki Almasiihu, ²mido ndarda on: pati ngaddee so mi garnoo on nde ngaroy-mi to mon fuu. Sabi banngal wiyoobe misfen ngollana muuyooji bii-aadama bee anniyii-mi gollirde ngorgu. ³Goonga, min bibbe Aadama tan, kaa no min kabirtee nii wanaa no bibbe Aadama kabirtee. ⁴Sabi kaborde de min kabortoo dee nganaa de bii-aadama, semmbe majje to Laamdo iwri faa de mbaawi wurjinde tataaji e leydi. Minen, min wurjinoobe miilooji waybe e leydi ⁵kajnum e mawninkinaare fuu hadoore yimbe anndude Laamdo. Kasen min nanngooobe miilo fuu faa min ngartira dum e dowitzaaade Almasiihu. ⁶So dowitzare moodon hibbii, min lanndiniima jukkude neddo fuu mo dowitzaki.

⁷Yeewree kudde dee no ngorri nii - so won e moodon kooliido yo neddo Almasiihu, yo miccito dum doo duu: no joomum laatorii neddo Almasiihu nii, minen duu, non min laatorii yimbe Almasiihu. ⁸Joomiraado men lisaa hokkii min baawde faa min nabaa goondinal mon yeeso, wanaa faa min ngurjina ngal. Fay so mantii-mi hen faa kosu-mi yabbitaade, dum hersintaa kam. ⁹Mi yidaa miilon mi tewtoowo hulbinde on e bataakiji am dii. ¹⁰Sabi ana wiyee bataakiji am dii ana teddi, ana njogii semmbirantaaku, kaa so mido hakkunde mon, mido lo'i, haala am ana yawnii. ¹¹Neddo fuu biyoowo non, yo anndu ko min mbinndata so miden ngoddii on koo, dum min ngollata so min ngondii e moodon duu. ¹²Min cuusaa fonndude ko'e amen e mantotoobe bee. Min nanndaa e mab6e duu. Kambe, ebe ponnda ko'e mab6e e etirdum mab6e, be nanndintaa ko'e mab6e e fay gooto so wanaa e ko'e mab6e tan! Be ngalaahakkille.

* 9:9 Jabuura 112.9

¹³ Minen noo, min njidaa mantaade faa yäbbitoo keerol, miden kaada e keerol ngol Laamdo darnani min ngol, faa min njottii on onon duu. ¹⁴ So min njottanooki to mon, min yäbbitinoke keerol e manti amen. Kaa min yäbbitaaki keerol, sabi minen adii waddude e mon Kabaaru Lobbo haala Almasiihu oo. ¹⁵ Min mantortaako golle wobbe mo walanaa min. Kaa no goondinal moodon beydortoo nii, miden njikkii beydoraade non teddungal e hakkunde moodon, tawee min yäbbitaaki ko Laamdo darnani min koo. ¹⁶ Nii wadata so min keba no min mbaajoroo Kabaaru Lobbo oo e nokkuje gonde caggal moodon dee, min mbaasa mantoraade golle gollaado faa timmi e ley nokkuje de wobbe kalfinaa. ¹⁷ Ana winndii: «Mantotoodo fuu, yo mantoro golle Joomiraado.» * ¹⁸ Sabi wanaa manoowo hoore mum woni jabaado, jabaado dee, mo Joomiraado mani.

11

No Pool feliri nelaabe peneebe

¹ Jooni kaa dalee kam mi haaldana on no badiido haandude nii. Mido jaagii on mujinan kam. ² Mido joganii on kiram iwrudam to Laamdo jaati, sabi mi habbii dewgal mon e gorko gooto, dum woni Almasiihu. Mido yidi nabude on to makko no mboomri ceniindi nii. ³ Kaa mido huli pati hakkillaaji mon mbaylite, nanndon e Hawwaa mo mboddi yoyundi ndii yojnyi oo faa njoppon hoolaare mon laabunde sellunde wonnde e Almasiihu ndee. ⁴ Mido huli dum sabi so won gardo waajaade on lisaa goddo mo waldaa e mo min mbaajii e ley moodon oo, naa so on kebii ruuhu goddo naa kabaaru lobbo mo waldaa e mo kebuno-don e amen oo, on njabbotu dum sanne. ⁵ Kaa mido miila diin kalahali mawdfi, dum woni nelaabe moodon bee, walaa fuu ko burdi kam. ⁶ Ana waawi taweede mi wanaa fasiilante banngal haala, kaa mi wanaa baaydo anndal, min kollii on dum faa laabi wakkati fuu e ley huunde fuu.

⁷ Nde kaalan-mi on Kabaaru Laamdo Lobbo oo tawi on njobaali ndee, mi leydinkinike kammari teddinde on, mi mboofii e ley majjum naa? ⁸ Deente goondinbe godde ndokki kam ko mi wuurdha faa mi gollana on. ⁹ Nde ngonnoo-mi to moodon too ndee tawi mido hasindini, mi fawaaki e dow fay gooto e mon. Sabi sakiraabe iwbe Makedoniya bee ngaddanii kam ko jakirano-mi koo. E oon wakkati, mido wajunoo laatanaade on donngal. Non worri faa hannde duu. ¹⁰ Goonga Almasiihu gondo e am oo kaalan-mi on: ley leydi Akaya ndii fuu fay gooto waawaa hadude kam mantoraade ko mi laatanaaki on donngal koo. ¹¹ Ko saabii so ngadif-mi non? Saabe mi yidaa on ngadif-mi non naa? Laamdo ana anndi mido yidi on!

¹² No ngorrungoo-mi nii, mi heddoto e worrude non. Sabi yogaabe ana tewta laawol mantoraade ko be ngorri no amen nii koo. Ngol laawol, mido yidi hadude be ngol. ¹³ Been yo nelaabe peneebe yo golloobe jammbotoobe yo boorniife saaya nelaabe Almasiihu.

¹⁴ Dum haaynaaki, sabi fay Iibiliisa ana boornoo saaya malaa'ika jom fooyre. ¹⁵ Ndennoo haaynaaki duu so gollanoobe Iibiliisa boorniima saaya gollanoobe fooccitaare. Kaa jukkungo maabbe laatoto hakke golle maabbe.

Haala torraqji kewtiidi Pool

¹⁶ Mi haalanii on naanen, mido wiya on kasen duu: pati fay gooto e moodon nanngira kam kaahaango. Kaa fay so on nanngirii kam non, njabee kaandi am dii, yalla miin duu mido mantoo seeda. ¹⁷ Nde mantortoo-mi nii ndee, wanaa no gollanoowo Laamdo nii kaaldan-mi, no kaandsudo nii kaaldan-mi. ¹⁸ Sabi heewbe ana mantoroor kulle aduna, miin duu, mido waawi mantaade. ¹⁹ Sabi onon jogoriibe ko'e mum'en yo hakkilante'en bee, odon njarranii haandube bee no weliri on. ²⁰ Goonga, odon muja nelaabe peneebe bee macchina on, naama jawdi mon, njana on, pamfina on, piya on banaaje. ²¹ Mido yaagoo wiide on miden lo'unoo e majjum sanne.

Tawee nee, huunde fuu ko be cuusi mantoraade kambe, mido suusi mantoraade dum miin duu. Mido haalda doo hono no mi kaandudo nii. ²² So be Yahudiyankee, miin duu mi Yahudiyanke. So be Israa'ilankoobe, miin duu mi Israa'ilanke. So be iwdi Ibarahiima,

* 10:17 Yeremiya 9.23

miin duu mi iwdi Ibarahiima.²³ So 6e gollanoofe Almasiihu, miin buri 6e fuu laataade dum - doo kaaldan-mi hono no mi kaandudo nii. Miin buri 6e tiinnaare, buri 6e uddeede kasu, buri 6e fiyede. Wakkati fuu, mido hosa maayde.²⁴ Cili joy Yahuudiyankoobe ana piya kam, cilol fuu dorrii capantati e jeenay.²⁵ Cili tati Romankooabe ana piya kam cabbi. Mi wedaama kaaye cilol gootol. Cili tati mido naata laana ana mutida e am, mi doyii jemma e jalooma ley geeci.²⁶ Mido e laawol wakkati fuu, mido e farati banngal maajje e banngal yanoobe, banngal lejol am e banngal lejni godfi, mido e farati e ley geelle e ley ladde jeereende, ley geeci e ley sakiraabe peneebe.²⁷ Mi gollii faa mi tampie, wakkati fuu mi daanataako dyongol juutungol. Mi yolbii, mi domdii, wakkati fuu mido hoora, mi jaangaama, mi holii.²⁸ Mi haalaali ko heddi koo so wanaa huunde wootere: jaannde fuu mii looji banngal deente goondinbe dee fuu ana kabbi hoore am.²⁹ So won lo'udo, loore mum ana hewta kam. So won pergitido, ana jawnna yonki am.

³⁰ So ana tilsi mi mantoo, loore am ndee mantortoo-mi. ³¹ Laamdo ana anndi mi fenaali. Jettooje ngoodanii mo kanko Baaba lisaa Joomiraado men oo faa abada. ³² Nde ngonnoro-mi Damas ndee, battaa kaananke biyeteedo Aretas joyyiniino yimbe faa kayba ngeenndi ndii yalla ana nannga kam,³³ kaa ngadaa-mi e ley sagiire, ndiwniraa-mi e falanteere tatawol ngeenndi ngol, njippinaa-mi caggal mayri, teetori-moo-mi.

12

Haala ko Laamdo bannginani Pool

¹ Ana tilsi mi mantoo fay so gasaa. Dum e taweede, mi haalan ko yellitii e am, kajum e ko Joomiraado bannginani kam koo. ² Ana foti duubi sappo e nay, gorko gooto mo anndumi, kabbiiido e Almasiihu, njabbinaama faa dow kammu burdo fuu toowde. Mi anndaa yalla terde makko duu njabbinaama naa njabbinaaka, Laamdo tan anndi. ³⁻⁴ Mido anndi oon gorko naannaama alienne - omo hedoriid erde makko dee naa mo hedhoraaki de? Mi anndaa, Laamdo anndi - o nani ton haala daduka hakkille ka bii-aadama fotaa haaltude. ⁵ Kanko mantortoo-mi, mi mantortaako hoore am so wanaa e loore am. ⁶ Fay so mi muuyiino mantaade, mi haandaali, sabi goonga kaalannoo-mi. Kaa mido nanta hoore am e majjum, pati yimbe miila mido buri ko njii mido wada naa ko nani mido haala. ⁷ Ko Laamdo loowi e am koo ana dadfi hakkille, kaa pati mi mawminkinoroo dum, ko wa'i hono gi'al suufaama e terde am, dum woni nelaado ibiliisa ana fiya kam faa hada kam mawninkinaare fuu. ⁸ Cili tati mido jaagoo Joomiraado yo doofanam ngal, ⁹ kaa o wii kam: «Hinnee am oo heyii ma, sabi baawde am e loore kibbirta.» Saabe dum mi beydiima seyaade e mantaade dow loore am ndee, yalla baawde Almasiihu dee ana tawee e am. ¹⁰ Dum saabii so mido seyoroo loore e jennooe e cadeele e torraaji e wemmbere fuu kammari Almasiihu. Sabi nde lo'u-mi fuu, nden keban-mi semmbe.

No Pool suyliri banngal Korintunkoobe

¹¹ Mi haaldii hono no mi kaandudo, kaa onon ngaddani kam haalirde non. Onon kaannojinngande kam, sabi fay so mi wanaa fay huunde, kalahali moodon mawdfi dii, dum woni nelaabe moodon bee, burdaali kam fay huunde. ¹² Golleji mawdfi e kaayefiji e taugumansaajji kollooji mi nelaado ngollaama to mon, kaaddi mujnal duu di ngolliraa. ¹³ Kodum deente goondinbe lisaa godfie dee burdi on, so wanaa ko mi fawaaki e mon koo? Njaafee kam e oon toonannge!

¹⁴ Jooni, mi lanndiniima warde to mon cilol tataabol, mi fawataako e mon. Wanaa jawdi moodon tewtan-mi, onon e ko'e mon tewtan-mi. Sabi wanaa bibbe kaani fagganaade saaraabe mum'en jawle, saaraabe kaani fagganaade bibbe mum'en jawle. ¹⁵ Miin, mi seyorto hokkude on ko njogii-mi fuu, mi seyorto hokkude on fay hoore am, yalla mido walla on. So mi mawninii jilli am e moodon, on buytoto e yifude kam naa?¹⁶ Ndennoo en kawrii mi fawanooki e dow mon, kaa wiyaama mi yojjii on, mi hebirii on hilaa. ¹⁷ Won nelaabe am 6e nelir-mi faa mi jaama jawdi mon naa?¹⁸ Titus jaagii-mi yo yaa to moodon, neldidin-mi e mum sakiike men oo. Titus jaamaali jawdi moodon, goonga naa pene? Wanaa minen ngoni miilo wooto e laawol gootol naa?

¹⁹ Booyii odon miila min labbinoobe ko'e amen yeeso moodon. Kaa ko min ngadata dee, miden kaalda yeeso Laamdo ley haabagol amen e Almasiihu. Sakiraabe horsube, ko min ngadata koo fuu, yalla odon njaara yeoso. ²⁰ Mido hula, so mi warii to moodon, pati mi tawira on no mi yidaa, tawiron kam no on njidaa. Mido huli pati mi tawda on e poodondiral e haasidaaku e konnaagu e tikkere e njondiral e poore e mawninkinaare e fitina. ²¹ Mido hula, so mi wirfitiima to moodon, pati Laamdo hoyna kam hakkunde mon kasen, mi surjla saabe heewbe luuttunoobe be tuubaali iwde e tuundi mum'en e fijirde mum'en e njaahilaaku mum'en.

13

Bay nondiral

¹ Mido wara to mon jooni cilol tatabol. «Huunde fuu ko neddo happaa ana hasindini e seedaaku yimbe didon naa taton.»^{*} no winndorii nii. ² Mi haalaniino luuttunoobe nde ngonnoo-mi to mon cilol didabol indee, jooni duu ko mi walaa to mon koo, mido haaltana be kasen kambe e heddiibe bee fuu: so mi wartii, mi yurmataako fay gooto. ³ Onon, odon tewta finnde holloore Almasiihu oo e am haalirta haala mum. On keban finnde indee duu. Almasiihu lo'aali banngal moodon, mo cemmbidid'o e moodon. ⁴ Sabi o tontiraama e leggal bardugal dow loore makko, kaa omo wuurdil baawde Laamdo. E ley haabagol amen e makko, min lo'ube, kaa min kollan on, miden nguurdira e makko dow baawde Laamdo.

⁵ Yeewtee ko'e mon faa njiyon so odon ngoondini, taykitee ko'e moodon. Tama on maatali lisaa Almasiihu ana e moodon? So on maatali, yeewtagol mon ngol ana holla on ngalaa e goonga. ⁶ Kaa mido joonndorii on anndan minen banngal amen miden e goonga. ⁷ Miden jaagoo Laamdo pati ngadon fay huunde ko boni, wanaa faa holla minen miden e goonga, faa ngollon ko moyyi, fay simndo tawii minen banngal amen, min lati hono be ngalaa e goonga. ⁸ Sabi min mbaawaa yeddude goonga oo, ko min mbaawi dee, daranaade mo. ⁹ So min lo'ii tawi onon odon njogii semmbe, miden ceyii hen, min jaagoto Laamdo faa laato-don hibbube. ¹⁰ Saabe dum, mido winndana on dum gila mi waraali tafon, yalla so mi warii, pati mi bonna e moodon hakke baawde de Joomiraado oo hokki kam dee. Ko ndokkiraam-de, faa yaara yeeso, wanaa faa wurjina.

¹¹ Sakiraabe, walaa ko heddi so wanaa waynaade. Poodanee hibbude, njabee waajeede, njogee miilo wooto, nguuree e jam. Nden, Laamdo Jom jilli e jam oo wondan e moodon. ¹² Yo gooto e moodon fuu jowtir banndum jowtaango wondungo e jilli. Seniife bee fuu ana njowta on.

¹³ Yo hinnee Joomiraado men lisaa Almasiihu e jilli Laamdo e deental moodon e Ruuhu Ceniido oo ngonu e moodon, on fuu!

* 13:1 Fillitagol Tawreeta 19.15

Bataaki Pool faade e Galaatiyankooþe

¹Oo bataaki ga am iwri, miin Pool nelaado oo. Wanaa yimþe neli kam, mi neliraaka saabe neddo fuu, lisaa Almasiihu jaati neli kam, kajum e Laamdo Baabiraado men immintindo mo e maayde oo. ²Miin e sakiraabe wondube e am bee fuu, misen mbinnda oo bataaki faade e mon, onon deente goondinþe lisaa gonde leydi Galaatiya dee. ³Yo on kebu moyyere e jam iwide e Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men lisaa Almasiihu. ⁴Almasiihu hokkitirii hoore mum kammari luutti men yalla ana dannda en e oo jamaanu bondo. Nii o wadiri sago Laamdo Baabiraado men. ⁵Yo teddeengal woodan Laamdo faa abada abadin. Aamiina.

No Kabaaru Lobbo oo laatorii gooto

⁶Ana haaynii kam sanne no njaawir-don yoppude Laamdo, noddirdo on moyyere Almasiihu oo, so njokku-don kabaaru lobbo goddo. ⁷Wanaa wiide kabaaru lobbo goddo won, kaa yimþe ana njiiþa on, ana njidi waylitinde Kabaaru Lobbo haala Almasiihu oo. ⁸So neddo waajike on ko seerti e Kabaaru Lobbo mo min mbaajii on oo, fay so minen e ko'e amen naa so malaa'ika iwdoo dow kammu, yo kuddi wonu e joomum. ⁹Min kaalaniino on dum, jooni duu mido haaltana on: so neddo waajike on ko seerti e Kabaaru Lobbo mo keb-don oo, yo kuddi wonu e mum.

¹⁰Dum nee, yarraamuya yimþe ndaaran-mi naa yarraamuya Laamdo? Tama ko welata yimþe ndaaran-mi? So faa jooni mi ndaarannoodo ko welata yimþe, mi laatataakono maccudo Almasiihu.

No Pool laatorii nelaado

¹¹Sakiraabe, mido yidi paamon: Kabaaru Lobbo mo mbaajotoo-mi oo, wanaa e neddo iwi. ¹²Sabi wanaa neddo hokki kam mo, wanaa neddo janngini kam mo, lisaa Almasiihu bannginani kam mo. ¹³On nanii no ngorrungoo-mi arannde e ley diina Yahuudiyanooþe oo. Mi torririi deental goondinþe lisaa ngal no mbaawru-mi fuu, mi siinii wurjinde ngal. ¹⁴Mido burnoo heewbe e waaldeebe am Yahuudiyanooþe jokkude diina Yahuudiyanooþe, kajum e hirande neesuuji njaatiraabe amen. ¹⁵Kaa Laamdo subike kam gila mi finaali, noddi kam saabe moyyuki mum nde muuyinoo ndee, ¹⁶o bannginani kam Biyyiko yalla mido waajoo kabaara mum ley heeferbe. Oon wakkati, mi lamndondiraali e fay gooto, ¹⁷mi yahaali Urusaliima to adiifé kam laataade nelaabe bee, njaa-mi dor e don leydi Arabiya, ngartu-mi Damas. ¹⁸Duubi tati caggal mum, njaa-mi Urusaliima yalla mido anndondira e Piyeer. Ngondu-mi e makko balde sappo e joy. ¹⁹Mi yiyaali nelaado fay gooto, so wanaa Yaakuuba mijii Joomiraado oo. ²⁰Ko mbinndan-mi on doo koo, hakkunde am e Laamdo mbinndir-mi, mi fenaali. ²¹Caggal dum, njaa-mi leydi Siriya e leydi Silisi. ²²E oon wakkati, deente kabbiide e Almasiihu gonde leydi Yahuudiya dee meedaali yiirude kam gite mum'en. ²³Be nananno tan ana wiyee: «Neddo torrannoodo en nden oo, ana waajoo jooni diina ka siinunoo nifude kaa.» ²⁴Eþe teddinannoo Laamdo saabe am.

2

No nelaabe njabirani Pool

¹Duubi sappo e nay caggal mum, yabbitin-mi kasen Urusaliima, miin e Barnabas. Titus duu ana wondi e amen. ²Mi yaarii ton saabe ko Laamdo bannginani kam koo. Mi hawritii ton e mawbe deental goondinþe, miin tan e maþþe, mi anndinii be Kabaaru Lobbo mo mbaajii-mi be nganaa Yahuudiyanooþe oo. Sabi mi yisfaa golle am yaþþiido oo e mo jooni oo fuu laatoo meere. ³Kaa fay Titus jaado am oo, kajum e taweede yo Yunananke fuu, tilsinaaka taadeede. ⁴Dum e taweede sakiraabe peneeþe coorike e deental goondinþe ngal. Ko be ndaarti dee, anndande ndimaaku mo keb-den e ley haþþagol men e lisaa Almasiihu

oo faa be ngartira en e maccungaaku. ⁵ Min njabanaali be fay wakkati gooto yalla goonga Kabaaru Lobbo oo ana heddanoo on. ⁶ Haya, jogoraabe mawfe bee, no be njogoranoo nii, miin walaa ko hilli kam e majjum, sabi Laamdo burdintaa yimbe. 'Been mawfe tilsinlaal min godfdum fey. ⁷ Be paamii Laamdo halfini kam waajaade Kabaaru Lobbo oo faade e be nganaa Yahuudiyankoobe, hono no halfiniri Piyeer waajaade Yahuudiyankoobe bee nii. ⁸ Sabi no Laamdo neliri Piyeer hakkunde Yahuudiyankoobe bee nii, non o neliri kam miin duu hakkunde heeferbe. ⁹ Yaakuuba e Piyeer e Yuhanna, nuyde deente goondinbe teddinaade dee, nde njiinoo moyyere nde Laamdo hokki kam ndee, be ndokki kam miin e Barnabas fuu juude faa tabintina kawral hakkunde amen. Ndennoo minen, min njaha to heeferbe, kambe be njaha to Yahuudiyankoobe. ¹⁰ Ko be jaagii min tan, min miccitoo misikiina'en bee. Mi tiinnike e majjum jaati.

No Pool jnijiri Piyeer to Antiyokiya too

¹¹ Kaa nde Piyeer wari e ngeenndi mbiyeteendi Antiyokiya ndee, mi jniji dum yeeso yimbe sabi o boofudo. ¹² Sabi fade nelaabe Yaakuuba bee warde, omo jaamdanoo e goondinbe lisaa be nganaa Yahuudiyankoobe. Kaa nde been ngarnoo ndee, o wodditii be nganaa Yahuudiyankoobe bee, o jootti jaamduude e mum'en, hultude jokkuge sariya taadagol bee. ¹³ Yahuudiyankoobe goondinbe lisaa wobbe duu tawti mo faa naabi fay Barnabas e naafigaaku mum'en. ¹⁴ Nde njiinoo-mi no be ngorri nii dartaaki, ebe ngoorti goonga gondo e Kabaaru Lobbo oo, mbii-mi Piyeer yeeso yimbe fuu: «Aan Yahuudiyanke, a worraano doo hono no Yahuudiyankoobe ngorri nii, no lepi goddi ciil ngorri nii ngorrunda. Hono mbaawru-daa tilsinirde yimbe be nganaa Yahuudiyankoobe bee kinaa laatoo hono no Yahuudiyankoobe nii?»

No Laamdo hisinirta yimbe saabe goondinal

¹⁵ Minen, min iwdi Yahuudiyankoobe, min njeyaaka e lepi goddi luuttooji ciil. ¹⁶ Tawee nee, miden anndi neddo nanngirataake pooccitiido saabe jokkugol Sariya Muusaa oo, e goondinal mum lisaa Almasiihu nanngirtee pooccitiido. Minen duu min ngoondinii lisaa Almasiihu, yalla miden nanngiree fooccitiibe saabe goondinal amen Almasiihu, tawee wanaa jokkugol Sariya Muusaa. Sabi fay gooto nanngirataake pooccitiido saabe jokkugol Sariya Muusaa. ¹⁷ Minen, miden ndaarta nanngireede fooccitiibe saabe haabbagol amen e Almasiihu. E ley majjum so min tawaama min luuttooibe minen duu hono no be nganaa Yahuudiyankoobe bee nii, dum ana holla Almasiihu yo daraniido luuttal naa? O wanaa! ¹⁸ Sabi so mi wii mi maatoto ko ngurjinnoo-mi, mi tabintinanno mi boofowo. ¹⁹ Kaa banngal Sariya Muusaa, miin mi maaydo, Sariya oo jaati wadi dum, yalla mido wuuraana Laamdo. Mi tontidaama e lisaa Almasiihu dow legal bardugal, ²⁰ mi wuuraa miin e hoore am, Almasiihu wuuri ley am. Nguurndam neddo dam nguuran-mi jooni dam, e ley goondinal Bii Laamdo nguuran-mi dam, oon jiddo kam so hokkitiri hoore mum saabe am. ²¹ Mi tippitataako moyyere Laamdo ndee. Sabi so tawii jokkude Sariya oo wadata neddo pooccitiido, Almasiihu oo maayii meere.

Haala jokkude Sariya Muusaa naa goondinde lisaa

¹ Eehey Galaatiyankoobe, woy odon pamdi hakkille! Homo dawri on? On cifanaama faa laabi paca no lisaa Almasiihu tontiraa e legal bardugal. ² Njaabee kam dum doo tan: saabe jokkude mon Sariya Muusaa kebir-don Ruuhu Ceniido oo, naa on kebirii mo saabe on nanii Kabaaru Lobbo oo, on ngoondinii? ³ Kodum famdiniri on nii hakkille? On puddirii semmbe Ruuhu Laamdo oo, hono njidir-don jooni timminirde tiinnaare mon jaati? ⁴ Ko hewtii on koo fuu laatike meere naa? Dum waawaa laataade meere. ⁵ Dokkoowo on Ruuhu so wada kaayde hakkunde mon oo, dum nee saabe odon njokki Sariya o wadirta dum naa saabe on nanii Kabaaru Lobbo on ngoondinii?

⁶ Nii winndorii: «Ibarahiima goondinii Laamdo, Laamdo jatorii mo saabe majjum mo pooccitiido.»^{*} ⁷ Ndennoo annde: goondinbe bee, kajum'en jaati ngoni iwdi Ibarahiima. ⁸ Sappaama e ley Binndi, Laamdo nanngiran be nganaa Yahuudiyankee bee fooccitiibe saabe goondinal mum'en. Dum saabii so Binndi dii mbiyani Ibarahiima oo kabaaru lobbo gila wadaali tafon: «Leji dii fuu kebiran barke saabe maa.»[†] ⁹ Ndennoo, goondinbe fuu keban barke no Ibarahiima goondindo oo hebiri barke nii. ¹⁰ Kaa fawbe jikke mum'en e jokkude Sariya Muusaa, yo hudaabe. Sabi ana winndii: «Kuddi woodanii neddo fuu mo jokkaali faa hiibbi ko woni e dewtere Sariya ndee fuu.»[#] ¹¹ Tayoral, fay gooto nanngirtaake pooccitiido yeeso Laamdo saabe Sariya oo. Sabi ana winndii: «Pooccitiido wuurdan goondinal.»[§] ¹² Sariya oo noo fawaaki e goondinal, sabi ana winndii: «Jokkudo Sariya oo wuurdan saabe Sariya.»^{*} ¹³ Almasiihu soottitike en iwde e kuddi ndi Sariya oo fawi e men ndii, ko mo roondanii en ndi koo. Sabi ana winndii: «Bilaado e leggal bardugal fuu yo kudaado.»[†] ¹⁴ Dum lisaa wadi yalla be nganaa Yahuudiyankee bee duu ana keba barke mo Ibarahiima hebi oo saabe lisaa Almasiihu, kebireen Ruuhu podaado oo e ley goondinal.

Haala Sariya e fodoore

¹⁵ Sakiraabe, mido sifanoo on ko woodi jannde fuu koo: so neddo moyyinii talkuru ndonu no sariya laamu jabiri nii, fay gooto waawaa imminde dum, waawaa beydude hen fay huunde. ¹⁶ Laamdo wadani Ibarahiima e iwdo e mum podooje. Binndi dii mbiyali: «Iwbe e mum», hono no di cappike heewbe, gooto nii di cappii nde ci mbii: «Iwdo e maa». Dum woni Almasiihu oo. ¹⁷ Ko njidu-mi wiide koo annii: aadi ndi Laamdo fibi ndii, Sariya gardo duubi teemeedi nay e capantati caggal mum oo fiytataa dum, bonnataa fodoore Laamdo ndee. ¹⁸ Sabi so ndonu mo Laamdo fodunoo oo e Sariya oo fawinoo, mo fawatanooko e fodoore ndee. Kaa noo, saabe fodoore ndee Laamdo hokkiri moyyere mum ndee Ibarahiima.

¹⁹ Ndennoo, ko Sariya Muusaa nafata? O waddiraama faa o banngina luutti faa nde iwdo e Ibarahiima podanaado fodoore ndee oo wari fuu. Laamdo hokki yimbe Sariya oo, hokkiri be malaa'ika'en, kajum e curoowo. ²⁰ Kaa so gooto tan curoowo nafataa. Fodoore ndee, Laamdo tan fodi.

²¹ Ndennoo, Sariya oo ana luuttondiri e podooje Laamdo dee naa? Luuttondiraal! Sinndo sariya baawdo hokkude yimbe nguurndam jippinanooma, fooccitaare iwanno e sariya oo jaati. ²² Kaa Binndi dii mbii aduna oo fuu, luutti mari dum, yalla goondinbe bee fuu ana ndokkee ko podanaa koo saabe goondinal mum'en lisaa Almasiihu.

²³ Fade wakkati goondinal warde, en kawjanooma ley hawju Sariya faa goondinal ngal bannginnaa. ²⁴ Hono non Sariya oo laatorii dowoowo en faa wakkati mo Almasiihu wari e mum oo, yalla eden nanngiree fooccitiibe saabe goondinal ngal. ²⁵ Jooni ko wakkati goondinal ngal wari koo, en njaltii e maral dowoowo oo.

²⁶ Jonnoo, on fuu on biibbe Laamdo saabe goondinal mon lisaa Almasiihu. ²⁷ On fuu on kaabbiye e Almasiihu saabe looteede mon lootagal batismi. Hono nii boornori-don mo no kaddungal nii. ²⁸ Ndennoo, ceenndiigu walaa hakkunde Yahuudiyanke e Yunaninke, naa dimo e diimaajo, naa gorko e debbo, on fuu on gootum e haabagol mon e lisaa Almasiihu. ²⁹ So tawii Almasiihu jey on, on iwdi Ibarahiima, on ndonan ko Laamdo fodunoo koo.

4

¹ Mido wadana on misaalu: so nii donoovo yo cukalel, walaa fuu ko seenndata dum e maccudo, tawee nee kajum jey jawdi ndii fuu. ² Mo heddoto ley hawju hayboobe mo e dawranooobe jawdi makko faa sarti mo baaba makko sartanii mo oo yottoo. ³ Enen duu, nde en sukaabe ndee, en maccube semmbeeji aduna dii. ⁴ Kaa nde wakkati cartaado oo hiibbi ndee, Laamdo neli Bajjo muudsum mo debbo rimi, dowtaniido Sariya Muusaa, ⁵ yalla omo soottitoo wonbe e ley Sariya bee, keben laataade biibbe Laamdo. ⁶ Kammari on biibbe

* 3:6 Puddoode 15.6 † 3:8 Puddoode 12.3 # 3:10 Fillitagol 27.26 § 3:11 Habaakuk 2.4 * 3:12 Lewinkooбе 18.5 † 3:13 Fillitagol Tawreeta 21.23

makko, Laamdo nelii RuuhuBiyum oo e ley berde men. Ruuhu oo wadata so noddiren Laamdo «Abba». ⁷Hankasen, en nganaa maccube, en bïbbe. Kammari en bïbbe, Laamdo duu wadii en ronoobe.

No Pool hultirani Galaatiyankoobe

⁸Nden, nde on anndaano Laamdo ndee, odon ngonnoo e maral reweteebe ïe nganaa reweteebe jaati bee. ⁹Kaa jooni ko anndu-don Laamdo koo, naa mido haannoo wiide jooni ko Laamdo anndi on koo; hono mbaawirton wirfitaade e semmbeeji aduna lo'ufi di ngalaa nafaa dii? Ko saabii so odon njidi laattaade maccube majji kasen? ¹⁰Odon teddini jialaade yogaaje e lebbi yogaaji e wakkatiji yogaaji e kitaale yogaaje. ¹¹Mido huli pati golle mo ngollan-mi on oo fuu mursee.

¹²Sakiraabe, mido ndaarda on, mba'ee no am nii, sabi miin duu mi laatinoke hono mon. On ngadaali kam baasi fuu, ¹³sabi odon anndi rafi-cellal waddani kam haalande on arannde Kabaaru Lobbo oo. ¹⁴Naw am oo itti koro mon, dum fuu e taweede on njawaali kam on nefaaли kam kammari jaw oo. Ko ngadu-don dee, on njabborike kam no malaa'ika Laamdo nii, naa hono mi lisaa Almasiihu. ¹⁵Oon wakkati, odon keewno seyo sanne! Mido waawi seettanaade on: so odon mbaawnoo, on doofanno gite mon ndokkon kam. Ndennoo hono seyo mon ngoo laatifi? ¹⁶Mi laatike gajio mon saabe mido haalana on goonga naa? ¹⁷Anniya mo been yimbe njoganii on oo moyya. Ko be njidi dee, seenndude on e am yalla odon ndaranoo be. ¹⁸Sikke walaa, daranaade neddo ana moyyi so faa moyya, kasen duu waajibi dum wadee wakkati fuu, wanaa yeeso am tan. ¹⁹Sukaabe am, kammari mon mido naawaa kasen naawalla naawdo hono no ñatawre nii, faa mbaadi Almasiihu tawee e mon. ²⁰Hee mi yidii tawdeede e mon jooni yalla mido heba haaldude e mon ko wanaa no kaaldiranoo-mi e mon nii, sabi kabaaru mon ana wemmbinii kam sanne.

Haala aadi kiinndi e aadi keyri

²¹Onon yidubé jokkude Sariya Muusaa, mido lamndoo on: on nanaali ko Sariya wii naa? ²²Ana wiindii: Ibarahiima ana joginoo bïbbe worbe didon, gooto o hebdì dum e kordo, goddo oo o hebdì dum e dimo. ²³Bii kordo oo rimiraama no yimbe fuu ndimirtee nii, kaa bii dimo oo rimiraama saabe fodoore Laamdo. ²⁴Won ko saawii e ley kaa janta. Rewbe didon bee ana capporaa aadiiji didi. Ngootiri, ndi Haajara ndii yo aadi waamnde haayre wiyeteende Siinaayi ndii. Kayri, maccungaaku ndi rimata. ²⁵Haajara yo waamnde haayre wiyeteende Siinaayi wonnde Arabiya ndee, ende sapporaa ngalliuure Urusaliima hannde ndee. Sabi Urusaliima e hodubé e mum bee fuu e marginal ngoni. ²⁶Kaa Urusaliima gondo dow kammu oo yo dimo, kanko woni inna men. ²⁷Sabi ana winndii:

«Aan dimaro mo meedaali rimude,
welta!

Aan mo anndaa naawalla ñatawre,
ilina gullaali seyo!

Sabi debbo jeebaado hefan sukaabe

faa bura debbo kaybaado gorum.»*

²⁸Kaa onon sakiraabe, on bïbbe hebaabe dow fodoore Laamdo ndee hono no Isiyaaka nii.

²⁹Nden, dimiraado no yimbe ndimirtee nii, ana torra dimiraado Ruuhu Laamdo oo. Fay hannde duu non worri. ³⁰Kaa kodum Binndi dii mbii? Di mbii: «Ribbu kordo oo e biyum, sabi bii kordo oo rondataa e bii dimo oo abada.»† ³¹Ndennoo sakiraabe, en nganaa bïbbe kordo oo, en bïbbe dimo oo.

Haala ndimaaku goondirinbe lisaa

¹Almasiihu rimfinii en yalla eden ndimfa dor. Dum nee, tiinnee pati on ngartire e maccungaaku. ²Kettinanee kam! Miin Pool, mido wiya on: so on njabii taadeede, Almasiihu nafataa on fay huunde. ³Kasen mido haalana neddo fuu jabudo taadeede: ana

* 4:27 Esaaya 54.1 † 4:30 Puddooode 21.10

tilsi e mum jokkude Sariya Muusaa oo fuu. ⁴Onon tewtooobe nanngireede fooccitiibe saabe Sariya bee, on seertube e Almasiihu, on ngodditiima moyyere Laamdo ndee. ⁵Kaa minen, kammari goondinal miden pawa jikke amen e Laamdo nanngiroowo en fooccitiibe oo. Dum woni ko min njoonndorii saabe Ruuhu oo. ⁶Sabi kaabbiido e lisaa Almasiihu, taadagol e waasude taadagol fuu fotu, ko nafata tan, goondinal tabintinoowal jilli.

⁷On puddirii no woodi. Homo hadi on jokkude goonga? ⁸Ko wayliti hakkille mon koo iwraali to Laamdo nodduido on oo. ⁹Ana wiye: yuufinirdi seeda ana yuufina conndi farani njiiisaandi fuu. ¹⁰Dum fuu e taweede Joomiraado hokkii kam hoolaare e mon, mi tayorii miilo mon seerataa e miilo am. Kaa jiiboowo on oo, ko waawi laataade fuu, jukkete. ¹¹Kaa miin sakiraabe, so tawii faa hamnde mido waajoo kinnaa neddo taadee, ko saabii so mido torree faa jooni? Sinndo dum mbaajotonoo-mi, waaju am haala maayde lisaa dow leggal bardugal mettataano fay gooto. ¹²Jiiboobe on bee, yo be der ko'e mabbe.

¹³Sakiraabe, on noddaama faa ndim-don. Jonnoo, pati ngaddee so ndimaaku mon laatanoo on sabaabu faa njokkon gidaade yonki. Ko kaan-don wadufe dee, homo fuu gollana goddo e dow jilli. ¹⁴Sabi Sariya oo fuu wadaama e ley ndee yamiroore wootere: «Njidiraa tanaa maa no njidir-daa hoore maa nii.»* ¹⁵Kaa so odon yatondira, odon jaamondira hono no dawaadi nii, njeertee pati on timmondir.

Haala Ruuhu Ceniido, kajum e gidaade yonki

¹⁶Ndennoo, mido wiya on: dalee Ruuhu Ceniido dowa on, nden on njokkataa gidaade yonki mon. ¹⁷Sabi gidaade yonki ana kaba e Ruuhu oo, Ruuhu oo duu ana haba e gidaade yonki dee. Hongel e majji fuu ana haba e gonngel faa mbaasu-don gollude ko muuy-don.

¹⁸So Ruuhu dowata on, on ngalaa e ley Sariya Muusaa oo hankasen.

¹⁹Ko gidaade yonki bannginta yo tuundi e ko sobi e njaahilaaku ²⁰e dewal tooruuij e mbonobaaku e konnaagu e poofondiral e kiram e tikkere e haawtaare e luurral e rafikawral ²¹e haasidaaku e sigiro e wanngiyaare e ko nanndi e mum'en. Mido jeertina on dum doo no njeertiirnroo-mi on dum nii, golloobee kulle baade non bee naataataa e Laamu Laamdo oo. ²²Kaa ko Ruuhu Ceniido rimata e men koo woni jilli e seyo e jam e mujnal e moyyuki e yurmeende e goondinal ²³e leydiskinaare, kajum e nantaare. Tayoral, Sariya oo hadataa kulle baade non. ²⁴Jeyaaibe e lisaa Almasiihu bee tippitorike himmeeji mum'en e gidaade yonki mum'en fuu caggal, ana wa'i hono no be tottii de e leggal bardugal nii.

²⁵Kammari Ruuhu oo kebir-den nguurndam kesam dam, ndennoo njokken e Ruuhu, ²⁶pati mawninkino-den, pati toonondiren, pati haasidaaku tawee hakkunde men.

6

No goondinbe kaaniri wallondirde

¹Sakiraabe, so won tawaado ana wada ko boni, onon jogiibe Ruuhu bee kaani ooncude dum, tawee e needi. Kaa gooto mon fuu hayba hoore mum pati seyte kajum duu.

²Mballondiree roondaade donnge mon teddude, hono non kibbinirton sariya Almasiihu oo. ³So neddo milii won ko woni, tawi walaa ko woni, yojnii hoore mum. ⁴Yo gooto fuu yeewto golle mum. So won ko waawi mantoraade, mantorto golle mum jaati, fotaa ko nanndina dum e golle neddo goddo. ⁵Sabi gooto fuu donngal mum roondotoo.

⁶Jannginteedo konngol Laamdo ngol ana haani feccendirde e jannginoowo dum ko hebi ko woodi fuu.

No gooto fuu hettirta ko aawi

⁷Pati njaayree ko'e mon, Laamdo jabataa yaweede. Gooto fuu, ko aawi koo hettata.

⁸Aawdo ko welata yonki mum, hettan maayde. Kaa aawdo ko welata Ruuhu Ceniido, hettan hen nguurndam nduumiidam. ⁹Pati kaaben gollude ko moyyi. Sabi so en kaabaali, en kettan so wakkati oo warii. ¹⁰Ndennoo, e ley wakkati keddaniido en oo, ngadanen yimbe fuu moyyere, burfe fuu haandude hen, sakiraabe men goondinbe lisaa Almasiihu bee.

* 5:14 Lewinkoo6e 19.18

Baynondiral

¹¹ Yeewee dii binndi butti di mbinndiran-mi on junngo am. ¹² Tilsinþe on taadeede bee, tewtooþe yalla ana manee. Walaa ko þe ngadiri non so wanaa pati þe torriree saabe leggal bardugal Almasihu ngal. ¹³ Sabi fay kamþe taadaaþe bee, þe njokkataa Sariya. Ko þe njidiri taado-don dee, faa þe mantoroo duum. ¹⁴ Miin e hoore am kaa, mi mantortaako kinaa leggal bardugal Joomiraado men Iisaa Almasihu ngal. Saabe ngal bardugal mi hillaaka e kabaaru aduna, aduna duu hillaaka kam. ¹⁵ Sabi taadaade naa waasude taadaade, fayda walaa hen. Ko jogii fayda dee, tagiteede tagu keso. ¹⁶ Jokkube ngol laawol fuu, yo kebu jam e hinnee, kamþe e Israa'lilankooþe Laamdo bee fuu.

¹⁷ Hankasen fay gooto pati tampina kam, sabi terde am ngadii batitande saabe Iisaa.

¹⁸ Sakiraabe, yo hinnee Joomiraado men Iisaa Almasihu wonu e mon! Aamiina.

Bataaki Pool faade e Efeesunkoobe

¹Oo bataaki ga am iwri miin Pool nelaado Isaa Almasiihu e sago Laamdo. Mido jowta seniife hoolniiife e ley haabagol mum'en e Isaa Almasiihu bee. ²Yo on kebu moyyere e jam iwde e Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men Isaa Almasiihu.

No Laamdo hokkirta yimbe moyyere saabe Almasiihu

³Jettojo ngoodanii Laamdo Baaba Joomiraado men Isaa Almasiihu gadando en barkeeji di Ruuhu oo hokkata dii fuu to dow kammu too saabe haabagol men e Almasiihu. ⁴Sabi fade aduna oo tageede, Laamdo subiima en saabe Almasiihu, yalla eden lattoo seniife be ngalaa feloore yeeso makko. Saabe jilli makko ⁵o hoddiranii en gila arannde laatoden biib6e makko saabe Isaa Almasiihu. Dum woni ko o yidani en saabe moyyuki makko ⁶yalla omo yettiree moyyere makko mawnde nde walaa do haadi ndee. Nden moyyere o hokki en saabe Biyyiko korsudo oo. ⁷E haabagol men e makko coottitira-den yiyyam makko dam, luutti meeden njaafaa ko waarata e keewal makko hinnee. ⁸Oon hinnee o wayli e meeden, o hokki en hakkilantaaku kiib6udo e anndal kiib6ungal, ⁹mo anndini en sago makko suudinoongo ngoo. Gila arannde mo anniyorii tabintinirde ngo Biyyiko oo saabe moyyuki makko. ¹⁰Sago ngoo yo hawrintinde huunde fuu e hawju hooreejoo gooto, dum woni Almasiihu, wanaa ko woni dow kammu wanaa ko woni e leydi. Laamdo timminan sago mum ngoo so wakkati hiib6ii.

¹¹⁻¹²E ley haabagol men e makko, en cubaama, enen fawbe jikke men e Almasiihu gila jooni bee. Laamdo tabintiniroowo huunde fuu no muuyiri oo, hoddiranii en laataade sabaabu mawnineede teddeengal mum.

¹³Saabe Almasiihu, onon duu, on nanii konngol goonga ngol, dum woni Kabaaru Lobbo kisinfo on oo. Nde ngoondin-don Almasiihu ndee, Laamdo wadfi e mon maande mum nde loowi e mon Ruuhu Ceniido podanoodo oo ndee. ¹⁴Oon Ruuhu Ceniido woni piisiraado moyyereeji desanaadi en, faa jannnde kebaten soottiteede. Hono non Laamdo yettirtee saabe teddeengal muudum.

Haala duwaawu Pool

¹⁵Kammari majjum, gila nan-mi kabaaru goondinal moodon Joomiraado men Isaa, kajum e jilli dii njogani-don seniife bee fuu dii, ¹⁶mi seerataa e yettude Laamdo kammari moodon nde naagantoo-mi on Laamdo fuu. ¹⁷Mido jaagoo Laamdo Joomiraado meeden Isaa Almasiihu oo, Baabiraado Jom darja, hokka on Ruuhu mum Ceniido gadoowo on hakkilante'en, sannginanoowo on Laamdo faa anndon dum. ¹⁸Kasen duu mido jaagoo Laamdo uddita berde moodon faa paamon jikke mo o hokki on nde o noddi on ndee, paamon no moyyereeji desanaadi seniife dii keewiri e no teddiri, ¹⁹paamon kasen no baawde makko mawde de ngalaa kaaddi dee ngorri e meeden, enen goondinfe bee. Deen baawde keewde semimbe ²⁰o holli e ley Almasiihu nde o wuurtini dum e hakkunde maayibe so o joyyini dum jaamo makko dow kammu, ²¹ton o burni dum laamu e baawde e semimbe e kaanankaaku fuu, kajum e inde fuu baawde inndeede, wanaa de hannde dee tan, de janngo dee duu. ²²Laamdo fawii Almasiihu dow huunde fuu, hokkii mo laataade hooreejoo deental goondinfe, hokkii mo burde huunde fuu. ²³Deental goondinfe ngal yo terde Almasiihu. Ngal hebbinaama mo kanko keewoowo huunde fuu e yimbe fuu oo.

No kisinirte-den saabe hinnee Laamdo

¹Onon, on maaynoobe saabe junuuubaaji moodon e luutti moodon, ²on jokkunoobe laawol bonngol ngol aduna oo jokki ngol, on dowtaninoobe laamiido baawde gonde dow mbeeuy dee oo. Laamiido oo yo Ibilisa gollooovo faa hannde ley yimbe saliife Laamdo bee.

³En fuu e mabbe njeyano-den, e gidaade yonki men ngonno-den, en jokkunoobe gidaade

dee, en jokkunoobe miilooji men bondi. No ngorrundo-den nii jaati, eden kaandunoo e jukkungo Laamdo ngoo no maabbe nii.⁴ Kaa Laamdo yo keewdo yurmeende. Saabe jilli mawdi di mo yidi en dii⁵ mo wuurtindinii en e Almasiihu, enen maaynoobe saabe luutti men bee. Goonga, saabe hinnee Laamdo oo kisinira-don.⁶ E ley habbagol men e Iisaa Almasiihu, Laamdo wuurtindinii en e makko, joyyindinii en e makko to dow kammu too.⁷ Hono nii o bannginirta no hinnee makko furdii huunde fuu mawnude. Jamaanuuji garooji dii fuu njiyan moyyuki makko ki o wadani en e Iisaa Almasiihu.⁸ Saabe hinnee Laamdo oo kisinira-don e dow hoolaade mon Almasiihu. Dam kisindam, wanaa e golle moodon habbii, ko dam habbii e mum dee, e dokkal Laamdo.⁹ Dam wanaa njobdi golle neddo pati fay gooto heba mantoraade dam.¹⁰ Sabi Laamdo wadi en ko ngon-den jooni koo: e ley habbagol men e Iisaa Almasiihu o tagiri en faa ngollen golleeji lobbi di o lanndinianii en gila arannde dii.

No Almasiihu wadiri en lejol gootol

¹¹ Jooni mido haalda e mon onon heefordirnoobe arannde bee. Mantortoobe yo «taadiibe» ana koyna on noddira on «yimbe be taadaaki» fay so taadagol maabbe ngol ko junngo bii-aadama gollata e terde tan. Ndennoo onon, miccritee ko ngonno-don arannde koo:¹² oon wakkati, on ngalaano Almasiihu, on jananbe woddiibe lejol Israa'iila ngol Laamdo subii ngol, on ngalaano e aadiji pawiidi e fodoore Laamdo dii, on nguurdioon on ngalaano jikke, on ngalaano Laamdo e ley aduna oo.¹³ Kaa jooni, e habbagol moodon e Iisaa Almasiihu, onon wodfunoobe arannde bee on battiniraama saabe yiyam makko dam.

¹⁴ Sabi kanko Almasiihu, kanko woni jam meeden ko o wadi Yahuudiyankoobe e leji goddi fuu lejol gootol koo. Nde o hokkitirnood hoore makko ndee, nden o wurjini kokowol palaangol ngol, dum woni o ittii ngajaaandi hakkunde lejni dii.¹⁵ O ittii jamirooje e kadaadi Sariya Muusaa fuu faa o wada Yahuudiyankoobe e leji goddi lejol gootol kesol e ley habbagol mum e makko. Nii mo wadiri jam oo.¹⁶ E maaygol makko dow leggal bardugal o ittiri ngajaaandi ndii, mo reentini lepi dii laatii terde goote, mo rewintini de e Laamdo.¹⁷ O warii waajaade on jam onon wodfunoobe bee, o warii waajaade badinoobe bee duu jam.¹⁸ Sabi kammari makko en fuu kebirten laawol yottaade Baabiraado saabe Ruuhu Ceniido gooto oo.

¹⁹ Ndennoo, on nganaa jananbe hankasen, on nganaa hobbe duu, ko ngon-don dee, on wondube e seniibe, on jeyaabe e suudu Laamdo.²⁰ On mahaama e dow ko nelaabe e annabaabe jiibi, Iisaa Almasiihu e hoore mum woni haayre doobiraande maadi ndii.

²¹ Kanko wadata maadi ndii fuu nanngondira, faa ndi toowa ndi latootsuudu Joomiraado seniindu.²² Ley habbagol mon e makko on mahondiraama faa laati-don hodorde Laamdo do o hodiri Ruuhu makko doo.

3

No Pool halfiniraa golle banngal be nganaa Yahuudiyankoobe

¹ Saabe dum mido diccanoo Laamdo, miin Pool uddaado kasu saabe Iisaa Almasiihu mo ngollanan-mi hakkunde mon onon be nganaa Yahuudiyankoobe bee.² Tayoral on nani kabaaru golle mo Laamdo halfini kam e ley moyyuki mum faa nafa on oo ana haalee.

³ Sabi o bannginianii kam sirri makko. Mi wiindanii on haala majjum no rabbidiri,⁴ so on njanngii dum on anndan no paamir-mi sirri haala Almasiihu oo.⁵ Oon sirri anndinanooka biibbe aadama ley jamaanuuji jawtudi dii, kaa jooni Laamdo bannginirii mo Ruuhu Ceniido oo faa nelaabe mum e annabaabe mum seniibe fuu paami mo.⁶ Annii no sirri oo worri: saabe Kabaaru Lobbo oo, be nganaa Yahuudiyankoobe bee kebii ngedu e moyyereeqi desaadi dii no Yahuudiyankoobe bee kebiri nii, kasen duu be ndeentii e mum'en terde goote, be ndeentii e mum'en fodoore nde Laamdo fodi saabe habbagol maabbe e Iisaa Almasiihu.

⁷ Oon Kabaaru Lobbo laatii-mi golloowo mum. Golle oo yo moyyere nde Laamdo wadirani kam baawde mum.⁸ Miin burdo seniibe bee fuu famduude oo, mi wadanaama

moyyere faa mi waajoo ɓe nganaa Yahuudiyanikoobe barkeeji gondi e Almasiihu di ngalaa do kaadi dii. ⁹ Mi wadanaama kasen famminde yimbe fuu no Laamdo tagudo huunde fuu oo tabintinirta sirri mum cuudinoodo gila arannde oo, ¹⁰ yalla laamu e baawde gonde e mbeeyu de njiyataake dee fuu ana paama no anndal Laamdo yaajiri e huunde fuu, paamira dum kammarri deental goondinbe ngal ¹¹ ko waarata e anniya booydo mo Laamdo tabintiniri Joomiraado men iisaa Almasiihu. ¹² E ley habbagol men e makko kanko Almasiihu eden mbaawi ɓaduraade Laamdo hoolaare saabe ko ngoondin-den mo koo. ¹³ Saabe dum, mido ndaarda on pati tayon jikke saabe torraaji kewtotoodi kam kammarri moodon dii, sabi dii torraaji yo teddeengal moodon.

Haala jilli di Almasiihu yidi en

¹⁴ Saabe majjum, mido nii diccanoo Baabiraado ¹⁵ jeydo lejol gonngol dow kammu e gonngol e leydi fuu oo. ¹⁶ Mido jaagoo mo kanko jom teddeengal manngal oo o hokka on semmbe saabe Ruuhu makko Ceniido oo ¹⁷ faa Almasiihu wona e ley berde moodon ko ngoondin-den mo koo. Mido jaagoo mo kasen o jiiibina on e ley jilli, o tabintina on ley majji. ¹⁸ Non paamirton, onon e seniibe bee fuu, no jilli Almasiihu dadufi hakkille dii poti mawnude faa ngalaa do di kaadi, ¹⁹ anndon di yalla odon keewa kibbal Laamdo ngal.

²⁰ Tayoral, Laamdo gollirdo ley meeden baawde mawde oo ana waawi gollude ko ɓuri duwaawuuji men e miilooji men. ²¹ Yo teddeengal woodan mo ley deental goondinbe saabe iisaa Almasiihu e ley jamaanuuji dii fuu faa abada abadin! Aamiina.

4

No goondinbe iisaa ɓee laatorii terde goote

¹ Miin uddaado kasu saabe gollande Joomiraado oo, mido ndaarda on: nguuron nuguurndam kawroojam e noddaango ngo Laamdo noddi on e mum ngoo ² tawee e leydinkinaare e newaare e mujjal. Tiifondiron e ley jilli. ³ Ruuhu Ceniido wasirii on gooto e jam kaffondirido on oo. Tiimno-don e heddaade ley oon ngootummaaku. ⁴ On terde goote, odon njogii Ruuhu gooto, no jikke mo Laamdo noddi on faade e mum oo yo gooto nii. ⁵ Kasen Joomiraado gooto woodi, goondinal gootal woodi, batisima gooto woodi, ⁶ kajum e Laamdo gooto Baaba yimbe fuu, tiimdo ɓe fuu, golliroowo ɓe fuu, gondo e mabbé be fuu.

⁷ Homo e men fuu hebii moyyere Laamdo ko waarata no Almasiihu hokkiri dum nii.

⁸ Sabi nii winndorii:

«O ȝabbii dow, o naborii honaabé heewbe,
o hokkii yimbe dokke.»*

⁹ Kodum woni maanaa «o ȝabbii?» Walaa ko woni maanaa majjum, so wanaa o jippinooke e nokkuuje burde fuu leyfude e leydi ndii. ¹⁰ Jippinoodo oo, kajum e hoore mum woni ȝabbudo faa tiimi kammuuji dii fuu, yalla ana heewa aduna oo fuu. ¹¹ Dokke makko dee anni: o wadi yogaabe nelaaɓe, yogaabe haaltoobé konngol ngol Laamdo loowi e mum'en, yogaabe waajotoobé, yogaabe duroobé yimbe kajum e jannginoobé. ¹² Ko o wadiri non, faa o lanndina seniibe bee faa mbaawa gollande deental goondinbe, yalla terde Almasiihu dee - dum woni deental goondinbe ngal - ana yaara yeeso e ley goondinal, ¹³ laato-den daande wootere e ley goondinal meeden e anndugol meeden 'Bii Laamdo oo, kasen duu laato-den hiibube, njootto-den darnde Almasiihu hiibunde ndee. ¹⁴ Ndennoo, en laatataako sukaabe nabiraabe bempeeje e kenuuli no laana nii. Jannde yimbe yidube nabude wobbe ley majjere yojnataa en hankasen. ¹⁵ Ko laatoto-den dee, haaloobé goonga ley jilli, yaaroobé yeeso e huunde fuu faade e Almasiihu, oon laatiido hooreejoo oo. ¹⁶ Kanko waddani terde dee fuu nanngondirde faa gasa saabe jokkolde de de ndokkaa dee. Hono non, so tergal fuu gollii golle mum, nden terde dee mawnan, njahan yeeso ley jilli.

Haala nedfaaku keso ley Almasiihu

* 4:8 Jabuura 68.19

¹⁷ Ndennoo, ko jokkata koo mbiyan-mi on: mido ndaarda on yeeso Joomiraado pati nguurdon hankasen no heeferbe nii, sabi miilooji maabbe dii yo boli, ¹⁸ hakkillaaji maabbe njiiibile, be njeyaaka e nguurndam dam Laamdo hokkata dam saabe majjere maabbe e tiidugol maabbe ko'e. ¹⁹ Be ngalaan yaage, be ngadii ko'e maabbe jaahili'en, be joottataa gollude kudde cobude. ²⁰ Kaa onon, wanaa non njanngir-don haala Almasiihu. ²¹ Tayoral, on nanii kabaaru makko, on njanngii goonga gondo e makko oo. ²² Ndennoo, ittee ko hiidfi ko woni ley mon koo, njoppee nguurndam moodon aranam bonniraadam muuyooji jaayrooji dam, ²³ dalon yonkiji mon e hakkillaaji mon keyfintinee. ²⁴ Njogitee neddaaku keso mo Laamdo tagi dow mbaadi mum ley senaare e fooccitaare goongaraare.

²⁵ Ndennoo, celon fenaande, homo fuu haalda e tanaa mum goonga, sabi homo e men fuu ana jeydaa e goddo no caldi neddo gooto njeydiri nii. ²⁶ So on mettaama, pati luuttee. Pati janal naange tawdu on e tikkere. ²⁷ Pati ndokkon Iibiliisa laawol e ley mon. ²⁸ Yo guijo jootttu wujjude, ko haani wadufe dee, wuura e semmbe terde mum, yalla ana waawa wallude hasindinbe. ²⁹ Pati konngol bonngol yaltu e kundude mon, ko kaan-don wadufe tan yo haalde haalaaji naafooji baawdi nabude wobbe bee yeoso e ley goondinal, yalla odon ngadana hettintoobe on bee ko moyyi. ³⁰ Pati curlinee Ruuhu Laamdo Ceniido oo, kanko wadi maande makko e mon kammari nannde coottitaari mon ndee. ³¹ Ittee metti fuu e berde moodon, ceeron e konnaagu e tikkere e dukooji e noore, kajum e ko boni fuu. ³² Moyyondiree e ko'e mon, njurmondiron, njaafondiron no Laamdo yaaforii on e ley habbagol mon e Almasiihu nii.

5

Haala waarde e ley fooyre

¹ Ndennoo, laatee niemboobe Laamdo kammari on 6ibbe makko be o horsini. ² Nguurdon e yidondirde, no Almasiihu yisiri en so hokkitiri hoore mum saabe men no layyaari nii, no sadaka beldo Laamdo nii. ³ Ko on seniibe Laamdo koo, on kaanaa fay haalde haala huunde fuu ko wartata e fijirde e ko sobi e joote. ⁴ Pati kaalee haalaaji bondi naa boli naa cobudi, sabi hono majji kaanaa taweede e mon. Ko kaan-don wadufe dee, njetton Laamdo. ⁵ Paamee dum doo faa gasa: pijoowo e cobudo e jootaado, dum woni dewoowo tooruubi, kambe be ngalaan ngedu e laamu Almasiihu e Laamdo oo. ⁶ Pati fay gooto jaayrira on haalaaji boli, sabi hono majji cabinbinta tikkere Laamdo e dow saliibe mo bee. ⁷ Ndennoo, pati njokkondiree e been. ⁸ Arannde e nimre njeyano-don, kaa jooni e habbagol mon e Joomiraado e fooyre njeya-don. Ndennoo nguurdee no 6ibbe fooyre nii, ⁹ sabi fooyre rimata moyyuki e fooccitaare e goonga fuu. ¹⁰ Tewton faamude ko welata Joomiraado. ¹¹ Pati ngadon juude mon e golleeji di ngalaan nafaa golleteedi e ley nimre, ko haani dee, njaltinon di. ¹² Ko been yimbe ngadata e cuucuukka koo, ana yaannii fay jantaade. ¹³ Kaa huunde fuu ko yaltinaa, banngan ley fooyre, ¹⁴ huunde fuu ko bannginaa fooynan. Dum wadi so ana wiye:

«Aan daando, fin!

Imma e hakkunde maaybe,

fooyre Almasiihu ndee yaaynan e maa.»

¹⁵ Ndennoo, ngadee hakkille faa sanne no nguurdaton nii, tawee wanaa no nuykaabe nii, no hakkilante'en nii. ¹⁶ Wakkati fuu mo keb-don, nawtoro-don dum, sabi jamaanu oo yo bondo. ¹⁷ Saabe dum, pati laatee be ngalaan hakkille, paamee ko woni sago Joomiraado. ¹⁸ Pati njaree doro faa cigiron, sabi dum naannan on e laalu. Ko haani dee, keewee Ruuhu, ¹⁹ mbaajondiron jime Jabuura e jettooe ejime de Ruuhu hokkata on dee, njimanon Joomiraado, njettiron mo berde laabude. ²⁰ Njetton Baabiraado men Laamdo wakkati fuu dow huunde fuu saabe Joomiraado men Iisaa Almasiihu. ²¹ Homo e mon fuu dowtanoo banndum saabe teddinde Almasiihu.

Haala rewbe e worbe mum'en

²² Onon rewbe, dowtanoo-don worbe mon no dowtiranto-don Joomiraado nii. ²³ Sabi gorko woni hoore jom suudu mum no Almasiihu woniri hoore deental goondinbe ngal nii,

dum wonierde mum de hisini dee.²⁴ No deental goondinbe ngal dowliranii Almasiihu nii, hono non debbo fuu haani dowliranaa jom suudu mum e huunde fuu.²⁵ Onon worbe, njidiree rewbe mon no Almasiihu yidiri deental goondinbe ngal so hokkitiri hoore mum saabe maggal²⁶ faa senna ngal nii, caggal o labbinirii ngal lootagal e haala makko,²⁷ yalla omo darna deental goondinbe ngal yeeso makko tawee ngal teddinaangal, ngal ceniingal, ngal walaa ayiibe naa tuundi naa noofi-noofi naa ko nanndi e mum fuu.²⁸ Hono non, ana tilsi e worbe njida rewbe mum'en no njidiri terde mum'en nii. Neddo fuu jiddo jom suudu mum, hoore mum yidi.²⁹ Sabi fay gooto wajaa caldi mum, ko wasata dee, namminan di, hinnoo si no Almasiihu hinnortoo deental goondinbe ngal nii,³⁰ sabi en caldi terde makko dee.³¹ Binndi dii mbi: «Dum wadi so gorko yoppan inna mum e baam mum, nanngondira e jom suudu mum, be didon fuu be laatoo neddo gooto.»^{*}³² Dum yo sirri mawdo. Mido wiya on: sirri oo, ko woni hakkunde Almasiihu e deental goondinbe ngal koo haalata.³³ Kaa no waawi laataade fuu, gorko fuu yidira jom suudu mum no yidiri hoore mum nii. Debbo duu teddina gorum.

6

Haala biibbe e saaraabe

¹ Onon biibbe, dowlanee saaraabe moodon saabe Joomiraado, sabi dum woni ko dartii.
² «Teddin inna maa e baam maa.» Ndee woni yamiroore aranndeere nde fodoore habbii^{*} e mum.
³ Fodoore ndee woni: «yalla ada heba moyyere, balde maa njuuta e leydi ndii.»^{*}
⁴ Onon saaraabe, pati nannginee biibbe mon, ko kaan-don dee, biirdude be dow yamiroore Joomiraado e needi mum.

Haala maccube e halfaaabe

⁵ Onon maccube, dowlanee halfaaabe moodon dow kulol e sijnugol tawee e berde laabude no dowliranto-don Almasiihu nii.⁶ Dowlanee be tawa wanaa yeeso maabbe tan yalla biibbe aadama ana njetta on. Ko haani dee, dowlanee be no maccube Almasiihu ngollirta muuyde Laamdo berde laabude nii.⁷ Ngolliranee be anniya lobbo faa wa'a no Joomiraado ngollanton, wanaa yimbe,⁸ sabi odon anndi neddo fuu golludo ko moyyi, so dimo so diimaajo, Joomiraado yoban dum hakke golle mum oo.⁹ Onon halfaaabe, ngorree non e maccube moodon. Pati ngidee fe, anndon Kalfaado moodon onon e maabbe fuu ana dow kammu, kasen duu oon burdintaa yimbe.

Haala kaborde de Laamdo hokkata faa Iibiliisa jaaloree

¹⁰ Walaa ko heddi so wanaa wiide on keewon semmbe e ley haabtagol mon e Joomiraado, tuugo-don baawde makko mawde dee.¹¹ Bamee kaborde de Laamdo hokki on dee fuu, yalla odon mbaawa daraade faa cakko-don dabareeji Iibiliisa dii.¹² Sabi wanaa yimbe kabaten, ko kabaten dee, laamu e baawde e hooreyaaku ley oo doo aduna niibbudo, kajum e seydaani'en bonbe wonbe e mbeeyu bee.¹³ Saabe dum, bamee kaborde de Laamdo hokki on dee fuu, yalla odon mbaawa habaade nde jalaande bonnde ndee warii, kebon kasen jiiibude caggal nde kabi-don fuu faa timmi.

¹⁴ Ndennoo, ndaree, kumo-don goonga, boorno-don fooccitaare no saaya ndeedaagu nii.
¹⁵ Lanndinaade waajaade Kabaaru Lobbo gaddoovo jam oo laatanoo on pade.¹⁶ Wakkati fuu yo goondinal laatanoo on wawaade nde mbaaw-don sakkoraade kure kubboojie de Bondo oo wedotoo on dee fuu.¹⁷ Yo kisindam laatanoo on kufina njamndi, nanngon kaafaawi ki Ruuhu Ceniido hokkata kii, kanki ki konngol Laamdo.¹⁸ Wakkati fuu ngadhee duwaawuujii e jaagundeeji ley haabtagol mon e Ruuhu Ceniido. Kakkilee pati on joottu jaaganaade seniibe bee fuu Laamdo.¹⁹ Naagano-don kam miin duu newnanede konngol, yalla nde muubbitin-mi hunduko am fuu, mido anndinira cuusal goonga teddudo gondo e Kabaaru Lobbo²⁰ mo ndarantoo-mi ley geyyelle am dee oo. Naaganee kam mi waajoroo dum cuusal, no tilsiri kam nii.

* 5:31 Puddoode 2.24 * 6:3 Fillitagol Tawreeta 5.16

Baynondiral

²¹ Tikikus, sakiike men korsudo gollanoowo Joomiraado koolniido, humpitan on dum fuu, yalla onon duu odon yootta humpeede kam anndon no ngorru-mi. ²² Mi nelii mo e moodon yalla odon annda no min ngorri e yalla omo waaltina hakkillaaaji mon.

²³ Sakiraabe, yo Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu ngadan on jam e jilli gondudì e goondinal. ²⁴ Yidube Joomiraado men Iisaa Almasiihu jilli di timmataa bee fuu, yo hinnee Laamdo wonu e mum'en.

Bataaki Pool faade e Filipiyankoo6e

¹ Miin Pool e Timote, maccube Iisaa Almasiihu, mbinndi oo bataaki faade e deental goondinbe Iisaa gonnal ngeendni Filipa. Min njowntii on, onon hooreefee e gollanoobe deental ngal, min njowntii on fuu, onon seniibe ha66iibe e Iisaa Almasiihu bee. ² Yo on kebu moy'ere e jam iwde e Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu.

No Pool yettira Laamdo kammari Filipiyankoo6e

³ Mido yetta Laamdo nde miccitii-mi on fuu. ⁴ Wakkati fuu nde jaagantoo-mi on Laamdo on fuu, e seyo jaagirantoo-mi on, ⁵ sabi gila jannnde ngoondin-don Kabaaru Lobbo haala Iisaa faa jooni odon ndarodii e am. ⁶ Mido tayori Laamdo pufduudo golle lobbo e mon oo, o jokkan dum faa dum hi66a e ley gartol Iisaa Almasiihu. ⁷ Ana haani mi miilana on diin miilooji on fuu, sabi hakkille am ana e mon. On fuu on ndeentii e am moyyere nde Laamdo hokki kam nde ngeyyaa-mi e nde ndaranii-mi tabintinde Kabaaru Lobbo oo ndee. ⁸ Mido horsiniri on fuu korsa Iisaa Almasiihu, Laamdo ana seedii. ⁹ Ko jaagantoo-mi on Laamdo annii: yo jilli mon beydo yaarude yeeso, beydoroo anndal, beydoroo seenndude pene e goonga, ¹⁰ yalla odon mbaawa subaade ko moyyi. Nden on laatoto laabu6e be ngalaa niije jannnde gartol Iisaa Almasiihu. ¹¹ On laatoto duu hebbinaabe golleeji pooccitiidi iwdi e lisaa Almasiihu, yalla Laamdo ana teddinee, yettee.

No uddeede Pool nabiri Kabaaru Lobbo oo yeeso

¹² Sakiraabe, ko njidu-mi anndon dee, torra kebudo kam oo waddanii Kabaaru Lobbo oo yaarude yeeso ¹³ faa hayboobe galle kaananke oo e heddiibe bee fuu tayori ko ngeyyiraami koo yo saabe Iisaa Almasiihu. ¹⁴ Ko buri heewde e sakiraabe bee duu, geyyelle am dee beydanii dum'en hoolaade Joomiraado. Dum saabii so ebe mbaajoroo konngol Laamdo ngol rafi kulol.

¹⁵ Goonga, yogaabe ana mbaajoroo kabaaru Iisaa Almasiihu oo haasidaaku e poodondiral, kaa wobbe ana e anniyaaji lobbi. ¹⁶ Been ngolliranta Almasiihu jilli, sabi ebe anndi Laamdo hokki kam daranaade Kabaaru Lobbo oo. ¹⁷ Kaa bee too ko mbaajortoo kabaaru Almasiihu faa nafa dum'en kajum'en tan, anniyaaji ma66e moyyaa, kasen duu ko be miilotoo dee, beydude torra am ley geyyede am oo. ¹⁸ Dum kaa bonnataa fay huunde! Ko waawi laataade fuu, so Iisaa Almasiihu inndaama hen tan ana heyaa, so latiit anniyaaji bondi naa anniyaaji lobbi fui mido seyii.

Goonga, mi seyoto caggal mum duu ¹⁹ sabi mido anndi saabe duwaawuji mon e ballal Ruuhu Iisaa Almasiihu, dum fuu dum sakitanto kam kisindam. ²⁰ Mido joonndorii e hakkille am fuu, mi hersataa e dow fay huunde. Mido hoolii Almasiihu teddinte saabe ko hewtii kam koo gila jooni faa abada, nguur-mi maay-mi fuu. ²¹ Sabi banngal am, Almasiihu yo yonki am, maayde duu yo tino am. ²² Kaa so mi wuuri, ana moyya nguurndam am waddana kam gollude golle nafoowo. Ndennoo mi anndaa ko cubootoo-mi. ²³ Hakkille am feccike pecce didi: ko buri-mi yifude, yaade mi joodfodoyoo e Almasiihu, dum jaati buri moyyude. ²⁴ Kaa mi heddoowuurde buri nafude on, onon. ²⁵ Mido tayori dum, mido anndi mi heddotto e aduna mi wonda e mon on fuu, yalla odon njaara yeoso, ceyo-don ley goondinal ²⁶ faa gartol am hakkunde mon beydana on mantoraade ha66agol mon e Iisaa Almasiihu kammari am.

Haala daranaade Kabaaru Lobbo oo

²⁷ Onon, nguuree nguurndam kawroojam e Kabaaru Lobbo haala Iisaa Almasiihu, yalla so mi warii tuumtaade on naa so mi waraali, mi nana kabaaru mon, mi annda odon tabiti e anniya gooto, odon ndarodii gootal e habanaade goondinal Kabaaru Lobbo oo, ²⁸ tawa on accataa konnee'en bee kulgina on e dow fay huunde. Banngal ma66e, dum yo maande halkagol, kaa onon, dum maande kisindam mon. Dum to Laamdo iwrata. ²⁹ Sabi onon

ndokka moyyere Laamdo saabe Almasiihu. Wanaa faa ngoondinon mo tan ndokkire-don, on ndokkaama dum kasen faa torrire-don kammari makko,³⁰ kajum e daranaade habo ngo njii-don mido habee, ngo nan-don mido habee faa jooni ngoo.

2

Haala leyfinkinaare Almasiihu e teddeengal mum

¹Ko lisaa Almasiihu heddi hokkude on semmbe e suusinde on ley jilli koo, ko ndeentu-don e Ruuhu Ceniido so njidondir-don njurmondir-don,² kiibbiniree seyo am ko laati-don daande wootere e jilli gooti e fernde wootere e anniya gooto koo.³ Pati ngolliree huunde fuu haasidaaku naa haawtaade dow pene, ngolliree leyfinkinaare, yalla gooto fuu ana jogoroo hoore mum banndum ana buri dum.⁴ Pati fay gooto laatoo hammadi haaje mum tan, ndaarta nafaa wobbe bee duu.⁵ Yo anniya lisaa Almasiihu tawe e mon:

⁶Kanko, fay so taweede mbaadi Laamdo ana e makko,
o tuugaaki e majjum faa o heddo fotude e Laamdo,

⁷o famdinii hoore makko,
o bami mbaadi maccudo,
o lati hono neddo.

O jogoraa o neddo

⁸o leyfinkinii,
o downtanii Laamdo faa o maayi,
o maayi e dow leggal bardugal.

⁹Saabe dum kasen, Laamdo toownii mo faa sanne,
hokki mo innde burnde inde fuu,

¹⁰yalla koppi fuu ana koforo saabe innde makko to tawaa fuu,
so dow kammu so dow leydi so ley leydi,

¹¹yalla gooto fuu ana sellina
lisaa Almasiihu woni Joomiraado,
faa Baabiraado men Laamdo teddinee.

No goondinfe pooynirta ley aduna

¹²Dum e taweede, sakiraabe am horsube, nde ngondunoo-mi e mon ndee, odon dowtanii Laamdo wakkati fuu. Sako jooni nde ngodditii-mi, nden kaan-don burde dowtanaade mo. Njirwiniron hono non kisindam dam Laamdo hokki on dam, ngadiron dum kulol e sijnyugol.¹³ Sabi Laamdo ana golla e mon faa muuyon ko weli dum, ngollon dum.

¹⁴E ko ngollaton fuu, pati yermontiree pati ndukidee,¹⁵ yalla odon laatoo laabube be ngalaa jiije, laato-don biibfe Laamdo be ngalaa ayiibe hakkunde yimfe hannde oojiiibe bonbe. On pooynan hakkunde maabfe hono no koode pooyniri ley aduna nii¹⁶ ko nanngudon konngol nguurdam ngol faa gasi koo. Nii wadata so mi mantoroo on nannde gartol lisaa Almasiihu. Sabi mi don-donnaali meere, mi tampaali meere.¹⁷ Fay so dum yaadi e yonki am mi laatoto sadaka mbayleteedo dow sadaka mo goondinal mon sakkantoo Laamdo oo, mi seyoto, mi weltodoto e mon.¹⁸ Onon duu ceyoree hono non, mbeltoden.

Haala gollidiibe fidon hoolniibe

¹⁹So Joomiraado men lisaa jaabii, mi nelan Timote e mon ko booyataa, yalla so mi humpitike kabaaruuj mon dii ana waaltina hakkille am.²⁰ Sabi kanko tan woni gondudo e am anniya gooto, kasindindo e kabaaru mon,²¹ heddiibe bee fuu hammadi haaje mum'en tan, wanaa saabe lisaa Almasiihu.²² Kaa Timote, odon anndi no holliri neddaaku mum, sabi mo wallii kam waajaade Kabaaru Lobbo oo no bisdo wallirta baaba mum nii.²³ Kanko anniyii-mi nelude wakkati mo paamu-mi no alhaali am laatotoo fuu.²⁴ Kaa Joomiraado hokkii kam tayoral, booyataa mi waran to mon, miin e hoore am.

²⁵Hono non mi yii tilsi mi nela e mon sakiike men Epaforodit, gollidiido am oo. O wallii kam habanaade Kabaaru Lobbo oo. Kanko woni mo neluno-don faa walla kam e haaje oo.

²⁶Omo yeewaa on fuu, kasen o wemmbanooma sanne ko nan-don o sellaano koo.²⁷Tayoral,

o jawiino faa o hosi maayde. Kaa Laamdo yurmike mo, yurmike kam miin duu, pati mi heba sugulla dow sugulla. ²⁸Dum saabii so kejii-mi law faa mi nela mo e mon, yalla so on njiitti mo odon ceyoo, miin duu sugulla am buytoo. ²⁹Ndennoo, njabboree mo saabe Joomiraado seyo manngo. Teddinee yimbe wa'ube non fuu, ³⁰sabi kanko kammari gollande Iisaa Almasiihu o hosiri maayde, mo hokkitiri yonki makko faa o waddana kam ballal ngal ndonkuno-don waddande kam onon e ko'e mon ngal.

3

Haala anndude Iisaa Almasiihu

¹Caggal dum, sakiraabe am, ceyoree Joomiraado. Winnditanaade on kulle dee tampintaan kam, sabi kanje ndokkata on hoolaare: ²ndeento-don e dawaadi – dum woni golloobee ko boni, waajotoobe haala taadagol penewol bee! ³Sabi enen ngoni taadiibe jaati bee, eden ndewira Ruuhu Laamdo, eden mantoroo Iisaa Almasiihu, en paawali jikke men e dow ko'e men. ⁴Haya, miin mido waawnoo fawde jikke am dow hoore am. So wobbe miilii ana mbaawi fawde jikke mum'en dow ko'e mum'en, miin buri haandude e majjum, ⁵sabi mi taadaama gila e palooma jettabo mo pinu-mi e mum oo, mi Israa'iilanke iwdoo e suudu Benjamin, mi Yahuudiyanke 6ii Yahuudiyanke. E bangal Sariya Muusaa mido jeyaa e waalde Farisa'en, ⁶mido hirana Sariya oo sanne faa mido torrannoo deente goondinbe Iisaa dee, fay gooto waawaano niijude kam banngal fooccitanade Sariya oo. ⁷Kaa ko njogorinoo-mi yo tino am koo fuu, saabe Iisaa Almasiihu mi tawii yo mursee. ⁸Goonga, mido jogorii dum fuu yo mursee saabe anndude Joomiraado am Iisaa Almasiihu buri kulle dee fuu. Saabe makko njarrii-mi mursude ko njogii-mi, mido jogorii huunde fuu yo mbuuwdi yalla Almasiihu ana laatanoo kam tino, ⁹mi heba tawdeede e mum. Mi walaa fooccitaare nde mbaaw-mi hebjude miin e hoore am e jokkugol am Sariya oo, mi pooccitido saabe fooccitaare iwrannde kam e hoolaade Almasiihu, kayre woni fooccitaare nde Laamdo hokki goondinbe mo bee. ¹⁰Sago am mi annda mo kanko Iisaa Almasiihu, mi annda baawde de Laamdo wuurtiniri mo dee, mi reenta e makko torra, mi nannda e makko maayde, ¹¹yalla miin duu mido heba immintineede hakkunde maaybe jaannde darngal.

¹²Mi wiyaali mi hebij dum gila jooni naa mi kibbudo, kaa mido wondi e dogude hono no dadondirteedo nii yalla mido heba dum, sabi miin e hoore am, Iisaa Almasiihu hebij kam. ¹³Goonga sakiraabe, mi wiyaali mi hebij dum. Kaa mido wada huunde wootere: mido yeggitia ko yabbi, mido foodanoo ko warata. ¹⁴Mido dogana haattirde, faa mi heba mbarjaari dow kammu ndi Laamdo noddata en e mum saabe Iisaa Almasiihu. ¹⁵Enen hakkilante'en bee fuu, miiloro-den hono non. So odon miiloo huunde wonnde, Laamdo bannginan an dum. ¹⁶Kaa no wa'i fuu, do tawe-den fuu, njokken laawol no ngorru-den jooni nii.

¹⁷Sakiraabe, on fuu nemmbee kam, yeewee worruue no njii-don miden ngorri nii bee. ¹⁸Sabi heewbe laatike konnee'en leggal bardugal Iisaa Almasiihu. Mi haalanii on dum cili kuurdii, mi haaliran an on jooni duu e bojji. ¹⁹Kambe, battane maabbe yo halkere, deedi maabbe ngoni laamdo'en maabbe, hersa maabbe be jaaayirta, aduna tan be kabanta. ²⁰Kaa enen, dow kammu njeye-den, eden keppi kisinoowo men iwoowo ton oo, dum yo Joomiraado men Iisaa Almasiihu. ²¹Kanko, o waylitan terde men lo'ude dee faa de keba teddeengal no terde makko dee nii, sabi omo jogii baawde faa o wada huunde fuu dowtanoo mo.

4

Haala seyoraade Joomiraado

¹Sakiraabe am horsuue, on njeewnii kam sanne, on laatike seyo am e deesewal am. Gidiraabe am, tabitee e Joomiraado.

²Mido ndaarda banndiraabe am rewbe, dum woni Ewodi e Sintis, yo be laato daande wootere saabe Joomiraado. ³Aan Sinsigis, gollidiido am koolniido oo duu, mido ndaarde paabo-daa be, sabi be mballii kam habanaade Kabaaru Lobbo oo, kambe e Keleman e gollidiibe am wobbe, be inde mum'en mbinndaa e dewtere nguurdam bee.

⁴ Ceyoree Joomiraado wakkati fuu. Mido wiya on kasen, ceyee! ⁵ Yo yimbe fuu anndu newaare mon. Joomiraado ana badii. ⁶ Pati fay huunde surjline on abada, ko haani dee: jaagoree Laamdo haajuuji mon fuu duwaawu gondudo e jettooje. ⁷ Nden, Laamdo hokkan on jam dadudo hakkille, njiibinan berde mon e hakkillaaji mon e lisaa Almasiihu.

⁸ Haya, sakiraabe, tiidee e ko moyyi e ko haani yetteede fuu, dum woni teddungal e goonga, kajum e fooccitaare e senaare e ko haani yideede e ko haani teddineede.

⁹ Ngolliree ko pammin-mi on e ko kef-don e am, ko narru-don kam e ko njiiru-don kam. Nden Laamdo gaddoovo jam oo tawdete e mon.

No Pool barkiniri dokkal Filipiyankoobe

¹⁰ Mido seyori Joomiraado seyo manngo sabi jooni on keydintini ballal mon faade e am. Tayoral, hakkillaaji mon ana ngonnoo e am, kaa on kebaali yottinde ballal ngal. ¹¹ Wanaa saabe won ko kaajaa-mi wadi so mbii-mi non, sabi mi woontinihe hejjnitoraade no tawraami fuu. ¹² Mido waawi wuurdude e baasal, mido waawi wuurdude e kebal. E no waawi worrude fuu, mi biirorike haarannde e yolbere, mi biirorike hebbinde e jakoreede, ¹³ mido waawi fuu e ley habbagol am e lisaa Almasiihu dokkoowo kam semmbe oo. ¹⁴ Kaa dum e taweede, on ngadii ko moyyi ko mballu-don kam e ley torra am oo koo.

¹⁵ Filipiyankoobe, odon anndi e ley pudsoode mon nande Kabaaru Lobbo oo, nde iwmii leydi Makedoniya ndee, fay deental goondiribe gootal wallondiraali e am, so wanaa ngal mon ngal. ¹⁶ Nde ngonnoo-mi Tesaloniiki ndee duu, on neldii kam ko kasindin-mi e mum jaati, wanaa fay nde wootere, cili kuurdi! ¹⁷ Wanaa dokkal tewtan-mi – faa tino golle mon lobbo oo beydoo tewtan-mi. ¹⁸ Ko neldu-don Epaforodit koo yottike faa gasi, humtii haajuuji am fuu, mi hebii faa heewi. Dokkal mon ngal laatike uurdi mbelndi, no sadaka beldoo Laamdo jaabaado nii. ¹⁹ Laamdo tedduudo jom ngalu oo humtiran haajuuji mon fuu saabe lisaa Almasiihu. ²⁰ Yo teddeengal woodan Baabiraado men Laamdo faa abada abadin. Amiina.

Baynondiral

²¹ Njowtanee kam seniife habbiibe e lisaa Almasiihu fuu. Sakiraabe wondube e am bee ana njowta on. ²² Seniife bee fuu ana njowta on. Be ana adoo jowtude on fuu wonbe ley galle kaananke Roma mawdo oo bee.

²³ Yo hinnee Joomiraado men lisaa Almasiihu wonu e mon!

Bataaki Pool faade e Koloosiyankooōe

¹ Oo bataaki ga am iwri miin Pool nelaado Iisaa Almasiihu e sago Laamdo, kajum e sakiike men Timote. ² Min njowntii on onon seniibe wonbe Koloosi, sakiraabe hoolniibe habbiibe e Almasiihu. Yo Baabiraado meeden Laamdo wadan on moyyere e jam!

No Pool yettirta Laamdo kammari Koloosiyankooōe

³ Min ceerataa e yettude Laamdo, Baaba Joomiraafdo men Iisaa Almasiihu, nde min jaagantoo on Laamdo fuu, ⁴sabi min kaalanaama kabaaru goondinal mon Iisaa Almasiihu, kajum e jilli dī njogani-don seniibe bee fuu ⁵saabe jikke mo ndesana-don dow kammu oo. On kebii oon jikke nde nan-don konngol goonga ngol ndee, dum woni Kabaaru Lobbo oo. ⁶Oon Kabaaru Lobbo yottorima on no mo yottorii aduna oo fuu nii, omo wa'i no lekki mawnoowi ndimoowi fidde mum nii. Hono non Kabaaru Lobbo oo worri hakkunde mon onon duu, gila jannnde keb-don hettinaade haala hinnee Laamdo oo so paamu-don no mo wa'i jaati nii. ⁷Dum woni ko Epafaras gollidiido amen korsudo waajii on, kanko gollanoowo Almasiihu koolniido hakkunde mon oo. ⁸O haalani min duu jilli dī Ruuhu oo hebbini e mon dīi.

⁹Saabe dum, minen duu, gila min nani dum, min ceeraali e jaaganaade on Laamdo. Miden jaagoo mo o hebbina on hakkilantaaku e faamu mo Ruuhu hokkata oo, yalla odon annda ko woni sago makko faa gasa. ¹⁰Hono non, kebon wuurdē nguurndam beloojam Joomiraafdo kawroojam e muuyde mum e dow huunde fuu, tabiton e golle lobbo fuu, bēydo-don anndude Laamdo. ¹¹Miden jaaganoo on Laamdo kasen hokka on semmbe mawdo no baawde mum teddude dee mawniri nii, yalla odon tawree tiinntaare e munjal fuu. ¹²Njettiree Baabiraado oo seyo, sabi o wadii on fotube hebude ngedu e moyyereeji desanaadi seniibe gondi e fooyre dīi. ¹³Kanko yaltini en e baawde nimre, so o naanni en e laamu Biyiiko korsudo ¹⁴coottitiido en so yaafii luutti meeden oo.

Haala teddungal Almasiihu

¹⁵Kanko Almasiihu o mbaadi Laamdo mo yiyyataake oo.

Kanko woni hammadi e dow tagore ndee fuu.

¹⁶Sabi huunde fuu saabe makko tagiraa,

 ko woni dow kammu e ko woni e leydi fuu,

 ko yiyyetee e ko yiyyataake fuu,

dum woni bimmbeeje laamu naa kaanankaaku naa hooreyaaku naa baawde,

 dum fuu kanko tagiraa, kanko taganaa.

¹⁷O woodii gila fay huunde woodaa,

 huunde fuu ana yubbondiri saabe makko.

¹⁸Kanko woni hoore terde,

 dum woni kanko woni hoore deental goondinbe ngal.

Kanko woni fuddfoode,

 kanko woni hammadiijo e wuurtube hakkunde maaybe,

 yalla omo fura huunde fuu.

¹⁹Sabi Laamdo muuyi ko woni e mum koo fuu

 wona e makko kanko Almasiihu.

²⁰E oon Bajjo mo rewrintiniri huunde fuu e makko

 ko o waddani 6e jam saabe yiyyam mum juppiidam dow leggal bardugal koo.

Ko woni dow kammu e ko woni dow leydi fuu

 rewrintinaama e makko.

²¹Arannde, on fuu on woddiibe Laamdo, on laatinoke waybe makko saabe miiloji mon e golleeji mon bondi. ²²Kaa jooni, mo rewrintinii on e makko saabe maayde nde Biyiiko laatiido neddo oo maayi ndee, yalla omo darna on yeeso makko tawee on seniibe on ngalaa

ayiibe on ngalaa njirje.²³ Kaa noo, kinaa keddo-don e goondinal, niibon e ley maggal, laato-don joottiiböe be ndimmbataako be iwataa e jikke mo Kabaaru Lobbo hokkata oo. Oon Kabaaru Lobbo, on nanii mo, sabi tagoore ndee fuu waajaama mo. Kanko ngollanan-mi miin Pool.

No Pool haborii banngal deental goondinbe lisaas

²⁴ Mido seyii jooni saabe torraaji dî kebu-mi kammari ko ngollan-mi on koo. Hono non, ko heddi e torraaji Almasiihu koo, dum kiibbiniran-mi caldi am kammari terde makko dee, dum woni deental goondinbe ngal.²⁵ Kanngal laatii-mi golloowo mum. Laamdo halfini kam oo golle, yalla mido waajoo on haala makko kaa fuu.²⁶ Kaan haala yo sirri cuudaninoodo jamaanuuji gila arannde, kaa jooni Laamdo bannginanii mo seniibe mum.

²⁷ Sabi been Laamdo anniyii anndinde sirri mum goodando lepi fuu, no sirri oo teddiri e no mawniri nii. Oon sirri annii: Almasiihu ana e moodon, dum hokki on jikke hebude ngedu e annoora Laamdo.²⁸ Oon Almasiihu min kaalata haala mum, miden mbaajoo yimbe fuu, miden anndinira dum'en hakkilantaaku fuu yalla miden njottina neddo fuu yeeso Laamdo tawa yo kiibudo e ley habbagol mum e Almasiihu.²⁹ Saabe dum mido golla mido sooboroo baawde makko golirooje semmbe e ley am dee.

2

¹ Mido yidi anndon habo naawngo ngo kabetee-mi saabe moodon, onon e yimbe wonbe Lawdikiya e woßbe be meedaali yiide kam bee fuu,² yalla berde mon ana buuba, laato-don gooto saabe jilli, keewon hakkilantaaku kiibudo faa paamon sirri Laamdo oo, dum woni Almasiihu³ mo ngalu Laamdo fuu suudii e mum oo. Ngalo oo yo hakkilantaaku e anndal.⁴ Ko kaalanir-mi on dum, pati kiilire-don haalaaji beldi.⁵ Sabi fay so taweede mido woddiri on terde, hakkille am kaa ana wondi e moodon, mido seyoroogondal mon lobbal ngal, kajnum e no tiidir-don e goondinal mon e Almasiihu ngal nii.

Haala jokkude e Almasiihu

⁶ Jooni, ko njabu-don Iisaa Almasiihu laatoo Joomiraado moodon koo, njokkon e makko,⁷ niibon e makko, accon o naba on yeeso e ley goondinal, keddo-don e ngal goondinal ko waarata e jannde nde keb-don ndee, njetton Laamdo sanne.

⁸ Ndeentee pati fay gooto hiilira on haalaaji luggi e haalaaji foli iwdi e neesuuji bibbe aadama kajum e semmbeeji aduna dsi. Deen gede iwaali e Almasiihu.⁹ Sabi ko woni e Laamdo fuu ana e Almasiihu, e ley terde mum jaati.¹⁰ Onon duu, on kefii ko woni e Laamdo koo fuu e ley habbagol mon e Almasiihu, kanko tiimudo laamu e baawde fuu oo.¹¹ E makko on taadanooma, kaa wanaa taadagol ngol yimbe ngadatta ngol, dum taadagol iwgol e Almasiihu ngol nde o itti on e terde bii-aadamaaku luuttooje dee ndee.¹² E ley ko lootandon lootogal batisima koo, on irdanooma e makko, kasen, on nguurtindinanooma e makko saabe on ngoondinii baawde Laamdo guurtindo mo oo.¹³ On maaynoobe saabe junuubaaji moodon e saabe on laatanooki yimbe Laamdo. Kaa Laamdo wuurtindinii on e Almasiihu, yaafike en luutti men fuu,

¹⁴ tosii derewol kiiti niirjooji en dii,
ittii ngol, tontii ngol dow legal bardugal.

¹⁵ O foorti laamu e baawde,
o hersini dum'en yeeso yimbe fuu
nde o jaalorii dum'en maayde Almasiihu ndee.

¹⁶ Ndennoo, pati fay gooto niirir on dow ko jaamaton e ko njaraton naa saabe teddingol nalaade yogaaje e darde lewru e nalaade powteteede.¹⁷ Dum fuu dum cappotoodum kuddie garoyooje tan, kaa goonga oo e Almasiihu woni.¹⁸ Pati accon rewoobe malaa'ika'en wiyoobe yo leydinkiniiböe pela on. Been yimbe ana kabbi e ko njii ley koydi, kasen ebe mawninkinii e dow meere saabe miiloogi mabbe aduna,¹⁹ be njokkaali habbaade e Almasiihu hooreejo oo. Oon hokkata terde dee fuu ko kaajaa, hawrintinira de jokkolde e dadì. Kasen duu saabe makko terde dee ana mawnira no Laamdo muuyiri nii.

Haala maaydude e Almasiihu e uuurdude e mum

²⁰ On maaydii e Almasiihu, on iwii e semmbeeji aduna oo dii. Ndennoo, kodum wadi so odon nguurda no jeyaabe e oo doo aduna nii? Kodum wadi so odon njaba daaleede:

²¹ «Pati bamu, pati meedu, pati memu»? ²² Dum fuu dum kadaadum dow meere, dum fuu dum waaju iwdo e yimbe tan. Laamdo tagii kulle dee fuu faa nawtoro-den dum'en sakitoo jola. ²³ So goonga, yimbe ana miila kadaadi dii yo hakkilantaaku, sabi wiyeteno kinaa yimbe cujidira no semmbe mum'en foti, kinaa yimbe leydinkinoo, kinaa yimbe mbiira caldi mum'en. Kaa noo, tawaama diin kadaadi fuu paabataako yimbe jaalaade gidaade yonki.

3

¹ Ndennoo, ko nguurtindina-don e Almasiihu koo, tewtee kudde gonde dow kammu to Almasiihu joodii jaamo Laamdo too. ² Ngattee hakkillaaji moodon e kudde gonde dow kammu, pati ngattee di e kudde gonde e leydi. ³ Sabi on maayii, nguurndam dam keb-don jooni dam ana suudidaa e Almasiihu to Laamdo. ⁴ So Almasiihu laatiido nguurndam moodon oo banngiid, on banngidan e makko onon duu, kebon ngedu e teddeengal makko.

Haala ko hiiddi e ko heydi

⁵ Ndennoo, mbaree kulle adunankooje gonde e moodon dee, ko wa'i hono ko soobi, kajum e fijirde e gidaade yonki e muuyooji bondi, kajum e joote, sabi joote yo rewde tooruujii.

⁶ Diin luutti kajum'en njippinta tikkere Laamdo e dow saliibe goondinde mo bee. ⁷ Onon duu, hono non ngorrundo-don arannde, hono non nguurduno-don e diin luutti. ⁸ Kaa jooni, njoppee dee doo kulle: tikkere e panngere e ko boni e mbonka, kajum e wulde hunduko.

⁹ Pati fay gooto e moodon fenana banndum, sabi on ittii ko hiiddi ko wonnoo ley mon koo, kajum e golleeji mum fuu, ¹⁰ on laatike yimbe heybe. Laamdo tagufo ko heydi ko woni ley mon oo seerataa e heydintinde dum faa dum nannda e muudum, yalla odon keba anndal kibbungal. ¹¹ Ndennoo jooni, walaa ko seenindi Yahuudiyanke e Yunaninke, taadiido e mo taadaaki. Jooni wanaa mo janngaali, wanaa neddo ladde, wanaa dimo, wanaa diimaajo, sabi Almasiihu woni fuu, woni e maabbe be fuu.

¹² Ndennoo, saabe Laamdo subike on, sennii on, horsinii on, tawre-don jilli e yurmeende e moyyuki e leydinkinaare e newaare kajum e mujal. ¹³ Munondiree, so yoga moodon ana jogii ko niijira goddo, njaafondiron. No Joomiraado yaaforii on nii, njaafondiron. ¹⁴ E ley dum fuu, berde moodon keewa jilli, sabi jilli njubbata huunde fuu faa gasa. ¹⁵ Accon jam Almasiihu oo laamoo millooji mon, sabi Laamdo noddii on faa ngondon e jam laato-don terde goote. Njetton Laamdo sanne. ¹⁶ Yo konngol Almasiihu ngol heew e moodon. Yo gooto e moodon fuu waajo goddo oo, jeertinira dum hakkilantaaku. Njimanee Laamdo e ley berde laabude, njettiree mo Jabuura e jaarooke, kajum e jime de Ruuhu Ceniido oo hokkata on dee. ¹⁷ Ko ngadaton fuu, so haala so golle, ngadiree dum fuu e innde Joomiraado men lisaa, njetton Baabiraado men Laamdo saabe makko.

No jokkuube Almasiihu poti uuurdude

¹⁸ Onon rewbe, dowlano-don worbe moodon no rewbe woodanbe Joomiraado poti wadude nii. ¹⁹ Onon worbe, njidee rewbe moodon, pati jannong e maabbe.

²⁰ Onon sukaabe, dowlano-don saaraabe moodon e huunde fuu, sabi dum woni ko welata Joomiraado. ²¹ Onon saaraabe, pati jannongee sukaabe moodon so berde mum'en metta.

²² Onon maccube, dowlano-don halfaabe moodon e huunde fuu, tawa wanaa yeeso maabbe tan yalla bibbe aadama ana njetta on. Ko haani dee, dowliranee be berde laabude e ley kulol Joomiraado. ²³ Huunde fuu ko ngollaton, ngadiron dum berde laabude, sabi Joomiraado ngollanton, wanaa yimbe ngollanton, ²⁴ anndon Joomiraado barjoto on, hokkan on moyyereeji desanaadi yimbe mum. Sabi kalfaado mo ngollanton oo yo Almasiihu. ²⁵ Gadoowo ko boni fuu, heban mbarjaari golle mum bondo oo, sabi Laamdo burdintaa yimbe.

4

¹ Halfaaбе, njogoree maccube moodon bee jogaadе lobbe e dow fooccitaare, anndon onon duu odon njogii kalfaado dow kammu.

² Nduumee e duwaawu, tawee odon njeertii odon njetta Laamdo. ³ Nduwanee min minen duu, yalla Laamdo ana udditana min damal faa min mbaajoo konngol mum ngol, yalla miden mbaawa saakude goonga teddudo kaloowo haala Almasiihu oo. Saabe makko jaati uddiraa-mi jooni e ley kasu. ⁴ Naagee Laamdo yalla mido waajoroo oon goonga teddudo no haaniri nii.

⁵ Laatee hakkilante'en hakkunde yimbe бe ngoondsinaali bee. Nde keб-don wakkati fuu, nawtoro-don дum. ⁶ Haala mon ana haani laataade haala mbelka ngadaaka lamdam, yalla odon anna no kaan-don jaaboraade gooto fuu.

Bay nondiral

⁷ Tikitikus, sakiike men korsudo gollidiido am koolniido e ley golle Joomiraado oo, humpitan on kabaaruji am dii fuu. ⁸ Ko wadi so nel-moo-mi e moodon, yalla odon annda no min ngorri e yalla omo waaltina hakkillaaji mon. ⁹ Mido neldida e makko Onesim, jeyaado e moodon oo. Oon yo sakiike amen korsudo koolniido. Kambe difon, бe kumpitan on ko wadi gaa koo fuu.

¹⁰ Aristarka mo uddidaa-mi oo ana jowta on, kajum e Marka sakiike Barnabas mo mbiinoo-mi so warii to moodon njabбo-don дum oo. ¹¹ Isaa noddireedo Yustus oo duu ana jowta on. Kambe tan ngoni Yahuudiyankooбе gollidoobe e am kabaaru Laamu Laamdo oo. Eбe mballa kam sanne.

¹² Epafaras, gollanoowo Isaa Almasiihu oo, ana jowta on. Kanko duu e moodon o jeyaa. Wakkati fuu omo soobii e duwaawu saabe moodon yalla odon jiiba e ley kibbal, timminon muuyde Laamdo fuu. ¹³ Mido seedanoo mo omo tampani on, onon e Lawdikiyankooбе e Hiyerapolisankooбе fuu. ¹⁴ Luuka cawroowo mo korsin-mi oo, kajum e Demas ana njowta on. ¹⁵ Miden njowta sakiraabe men wonbe Lawdikiya bee, minden njowta Nimfa e deental goondinbe kawrooval galle mum ngal. ¹⁶ Nde on njanngii oo bataaki, ngadее dabare faa deental goondinbe Lawdikiya ngal jannga mo. Onon duu, njanngon bataaki garoowo iwrande on Lawdikiya oo. ¹⁷ Mbiyee Arkippa yo tiinno e timminde golle mo Joomiraado halfini dum oo.

¹⁸ E junngo am jaati mbinndiran-mi ngoo doo jowtaango: miin Pool mido jowta on. Pati njeggitee e geyyelle ngon-mi.

Yo hinnee Laamdo wonu e moodon!

Bataaki Pool arano faade e Tesaloniikiyankoo^{6e}

¹ Oo bataaki ga am iwri, miin Pool, kajnum e Silas e Timote. Miden njowta deental goondinbe gonngal Tesaloniiki kaabbiingal e Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu. Yo on kebu moyyere e jam.

Goondinal Tesaloniikiyankoo^{6e}

² Miden njetta Laamdo wakkati fuu saabe moodon on fuu, sabi min ceerataae e miccitaade on e ley duwaawuuji amen. ³ Miden miccitoo on wakkati fuu yeeso Laamdo Baabiraado men, midden miccitoroo on golleeji di ngollir-don saabe goondinal, midden miccitoroo on tiinntaare moodon saabe jilli, midden miccitoroo on mujnal moodon saabe fawgol mon jikke e Joomiraado men Iisaa Almasiihu.

⁴ Sakiraabe amen be Laamdo yidi, midden anndi Laamdo subike on. ⁵ Sabi ko min mbaajii on Kabaaru Lobbo oo koo laataaki haala bola, baawde duu ana e makko, sabi Ruuhu Ceniido hokki on tayoral kibbungal e ko min mbaajii koo yo goonga. Odon anndi no min ngorrungo hakkunde moodon duu. Kammari moodon tan min ngolliri.

⁶ On jemmbii min, on jemmbii Joomiraado sabi on njabii konngol Laamdo fay e ley torraaji mawdi, njabbori-don ngol seyo ngo Ruuhu Ceniido waddata ngo. ⁷ Nii wadi so kollu-don goondinbe wonbe ley leyde Makedoniya e Akaya fuu no kaani worrude. ⁸ Sabi on mbaajike konngol Joomiraado ngol, on caakii ngol, wanaa ley leyde Makedoniya e Akaya tan, goondinal mon Laamdo nanaama e nokkuuje dee fuu. Fotaa ko min beyda hen haala ngokka. ⁹ Kambe goondinbe bee jaati kumpitata min no njabbori-don min arannde, no njoppi-don tooruuji so ngartu-don e Laamdo faa ngollanon Laamdo guurudo goongaraajo oo, ¹⁰ faa ndoomon Biyiiko iwooow dow kammu. Kanko woni Iisaa mo o immintini hakkunde maaybe, kisinoowo en e jukkungo waroowo ngoo.

2

No Pool golliri ley Tesaloniiki

¹ Sakiraabe, onon Tesaloniikiyankoo^{6e} bee, odon anndi ko min ngari e mon koo laataaki meere. ² Fadie amen warde, min torraama, min koynaama ley ngeenndi Filipa, hono no anndir-don nii. Kaa Laamdo men hokki min ngorgu min mbaajoroo Kabaaru Lobbo oo soobee. ³ Sabi waaju amen fawaaki dow majjere, fawaaki dow fugaaraaku, dum wanaa hiila duu. ⁴ No Laamdo hordi min faa halfini min Kabaaru Lobbo oo nii, hono non min mbaajortoo, wanaa ko welata yimbe min tewtata, ko welata Laamdo kumpitiido berde amen oo min tewtata. ⁵ Hono no anndir-don nii, abada min mbaajoraaki haalaaji beldi, min daminaaki e kaalisi. Laamdo ana seedii.

⁶ Min tewtaali faa biibbe aadama teddina min, wanaa onon wanaa wobbe. ⁷ Kaa fay so e doole min ngardunoo duu, min mboofaali sabi min nelaa^{6e} Almasiihu. Kaa bele tan min ngardi. Miden kinnorii on hono no inna hinmortoo biibbe muudum nii. ⁸ Sabi korsa amen e moodon ana satti sanne, min njarrike hokkude on ko wanaa Kabaaru Lobbo haala Laamdo tan, midden njarrii hokkude on fay yonkiji amen, sabi on laatike sakiraabe amen horsube.

⁹ Sakiraabe, nde min mbaajotonoo on Kabaaru Lobbo haala Laamdo oo ndee, odon miccitoo min ngollino sanne, min tampii sanne duu. Min ngollii jemma e jalooma fuu faa min njogoo ko'e amen, pati min laatano on donngal. ¹⁰ Odon ceedanii min, Laamdo ana seedanii min, no min ngorri hakkunde mon nii, onon goondinbe bee. Miden cenii, midden pooccitii, min ngalaa njipoore fuu. ¹¹ Gooto gooto mon fuu min ngolliranii dum no baaba golliranta biibbe mum, hono no anndir-don nii.

¹² Min mbaajike on, min mbaaltinii hakkillaaji mon, min ndaardii on nguurdam kawroojam e muuyde Laamdo, noddooowo on faa naaton e Laamu mum teddudo oo.

¹³ Kasen won ko saabanii min yettude Laamdo wakkati fuu: nde nan-don konngol Laamdo ngol e kundufe amen ndee, on njabboraaki ngol konngol yimbe. Ko njabbordon ngol dee, konngol Laamdo. Ngol kajum jaati. Kanngol gollata e ley moodon, onon goondinbe bee. ¹⁴ Sakiraabe, ko hewtii deente goondinbe Laamdo gonde Yahuudiya jiiibude e lisaa Almasiihu dee koo, hewtike on onon duu. Sabi onon duu on munii torraaji di be mununoo dii, yimbe moodon jaati torrata on, hono no Yahudiyan kooibe torrii be nii. ¹⁵ Kambe mbari Joomiraado men lisaa. Be mbari annabaabe. Haya, be torrii min minen duu. Ebe ngolla ko welaa Laamdo, be konnee'en yimbe fuu. ¹⁶ Sabi ebe njidi hadude min waajaade lejji godsi yalla ana kisa. Nii wadata so luutti maabbe kisba, kaa jukkungo Laamdo sikitike hewtaade be.

No Pool yidirnoo wirfitoraade Tesaloniiki

¹⁷ Kaa minen, sakiraabe, min cerii e moodon wakkatiwel gootel e jiile gite wanaa berde. Min tiinnike sanne yalla minden keba yiide on. Miden njeewaa on sanne sanne. ¹⁸ Saabe majjum, miin Pool, mi muuyiino warde to mon cili kuurdi, kaa ibiliisa hadi kam. ¹⁹ Homo woni jikke amen e seyo amen e deesewal amen yeeso Joomiraado men lisaa nde wartoyii? Wanaa onon naa? Jaati! ²⁰ Sabi onon ngoni teddeengal amen e seyo amen.

3

¹ Dum wadi nde wonnoo min mbaawaa kaariya mon, walanaa min baasi minen tan min keddoe ley ngalluure Ateena. ² Min nelii sakiike amen Timote gollidoowo e Laamdo saakude Kabaaru Lobbo haala Almasiihu oo, yalla omo hokka on semmbe, o niibina on saabe goondinal mon. ³ Dum fuu walaa ko wadi dum, so wanaa e ley dii torraaji pati fay gooto e mon yeryerta, sabi odon anndi en fodanaabe dum. ⁴ Gila nde min ngondunoo e moodon ndee, minden kaalanannoo on torraaji kewtotoodi en. Non dum laatorii hono no anndir-don nii. ⁵ Dum saabii so ndonku-mi waawde kaariya mon, nel-mi faa mi annda yalla odon coobii e goondinal ngal, naa ceytotodo seytike on, golle amen laatike meere. ⁶ Kaa jooni Timote iwii to mon, wartii e amen. O seynirii min goondinal mon e jilli mon sabi odon miccitoo min wakkati fuu, odon njidi yiide min sanne, hono no minen duu min njidiri yiide on nii. ⁷ Sakiraabe, ko tawde-don e goondinal koo, waaltinii min e ley billaare amen e ley torra amen. ⁸ Jooni min nguurtii kammari odon niibi e Joomiraado. ⁹ Jettooje fuu de min mbaawi yettirde Laamdo kammari moodon, min njettiran dum saabe seyo amen fuu ngo ceynir-don min yeeso makko. ¹⁰ Jemma e jalooma minden ndaarda Laamdo yiide on faa min kisbintina ko jaki e goondinal mon.

No Pool duwanorii deental goondinbe gonnagal Tesaloniiki

¹¹ Yo Laamdo Baabiraado men e Joomiraado men lisaa newnan min laawol faa min njaha to mon. ¹² Yo Joomiraado beydu jilli hakkunde moodon faa sanne, njidondiron, njidori yimbe fuu hono no min njidiri on nii, ¹³ faa e hokka on semmbe, laato-don yimbe be ngalaa niijoore, wonbe ley senaare yeeso Laamdo Baabiraado men e ley gartol Joomiraado men lisaa kajum e seniibe mum fuu.

4

Haala nguurndam dam Laamdo yidi

¹ Caggal dum, sakiraabe, min njannginii on no kaan-don worrude faa wela Laamdo. Odon ngada dum jaati. Kaa minden ndaarda on saabe Joomiraado men lisaa tiinno-don, beydon soobee. ² Sabi odon anndi jamirooje de min ndokki on iwde e Joomiraado men lisaa dee. ³ Ko woni sago Laamdo dee, senaare moodon. Nanto-don e njaahilaaku. ⁴ Homo e mon fuu reena terde mum* reenira de laabal e teddeengal, ⁵ pati jokka gidaade yonki hono no heeferebe be anndaa Laamdo fay seeda nii. ⁶ Fay gooto pati yaha naato banndum, pati toona dum, sabi dee kudde fuu Joomiraado woni jobtotoodo de, hono no min kaalanirnoo

* 4:4 Yogaabe ana paamira aaya oo hono nii: Homo e mon fuu wada suudu, jogoroo ndu laabal e teddeengal.

on gila arannde e no min njeertirnirnoo on nii. ⁷Sabi Laamdo noddiraali en faa coben, ko mo noddiri en dee, faa nguuren e senaare.

⁸Ndennoo, caliido ko haalaa jooni koo fuu, wanaa neddo salanii. Laamdo dokkudo on Ruuhu mum Ceniido oo o salanii. ⁹Kaa banngal jilli hakkunde sakiraabe, fotaa ko min mbinndana on, sabi onon e ko'e moodon, Laamdo anndini on no njidondirton. ¹⁰Hono non ngollirton hakkunde sakiraabe wonbe ley leydi Makedoniya fuu. Sakiraabe, miden ndaarda on beydon soobe. ¹¹Tiinno-don ndeeyon, kiinno-don haaju mon, homo fuu wuura e semmbe terde mum, hono no min mbiirunoo on nii. ¹²Nden be ngoondinali lisaa bee njogorto on yimbe, on kasindintaa e neddo fuu fay huunde.

Haala gartol Joomiraado

¹³Sakiraabe, miden njidi paamon faa gasa ko wartata e banngal maaybe, pati cuqliree hono no yimbe be ngalaajikke bee nii. ¹⁴So nii en ngoondinii lisaa maayii, wuurtii, hono non Laamdo hawrindinirta maaybe goondinnoobe bee duu e makko. ¹⁵Miden kaalana on ko Joomiraado wii: enen wuurbе forrube e gartol Joomiraado bee, en ardataako maaybe bee naabedeet makko. ¹⁶Sabi Joomiraado e hoore mum jippoto iwde dow kammu dow oyynaango manngo, nde ewenaango hooreejo malaa'ika'en nanetee e nde buututal Laamdo fuufetee ndee. Nden maaybe goondinnoobe Almasiihu bee adotoo fuu immitaade. ¹⁷Caggal dum, enen wuurbе heddingoobe bee, en fuu en mbeewtidinte e maabbe, naabide-den ley duule, faa kawren e Joomiraado ley mbeeyu. Hono nii ngondirten e makko faa abada.

¹⁸Dum saabii homo e mon fuu waaltinira hakkille banndum ciin haalaaji.

5

¹Sakiraabe, fotaa ko min mbinndana on haala jamaanuuji e wakkatiji gartol Joomiraado oo. ²Sabi onon, odon anndi tuur jaannde gartol Joomiraado ndee wardan no guijo wardata ley jemma nii. ³Wakkati nde yimbe miilataa njaalataa, nde mbiyata jam tan e hoolaare woodi, nden kunkoo saamata e mum'en, hono no yatawre juhirta haamili nii. Be mbaawaa dadude e oo kunkoo fey. ⁴Kaa sakiraabe, onon on ngalaajey nimre, dum hadata jalaande ndee juhude on no guijo juhirta nii. ⁵On fuu on biibbe fooyre, on yimbe jalooma. En njeyaaka e jemma, en njeyaaka e nimre. ⁶Ndennoo pati daano-den hono no wobbe bee nii. Mbaalen e jeerngo, ndeento-den. ⁷Sabi daanotoobe jemma daanotoo, sigiroobe jemma cigirta. ⁸Kaa enen yimbe jalooma bee, ndeento-den. Boorno-den goondinal e jilli, dum yo saaya men ndeenaagu. Jikke hebude kisindam duu laatanoo en kufina ndeenaagu. ⁹Sabi Laamdo yidanaa en jukkungo mum, ko o yidani en dee, kebsireen kisindam saabe Joomiraado men lisaa Almasiihu, ¹⁰maayrudo kammari men yalla en fuu eden nguurda e mum so wartii, tawe-den en wuurbе tawe-den en maaybe fuu fotu. ¹¹Dum saabii homo e mon fuu waaltina hakkille banndum, gooto fuu faaboo goddo banngal goondinal, hono no ngollirton nii.

No deental goondinbe haani worruude

¹²Sakiraabe, miden ndaarda on anndanon golloobe hakkunde mon bee. Ebe dowa on faade e Joomiraado, ebe mbaajoo on. ¹³Teddiniron be sii teddeengal fuu, njidiron be saabe golle mabbe.

Ngondon gondal sabu Laamdo hakkunde moodon. ¹⁴Miden ndaarda on, sakiraabe, njeertinton nattube, maalto-den hulbe, paabo-den lo'ube, tawde-den e mujnal hakkunde yimbe fuu, ¹⁵tiinno-den pati fay gooto yobtoo so won ko banndum wadi dum. Wakkati fuu tewton wadondirde ko moyyi, ngadanon yimbe fuu hono non.

¹⁶Ceyo-den wakkati fuu, ¹⁷pati ceeron e duwaawu, ¹⁸njetton Laamdo no ngorru-den fuu. Sabi dum woni ko Laamdo muuyani on, onon jiibube e lisaa Almasiihu bee.

¹⁹Pati kadon Ruuhu Ceniido gollude hakkunde moodon, ²⁰pati koynon waaju annabaabe, ²¹kaa tayko-den huunde fuu, nanngon ko moyyi e muudum. ²²Ngoddo-den sii bone fuu.

²³ Yo Laamdo gaddoowo jam oo e hoore mum sennu on senaare hifibunde, reena gooto gooto mon fuu ndeenaagu timmudo faa laato-don yimbe 6e ngalaa jiijoore jannde gartol Joomiraado men Iisaa Almasiihu. ²⁴ Noddudo on oo yo koolniido, kasen duu kanko tabintinoya duum.

²⁵ Sakiraabe, miden naagoo on duwaawu.

²⁶ Njottinon sakiraabe bee fuu calminaali amen e jilli amen.

²⁷ Mido tilsinira on saabe Joomiraado, njannganon sakiraabe bee fuu oo bataaki.

²⁸ Yo hinnee Joomiraado men Iisaa Almasiihu wonu e mon.

Bataaki Pool dida o faade e Tesaloniikiyankoo e

¹ Oo bataaki ga am iwri, miin Pool, kajum e Silas e Timote. Miden njowta deental goondinbe gonnal Tesaloniiki, kabbiingal e Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men lisaa Almasiihu. ² Yo on kebu moyyere e jam iwde e Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men lisaa Almasiihu.

No Laamdo sarirta yimbe wakkati gartol lisaa

³ Sakiraabe, waajibi min njetta Laamdo wakkati fuu saabe mon. Edum foti jaati, sabi goondinal mon ana beydoo yaarude yeeso, kasen duu jilli hakkunde mon ana beydoo soobaade e gooto gooto mon fuu. ⁴Dum saabii so miden mantoroo on e deente goondinbe Laamdo dee. Miden mantoroo on saabe mujnal mon e goondinal mon e ley torraaji e billaareeji di pawe-don dili fuu. ⁵Ko torri-don saabe Laamu Laamdo koo, Laamdo wadan on fotube hebude Laamu Laamdo. Dum fuu edum holla Laamdo ana sarira no fooccitorii. ⁶Sabi Laamdo yo pooccitiido, o yobiran torrube on bee torra, ⁷kaa onon torriibe jooni bee, o fowtindinan on e amen. O wadan dum so Joomiraado men lisaa gondo dow kammu oo wartii, ana wondi e malaa'ika'en mum anndinoobe baawde makko bee. ⁸O banngan ley metangal yiite faa o jukka be anndaa Laamdo, be njabaali Kabaaru Lobbo haala Joomiraado men lisaa bee. ⁹Jukkungo waroowo e ma be ngoo yo halkere duumiinde, be ngoddinee Joomiraado e darja mum e semmbe mum fuu. ¹⁰Dum waroyan nannde Joomiraado wartoyii faa teddinee hakkunde seniibe mum, goondinbe dum bee kaaydfinee e mum. Onon duu, odon njeyaa e ma be, sabi on ngoondinii waaju mo min mbaajii on oo. ¹¹Kammari dum, miden nduwano on wakkati fuu, yalla Laamdo ana wada on fotube hebude nguurndam dam noddi on e mum dam. Miden jaagoo Laamdo yo wallir on semmbe mum faa njottinon golleeji lobbi di njid-don gollude dili fuu saabe odon ngoondini mo. ¹²Hono nii, innde Joomiraado men lisaa teddinirtee e ley mon, onon duu teddinire-don saabe makko e dow moyyere makko, kanko Laamdo men e Joomiraado men lisaa Almasiihu.

2

Haala gartol Joomiraado e ko ardiig ngol

¹ Sakiraabe, miden njidi haalande on haala gartol Joomiraado men lisaa Almasiihu e deental men e makko. Miden ndaarda on: ² pati hakkillaaji mon njaawa jii aade, naa kulon saabe wiyegol nannde gartol Joomiraado ndee yottiima. Pati kulon fay so goddo wii on Laamdo loowi dum kaan haala, wanaa so on narrii dum waajotoobe, wanaa so on kaalanaama minen mbinndi dum e bataaki. ³Pati fay gooto heba no yojjira on e fay huunde. Sabi nden nalaande warataa so wanaa yimbe heewbe murtira Laamdo, Neddo Bondo oo bannga, dum woni yiitenke oo, ⁴konnee, pawdoo hoore mum e dow huunde fuu ko wiyetee laamdo naa ko sujidantee, faa joofoyii ley suudu Laamdo, wii hoore mum yo Laamdo. ⁵Tama on miccitaaki mido haalanannoo on dum nde ngondunoo-mi e mon ndee? ⁶Jooni kaa odon anndi ko faddii Neddo Bondo oo warde, kaa mo banngan nde wakkati makko yottike. ⁷Sabi gila jooni baawde Bondo cuudaadee ana ngolla e aduna oo, kaa paddiido de oo ana doo tafon. So oon iwiidoo tan, ⁸Neddo Bondo oo banngan, kaa Joomiraado men lisaa wardan mo henndu hunduko mum, halkira mo fooyre garol mum. ⁹Neddo Bondo oo wardan e doole ibiliisa, warda e semmbe mawdo e kaayefiji e taagumansaaji peneeji, ¹⁰kajum e oonaare fuu faa jaayra halkotoobe bee, sabi be njabaali yidude goonga baawdoo hisinde be oo. ¹¹Saabe dum, Laamdo hokki be semmbe majjinoowo, faa waddana be goondinde fenaande ¹²yalla be ngoondinaali goonga oo so ana mbeltoroo oonaare bee fuu ana njukkee.

No goondinbe kaaniri niifude e lisaa Almasiihu

¹³ Sakiraabe be Laamdo horsini, minen, waajibi min njetta Laamdo wakkati fuu saabe mon, sabi Laamdo subike on gila fuddoode faa hisinira on ko Ruuhu Ceniido wadi on seniibe e ko ngoondin-don goonga oo koo. ¹⁴ Dum o noddiri on e Kabaaru Lobbo mo min kaalani on oo, yalla odon keba ngedu mon e darja Joomiraado men lisaa Almasiihu.

¹⁵ Sakiraabe, ndennoo tiinnee, jiiibee e ko min anndini on koo so e haala amen e so bataaki amen.

¹⁶ Joomiraado men lisaa Almasiihu kajum e Laamdo Baabiraado men njidi en so buubini berde men faa abada, ndokki en jikke lobbo saabe moyyere mum'en. ¹⁷ Yo be ndokku on semmbe, be jiiibina on e golle lobbo e haala lobba fuu.

3

No Tesaloniikiyankoobe kaaniri jaaganaade Pool Laamdo

¹ Caggal dum, sakiraabe, jaagano-don min Laamdo, yalla konngol Joomiraado ngol ana yaawa saakaade, kasen duu ngol teddinee hono no to mon nii, ² yalla miden kisa e yimbe oonjiibe, bonbe. Sabi wanaa yimbe fuu ngoni goondinbe. ³ Kaa Joomiraado yo koolniido, mo hokkan on semmbe, mo reena on e Bondo oo. ⁴ Joomiraado hokki min tayoral e mon, sabi joomi odon njokki jamirooje de min ndokki on dee, kasen duu on keddoto jokkude de.

⁵ Yo Joomiraado men wadu berde mon keewa jilli Laamdo, keewira mujal no Almasiihu heewiri mujal nii!

No tilシリ gooto fuu golla

⁶ Sakiraabe, miden njamira on e innde Joomiraado men lisaa Almasiihu, ngoddito-don sakiraabe nattube be njokkaali waaju mo narri min oo bee. ⁷ Onon e ko'e mon, odon anndi no min kaani jemmbireede, sabi min ngondiraali e mon dow nattere. ⁸ Walaa fuu mo min jaamani meere meere, jemma e jalooma fuu min ngollii faa min tampi pati min laatanoo on donngal. ⁹ Miden mbaawnoo ndaardude on nguure, kaa min ngadiraali non, yalla miden ngada e ko'e amen misaalu faa jemmbon min. ¹⁰ Sabi nde min ngonnoo to mon ndee, miden mbiyannoo on dum doo: mo jabataa gollude, pati jaama. ¹¹ Walaa ko min mbiiri non, so wanaa min nanii yoga e mon ana natti, ngollataa fay huunde so wanaa naatude e ko walanaa dum'en. ¹² Miden njamira been yimbe, miden mbaajoo dum'en e innde Joomiraado men lisaa Almasiihu be ngollira deeyere, be nguura e semmbe terde mabbe.

¹³ Kaa onon sakiraabe, pati kaabee wadufe ko moyyi. ¹⁴ So won caliido jokkude ko min kaali e oo doo bataaki koo, ngattanee joomum hakkille, ngoddo-don dum, yalla ana hersa.

¹⁵ Kaa noo, pati nanngiree joomum yo gajio. Njeertiniree dum no sakiike nii.

Baynondiral

¹⁶ Joomiraado gaddoowo jam oo, yo wadan on jam wakkati fuu e ley huunde fuu. Yo Joomiraado wondu e mon, on fuu.

¹⁷ E junngo am jaati mbinndiran-mi ngo doo jowtaango no mboowru-mi nii: miin Pool mido jowta on. Nii ngadiran-mi maande am ndee e bataakiji am fuu. ¹⁸ Yo hinnee Joomiraado men lisaa Almasiihu wonu e mon, on fuu!

Bataaki Pool arano faade e Timote

¹ Oo 6ataaki ga am iwri, miin Pool nelaado Iisaa Almasiihu e dow yamiroore Laamdo kisinoovo en oo e dow yamiroore Iisaa Almasiihu jikke men oo. ² Aan Timote, a biyam jaati e ley goondinal, mido jowte. Yo Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu njurme, ndokke moyyere e jam.

Haala fammingol ngol walaa nafaa

³ Timote, hedda ngeenndi Efeesu hono no njamir-maa-mi nde njahan-mi Makedoniya ndee nii, yalla ada hada yogaabe jannginde ko luuttondiri e waaju men oo ⁴ hono taali e mantoragol dammbe ngol walaa do haadi. Dee kulle jeddi tan ngaddataa, nafataa no Laamdo fodirnoo hisinirde yimbe e ley goondinal nii. ⁵ Sabi faandaa yamiroore ndee yo jilli iwooji e bernde laabunde e hakkille baaltiido kanum e goondinal ngal waldaa e naafigaaku. ⁶ Won yogaabe celii e faandaa oo, njokkii haalaaji boli. ⁷ Hebude laataade jannginoobe Sariya Laamdo tan be tewtata, kaa be paamataa, wanaa ko be kaalata koo wanaa ko be tiltsinta koo.

⁸ Eden anndi Sariya oo ana moyyi, so golliraama golle Sariya. ⁹ Paamen Sariya Laamdo oo wanaa fooccitiibe bee wadanaa. Be o wadanaa dee, bonbe e saliibe, yeddoobe e luuttoobe, be teddinaali ko senii e be teddinaali Laamdo, waroofe inna mum'en e abba mum'en e yuppoobe yiyyam yimbe wobbe ¹⁰ e jeenoobe e luudunkoobe e soodoobe yimbe so cootta dum'en e fenoobe e hunotoobe dow pene – Sariya oo darniraama faa sakkoo huunde fuu ko luuttondirta e waaju celludo oo. ¹¹ Oo waaju ana hawra e Kabaaru Lobbo mo kalfinaa-mi banngindo teddeengal Laamdo Jom mbelko'aaku oo.

No Pool yettiri Joomiraado

¹² Mi yetti Joomiraado men Iisaa Almasiihu dokkudo kam semmbe oo saabe ko o jogorii kam mi koolniido o watti kam e golle makko koo. ¹³ Arannde mido bonkotonoo mo, mido torrannoo yimbe makko, mido hoynannoo mo. Kaa Joomiraado men oo yurmike kam sabi mi anndaano ko ngollannoo-mi e ley waasude am goonfinde. ¹⁴ Moyyere makko heewi e am sanne, hokki kam goondinal e jilli kebirteedi saabe Iisaa Almasiihu. ¹⁵ Mido haalane haala koolniika ka yimbe fuu kaani yarraade: Iisaa Almasiihu warii e aduna oo faa hisina luuttoobe, miin woni burdo bonde e mabbe. ¹⁶ Kaa ko njurmiraam-mi, miin burdo bonde oo, yalla Iisaa Almasiihu ana wadiraa kam misaalu mujal mum kibbungal, yalla waroobe goondinde mo bee fuu ana keba nguurdam nduumiidam. ¹⁷ Laamdo gooto, laamiido duumiido e laamu mum, mo maayataa iyiyataake oo yo darja e teddeengal ngoodan mo faa abada abadin. Aamiina!

¹⁸ Biyam Timote, waaju mo kalfinan-maa-mi oo annii: miccito-daa ko Laamdo loowi yimbe haala maa koo. E ley majjum kafu-daa hono no sordaasi cuuso habortoo nii ¹⁹ tawee e ley goondinal e hakkille mo njinjaali ma. Won yoppube oon hakkille, goondinal mabbe heli hono no laana helirta nii. ²⁰ Himene e Aleksandere ana njeyaa e mabbe. Mi wadfi be fuu e junngo ibiliisa faa be annda be kaanaa bonkaade Laamdo.

Haala duwaawu

¹ Annii ko adotoo-mi waajaade goondinbe: be ngadana yimbe fuu duwaawuji e naagundeeji e jettooje. ² Nduwano-den kaanankooobe e jom'en doole duu, yalla eden nguurga deeyere e waaltaare e neddaaku e kulol Laamdo e dow huunde fuu. ³ Dum woni ko moyyi ko welata Laamdo kisinoovo en, ⁴ jiddo yimbe fuu kisa, keba anndude goonga.

⁵ Sabi Laamdo yo gooto, gooto duu woni cuuroowo hakkunde makko e yimbe, oo woni Iisaa Almasiihu neddo oo ⁶ dokkitirdo hoore mum faa soottitoo yimbe fuu. Hono nii o famminiri nde wakkati oo yottinoo, Laamdo ana yidi yimbe fuu kisa. ⁷ Dum Laamdo wadiri kam

baajotoodo e nelaado faa mi fammina yimbe 6e nganaa Yahuudiyanikoobe bee goondinal e goonga. Goonga kaalan-mi, mi fenaali.

⁸Ndennoo, mido yidi do worbe kawriti faa ngada duwaawu fuu kuncira juude mum'en berde laabude, tawee ngaldaa e tikkere naa jeddondiral.

No rewbe kaaniri jokkirde Laamdo

⁹Rewbe duu paroroo kaddule jottiide, tawee e needi e leydinkinaare. Pati 6e codoroo moollu e karjye naa jaaye, pati 6e paroroo bagiji tiidudii coggu, ¹⁰yo 6e paroro golleeji lobbi. Sabi dum woni ko hawrata e rewbe hulbe Laamdo. ¹¹Yo debbo nantu hunduko mum, tawree dowtaare timmunde wakkati nde janngintee ndee. ¹²Mi jaabanali debbo jannginde naa ardaade gorko. Ko wajibii e mum dee, tiidude e hunduko mum. ¹³Sabi Aadama adii Hawwaa tageede. ¹⁴Kasen duu wanaa Aadama Ibiliisa yojjni, debbo oo o yojni so luutti yamiroore Laamdo. ¹⁵Kaa dum fuu debbo ana hisinee e beynugol, so ana heddi e goondinal e jilli e senaare e leydinkinaare.

3

No hooreebe deental goondinbe kaani worrude

¹Kaa haala ana hoolnii: muuydo laataade hooreejo deental goondinbe fuu, muuyii golle lobbo jaati. ²Ndennoo, ana tilsi hooreejo oo laatoo neddo mo walaa niije, jom debbo gooto, nantiido, hakkilante, jom needi, jippinoowo hobbe, baawdo jannginde, ³tawee wanaa jaroowo doro, wanaa kabeteedo, laatoo newiido, jaajudo bernde, kaariyante e jawdi jananndi, ⁴kawjiido koreeji mum faa gasi, biirudo biibbe mum faa 6e dowtanii dum e dow teddeengal. ⁵Sabi so neddo waawaali hawaade koreeji mum, hono hinntortoo deental goondinbe Laamdo ngal? ⁶Pati tawee joomum yo tuubudo ko booyaali nde mawninkino so jukkiree no Ibiliisa jukkirtee nii. ⁷Ana tilsi kasen wonbe sella bee ceettanoo mo ko moyyi, pati o heba gacce so piccal Ibiliisa nannga mo.

No gollanoobe deental goondinbe kaani worrude

⁸Gollanoobe deental goondinbe ngal bee duu ana kaani taweede yo teddu6e, ngalaa berde didi, njabataa doro jaaloo dum'en, jaamataa ribaa, ⁹tawa ebe kaybira goonga teddudo gondo e goondinal oo hakkillaaji di niijataa 6e. ¹⁰Aranel hen fuu, be yeewee kori 6e ngalaa niije. So tawii 6e ngalaa niije, nden kaa ebe mbaawi fuddude laataade gollanoobe deental goondinbe lisaa. ¹¹Hono non rewbe bee duu tawree teddeengal, tawa 6e nganaa jo'oobe yimbe, be nantiibe, hoolniiibe e banngal huunde fuu. ¹²Gollanoowe deental pati dewla ko buri debbo gooto, hawjoo koreeji mum faa gasa. ¹³Gollanbe deental goondinbe ngal faa moyyi fuu keban teddeengal, kasen duu keban cuusal kiibungal ley goondinal mum'en lisaa Almasiihu.

Haala sirri diina men

¹⁴Mido yidi warde to maa ko booyataa. Kaa ko waddani kam winndude e maa oo bataaki, ¹⁵yalla fay so booyii mi waraali, ada annda no kaan-den worrude e ley suudu Laamdo. Suudu nduu yo deental goondinbe Laamdo guurdo oo jaati. Deental ngal jaati woni nuygal goonga. ¹⁶Sikke fuu walaa, sirri diina men oo ana mawni:

O banngirii e suura bii-aadama,
Ruuuhu oo bannginii fooccitaare makko,
malaa'ika'en njii mo,
o ooynaama ley lejni,
o goondinaama ley aduna,
o nabbintinaama dow kammu,
o hebii teddeengal Laamdo.

4

Haala jannde majjinoore

¹ Ruuhu Ceniido oo haalii faa laabi nde o wii cakite jamaanu dajan yimbe yoppube goondinal, njokka e caggal seydaani'en majjinoobe, kajum e waaju seydaani'en. ² Be njokkan naafigaaku fenoobe be berde mum'en mbaati faa jiiye naawataa dum'en, hono berde dee cumiraade njamndi ngulndi taw. ³ Been yimbe ana karmina dewle, ana kada kulle yogaaje naameede, tawee kanje nee ko Laamdo tagiri de yalla goondinbe anndube goonga bee fuu ana jaama de, njettira de Laamdo. ⁴ Sabi ko Laamdo tagi fuu ana moyyi, walaa fuu ko haani dunyiteede, so neddo hemrii dum jettooje Laamdo. ⁵ Sabi konngol Laamdo e duwaawu ana labbina huunde fuu.

Haala laataade gollanoowo Iisaa lobbo

⁶ So a waajike dum sakiraabe men bee, a latatoto gollanoowo Iisaa Almasiihu lobbo, sabi a waajitorike konngi goondinal and waaju lobbo mo njokku-daa faa gasi oo. ⁷ Kaa taali boli di kawrataa e diina dii, woddita di. Eeltir hoore maa kulol Laamdo. ⁸ Sabi eeltude caldi mum ana nafa e kulle yogaaje, kaa kulol Laamdo ana nafa e huunde fuu, sabi e maggol kebu-den tayoral e nguurndam jooni dam, podane-đen garoyoojam dam duu. ⁹ Kaa haala hoolnii, huunde fuu buraa ka haande yarreede! ¹⁰ Saabe majjum eden ngolla, eden tiinnitoo, sabi eden pawi jikke men e Laamdo guurdo, kisinoovo yimbe fuu sako goondinbe. ¹¹ Dum woni ko kaan-daa yamirde, dum woni ko kaan-daa waajaade.

¹² Pati fay gooto yawore a suka, laatano-daa goondinbe misaalu haala e golle, jilli e goondinal, kajum e laabal. ¹³ Fad am warde, tiidaa e janngande yimbe Binndi dii, mbaajo-daa 6e, pamminaa 6e. ¹⁴ Pati yeeba dokkal Ruuhu Ceniido ngal ndokke-daa nde Laamdo loowi yimbe haala maa, mawbe duu pawnoo juude mum'en dow maa ndee. ¹⁵ E deen kulle kaan-daa tiinnaade, yalla yimbe fuu ana njiya no beydorto-daa yaarude yeeso. ¹⁶ Haybu hoore maa, kaybaa ko njanngintaa koo, tiidaa e majjum. Sabi so a tiidii e majjum, a hisinan hoore maa, a hisinan hettinantoobe ma bee fuu.

5

Waajuuji Pool faade e goondinbe Iisaa

¹ Pati fel gorko mawdo, waajora dum needi no baaba maa nii. Waajora jokolbe no mijiraae maa nii, ² mbaajoro-daa debbo mawdo no inna maa nii, mbaajoro-daa sukaabe rewbe no banndiraabe maa rewbe nii, tawee e dow laabal e nantaare.

³ Teddin rewbe be worbe mum'en maayi, dum woni rewbe maayraabe be ngaldaa e fay gooto bee. ⁴ Kaa so debbo mo gorum maayi ana jogii siibbe naa taaniraabe, ko ana adoo fuu wajibaade e siibbe bee, be pamminee no Laamdo huldetee e ley cuudi mabbe, be mbarjoo saaraabe mabbe mbarjaari lobbiri. Sabi dum woni ko welata Laamdo. ⁵ Debbo mo gorum maayi mo walaa doondiido dum mo waldaa e fay gooto, fawii jikke mum e Laamdo. Omo duumoo e duwaawu jemma e jalooma, omo jaaganoo yimbe Laamdo. ⁶ Kaa maayraado kaabanoowo aduna tan, yo maaydo fay so maayaali. ⁷ Dum kaan-daa yamirde be pati be keba feloore. ⁸ Mo hinnaaki sakiraabe mum, wanaa haala be wondi galle, oon yo jankirdo goondinal, omo buri fay mo goondinaali oo bonde.

⁹ Mo kaan-daa tonngude innde mum e ley dewal rewbe maayraabe haanbe walleede, ko famdi fuu sinaa joomum heba duubi capande jeegom, tawee duu gorko gooto dewlunoo dum. ¹⁰ O seettanee golle lobbo ko wa'i hono ne'ude sukaabe, jippinde kodoo, lootude koyde seniibe, weemtinde beermudo e gollude huunde fuu ko moyyi. ¹¹ Kaa haabuube be worbe mum'en maayi bee, pati winndu inde mabbe. Sabi so muuyooji mabbe ndunyii be e yifude gameede, nden kaa be kuuccan Iisaa Almasiihu, ¹² sariya Laamdo doga dow mabbe, sabi be mbonnii aadi mabbe aranndeeri ndii.* ¹³ E ley dum be ngontan laaliibe, be naata e nduu suudu nii, be njalta be naata e nduu. Kaa ko buri fuu bonde kasen, be laatike heewbe haala, haaltoobe sirri, ebe kaala haalaaji di ngalanaa be. ¹⁴ Dum saabii so miso yidi haabuube rewbe maayraabe bee ndewlee, beyna, kayba cuudi mum'en, yalla gajo oo ana ronka damal no bonnira inde men. ¹⁵ Sabi jooni yoga e mabbe njoppii laawol ana njokki e Ibiliisa

* 5:12 So debbo mo gorum maayi winndaama ley dewal rewbe maayraabe fuu, samii aadi jokkan Iisaa tan, bamataake kasen.

jaati.¹⁶ Debbo goondindo fuu mo rewbe maayraabe ngoni ley galle mum yo wallu dum'en, pati ngal donngal fawoo e deental goondinbe ngal. Hono non wadata so deental ngal waawa wallude rewbe maayraabe be ngaldaa e fay gooto bee.

¹⁷ Hooreebe deental goondinbe dawranoobe faa gasa bee ana kaani teddineede teddeen-gal manngal. Burbe fuu haandude e teddeengal manngal yo tampitotoobe dow waaju e jannde bee. ¹⁸ Sabi Binndi dii mbii: «A hadataa ngaari aloori tappoori gawri muudude gawri.»[†] Di mbii kasen: «Golloowo ana haandi e njöödi mum.»[‡] ¹⁹ Pati jabu felde mawdo deental goondinbe so wanaa dow seedaaku yimbe didon naa taton. ²⁰ Niibubé e luuttal, fel dum'en yeeso yimbe fuu, yalla ana laatanoo heddiibee kulol. ²¹ Mido ndaarde yeeso Laamdo e yeoso lisaa Almasiihu e yeoso malaa'ika'en be o subii bee, dowtano-daadeen jamirooje, tawee a jingantaa fay gooto, a burdintaa yimbe duu. ²² Pati yaaw fawde juude maa dow hoore fay gooto faa kalfinaa dum golle deental goondinbe. Pati reentu e luutti wobbe, jogora hoore maa laabgal.

²³ Hankasen, pati yar ndiyam bolam tan, njaraa peguujam seeda kammari reedu maa nduu e jawuuji keewdi ngar-ngartooji e maa dii.

²⁴ Luutti yimbe yogaabe banngan gila caraaka. Kaa luutti yogaabe dii, caggal sareede di banngata. ²⁵ Dum e taweede golleeji lobbi dii njiyete faa laaba paca. Fay di njiyataake law dii duu keddataako ana cuudii.

6

¹ Goondinbe wonbe e maccungaaku fuu, yo njogoro halfaabe mum'en haandube e teddungal kibbungal pati innde Laamdo ndee e diina kaa mbonkee. ² Kasen duu tawaabe ana njogii kalfaado goondindo fuu, pati miila o sakiike mum'en so njaworoo mo dum. Yo be ngolliran mo soobee faa bura no bee too nii, sabi o goondindo, kasen duu o korsudo. Pamminaa dee kudsde, mbaajo-daa de.

Haala jannde peneere e joote jawdi

³ Baajotoodo godendum mo jokkaali haala Joomiraado men lisaa Almasiihu selluka hawroowa e kulol Laamdo kaa, ⁴ oon yo mawninkiniido mo anndaa fay huunde, o kaahaango keewdo duko e jeddi. Dum waddata haasidaaku e poofondiral e mbonka e sikkitaare bonnde. ⁵ Dum waddata dukooji di ngalaa do kaadi hakkunde yimbe be hakkillaaji mum'en mbitti. Been yimbe njoppi goonga, njogorike kulol Laamdo ana hokka jawdi. ⁶ Goonga, kulol Laamdo yo jawdi mawndi, so neddo hejnjitorike ko jogii. ⁷ Sabi juude bole ngardu-den e aduna oo, kasen duu juude bole kootirten. ⁸ Ndennoo, so en kebii nguure e koltal tan kejnitoro-den dum. ⁹ Kaa yidube jawdi sanne bee ceytete, njomoo e piccal, njumpa e gidaade yonki keewde laaliide majjinoanje, joolooje yimbe e ley halkere mawnde. ¹⁰ Sabi joote jawdi woni inna bonanndaaji dii fuu. Yoga yaari banngal jawdi faa majji laawol goondinal, ngaddani ko'e mum'en torraaji keewdi.

Haala haybude ko yamiraa

¹¹ Kaa aan neddo Laamdo oo, wodda dee kudde, tewtu fooccitaare e kulol Laamdo e goondinal e jilli e munal e leydinkinaare. ¹² Wadu ko mbaaw-daa fuu faa kebaa jaalaade golle ibiliisa e ley goondinal, nanngaa nguurndam nduumiidam dam. E majjam Laamdo noddu maa, saabe majjam njaadir-daa goondinal maa no woodiri yeoso yimbe heewbe.

¹³ Mido yamire yeoso Laamdo guurnoovo huunde fuu oo, e yeoso lisaa Almasiihu ceettiido no woodiri yeoso Pontiyu Pilaatu kaananke oo, ¹⁴ haybu ko njamira-daa koo tawa tuundi walaa hen niije ngalaa hen, faa nannde gartol Joomiraado men lisaa Almasiihu. ¹⁵ Gartol ngol wadan e wakkati mum. Kanko woni gooto oo, Jom mbelko'aaku, Jom Baawde, Kaananke kaanankooibe, Joomiraado joomiraabe. ¹⁶ Kanko tan woni Bajjo duumotoodo, gondo ley fooyre nde fay gooto waawaa badaade. Kanko woni mo neddo fuu yiyaali, waawaa yiide mo duu. Yo teddeengal e baawde duumiide ngoodan mo. Aamiina.

Baynondiral

[†] 5:18 Fillitagol Tawreeta 25.4 [‡] 5:18 Luuka 10.7

¹⁷ Yimir arsukunte'en e oo aduna pati mawninkinoo, pati pawa jikke mum'en e jawle de jiiibataa. Ko be kaani wadude dee, ɓe pawa jikke maɓbe e Laamdo dokkoowo en huunde fuu faa heewa yalla eden neemoo hen, ¹⁸ ɓe ngolla ko moyyi, arsuku maɓbe laatoo golleeji lobbi, ɓe laatoo saahiiɓe tawa wakkati fuu eɓe mballa woɓbe e ley jawle maɓbe. ¹⁹ Nii ɓe pagganortoo ko'e maɓbe jawle ko waroyta, faa ɓe keba nguurndam jaati d'am.

²⁰ Timote, haybu ko kalfine-daa koo, woddita haalaaji cobudi boli dii, kajum e miilooji biyeteedi anndal dii. ²¹ Yogaabe ana mantoroo ngal anndal, faa celi e goondinal.

Yo hinnee Laamdo wonu e mon.

Bataaki Pool didabō faade e Timote

¹Oo bataaki ga am iwri, miin Pool nelaado Iisaa Almasiihu e sago Laamdo faa mi fammina yimbe haala nguurndam dām Laamdo fodani en ngondam e Iisaa Almasiihu dām. ²Mi jowtii ma, aan Timote biyam korsudo oo. Yo Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu njurmee, ndokke moyyere e jam!

No Pool jeertiniri Timote

³Mido yetta Laamdo mo ngollanan-mi oo. Hakkille mo piijaali kam ngolliranana-moomi, hono no maamiraabe am bee ngadisnroo nii. Jemma e jalooma fuu mi seerataa e miccitaade ma e ley duwaawuuji am, ⁴sabi mido miccitoo gondi maa. Mido yidi yiide ma sanne yalla seyo am ana hifba. ⁵Mido miccitoo goondinal maa ngal waldaa e naafigaaku ngal maama maa debbo Loyis e inna maa Enis njoginoo, mido tayori aan duu kanngal njogi-daa. ⁶Dum saabii so mido miccintine: heydintin kasen dokkal ngal Laamdo hokku maa nde paw-mi juude am dow maa ndee. ⁷Sabi Laamdo hokkiraali en Ruuhu faa kulen yimbe. Ko o hokkiri en dee, faa Ruuhu hokka en semmbe e jilli e nantaare.

⁸Ndennoo, pati yaaga waajaade kabaaru Joomiraado men oo, pati yaagora duu ko uddiraa-mi kasu saabe makko koo. Reentu e am torraaji saabe Kabaaru Lobbo haala Iisaa, tawa a pawiido e dow baawde Laamdo. ⁹Kanko o hisinii en, o noddii en faa laatoden yimbe makko seniibe. Wanaa saabe golle men o noddiri en, ko o noddiri en dee, saabe ko o anniyii hisinde en koo e saabe hinnee makko mo o wayli e men oo kammari Iisaa Almasiihu gila e al'ajal. ¹⁰Kaa jooni moyyere ndee bannginiraama saabe banngugol kisinoowo en, Iisaa Almasiihu kalkudo maayde, banngindo nguurndam e duumagol e ley Kabaaru Lobbo oo. ¹¹Saabe oon Kabaaru Lobbo Laamdo wadiri kam baajotoodo e nelaado e jannginoowo. ¹²Dum saabii so mido torree diin torraaji, kaa mi yaagaaki fey, sabi mido anndi mo ngoondin-mi oo, mido tayori omo waawi reenude ko kalfinaa-mi koo faa jaannde gartol makko. ¹³Jogora haalaaji celludi di narru-daa kam dii misaalu e ley goondinal e jilli di kebu-den e ley haabbagol men e Iisaa Almasiihu dii. ¹⁴Oo kaliifa moyyo, haybir dum Ruuhu Cenido jippiido e men oo.

¹⁵Ada anndi Asiyankooбе fuu celii e am, Fijela e Hermoseena ana njeyaa e maabbe. ¹⁶Yo Joomiraado neemin koreejii Onesifoor, sabi o buubinii bernde am cili keewdi, kasen duu geyyelle am dee njaaginaaki mo. ¹⁷Ko buri dum fuu, nde mo warnoo Roma ndee, mo tewtirii kam soobee faa mo yiiti kam. ¹⁸Yo Joomiraado yobu mo o heba yurmeende jaannde darngal. Ko mo gollani kam ley ngeenndi Efeesu koo, ada anndi dum sanne.

2

Haala laataade gollanoowo Iisaa koolniido

¹Ndennoo aan biyam, semmbinsinira moyyere wonnde e Iisaa Almasiihu ndee. ²Ko kaalan-maa-mi yeeso seedee'en heewebe koo, halfin dum yimbe hoolniibe waabwe fanniminde wobbe. ³Torrude-daa e am no sordaasi Iisaa Almasiihu lobbo nii. ⁴Walaa fuu sordaasi curlanoowo ko wanaa habo so mawdo mum welee dum. ⁵Dadondirteedo doddu duu hebataas deesewal sinaa jokkira no yamiraa nii. ⁶Kasen duu demoowo golludo faa tampi, kajun haami adaade hebude ngedu mum e ko hettaa koo. ⁷Miila ko kaalanana-maa-mi koo, sabi Joomiraado udditan hakkille maa faa paamaa huunde fuu.

⁸Miccia Iisaa Almasiihu immintinaado e maayde, mo lejol Daawuuda, no Kabaaru Lobbo mo mbaajotoo-mi oo famminiri nii. ⁹Saabe makko torriraa-mi faa kabbaa-mi hono no mi janoowo nii, kaa konngol Laamdo ngol kajun kaa haabbaaka. ¹⁰Dum wasi so mido muyna huunde fuu saabe subaab e bee, yalla kambe duu ebe keba kisindam iwdam e Iisaa Almasiihu dām, be naata e teddeengal mum faa abada. ¹¹Haala kaa ana hoolnii:
So en maaydii e makko,

en nguurdan e makk.

¹² So eden muuja torraaji,
en laamodoto e makk.

So en mbii en anndaa mo,
o wiyan o anndaa en enen duu.

¹³ So en laataaki hoolniibe,
kanko omo heddi o koolniido,
sabi o waawaa yeddude hoore makk.

Haala golloowo mo Laamdo yarrii

¹⁴ Dum woni ko kaan-daa miccintinde goondinbe. Njeertinaa 6e yeeso Laamdo pati 6e poodondira e haalaaji di nafataa fay huunde so wanaa bonnitidde hettintoobe. ¹⁵ Tiinna, yalla so a darike yeeso Laamdo, ada laatoo golloowo jarranaado mo golle mum hersinaali, laato-daa naftortoodo konngol goonga ngol no haaniri nii. ¹⁶ Sel haalaaji cobudi boli, sabi wondube e hono dii haalaaji bee ittiraaka so wanaa beydude woddaade Laamdo. ¹⁷ Haala mabbe ana lajira no uubere lajooore nii. Himene e Filitus ana njeyaa e mabbe. ¹⁸ Been woortube goonga ana mbiya immital bettike, ana mbonnitira non goondinal yogaabe. ¹⁹ Kaa Laamdo wadii nuygal cellungal, ana winndii dow maggat: «Joomiraado ana anndi yimbe mum.» Ana winndii kasen: «Noddoowo innde Joomiraado fuu woddo ko boni.»

²⁰ Wanaa kajye e cardi tan ngoni kaaki defirdi ley galle jom jawdi, ledfeeji e loopeeji duu ana hen. Ardiidi dii ngollirtaake so wanaa e dow ko hensaa, godsi dii ana ngolliree ko wanaa ko hensaa. ²¹ Ndennoo, so neddo labbinii hoore mum e golleeji bondi dii fuu, laatoto hono no kaakol keertaangol, ceniingol nafoowol joomum, lanndinanaangol faa golliree golle lobbo fuu.

²² Dogu fijirde cukaaku. Ndaartu fooccitaare e goondinal e jilli e jam, aan e noddiroobe Joomiraado berde laabude bee fuu. ²³ Woddsita jeddi haalaaji laaliidi dii ngalaa ko nafata, ada anndi dukooji tan di ngaddoyta. ²⁴ Sabi maccudo Joomiraado haanaa dukideede, ko haani tan laataade newaniido yimbe fuu, baawdo jannginde, jom mujal, ²⁵ ne'iroovo yeddoobe bee jam-jam miilde Laamdo hokka 6e no 6e tuubira, 6e paama goonga, ²⁶ faa hakkillaaji mabbe ngarta, 6e kisa e piccal Iibiliisa nanngudo 6e so ana gollina 6e muuyde mum oo.

3

Haala cakite jamaanu

¹ Anndu, ley cakite jamaanu tiidallaaji ngadan, ² sabi yimbe laatoto yidube ko'e mum'en, jootube e jawdi, mantotoobe, mawninkiniibe, bonkotoobe Laamdo, murtiroobe saaraabe mum'en, bonnoobe moyyere, 6e teedintaa ko senii, ³ yoorbe berde, 6e njaafataako, jo'oobe yimbe, 6e ngalaa nantaare, baleebe yonki, wajube ko moyyi fuu, 'jambbotoobe, wulbe, haawtiibe, 6e joote aduna burani dum'en Laamdo. ⁵ Be nanndinkinto e hulbe Laamdo, kaa ebe njedda baawde mum. Woddsita been yimbe. ⁶ Won e mabbe naatoobe e galteeji, keba hakkillaaji ndewoy luuttoowoy sanne njokkoowoy sii gidaade yonki fuu. ⁷ Wakkati fuu ekoy njidi faamude, kaa abada koy mbaawataa faamude goonga. ⁸ Been worbe naatoobe e galteeji njeddi goonga hono no Yannes e Yamberes njeddirlnoo Muusaa nii. ⁹ Be ngalaa hakkille, goondinal mabbe walaa ko nafata. ⁹ Kaa 6e njaarataa yeeso, sabi yimbe fuu annditan 6e ngalaa hakkille no Yannes e Yamberes nii.

Haala Binndi ceniidi dii

¹⁰ Kaa aan a yii fammingol am e neesu am e anniyaaji am e goondinal am e mujal am e jilli am e tiinnitaare am ¹¹ e torraaji am e tampere am. A yii duu ko hewtii kam Antiyokiya e Ikoniya, kajum e Listara koo fuu, a yii no mujir-mi torraaji kewttiidi kam dii. Kaa Joomiraado biltii kam e majji di fuu. ¹² Goonga, kabbiido e Iisaa Almasiihu fuu so yidii wuurdude e kulol Laamdo, torrete. ¹³ Kaa yimbe bonbe hiiloobe yimbe bee beydorto bone. Ebe majjina wobbe, ebe majjina ko'e mabbe duu. ¹⁴ Kaa aan, piibu e ko njanngu-daa ko njarri-daa faa laabi koo, ada anndi jannginbe ma bee. ¹⁵ Gila a suka ada anndi Binndi ceniidi

dii. Kanji mbaawi famminde ma laawol kisindam kefirteedam goondinal lisaas Almasiihu.
¹⁶ Binndi ceniidi dii fuu Laamdo loowi di winndube bee, nafaa majji yo jannginde, kajum e bannginande neddo boofi mum, ooncude en e ne'ude en ley nguurndam pooccitiidam
¹⁷ yalla neddo Laamdo fuu ana hiibba, lanndinanoo golle lobbo fuu.

4

Haala tiidude e waaju

¹Mido ndaarde saabe Laamdo e saabe lisaas Almasiihu caroyoowo wuurse e maaybe oo, mido ndaardire saabe gartol makko kajum e Laamu makko: ²mbaajo-daa konngol Laamdo ngol yaafu maa tiidu maa fuu, hollitin be boofi mabbe, fel be, hokku be semmbe e kaaddi munal maa e waaju maa fuu. ³Sabi wakkati waran nde be calotoo nande waaju celludo oo, be njokka muuyooji mabbe faa be samana ko'e mabbe jannginoobe ko be njidi nande koo, ⁴be cukka noppipi mabbe pati be nana goonga, be mbayilitoo e taali. ⁵Kaa aan, nanto-daa e huunde fuu, muunaa torra, mbaajo-daa Kabaaru Lobbo oo, timminaa golle mo ngollantaa Laamdo oo faa laabaa.

⁶Kaa miin, yiyyam am badike laataade no sadaka kirsamaajo nii sabi wakkati am badike. ⁷Mi wadif ko mbaaw-mi fuu faa mi heba jaalaade golle Ibiliisa e ley goondinal, mi yottinii do kaan-mi haadude, mi haybii goondinal ngal. ⁸Gila jooni mido resanaa deesewal fooccitaare ngal Joomiraado pooccitiido caroowo oo hokkata kam jannnde dargal. Wanaa min tan hokketee ngal, min e heppube gartol makko bee fuu.

Haala waajuuji cakitiidi

⁹Tiimna ngaraa e am law. ¹⁰Sabi Demas yoppii kam saabe yisfude mum aduna, fa'ii Tesaloniki. Keresna yehii Galaatiya, Titus duu fa'ii Dalmaatiya, ¹¹Luuka tan wondi e am. Fajju Marka ngardaa e mum, sabi omo waawi faabaade kam sanne e ley golle oo. ¹²Tikikus, mi nelii dum Efreesu. ¹³So ada wara, ngaddanoraa kam saaya am ka njoppunoo-mi Torowas ley galle Karapo kaa, kajum e dewte dee. Ko buri-mi yisfude ngaddanaa kam, dewte guri dee. ¹⁴Aleksandere baylo oo wadii kam ko naawi kam sanne. Joomiraado yoban mo ko waarata e golle makko. ¹⁵Aan duu, reenta e makko, sabi o yeddii waaju amen sanne.

¹⁶Nannde ndarnaa-mi arannde yeeso caroowo faa mi bulta hoore am ndee, fay gooto faabaaki kam, be fuu be celu e am. Pati Laamdo nanngir be dum! ¹⁷Kaa Joomiraado faabike kam, hokki kam semmbe yalla mido oyynoo waaju makko, faa lejni dii fuu nana. Nii woni no kisiniraa-mi e hunduko rawaandu ladde. ¹⁸Joomiraado ittan kam e bone fuu, hisina kam faa mi hewta laamu mum dow kammu oo. Yo teddeengal woodan mo faa abada abadin. Aamiina!

Baynondiral

¹⁹Mido jowta Piriskilla e Akilas, mido jowta koreeji Onesifoor. ²⁰Erasta ana heddi Korintu, Torofim, mi yoppii dum Miletus sabi wanaa celludo. ²¹Tiinno-daa ngaraa gila dabbunde waraali. Ebulus e Pudes e Lina e Kalawdiya e sakiraabe bee fuu, ana njowte.

²²Yo Joomiraado tawde e maa! Yo hinnee Laamdo wonu e mon.

Bataaki Pool faade e Titus

¹ Oo bataaki ga am iwri, miin Pool. Mi maccudo Laamdo, mi nelaado Iisaa Almasiihu faa mi wada subaabé Laamdo bee ngoondina dum, kasen duu bē annda goonga gondo e kulol Laamdo, ² bē pawa jikke mabbe e nguurndam nduumiidam. Laamdo mo bonnataa aadi oo fodiino dam nguurndam gila e al'ajal. ³ Nde sarti makko oo yottinoo ndee, kanko Laamdo kisinoowo en oo, o banngini konngol makko ngol, kasen duu o yamirii mi halfinee waajaade ngol. ⁴ Titus, mi jowtii ma. A biyam jaati kammarí goondinal Iisaa ngal ndeentuden e mum jooni ngal. Yo Laamdo Baabiraado men e Iisaa Almasiihu kisinoowo en ngadane moyyere e jam!

No Titus golliri ley Kereta

⁵ Mi dalii ma ruunde Kereta faa njokkito-daa ko heddinoo e golle oo koo, kasen duu cubano-daa ngeenndi fuu mawbe deental goondinbē hono no njamir-maa-mi nii. ⁶ Tawee mawdo cubaado oo walaa feloore, jom debbo gooto, tawee bībbe mum yo goondinbē bē yimbe mbaawaa niijirde dum'en neetaraaku naa salaare. ⁷ Sabi hooreejoo deental goondinbē, Laamdo halfini dum golle oo, ndennoo ana tilsi joomum tawee walaa feloore, wanaa mawninkiniido, wanaa guldo bernde, wanaa jaroowo doro, wanaa kabeteedo, wanaa jaamoowo ribaa. ⁸ Joomum ana haani laataade jippinoowo hobbe, jiddo ko moyyi, hakkilante, pooccitiido, kuldø Laamdo, nantiido, ⁹ tava joomum ana dōwtanii konngol goongaraawol ngol no ngol waajoraa nii. Hono non joomum waawirta hokkude wobbe bee semmbe e ley waaju celludo oo, kasen duu waawa libude yeddoobe dum bee.

¹⁰ So goonga dee, heewbe calike jokkude goonga, sako hakkunde Yahuudiyankoobe tilsinbē goondinbē Iisaa fuu taadee bee. Kambe bē laatike haaloobe haalaaji foli, yojjnoobe yimbe. ¹¹ Ana tilsi muñbaa kundude mabbe, sabi ebe nii mbonnira galileeji kuurdii waaju mo haanaa waajeede, faa bē kebira dum kaalisi no harmiri.

¹² E ley keretankoobe, gooto mabbe mo bē njogorii yo hakkilante, wii: «Keretankoobe yo fenoobe wakkati fuu, bē daabaaji bondi, bē nattube himmirbe e deddi mum'en.» ¹³ Ko keretanke oo wii koo yo goonga. Dum nee, dartin bē, yalla ebe keba goondinal cellungal, ¹⁴ bē njotta jokkude taali Yahuudiyankoobe kajum e jamirooje yimbe yoppube goonga bee. ¹⁵ Laabube, huunde fuu ana daganii dum'en. Kaa sobube kajum e bē nganaa goondinbē bee, fay huunde daganaaki dum'en, sabi milooji mabbe e hakkillaaji mabbe fuu ana cobi. ¹⁶ Ebe mbiya ebe anndi Laamdo, kaa golleeji mabbe ana kollita bē anndaa mo. Be wajaabe, murtube, fay golle lobbo gooto bē mbaawaa gollude.

2

Haala waaju celludo

¹ Kaa aan, waaja ko hawrata e waaju celludo oo. ² Worbe nayeebe, wii bē laatoo kaariyante'en, bē ne'o, bē nantoo, bē lattoo sellube goondinal e jilli e mujal. ³ Rewbe nayeebe duu nguurda e senaare, mbaasa laataade jo'oobe yimbe, caloo doro jaaloo dum'en. Be lattoo famminoobe ko moyyi, ⁴ yalla ebe mbaajoo sukaabe rewbe bee yidude worbe mum'en e sukaabe mum'en. ⁵ Be mbaajoo been lattoo nantiibe, laabube, hiinniibe cuudi mum'en, moyyube, dowtantooobe worbe mum'en, pati konngol Laamdo ngol bonkee. ⁶ Sukaabe worbe duu, waajora dum'en non yalla ebe nantoo e ⁷ huunde fuu. Aan e hoore maa, latana bē misaaluu e ley golle lobbo fuu, mbaajoro-daa laabal e teddeengal ⁸ e haala selluka ka yeddataako, yalla waybe men ana kersa, ndonka hebude e men feloore. ⁹ Maccube, waaja dum'en dowtanoo halfaafe mum'en e huunde fuu, mbelna berse mabbe, mbaasa yeddude bē, ¹⁰ wanaa haala wujjude bē. Be lattoo hoolniihe hibbube, faa yimbe fuu teddina waaju haala Laamdo kisinoowo en oo.

¹¹ Laamdo bannginii moyyere mum faa yimbe fuu kisa. ¹² Nden moyyere ekkintinta en no ceerdaten e geddi Laamdo, kajum e gidaade yonki oo aduna. Kayre moyyere ndee ekkintinta en kasen no laatorto-den nantiibe, fooccitiibe, hulbe Laamdo e oo doo aduna, ¹³ tawa eden ndoomti jikke belnoowo en hoore oo e wakkati mo teddeengal Laamdo mawdo oo banngata kajum e teddeengal lisaa Almasiihu kisinoowo en oo. ¹⁴ Kanko lisaa Almasiihu woni dokkitirdo yonki mum kammari men, yalla omo soottitoo en e bone fuu, o labbinana en hoore makko, laato-den lenol makko kanko tan, tiinniingol e gollude golleeji lobbi.

¹⁵ Dum kaan-daa jannginde, dum kaan-daa waajaade e felirde hettintoobe ma bee no baawde maa poti. Pati fay gooto yawe.

3

No goondinbe lisaa poti worrude

¹ Miccintin goondinbe bee leyfinkinanoo kaanankoobe, be dowtanoo dum'en, be lannd-inanoo golle lobbo fuu. ² Pati be mbonkoo fay gooto, pati be laatoo habeteobe, be newoo, be kolla yimbe fuu leyfinkinaare hibbunde. ³ Sabi arannde enen duu en laalinoobe, salinoobe, majjunoobe. En laatinoke maccube gidaade yonki, kajum e dakameeji di ngaldaa sii. Eden ngondunoo en ngajaandijji e haasidaaku, eden mbajanoor eden mbajondirnood e ko'e men. ⁴ Kaa nde Laamdo kisinoowo en oo bannginnoo moyyuki mum e jilli mum ndee, ⁵ o hisiniri en. Wanaa saabe golle men lobbo o hisiniri en, saabe yurmeende makko o hisiniri en. O hisinirii en lootogal ndimtotoongal en, keydintinirooval en saabe Ruuhu Ceniido ⁶ mo o loowiri en kammari lisaa Almasiihu kisinoowo en oo faa keew-den. ⁷ O wadirii dum yalla eden nanngiree fooccitiibe kammari hinnee makko, ndonen nguurndam nduumiidam dam paw-den jikke men e mum dam. ⁸ Kanka woni haala hoolniika.

Mido yidi tilsinaa kulle dee, yalla goondinbe Laamdo bee ana jniiba e golle lobbo. Dum woni ko moyyi, ko nafata yimbe. ⁹ Kaa woddita jeddi boli e mantoragol dammbe e poodondiral e duko banngal Sariya oo. Diin golleeji ngalaa fayda, walaa ko di nafata. ¹⁰ Ceenndoowo yimbe fuu, daala dum faa hibba cili didi. So joomum jabanaali ma, celaa e mum. ¹¹ Anndaa baado hono non yo majjudo yo luuttoowo, hono non sariri hoore mum.

Baynondiral

¹² So mi nelii e maa Aretemas naa Tikikus, njaawno-daa ngaraa tawaa kam Nikopolis, sabi ton anniyii-mi dabbude. ¹³ Tiinno-daa mballaa Jenas janngudo sariya laamu oo kajum e Apollos e dow dawol mum'en ngol, pati be jakoree fay huunde. ¹⁴ Yimbe men bee duu ekkitoo gollude golle lobbo, be mballa hasindinbe e walleede bee pati nguurndam mabbe laatoo meere.

¹⁵ Wondiibe am bee fuu ana njowte. Miden njowta gidiraabe men goondinbe lisaa bee fuu.

On fuu, yo hinnee Laamdo wonu e mon.

Bataaki Pool faade e Filemon

¹ Oo bataaki ga amen iwri, miin Pool, kajum e sakiike men Timote. Miin Pool, mi uddiraado kasu sabaabu waajaade kabaaru Iisaa Almasiihu. Miden njowte, aan Filemon gollidiido amen korsudo oo. ² Miden njowta duu deental goondinbe Iisaa gonngal galle maa ngal kajum e Appiya sakiike amen debbo oo e Arsippa balludo kam habanaade Kabaaru Lobbo oo. ³ Yo Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu ngadan on moytere e jam.

Haala jilli Filemon e goondinal mum

⁴ Filemon, mi seerataa e yettude Laamdo nde jaaganto-maa-mi Laamdo fuu, ⁵ sabi mi nanii jilli di njid-daa seniibe bee dii e goondinal maa Joomiraado men Iisaa. ⁶ Mido jaagoo Laamdo yo deental maa e amen ley goondinal nafu faa pamminaa yimbe moytere fuu nde kebaten saabe Iisaa Almasiihu. ⁷ Sakiike, mi seyike sanne, hakkille am duu waaltike saabe jilli gondi e maa dii, sabi a buubinii berde seniibe bee.

No Pool surirani Onesim

⁸ Kammari dum, fay so taweede mido jogii baawde saabe Iisaa Almasiihu yamirde ma ko wajibii e maa, ⁹ ko burani kam mi ndaarde saabe jilli. Miin Pool nayeejo oo, kasen duu jooni mi uddaado kasu saabe Iisaa Almasiihu, ¹⁰ mido jaage haala Onesim* laatiido biyam e laawol Iisaa e ley do ngeyyaa-mi doo. ¹¹ Arannde, walaano ko mo nafete, kaa jooni, o nafan en sanne, miin e maa fuu. ¹² Mido neltire mo, anndao o feccere yonki am. ¹³ Ko burannoo kam, nanngude mo bannge am, o walla kam no kaanno-daa wallirde kam nii e oo doo wakkati mo ngon-mi e geyyelle sabaabu Kabaaru Lobbo oo. ¹⁴ Kaa mi yidaa wafude fay huunde tawa en mbaddaali, sabi mi yidaa tilsinde ma wafude moytere, ko njisu-mi dee, ngadifraa nde sago maa.

¹⁵ Ana moyya tawee ko Onesim seenndiranoo e maa wakkatiwel seeda faa o wonda e maa faa abada, ¹⁶ tawa wanaa no maccudo nii tan, ko buri maccudo, hono no sakiike men korsudo nii. Miin, mido horsini mo sanne, kaa aan buri horsinde mo, sabi ada horsiniri mo o maccudo maa, kajum e ko o laatii sakiike maa saabe Joomiraado koo. ¹⁷ Ndennoo, so nii ada nanngiri kam deento maa, jabboraa mo no kaan-daa jabboraaade kam miin nii. ¹⁸ So tawii won ko o wadu maa, naa won ko ndewataa mo, faw dum fuu e dow am. ¹⁹ Miin Pool winndiri junngo am mi yobete, miin e hoore am, fotaa ko mi miccintine mido rewe nguurndam maa dam. ²⁰ Goonga sakiike, mido ndaarde dum doo saabe Joomiraado: buubiniraa bernde am deental men e Iisaa Almasiihu.

²¹ Kammari mido taylori dowtaare maa saabanii kam winndude e maa, anndude a wadan ko buri ko jaagi-maa-mi koo. ²² Kasen duu, fewjanam jippunde, sabi mido jikki njaabandon duwaawuuji mon mi wara to mon.

Baynondiral

²³ Epafaras mo uddidaa-mi saabe Iisaa Almasiihu oo ana jowte. ²⁴ Gollidiibe am bee doo ana njowte: Marka e Aristarka e Demas e Luuka.

²⁵ Yo hinnee Joomiraado men Iisaa Almasiihu wonu e mon!

* 1:10 Maanaa Onesim woni «Nafaa».

Bataaki faade e Ibaraninkooõe

No Laamdo haaldiri e men Biyum

¹Laamdo haaldiino e njaatiraabe men gila ko booyi cili keewdi e sifaaji keewdi, o haaldiri e maõõbe annabaabe. ²Kaa e ley dee jalaasõe cakitotoode o haaldirii e men 'Biyiiko mo o tagiri aduna oo fuu, mo o wadi donoowo huunde fuu oo. ³Kajum woni jalbugol annoora teddeengal Laamdo, kajum nanndi e Laamdo jaati, omo tammborii huunde fuu konngol makko jogiingol semmbe. Caggal nde o tilii laõõbinde luutti yimbe dii ndee, o joodii jaamo Laamdo Toowdo oo to dow kammu too. ⁴Dum burni mo malaa'ika'en teddude fotude e innde nde Laamdo hokki mo burnde inde mabõõbe dee.

Haala Biddo burdo malaa'ika'en

⁵Fay gooto e malaa'ika'en bee Laamdo wiyaali:
«Aan a Biyam,

hannde latii-mi baam maa.»*

Naa kasen:

«Mi laatoo Baaba mum,
laatoo 'Biyam.»†

⁶Kasen duu, nde o nelata hammadiijo makko oo e aduna oo ndee, o wii:

«Yo malaa'ika'en Laamdo fuu cujidana dumi.»‡

⁷Laamdo wii banngal malaa'ika'en bee:

«O wadii malaa'ika'en makko kenuuli,
o wadii kaadime'en makko lewle yiite.»§

⁸Kaa banngal Biddo oo, mo wii:

«Laamu maa, aan Laamdo, woodan faa abada abadin!
Fooccitaare yo tuugorde laamu maa.

⁹Ada yidi fooccitaare,

ada wajji oojaare,

saabe dum, Laamdo Joomiraado maa subori maa,
hokku maa seyo burngo ngo wondiibõe maa ngoo.»*

¹⁰O wii kasen:

«Gila e fuddoode, Joomiraado,
aan tabintini leydi,

juude maa tagir-daa kammuuji dii,

¹¹kanji di timman, kaa aan, a heddotõ,
di fuu di kiidfsiran no kaddule nii,

¹²a sowiran di no saaya nii,

di mbattitoroo no neddo wattitortoo e saayaaji mum nii.

Kaa aan, a wattitataako,

nguurndam maa duu timmataa.»†

¹³Fay nde wootere, Laamdo wiyaali gooto e malaa'ika'en:

«Jooda jaamo am,

faa mi wada njäõõbaa wayõõbe maa.»‡

¹⁴Malaa'ika'en bee fuu yo ruuhuugi gollanooji Laamdo, di mo nelata faa ngollana heboobe kisindam bee.

* 1:5 Jabuura 2.7 † 1:5 2 Samuyila 7.14 ‡ 1:6 Fillitagal Tawreeta 32.43 § 1:7 Jabuura 104.4 * 1:9 Jabuura 45.7-8 † 1:12 Jabuura 102.26-28 ‡ 1:13 Jabuura 110.1

Haala kisindam mawdam

¹Ndennoo, eden kaani wattude hakkillaaji men sanne e ko nan-den koo, pati en cerindo goonga so majjoyen. ²Nelal Laamdo ngal malaa'ika'en bee njottini ngal yo goonga, luuttube naa yeddube mo fuu, kefii jukkungo ngo kaandi. ³Hono ndadirten enen so en njeebiima hono dam kisindam mawdam? Dam kisindam, Joomiraado men jaati ardinoo haalde haala majjam, kasen duu hettininoobe mo bee cellini haala makko. ⁴Laamdo beydi e dow seedaaku maabbe oo kasen maandeeji e taagumansaaji e kaayde mawde, kajum e dokke Ruuhu Ceniido de o fecciri muuyde makko dee.

Haala dowudo en faade e kisindam

⁵E ley dum, wanaa malaa'ika'en bee Laamdo hokki laamaade aduna garoowo mo kaalaten haala mum oo. ⁶Mo o hokki laamaade oo – won do Binndi dii ceettii, mbii: «Kodum fuu yimbe ngoni sako ada wadana dum'en hakkille?

Kodum biibbe aadama ngoni sako ada hayba dum'en?

⁷A lo'inii be wakkatiwel seeda e ley malaa'ika'en, a filkii be pilki darja e teddungal,

⁸a wadii huunde fuu e ley hawju maabbe.»*

So wiyaama Laamdo wadii huunde fuu ley hawju maabbe, dum ana holla o lamminii dum'en huunde fuu, fay huunde heddaaki ko dowshtanaaki be. Kaa so goonga, wanaa kulle dee fuu dowshtanii be tafon. ⁹Ko njii-den koo yo lisaa leydinkiniido ley malaa'ika'en wakkatiwel seeda, jooni omo filkaa darja e teddungal saabe ko o yii torra maayde koo. Hono non, saabe hinnee Laamdo, o maayanii yimbe fuu.

¹⁰E ley dum, ana haani tagudo huunde fuu mo huunde fuu woodani, anniyiido naannude yimbe heewbe e darja mum oo, wadii lisaa buuwudo laawol kisindam oo kibbudo, o hiibbinirii dum torraaji. ¹¹Sabi lisaa cenoowoo goondinbe oo kajum e sennaabe bee yo iwdi ngootiri, o yaagortaako noddirde be sakiraabe. ¹²Omo wiya Laamdo:

«Mi haalanan sakiraabe am bee innde maa ndee,
mi manete hakkunde kawrital maabbe.»†

¹³O wii kasen:

«Mi fawan jikke am e Laamdo.»

Kasen duu o wii:

«Mido nii, miin e koreeji di Laamdo hokki kam dii.»‡

¹⁴Hono non, nde wonnoo dii koreeji yo tew e y'iyam, lisaa duu reentii e majji ndiin mbaadi faa o jaaloo laamiido maayde oo, dum woni Iibiliisa. O jaaloroo dum maayde makko ¹⁵faa o rimdfina worrunooibe hono maccube saabe kulol maayde bee – kulol ngol nanngunoob ee e ley nguurndam maabbe fuu. ¹⁶Sabi eden tayori wanaa malaa'ika'en o wari wallude. Ko o wari wallude dee, iwdi Ibarahiima. ¹⁷Ndennoo ana wajibii o nannda e sakiraabe makko bee e huunde fuu, yalla omo laatanoo be Jottinoowo Sadaka Mawdo jom yurmeeende koolniido e golle Laamdo. Dum o wadi yalla o ittana be e jukkungo ngo be kaandi saabe luutti maabbe. ¹⁸Nde wonnoo kanko e hoore makko o torraama nde Iibiliisa tewti seytade mo ndee, saabe dum, omo waawi faabaade wobbe tewteteebe faa ceytee bee duu.

No lisaa burdi annabi Muusaa teddude

¹Onon sakiraabe seniibe jeydube noddaango Laamdo bee, nde wonnoo lisaa Almasiihu faabike on, ngadhee hakkillaaji mon e makko, kanko mo ceettorto-den bernde wootere yo nelaado, yo Jottinoowo Sadaka Mawdo. ²Oon yo koolniido banngal Laamdo cubiido dum oo hono no Muusaa laatorii koolniido ley suudu Laamdo ndiin fuu nii. ³E ley dum, Laamdo jatorii teddeengal lisaa buri ngal Muusaa ngal, no teddeengal mahoowo suudu

* 2:8 Jabuura 8.5-7 † 2:12 Jabuura 22.23 ‡ 2:13 Esaaya 8.17-18

burdi maadi mum nii. ⁴Sabi suudu fuu ana woodi moyyindo dum, moyyindo huunde fuu oo yo Laamdo. ⁵Muusaa laatike koolniido e suudu Laamdo nduu fuu, o maccudo Laamdo. Golle makko laatike seedaaku, omo sappoo ko Laamdo bannginta caggal makko. ⁶Kaa Almasiihu yo koolniido e suudu Laamdo nduu no 6iddo nii. Enen ngoni suudu makko nduu, so tawii en tiidii e hoolaare e jikke ko mantorto-den koo.

Haala naatude e ley fowtere Laamdo

⁷Saabe dum, no Ruuhu Ceniido oo wiiri nii:
«Hannde, so on nanii daande makko,
⁸pati tiidinee ko'e mon hono no njaatiraabe mon ngadunoo so murti nii,*
jannde be itti koro Laamdo ley ladde jeereende ndee.

⁹Ton be itti koro am faa be kumpitoo kam,
fay so taweede be njii golleeji am ko foti duubi capande nay.
¹⁰Saabe dum tikkiran-mi yimbe oo jamaanu,
mbii-mi: wakkati fuu, berde mabbe ana ndunya be faade e majjere,
be anndaa laawi am fey!

¹¹Faa kunii-mi ley tikkere am, mbii-mi:
Be naatataa ley fowtere am abada.»†

¹²Ndennoo sakiraabe, kaybee pati fay gooto e mon tawree bernde bonnde nde wanaa goondinnde, murtannde Laamdo guurdo oo. ¹³Nde Laamdo wiinoo «hannde» ndee, o sappike wakkati moodon, ndennoo mballondiron jannde fuu pati luuttal hoomta on, so yoorna berde mon. ¹⁴So en tiidii e hoolaare nde kebu-den gila puddoode ndee, so en keddike e mayre faa timmoode, nden kaa en ndeentii e Almasiihu. ¹⁵Nii Binndi dii mbii naanen:

«Hannde, so on nanii daande makko,
pati tiidinee ko'e mon hono no njaatiraabe mon ngadunoo so murti nii.»

¹⁶Hobe ngoni murtube fay so taweede nanii daande Laamdo bee? Tama wanaa yimbe be Muusaa dowi iwde leydi Misira bee? ¹⁷Hobe ngoni be Laamdo tikkani ko foti duubi capande nay? Tama wanaa luuttube so kalkii e ley ladde jeereende bee? ¹⁸Hobe ngoni be o hunanii naatataa e fowtere makko bee? Tama wanaa murtirbe mo bee? ¹⁹En njii be kebaali naatude e fowtere makko saabe be ngoondinali.

4

¹Nde wonnoo fodoore naatugol e ley fowtere Laamdo ndee ana heddi, kulen pati fay gooto e men waasa naatude. ²Sabi enen duu en mbaajiraama kabaaru lobbo no njaatiraabe men mbaajiraano nii. Kaa kambe, waaju mo be nani oo nafaali be sabi be kettinoraaki mo goondinal. ³Kaa enen goondinbe bee, en naatan e fowtere Laamdo ndee. Kayre woni nde o wii banngal murtube bee:

«Ley tikkere am kunii-mi, mbii-mi:
Be naatataa ley fowtere am abada!»*

Dum e taweede, golleeji Laamdo tilike gila nde o tagi aduna ndee. ⁴Sabi nokku gooto e ley Binndi dii haalii haala nalaande jeddaberde ndee, wii:

«Laamdo fowtii e golleeji mum fuu e ley nalaande jeddaberde ndee.»†

⁵O wii kasen:

«Be naatataa ley fowtere am abada.»

⁶Adiibe nande kabaaru lobbo oo bee naatali e ley ndee fowtere saabe be calike goondinde. Kasen, edum holla ana woodi fodanaabe naatude. ⁷Ley majjum, Laamdo wadiri sarti goddo biyeteedo «hannde», dum woni mo cifi-den dow too oo. Caggal duubi keewsi, o yottiniri haala makko Daawuuda, o wii:

«Hannde, so on nanii daande makko,

* 3:8 Dum yimbe Israa'ilila murtirnoofe annabi Muusaa so mbii ana mbirfitoo leydi Misira.

† 3:11 Jabuura 95.7-11 * 4:3 Jabuura 95.11 † 4:4 Puddoode 2.2

pati tiidinee ko'e mon.»‡

⁸Be kebaali fowtere Laamdo nde Yosuwa dowunoo 6e faade e mum ndee. So 6e kebiino dum, Laamdo haalataano caggal dum haala sarti goddo. ⁹Jonnoo, yimbe Laamdo bee ana keddorii fowtere hono nde Laamdo fowti ley jalaande jeddaberde ndee. ¹⁰Sabi naatudo e fowtere Laamdo, kajum duu fowtiran no Laamdo fowtiri e golleeji mum nii. ¹¹Ndennoo, waajibi tiinnito-den no mbaawru-den fuu naatude e fowtere Laamdo ndee pati fay gooto saamira no salaniibe Laamdo bee caamiri nii.

¹²Kongol Laamdo ngol ana wuuri ana jogii barke. Engol buri kaafaawi ki banngeejii mum didi fuu mbelnaa welde, engol sooroo hakkunde yonki e hakkille, hakkunde gi'e e mbuso, ngol seennda dum'en. Engol itta koro miilooji e anniyaaji gondi e bernde. ¹³Walaa fuu ko tagaa ko suudanii Laamdo, huunde fuu ana bannginaa yeeso makko kanko mo ngaraten daraade yeeso mum oo.

No Iisaa laatorii Jottinoowo Sadaka Mawdo

¹⁴Ndennoo tiiden e goondinal men ngal ceedori-den bernde wootere ngal, sabi en kebii Jottinoowo Sadaka Mawdo jottiido nokku Laamdo, dum woni Iisaa Bii Laamdo oo. ¹⁵Eden njogii Jottinoowo Sadaka Mawdo mo waasaali yurmaade en e loore men ndee. Sabi o tewtaama seytoreede no hebiraa fuu no ceytora-den nii, kaa noo hebaaka, nde wonnoo o luuttaali. ¹⁶Ndennoo, badoro-den bimmbeere Jom moyyere oo hoolaare, yalla eden keba yurmeende e moyyere faa paabe-den nde kasindin-den fuu.

5

No Iisaa laatorii jottinoowo sadaka kibudo

¹So neddo subaama hakkunde yimbe honoroobe mum faa laatoo Jottinoowo Sadaka Mawdo, halfinte golle Laamdo, yalla ana yottina sadakaaji namri e kirsamaaji faa tosa luutti. ²Joomum ana waawi yurmaade be anndaa Sariya Laamdo so majji bee, sabi kajum e hoore mum yo lo'ud no maaboe nii. ³Saabe inden loore omo haani yottinde sadakaaji kammari luutti makko kanko e hoore makko e kammari luutti yimbe bee fuu. ⁴Fay gooto waawaa hokkude hoore mum darja Jottinoowo Sadaka Mawdo, sinaa so Laamdo subii dum no suborii Haaruuna nii.

⁵Almasiihu duu, wanaa kajum hokki hoore mum darja Jottinoowo Sadaka Mawdo, dokkudo mo oo yo Laamdo. Kajum wii mo:
«Aan a Biyam,

hannde latii-mi baam maa.»*

⁶O wii e ley nokku goddo:

«A jottinoowo sadaka faa abada

no Malkisedeke† nii.»‡

⁷Nde Iisaa wonnoo e leydi ndii ndee, jaagoriima gullaali cattudi e gondi, jaagundeeji faade e Laamdo baawdo hisinde mo e maayde oo. Laamdo jaabanii mo saabe ko o dowtanii dum koo. ⁸Fay so taweede kanko woni Biddo oo, tampereeji makko ekkintinii mo dowtaare. ⁹Caggal nde o hiibinnoo golle makko fuu, o laatanike dowtaniiibe mo bee fuu sewinde kisindam faa abada, ¹⁰sabi Laamdo wadii mo Jottinoowo Sadaka Mawdo no Malkisedeke nii.

Haala ko nabata goondinal yeeso

¹¹Miden njogii haalaaji keewdi e oo kabaaru, kaa firritande on dum ana tiidi sabi on paamataal law. ¹²Odon kaannoo laataade jannginoobe booyii, kaa faa jooni odon kaani janngineede pudsoode konngi Laamdo dii. Odon kaannoo taweede jaamdu tekkundu jaamaton, kaa faa jooni e muynam ngon-don. ¹³Muynoowo fuu seenndataa ko boni e ko moyyi, sabi yo baddo. ¹⁴Kaa hillifaabe bee njey jaamdu tekkundu nduu, biiruše hakkillaaji mum'en so mboowni dum'en seenndude ko boni e ko moyyi bee.

‡ 4:7 Jabuura 95.7-8 * 5:5 Jabuura 2.7 † 5:6 Yeew 7.1-10 ‡ 5:6 Jabuura 110.4

6

¹ Ndennoo, njaaren yeeso faade e ko mawþe anndintee, pati keddo-den e ko fuddooþe anndintee e ley goondinal mum'en Almasiihu. Fotaa ko ngarten e haala tuubude iwde e golleeji nabooji en to maayde, e haala goondinde Laamðo. ² Fotaa ko ngarten e haala lootagal batismisa, e hono fawugol juude dow neddo faa duwanoo dum, e immital maaybe, kajum e jukkungo duumiingo. ³ Njaaren yeeso! Non ngadaten so Laamðo jabii. ⁴ Won fuu no murtube so iwi e laawol Laamðo bee tuubirta kasen naa? Be njii fooyre Laamðo, be kebii moyyere Laamðo, be kebii ngedu e Ruuhu Ceniido, ⁵ be meedii haala Laamðo moyyuka kaa e kaayde wakkati garoyoowo oo. ⁶ Dum fuu e taweede hadaali be saamde. Be mbaawaat tuubineede kasen, ana nanndi hono kamþe e ko'e maþþe ebe totitoo Bii Laamðo oo e dow leggal bardugal, ebe kersina dum. ⁷ Tayko-den leydi: so ndi haarii yiwoole tawtawtondirde, so ndi funnii nguure nafoowo remube bee, ndiin leydi heþii barke iwrudo to Laamðo. ⁸ Kaa so ndi funnii kebbe e tuppe, ndi walaa nafaa, fooyataa ndi hudee, sakitoo ndi duppee.

⁹ Kaa onon, sakiraabe am horsuþe, fay so min kaaldii nii, miden taylori e laawol lobbol ngon-don, dum woni laawol kisindam ngol. ¹⁰ Sabi Laamðo wanaa oojiido sako yeeboo golle moodon naa jilli di kollu-don dum nde ngollan-don seniibe bee ndee e no ngadaton faa jooni nii. ¹¹ Kaa miden muuya gooto e moodon fuu holla soobee mum faa do maayi, yalla odon tay'ora jikke mo kebu-don oo tabitan. ¹² Min njidaa laato-don waamuþe, ko min njidi dee, nemmboon heboobe podooje Laamðo bee saabe goondinal e mujal.

Haala podooje Laamðo cellude

¹³ Nde Laamðo fodanta Ibarahiima ndee, hoore mum hunorii, sabi fay gooto fotaa mo kanko e hoore makko teddeengal faa mo hunoroó dum. ¹⁴ O wii: «Mi hunike, mi wadan e maa barke, mi hebbinan iwdi maa faa heewal!»* ¹⁵ Dow dum, Ibarahiima muþi faa heþi ko Laamðo fodunoo hokkude dum koo. ¹⁶ Yimþe ana kunoroó burdo dum'en teddude, hunoore ndee ana tabintina haala mum'en, itta jeddi gondi hakkunde mum'en fuu. ¹⁷ Banngal heboobe fodoore Laamðo ndee bee, Laamðo yidunoo keþa tayoral anniya mum waylitataako fey, dum saabii so Laamðo heþi hunoore e dow fodoore mum ndee. ¹⁸ Dee kudde didi, dum woni hunoore ndee e fodoore ndee, mbaylitataako abada sabi Laamðo fenataa. Ndennoo, enen tuugiþe e Laamðo bee, edum buubina berde men, yalla eden keddo e jikke mo ndokka-den oo. ¹⁹ Oon jikke yo juggal cellungal koolniingal e yonkiiji men. Omo dowa en faa njawten heedodee faliinde e nokku burdo fuu senaade to dow kammu too. ²⁰ Isaa seekani en laawol naatirgol ton, sabi mo laatanike en Jottinoowo Sadaka Mawðo faa abada no Malkisedeke nii.

7

Kabaaru jottinoowo sadaka biyeteedo Malkisedeke

¹ Malkisedeke oo laatinoke kaananke ngalluure wiyyeteende Salaam, o jottinoowo sadaka Laamðo Toowdo oo. Kanko hawritoynoo e Ibarahiima wakkati wartannoo wolde tawi jaaliido kaanankooþe, mo duwanii dum.* ² Ibarahiima hokki mo sappoerde huunde fuu ko hebunoo e wolde ndee. Maanaa innnde Malkisedeke woni: «kaananke pooccitiido». Nde wonnoo o kaananke Salaam duu, maanaa mum yo «kaananke jom jam». ³ Biindi dii cifaaki baabiiko naa inniiko naa dammbe makko fey. Di cifaaki pinaade makko naa battane makko. Edi nanndina mo e Bii Laamðo oo: o heddoto o jottinoowo sadaka faa abada.

⁴ Yeewee no teddeengal Malkisedeke foti mawnude, sabi fay Ibarahiima njaati men oo hokkii mo sappoerde ko hebunoo e wolde ndee fuu. ⁵ Kasen duu, yottinoobe sadaka iwþe e Lewi† bee njamiraa e ley sariya nanngude sappoerde e Israa'iilankoobe fuu, fay so taweede been yo iwþe e Ibarahiima no maþþe nii. ⁶ Kaa fay so Malkisedeke jeyanooka e iwdi Lewi, nanngii sappoerde jawdi Ibarahiima, duwanii dum, kajum kebudo podooje Laamðo oo. ⁷ Jeddi fuu ngalaa, mo duwaawu iwri e mum ana buri duwanteedo oo teddude.

* 6:14 Puddooðe 22.16-17 * 7:1 Yeew Puddooðe 14.17-20 † 7:5 Lewi woni njaati Muusaa e Haaruuna.

⁸Banngal iwbe e Lewi, yimbe maayoobe bee kebata sappoberde ndee, kaa Malkisedeke yo guurdo no Binndi dii ceedorii nii. ⁹Kasen duu eden mbaawi wiide: ko Ibarahiima hokki sappoberde ndee koo, Lewi mo iwdi mum nanngata sappoberde oo, kajum duu hokkii nde. ¹⁰Sabi fay so taweede o rimaaka tafon, e caldi njaatiiko Ibarahiima o wonnoo nde Malkisedeke jaabii dum ndee.

¹¹Sariya dokkaado Israa'iilankooōe oo tuugike yottingol sadakaaji Lewinkooōe ngol. Jonnoo, so tawiino nii ngol yottingol sadakaaji ana hibbunoo, garol jottinoowo sadaka goddo no Malkisedeke nii, mo wanaa iwo e Haaruuna, hasindintaakeno. ¹²Sabi so yottingol sadakaaji waylitiima, waajibi sariya duu waylitoto. ¹³E ley dum, Joomiraado men mo haala mum haaletee doo oo jeyaaka e iwdi Lewi, e suudu baaba wonndu jeyaa, ndu fay gooto e mum wadaali junngo mum e golle yottinirde sadakaaji ndee. ¹⁴Sabi en fuu en anndii, Joomiraado men oo e suudu baaba Yahuuda iwi, kaa Muusaa haalaali huunde fuu e mayru e banngal yottingol sadakaaji.

No lisaa laatorii jottinoowo sadaka no Malkisedeke nii

¹⁵Ko jottinoowo sadaka goddo nanndudo e Malkisedeke 6anngi koo, beydii labbinde ko njidu-mi hollude on koo. ¹⁶Wanaa saabe sariyaaji kawrooji e lejol makko dii o suboraa o jottinoowo sadaka, ko o suboraa dee, saabe nguurndam njogiadam semmbe dam timmataad dam. ¹⁷Sabi Binndi dii mbii:

«A jottinoowo sadaka faa abada
no Malkisedeke nii.»

¹⁸Hono nii sariyaaji aranndeeli dii njoppiraa saabe loore mum'en e famdude mum'en nafaa. ¹⁹Sabi e ley Sariya Muusaa oo fay gooto laataaki kibbudo. Jooni kaa en pawii jikke men e ko buri Sariya Muusaa oo moyyude koo, e oon jikke battorto-den Laamdo.

²⁰Kasen duu, Laamdo wadii lisaa jottinoowo sadaka e dow hunoore muudum. Lewinkooōe bee nee, Laamdo hunanaaki dum'en. ²¹Kaa lisaa laatorike jottinoowo sadaka e dow hunoore Laamdo biido nii oo:

«Joomiraado hunike, mimsitataa:
A jottinoowo sadaka faa abada.»‡

²²Hono nii lisaa laatorii tolma aadi burndi moyyude ndii.

²³Ko jokkiti hen kasen, yottinoobe sadaka bee ana keewnoo yalla so gooto maayii ana daja loomtiido dum. ²⁴Kaa lisaa woni jottinoowo sadaka mo walaa loomtotoodo fey, sabi o duumoto faa abada. ²⁵Dum wadi so mo waawi hisinde battoriife Laamdo saabe makko bee kisindam kibbudam. Omo heddoe e surande be sabi o guurdo duumiido.

²⁶Lisaa woni Jottinoowo Sadaka Mawdo porroovo e ko kasindin-den koo: o ceniido, o walaa niijoore, ko soobi fuu walaa e makko. O seenndaamaa e luuttoobe bee, kasen duu o hokkaamaa nokku burndo fuu teddude dow kammu. ²⁷Mo nanndaali e bee too yottinoobe sadaka mawbe hasindinbe e ittude sadakaaji jaannde fuu. Be ittana luutti maabbe sadaka kambe e ko'e maabbe tafon, caggal majjum, be ittana luutti yimbe bee sadaka. Kaa lisaa ittanii luutti yimbe sadaka cilol gootol keyooowol yimbe jamaanuuji dii fuu nde o hokkitiri hoore makko no layyaari nii ndee. ²⁸Sariya Muusaa oo ana darnana yimbe lo'ube Jottinoowo Sadaka Mawdo, kaa hunoore nde Laamdo hunii caggal Sariya oo ndee darnii 'Biddo kibbinaado faa abada oo.

8

No lisaa laatorii curoowo ley aadi burndi moyyude ndii

¹Haala burka faydinde e ley ko kaalaten koo annii: en kebii Jottinoowo Sadaka Mawdo, oon woni joodiido jaamo bimmbeere Jom manngu wonnde dow kammu. ²Omo golla golle makko e ley nokku dewal ceniido, dum woni hukkum goongaraajo mo Joomiraado darni, wanaa mo neddo darni. ³Jottinoowo sadaka fuu ana suboraa faa yottina Laamdo sadakaaji jnamri e kirsamaaji. Dum nee, waajibi lisaa laatantoodo en Jottinoowo Sadaka Mawdo oo duu heba huunde nde yottina. ⁴Sinndo ga leydi gaa o wonnoo, o laatataako

‡ 7:21 Jabuura 110.4

jottinoowo sadaka sabi yottinoobe sadaka hawroobe e Sariya Muusaa ana ngoodi.⁵ Been yottinoobe sadaka ana ngollana Laamdo ley nokku dewal cappotoodo goongaraajo gondo to dow kammu too oo, kanko o nanndinaafo tan. Nde Muusaa anniyinoo darnude hukkum seedaaku oo ndee, Laamdo jeertini mo, wii: «Tiinno-daa, ngadiraah huunde fuu dow njubuki ki kollu-maa-mi dow haayre kii.»⁶ Kaa jooni, Almasiihu hebii golle dewal burdo mo mabbe oo moyyude, sabi o curanoowo yimbe ley aadi burndi moyyude ndii. Ndiin aadi waldaa e aranndeeri ndii, o fawii ndi e podooje burde moyyude dee.⁷ E ley dum, sinndo aadi aranndeeri ndii walaano ella, hasindintaakeno e aadi ngonndi.⁸ Kaa Laamdo felii ndi nde wii:

«Miin Joomiraado mido wiya jalaade ana ngara

de ngadidan-mi e Israa'iilankooobe e Yahuudiyankee aadi keyri.

⁹Ndi waldaa e aadi ndi ngadidinnoo-mi e njaatiraabe mabbe
nde dow-mi dum'en faa mi yaltina dum'en leydi Misira ndee.

Ko kambe e ko'e mabbe ee mbonni aadi am koo,
miin duu mi duurtiima be.

Non mbii-mi, miin Joomiraado.»

¹⁰O wii kasen:

«Ndiin aadi woni ko ngadidan-mi e Israa'iilankooobe caggal deen jalaade:

Mi wadan sariyaaji am e hakkillaaji mabbe,
mi winnda di e berde mabbe,
mi laatoo Laamdo mabbe,
be laatoo yimbe am.

¹¹Hankasen fay gooto hasirdinnaa e tinndinde jeydaafe e leydi ngootiri,
wanaa haala sakiike mum faa waajoo dum, yo anndu Joomiraado,
sabi yimbe fuu anndan kam,
lo'ube e teddube fuu.

¹²Sabi mi yaafoto ooyaare mabbe,

mi ittan luutti mabbe e hakkille am fey.»[†]

¹³Ko mo haali kabaaru aadi keyri ndii koo, o hiiddini aadi aranndeeri ndii. Jooni kaa, ko naywi faa noofii koo yonii sawndintineede.

9

Haala sadakaaji ley aadi kiinndi ndii

¹Aadi aranndeeri ndii ana joginoo sariyaaji kawjordi dewal Laamdo, kajnum e nokku dewal ceniido gondo ga leydi gaa.² Oon nokku yo hukkum mo cuudi didi: aranndeeri nduu suudu seniindu wiyetee, don moottila kaa e taabal ngal e buuru cakkaado oo ngonnnoo.³ Yeesooru nduu woni caggal heedodee faliinde ndee, endu wiyee nokku burdo fuu senaade.⁴ Ley mayru urirde kajjeere ndee e keesuwal aadi muumdiniraangal kajje ngal ngonnnoo. Ana e ley keesuwal ngal loongel kajje keewngel jaamdu wiyyeteendu «maanu», kajnum e sawru Haaruuna wilitinnoondu nduu e alluuje de aadi ndii winndaa e mum dee.⁵ Ana to dow keesuwal too kudde didi yemmbinaade hono malaa'ika'en biyeteede cerubin, de finnde teddeengal Laamdo. Biifoole majje ana kuuri nokku do yiyyam dam yuppetee faa luutti njaafee doo. Kaa en mbaawaa sifaade deen kudde faa laaba e oo wakkati.

⁶Dee kulle fuu e yubbondirde hono nii, yottinoobe sadaka bee jaannde fuu ana naata ana njalta to suudu aranndeeri too faa ngolla golle mum'en dewal Laamdo.⁷ Kaa suudu yeesooru nduu, Jottinoovo Sadaka Mawdo oo tan naatata e mayru hitaande fuu cilol gootol. Kasen duu o naataata tawee o naboriali yiyyam faa o ittana hoore makko sadaka, o ittana duu boofi di yimbe bee ngadsi tawi anndanaali dii sadaka.⁸ Dum Ruuhu Ceniido sappotoo faade e nokku burdo fuu senaare: damal naarrugal e makko 6anngintaake so nii hukkum ceniido oo ana heddi nawtoreede.⁹ Dum yo taagumansa wakkati men jooni

* 8:5 Pergu 25.40 † 8:12 Yeremiyia 31.31-34

faa holla dum doo: sadakaaji jaamri e sadakaaji kirsamaaji jottinaadi Laamdo dii mbaawaa laabbinde neddo dewiroowo nii Laamdo faa hakkille mum waaltoo.¹⁰ Dewal gorrungal nii ana haabaa e sariyaaji keertiidi jaamdu e yardu e lootogal, dewal baawngal yiyeede tan, sariyaaji kaandi jokkeede faa jaannde Laamdo tabintini huunde heyre.

Haala sadaka ley aadi keyri ndii

¹¹ Kaa jooni, Almasihu bannngii, laatike Jottinoowo Sadaka Mawdo gadudo moyyereeji. O naati e hukkum burdo teddude burdo hibbude, mo junngo neddo darnaali, kasen duu hukkum oo jeyaaka e leydi ndii.¹² O naati ley nokku burdo fuu senaade oo, o naaddaali e yiyyam damkoy e ga'oy, ko o naaddi dee, yiyyam makko jaati. Hono nii o soottitorii en faa abada cilol gootol keyooowol yimbe jamaanuuji dii fuu.¹³ E ley Sariya Muusaa, so yiyyam damdi e ga'i kajum e ndoondi jale duppaange wiccaama cobudo oo, labbinan joomum banngal diina.¹⁴ Yiyyam Almasihu dam buri dum waawde labbinde hakkillaaji men iwde e golleeji nabooji en to maayde dii, yalla eden ndewa Laamdo guurdo oo. Sabi e baawde Ruuhu duumiido oo, isisa hokkii hoore mum Laamdo no layyaari ndi walaa ella nii.

¹⁵ Dum waddani mo laataade curoowo hakkunde yimbe e Laamdo ley aadi keyri ndii, yalla noddaabe bee ana keba ndonu keddotoodo faa abada mo Laamdo fodi oo. Sabi kanko maayiri faa mo soottitoo mboofube e ley aadi aranndeeri ndii bee.¹⁶ So neddo maayii, yoppii wasu. Wasu yo aadi hakkunde basiido e donoowo, ana tabita caggal maayde basiido oo.¹⁷ Waajibi wasu tabita caggal maayde, sabi o tabitataa sinaa so joomum maayi.¹⁸ E ley dum, fay aadi aranndeeri ndii tabitaali so wanaa yiyyam yuppa.¹⁹ Caggal nde Muusaa holitti yimbe bee jamirooje gonde e Sariya dee fuu ndee, bami yiyyam ga'oy e damkoy, jillondiri dam e ndiyam e haabu mbaalu wodeewo e cabé hisopi, wicci dewtere Sariya ndee e yimbe bee fuu. O wii:²⁰ «Dum woni yiyyam tabintinoojam aadi ndi Laamdo yamiri on dowto-don ndii.»^{*}²¹ Hono non kasen, o wicciri yiyyam e dow hukkum ceniido oo, kajum e kaaki dewirdi Laamdo dii fuu.²² So goonga, banngal Sariya oo ana wa'i hono yiyyam labbinta huunde fuu! Kasen duu, so sadaka yiyyam wadaaka, yaafaamuya walaa.

No Isaa Almasihu laatorii kirsamaari kibbundi

²³ Dee kudde ngoni nate kollitoote kudde gonde dow kammu dee, ede kasindini e labbinireede yiyyam daabaaji. Kaa kudde kammunkooje dee, kajum'en jaati, ana kasindini e sadakaaji burdi dii too moyyude.²⁴ Sabi Almasihu naataali e nokku dewal ceniido mo junngo niibi. Oon yo nanndoore goongaraajo gondo dow kammu oo. Ko Almasihu wadi dee, to kammu too jaati o naati faa o heya en jooni yeeso Laamdo.²⁵ O naatiraali ton faa o itta hoore makko sadaka cili keewdi, no Jottinoowo Sadaka Mawdo naatira hitaande faa hitaande e ley nokku burdo fuu senaade oo nabora yiyyam daaba nii.²⁶ So tawiino nii, Almasihu torreteno cili keewdi gila e puusdoode aduna faa jooni, kaa dum laatoriaaki non. O bannngii cilol gootol keyooowol yimbe jamaanuuji dii fuu, yalla omo hokkitira hoore makko hono no layyaari nii faa o tosa luutti yimbe.²⁷ Battane bii-aadama yo maayde cilol gootol, caggal dum, saree.²⁸ Hono non, Almasihu duu hokkitiri hoore mum hono no layyaari nii cilol gootol faa roondoo luutti yimbe heewbe. O bannngan cilol didabol, kaa wanaa faa o roondoo luutti, faa o waddana yimbe doomoobe garol makko bee kisindam.

10

¹ Sariya Muusaa oo yo mbeelu moyyereeji garooji dii, wanaa mbaadi majji jaati. Dum saabii fay e ley sadakaaji jottinteedi hitaande faa hitaande dii, o waawaa wadude rewoobe bee hibbube.² So omo waawnoo dum, yottingol sadakaaji yoppeteno, sabi rewoobe bee fuu labbinteno cilol gootol timmungol, hakkillaaji mabbe injataa fe banngal luutti hankasen.³ Kaa wanaa nom laatorii. Hitaande faa hitaande diin sadakaaji miccintinan yimbe luutti mum'en.⁴ Sabi yiyyam ga'i e damdi dam waawaa ittude luutti fey.

⁵ Dum saabii, nde Almasihu badinoo warde e aduna ndee, wii Laamdo:
«A yidaa sadakaaji kirsamaaji e sadakaaji jaamri,

* 9:20 Pergu 24.8

kaa a wadanii kam terde.

⁶Sadakaaji duppamaaji e sadakaaji banngal luutti,
a seyortaako düm.»

⁷E ley düm, Almasihu wii:

«Mido nii, mi warii faa mi wada sago maa, aan Laamdo,
no kabaaru am winndiraa e ley dewtere maa Sariya nii.»*

⁸Arannde, o wii: «A yidaa sadakaaji kirsamaaji, a yidaa sadakaaji jaamri kajum e sadakaaji duppamaaji e sadakaaji banngal luutti, a seyortaako düm.» Dum fuu e taweede, diin sadakaaji no Sariya oo yamiri nii ngadiraa. ⁹Caggal düm, o wii: «Mido nii, mi warii faa mi wada sago maa.» Hono nii Laamdo ittiri njubuki sadaka arano oo tabintini didabo oo. ¹⁰Saabe ngoon sago cennira-den e sadaka terde lisaa Almasihu cilol gootol keyooowol yimbe jamaanuuji dii fuu.

¹¹E ley njuubuki sadaka arano oo, jottinoowo sadaka fuu yo daraniido golle mum jannde fuu, ana yottina sadakaaji dii wakkati fuu, kaa di mbaawaa ittude luutti fey. ¹²Kaa Almasihu yottinii sadaka gooto ittoowo luutti keyooowol yimbe jamaanuuji dii fuu, caggal düm, o joodii jaamo Laamdo. ¹³Don mo doomata faa Laamdo wada mo yabba waybe makko. ¹⁴E sadaka gooto oo, faa abada o hibbinirii been be luutti mum'en labbintee bee.

¹⁵Dum woni ko Ruuhu Ceniido oo duu seedantoo en. Sabi o wii tafon:

¹⁶«Joomiraado wii:

Ndii aadi ngadidan-mi e maabbe
caggal dee jalaade:

Mi wadan sariyaaji am e berde maabbe,
mi winnda dii e hakkillaaji maabbe.»

¹⁷O jokkintini hen kasen, o wii:

«Mi ittan e hakkille am luutti maabbe e boofi maabbe fey.»†

¹⁸Ndennoo do luutti njaafaa, sadaka ittoowo luutti hasindintaake don hankasen.

No kaan-den badoraade Laamdo

¹⁹Ndennoo sakiraabe, yiyyam lisaa njuppaadam dam hokki en laawol naatude e nokku burdo fuu senaade oo dow hoolaare. ²⁰O udditanii en laawol kesol guurngol jawtirgol heedoode ndee, kanngol woni terde makko dee. ²¹Nde wonnoo jottinoowo sadaka mawdo ardinaado suudu Laamdo nduu njogi-den, ²²ndennoo, badoro-den Laamdo berde de ngalaa naafigaaku jogiide goondinal ngal sikke fuu walaa e mum. Sabi luutti di berde men caawunoo dii fuu ittaama, caldi men duu lootiraama ndiyam laabudam. ²³Beyden jikke men dow ko ceedori-den bernde wootere koo, sabi podando en oo yo koolniido. ²⁴Ngattondiren hakkille faa tiidondiren e ley jilli e golleeji lobbi. ²⁵Pati njoppen hawritidde no yogaabe ngadata nii, beydo-den waajondirde nde wonnoo odon njiya jalaande Joomiraado oo ana wara warde.

²⁶So en murike en keddiike e luutti caggal ko anndu-den goonga oo faa laabi koo, annden sadaka ittoowo luutti heddaaki hankasen. ²⁷Ko heddiil dee, doomugol kulfibiiniingol jannde kiiti, kajum e yiite jaamoowe yeddube Laamdo bee ngee. ²⁸So neddo bonnii Sariya Muusaa oo e dow seedaaku yimbe sidon naa taton, yurmataake, warete! ²⁹Kaa walaa fuu burdo haandude e jukkungo ko foti so neddo yaabii Bii Laamdo, sobinii yiyyam aadi cennudam dum dam, hoynii Ruuhu gaddoowo moyyere oo. ³⁰Sabi eden anndi Laamdo wii: «Miin yobtoytoo mi yoboyan be.»

O wii kasen:

«Joomiraado saran yimbe mum.»‡

³¹Hee, naatude e juningo Laamdo guurdo oo ana hulfinii!

³²Miccitee jalaade mon arane dee, caggal nde hakkillaaji mon njaaynaa, hee on tiinnitike ley torraaji e mujnal. ³³Wakkatiji odon koyniree jennooje e tojanangge hakkunde yimbe, wakkatiji odon ndeenta e wobbe wadaabe non. ³⁴On cunodike e uddaabe kasu,

* 10:7 Jabuura 40.7-9 † 10:17 Yeremiya 31.33-34 ‡ 10:30 Fillitagol Tawreeta 32.35-36

kasen duu nde teeta-don ko njogi-don koo fuu ndee, on njogorike dum seyo, sabi odon anndi onon njogii jawdi burndi fuu, ndi timmataa.³⁵ Ndennoo, pati njoppee hoolaare mon sabi ende jogii mbarjaari mawndi.³⁶ E ley dum, odon kaani mujude, yalla odon ngada sago Laamdo, kebon mo o fodani on oo,³⁷ sabi ana winndii:

«Doo e yeeso seeda,

kaando warde oo waran, o taadataa.»

Laamdo wii:

³⁸ «Pooccitaniido kam wuurdan goondinal,[§]

kaa so wirfitiima,

bernde am yarrataako dum.»

³⁹ Enen noo, en njeyaaka e wirfitotoobe faa kalkoyoo bee, be njeye-den e mum dee, goondinbe faa yonkiji mum'en kisinee fee.

11

Haala goondinal

¹ Goondinal yo tayorde heban ko fawi jikke e mum e hoolaade ko yiyaali ana woodi.

² Saabe maggal, njaatiraabe men kebiri seedaku lobbo yeoso Laamdo.

³ Saabe goondinal, paamir-den aduna oo e koode dee fuu konngol Laamdo tagiraa, ko yiyetee koo tagiraa ko yiylataake koo.

⁴ Saabe goondinal, Haabiila ittiranii Laamdo sadaka burdo mo Kaabiila oo, goondinal saabii so Laamdo jatorii mo o pooccitiido nde jabani mo sadakaaji makko. Kasen, fay so taweede o maayii, goondinal makko ana heddi waajaade en faa jooni.

⁵ Saabe goondinal, Henok yabbiniraa dow kammu fay meedaali maayde. Fay gooto yiitaali mo kasen sabi Laamdo yabbini mo. Kaa fade makko yabbineede o seedanaama omo wela Laamdo. ⁶ So goondinal walaa, fay gooto waawaa welde Laamdo. Sabi neddo jiddo badaade Laamdo waajibi goondina omo woodi, goondinan o barjoto tewtoobe mo bee.

⁷ Saabe goondinal, Nuuhu sehiri laana faa dannda koreeji mum dii. O dowtanii Laamdo jeertindo mo ko warata, ko yiyaaka tafon koo. Ko o goondini Laamdo koo, o sariri aduna oo fuu. E ley dum, Laamdo jatorii mo o pooccitiido.

⁸ Saabe goondinal, Ibarahiima nootorii noddaango Laamdo, yalti faade e leydi ndi Laamdo fodii mo heban ndii, o yalti tawi kanko nee o arndaa to o yahata. ⁹ Saabe goondinal, o joodorinoo no kodo nii e leydi o fodanaa ndii. Isiyaaka e Yaakuuba duu njoododike e makko e ley hukkummaaji, kambe duu ngoni hebidooibe e makko fodoore wootere ndee. ¹⁰ Sabi omo foodanoo ngalluure jiiibunde duumiinde nee Laamdo diidi so mahi ndee.

¹¹ Saabe goondinal, Ibarahiima hokkiraaj hebude sii, fay so taweede o naywiino, gendiiko Saaratu duu yo dimaro wonnnoo. Sabi Ibarahiima ana jogorii podando dum oo yo koolniido. ¹² Dum wadi so gooto naywudo faa badii maayde hebi sii potudo koode kammu heewde mo waawaa limeede no njaareendi maayo waawiraaka limeede nii.

¹³ Been yimbe fuu maaydii e goondinal mum'en tawi podooje Laamdo dee tabitaali, kaa be coyniima dum be kuyanii dum duu, be njarriima duu be hobbe, be warwarbe e aduna oo. ¹⁴ Yarrowiibe hono nii bee kollii faa laabi pac aana tewtana ko'e mum'en leydi ndi njey.

¹⁵ Kasen duu so nii hakkillaaji mabbe ana ngonnoo e leydi ndi be njaltunoo e mum ndii, ebe mbaawnoo wirfitaae ton. ¹⁶ Kaa so goonga, ebe poodanoo leydi burndi moyyude, dum woni ngonndi dow kammu ndii. Saabe dum, Laamdo yaagortaako noddireede Laamdo mabbe, o moyyinanii be ngalluure.

¹⁷ Saabe goondinal, Ibarahiima jabiri ittude Isiyaaka sadaka no layyaari nii nde Laamdo itti koro makko ndee. Fay so taweede Laamdo fodanii mo lejol makko heewan, o lanndinike ittude biyiiko korsudo oo sadaka,¹⁸ mo Laamdo wii e mum oo: «Iwdi Isiyaaka ndii, kayri innditortoo innde maa.»* ¹⁹ Ibarahiima ana jogorii Laamdo ana waawi fay

immintinde biyiiko Isiyaaka e maayde. Saabe nden hoolaare, o wartiranaa biyiiko ana wa'i hono immitiido e maayde nii.

²⁰ Saabe goondinal, Isiyaaka duwanorii Yaakuuba e Iisuwa dow moyyereeji garoyooji dii.

²¹ Saabe goondinal, Yaakuuba duwanorii gooto fuu e biibbe Yuusufu didon bee, nde o badinoo maayde ndee. O tuugii sawru makko, o turii omo teddina Laamdo.

²² Saabe goondinal, Yuusufu sapporii pergu biibbe Israa'ilila iwde leydi Misira nde badinoo maayde ndee. E ley majjum, o wasii be be nabora gi'e makko.

²³ Saabe goondinal, saaraabe Muusaa cuudiri dum lebbi tati caggal rimeede mum, sabi be njii o cukalel moy-ryarel, kasen, be cuusii woortude yamiroore kaananke oo ndee.

²⁴ Saabe goondinal, nde Muusaa mawni ndee, salorii wiyeede taanii Fira'awna. ²⁵ O subike reentude e yimbe Laamdo bee e ley torraaji diina weltoraade wakkatiwel seeda ley luuttal.

²⁶ Omo jatorii hoynireede no Almasiihu hoynirtee nii buri moyyude diina jawle Misira dee, sabi omo fawi jikke makko e mbarjaari waroyoori ndii.

²⁷ Saabe goondinal, o yaltiri leydi Misira tawi o hulaali tikkere kaananke oo, o fellisi yaade hono omo yiya Laamdo mo yiylataake oo nii. ²⁸ Saabe goondinal, o adorii fuddude iidi Paska, o yamiri yiyyam wujee e dame galleyeji pati malaa'ika baroowo oo mema hammadiihe Israa'ilankoobe bee.

²⁹ Saabe goondinal, Israa'ilankoobe tacciri Maayo Maaliya ngoo dow leydi njoorndi. Kaa Misirankoobe ndaarunoobe taccirde non bee fuu njoolii.

³⁰ Saabe goondinal, tataaji pilidi Yeriko dii caamiri ko Israa'ilankoobe ngadi balde jeddi ana piltoo si koo.

³¹ Saabe goondinal, Rahab debbo pijoovo oo waasiri halkodaade e heeferbe bee, sabi o jaabbiima Israa'ilankoobe soorotoobe e leydi ndii faa kora ndi bee, o jippinirii dum'en dow tetteengal.

³² Kodum mbiyan-mi kasen? Wakkati oo heyataa kam faa mi haala kabaaru Gedeyon e Barak e Samson e Yefte e Daawuuda e annabi Samuyila, kajum e annabaabe wobbe bee. ³³ Been yimbe fuu, goondinal waddani dum'en jaalaade kaanankoobe e laamoraade fooccitaare e hebude podooje Laamdo. Kanngal waddani be muubbude kundude dawaadi ladde ³⁴ e njifude giteeli gujitooji e dadude e kaafaabi mbelki. Fay so taweede be lo'unooibe, be kebii semmbe, be worworbe e golowole, be cayfitii konuuji gardi e mabbe dii. ³⁵ Saabe goondinal, yoga e rewbe kebiri maaybe mum'en nguurtinaa.

Saabe goondinal, yimbe wobbe torraama faa maayi, calii heefidirde sako coottitee, yalla ana keba wuurtugol burngol moyyude ngol. ³⁶ Wobbe kasen njaayraa, piyaa dorri, e ko buri dum ngeyyaa nabaa ley kasu. ³⁷ Yoga mabbe mbedaa kaaye faa maayi, yoga tay'iraa ngarjaawi, yoga wardaa kaafaawi. Efe njiiloo ebe boornii guri be'i e baali, be misikiina'en, be torraabe, be jukkaabe jukkungo naawngo. ³⁸ Been yimbe, yiilotoobe e ley laddeeji, jaabboobe kaaye, soorotoobe e luurooji kaaye, naatoobe e gayde, be kaandaano e oo aduna.

³⁹ Be fuu be kebii seedaaku lobbo yeeso Laamdo saabe goondinal mabbe. Dum fuu e taweede, be kebaali ko Laamdo fodi koo, ⁴⁰ sabi o fodanii en ko moyyi ko buri ko mabbe koo. O muuyi be laatataako hiibbuue so wanaa be tawdee e men.

12

No ne'ugol Joomiraado holliita jilli mum

¹ Ndennoo enen, so nii seedee'en banngal goondinal potube nii heewde ana pilii en, ceerten e donngal fuu e luuttal lo'ortoongal en no yaafiri ngal, njaaren yeeso dow mujal no dadondirteedo nii, ² tawee hakkillaaji men ana e lisaa ardiido wadude goondinal e berde men oo, o tabintinoowo ngal diu. Kanko subii mujnude leggal bardugal ngal dow seyo wonngo yeeso makko ngoo, o yawi hersa maggall. Jooni, o joodoyii jaamo Laamdo dow bimmbeere mum ndee.

³ E ley dum, ngattanee hakkille oon mujnudo konnaagu luuttoobe bee, yalla odfon mbaasa tampude, mbaason tayude jikke e goondinal mon. ⁴ Odon caloo luuttal odon kaba e mum,

kaa on kabaaki faa yiyyam dogi tafon. ⁵Kasen duu on njeggitii oo doo waaju mo Laamdo haaldiri e moodon no bïbbëe mum nii oo:

«Biyam, pati yaw ne'ugol Joomiraado ngol,
kasen duu, pati tayu jikke so mo niirji ma.

⁶Sabi Joomiraado ne'an mo horsini fuu,
kasen duu fiyan mo nanngiri biyum fuu.»*

⁷Mujee ne'ugol ngol, anndon Laamdo nanngiri on bïbbëe mum. Homo woni bïddo mo baam mum ne'ataa dum? ⁸So on ngalaa e ne'ugol ngol bïbbëe bee fuu ne'etee ngol, on nganaa bïbbëe laabube, on nganaa bïbbëe halal. ⁹Baabiraabe men aduna bee ana ne'annoo en, en teddinii 6e. Ko hadata en dowtanaade Baabiraado men dow kammu oo faa bura no mabbe nii yalla eden nguura? ¹⁰Baabiraabe men ana ne'irannoo en no miiliorii ana woodi e wakkatiwel seeda. Kaa Laamdo kammari faa nafa en ne'irta en, yalla eden ndeenta e mum ley senaare mum. ¹¹Ne'ugol fuu e ley oo wakkati yoomre waddata, seynataa. Kaa caggal dum, engol waddana jaabube ne'eede bee fooccitaare e jam.

¹²Ndennoo bamtee juude mon joodude dee, cembintinee e koppi mon di ngalaa semmbe dii. ¹³Njokkee laawi pooccitiidi, pati koyngal layoowal seeltu, ko haani dee, ngal sella.

No njeertinirta-den pati en mbaasu moyyere Laamdo

¹⁴Tiinnee ndaaree wonderde e yimbe fuu dow jam, tewton senaare, sabi so on ngalaa nde on njiyatataa Joomiraado. ¹⁵Njeertee pati fay gooto waasa moyyere Laamdo ndee, pati fay gooto e mon laatoo hono no haako haaduko wilitirta nii, so raabira yimbe heewbe haadugol mum. ¹⁶Njeertee pati fay gooto e mon laatoo jaahili naa adunanne no lisuwa nii, coottudo hammadiyaaku mum faa heba ko naama wakkatiwel gootel tan. ¹⁷Odon anndi caggal dum, nde o yidi hebude duwaawu baam makko ndee, o tippitaama. O bami nii faa o woyi kaa o hebaali dabare fuu no o waylitira ko wadaa koo.

¹⁸Onon, on ngardaali to Laamdo hono no yimbe Israa'iila ngardunoo to haayre Siinaayi nii. Kambe be ngarii to huunde waawnde memeede nde yiite hubbata e mum. Be ngari e ley nimre niibundne tika e henndu mawndu. ¹⁹Be nanii fuufaango buututal ngoo, kajum e daande toownde iwnde dow kammu ndee. Nanunoobe nden daande bee fuu jaagike Laamdo pati beydanee hen fay konngol gootol no poti hulde. ²⁰Sabi be ndonkii waawtude ndee doo yamiroore: «Ko memi nden waamnde haayre fuu, fay so daaba, wardete kaaye.» ²¹Goonga, ko yimbe bee njii koo ana hulbinii faa Muusaa e hoore mum wii: «Mi hulii sanne faa mido sijna.»

²²Kaa onon, on ngarii e haayre Siyona ndee, kajum e ngalluure Laamdo guurdo oo, dum woni Urusaliima dow kammu oo, to malaa'ika'en ujunaaji ujunaaji kawriti so ana mbeltoodo. ²³On ngarii e kawrital hammadii6e fe inde mum'en mbinndaa dow kammu bee, on ngarii e Laamdo caroowo yimbe fuu oo, on ngarii e yonkiiji fooccitiife laatiibe hiibbube bee. ²⁴On ngarii e lisaa cuuroovo hakkunde yimbe e Laamdo ley aadi keyri ndii oo. On ngarii e yiyyam makko labbinoojam, ngaddusdam kabaaru burdo kabaaru yiyyam Haabiila juppiidam oo moyyude.

²⁵Ndennoo tiinnee pati calo-don Laamdo kaaldoowo e moodon oo, sabi salinoobe jeertingol makko dow leydi gaa bee ndadaali, wanaa haala enen so en calanike jeertingol iwrungol dow kammu. ²⁶Arannde, daande makko dimmbii leydi ndii. Jooni kaa, o fodii dum doo, o wii: «Mi dimmbari ndi cilol gonngol kasen, wanaa leydi tan, kammu e leydi fuu.»† ²⁷Ko o wii «cilol gonngol kasen» koo ana holla ko moyyinaa fuu dimmboto faa saama, yalla ko dimmbataako koo ana heddo kajum tan. ²⁸Saabe dum, nde wonnou laamu mo dimmbataako kebaten, njetten hen Laamdo, ndewren mo no weldata mo tawee e leydinkinaare e kulol, ²⁹sabi Laamdo meeden oo ana wa'i no yiite halkoowe nii.

* 12:6 Tinndi 3.11-12 † 12:26 Haggay 2.6

13

Haala waajuuji cakitiidi

¹ Keddo-don e yifondirde, sabi on sakiraabe. ² Pati njeebee jippinde hoobbé, sabi wobbe njippinii malaa'ika'en tawi anndaa ko be ngoni. ³ Miccitee uddaabe bee hono no onon e ko'e mon odon uddidaa e mabbe nii. Miccitee torraabe torra cattudo hono no onon e ko'e mon odon torridaa e mabbe nii. ⁴ Yo yimbe fuu teddin dewgal, pati jeenoyee so ngarton e lelde mon. Sabi Laamdo saran fijoobe wonbe e dewgal e be ngalaa e dewgal fuu. ⁵ Joote jawdi haanaa taweede e mon. Kejnitoree ko njogi-don, sabi Laamdo jaati wii:

«Mi teenlnataa ma, mi yoppataa ma abada!»*

⁶ Saabe majjum, eden mbaawi haalde dum doo dow hoolaare:

«Joomiraado woni paabotoodo kam,

mi hulataa.

Kodum fuu neddo waawi wadude kam?»†

⁷ Miccitee ardiibe dowde on so kaalarri on konngol Laamdo bee. Ngattee hakkillaaji mon e battane nguurndam maabbe dam, nemmboon goondinal maabbe ngal.

⁸ Iisaa Almasiihu waylitataako: no worrunoo keejien nii, worri hannde, non worrata faa abada duu. ⁹ Pati njabbee waajuuji goddi di on mbooowaa nande naba hakkillaaji mon. Ko buri moyyude, berde mon keba semmbe e ley moyyere, ko wanaa jokkude sariyaaji keertiidi naamdu. Jokkuube diin sariyaaji bee fay huunde kebaali hen.

¹⁰ Yottinoobe sadaka gollube ley hukkum ceniido bee ndannanaaka naamde sadaka pawiido e ittirde sadaka men ndee. ¹¹ Sabi e ley njubbuki Sariya Muusaa, Jottinoowo Sadaka Mawdo waddata yiiyam kirsamaaji ley nokku burdo fuu senaade oo itta dam sadaka kammari luutti, kaa tewuujii majji dii, to caggal daaka too sumetee. ¹² Dum wadi so Iisaa duu maayoyi caggal ngeenndi faa sennira yimbe yiiyam mum. ¹³ Ndennoo, njalten tawoyen mo to caggal ngeenndi too, ndoondo-den hersa ka yimbe ndonndini mo kaa! ¹⁴ Sabi ga aduna gaa en ngalaa ngeenndi nduumotoondi, kaa eden tewta ngeenndi ngaroyoori ndii.

¹⁵ Iisaa ana yottinana en sadaka men jettirso Laamdo. Njettiren kundude men innde makko wakkati fuu. ¹⁶ Kaa pati njeebee wadude ko moyyi, ndeenton e huunde fuu, sabi diin sadakaaji ana mbela Laamdo.

¹⁷ Dowtano-don dowoobe on, leydinkinano-don be, sabi ebe kaybi yonkiji mon dii, nde wonnoo be kaaltovan dum yeeso Laamdo. Accee be ngollira golle oo e seyo tawee wanaa e metti, sabi so be ngadisirii dum metti nafataa on.

¹⁸ Miden jaagoo on duwaawu, sabi miden anndi hakkillaaji amen jiijaali min, nde wonnoo sago amen woni yaarude no woodi e huunde fuu. ¹⁹ Mido jaagoo on sanne nduwano-don kam, yalla Laamdo ana hokka kam laawol mi warta e moodon law.

Bay nondiral

²⁰⁻²¹ Laamdo gaddoovo jam guurtindo Joomiraado meeden Iisaa, yo wadu on hiibube e huunde fuu ko moyyi ko kaaje-don, yalla odon ngada sago mum. Yo o wadu e meeden muuyde makko saabe Iisaa Almasiihu. Iisaa woni duroovo baali lobbo oo, tabintiniroowo aadi nduumiindi ndii yiiyam mum. Yo teddeengal woodan mo faa abada abadin. Aamiina.

²² Sakiraabe, mido jaagoo on kettiniree dii waajuuji mujjal, sabi ko kaal-mi koo yo seeda.

²³ Mido anndina on sakiike meeden Timote yoppitaama. So o yaawii yottaade gaa, min ngardan to mon.

²⁴ Miden njowta hooreebe mon bee e seniibe bee fuu. Iwbe Italiya bee duu ana njowta on.

²⁵ Yo hinnee Laamdo wonu e moodon, on fuu!

* 13:5 Fillitagal Tawreeta 31.6 † 13:6 Jabuura 118.6

Bataaki Yaakuuba

Jowtaango

¹Oo bataaki ga am iwri, miin Yaakuuba maccudo Laamdo, maccudo Joomiraado men Iisaa Almasiihu, faade e cuudi baaba sappo e didi caakiidi e nokkuje dee fuu dii. Onon e jam!

Haala goondinal e hakkilantaaku

²Sakiraabe am horsube, nde torraaji di ngaldaa sii ngarii ittude koro mon, njogoree dum fuu seyo, ³sabi odon anndi itteede koro goondinal mon rimata mujal. ⁴Kaa noo, kinaa mujal mon satta, yalla odon laatoo hibbuube, huunde fuu jakataa on.

⁵Ndennoo, so gooto mon ana jakoraa hakkille, yo jaago Laamdo dokkoowo fuu oo, hokkan mo. Sabi Laamdo yo dokko mo mimsataa, mo hittataako. ⁶Kaa joomum jaagoroo e goondinal tawee sikkitaaki, sabi cikkitotoodo ana nanndi e bempeeje de henndu saawii e mum, so ana sogga dum yaade. ⁷Neddo baado nii pati miila hebude e Joomiraado fay huunde. ⁸Neddo gadudo berde didi, anndaa ko yidi: hannde too, janngo gaa.

Haala talkaaku e ngalunkaaku

⁹Sakiraado goondindo so tawi yo talka, yo seyo sabi yeeso Laamdo o tedduuo. ¹⁰Kaa so tawii yo galo, ana wajibii e mum seyoo sabi Laamdo leydinii dum. Hono no piindi booyataa ley ngesa nii, arsukuntaaku duu non wa'i. ¹¹So naange wulii, yoorna funngooji dii, piindi ndii saama, yari mum fuu yalta. Hono non jaati arsukunte oo saamirta, kabaaruujii mum fuu mbona.

Haala torraaji e jarribaaji

¹²Neddo fuu tiinnitiido ley torraaji ittooji koro mum welii hoore. Sabi nde tiimmitaare makko ndee tabiti fuu, mo heban teddeengal gondugal e nguurndam nduumiidam, dam Laamdo fodani yibbe muudum dam. ¹³So neddo jarribaama, pati wiya: «Laamdo jarribini kam.» Sabi fay gooto waawaa jarribinde Laamdo bone, kasen duu Laamdo jarribintaafay gooto. ¹⁴Kaa jarribaaji ana nannga neddo so tuuyooji mum poodii dum, nabii dum. ¹⁵Caggal dum, so tuuyooji bondi cowiima, ndiman luuttal. Nde luuttal benndi fuu, kajum rimata maayde.

¹⁶Sakiraabe am horsube, pati on njaayre. ¹⁷Moyyere fuu nde ndokke-den, kulle lobbe fuu de ndokke-den, to kammu too iwranta en. Dum fuu to Laamdo tagudo naange e koode dum iwranta en. Laamdo waylitataako, ko nibbi fuu walaa e makko. ¹⁸Kanko muuyi so o wadi en bibbe makko, o rintiri en konngol makko, konngol goongaraawol, yalla eden laatoo dikkuruube e tagoore makko ndee.

Haala nande konngol Laamdo so jokka

¹⁹Sakiraabe am horsube, ngaddee hakkille e dum doo: kettinee tafon, taadon haalde, taadon tikkude. ²⁰Sabi neddo tikkudo waawaa gollude ko fooccitii yeeso Laamdo.

²¹Ndennoo, njoppee huunde fuu ko tuunni e ko satti bonde, njaaboro-don konngol ngol Laamdo tuti e berde moodon ngol leydinkinaare. Engol waawi hisinde yonkiji moodon.

²²Ngafee ko konngol ngol wii on, pati kaadefee e hettinaade ngol tan. So wanaa dum, on tawan on njaayrii ko'e moodon. ²³Sabi kettintoodo konngol so waasa jokkude ngol, ana wa'i hono no yeewoowo hoore mum e timtorgal so yiya no yeeso mum tagiraa. ²⁴Caggal o yii hoore makko, o wittii, oon wakkati fuu o yeggitata no o wa'i. ²⁵Kaa oon yeewoowo sariya kibbudo dimdinoowo oo, so tiinnike e mum, so tuugike dum, laatoto hono golliroowo konngol ngol, wanaa hono nanoowo tan so yeggita. Laamdo wadan barke e golle makko fuu.

²⁶Neddo fuu jogoriido hoore mum yo diinanke lobbo, so tawii waawanaa demngal mum, jaayrii hoore mum, diina mum kaa duu nafataa fay huunde. ²⁷Diina laabuka seniika do

Laamdo Baabiraado men kajum woni: faabaade rewfe talka'en be worbe mum'en maayi e atiime'en ley billaare mum'en, e haybude hoore mum e tuundi aduna.

2

No arsukunte e misikiino fuu potiri e men

¹ Sakiraabe am, onon goondinbe Joomiraado meeden lisaa Almasiihu Jom teddeengal, pati burdinee biibbe aadama. ² So arsukunte gadudo care kajje pariido warii do mbataton doo jooni, e so misikiino boorniido kaddule tuunnude kajum duu warii, ³ so on njii boorniido kaddule lobbe oo, ngadanon dum hakkille, njoyyinon dum e joonnde teddunde, mbiyon dum «Jooda», mbiyon misikiino oo «Dara too enne» naa «Jooda e leydi», ⁴ so on ngadirii non, on ceenndaali ko'e moodon naa? On laatike saroobe be mijooji bondi.

⁵ Sakiraabe am horsube, kettinee! Misikiina'en aduna oo bee wanaa Laamdo subike be faa hokka be arsukuntaaku goongaraajo, kebaado e goondinal, be naata e Laamu Laamdo mo Laamdo fodani yiibbe dum oo naa? ⁶ Kaa onon, on koynii misikiina'en bee. Tama wanaa arsukunte'en bee torrata on, so naba on laamu? ⁷ Wanaa kambe mbonkotoo lisaa mo njogidon innide mum lobbere oo naa?

⁸ Goonga, so tawii on njokkii sariya Laamu Laamdo no Binndi dii mbiiri nii: «Njidiraa tanaa maa no njidir-daa hoore maa nii», ⁹ so on njokkii dum, on ngadii ko moyyi. ¹⁰ Kaa so on burdinii biibbe aadama, on luuttii, sariya oo hollii on woofooße. ¹¹ Sabi so neddo woofii wootere e jamirooje sariya dee, fay so jokkii kediide dee fuu, luuttii sariya oo fuu. ¹² Sabi Laamdo biido «Pati jeenu», kajum wii kasen «Pati jaafu hoore.» Jooni, fay so a jeenaali, so a jaadii hoore, a laatike boofudo sariya oo. ¹³ Caroovo mo yurmataako, Laamdo yurmataako dum. Kaa jurmotoodo, walaa fuu ko o huldata sariya.

¹⁴ Sakiraabe am, tama won biyoowo e moodon «Mido goondini Laamdo.» Kodum fuu dum nafata so golle makko hollataa omo goondini? Ngal goondinal ana waawi hisinde mo naa? ¹⁵ So tawii ada jogii sakiraado gorko naa banndiraado debbo be latii hasindinbe sanne sanne kolte jaamdu jaannde mum, ¹⁶ so gooto mon wii be: «Yo on tawoy jam, kolton kolte tekkude, jaamon faa kaaron» tawee on ndokkaali be ko be kasindini e mum koo, koltal e nguure, kodum dum nafata? ¹⁷ Goondinal e hoore mum duu non worri: so ngal waldaa e golle lobbo, ngal waatii, ngal nafataa.

¹⁸ Kaa so won biido ma: «Aan, a jom goondinal, miin, mi jom golle», nden, mi jaaboto joomum: «Hollam goondinal maa tawee waldaa e golle lobbo so ada waawi. Miin duu mi hollierte golleeji am mi goondindo.» ¹⁹ Ada goondini Laamdo yo gooto naa? Gasii! Kaa fay seydaani'en ana ngoondini dum faa ebe cijyna no be poti hulde! ²⁰ Jaaydo! Kinaa mi holle goondinal ngal waldaa e golle naafaa fuu walaa e mum. ²¹ Hono njaati men Ibarahiima wadi so nanngiraa pooccitiido, wanaa golle muudum naa? O fawi biyiiko Isiyaaka e ittirde sadaka ndee faa o hirsaa dum. ²² A yii goondinal Ibarahiima e golle mum fuu ana hawri, kasen duu golle makko hiibini goondinal makko. ²³ Hono nii ko Binndi dii mbii koo tabitiri: «Ibarahiima goondinii Laamdo, Laamdo jatorii mo saabe majjum mo pooccitiido», ²⁴ faa o noddiraa gido Laamdo. ²⁵ Ndennoo on njii, e golle neddo nanngirtee yo pooccitiido, wanaa goondinal mum tan. ²⁶ Hono non Rahab, debbo pijoowo oo duu. O nanngiraa mo pooccitiido kammari golle lobbo mo gollunoo oo, nde o jaabbinoo nelaaabe bee so o walli dum'en hootirde lawol gonngol ndee. ²⁷ Jooni nee, hono no caldi neddo maayirta so foofaango iwii e mum nii, hono non goondinal waatirta so golle lobbo iwii e mum.

3

Haala biirude demngal mum

¹ Sakiraabe am, pati heewbe e moodon tewta laataade jannginoobe. Sabi odon anndi enen jannginoobe, so en ngadii ko boni en carete sariya naawdo faa fura yimbe wobbe

* 2:8 Lewinkooße 19.18 † 2:23 Puddoode 15.6

bee.² En fuu eden mboofa e nokkuuje keewde. So tawii won mo mboofataa so ana haala, oo laatii neddo kiibbo, baawdo durde caldi mum fuu.³ No ngadirten labaale e kundude pucci yalla ana dowtanoo en nii, hono non naibirten caldi majji duu.⁴ Yeewee laanaaji geeci dii no di poti manngu e no kene mawde naibirta di. Kaa dum fuu e taweede gurfirgel tusukel dirnata di, marsoowo di oo nabaa di do yidiri fuu.⁵ Demngal duu hono non. Demngal yo salndu famardu e caldi neddo kaa engal mantoroo kulle mawde. Yeewee! Ladde no foti mawnude nii fuu, pettel yiite ana waawi sumude nde fuu.

⁶ Demngal duu yo yiite. Engal lommbii hakkunde terde, engal moobi boneeji fuu, engal sobina terde fuu. Engal hubbsiree yiite jahannama, engal suma nguurndam meeden fuu.⁷ Biibbe aadama mbiirii sii daabaaji fuu, iwde waasooji ladde e pooli e ladi faa yottaade ko woni ley ndiyam fuu.⁸ Kaa demngal, fay gooto waawaa biirude dum. Demngal haadataa haannde mum, ngal kasaara bondo, keewngal tooke bonde.⁹ Kanngal njettirten Baabiraado men Joomiraado, kanngal duu kudirten yimbe, tawi Laamdo tagi be so nanndini be e muudum.¹⁰ Jettooje e kuddi fuu ley hunduko wooto koo nii njaltata. Sakiraabe am, wanaa non dum haani worrude.¹¹ Tama ndiyam mbeldam e ndiyam kaadufam ana mbaawi ildude e sewnde wootere?¹² Sakiraabe: ibbi ana waawi rimde bohe naa? Maangoroowi ana waawi rimde ibbe naa? Ndennoo, sewnde haafundae yaltintaa ndiyam mbeldam.

Haala hakkilantaaku iwrudo to Laamdo

¹³ Hakkilante naa paamdo ana e moodon naa? Joomum holliira dum caahu e golleeji gadiraaci sawraare e hakkilantaaku.¹⁴ Kaa so tawii kirondiral bonngal naa haasidaaku ana e berde moodon, pati mantoro-don on hakkilante'en, dum yo yeddude goonga oo.¹⁵ Oon hakkilantaaku iwataa to Laamdo. Do aduna doo o iwata, e gidaade yonki o iwata, e seydaani o iwata.¹⁶ Sabi do kiram e haasidaaku ngoni fuu, njifbu e boneeji duu don tawetee.¹⁷ Kaa hakkilantaaku iwrudo to Laamdo, labbinan bernde tafon. Caggal dum, o wadda jam. Omo heewi sawraare, omo heewi newaare, omo heewi yurmeende, omo wada golleeji lobbi. O seenndataa biibbe aadama. Naafigaaku walaa e makko.¹⁸ Yibbe jam bee, jam aawata, fooccitaare mawnde yaltanta be hen.

4

No yidugol aduna laatorii wajnugol Laamdo

¹ Hoto golowole e habooji gondi e ley moodon dii iwi? Tama wanaa e jooteeji moodon kabooji e ley berde moodon dii di iwi?² So on tuuyaama huunde on kebataa, dum wadi on mbaran ko'e. Odon kaasidoo on kebataa sago mon, dum wadi on nduddan kabon. On kebaali, sabi on jaagaaki Laamdo.³ Odón jaagoo mbaason hebude, sabi anniya bondo woni ko jaagorto-don, yalla odon keba gidaade yonki mon tan.⁴ Odon nanndi e jeenoofe. Tama on anndaa yifude aduna yo konnaagu Laamdo? Ndennoo, annyiido laataade gido aduna fuu, wadii hoore mum konnee Laamdo.⁵ Pati miilee Binndi dii meree kaalata: «Laamdo ana horsini ruuhu mo wadi e meeden oo sanne.»⁶ Kaa noo, Laamdo wadaniit en moyere burnde mawnude kasen. Sabi dum Binndi dii mbiyata:
«Laamdo salanto mawninkiniibe,
hinnoto leydinkiniibe bee.»*

⁷ Ndennoo, njabarnee Laamdo. Kafon e Iibiliisa o dogan o wodddoo on.⁸ Battitee Laamdo, kanko duu o battoto on. Onon luuttube see labbsinee juude mon, onon wadubee berde didi bee, labbsinee berde moodon!⁹ Noornee, cuylee, mboyee, ngadee jaleede moodon bojji, ngadee weltaare moodon sugulla.¹⁰ Leyfinkinee e yeeso Joomiraado, o toownan on.

¹¹ Sakiraabe, pati fay gooto e moodon no'a banndum. Neddo fuu no'udo banndum naa hiiti dum, bonkiima sariya Laamdo oo, hiitike sariya oo. So a wadii nii, a wadii hoore maa kiitotoodo sariya oo, a dowtantaako mo.¹² Gooto woni darnudo sariya, oo woni Laamdo Caroowo oo: kanko tan woni baawdo hisinde naa halkude. Aan, ko ngon-daa faa kiitoo-daa tanaa maa?

* 4:6 Tinndi 3.34

No neddo haaniri wakkilde e Laamdo

¹³ Onon wiyoobe: «Hannde naa janngo, min njahan ngalluure maaniire e maaniire, min ngada ton hitaande miden njaagoo, min keba tino», ngaddee hakkille! ¹⁴ On anndaa ko wadata janngo. Kodum woni nguurndam mon? Dum cuurki bannguki wakkatiwel gootel tan so majji. ¹⁵ Hono nii kaanno-don wiide: «So Joomiraado muuyii, min nguuran, min ngolla huunde maani e huunde maani.» ¹⁶ Kaa jooni, on mawninkinike, on kaawtike. Haawtaare hono nii fuu, ana boni. ¹⁷ Dum nee, anndudo gollude golle lobbo, so gollaali dum, luuttii.

5

Haala arsukunte'en bonbe golle

¹ Jooni nanee onon arsukunte'en, mboyee, ngadfee woondu saabe torraaji kewtotoodi on. ² Jawle moodon mbonii, kaddule moodon mooyii. ³ Kanje moodon e cardi moodon sugii. Ngol sugugol laatantoo on seedaaku boneeji mon, jaama tew mon no yiite nii. Aduna warii e timmude, faa hannde odon paggoo jawle. ⁴ Njobdi golloobe hettube gese moodon ndi cali-don yobude ndii wullata. Joomiraado Jom Semmbe oo nanii gullaali hettube bee dii. ⁵ On njootaama, on mbeltlike ley oo doo aduna, on paynii ko'e moodon saabe jannde kirsete-don. ⁶ On carii pooccitiido mbar-don dum, tawi waawaa daranaade hoore mum.

No nafaa mujnal mawniri

⁷ Haya, sakiraabe, mujnee faa Joomiraado oo wara. Hono no demoowo doomirta faa leydi hokka dum kettal lobbal, o mujnan faa o heba yiwoonde aranndeere e sakitotoonde, ⁸ onon duu mujnee, tiinnitee, sabi gartol Joomiraado oo battiima. ⁹ Sakiraabe, pati juujondiree yalla odon mbaasa sareede. Miccitere wakkati fuu Caroowo oo ana badii sanne, omo darii damal! ¹⁰ Sakiraabe, miccitere annabaabe wowlunoobe innde Joomiraado bee mujnii torra. Onon duu mujniree no mabbe nii. ¹¹ Eden mbiya tiinnitiibe bee mbelii hoore. On nanii tiinntaire Ayyuuba ana haalee, kasen on njii ko Joomiraado oo faandinoor hen, sabi Joomiraado yo keewdo yurmeende sanne, jom hinnee.

¹² Kaa ko adii huunde fuu, sakiraabe am, pati kunee: wanaa hunoraade kammu,* wanaa hunoraade leydi, wanaa huunde wonnde. So goonga, mbiyon goonga, so pene, mbiyon pene pati Laamdo sara on.

Haala naagoraade Laamdo dow goondinal

¹³ Won torriido e moodon naa? Duwoo! Won ceysiido e moodon naa? Yettira Laamdo jime. ¹⁴ Won jawdo e moodon naa? Nodda mawbe deental goondinbe, be ngujira dum nebam e innde Joomiraado, be nduwanoor dum. ¹⁵ Duwaawu duworaado goondinal, kajum sellinan jnawdo oo, non Joomiraado imminan dum. So joomum luuttiino duu, yaafete.

¹⁶ Ndennoo, gooto fuu haalana goddo luutti muudum, jaaganee banndiraabe moodon Laamdo, yalla odon cellinee. Naagunde Laamdo nde neddo pooccitiido jaagii ana jogii baawde wafude kulle mawde. ¹⁷ Annabi Ilyaasa yo neddo hono men. O ndaardi Laamdo o duwii pati kammu toba. Duubi tati e lebbi jeegom, waadere tollaaki e leydi. ¹⁸ Caggal dum, o jaagii Laamdo kasen kammu oo toba. Nden Laamdo jippini tobo, leydi fudini ko hettetee.

¹⁹ Sakiraabe, so gooto e mon majjii laawol goonga, so goddo wartirii dum, ²⁰ anndee gartirido luuttudo iwde e laawol majjere hisinii yonki iwde e maayde, saabe dum, luutti keewdi ana njafee.

* 5:12 Hunoraade kammu woni hunoraade Laamdo.

Bataaki Piyeer arano

¹ Miin Piyeer nellaado lisaa Almasiihu winndi oo doo bataaki faade e mon, onon 6e Laamdo subii, laatiibe hofse e ley aduna oo, saakiife e dee doo leyde: Ponta e Galaatiya e Kappadokiya e Asiya e Bitiniya. ² Laamdo Baabiraado men subike on hono no anndirnoo dum nii, non Ruuhu mum wadi on yimbe Laamdo, faa dawtano-don lisaa Almasiihu, yalla yiyyam mum dam ana labbina on. Yo Laamdo beydan on moyyere e jam!

Haala jikke nguurndam nduumiidiadam

³ Jettooje ngoodanii Laamdo Baaba Joomiraado men lisaa Almasiihu. Dow yurmeende makko mawnde indee o rimirrii en rimtegol didabol saabe immitagol lisaa Almasiihu e hakkunde maaybe faa keben jikke duumotoodo. ⁴ Non eden mbaawi fawde jikke men dow moyyereejii di Laamdo resani en dow kammu dii. Kanji, di mbonataa, di tuunnataa, di buytataako. ⁵ Laamdo reeniri on goondinal mon e ley baawde makko, faa hisina on. O lanndinike banngin dam kisindam e wakkati cakite aduna oo.

⁶ Odon nii ceyii hen seyo manngo, fay so jooni ana haani ley wakkatiwel gootel torraaji di ngaldaa sii itta koro mon. ⁷ Dii torraaji kollata cellal goondinal mon. Hono no kajje wadirtee e yiite faa yeewee yalla o dimo, onon duu hono non korirte-don. Goondinal mon duu ana buri kajje sabi kajje heddataako. Ndennoo on njettete, on keban darja e teddeengal kammary goondinal mon ngal jannnde lisaa Almasiihu banngii. ⁸ lisaa, on njiyaali dum kaa odon njidi dum. On njiyataa mo jooni, kaa odon ngoondini mo. Dum hebbini on seyo, seyo manngo dadungo hakkille, ⁹ sabi odon keba tino goondinal mon, dum woni kisindam yonkiji mon.

¹⁰ Annabaabe sappiibe ko fa'i e moyyere nde podana-don ndee, yeewii kasen duu tewtii faamude dam kisindam. ¹¹ Ruuhu Almasiihu gondo e mabbe oo anndinii 6e gila wakkati majjum waraali, torraaji kewtotoodi lisaa Almasiihu e teddeengal jokkoowal hen. Annabaabe bee tewtii faamude nde dum wadata e no dum wadirta. ¹² Kaa Ruuhu oo hollitiino 6e oon kabaaru wanaa ko'e mabbe 6e mbaajantoono, onon 6e mbaajantoo. Joonnoo, waajotoobe Kabaaru Lobbo bee njottinii on oon kabaaru dow baawde Ruuhu Ceniido iwdo dow kammu. Oon kabaaru, malaa'ika'en hoore ana njidi anndande dum faa sanne.

Haala nguurndam ceniidam

¹³ Dum nee, tawa odon lanndinii, odon kakkili, odon peerti gite mon! Pawon jikke moodon fuu dow moyyere nde Laamdo hokkoya on jannnde lisaa Almasiihu banngoyii ndee. ¹⁴ Bikkoy dawtaniibe Laamdo, pati njokkee e gidaade yonki de ngonno-don e mum arannnde dee. Nden, on anndaalino goonga. ¹⁵ Jooni, laatee seniibe e huunde fuu ko ngollaton, hono no Laamdo noddudo on oo senorii nii. ¹⁶ Sabi Binndi dii mbii:

«Laatee seniibe, sabi miin mi ceniido.»*

¹⁷ Odon noddira Laamdo Baabiraado moodon, kanko woni cariroovo gooto fuu e golle mum, o burdintaa yimbe. Ndennoo ley ko ngollaton fuu, kulee mo faa do kodaaku moodon haadi e aduna. ¹⁸ Odon anndi on coottitaama yalla odon tonngitee iwde e tonngode nguurndam mon meereejam dam tawru-don baabiraabe moodon. Ndii coottitaari wanaa huunde timmoore hono cardi naa kajje. ¹⁹ lisaa Almasiihu soottitirii on yiyyam mum teddudam, Almasiihu nanndudo e njawdiri ndi walaa ella ndi walaa tuundi. ²⁰ Laamdo subike Almasiihu gila aduna oo tagaaka, kaa e cakite jamaanu Laamdo bannginii mo saabe moodon. ²¹ On ngoondinirii Laamdo saabe lisaa Almasiihu mo o immintini e maayde so o hokki dum teddungal, faa goondinal mon e jikke mon fuu fawoo e Laamdo.

²² Jooni, caggal on cennirii ko'e moodon dawtanaade goonga faa njidon goondinbe bee sakiraabe moodon, njidon 6e jilli di ngaldaa e naafigaaku. Ndennoo njidondiree jilli mawdi

* 1:16 Lewinkoo6e 11.44-45; 19.2

dow 6ernde laabunde.²³ Laamdo wadi e 6erde mon so ndimta-don rimtegol didabol. Ndiin aawdi wanaa timmoori, ndiin woni konngol Laamdo guurngol duumiingol ngol.

²⁴Sabi,

«Bii-aadama yo hudo,
dawla muudum yo piindi.

Hudo yooran, piindi solan,
²⁵kaa konngol Joomiraado ngol
duumoto faa abada.»[†]

Ngol konngol woni Kabaaru Lobbo mo mbaaja-don oo.

2

¹Saabe majjum, njoppon ko boni fuu: jammba e naafigaaku e haasidaaku e noore fuu.

²No cukaloy keccoy muuyirta kosam endi inniraabe mum'en nii, hono non onon duu muuyiron non konngol Laamdo laabungol ngol, yalla odon mawnira saabe maggal kison,

³sabi Binndi dii mbii: «on meedii hinnee Joomiraado.»

Haala haayre wuurnde, kajnum e yimbe seniife

⁴Ngaree e Joomiraado, sabi kanko woni haayre wuurnde nde yimbe tippitii, kaa Laamdo subike nde, teddini nde. ⁵Onon duu odon mba'i hono no kaaye guurde mahirtee suudu duuumindu nii. On yottinoobe sadaka seniife, waddanoobe Laamdo sadakaaji ruuhunkooji dii mo jaabortoo saabe Iisaa Almasiihu. ⁶Sabi Binndi dii mbii:

«Mi fawan e Siyona haayre dooborde,
haayre sufaande, horsunde,
kasen duu goondindo nde fuu

hersataa abada.»*

⁷Onon goondinbe bee, nden haayre ana horsi e mon. Kaa be ngoondinaali bee, Binndi dii mbiyanii be:

«Haayre nde mahoobe bee tippitii ndee,

kajnum laatti haayre burnde fuu teentilaade e maadi ndii,†

⁸nden haayre yimbe pergitotoo,
so nde liba dum'en.‡

Saliiibe rewde konngol ngol ana pergitoo e mayre no be podiranaa dum nii.

⁹Kaa onon, on lejol cubaangol, on yottinoobe sadaka gollanoobe Kaananke oo, on jaalejol ceniingol, on yimbe be Laamdo subanii hoore mum, faa kaalon haala golleeji makko lobbi, kanko woni noddudo on iwde e nimre faade e fooyre mum haayniinde!

¹⁰Arannde on nganaano yimbe Laamdo, kaa jooni on yimbe makko. On kebaalino yurmeende makko, kaa jooni on kebii yurmeende makko.

Haala dowlanaade hooreeb bee

¹¹Sakiraabe am horsube, on nganaa so wanaa hobbe e yimbe jananbe e aduna oo. Saabe majjum, mido yaggina on, ngoddito-don gidaade yonki, sabi wakkati fuu ede ndaarta halkude yonkiji moodon. ¹²Maree needi hakkunde yimbe be ngoondinaali bee, yalla fay so be kappiri on bone, ebe njiya golle moodon lobbo, be teddina Laamdo jannde banngani be.

¹³Njabanee kaanankoobe bee fuu saabe Joomiraado, gila e kaananke burdo toowde, ¹⁴faa e wakiilu mum nelaado faa jukka wadoobe ko boni, yetta wadoobe ko moyyi. ¹⁵Sabi ko woni sago Laamdo dee, mubbiron kundude nuykaabe majjube bee golle moodon lobbo.

¹⁶Onon jey ko'e mon, kaa kaybee pati dum laatanoo on sabaabu faa ngollon golle bondo. Ngorrion no maraabe Laamdo nii. ¹⁷Teddinee yimbe fuu, njidee sakiraabe goondinbe bee, kulee Laamdo, teddinee kaananke mawdo oo.

Haala jokkude Iisaa Almasiihu

* 1:25 Esaaya 40:6-8 † 2:6 Esaaya 28:16 † 2:7 Jabuura 118:22 ‡ 2:8 Esaaya 8:14

¹⁸ Maccube, dōwtanee halfaaþe moodon teddinon dum'en, wanaa halfaaþe moyyube newiibee bee tan, fay oojiiþe bee duu dōwtanee dum'en, ¹⁹ sabi neddo mo toonaali, so torraama mujiiri saabe Laamdo, wadii ko moyyi. ²⁰ So tawii a toojnudo a jukkaama batte majjum, fay so a mujii, teddeengal hongal kebataa? Kaa so on mujii torraaji kewtiidi on ley golle mon lobbo oo, Laamdo ana yidi dum. ²¹ Dum Laamdo noddori on, sabi Almasiihu torriarma saabe mon. O hollii on laawol yalla odon njokka koyde makko. ²² Abada mo luuttaali, fay gooto nanaali fenaande e hunduko makko. ²³ Nde be njennunoo mo ndee, o yennitaaki be, nde be kollunoo mo bone ndee, o giidaaki be. O doomtirii be Laamdo cariroo jaadiral oo. ²⁴ Iisaa Almasiihu e hoore mum roondike luutti meeden e caldi mum dow leggal bardugal, faa maayanen luutti, nguuranen fooccitaare. On cellinaama kammari barmande makko. ²⁵ Arannde, on baali majjudi, kaa jooni, on ngartiraama e duroowo kayboowo yonkijji moodon.

3

Haala moyyondiral 6amrube

¹Hono non onon rewbe duu, dōwtanee worbe mon. Fay so worbe mon nganaa jokkuþe konngol Laamdo, golle mon ana waawi waylitinde be, tawee fay haala wadaali hen. ² Be njiyan no golleeji mon laabiri e no teddinir-don worbe mon. ³ Pati pare moodon laatoo pare jaayirde: moorli, sodaade e boornaade kaddule jaayirde. ⁴ Tiidee e codaari cuudiindi yalla berde mon ana codoroo sawraare e deeyere, dum woni codaari ndi timmataa. Kayri woni codaari teentiliindi ndi Laamdo yidi. ⁵ Arannde, non rewbe seniibee parortonoo, fawbe jikke mum'en e Laamdo bee. Been njabani worbe mum'en, ⁶ hono no Saaratu dōwtanirii jom suudu mum Ibarahiima faa ana noddira dum kalfaado nii. Onon duu, so on ngollii golle lobbo tawi kulol fuu imminaali hakkillaaji moodon, on 6ibbe makko, kanko Saaratu.

⁷Onon worbe bee duu, tiidee e rewbe mon e gondal mon ley suudu. Anndon debbo fotaa gorko doole. Teddinee be sabi onon e mabbe fuu on reentube e moyyere wootere, dum woni nguurndam ngoongaraajam dam. Ngadiron non, pati fay huunde e duwaawuuji mon cagga e laawol.

Haala torrireede saabe laawol lobbol

⁸Ko selli hen dee, on fuu laatee hakkille gooto, nawtondiron, gooto gooto mon fuu yida goddo oo jilli sakiraagu, kinnondiree, leyfinkino-don. ⁹Bone, pati njobiree dum bone, pati njennitee jennudo on. Ko kaan-don wafude dee, nduwano-don joomum, sabi kammari dum Laamdo noddrii on, yalla odon ndokkee moyyere. ¹⁰Sabi Binndi dii mbii:
«Muuydo dammitoraade nguurndam lobbam

e jalaade belde fuu,
yo nantu demngal mum e ko boni,
nannga hunduko mum e pene,
¹¹ duurtoo ko boni wada ko moyyi,
ndaarta jam tiida e muudum.

¹²Sabi Joomiraado ana yeewa fooccitiibe bee,
ana hettindoo duwaawuuji mum'en,
kaa omo salanoo wadoobe ko boni bee.»*

¹³ Homo torrata on so on tiinnike e ko moyyi? ¹⁴Kaa so tawii on torriarma saabe fooccitaare, on mbelii hoore. Pati kulee yimbe bee kasen duu pati hakkillaaji moodon njiiþo! ¹⁵Teddinee Iisaa Almasiihu e berde moodon: o ceniido, o Joomiraado men. Wakkati fuu, tawa odon lanndinii jaabaade neddo fuu lamndiido on daliili jikke mo ngon-don e mum oo. ¹⁶Njaaboree be sawraare e needi, tawee walaa fuu ko hakkille mon njijata on. Nden, fay so won ko be jo'i on, naa be njenni on kammari odon njokki laawol Almasiihu lobbol ngol, yenoobe on bee tan kersata dow majjum.

* 3:12 Jabuura 34.13-17

¹⁷ Torreede e ley golle lobbo, so tawii dum Laamdo muuyi, buri torreede e ley golle bondo. ¹⁸ Sabi Iisaa Almasiihu e hoore mum maayii cilol gootol keyooowol yimbe jamaanu-iji dii fuu kammari luutti 6i6be aadama. Pooccitiido oo maayiri saabe 6e pooccitaaki bee, faa mo battina en Laamdo. O maayii ko yiyyam makko yuppa koo, kaa Ruuhu Ceniido immintini mo o guurdo. ¹⁹ E oo Ruuhu jaati Iisaa yaari gila ko 6ooyi waajoyii yonkiji uddaadi ley kasu. ²⁰ Kanji luutti Laamdo e jamaanu Nuuhu, Laamdo mujanii di ko booyi, nde Nuuhu sehannoo laana mum mawka kaa ndee. Yimbe seeda naatunoo ley laana kaa so kisi e ndiyam dam, yimbe njettion tan. ²¹ Dum hollitinnoo lootagal batismi gila waraali. E ley maggal on kisisi. Lootagal batismi ngal wanaa faa itta tuundi caldi dum wadirraa. Ko dum wadirraa dee, faa nootoro-don Laamdo e hakkille mo juinjaali on. E immitagol Iisaa Almasiihu Laamdo hisinirta on. ²² Mo 6jabboyii dow kammu, kanko jooni omo joodii jaamo Laamdo. Malaa'ika'en e kaanankooibe e jogiise baawde fuu tilsinaama e rewde konngol makko ngol.

4

Haala nguurndam kesam

¹ Nde Iisaa Almasiihu wonnood ley aduna oo ndee, torraama. Onon duu 6amon anniya hono no makko nii, lanndinanee torra. Sabi torraado ley aduna seerii e luutti. ² Gila jooni faa do nguurndam mon haadi, njokkon muuyide Laamdo, celon e gidaade yonki. ³ Nguurndam mon bettiidam dam heyii on, on ngadiino ko heeferbe bee njidi fuu: nde nguurno-don njaahilaaku e gidaade yonki e sigiro e wanngiyaare e yaraawo bonngo e dewal tooruuij karmungal. ⁴ Ko 6oottu-don tawadeed e maabbe e oo njaahilaaku cattudo koo, haaynii be sanne, dum saabii so ebe 6o'a on. ⁵ Kaa 6e ndaroto yeeso Laamdo, lanndiniido sarde wuurple e maaybe oo. ⁶ Dum wadi so yimbe be nguuraa jooni bee kaalanaa Kabaaru Lobbo oo, yalla fay so be cariraama no yimbe fuu carirtee nii e ley caldi maabbe, ebe mbaawa wuurdude no Laamdo nii ley ruuhi.

⁷ Timmoodfe huunde fuu badike. Nantee, kakkilee ndennoo, yalla odon keddoe e wafude duwaawu jannnde fuu. ⁸ Ko ardiidum fuu, njidondiron no mbaawru-don fuu sabi kammari jilli luutti keewdi ana njaafee. ⁹ Nde on njahondirii, homoo fuu teddina banndum, ko waldaa e njurgjurtondirde.

¹⁰ Ko gooto e moodon fuu hebi dokke Laamdo koo, yo nafir de wo6be, hono no kawjotoodo lobbo, kalfinaado moyyere Laamdo heewnde sifa nii. ¹¹ Kaaloowo fuu, ana haani haaldude haala Laamdo. Golloowo fuu, ana haani gollirde semmbe mo Laamdo hokki dum oo. Dum yalla Laamdo ana teddinee e ley huunde fuu, tediniree saabe Iisaa Almasiihu. Yo teddungal e baawde ngoodan Iisaa Almasiihu faa abada abadin! Aamiina!

Haala seyoraade torra

¹² Sakiraabe am horsube, pati torra ittoowa koro mon naawnoowa hono no yiite nii haayno on, hono no huunde nde haanaa wardi e mon nii. ¹³ Mido haalana on ceyee sabi ko ndeentir-don e Iisaa Almasiihu torraaji jooni koo, yalla odon ceyoo sanne ley ilinali nde teddeengal makko 6anngi.

¹⁴ So on koyniraama saabe innde Iisaa Almasiihu, on mbelii hoore. Sabi Ruuhu teddeengal, dum woni Ruuhu Laamdo, ana jippoo e moodon. ¹⁵ Pati fay gooto e moodon jukkiree war-hoore e nguyka e njangu naa naatude e ko walanaa dum. ¹⁶ Kaa so gooto mon torriraama saabe yo neddo Iisaa, pati yaagoroo dum, njettee Laamdo saabe nden innde.

¹⁷ Jooni wakkati oo yottike nde Laamdo fuddata sarde yimbe. To yimbe rewoobe mo bee o fuddsirta. So sariya oo fuddsirii en enen, hono timmirta e dow 6e njokkaali Kabaaru Laamdo Lobbo bee? ¹⁸ Binndi dii mbii:

«So hisinde fooccitiibe tiidi,

kodum hewtotoo yeddube Laamdo e luuttoobe?»*

* 4:18 Tinndi 11.31

¹⁹ Ndennoo so nii fii worri, neddo fuu torraado so tawii dum Laamdo muuyi, yo faw jikke mum e Tagudo koolniido oo, heddoe wadude golle lobbo.

5

Haala waaju faade e mawbe

¹ Mido waajoo mawbe wondube e moodon bee dum doo, sabi miin duu mi mawdo, mi seedinoke torraaji Iisaa Almasiihu dii, mi tawdete e teddungal bannginoyteengal ngal.

² Tiidee e sewre nde Laamdo halfini on ndee. Pati ndurdon nde tilsere, ndurdon nde bernde laabunde no Laamdo yisiri nii. Pati ndurdon nde kammari kaalisi, ndurdon nde soobee.

³ Pati kay'inee sewre nde Laamdo halfini on ndee, kaa ngadanon sewre ndee misaalu nde njokka e mon. ⁴ Nden so Duroowo Mawdo oo banngoyii, on keban deesewal teddeengal ngal bontataa abada.

⁵ Hono non onon sukaabe jokolbe, njabee yamiroore mawbe. On fuu, kollondiree leydinkinaare ley gollidal mon, sabi Binndi dii mbi:

«Laamdo salanto mawninkiniibe,

hinnoto leydinkiniibe bee.»*

⁶ Ndennoo, leydinkinanee Laamdo Jom Semmbe oo, yalla omo toowna on so wakkati cubaado oo yottike. ⁷ Tippee sugullaaji moodon dii fuu yeeso Laamdo, sabi omo wadani on hakkille.

⁸ Kakkilee, mbaalon e jeerngo! Sabi ganjo moodon ibiliisa ana wada yaha-warta no laddeeru yolbundu nii, ana ndaara mo fadda faa jaama. ⁹ Kabito-don, tiidon e goondinal moodon, sabi odon anndi sakiraabe moodon saakiibe e aduna oo bee, kajum'en duu ana ngondi e diin torraaji.

¹⁰ Torraaji mon booyan seeda. Kaa Laamdo cattudo hinnaade en oo noddii en faa naaten e teddeengal mum duumiingal e Iisaa Almasiihu. Nden, Laamdo bilta on, niibina on, hokka on semmbe, darna koyde mon. ¹¹ Yo baawde ngoodan mo faa abada! Aamiina.

Bay nondiral

¹² Silas mo anndu-mi yo sakiraado koolniido wallii kam winndande on oo bataaki daaboo, waajaade on e seedanaade on: kabaaru hinnee Laamdo goongaraajo oo, ana worri no mbinndir-mi nii. Keddodee hen!

¹³ Deental goondinbe gonngal Baabila, ngal Laamdo subii no suborii on nii, engal salmina on. Marka biyam oo duu ana salmina on. ¹⁴ Calmondiree salminaango wondungo e jilli.

On fuu yo on kebu jam onon yimbe Iisaa Almasiihu bee!

* 5:5 Tinndi 3.34

Bataaki Piyeer dīdāō

¹ Oo bataaki ga am iwri, miin Simon Piyeer. Mi maccudo lisaa Almasiihu mi nelaado mum. Mi jowtii on, onon hefubē goondinal hono ngal amen ngal saabe fooccitaare lisaa Almasiihu, Laamdo meeden kisinoowo en oo. ² Yo Laamdo hebbinir on moyyere e jam eley ko anndu-don mo koo, e ko anndu-don Joomiraado meeden lisaa koo.

No goondinbe kaaniri uuurdude e kulol Laamdo

³ E ley baawde Laamdo dee lisaa hokkii en huunde fuu ko kaaja-den faa nguurden e kulol Laamdo. lisaa wallii en anndude Laamdo, noddirdo en darja mum e moyyuki mum oo. ⁴ E ley darja makko e moyyuki makko o fodanii en moyyereeji korsudi, mawdi sanne. O fodii si faa ndadon sarri bonannda mo gidaade yonki ndimi gondo e aduna oo, yalla odon ndeenta e Laamdo tagu. ⁵ Saabe dum, coobee, beydon e dow goondinal moodon ngal moyyuki, e dow moyyuki kii anndal, ⁶ e dow anndal ngal nantaare, e dow nantaare ndee mujal, e dow mujal ngal kulol Laamdo, ⁷ e dow kulol Laamdo ngol yidugol sakiraabe, e dow yidugol sakiraabe ngol jilli goongaraaji. ⁸ So dii sifaaji lobbi ana ngoodi e mon, tawee duu edfi beydoo, di ngadan on beydotoobe yaade yeeso nafoobe e ley anndugol mon Joomiraado men lisaa Almasiihu. ⁹ Sabi neddo fuu mo diin sifaaji ngalaa e mum yo bumdo naa pamfudo jile, sabi yeggitii Laamdo labbini dum e luutti mum yābbiidi dii.

¹⁰ Kaa onon sakiraabe, cooboree no mbaawru-don fuu e tabintinde noddango ngo Laamdo noddi on faade e mum ngoo e ko o subii on koo. Sabi so on ngadii dum on pergitataako abada! ¹¹Hono nii Laamdo yaajiniranta on damal naarrugal e laamu duumiido oo, laamu Joomiraado men lisaa Almasiihu kisinoowo en oo.

¹² Nderinoo, fay so tawii odon anndi deen kulle odon jiibii e goonga mo kebu-don oo, mi miccintinan on de wakkati fuu. ¹³ Mi yii ana tilsi mi finndina hakkillaaji mon faa miccitodum so mido heddi foofude. ¹⁴ Sabi mido anndi mi booyataa e aduna hankasen, dow no Joomiraado men lisaa Almasiihu holliri kam nii. ¹⁵ Kaa mi wadan ko mbaaw-mi fuu, yalla so mi iwiif doo, odon mbaawa miccitaade kulle dee wakkati fuu.

No haala annabaabe tabitiri e Almasiihu

¹⁶ Nde min anndini on garol Joomiraado men lisaa Almasiihu e baawde mum ndee, min njokkaali fillaaji neejnudi iwdfi e yimbe. Gite amen jaati min njiiri manngu makko! ¹⁷ O hokkaama teddeengal e darja iwde e Laamdo Baabiraado oo wakkati nde daande Laamdo jom darja mawdo oo wii: «Oo doo yo 'Biyam korsudo mo ceyortoo-mi.» ¹⁸Nden daande woni nde min nani iwnde dow kammu, minen e ko'e amen, sabi miden ngondunoo e makko to dow haayre seniinde too.

¹⁹Dum fuu beydani min kasen taylorde ko annabaabe bee kaalnoo koo. Odon nii ngada ko moyyi e wattude hen hakkillaaji moodon, sabi konngi mabbe ana wa'i no lampa * pooynoowa ley nimre, faa nde fajiri fooynta, hoodere fajiri jalban ley berde moodon.* ²⁰Kaa aranel hen fuu, anndee ko winndaa ley dewte annabaaku koo annabaajo oo loowaali dum hoore mum. ²¹Fay nde wootere Laamdo loowaali konngol mum e bii-aadama dow sago bii-aadama, kaa Ruuhu Ceniido wadi so annabaabe bee kaalti konngol iwrungol to Laamdo ngol.

2

Haala annabaabe peneebe e halkaare mum'en

¹ No annabaabe peneebe ngorrunoo e ley lejol Israa'iila ngol nii, hono non waajotoobe fenoobe ngorroyta e ley moodon. Be cooran e ley moodon jannde peneere halkoore. Be njeddan fay Kalfaado mabbe coottitinoodo be oo. Hono non be poodiranta ko'e mabbe

* 1:19 Hoodere fajiri ndee woni Almasiihu, jaaynoowo ley berde goondinbe dum. Yeew Banngingol Yuhanna 22.16

halkaare yaawnde. ² Heewbe njokkan e njaahilaaku mabbe oo, baman faa laawol goonga ngol bonkee kammaro been waajotoobe. ³ Joote mabbe waddanan be haalde pene faa be jaagoroo on, kaa jukkungo mabbe saraama booyii, halkere mabbe ana doomi be.

⁴ Miccitoro-don no Laamdo soobbintinaali malaa'ika'en luuttunoobe bee nii. Ko o wadi dee, o geyyori be calali o wedii be ley nimre jahannama faa jannnde dargal. ⁵ Miccitoro-don duu no o sobbintiniraali aduna arano oo nii, ko o wadi dee, o reeni Nuuhu baajotoodo fooccitaare oo e njeddon woobbe, o wayli e dow yeddoobe Laamdo bee ilam tuufaanu. ⁶ Laamdo sarii geelle didi Sodooma e Gomoora, o halkirii dum'en yiite faa laatti ndoondi, yalla ede laatanoo yeddoobe Laamdo waroobe bee misaalu. ⁷ E ley hen, o danndi Luudu pooccitiido curjluso sanne saabe njaahilaaku bonbe bee. ⁸ Oon pooccitiido koddunoodo e mabbe, bernde mum moyyunde ndee ana mettannoo jalooma beetudo fuu saabe golleesi mabbe bondi di mo yiyata e di mo nanata.

⁹ Dum fuu ana holla, Joomiraado ana waawi reenude dowlantiibe dum bee iwde e torraaji ittooji koro mabbe, ana waawi kasen resande ooniibe bee jukkungo faa jannnde dargal, ¹⁰ wanaa haala dogooobe caggal gidaade yonki cobude, hoynube hooreyaaku Joomiraado bee.

Been waajotoobe fenoobe kulataa gacce, ana kaawtii, ana mbonkoo teddube wonbe dow kammu bee. ¹¹ Kaa malaa'ika'en bee e burde be semimbe e baawde fuu mbonkataako be faa kiitoo be yeeso Joomiraado. ¹² Kaa been yimbe, be ngalaa hakkille no daabaaji ladde njogoraaki hakkille nii, dimiraadi faa loohi mbaree. Ebe mbonkoo ko be anndaa, dum wadi so be kalkirte no daabaaji mbardeetee nii. ¹³ Hono non be kebirta njobji oonaare mabbe. Be gacce moodon, be ella moodon, sabi fay fijirde bonnde jalooma ana wela be. So be njooddi e moodon e ley kawrital jaamdu, ebe mbelee e jammaa mabbe. ¹⁴ Be kaabataa yeewde rewbe jananbe, be njottataa wadude junuuubu, koydo yonki fuu be koomtan dum. Berde mabbe yo mboownaade e joote, be hudaabe Laamdo. ¹⁵ Be celii laawol poocciingol ngol, be majjii saabe ko be njokki laawol Balaama* ⁶ⁱⁱ Bosora koo, jabudo oonaade saabe joote jawdi. ¹⁶ Oon annabaajo felamaa dow luuttal mum wakkati nde ndakiwa mum haaldiri e mum daande neddo, hadi dum wadude ko nuykaado wadata.

¹⁷ Waajotoobe fenoobe bee yo bulli dii ngalaa ndiyam, be duule de henndu soggata, nimre burnde fuu niibbude be ndesanaa. ¹⁸ Be ndaarii seytoraade yimbe e dow konngi mawdi boli. Be mbirfintirii yaltube ko fooyaali hakkuride majjuube bee faa be njokkintina dum'en gidaade njaahilaaku gonde e yonki. ¹⁹ Ebe podana been ndimaaku tawee kambe e ko'e mabbe be maccube bonannda, sabi gooto fuu yo maccudo ko jaalii dum. ²⁰ So tawii e anndal Joomiraado men lisaa Almasiihu kisinoowo en oo be ndafiri e tuundi aduna, so be mbirfittiima e mayri kasen faa ndi jaalike be, no be mbattiniirta nii ana buri no arannde nii bonde. ²¹ Tawee be anndaalino laawol fooccitaare ngol Fey buri anndude ngol faa gasa so duurttoo yamiroore seniinde nde be ndokkanoo ndee. ²² Ko hewtii be koo sellinii dii tinndi: «Rawaandu naamtan tuurre mum.» Wiyaama kasen: «Ngiroowu lootaado talloto e loope.»

3

Haala gartol Joomiraado

¹ Sakiraabe am horsube, oo woni bataaki didabo mo mbinndan-mi on. E ley didi dii fuu, mido yidi heydintinde e hakkillaaji mon anniyaaji lobbi faa miccito-don, ² haalaaji dii annabaabe seniibe kaalnoo gila ko booyi, kajum e ko Joomiraado men kisinoowo oo yamiri, ko nelaabe e mon anndini on koo. ³ Adee anndude dum doo: e jalaade cakitotoodee, jaayroobe yimbe jokkuube gidaade yonki mum'en bee ngaroyan. Be njaayran on, ⁴ be mbiya: «Hono fodoore gartol makko ndee laatii? Sabi gila e njaatiraabe faa jooni, huunde fuu ana worri e alhaali mum hono no worrunoo gila e fuddfoode aduna nii.» ⁵ Ebe ndaara yeggitidde Laamfo tagiri kammu e leydi fuu konngol muudum. O tagiri leydi ndii ndiyam,

* 2:15 Balaama janngini kaananke ngeenndi mbiyeteendi Mo'ab oo seytade Israa'iilankoofe faa be naata e jeenu kajum e dewal tooruujii.

ndi yaltii ley ndiyam,⁶ e majjam kasen, aduna oo halkorii ilam tuufaanu. ⁷E konngol makko ngol kasen, kammu e leydi jamaanu kawru-den oo ndesanaama yiite faa jannnde dargal, nde yeddube Laamdo bee kalketee ndee.

⁸Sakiraabe am horsube, pati njeggiton oo goonga: to Joomiraado, jalooma gooto ana wa'i hono no duubi ujunere nii, kaa duu duubi ujunere ana mba'anii mo hono no jalooma gooto nii. ⁹Joomiraado taadintaa tabintinde fodoore mum no yoga yimbe paamirta taadugol nii, o mujando on tan sabi o yidaa fay gooto halkoo. Ko o yidi dee, yimbe fuu ngarta e makko, tuuba. ¹⁰Kaa jannnde gartol Joomiraado ndee juhiran en no guijo juhirta nii. Oon wakkati, dillere mawnde wadan, kammu oo timman. Kudde kammunkooje fuu kalkoto ley yiite. Leydi ndii e golleeji gondi e mum fuu bannginte sarete.

¹¹Haya so tawii dum fuu hono non dum halkortoo, odon kaani jokkude laawol ceniingol! Odon kaani wuurdude kulol Laamdo ¹²so tawee odon ndooma odon ngolla faa jalaande Laamdo ndee warda no yaawiri nii! Oon wakkati, kammu hubban halkoo, kudde kammunkooje fuu taayan ley yiite. ¹³Kaa eden ndoomiri no Laamdo fodiri nii: kammu keso e leydi keyri do fooccitaare tawetee.

¹⁴Tawee deen kulle ndoomaten, sakiraabe am horsube, coobee yalla Joomiraado ana tawa on e jam, tawa on ngalaa tuundi on ngalaa ella. ¹⁵Paamon muujal Joomiraado meeden ngal ana newnana on kisindam. Non sakiike men Pool korsudo oo wiinndirani on, no Laamdo hokkiri mo hakkilantaaku nii. ¹⁶Non o wiinndiri dum e bataakiiji makko dii fuu. Bataakiiji makko dii ana njogii konngi dii maanaa mum tiidi faamude, dii yimbe famarbe jannde e hoybe yonki ley goondinal mbaylitata koro mum, hono no be ngadirta e nokkuuje godde ley Binndi dii duu nii. Kambe ngaddanta ko'e maabbe halkaare. ¹⁷Kaa onon sakiraabe am horsube, nde wonnoo on kumpitaama dum gila jooni, ndeentee pati bonbe bee nabora on e majjere mum'en so njoppon do tabitinno-don doo. ¹⁸Mawniron e ko anndu-don Joomiraado men lisaa Almasiihu kisinoowo en oo koo e ko kebu-don moyyere mum koo! Yo teddeengal woodan mo gila jooni faa abada! Aamiina!

Bataaki Yuhanna arano

Haala Konngol dokkoowol yimbe nguurndam

¹ Miden mbinndana on haala neddo goodudo gila puusdoode.* Min nanii haala makkko, min njiirii mo gite amen, min taykike mo, min memirii mo juude amen. Kanko woni Konngol dokkoowol yimbe nguurndam. ² Nguurndam dam bannginaama min njii dam, dum saabii so minden kaalana on haala majjam. Dam nguurndam nduumiidam ngondam do Baabiraado dam min bannginanaa, dam min kaalanta on haala mum jooni. ³ Ndennoo, ko min njii e ko min nani min kaalanta on onon duu, yalla odon ndeentira e amen hono no min ndeentiri e Baabiraado e Biyum Iisaa Almasiihu nii. ⁴ Dum min mbinndanta on, yalla seyo men ana hibba.

No Laamdo holliri yo fooyre

⁵ Kabaaru mo min narri Almasiihu, mo min kaalanta on haala mum oo, annii: Laamdo yo fooyre, nimre fuu walaa e mum. ⁶ So en mbii eden ndeentii e makkko, kaa tawee e nimre ngn-den, en penii, goonga walaa e golle men. ⁷ Kaa so e fooyre nguur-den no o worri e fooyre kanko e hoore makkko nii, nden en ndeentii enen e ko'e men, kasen duu yiyyam Biyiko Iisaa labbinan en e tuundi fuu.

⁸ So en mbii en luuttaali, en njaayrii ko'e men, en ngalaal e goonga. ⁹ Kaa so en njaadiranii Laamdo luutti men, o yaafoto en, o labbinna en e tuundi fuu. Sabi kanko, o koolniido, o pooccitiido. ¹⁰ So en mbii en luuttaali, en njogorike Laamdo yo penoowo, konngol makkko naataali e men.

2

No Almasiihu laatorii ballo men

¹ Sukaabe am, mi winndanii on dum, pati on luutti. Kaa so won luuttudo, eden njogii balloovo do Baabiraado, oo woni Iisaa Almasiihu pooccitiido oo. ² Kanko hokkitiri yonki makkko yalla luutti men ana njaafee, wanaa luutti men enen tan, luutti aduna oo fuu.

Haala yidondirde

³ Ko anndinta en eden anndi Laamdo dee, haybude jamiroje mum. ⁴ Biido «mido anndi mo», tawa haybataa jamiroje makkko, joomum yo penoowo, walaa e goonga. ⁵ Kaa kaybudo konngol Laamdo ngol, jilli Laamdo ana kibbi e mum jaati. Nii anndirten eden jiiibi e makkko. ⁶ Biido ana jiiibi e makkko, ana haani wuurdala no Almasiihu wuurdunoo nii.

⁷ Sakiraabe am horsube, ko mbinndan-mi on koo wanaa yamiroore heyre, yo yamiroore booynde nde ke6-don gila arannde. Nden yamiroore booynde woni konngol ngol nadon ngol.* ⁸ Dum e taweede, yamiroore booynde nde mbinndan-mi on ndee, nde heyre duu, goonga mayre ana bannga e Almasiihu, ana bannga e mon, onon duu. Sabi nimre ana timma, fooyre jaati ndee tawi fuddii yaaynude. ⁹ Biido e fooyre woni, tawi ana wajii sakiike mum, oo kaa e nimre woni faa hannde. ¹⁰ Jiddo sakiike mum e fooyre woni, walaa ko fergitata dum. ¹¹ Bajudo sakiike mum e nimre woni ana wummabiloo, anndaa to yahata sabi nimre wumnii dum.

Haala waasude yidude aduna

¹² Sukaabe, mido winndana on
 sabi luutti mon njaaforaama saabe Almasiihu.

¹³ Baabiraabe, mido winndana on
 sabi odon anndi goodudo gila e puusdoode oo.

Jokolbe, mido winndana on
 sabi on njaalike Iibiliisa Bondo oo.

* 1:1 Goodudo gila puusdoode oo yo Iisaa. (Yeew Linjiila ngedu Yuhanna 1.1-18 duu.) * 2:7 Yamiroore ndee yo yidondirde.

¹⁴ Sukaabe, ko mbinndiran-mi on dee,
saabe odon anndi Baabiraado.
Baabiraabe, ko mbinndiran-mi on dee,
saabe odon anndi goodudo gila e pudsdoode oo.
Jokolbe, ko mbinndiran-mi on dee,
saabe odon njogii semmbe,
konngol Laamdo ngol jiiibii e mon,
kase duu on njaalike Bondo oo.

¹⁵ Pati njidee aduna, kajum e ko woni e mum fuu. Sabi jiddo aduna waawaa yidufe Baabiraado. ¹⁶ Sabi huunde fuu ko woni e aduna banngal gidaade yonki e ko daria e yitere e haawtaade banngal jawdi, jeyaaka e Baabiraado, dum fuu e aduna jeyaa. ¹⁷ Aduna e muuyooji mum fuu timman, kaa gadoowo sago Laamdo duumoto faa abada.

Jeertaango dow konnee'en Almasiihu

¹⁸ Sukaabe am, timmoode aduna oo badike. On nanii konnee-Almasiiihu waran. Haya, jooni konnee'en-Almasiiihu heewbe annii. ¹⁹ Dum anndir-den timmoode dee. ²⁰ E men jaati be iwata, kaa be njeyanooka e men. Sabi kambe, sinndo e men be njeyanoo, be keddodotono e men. Kaa dum hollata kambe be fuu be njeyanooka e men. ²¹ Kaa onon, Almasiihu hokkii on Ruuhu Ceniido, on fuu odon anndi goonga. ²² Mi wiinndiranaali on saabe on anndaa goonga. Ko mbinndiran-mi on dee, saabe odon anndi goonga. Kasen duu odon anndi fenaande fuu walaa e goonga. ²³ Ndennoo, homo woni penoowo? Jeddudo Iisaa yo Almasiihu, kajum woni penoowo. ²⁴ Jeddudo Baabiraado e Bajjo oo fuu yo konnee-Almasiihu. ²⁵ Sabi jeddudo Bajjo oo walanaa Baabiraado oo, ceedaniido Bajjo oo fuu ana woodani Baabiraado oo duu. ²⁶ Onon, tiidiee e ko nan-don gila arannde koo. Haala ka nan-don gila arannde kaa, so jiiibii e mon, onon duu on jiiban e Bajjo oo, on jiiban e Baabiraado oo. ²⁷ Kasen duu, ko Almasiihu fodani en dee, nguurndam nduumiidad.

²⁸ Mi wiinndanii on dum banngal yimbe majjinoobe on. ²⁹ Kaa onon, Ruuhu Ceniido mo o hokki on oo, ana jiiibi e mon, fotaa ko njanngine-don. Sabi Ruuhu makko oo jannginta on huunde fuu, kanko Ruuhu oo goonga o jannginta on, wanaa fenaande. Ndennoo, jiiabee e Almasiihu no Ruuhu mum oo jannginiri on nii.

No laatori-den biibbe Laamdo

³⁰ Jooni sukaabe am, jiiabee e Almasiihu, yalla eden ndardoo yeeso makko rafi kulol, pati kersen nannde gartol makkoo. ³¹ So on anndii Laamdo yo pooccitiido, tayoree mo golleeji mum pooccitii fuu yo biiyiko.

3

¹ Yeewee no Baabiraado foti yidirde en, faa noddire-den biibbe Laamdo. En biibbe mum jaati. Ko hadi aduna oo anndude en dee, o anndaa Baabiraado. ² Sakiraabe am horsube, jooni en biibbe Laamdo. Ko laatoto-den koo, sannginaaka tafon. Kaa eden anndi nde Almasiihu banngii, en nanndan e mum, sabi en njiyani mo kanko e hoore makko no o worri nii jaati. ³ Joonndoriido dum e makko fuu, labbiniran hoore mum no Almasiihu laasiri nii.

⁴ Golludo ko boni fuu, luuttii Sariya Laamdo. Sabi gollude ko boni yo luuttude Sariya. ⁵ Odon anndi Almasiihu banngirii faa roondanoo en luutti men. Kajum, luutti ngalaa e mum. ⁶ Niifudo e makko fuu, heddataako e luutti. Luuttoowo fuu, yiyaali mo, anndaa mo.

⁷ Sukaabe am, pati fay gooto majjina on! Gollooovo ko fooccitii yo pooccitiido, hono no Almasiihu worri yo pooccitido nii. ⁸ Kaa luuttoowo yo neddo Ibiliisa, sabi Ibiliisa ana luutta gila e pudsdoode. Saabe majjum Bii Laamdo oo wardi faa halka golleeji Ibiliisa. ⁹ Laatiido bii Laamdo fuu heddataako luuttude, sabi Ruuhu Laamdo ana jiiibi e mum. Joomum waawaa heddaade luuttude, sabi yo bii Laamdo. ¹⁰ Ko seenndata biibbe Laamdo e biibbe Ibiliisa dee, mo gollataa ko fooccitii fuu, wanaa neddo Laamdo. Mo yidaa sakiraabe mum duu, hono non worri.

[†] ^{2:22} So neddo yeddii Iisaa yo Almasiihu, yeddii o kaananke, yeddii o kisinoowo duu.

Haala jilli

¹¹ Oo woni kabaaru mo nan-don gila araninde oo: njidondiren. ¹² En kaanaa wa'ude no Kaabiila jokkudo Ibiliisa Bondo oo so wari mijnum nii. Kodum wadi so o wari dum? O wardii dum kammar i golle makko yo bondo, mo mijniiko oo kaa yo lobbo. ¹³ Ndennoo sakiraabe, pati kaayne-don so aduna oo wajii on. ¹⁴ Ko njid-den sakiraabe men koo, 6annginani en en njaalike maayde, en naatii e nguurndam. Mo yidaa sakiike mum fuu, heddiye yo maaydo. ¹⁵ Neddo fuu bajudo sakiike mum, jaadfi hoore. Odon anndi jaadudo hoore, nguurndam nduumiida walanaa dum.

¹⁶ No anndirten ko woni jilli dee, Almasiihu hokkitirii yonki mum kammar i men. Ndennoo enen duu, eden kaani hokkitirde yonkiji men kammar i sakiraabe men. ¹⁷ So jogiido nguure hitaande yii sakiike mum yo kasindindo, yurmaaki dum, hono jilli Laamdo mbaawiri jiibirde e mum? ¹⁸ Sukaabe am, pati jilli men laato haala bola tan, njidiren golle e goonga. ¹⁹⁻²⁰ Nii anndirten e goonga ngon-den. Kasen duu so berde men pelii en, en mbaaltinan de yeeso Laamdo, sabi Laamdo buri de manngu, kanko woni anndudo huunde fuu.

²¹ Ndennoo sakiraabe am horsube, so nii berde men pelaali en, en tawdataake e kulol yeeso Laamdo, ²² o hokkan en ko jaagi-den mo fuu, sabi en kaybii jamirooje makko, eden ngada ko weli mo. ²³ Yamiroore makko yo goondinde Iisaa Almasiihu Biyiko oo, kajum e yidondirde hono no o yamiri en nii. ²⁴ Kayboowo jamirooje Laamdo fuu, ana jiibi e Laamdo, Laamdo duu ana jiibi e mum. Ruuhi mo o hokki en oo, kajum anndinta en omo jiibi e men.

4

Haala Ruuhi goonga e ruuhi majjere

¹ Sakiraabe am horsube, baajotoodo fuu biido Ruuhi Laamdo ana e mum, pati ngoondinee dum faa koron yalla Ruuhi Laamdo jaati woni e mum naa wanaa. Sabi annabaabe peneebe heewbe caakike e aduna oo. ² Annii no anndirton Ruuhi Laamdo ana e neddo: jabudo Iisaa Almasiihu warii laatike neddo fuu, oon, Ruuhi Laamdo ana e mum.

³ Kaa mo jabanaali Iisaa fuu, Ruuhi Laamdo walaa e mum. E konnee-Almasiihu iwi. On nanii haala garol konnee-Almasiihu oo. Oon, ana ley aduna oo gila jooni. ⁴ Sukaabe am, onon, on yimbe Laamdo, on njaalike annabaabe peneebe bee. Sabi Ruuhi gondo e mon oo buri semmbe diina gondo e aduna oo. ⁵ Been annabaabe peneebe, be adunankooibe. Saabe majjum, haala mbonka be kaalata, aduna oo ana hettinanoo be. ⁶ Enen, en yimbe Laamdo, anndudo Laamdo fuu hettinanoo en. Mo wanaa neddo Laamdo hettinantaako en. Nii ceenndirten Ruuhi goonga e ruuhi majjere.

Haala jilli Laamdo

⁷ Sakiraabe am horsube, njidondire, sabi jilli e Laamdo iwi. Mo jilli ngoni e mum fuu yo bii Laamdo, ana anndi Laamdo. ⁸ Mo jilli ngalaa e mum oo anndaa Laamdo, sabi Laamdo e hoore mum jaati anndini en ko woni jilli. ⁹ Ko Laamdo 6annginirani en jilli mum dee, ko o nelii BiyikoBajjo ley aduna oo koo, yalla eden kefira nguurndam saabe mum.

¹⁰ Ko njidu-den Laamdo koo anndintaa en jilli. Ko anndinta en jilli dee, Laamdo yidi en. E ley jilli makko dii o nelii Biyiko faa hokkitira yonki mum yalla luutti men ana njaafee.

¹¹ Sakiraabe am horsube, ko Laamdo yidiri en nii koo, enen duu, eden kaani yidondirde.

¹² Fay gooto yiyaali Laamdo abada. So en njidondirii, Laamdo jiibsan e men, kasen duu jilli mum kiibii e men.

¹³ Hono anndirten eden jiibi e makko, kanko duu omo jiibi e men? Ko o hokki en Ruuhi makko oo koo. ¹⁴ Minen e ko'e amen, min njii Bajjo oo, miden kaalana on Baabiraado oo nelii mo faa o hisina aduna oo. ¹⁵ Jabudo Iisaa yo Bii Laamdo fuu, Laamdo jiibsan e mum, kajum duu jiibsan e Laamdo. ¹⁶ Enen, en anndii jilli dii Laamdo yidi en dii, en koolike dii. Laamdo e hoore mum jaati anndini en ko woni jilli. Niibudo e jilli fuu, e Laamdo jiibi. Laamdo duu jiibsan e mum. ¹⁷ No Almasiihu wa'i nii, hono non enen duu kaan-den wa'ude e oo doo aduna. Nii woni no jilli dii kiibiri e men, pati kulen jnannde darngal. ¹⁸ Kulol walaa

ley jilli, jilli ki⁶bud⁷ ittan kulol. Sabi kulol yo jukkungo doomi, kasen duu gondudo e kulol fuu, jilli Laamdo kibbaali e mum. ¹⁹Enen, ko o adii yifude en koo, wadi so njidondir-den. ²⁰Biiido «mido yidi Laamdo», so tawi ana wajni sakiike mum, yo penoowo. Sabi mo yidaali sakiike mum mo yiayata, waawaa yifude Laamdo mo yiyaali. ²¹Jiddo Laamdo fuu, yo yidu sakiike mum duu. Ndee doo yamiroore, Almasiihu waddani en dum.

5

Haala goondinde Bii Laamdo

¹ Goondindo lisaa woni Almasiihu fuu laatike bii Laamdo. Jiddo saaraa fuu, yidan biyiiko duu. ²No anndirten eden njidi biffbe Laamdo dee, ko njid-den Laamdo so njokku-den jamirooje mum koo. ³Sabi haybude jamirooje makko woni yifude mo. Jamirooje makko nganaa donngal, ⁴sabi ko iwi e Laamdo fuu, jaaloto gidaade yonki. Goondinal men njaalorto-den de.

⁵ Homo jaalotoo gidaade yonki? Walaa fuu jaalotodo gidaade yonki so wanaa goondindo lisaa woni Bii Laamdo. ⁶Oon woni lisaa Almasiihu gardudo e ndiyam e yiyyam.* Wanaa e ndiyam tan o wardi, o wardii e ndiyam e yiyyam fuu. Ruuhu oo duu hollata dum, sabi Ruuhu oo woni goonga. ⁷Sabi kulle tati ana kolla lisaa woni Almasiihu, ⁸dum woni Ruuhu e ndiyam e yiyyam, seedaaku majje oo duu yo gooto. ⁹Eden njafa seedaaku yimbe, kaa seedaaku Laamdo oo buri semmbe. Sabi kanko woni mo Laamdo haali haala Biyum. ¹⁰Goondindo Bii Laamdo, hebii oon seedaaku e ley bernde mum. Mo goondinali Laamdo, kajum jogorike Laamdo yo penoowo, sabi jaabaa! seedaaku mo Laamdo haali haala Biyum oo. ¹¹Dum woni seedaaku oo: Laamdo hokkii en nguurndam nduumiidam, dam nguurndam ana e Biyiiko oo. ¹²Goodando Bii Laamdo oo fuu, hebii nguurndam dam. Mo walanaa dum, hebaali dam.

Baynondiral

¹³ Onon goondinbe Bii Laamdo oo bee, mi winndanii on dum, yalla odon tayora on kebii nguurndam nduumiidam. ¹⁴Eden njogii ndee hoolaare do makko: so en nduworike huunde hakke muuyde makko, o jaabanto en. ¹⁵Eden anndi en kebii ko nduwi-den koo, nde wonnoo eden anndi omo jaabanoo en duwaawu men.

¹⁶ Ndennoo, so won jiido sakiike mum ana luutta luuttal ngal waddantaa neddo maayde, o jaaganoo dum Laamdo, Laamdo duu hokkan dum nguurndam. Kaa won luuttal gaddowal maayde. Mi wiyaali jaagoro-don saabe ngal luuttal. ¹⁷Oonaare fuu yo luuttal, kaa wanaa luuttal fuu waddata maayde.

¹⁸ Eden anndi bii Laamdo fuu heddataako e luutti, sabi Bii Laamdo oo ana hayba neddo oo, Ibiliisa Bondo oo memataa mo.

¹⁹ Eden anndi en yimbe Laamdo, aduna oo fuu annii e maral Bondo oo.

²⁰ Eden anndi Bii Laamdo warii, hokkii en hakkille mo anndirene deweteedo goongaraajo oo. Jooni eden njeyaa e goongaraajo oo, sabi eden jiisi e Biyiiko lisaa Almasiihu. Kanko woni Laamdo goongaraajo oo, kanko woni nguurndam nduumiidam. ²¹Sukaabe am, ndeenee ko'e mon e deweteedo goddo.

* 5:6 Ndiyam dam woni ndiyam lootagal batismi. Yiyyam dam ana hollita maayde lisaa.

Bataaki Yuhanna dida o

¹Miin mawd o deental goondin e winndi oo bataaki faade e debbo teddudo^{*} mo Laamdo subii. Mido jowte, aan e  ib be maa fuu, onon be njidir-mi goonga. Wanaa miin tan yidi on, anndube goonga oo bee fuu ana njidiri on²saabe goonga gondo e men, duumotoodo e men faa abada oo. ³Laamdo Baabiraado men e Biyum lisaa Almasiihu yurmoto en, hokkan en moyyere e jam kammari goonga e jilli.

Haala goonga e jilli

⁴Mi seyike sanne ko kumpitii-mi won  ib be maa jokkir be goonga oo no Baabiraado yamiri en nii. ⁵Jooni, debbo teddudo, mido ndaarde, njifondiren. Ko mbinndanan-maammi koo wanaa yamiroore heyre, dum yamiroore nde kefu-den gila arannde. ⁶Ko woni jilli dee, haybude jamirooje Laamdo. Nden yamiroore woni nde kaan-don haybirde no nanir-don dum gila arannde nii. ⁷Sabi majjinoofe heewbe caakike e aduna oo. Be njabaali lisaa Almasiihu warii laatike neddo. Baado no ma be nii fuu yo majjinoowo yo konnee-Almasiihu. ⁸Kaybee ko'e mon, pati golle mo ngollu-don oo mursee, kebon mbarjaari kisbundi. ⁹Sabi mo niibaali e laawol Almasiihu ngol, walanaa Laamdo. Niisudo e maggol ana woodani Baabiraado e Bajjo oo fuu. ¹⁰So won gardo e mon ana waajoo ko waldaa e laawol ngol, pati njab ee dum e ley galleeji mon, pati fay njowtee dum. ¹¹Sabi jowtudo mo fuu, kajum e makko laatike gootum.

Bay nondiral

¹²Ko kaan-mi haalande on koo ana heewi, mi yidaa winndande on dum fuu e derewol. Kaa mido yeloo warde to mon, kaalden hunduko e hunduko, yalla seyo men ana hib a.

¹³Haya,  ib be sakiike maa debbo mo Laamdo subii oo ana njowte.

* 1:1 Debbo teddudo oo e  ib be mum yo deental goondin e gootal.

Bataaki Yuhanna tata⁶⁰

¹ Miin mawdo deental goondinbe winndi oo bataaki faade e Gayus sakiike am korsudo mo njidir-mi goonga oo.

² Sakiike am korsudo, mido yeloo kebbaa neema e cellal, no hakkille maa deeyiri e Laamdo nii. ³ Hee mi seyike nde yoga e sakiraabe ngari kaalani kam no tiinnori-daa e goonga e no njokkir-daa mo nii. ⁴ Seyo fuu buranaa kam ko nan-mi bibbe am ana njokki goonga oo koo.

Haala ballal faade e sakiraabe

⁵ Sakiike am korsudo, golle lobbo mo ngollantaa sakiraabe bee, fay be a anndaa bee,^{*} ana holitta a koolniido. ⁶ Be kaalii haala jilli maa yeeso deental goondinbe. So a jokkii yoobinde be ko be kasindini e laawol maabbe, no hawirta e muuyde Laamdo nii, a wadan ko moyyi. ⁷ Sabi kambee, saabe Almasiihu be immorii laawol ngol. Be ndaardaali yimbe be ngoondinaali Iisaa bee fay huunde. ⁸ Ndennoo, enen goondinbe Iisaa, eden kaani wallude hono been yimbe, yalla eden ngollida e maabbe goonga.

No Diyoterefes e Demeteriyus ngori

⁹ Won ko mbinndu-mi faade e deental goondinbe ngal, kaa Diyoterefes, muuydo ardinde hoore mum oo, jabantaa kam. ¹⁰ Saabe dum, so mi warii, mi hollan ko o wadata koo e no o bonkortoo min nii. Wanaa dum tan: o jabbataako sakiraabe hobbe bee, kasen duu yidubee jaabbaade be bee, o hadan dum, o ribba dum'en e deental goondinbe ngal.

¹¹ Sakiike am korsudo, pati niemmbu ko boni, niemmbu ko moyyi. Gadoowo ko moyyi fuu yo neddo Laamdo. Gadoowo ko boni anndaa Laamdo. ¹² Demeteriyus yo neddo lobbo sabi omo njiibi e goonga. Yimbe fuu ana kaala haala makko lobba. Minen duu, minden njabi dum, ada anndi seedaaku amen yo goonga.

Bay nondiral

¹³ Ko kaan-mi haalande ma koo ana heewi, mi yidaa winndude dum fuu e derewol. ¹⁴ Mido yeloo yiide ma ko badii, kaalden hunduko e hunduko.

¹⁵ Gidiraabe maa wonbe doo bee ana njowte. Mido jowta gidiraabe bee fuu, gooto gooto. Aan e jam!

* ^{1:5} Sakiraabe bee yo saakoobe Kabaaru Lobbo oo.

Bataaki Yahuuda

¹Oo 6ataaki ga am iwri, miin Yahuuda, maccudo lisaa Almasiihu mi mijii Yaakuuba. Mi jowtii on, onon noddaabe horsube e Laamdo Baabiraado men bee, onon reenaabe faa gartol lisaa Almasiihu. ²Yo Laamdo hebbin e mon yurmeende mum e jam mum e jilli mum!

Jeertaango dow jannginoobe fenoobe

³Sakiraabé am horsube, mido yidunoo faa sanne winndande on banngal kisindam dam ndeentu-den e mum en fuu dam. Kaa jooni mi yii ana tilsi mi winnda faa mi suusina on kabano-don laawol goondinal dokkaangal seniibe fuu cilol gootol keyoowol yimbe jamaanuuji dii fuu. ⁴Sabi won sooriife e deental ngal, be jukkungo mum'en winndaa gila ko fooyi. Be yeddoobe Laamdo, be waylitoobe moyyere Laamdo ndee faa laatoo yamiroore njaahilaaku, be yeddoobe Joomiraado men lisaa Almasiihu Kalfaado men gooto oo.

⁵Jooni, mido yidi miccintinde on dum doo, fay so taweede on kumpitaama faa laabi: ko Joomiraado danndi yimbe mum to leydi Misira too koo, o sakitike halkude be ngoondinali e ley mabbe bee. ⁶Miccitoro-don duu no yoga e malaa'ika'en bee kettaaki do njamiranoо doo nii, ko be ngadi dee, be njoppu darde mabbe. Saabe dum Joomiraado heddi be ley nimre faa kiiti jannnde darngal, geyyii be geyyelle duumiide. ⁷Kasen duu, Sodooma e Gomoora e geelle piliiide dum'en ngadiriil njaahilaaku no malaa'ika'en bee ngadiri nii, de nguurdino e tuuyooji di kaanaa wadeede. E ley dum de laatanike yimbe fuu jeertaango jukkungo yiite duumiinge ngee.

⁸Dum e taweede, sooriife e mon tuugiife ko njii e ley koydi mum'en bee, ana cobina caldi mum'en, ana koyna hooreyaaku Joomiraado, ana mbonkoo teddube wonbe dow kammu bee. ⁹Jaka fay Miikaal'ilu, mawdo malaa'ika'en oo, bonkaaki Ibilisa nde be nduddunoо banngal ireeide tew Muusaa oo ndee. Ojabali bonkaade Ibilisa faa o wullanoo dum, ko o wii dum dee: «Yo Joomiraado hiite.» ¹⁰Kaa been yimbe ana mbonkoo kudde de be anndaa dum'en, ko be anndi koo jaati woni ko halkata be. Dum woni tuuyooji mabbe, ana wa'i hono tuuyooji daabaaji ladde nii. ¹¹Kaari! Be njokkii laawol Kaabiila.* Be ngadid ko'e mabbe e majjere Balaama,† yalla ebe keba jawdi. Be kalkoto e murtugol mabbe no Koora‡ halkorii nii. ¹²Kambe ngoni ella kawrital jaamdu moodon, sabi ayiibe be jaamirta, kasen duu ko'e mabbe tan be killaa. Be duule de ngalaa ndiyam de kenuuli coggata, be ledde yaawnde de ngalaa ko tebetee, doofaade, baatuude fey. ¹³Ebe yufina gacce mabbe no bempeeje geeci piyotoode yufinirta ngufo nii, be koode jiilotode, nimre burnde fuu nibsude be ndesanaa faa abada.

¹⁴Henok taanii Aadama jeddabo oo sappinoke kabaaru maabbe gila ko fooyi, wii: «Yeewee Joomiraado ana warda e malaa'ika'en mum seniife ujunaaji ujunaaji

¹⁵faa sara yimbe fuu.

O holllitan bonbe bee golle mum'en fuu no foti bonde,
o holllitan be geddi fuu di been luuttoobe yeddoobe Laamdo kaali.»

¹⁶«Been yimbe yo bonnoobe moyyere, woytotoobe, jokkoobe gidaade yonki mum'en, ebe mantoo, ebe mana wobbe yalla keba ko be njidi.

Haala nibude nguurndam dow goondinal

¹⁷Kaa onon sakiraabe am horsube, miccitem konngi di nelaabe Joomiraado men lisaa Almasiihu bee cappinoo dii. ¹⁸Nii be mbiiri on: «E cakite jamaanu, jaayroobe yimbe, jokkuube gidaade yonki mum'en bonde ngaroyan.» ¹⁹Kambe ngoni seenndoobe yimbe, miilooji adunankooji be njogii, Ruuhu Laamdo oo walaa e mabbe. ²⁰Kaa onon sakiraabe am horsube, mahee nguurndam mon dow goondinal moodon cattungal senaade ngal,

* 1:11 Kaabiila yo bardo mijnum Haabiila. † 1:11 Yeew 2 Piyeer 2.15 ‡ 1:11 Gorko biyeteedo Koora murtini yimbe Israa'ilila nde Muusaa haybannoo be ley ladde ndee.

keddee e jaagaade Laamdo e dow baawde Ruuhu Ceniido.²¹ Keddee e jilli Laamdo tawa odon ndoomti yurmeende Joomiraado meeden lisaa Almasiihu naboore on to nguurndam nduumiiday. ²² Njurmee yoga yimbe wonbe e sikke,²³ ndiwtee yoga mabbe iwde e yiite, ndanndon be. Wobbe bee noo, njurmoro-don be e dow jeertagol, nefon fay saaya ka terde mabbe comni kaa.

²⁴⁻²⁵ Laamdo ana waawi reenude on e tarataraade, ana waawi darnude on yeeso teddeengal mum, tawee niijoore walaa e mon, on seyiibe. Yo teddeengal e manngu e semmbe e laamu ngoodan mo, kanko Laamdo gooto kisinirdo en lisaa Almasiihu Joomiraado meeden oo, gila huunde fuu tagaaka faa jooni, faa abada abadin. Aamiina!

Banngingol

ngol Iisaa Almasiihu 6annginani Yuhanna

¹ Dewtere ndee ana moofti kulle de Iisaa Almasiihu banngini. Laamdo 6annginani mo dee kulle faa o holla maccube mum bee ko warata booyataa. Iisaa neli malaa'ika mum faa humpita dum maccudo makko Yuhanna. ²Oon duu seettiima huunde fuu ko yii, dum woni, o haalii konngol Laamdo ngol, o seedii e dow Iisaa Almasiihu oo huunde fuu ko o yii. ³Neddo fuu janngudo ndee dewtere annabaaku welii hoore. Neddo fuu kettiniido nde so jokki ko winndaa e mayre koo welii hoore, sabi wakkati mo kulle dee ngadata oo badiima.

Misaalu faade e deente goondinbe jeddi

⁴ Miin Yuhanna winndi oo doo bataaki faade e deente jeddi goondinbe gonde e leydi Asiya dee. Yo on kebu moyyere e jam iwde e Laamdo goodudo, goodunoodo, garoowo oo, iwde e ruuhuji jeddi gondi e yeeso bimmbeere makko laamu ndee dii,⁵⁻⁶ iwde e Iisaa Almasiihu, seedee koolniido e dow kulle dee oo, arano e wuurtineede hakkunde maaybe, laamiido kaanankoobe aduna oo.

Yo teddeengal e baawde ngoordan Iisaa faa abada, kanko yidi en so o yuppi yiyyam makko, o tonngiti en iwde e tonngode luuttal, o wadi en jeyaabe e laamu, o wadi en yottinoobe sadaka faa ngollanan Laamdo Baabiraado makko oo! Aamiina.

⁷Taykee, omo wara e duule.

Yimbe fuu njijyan mo,
fay yuwnooobe mo bee,
lejni aduna fuu cujlan saabe makko.

Hono non laortool! Aamiina.

⁸Joomiraado men Laamdo, goodudo, goodunoodo, garoowo, Jom Baawde oo, wii:
—Miin woni arano, miin woni cakito.

No Yuhanna yiiri Almasiihu ana teddiniree

⁹ Miin woni Yuhanna sakiike mon deentudo e mon torraaji, deentudo e mon laamu Iisaa Almasiihu, e mujididso e mon mujnal makko. Mi ribbanooma yaade ruunde wiyetende Patamos saabe ko mbaajii-mi konngol Laamdo ngol e ko ceedanii-mi Iisaa koo.

¹⁰ E ley Nalaande Joomiraado ndee,* keew-mi Ruuhu, nan-mi caggal am daande tekkunde no daande buututal nii¹¹ ana wiya:

—Ko njiyataa koo, wadu dum dewtere, neldaa nde deente goondinbe jeddi dee: deental Efeesunkoobe e deental Simirnankoobe e deental Pergamenkoobe e deental Tiyatirankoobe e deental Sardesankoobe e deental Filadelfinkoobe e deental Lawdikiyankoobe.

¹² Njeeyii-mi yalla mido yiya kaaldoowo e am oo, njii-mi moottilaaji kajne jeddi,

¹³ nanndoore neddo ana hakkunde majji, ana boornii saaya, ana habbi ganndilaawol kajne e becce mum. ¹⁴ Leebi hoore makko ana ndawni far no haabu, naa no biraadam nii, gite makko ana njaaynira no metangal yiite nii,¹⁵ koyde makko ana delkira no jakawalle jalbirta so wadaama e yiite faa wojji coy nii, kasen duu daande makko ana wa'i no dillere ndiyam keewdam nii. ¹⁶ Omo jogii e junngo makko jaamo ngoo koode jeddi, kaafaawi ki banngheeji mum didi fuu mbeli ana yalta e hunduko makko, yeeso makko ana delkira no naange jalbirta hakkunde naange nii.

¹⁷ Nde njii-moo-mi ndee, caamu-mi yeeso makko mbaa-mi no maaydo nii. O fawi junngo makko jaamo e am, o wii:

—Pati hul! Miin woni arano, miin woni cakito,¹⁸ miin woni guurdo oo. Mi maayiino, kaa mido nii wuuri faa abada. Miin jogii baawde dow maayde e baawde dow laakaraa.

¹⁹ Ndennoo, winndu ko njiyataa koo, dum woni ko wadata jooni koo e ko waroya caggal mum koo. ²⁰ Annii sirri koode jeddi de njiyataa e junngo am jaamo dee, kajum e

* 1:10 Nalaande Joomiraado ndee woni jaannde alan.

moottilaaji kajnje jedđsi: koode jedđsi dee yo malaa'ika'en deente goondinbe jedđsi dee, moottilaaji kajnje jedđsi dii yo deente goondinbe jedđsi dee.

2

Haala bataakiji faade e deente goondinbe jedđsi

Bataaki faade e Efreesunkoobe

¹—Winndu faade e malaa'ika deental goondinbe wonbe Efesu, mbiyaa:
«Annii haalaaji jogiido koode jedđsi e junngo mum jaamo, jahoowo hakkunde moottilaaji kajnje jedđsi:

²Mido anndi golleeji maa e mujal maa ley tampere. Mido anndi a hokkataa bonbe bee laawol, a ittii koro innditirteebe nelaabe bee a tawii be fenoobe. ³A jom mujal, a torraama saabe innde am, dum e taweede yonki maa jawaali. ⁴Kaa mido felire dum doo: a yoppii jilli maa di njogino-daa arannde dii. ⁵Ndennoo miccita no ngorrungo-daa gila a saamaali. Tuubu, ngolliraa no ngollirno-daa arannde nii! So wanaa dum, so a tuubaali, mi waran e maa mi itta moottila maa e nokku mum.

⁶Kaa mido yarrani maa dum doo: ada wajni golleeji jokkube Nikola no mbajir-mi di nii. ⁷Jogiido noppi fuu, yo nanu ko Ruuhu haalanta deente goondinbe dee koo! Jaaliido fuu, mi hokkan dum jaamde biibbe lekki nguurndam ndariiki e alijenne Laamdo kii.»

Bataaki faade e Simirnankoobe

⁸—Winndu faade e malaa'ika deental goondinbe wonbe Simirna, mbiyaa:
«Annii haalaaji bijeteedo arano e cakito, maaynoodo so wuurti oo:

⁹Mido anndi torra maa e baasal maa, tawee nee a arsukunte. Mido anndi bonnoobe innde wiyoobe e ko'e mum'en be Yahuudiyankoobe tawee be nganaa. Ko be ngoni dee, be deental rewoobe Iibiliisa. ¹⁰Pati hul torra badiido hewtude ma. Tayka, yoga mon Iibiliisa wedoto dum ley kasu faa tewta seyttaade on. On torrete baldé sappo. Yo a laato koolniido faa maayde tawe hen, mi hokke tedeengal gondungal e nguurndam nduumiidam. ¹¹Jogiido noppi fuu, yo nanu ko Ruuhu haalanta deente goondinbe dee koo! Jaaliido fuu, maayde didobere ndee memataa dum fey.»

Bataaki faade e Pergamenkoobe

¹²—Winndu faade e malaa'ika deental goondinbe wonbe Pergame, mbiyaa:
«Annii haalaaji jogiido kaafaawi ki banngjeeji mum disi fuu mbeli:

¹³Mido anndi nokku do kofu-daa, do Iibiliisa laamii doo. Ada tiidi e innde am, a yankiraali goondinal maa e am fay wakkati nde Antipas seede am koolnoodi oo waraa ley mon ndee, dum woni do Iibiliisa hodi doo. ¹⁴Kaa won pelooje seeda de njogani-maa-mi: ada mujana yimbe wonbe hakkunde mon nanndube e Balaama. Kanko janngini Balaka seyttaade Israa'iilankoobe faa jeena kajnum e jaamde tewuuji cakkanaadsi tooruuji. ¹⁵Nii, jokkube yimbe Nikola ngorri hakkunde mon, jannde mabbe e golleeji mabbe fuu potu. ¹⁶Ndennoo tuubu, so wanaa dum, mi waran e maa jooni, mi habira e mabbe kaafaawi ngonki e hunduko am kii. ¹⁷Jogiido noppi fuu, yo nanu ko Ruuhu haalanta deente goondinbe dee koo! Jaaliido fuu, mi hokkan dum jaamdu suudiindu wiyyeteendu «maanu», mi hokkan dum kaayel danewel binndaangel innde heyre nde fay gooto anndaa so wanaa dokkaado dum.»

Bataaki faade e Tiyatirrankoobe

¹⁸—Winndu faade e malaa'ika deental goondinbe wonbe Tiyatira, mbiyaa:
«Annii haalaaji 'Bii Laamdo mo gite mum njalbirta no metangal yiite, mo koyde mum delkirta no jakawalle jarnaado nii:

¹⁹Mido anndi golleeji maa e jilli maa e goondinal maa e ballal ngal ngadan-daa wobbe, kajnum e mujal maa. Mido anndi golleeji maa cakitiidi dii furi aranndeji dii heewde. ²⁰Kaa mido felire dum doo: ada mujana Yesabel, oo debbo biyoowo hoore mum annabaajo. Omo hoomta maccube am omo janngina dum'en fijirde e naamde tewuuji cakkanaadsi tooruuji. ²¹Mi hokkii mo wakkati no mo tuubira, kaa o jabaali tuubude iwde

e fijirde makko ndee. ²² Saabe majjum mi wedoto mo dow leeso naawalla. Fijidoobe e makko bee duu, so tuubaali iwde e laawol makko ngol, torrete torraaji mawdfi, ²³ mi halkan biibbe makko duu. Deente goondinbe dee fuu anndan miin woni ittoowo koro hakkillaaji e berde, kasen duu mi yoban gooto e mon fuu hakke golle mum. ²⁴ Kaa onon Tiyatirankoobe heddiibe be njokkaali ngol laawol bee, be ngolliraali ko yoga inndirta < sirriji ibiliisa luggi >, mido wiya on: walaa donngal gonngal ngal pawan-mi e mon ²⁵ so wanaa yo on tiidu e ko njogi-don koo faa nde ngar-mi fuu. ²⁶⁻²⁸ Jaaliibe – dum woni wadoobe sago am faa timmoode bee – mi hokkan dsum'en baawde de kebu-mi e Baabiraado am dee, faa be ndurda jaalepi dii loocol naawngol, be pusira di no mahooow loode fusirta loode nii. Mi hokkan be hoodere fajiri ndee duu. ²⁹ Jogiido noppi fuu, yo nanu ko Ruuhu haalanta deente goondinbe dee koo! »

3

Bataaki faade e Sardesankoobe

¹—Winndu faade e malaa'ika deental goondinbe wonbe Sardes, mbiyaa:
«Annii haalaaji jogiido ruuhuuj Laamdo jedfsi e koode jedfsi:

Mido anndi golleeji maa, ada wiyeet a guurdo, tawee nee a maaydo. ² Jeerta cemmbindinnaa seeda mo njogi-daa oo gila waataali, sabi mi tawaali fay gooto e golleeji maa ana hiibbi yeeso Laamdo am. ³ Ndennoo, miccita no kebir-daa e no nanir-daa Kabaaru Lobbo oo, tuubu ngolliraa mo. So a jeertaaki, mi wardan no gujjo nii, kasen duu a anndataa wakkati mo ngaran-mi mabbude ma. ⁴ Kaa noo, ada jogiido Sardes doo yimbe te tuunniinali kaddule mum'en. Be boornotoo kaddule daneeje be njadaa e am, sabi ebe kaandi hen. ⁵ Hono non, jaaliido fuu boornortoo kaddule daneeje. Abada mi tosataa innde mum e dewtere nguurdam ndee. Mi seedoto omo jeydaa e am yeeso Baabiraado am e malaa'ika'en mum. ⁶ Jogiido noppi fuu, yo nanu ko Ruuhu haalanta deente goondinbe dee koo!»

Bataaki faade e Filadelfinkoobe

⁷—Winndu faade e malaa'ika deental goondinbe wonbe Filadelfi, mbiyaa:
«Annii haalaaji ceniido goongirante, mo cokitirgal Daawuuda kaananke oo woni e juringo mum. So o udditiifay gooto uddataa, so o uddii fay gooto udditataa.

⁸ Mido anndi golleeji maa. Tayka, mi udditiifay gooto uddataa, so o uddii fay gooto uddite. Aan e famdude semmbe fuu, a haybib konngol am, a yankiraali innde am. ⁹ Haya, mi neldeete jeyaabe e deental rewoobe ibiliisa wiyoobe e ko'e mum'en be Yahuudiyankoobe tawee be fenoobe, be nganaa. Mi dooldinan be be ngara be cujidoya e koyde maa. Nden be paaman mi yidii ma. ¹⁰ Ko njamir-maa-mi mujaa koo, a mujii sanne. Saabe dum, mi reenete e wakkati nde billaare warata horde aduna faa itta koro yimbe fuu. ¹¹ Mi badike warde. Tiidu e ko njogi-daa koo pati fay gooto teeta deesewal maa jaalogal. ¹² Jaaliido fuu, mi wadan dum nuygal ley suudu Laamdo am seniindu, o yaltataa e mayru abada. Mi winndan e mum innde Laamdo am e innde ngallure Laamdo am, dum woni Urusaliima keso iwoowo dow kammu to Laamdo am so jippoo oo, mi winndan e mum innde am heyre ndee. ¹³ Jogiido noppi fuu, yo nanu ko Ruuhu haalanta deente goondinbe dee koo!»

Bataaki faade e Lawdikiyankoobe

¹⁴—Winndu faade e malaa'ika deental goondinbe wonbe Lawdikiya, mbiyaa:
«Annii haalaaji bijeteedo Aamiina oo, seedee koolniido goongirante, layli tagoore ndee fuu:

¹⁵ Mido anndi golleeji maa, a wulaa a buubaa. Yo a laato gulso naa buubudo! ¹⁶ Nde wonnoo ada forri a wulaa a buubaa, mi tuttete iwde e hunduko am. ¹⁷ Ada wiya: < Mi galoo, mi moobtii jawle, mi hasindinaa e fay huunde. > Tawee nee, a anndaa a jaafso hoore a jurminniido a baasudo a bumdo a koldo! ¹⁸ Mido waaje: soodu e am kajrje labbiniraado yiite, yalla ada heba jawdi, coodaa e am kaddule daneeje boorno-daa, yalla ada suura

hersa terde maa bole dee, coodaa e am nebam ngujaa gite maa yalla jiile maa ana laaþa.

¹⁹ Miin, mido fela mido ne'a yimbe þe njidu-mi. Ndennoo, darana ko moyyi, tuuba!

²⁰ Hettina, mido nii darii e damal mido salmina. Neddo fuu nando daande am so udditi, mi naatan galle mum, mi jaamda e mum. ²¹ Jaaliido fuu, mi hokkan dum joooddaade e am dow bimmbeere am laamu, no miin duu njaalorii-mi so njooddii-mi e Baabiraado am dow bimmbeere mum nii. ²² Jogiido noppi fuu, yo nanu ko Ruuhu haalanta deente goondinþe dee kool!»

4

Haala damal udditiingal dow kammu

¹ Caggal dum, njii-mi damal ana udditii dow kammu. Daande nde nanunoo-mi arannde wa'unde no buututal nii ana haalda e am, ana wiya:

—Njabbu ngaraa doo, faa mi holle ko haani laataade caggal dum doo.

² Don e don, keew-mi Ruuhu, njii-mi bimmbeere laamu to dow kammu too, neddo gooto ana joodii dow mayre. ³ Joodiido oo, mbaadi mum ana jalbira no haayre yaspa, ana wojxitira no haayre sardis, ciibo-ciibongal ana filii bimmbeere ndee ana jalbira no haayre emerooda nii. ⁴ Bimmbeere ndee, bimmbeeje laamu noogay e nay ana pilii nde, mawbe noogayon e nayon ana njoodii dow majje, ana boornii kaddule danneeje, tenngaade cajiraade karjye ana e ko'e mabþe. ⁵ Maje e sawtuuji e gidaali ana njalta e bimmbeere laamu ndee, cunkume jeddi kuþboanje ana yeeso mayre doo,deen ngoni ruuhuji Laamdo jeddi dii. ⁶ Ko wa'i hono weendu laabundu tal nanndundu et timtorgal ana fooccii yeeso mayre.

Kudde nay guurde jogiide gite keewde yeeso e caggal fuu, ana hakkunde mayre e sera mayre. ⁷ Huunde wuurnde aranndeere ndee ana wa'i no rawaandu ladde nii, didobere ndee ana wa'i no ngaari nii, tatobere ndee, yeeso mum ana wa'i no yeeso neddo nii, nayobere ndee ana wa'i hono no ciilal diwooval nii. ⁸ Wootere e kudde nay guurde dee fuu ana jogii biifoole jeegom, woot fuu ana jogii gite keewde ley e dow fuu. Jemima e jialooma fuu de celataa e yimde, ede mbiya:

«Ceniido, Ceniido, Ceniido

 yo Joomiraado Laamdo Jom Baawde,
 goodunoodo, goodudo, garoovo oo!»

⁹ Kudde nay guurde dee ana njimana joodiido dow bimmbeere laamu, guurdo faa abada oo, jime teddungal e darja e jettooje. ¹⁰ Nde þe ngadata dum fuu, mawbe noogayon e nayon bee kippoto e leydi yeeso joodiido e bimmbeere oo, cujidana guurdo faa abada oo, njoyyina tenngaade mum'en yeeso bimmbeere ndee, mbiya:

¹¹ «Joomiraado amen, Laamdo amen,
 aan haandi e hebude darja e teddungal e baawde,
sabi aan tagi kulle dee fuu
 e muuyde maa de laatorii, de tagiraa.»

5

Haala dewtere Laamdo e kaando udditinde nde

¹ Caggal dum, njii-mi e junngo jaamo joodiido dow bimmbeere laamu ndee oo dewtere nde dow mum e ley mum winndaa, uddiraande pedoode jeddi maandude. ² Non njii-mi malaa'ika jom semmbe ana oyynoo e daande toownde, ana wiya:

—Homo haandi e fettude pedoode dee uddita dewtere ndee?

³ Fay gooto walaa dow kammu walaa dow leydi walaa ley leydi kaando udditidde dewtere ndee naa yeewde ley mayre. ⁴ Ngullu-mi gullaali cattudi, sabi hebaaka kaando udditidde dewtere ndee naa yeewde ko woni e mayre. ⁵ Non gooto e mawbe bee wii kam:

—Pati woy! Rawaandu ladde haliindu jeyaandu e suudu baaba Yahuuda nduu, iwendu e Daawuuda nduu, jaalike. Endu waawi fettude pedoode jeddi dee, ndu uddita dewtere ndee.

⁶Nden njii-mi Njawdiri ana darii hakkunde bimmbeere ndee, kudse nay guurde dee e mawbe bee ana pilii ndi. Endi nanndi e kirsanoondi. Endi jogii luwe jeddi e gite jeddi, dum woni ruuhuujii Laamdo jeddi neleteedi e aduna oo fuu dii. ⁷Ndi yehi nanngoyde dewtere ndee e jaamo joodsiido dow bimmbeere ndee oo. ⁸Ko ndi nanngi dewtere ndee koo, kudde nay guurde dee e mawbe noogayon e nayon bee cujidi yeeso mayri. Gooto e maabbe fuu ana jogii hoddu eurdude kajjeere heewnde uurdi, dum woni duwaawuuji seniibe bee.

⁹Hedde ebe njima jimol kesol ebe mbiya e maggol:

«Aan haani bamde dewtere ndee

pettaa pedoode mayre,

sabi a hirsanooma,

a soottitanike Laamdo yimbe

e suudu baaba fuu e demngal fuu e jaalejol fuu e lejol fuu,

yiiyam maa coottitori-daa 6e,

yalla ebe tawdee e Laamdo.

¹⁰A wadii 6e kaanankoobe e yottinoobe sadaka Laamdo meeden oo,

6e laamoo aduna oo.»

¹¹E ley holleede am, nan-mi daade malaa'ika'en heewbe, ujunaaji ujunaaji. Ebe pilii bimmbeere ndee e kudde guurde dee e mawbe bee, ¹²ebe njima ebe toowna daade maabbe:

«Njawdiri kirsanoondi ndii

ana haandi e hebude baawde e jawdi

e hakkilantaaku e semmbe

e teddungal e darja e jettooje!»

¹³Non nan-mi huunde fuu ko tagaa ko woni dow kammu e ko woni dow leydi e ko woni ley leydi e ko woni dow geeci e ko woni e mum'en fuu, ana wiya:

«Jettooje e teddungal e darja e baawde

ngoodanii joodsiido dow bimmbeere ndee oo

e Njawdiri ndii faa abadal!»

¹⁴Kudde nay guurde dee njaabii:

—Aamiina!

Mawbe bee duu, kippii e leydi cujidani 6e.

6

Pedoode jeddi

Haala fettugol pedoode arandeere: jaalogal

¹Oon wakkati, yeeuw-mi non njii-mi Njawdiri ndii fettii wootere e pedoode jeddi dee. Nan-mi wootere e kudde nay guurde dee ana iidina daande mum no gidaango nii, ana wiya:

—War gaa!

²Yeeuw-mi, njii-mi puccu daneejo. Badsiido mo oo ana jogii laajjal, o hokkaa tenngaade laamu, o yaari no jaalotoodo nii o jaaloto duu.

Haala fettugol pedoode didobere: barondiral

³Nde Njawdiri ndii fettunoo pedoode didobere ndee, nan-mi huunde didobere ndee ana wiya:

—War gaa!

⁴Non puccu goddo bodeejo yalti. Badsiido mo oo hokkaa kaafaawi mawki, o hokkaa baawde yalla omo itta jam e aduna oo, faa yimbe mbarondira.

Haala fettugol pedoode tatobere: tiidalla

⁵Nde Njawdiri ndii fettunoo pedoode tatobere ndee, nan-mi huunde wuurnde tatobere ndee ana wiya:

—War gaa!

Njii-mi puccu baleejo. Badsiido mo oo ana jogii peesorgal e junngo mum. ⁶Nan-mi ko wa'i no daande neddo iwii hakkunde kudse nay guurde dee, ana wiya:

—Munnabi alkama naa munnabijje tati gawri waarata e njoödi golle jalooma. Kaa pati mursee nebam dam e peguujam dam.

Haala fettugol fedoode nayobere: maayde

⁷ Nde Njawdiri ndii fettunoo fedoode nayobere ndee, nan-mi daande huunde wuurnde nayobere ndee, ana wiya:

—War gaa!

⁸ Yeew-mi, njii-mi puccu oolo. Baddiido mo oo ana wiye Maayde, laakaraa ana jokki e makko. Be ndokkaa baawde dow nayobere aduna oo faa fe mbarda yimbe kaafaawi e yolbere e albalaawuuji e daabaaji ladde.

Haala fettugol fedoode joyobere: wardaabe saabe seedaaku mum'en

⁹ Nde Njawdiri ndii fettunoo fedoode joyobere ndee, njii-mi to ley ittirde sadaka too yonkiji wardanoobe saabe konngol Laamdo ngol e seedaaku mo fe ceettii oo. ¹⁰ Be eewnii faa toowi, be mbi:

—Joomiraado ceniido goongirante, faa mande ndoomu-daa sarde yimbe wonfe e aduna oo bee faa njobto-daa yiyyam amen dam?

¹¹ Gooto e mabbe fuu hokkaa saaya ndaneewa, be mbiyaa be powta seeda tafon, faa adadu sakiraabe mabbe, gollidiife mabbe fodanaabe wareede no mabbe nii bee, kibba.

Haala fettugol fedoode jeegobere: jalooma mawdo

¹² Nden njii-mi Njawdiri ndii fetti fedoode jeegobere ndee. Non leydi dimmbii dimmbagol manngol, naange ngee bawliri no kaasa baleewa nii, lewru nduu fuu wojjiri no yiyyam nii, ¹³ koode kammu dee caami e leydi no biibbe ibbe kecce caamirta so henndu mawndu wibbii. ¹⁴ Kammu oo iwi, taggiraa no daago taggirtee nii, kaaye e duude fuu doofaa iwde e nokkuuje mum'en. ¹⁵ Nden kaanankoobe aduna e yimbe teddube e hooreebe sordaasi'en e arsukunte'en e jom'en semmbe e rimbe e riimaybe fuu cuudii e loowi kaaye, kajum e hakkunde kaaye. ¹⁶ Hedde ebe mbiya loowi kaaye dii e kaaye dee:

—Caamee e amen! Cuudon min e gite joodiido dow bimmbeere laamu ndee oo, kajum e tikkere Njawdiri ndii! ¹⁷ Sabi jalooma mawdo tikkere mabbe ndee yottiima, homo waawi dadufe?

7

Haala yimbe 144 000 wadaabe maande Laamdo

¹ Caggal düm, njii-mi malaa'ika'en nayon ana ndarii e paale nay dee. Be cakkii kenuuli aduna nay dii, pati mbifa wanaa e leydi wanaa e geeci wanaa fay e lekki. ² Njii-mi kasen malaa'ika goddo iwrudo funnaange ana jogii gadirgal maande Laamdo guurdo oo ngal. O eewnii daande toownde faade e malaa'ika'en nayon hokkaabe baawde torrude leydi e geeci. ³ O wii be:

—Pati mbonnee leydi ndii e geeci oo e ledde dee tafon, faa nde kebu-den wadufe maandeeji e tiide maccube Laamdo meeden bee.

⁴ Non nan-mi adadu wadaabe maande e dow tiide mum'en bee: ebe mbaara e ujunaaji teemedere e ujunaaji capande nayon e ujunaaji nayon (144 000) iwbe e cuudi Israa'iilankoobe bee dii fuu:

⁵ iwbe e Yahuuda yo ujunaaji sappo e didon (12 000),

iwbe e Ruuben, ujunaaji sappo e didon (12 000),

iwbe e Gada, ujunaaji sappo e didon (12 000),

⁶ iwbe e Asiira, ujunaaji sappo e didon (12 000),

iwbe e Naftali, ujunaaji sappo e didon (12 000),

iwbe e Manaasa, ujunaaji sappo e didon (12 000),

⁷ iwbe e Simeyon, ujunaaji sappo e didon (12 000),

iwbe e Lewi, ujunaaji sappo e didon (12 000),

iwbe e Isakar, ujunaaji sappo e didon (12 000),

⁸ iwbe e Jebulon, ujunaaji sappo e didon (12 000),

iwþe e Yuusufu, ujunaaji sappo e didon (12 000),
 iwþe e Benjamin duu, ujunaaji sappo e didon (12 000),
 cuudi baaba ciifuu ngadanaama maande.

No yimþe lejni fuu njettirta Laamdo

⁹Caggal dum, yeew-mi, njii-mi jamaa keewdo mo liimataako iwdö e yimþe lejol fuu e suudu baaba fuu e jaalejol fuu e demngal fuu ana darii yeeso bimmbeere laamu ndee e Njawdiri ndii. Ebe boornii saayaaji daneeji, cabe tamarooje ana e juude maþþe. ¹⁰Ebe ilina, eþe mbiya:

—Kisindam dam to Laamdo men joodiido dow bimmbeere laamu ndee iwrata, kajum e Njawdiri ndii.

¹¹Malaa'ika'en bee fuu pilii bimmbeere ndee, mawþe bee e kudde nay guurde dee fuu kippii e leydi ana cujidana Laamdo, ¹²ana mbiya:

«Aamiina!

Jettooje e darja e hakkilantaaku e jaarooje
 e teddungal e baawde e semmbe,
 fuu ngoodanii Laamdo meeden faa abada!»

¹³Non gooto e mawþe bee lamndii kam:

—Hobe ngoni bee yimþe boorniibe saayaaji daneeji? Hoto be iwi?

¹⁴Mbii-moo-mi:

—Moobbo, aan woni anndudo.

O jaþbitii o wii kam:

—Kamþe ngoni iwþe e torra mawdo tawi eþe ndeenii. Be loonnii saayaaji maþþe, be ndawninirii dum'en yiþam Njawdiri ndii. ¹⁵Dum saabii so be keddoto yeeso bimmbeere laamu Laamdo ndee, be ndewa mo jemma e jalooma ley suudu makko seniindu nduu, kasen duu, joodiido e bimmbeere laamu ndee oo huuran e maþþe hukkum mum. ¹⁶Be njolbataa, be domdataa, naange tappataa be, fay nguleefi ngooti yottataako be. ¹⁷Sabi Njawdiri ngonndi e hakkunde bimmbeere laamu ndii duran be, juurna be e cewle ndiyam ndokkojam nguurndam. Laamdo soccan gondi gite maþþe fuu.

8

Haala fettugol fedoode jedðobere: deyyere mawnde

¹Nde Njawdiri ndii fettunoo fedoode jedðobere ndee, kammu oo deyyinii teen ko waarata e feccere leer. ²Non njii-mi malaa'ika'en njeddon dariife yeeso Laamdo bee ndokkaama buutute jedði.

³Malaa'ika godso jogiido urduke kanjeeere daroyii bannge ittirde sadaka. O hokkaa uurdi keewndi faa o sakkodoo dum e duwaawuuji seniibe, o yottina di dow ittirde sadaka kanjeeere wonnde yeeso bimmbeere laamu ndee. ⁴Cuurki uurdi ndii qabbidi e duwaawuuji seniibe bee iwde e junngo malaa'ika dariido yeeso Laamdo oo. ⁵Malaa'ika oo bami urduke ndee, hebbini nde yiite e ley ittirde sadaka ndee, wedii nde e leydi. Non gidaali e dillereeji ngadi, maje maji, kasen leydi dimmbii.

Buutute jedði

⁶Caggal dum, malaa'ika'en njeddon jogiibe buutute jedði bee lanndinanii fuufude de.

Haala buutatal aranndeewal

⁷Malaa'ika arano oo fuufi buutatal mum, non malumaluuje e yiite jillondiraange e yiþam mbedaa e leydi ndii. Feccere tatobere leydi ndii sumi, feccere tatobere ledðe dee sumi, kasen duu hudo hecco koo fuu sumi.

Haala buutatal didobal

* ^{7:14} Maanaa be ndawninirii saayaaji maþþe yiþam, dum woni luutti maþþe fuu njaafaama.

⁸ Malaa'ika didaabo oo fuufi buututal mum, non ko wa'i no waamnde haayre hubboore nii wedaa e ley geeci. Tatobere geeci oo laatii yiyyam, ⁹tatobere kudse guurde gonde e geeci dee mbaati, tatobere laanaaji ndiyam dii kalkii.

Haala buututal tatobal

¹⁰ Malaa'ika tatabo oo fuufi buututal mum, non koodal manngal kubbiroowal no cunkumal nii iwi dow kammu oo, saami e tatobere maaje kajum e cewle ndiyam. ¹¹ Ngal koodal «Kaadeefi» wiyetee. Ngal haadini tatobere ndiyameeji dii kati, yimbe heewbe maayi saabe diin ndiyameeji kaadusi.

Haala buututal nayoobal

¹² Malaa'ika nayaabo oo fuufi buututal mum, non tatobere naange e tatobere lewru e tatobere koode piyaa, faa gootel hen fuu tatobere mum niibba, jemma e jalooma fuu mbaasa tatobere fooyre mum'en.

¹³ Caggal dum, njii-mi ciilal ana diwa dow mbeeyu, nan-mi engal eewnoo e daande toownde engal wiya:

—Yoo yoy! Yoo yoy! Bone woodanii yimbe aduna nde malaa'ika'en taton heddiibe bee puufi buututal mum'en!

9

Haala buututal joyoobal

¹ Malaa'ika joyaabo oo fuufi buututal mum, non njii-mi hoodere iwii dow kammu saamii e leydi. Nde hokkaa cokitirgal bunndu ndu luggeefi mum walaa do haadi nduu. ²Nde sotti bunndu nduu, non cuurki yalti e mayru no wuriya mawdo nii, ki niibini naange e mbeeyu fuu. ³Buireeti njalti e cuurki kii caakii e leydi, ndokkaa baawde torrude no jahe nii. ⁴Di njamiraa pati di mbonna wanaa hudo wanaa ledde wanaa huunde fuu ko fudata e leydi, di torra yimbe be maande Laamdo walaa e tiide mum'en bee tan. ⁵Di ndokkaa torrude bee yimbe faa naawa lebbi joy, kaa di ndokkaaka warde be. Torra majji ana wa'i hono naawalla nde yaare fidii neddo nii. ⁶Ley diin lebbi, yimbe muuyan maayde kebataa, yimbe poodanto maayde, nde doga dum'en.

⁷Diin buureeti ana nanndi e pucci lanndinaniidi wolde. Ko wa'i no tenngaade cajiraade kajyne nii ana e ko'e majji, yeesoogi majji ana mba'i no yeesoogi yimbe nii. ⁸Edi njogii leebi mbaadi no cukali rewbe nii, njiiye majji ana mba'i no njiiye dawaadi ladde nii. ⁹Ko wa'i no ganndeeye jamde nii ana e becce majji, soyfa biifoole majji ana wa'i hono no wotorooji keewdi kabbadaasi e pucci doganooji walde nii. ¹⁰Edi njogii lace jogiide kure no jahe nii, edi njogii yamiroore torrirde yimbe lace majji dee hakke lebbi joy. ¹¹Kaananke majji yo malaa'ika kawjootoodo bunndu ndu luggeefi mum walaa do haadi oo. Innde makko e ibaraninkoore Abaddon, e ley yunganinkoore Apolliyon, dum woni kalkoowo.

¹² Bone arano oo bettike. Tayka, boneeji didi ana ngara caggal makko kasen.

Haala buututal jeegobal

¹³ Malaa'ika jeegabo oo fuufi buututal mum, non nan-mi daande iwrii kam to luwe nay gonde e cobbuli ittirde sadaka kajyneere wonnde yeeso Laamdo ndee, ¹⁴ana wiya malaa'ika jeegabo jogiido buututal oo:

—Yoppitin malaa'ika'en nayon habbaabe to maayo manngo wiyyeteengo Efarata.

¹⁵ Laamdo fodii yoppitingol malaa'ika'en nayon bee ndee hitaande e nduu lewru e oo jalooma e oo wakkati jaati faa be lanndinoo warde tatobere yimbe. ¹⁶Mi nanii adadu konunkoobe waddsiibe pucci: be ujunaaji noogay cili ujunaaji sappo. ¹⁷Annii no njiiru-mi pucci dii e waddsiibe bee e ley holleede am: ebe boornii kaddule jamde bodeeje nanndude e yiite, kajum e bula-bulaaje e oole nanndude e sitti. Ko'e pucci dii ana wa'i no ko'e dawaadi ladde nii, yiite e cuurki e sitti ana njalta e kundude majji. ¹⁸Dii balaawuuji tati, dum woni yiite ngee e cuurki kii e sitti oo, njalti e kundude pucci dii so mbari tatobere yimbe. ¹⁹Sabi semmbe pucci dii ana e kundude mum'en, ana fay e lace majji duu. Lace majji dee ana nanndi e boggi leydi, ede njogii ko'e, deen ko'e dì ngaajirta yimbe.

²⁰Heddiife ana nguuri caggal diin balaawuji bee ana keddii tuubaali e kulle de ngolliri juude mum'en dee, be njoppaali sujidande seydaani'en, kajum e tooruujii karjje e kaalisi e jakawalle e kaaye e ledde. Ebe cujidana diin tooruujii di njiyataa, nanataa, ndillintaako.

²¹Be tuubaali iwde e war-hoore e mbojubaaku e fijirde e nguyka.

10

Haala malaa'ika jogiido dewtel

¹Caggal dum, njii-mi malaa'ika goddo jom semmbe ana iwa dow kammu ana jippoo. Omo boornii lurde, ciibo-ciibongal ana tiimti hoore makko, yeeso makko ana delkira no naange jalgirta nii, korre makko ana mba'i no looci yiite nii. ²Omo jogii e junngo makko dewtel udditiingel. O darni koynal makko paamal dow geeci, o darni nanal dow njoorndi, ³o eewnii daande toownde no rawaandu ladde uggitra nii. Nde o eewnii ndee, gidaali jeddi njaabii. ⁴Nde gidaali jeddi dii tilinoo haalde ndee, kosu-mi winndude, non nan-mi daande iwrii kam dow kammu, ana wiya kam:

—Pati winndu ko gidaali jeddi dii mbii koo, yo laato kumpa!

⁵ Non malaa'ika mo njii-mi ana darii e geeci kajum e njoorndi oo hunci junngo mum jaamo faa toowi, ⁶honorii Guurdo duumiido faa abada, tagudo kammu e ko woni e mum, tagudo leydi e geeci e ko woni e mum'en. Malaa'ika oo wii:

—Booyataa hankasen! ⁷Kaa e ley balde de buututal malaa'ika jeddabo ngal fuufata dee, Laamdo tabintinan anniya mum cuudinoodo. Dum laatorto no o haalanirnoo annabaabe gollanoobe mo bee nii.

⁸Non daande iwrundoonde kam dow kammu ndee wii kam kasen:

—Yaa bamoy dewtel udditiingel gonngel e junngo malaa'ika dariido e geeci e njoorndi oo.

⁹Njaa-mi to malaa'ika oo, mbi-mi dum hokka kam dewtel ngel. O wii kam:

—Bamu ngel modaa ngel! Ngel welan e hunduko maa no njuumri nii, kaa ngel wulnan reedu maa taw.

¹⁰Nannu-mi dewtel ngel e junngo malaa'ika oo, modu-mi ngel. Ngel weliri e hunduko am no njuumri nii, kaa reedu am wuli taw!

¹¹Caggal dum, mbiyaa-mi:

—Ana tilsi mbaajo-daa ko Laamdo loowi e maa koo kasen e jaalejeni keewdi e leji keewdi e demde keewde e kaanankoofe heewbe.

11

Haala seedaaku annabaabe didon

¹Ndokkaa-mi kudol eenndirgol, wiyyaa:

—Imma, eenndoy suudu Laamdo seniindu nduu e ittirde sadaka ndee, kiiso-daa rewoofe wonbe hen bee, ²kaa pati eenndu daalaare mayru ndee, sabi nde hokkaama heeferfe bee. Be njabban ngeenndi ceniindi ndii ko waaraata e lebbi capande nay e didi.

³Mi neloyan seedee'en am didon bee, be boornooyo licce caakuuji,* be mbaajoyto ko Laamdo loowi be koo hakke balde ujunere e teemedede didi e capande jeegom.

⁴Been seedee'en didon ngoni jaytuunaaje didi e moottilaaji didi dariidi yeeso Joomiraado jom aduna oo. ⁵Gajo fuu muuydo torrude be, yiite yaltoyan e kundude annabaabe bee halka dum. Muuydo torrude be, waajibi halkiree non. ⁶Ebe njogii yamiroore haduge kammu tobude e ley balde de be mbaajotoo konngol Laamdo ngol e mum dee. Ebe njogii yamiroore waylitinde ndiyameeji laatoo yiyyam, kasen duu ebe mbaawi jippinde e aduna oo sii balaawu fuu nde be muuyi fuu.

⁷Nde didon bee tilii e seedaaku mum'en oo fuu, taktakol jeyaangol e bunndu ndu luggeefi mum walaa do haadi nduu yaltan yana e maabbe, jaaloo be, wara be. ⁸Tewuuji maabbe ngona e daalaare ngalluure mawnde, do Joomiraado maabbe ferjanoo e leggal

* ^{11:3} Maanaa be boornoo licce caakuuji woni hollude sunu hono rewbe boornotoobee kaddule cuddu nii.

bardugal doo. Nden ngalluure ana nanndi e Sodooma[†] naa Misira. ⁹Yimbe jaalejji fuu e cuudi baaba fuu e demde fuu e lejni fuu njijyan tewuuji maabbe ko waarata e jaloomaaaji tati e feccere jalooma, fay gooto be ndunjantaako ira di ley yanaande. ¹⁰Wonbe e aduna oo bee fuu mbeltoto e maayde maabbe ndee, faa wa'ana dum'en no iidi nii, hedde ebe ndokkondira dow weltaare. Sabi annabaabe didon bee torriino be sanne. ¹¹Kaa caggal jaloomaaaji tati e feccere dii, fuufaango nguurdam iwngo to Laamdo naati e maabbe, non be immitie be ndarii e koyde maabbe. Kulol manngol nanngi iyannoobe be bee fuu. ¹²Daande toownde iwri be dow kammu, ana wiya be:

—Nabbee gaal!

Be njabbi dow kammu e ley luurde, waybe mafse fuu keddii ana yeewa be. ¹³E oon wakkati, leydi dimmbii semmbe wurjini sappobere ngalluure ndee. Ujunaaji jeddi neddo halkii hen, heddiibe bee kuli, njabani Laamdo Jom kammu oo teddeengal.

¹⁴Tayka, bone didabo oo yawtii, bone tatabo oo ana wara booyataa.

Haala buutatal jeddabal

¹⁵Malaa'ika jeddabal oo fuufi buutatal mum, daade toowde nanaa dow kammu, ana mbiya:

—Laamuujii aduna oo fuu laatike laamu Joomiraado men kajum e Almasihu mum. O laamoto faa abada!

¹⁶Mawbe noogayon e nayon joodiibe dow bimmbeeje yeeso Laamdo bee kippii e leydi, cijdiani Laamdo, ¹⁷ana mbiya:

«Miden njette, Joomiraado Laamdo Jom Baawde,

goodudo goodunoodo oo miden njette,

sabi a gollirii baawde maa mawde dee,

a tabintinii laamu maa.

¹⁸Heeferbe bee yo tikkuufe,

kaa tikkere maa aan warii,

wakkati mo carataa maaybe yonii,

wakkati warii, mo barjoto-daa annabaabe gollanoobe ma bee,

seniibe hulbe innde maa bee,

teddube e lo'ube fuu,

e wakkati mo kalkataa bonnoobe leydi bee.»

¹⁹Suudu Laamdo seniindu wonndu dow kammu nduu udditaa, keesuwal aadi ngal banngi e ley mayru. Maje maji, dillereeji e gidaali ngadsi, leydi dimmbii, malumaluuje butte caami.

12

No kuungal waddi e debbo yaywudo

¹Taagumansa kaayniido banngi dow kammu, dum woni debbo boorniido naange ana fawi koyde mum e lewru ana filkii pilkol koode sappo e didi. ²O haamili, omo wulla saabe tampere e naawalla njatawere. ³Taagumansa goddo banngi dow kammu, dum woni kuungal bodewal manngal nanndungal e mboddi. Engal jogii ko'e jeddi e luwe sappo, hoore fuu ana jogii tenngaade laamu. ⁴Laaci maggal wuuwi tatobere koode kammu, wedii dum e leydi. Ngal darii yeeso debbo njaywudo oo faa ngal moda biyiko nde o rimiidum.

⁵Non o rimi biddo gorko. Oon woni durdoowo lejni dii fuu loocol naawngol. Biddo oo diwtaa faade to Laamdo e bimmbeere mum laamu. ⁶Debbo oo dogi yehi ley ladde, nokku do Laamdo moyyinannoo dum. O hayboyaa ton balde ujunere e teemede didi e capande jeegom (1 260).

⁷Wolde wadii to dow kammu too. Malaa'ika biyeteedo Miikaa'iilu e malaa'ika'en mum kabii e kuungal ngal e malaa'ika'en mum, ⁸ngal jaalaa, kanngal e malaa'ika'en maggal, be mursi nokku maabbe gondo dow kammu too oo. ⁹Ngal kuungal manngal nanndungal e

[†] ^{11:8} Sodooma yo ngootiri e geelle didi de Laamdo halki saabe heewgol majje luutti. Yeew Puddoode 19.1-29

mboddi ribbaama. Kanngal woni mboddi aranndeeri mbiyeteendi Ibiliisa naa Seydaani, ceytotoondi aduna oo fuu ndii. Ndi wedaama e leydi, kayri e malaa'ika'en mayri fuu.

¹⁰ Non daande toownde iwri kam dow kammu, ana wiya:

«Jooni kisindam dam wari!

Jooni semmbe e Laamu Laamdo meeden ngari,
laamu ana e hawju Almasiihu.

Sabi kalmotoodo sakiraabe meeden,
kalmotoodo be to Laamdo jemma e jalooma oo,
ribbaama iwde dow kammu.

¹¹ Sakiraabe men bee libii mo saabe y'iyyam Njawdiri ndii,
kajum e dow haala seedaaku maabbe,

be cubaaki nguurndam maabbe e dow maayde.

¹² Saabe dhum, kammu e hodube e mum fuu mbeltee!

Kaa leydi e geeci, bone woodanii on!

Sabi Ibiliisa jippiima e mon ana tikki tikkere mawnde,
sabi ana anndi wakkati seeda heddani dhum.»

¹³ Nde kuungal manngal nanndungal e mboddi ngal anndunoo wedaama e leydi ndee, ngal jokkitii debbo dimdo biddo gorko oo. ¹⁴ Debbo oo hokkaa biifoole ciilal manngal, faa mo diwira faade to nokku mo o moyyinanaa ley ladde oo, do o haybetee hakke duubi tati e feccere, faa o reenoo e mboddi ndii. ¹⁵ Kuungal manngal ngal siryi ndiyam, dam ili caggal debbo oo no maayo nii faa dam naaba mo. ¹⁶ Kaa noo, leydi ndii faabii debbo oo, ndi aari hunduko mayri, ndi modi ndiyam dam kuungal ngal siryi dam. ¹⁷ Kuungal manngal ngal tikkani debbo oo sanne, yehi haboyde e ko heddie iwdi debbo oo koo, dhum woni dowlaniibe jamirooje Laamdo so tiidi e seettanaade Iisaa. ¹⁸ Non Kuungal ngal* darii e njaareendi dajjeere geeci oo.

13

Haala taktakol iwngol ley geeci

¹ Caggal dhum, njii-mi taktakol jogiingol luwe sappo e ko'e jeddi ana yeeja iwde e geeci oo. Hoore fuu ana jogii tenngaade laamu. Inde bonkorde Laamdo ana mbinndaa e ko'e dee fuu. ² Taktakol ngol njii-mi ngol ana nanndi e ndobu, koyde maggal ana wa'i no koyde taktakol mbiyeteengol ursa* ngol nii, hunduko maggal ana wa'i no hunduko rawaandu ladde nii. Kuungal nanndungal e mboddi ngal hokki ngol baawde mum, bimmbeere mum laamu ndee, e baawde laamaade. ³ Hoore wootere e ko'e taktakol ngol ana wa'i hono ko barminanoo barmere waawnoonde warde dhum, kaa barmere ndee sellinaama, faa dhum haaynii wonbe e aduna oo bee fuu, be njokki e maggal. ⁴ Be cujidani kuungal ngal sabi ngal hokkii taktakol ngol baawde maggal laamaade. Kasen duu, be cujidani taktakol ngol, ebe mbiya:

—Homo nanndi e taktakol ngol? Homo waawi habude e maggal?

⁵ Taktakol ngol hokkaa haalde haalaaji mantordi bonkotoodi Laamdo, ngol hokkaa baawde laamaade lebbi capande nay e diisi. ⁶ Ngol fuddi bonkaade Laamdo, engol bonkoo innde makko ndee, kajum e hodorde makko, dhum woni be hodorde mum'en woni dow kammu too bee. ⁷ Ngol hokkaa baawde habude e seniibe bee, ngol jaaloo dhum'en. Ngol hokkaa baawde laamaade suudu baaba fuu e jaalejol fuu e demngal fuu e lejol fuu. ⁸ Yimbe wonbe e aduna oo bee fuu cujidanan taktakol ngol, dhum woni neddo fuu mo innde mum tawaaka ana winndii gila e diidugol aduna oo e ley dewtere nguurndam ndee, dewtere Njawdiri kirsanoondi ndii.

* 12:18 Kuungal ngal darii... E dereeji fooydi dii, yoga mbii: Ndarii-mi e njaareendi dajjeere geeci oo. * 13:2 Ursu yo taktakol manngol, takkere maggal ana mawni, engol jogii leebi e koolde mawde.

⁹Jogiido noppu fuu, yo nanu! ¹⁰Neddo fuu podanaado habbeede so nabee, habbete nabee. Neddo fuu podanaado wardeede kaafaawi, wardete kaafaawi. Dum nee, waajibi yimbe Laamdo bee tawree mujjal e hoolaare.

Haala takakol iwgol e leydi

¹¹Caggal dum, njii-mi takakol gonngol ana yalta e ley leydi. Engol jogii luwe didi nanndude e luwe bii-mbaalu, kaa engol haaldannoo hono no kuungal nanndungal e mboddi ngal nii. ¹²Ngol golliri baawde takakol aranndeewol ngol barmere mum hosunoo warde dum so sellinaa ngol, fuu e dow yamiroore mum. Ngol dooldini yimbe aduna bee cujidana ngol. ¹³Takakol didabol ngol wadii kaayefiji mawdi, bamii faa ngol jippini yiite iwde dow kammu faa yottii leydi, yimbe fuu ana yeewa. ¹⁴Ngol yopnjiri yimbe aduna kaayde de ngol hokkaa wadude e dow yamiroore takakol aranndeewol ngol. Engol tinndina yimbe aduna moyy'ina tooru nanndundu e takakol barminiranoongol kaafaawi faa hosi waatude kaa ana wuuri ngol. ¹⁵Ngol hokkaa baawde ngol wada yonki e tooru nduu faa ndu watti haalde e wadude faa neddo fuu mo sujidanaali ndu waree. ¹⁶⁻¹⁷Takakol ngol dooldini yimbe fuu yo kebu maande e juude mum'en jaame naa e tiide mum'en, yalla teddube e lo'ube, arsukunte'en e misikiina'en, rimbe e riimaybe, fuu ana ndonka soodude e soottude so tawraaka maande ndee. Maande ndee yo innde takakol ngol naa limre innde maggol. ¹⁸Do kaan-daa faamude doo annii: neddo fuu jom hakkille waawan faamude limre takakol ngol, sabi limre ndee ana hawra e loomto innde neddo. Limre mayre yo teemedede jeegom e capande jeegom (666).

14

Haala jimol soottitanoobe bee, kajnum e njawdiri ndii

¹Yeew-mi, njii-mi Njawdiri ana dariai dow haayre Siyona ana wondi e yimbe ujunaaji teemedere e capande nay e nayon (144 000), be innde mayri e innde Baabiraado mayri mbiinndaa e tiide mum'en. ²Nan-mi daande iwrri kam dow kammu wa'unde no dillere ndiyam keewdfam nii, no gidaango manngo nii. Daande nde nam-mi ndee ana wa'i no dillere fiyoofe kolli mum'en nii. ³Been yimbe fuu ana njima jimol kesol yeeso bimmbeere Laamdo ndee e yeeso kufde nay guurde dee e yeeso mawbe bee. Fay gooto waawaano ekkitaade jimol ngol so wanaa yimbe ujunaaji teemedere e capande nay e nayon (144 000) soottitanoobe e aduna oo bee. ⁴Been ngoni be meedaali tuunninde ko'e mum'en banngal rewbe, sabi be laabube. Ebe njokki e Njawdiri ndii do ndi waawi yaade fuu. Been ngoni soottitanoobe e hakkunde yimbe, yalla ebe laatoo adiibe fuu sakkeede Laamdo kajnum e Njawdiri ndii, ⁵kasen duu fenaande meedaali yaltude e kundude mabbe, be ngalaajinjoore.

Haala malaa'ika'en taton

⁶Oon wakkati njii-mi malaa'ika goddo ana diwa dow mbeeyu, ana jogii Kabaaru Lobbo duumiido oo, omo waajoo dum yimbe aduna oo, dum woni yimbe lejol fuu e suudu baaba fuu e demngal fuu e jaalejol fuu. ⁷Omo eewnotonoo e daande toownde, omo wiya:

—Kulee Laamdo tedinon mo, sabi wakkati mo o sarata oo warii. Cujidanee tagudo kammu e leydi e gecii e cewle ndiyam ool!

⁸Malaa'ika goddo disfabo jokki e makko, ana wiya:

—Nde halkiima! Baabila ngalluure mawnde ndee halkiima! Nde sigirinii leji dii fuu fijirde mayre bonnde.

⁹Malaa'ika goddo, tatabo, jokki e mabbe ana eewnoo daande toownde, ana wiya:

—Neddo fuu cujidando takakol ngol e tooru nanndundu e maggol nduu, kebudo maande maggol e tiinde naa e junngo, ¹⁰waajibi joomum yara peguujjam tikkere Laamdo dam, njuppaadam tawi jillaaka e ley horde loonnde tikkere makko. Joomum jukkete e ley yiite e sitti yeeso malaa'ika'en seniibe bee e yeeso Njawdiri ndii. ¹¹Cuurki julkungo mabbe duumoto faa abada, be kebataa fowtere jemma e nalooma fuu. Sabi be cujidanii takakol ngol e tooru nanndundu e maggol nduu, be kebii maande innde maggol.

¹² Dum nee, waajibi yimbe Laamdo 6ee tawree mujnal. Been ngoni haybu6e jamirooje Laamdo so ngoondini lisaas bee.

¹³ Oon wakkati nan-mi daande ana iwra kam dow kammu, ana wiya:

—Winndu dum doo: gila jooni, maayoobe saabe gollande Joomiraado 6ee mbelii hoore.

Ruuuhoo wii:

—Goonga! Be 6oottinoyto iwde e tampere mabbe ndee, sabi barke golleeji mabbe jokkan e mabbe.

Haala wakkati kettal aduna

¹⁴ Yeew-mi, njii-mi luurde raneere, nanndoore neddo nii ana joodii dow mayre. Tenngaade sajiraande karje ana e dow hoore makko, omo jogii wawdu welndu e junngomakko. ¹⁵ Malaa'ika goddo yalti e suudu Laamdo seniindu nduu ana eewnoo daande toownde, ana wiya joodiido e luurde oo:

—Jippin wawdu maa nduu kettaa, sabi wakkati kettal yottiima, ko woni e leydi ndii koo yonii hetteede!

¹⁶ Non joodiido e luurde oo sadiri ko woni e leydi ndii koo wawdu mum, leydi ndii fuu hettaa.

¹⁷ Malaa'ika goddo yalti e suudu Laamdo seniindu wonndu dow kammu nduu, ana jogii kajnum duu wawdu welndu. ¹⁸ Malaa'ika goddo kawjotoodo yiite oo yalti e ley ittirde sadaka ndee, ana eewnoo daande toownde, ana wiya malaa'ika jogiido wawdu welndu oo:

—Jippin wawdu maa nduu, kettaa 6ibbe peguuje leydi ndii dee, sabi de benndii.

¹⁹ Malaa'ika oo sadiri 6ibbe peguuje leydi ndii wawdu mum, tebi de, wedii de e boosirde mawnde. Dum woni tikkere Laamdo jukkoowo jukkungo naawngo. ²⁰ Bifbe peguuje dee bosaa to caggal ngeenndi too, yiayam yalti e boosirde ndee faa hewti labaale pucci, dam ili ko waarata e njuunndi kilooji teemedet tati.

15

Haala jimol Muusaa e jimol Njawdiri

¹ Caggal dum, njii-mi dow kammu taagumansa goddo mawdo kaayniido. Njii-mi malaa'ika'en njeddon ana njogii balaawuuji jeddi cakitiidi dii, sabi e majji tikkere Laamdo ndee timmata.

² Njii-mi weendu nanndundu e timtorgal jillondirndu e yiite. Jaalinoobe taktakol ngol bee ana ndarii bannge mayru. Been ngoni jaalinoobe ngol, kann gol e tooru nanndundu e maggal nduu e limre innde maggal ndee, ebe njogii kolli di Laamdo hokki 6e dii. ³ Ebe mbiya e ley jimol Muusaa maccudo Laamdo oo e ngol Njawdiri ndii:

«Joomiraado Laamdo Jom Baawde,

golleeji maa yo mawdi, yo kaayniidi!

Laawi maa yo poocciidi, yo goondudi,

aan woni kaanankae jaalejni!

⁴Homo woni mo hulataa ma, Joomiraado,
mo teddintaa innde maa?

Sabi aan woni gooto Ceniido.

Lejni fuu ngaran cujida yeeso maa,
sabi 6e njii no golleeji maa pooccitorii.»

Haala le'e jeddi keewde balaawuuji jeddi

⁵Caggal dum, njii-mi suudu Laamdo seniindu – dum woni hukkum seedaku gondo dow kammu oo – ana udditoo. ⁶ Malaa'ika'en njeddon jogiibe balaawuuji jeddi 6ee njalti e mayru, ana boornii kaddule laabude paca jalboojie, ana kabbi gaandilaaji karje e beccemum'en. ⁷ Wootere e kufde nay guurde dee hokki malaa'ika'en njeddon bee le'e karjeeje jeddi keewde tikkere Laamdo guurdo faa abada oo. ⁸ Non suudu nduu heewi cuurki saabe annoora Laamdo e semmbe mum. Fay gooto waawaano naatude e mayru, so wanaa nde balaawuuji jeddi di malaa'ika'en njeddon ngaddi di timmi.

16

¹ Non nan-mi daande toownde iwrii kam to suudu seniindu too, ana wiya malaa'ika'en njeddon bee:

—Njehee, njuppoyee e aduna oo le'e tikkere Laamdo jeddi see!

² Malaa'ika arano oo yehi, yuppi la'al mum e leydi, uube bonde naawde kewtii yimbe tawraabe maande taktakol ngol e sijidanoobe tooru naandundu e maggol bee.

³ Malaa'ika didabo oo yuppi la'al mum e geeci, geeci oo waylitii, laatii no heytere yiyyam maayod nii. Ko tagaa ko wuuri ko woni ley geeci fuu waati.

⁴ Malaa'ika tatabo oo yuppi la'al mum e dow maaje e cewle, de mbaylitii yiyyam. ⁵ Non nan-mi malaa'ika kawjotoodo ndiyameej oo, ana wiya:

—Aan Laamdo a pooccitoodo, a goodudo goodunoodo, aan woni Ceniido oo, sabi a jaadirdo e sariya maa. ⁶ Saabe ko be njuppi yiyyam seniibe e yiyyam annabaabe koo, aan duu, ndokku-daa be yiyyam be njara! Ebe kaandi hen.

⁷ Non nan-mi daande iwrii to ittirde sadaka too, ana wiya:

—Goonga! Joomiraado Laamdo Jom Baawde, sariyaaji maa yo goongaraaji yo pooccitiid!

⁸ Malaa'ika nayaabo oo yuppi la'al mum e dow yitere naange, nde hokkaa sumirde yimbe nguleefi mayre. ⁹ Yimbe bee cumiraa nguleefi cattuki, kaa be tuubaali be teddinali Laamdo. Ko be ngadi dee, be njennu innde Laamdo mo baawde ngoodani dow dii balaawuuji oo.

¹⁰ Malaa'ika joyaabo oo yuppi la'al mum e dow bimmbeere taktakol ngol, do o laamii doo niibinaa tika, yimbe ndarii ana yata toni mum'en saabe naawalla. ¹¹ Be njenni Laamdo jom kammu oo saabe uube mabbe e naawalla mabbe, kaa fuu, be tuubaali iwde e golleeji mabbe bondi dii.

¹² Malaa'ika jeegabo oo yuppi la'al mum dow maayo manngo wiyyeteengo Efarata, ndiyam maggo beebei faa yoori faa mo hokka kaanankoobe iwroobe funnaange bee laawol.

¹³ Non njii-mi seydaani'en tati bonbe nanndube e paabi, wooturu ana yalta e hunduko kuungal nanndungal e mboddi ngal, wooturu ana yalta e hunduko taktakol manngol ngol, wooturu ana yalta e hunduko annabaajo peneejo oo. ¹⁴ Been seydaani'en bonbe yo wadoobe kaayeeftiji, yahoohe e kaanankoobe aduna oo fuu faa hawrintinana dum'en wolde ley jalaande darngal, jalaande Laamdo Jom Baawde oo.

¹⁵ Joomiraado wii:

—Kakkilee! Mido nii warda no gujjo nii. Baaldo daanaaki haybi kaddule mum pati yaara terde bole yimbe njija dum ana taartii, welii hoore!

¹⁶ Di kawrintini be e nokku bijyeteedo e ibaraninkoore Harmagedon.

¹⁷ Malaa'ika jeddabo oo yuppi la'al mum e mbeeyu, daande toownde yalti e suudu seniindu nduu to bimmbeere laamu too, ana wiya:

—Timmi!

¹⁸ Maji maji, dillereeji e gidaali ngadi, dimmbagol leydi manngol wadi. Hono ngol dimmbagol leydi wadaali e aduna oo gila yimbe tagaa, no ngol sattiri mawnude!

¹⁹ Ngalluure mawnde ndee feccaa pecce tati. Galluje jaalepi godde dee fuu kalkii. Laamdo rewtti ngalluure mawnde wiyyeteende Baabila, mo yarni nde horde peguijam heewnde tikkere makko. ²⁰ Duude dee fuu kalkii, baamle kaaye dee fuu majji fey. ²¹ Malumaluuje butte caami e yimbe, wootere hen fuu teddeifi mum ana waara e kilooji capande nay. Yimbe bee njenni Laamdo saabe balaawu malumaluuje oo, sabi oon balaawu sattii bonde sanne.

17

Haala jukkungo Baabila

¹ Caggal dum, gooto e malaa'ika'en njeddon jogiibe le'e jeddi bee wari, wii kam:

—War faa mi holle jukkungo bamfaaru rewru anndaandu sanne, joosifindu dow ndiyameej keewdi nduu. ² Kayru kaanankoobe aduna bee pijata, yimbe aduna bee cigirii e bamfaaraaku mayru.

³ Keew-mi Ruuhu, malaa'ika oo nabi kam faa ley ladde jeereende. Non njii-mi debbo ana waddii taktakol bodewol keewngol inde bonkorfe Laamdo, jogiingol ko'e jeddi e luwe sappo. ⁴ Debbo oo ana boornii kaddule lobbe bodeeje, ana sodii kajje, kaaye dime e jaaye luulu. Omo jogii e junngo makko horde loonde kajje heewnde ko harmi heewnde tuundi bamfaaraaku makko. ⁵ Ndee doo innde nde maanaa mum suudii ana winndaa e tiinde makko:

«Baabila ngalluure mawnde, inna bamfaaraaku,
kajum e ko harmi ley aduna oo fuu».

⁶ Njii-mi oon debbo sigirii saabe heewgol ko yari yiyyam seniibe bee e yiyyam waraabee saabe njoppaali haala Iisaa.

Ko njii-moo-mi koo, kaaynaa-mi sanne. ⁷ Kaa malaa'ika oo wii kam:

—Ko saabii so dum ana haayni maa? Mi firritante maanaa cuudiido oo, maanaa debbo oo e taktakol ngol o waddii jogiingol ko'e jeddi e luwe sappo ngol. ⁸ Taktakol ngol njii-daa ngol, engol woodunoo, kaa ngol heddaaki jooni. Engol haani yaltude e bunndu ndu lugggeefi mum walaa do haadi nduu, ngol halkoyoo. Yimbe aduna be inde mum'en mbinndaaka e dewtere nguurndam ndee gila e fuddoode aduna bee, so njii ngol, kaayde nanngan dum'en, sabi engol woodunoo ngol heddaaki, ngol banngoyan kasen duu.

⁹ Dum doo ana holla waajibi neddo tawree hakkilantaaku e faamu: ko'e jeddi dee yo kaaye jeddi de debbo oo joodii e mum dee. Ede cappoo kasen kaanankoobe njeddon: ¹⁰ njoyon yabbike, njeegaboo oo ana woodi jooni, njeddabo oo waraalii tafon, kaa so o warii, wakkatiwel seeda o laamotoo. ¹¹ Taktakol goodunoongol ngol yo gooto e njeddon bee, ngol wartan hono kaananke jettabo nii, kaa cakite maggol yo halkaare.

¹² Luwe sappo de njii-daa dee yo kaanankoobe sappo be kebaali laamu tafon, kaa be keboyan baawde laamaade no kaanankoobe nii hakke wakkatiwel gootel, kambe e taktakol ngol. ¹³ Be fuu be anniya gooto, ebe ndokka taktakol ngol doole mabbe e laamu mabbe. ¹⁴ Be kaban e Njawdiri ndii, kaa ndi jaaloto be sabi kayri woni Joomiraado joomiraabe e Kaananke kaanankoobe, kasen duu wondiibe mayri bee yo noddaabe, subaabbe, goondinbe.

¹⁵ Malaa'ika oo wii kam kasen:

—Ndiyameejii di njii-daa bamfaaru nduu ana joodii dow mum'en dii, kanji ngoni jaalejni e jamaa e lejni e demde. ¹⁶ Luwe sappo de njii-daa dee, kajum e taktakol ngol, mbajan bamfaaru rewru nduu, bola dum faa laaba hedderoo terde bole, jaama tew mum, nduppa ko heddi koo e yiite. ¹⁷ Sabi Laamdo loowii e berde mabbe wafude anniya mum, be laatoo daande wootere, be ndokka taktakol ngol laamu mabbe, faa nde konngi Laamdo dii fuu tabiti.

¹⁸ Bamfaaru rewru ndu njii-daa nduu, kajum woni ngalluure mawnde hubindiinde kaanankoobe aduna.

18

No Baabila halkirtee

¹ Caggal dum, njii-mi malaa'ika goddo keewdo baawde ana iwa dow kammu ana jippoo, fooyre makko yaayni e aduna oo. ² O eewnii faa toowi, o wii:

«Nde halkiima!

Baabila ngalluure mawnde ndee halkiima!

Nde laatike hodorde seydaani'en bonbe,
suuforde ruuhu tuunnudo fuu
e foondu tuunnundu wajaandu fuu!

³ Sabi leyde dee fuu cigirii caamii
saabe bamfaaraaku mayre oo,
Kaanankoobe aduna bee pijii e mayre,
jaagotoobe e aduna bee fuu kebii jawdi
saabe neemaaji mayre yabbiidi dii.»

⁴ Non daande wonnde iwri kam dow kammu, ana wiya:

—Njaltee e mayre, onon yimbe am! Pati on ndeentu e mayre luutti, pati balaawuuji mayre hewta on. ⁹Sabi luutti mayre njowondirii faa njottii kammu, Laamdo rewtkie golleeji mayre bondi dii. ¹⁰Ngadiranee nde no nde wadirani on nii. Njobto-don ko nde wadi on koo cowe didi. Horde loonde nde nde siiwani on e mum ndee, ciiwanee nde hen cili didi! ¹¹Jukkee nde, ngadhee sugulla mayre hakke no nde teddiniri hoore mayre so nde wuuri e neema nii, sabi ende wiya e bernde mayre: «Mi kaananke debbo, mi wanaa debbo mo gorum maayi, abada mi wonataa e cuddu.» ¹²Saabe dum, e palooma gooto balaawuuji mayre caamata e mayre: maayde e sugulla e yolbere, kasen duu nde duppete e yiite, sabi Joomiraado Laamdo caroowo nde oo yo Jom Semmbe.

Haala woyeede Baabila

¹³Nde kaanankooobe aduna reentube e mayre jeenu so neemodii e mayre bee njii cuurki cumu mayre, be mboyan, be jonoto.

¹⁰Be toowtan nde be ndaroo, saabe hulde jukkungo mayre pati hewtoo be, ebe mbiya:

—Yoo yoy! Yoo yoy! Baabila, ndee ngalluure mawnde, ndee ngalluure jogiinde semmbe, e ley wakkati gooto tan, nde jukka!

¹¹Jaagotoobe e aduna bee mboyan cuunjanan nde, sabi fay gooto heddataako e soodude jaaguuij maabbe dii. ¹²Jaaguuij maabbe yo kanjje e cardi e kaaye dime e jaaye e bagijji lobbi e bagijji ciidi e bagijji hariiri tiidudi e bagijji bodeeji e ledde uurooje yogaajje e kaaki moyyiniraadi jiiye jiiibi e kaaki moyyiniraadi ledde tiidufde coggu e jamde kire e jamde baleejje e haayre wiyyeteende marba. ¹³Jaaguuij maabbe kasen yo funngooji belnirdi e urnirdi e gowe e nebam uuroojam e uurdi miira e uurdi suurtinteedi e peguujam e nebam bibbe jaytuun e conndi alkama e na'i e baali e pucci e wotorooji e maccube e ruggaaibe.

¹⁴Jaagotoobe bee mbii ngalluure ndee:

—Ko njiduno-daa hebude fuu woddike ma: neema maa e dawla maa fuu halkike, a hewtataa dum abada kasen.

¹⁵Jaagotoobe hebube jawdi e mayre bee toowtan nde ndaroo to woddi, saabe hulde jukkungo mayre ngoog pati hewto be, be mboyan, be jonoto, ¹⁶be mbiyan:

—Yoo yoy! Yoo yoy! Ngalluure mawnde parortoonde bagijji lobbi e bagijji ciidi e bagijji bodeeji, sodortonoonde kanjje e kaaye dime e jaaye! ¹⁷E ley wakkati gooto tan, dee jawle fuu kalkaa!

Dawranoobe laanaaji ndiyam mawdi dii bee e dawooobe bee e summboofe bee, kajnum e heboofe nguure mum'en e lummbingol geeci bee, be fuu be toowtan be ndaroo. ¹⁸So be njii cuurki cumu mayre, be ngullan, be mbiya:

—Ngalluure honde nanndunoo e nden ngalluure mawnde?

¹⁹Be njooran leydi dow ko'e maabbe no be poti metteede, be mboyan be jonoo, be ngulla be mbiya:

—Yoo yoy! Yoo yoy! Ndee ngalluure mawnde, nde neema mum hokki jogiibe laanaaji e ley geeci fuu jawdi, e ley wakkati gooto tan, nde halkike! ²⁰Kammu, welta e halkeede mayre! Seniibe e nellaabe e annabaabe, onon duu mbeltee hen! Sabi Laamdo sarii nde ko nde wadi on koo!

²¹E oon wakkati, malaa'ika jom semmbe bami kaayal nanndungal no niisirde mawnde nii, wedii dum semmbe ley geeci, wii:

—Nii Baabila ngalluure mawnde ndee wedortee, nde yiylataake abada kasen!

²²Hankasen, fay gooto nanataa e mayre kolli hodoofe gaaci e yimoobe e puufoobe cereeli e buutute, golloovo neejnudo fay gooto yiylataake kasen e ley mayre. Dillere unude nanataake kasen e ley mayre, ²³fooyre lampa yaaynataa ley mayre kasen, jommbaajo gorko e jommbaajo debbo welbe daade maatataake e mayre kasen. Non worrata sabi jaagotoobe mayre burnoo aduna oo fuu doole. Kasen duu nde hoomtirii lepi dii fuu mborjobaaaku mayre. ²⁴Yiiyam annabaabe e seniibe e waranoobe ley aduna oo bee fuu tawaama e mayre.

Jime jettooje Laamdo ley alienne

¹ Caggal dum, nan-mi daade toowde hono jamaa keewdo iwri kam dow kammu, ana wiya:

«Halleluya!*

Kisindam e teddungal e baawde

 ngoodanii Laamdo meeden,

² sabi sariyaaji makko yo goongaraaji
 yo pooccitiidi!

O sarii bamfaaru rewru anndaandu sanne

 bonnirannoondu aduna oo fuu bamfaaraaku mum oo,

kasen duu o yostii yiyyam maccube makko njuppaadam e mayru dam.»

³ Be mbii didobere:

«Halleluya!

Cuurki cumu ngalluure mawnde ndee kii

 ana jabba faa abada!»

⁴ Mawbe noogayon e nayon bee e kudde nay guurde dee, kippii e leydi cujidani Laamdo joodiido e bimmbeere laamu oo, ana mbiya:

—Aamiina! Halleluya!

⁵ Daande iwi to bimmbeere too, ana wiya:

—Njettee Laamdo meeden, onon maccube makko fuu, onon hulbe mo fuu, tedduube e lo'ube!

Haala kuurtungu Njawdiri ndii

⁶ Non nan-mi ko wa'i no daande jamaa keewdo nii, ko wa'i no dillere ndiyam keewdam nii, ko wa'i no gidaali mawdi nii, ana wiya:

«Halleluya! Sabi Laamdo Joomiraado meeden

 Jom Baawde oo tabintinii laamu mum.

⁷ Mbelto-d'en, ceyo-d'en, teddinen mo,

 sabi kuurtungu Njawdiri ndii yottiima,
 kasen duu jommbaajo mayri lanndinike.

⁸ O hokkaama kaddule o boornoo,

 bagi daatudo, jalboowo, laabudo.»

Deen kaddule ngoni golleeji seniibe moyyudi dii.

⁹ Malaa'ika oo wii kam:

—Winndu: noddaabe e jiiri yannge Njawdiri ndii bee, mbelii hoore!

O wii kam kasen:

—Dii konngi yo goongaraaji, to Laamdo di iwi.

¹⁰ Kippii-mi e leydi yeeso makko faa mi sujidana mo, kaa o wii kam:

—Patti! Miin, mi maccudo hono maa hono sakiraabe maa tiidube e seettanaade Iisaa bee. Sujidan Laamdo!

Sabi ko woni annabaaku dee, yo seettanaade Iisaa.

Haala garol Almasihu faajukka taktakol

¹¹ Caggal dum, njii-mi kammu ana udditii, non puccu daneejo banngi. Badsiido mo oo ana wiyeet Koolniido ana wiyeet Goongirante, goonga o sarirta, goonga o honirta. ¹² Gite makko ana mba'i no metangal yiite nii, tenngaade laamu keewde ana e hoore makko, innde ana winndii e makko nde fay gooto anndaa so wanaa kanko. ¹³ Omo boornii saaya cuuwaaka e yiyyam, innde makko yo: «Konngol Laamdo.» ¹⁴ Konuuji kammu dii njokki e makko ana boornii kaddule bagi daatude, daneeye, laabude, ana mbaddii pucci daneeji.

¹⁵ Kaafaawi mbelki ki mo soppirta leji ana yalta e hunduko makko. Mo durdan di loocol

* 19:1 Halleluya yo haala ibaraninkoore, dum woniNjetten JOOMIRAA'DO.

naawngol, o dippan e boosirde peguuje yaltinoore tikkere Laamdo Jom Baawde mawnde.

¹⁶Ndee doo innde ana winndaa e saaya makko, ana winndaa e busal makko:

«Kaananke kaanankoobe e Joomiraado joomiraabe».

¹⁷Non njii-mi malaa'ika ana darii e dow yitere naange. O eewnii faa toowi, o wii pooli diwooji dow mbeeyu dii fuu:

—Ngaree nootee niiri yannge mawdo mo Laamdo wadi oo, ¹⁸faa nducciton tew kaanankoobe e tew hooreebe sordaasi'en e tew jom'en semmbe e tew pucci e waddiibe mum'en e tew yimbe fuu - rimbe e riimaybe, teddube e lo'ube!

¹⁹Non njii-mi tak takol manngol ngol e kaanankoobe aduna bee e konuuji mum'en ana kawriti faa kabfa e baddiido puccu daneeo oo e konu mum. ²⁰Tak takol ngol honaa, kannngol e annabaajo peneejo gannoodo kaayde yeeso maggol oo. E deen kaayde o hoomtirnoo hebunoobe maande tak takol ngol bee, sujidanannoobe tooru nanndundu e maggol bee. Be didon fuu, be mbedaa ebe nguuri e weendu yiite e sitti hubbooru nduu. ²¹Heddiibe bee kalkraa kaafaawi njaltannooki e hunduko baddiido puccu daneeo oo kii, pooli dii fuu ngari nducciti tewuuuli maabbe faa kaari.

20

Haala laamu gadoowo duuksi ujunere

¹Caggal dum, njii-mi malaa'ika ana iwa dow kammu ana jippoo, ana jogii e junngo mum cokitrgal bunndu yiite ndu luggeeefi mum walaa do haadi nduu, kajum e calalol manngol.

²O nanngi kuungal ngal, dum woni mboddi aranndeeri mbiyeteendi Ibiliisa naa Seydaani ndii, o habbi dum duubi ujunere. ³O wedii dum e ley bunndu ndu luggeeefi mum walaa do haadi nduu, o uddi ndu dow mum, o meeli ndu, pati ngal yojyna jaalejni faa nde duuubi ujunere dii kibbi. Caggal dum, ngal humtete wakkati seeda.

⁴Non njii-mi bimmbeeje laamu. Joodiibe e majje bee ndokkaama baawde sarde. Njii-mi kasen yonkiji be ko'e mum'en tayiranoo saabe ko be ceettanii lisaa koo e saabe ko be mbaajji konngol Laamdo koo. Been ngoni be cujidanaali tak takol ngol e tooru nanndundu e mum nduu, be kebaali maande ndee e tiide naa e juude maabbe. Been nguurtii, laamodii e Almasiihu duubi ujunere. ⁵Dum woni immital aranal ngal. Maaybe heddiibe bee nguurtaalii faa nde duuubi ujunere dii kibbi. ⁶Malu e senaare ngoodanii jeyaabe e immital aranal bee! Maaybe didobere ndee walaa ko waawi e maabbe, be laatanto Laamdo e Almasiihu yottinoobe sadaka, be laamodoo e Almasiihu duubi ujunere.

Haala jaaleede Ibiliisa

⁷So duuubi ujunere dii kibbi, Ibiliisa humtete yalta kasu mum, ⁸faa yojyna jaalejni gondi e paale aduna nay dee, dum woni garol Yaajuuju e Maajuuju, * kajum e hawrintinde be faa be mba'a no njaareendi geeci kammari wolde. ⁹Been yimbe cankitii e aduna oo fuu, be pilii ngalluure horsunde ndee, do seniibe bee ngoni doo. Oon wakkati fuu, yiite iwi dow kammu, halki be. ¹⁰Ibiliisa yojynannoode be oo wedaa e weendu yiite e sitti nduu, do tak takol ngol e annabaajo peneejo oo ngoni doo. Don be njukketee jemma e jalooma faa abada.

Haala jannnde darngal

¹¹Caggal dum, njii-mi bimmbeere laamu mawnde raneere won joodiido e dow mayre. Kammu e leydi fuu ndogi iwi yeeso joodiido oo, di njiiaka kasen. ¹²Njii-mi maaybe bee, teddube e lo'ube, ana ndarii yeeso bimmbeere laamu ndee. Dewte udditaa, e ley majje dewtere nguurndam ndee duu udditaa. Maaybe bee cariraa golleeji mum'en binndaadsi e dewte dee dii, gooto fuu hakke golle mum. ¹³Geeci oo tottii maaybe mum, maaybe e laakaraa tottii maaybe mum'en, gooto e mabbe fuu sariraa hakke golle mum. ¹⁴Maaybe e ko sabinbinta dum fuu mbedaa e weendu yiite nduu. Nduun weendu woni maaybe disfobere ndee. ¹⁵Neddo fuu mo innde mum tawaaka ana winndii e dewtere nguurndam ndee, wedaama e weendu yiite nduu.

* 20:8 Yaajuuju e Maajuujuana mbiyee Gogu e Magogu e ibaraninkoore.

21

No huunde fuu heydintinirtee

¹Caggal dum, njii-mi kammu keso e leydi keyri, sabi kammu arano oo e leydi aranndeeri ndii fuu iwi, geeci duu walaa. ²Njii-mi Ngalluure Seniinde ndee – dum woni Urusaliima keso oo – ana iwa dow kammu to Laamdo ana jippoo, ana parorii no jommbaajo parortoo faa lanndinoo hawra e gorum nii. ³Nan-mi daande toownde iwrunde to bimmbeere laamu too, ana wiya:

—Annii hodforde Laamdo e yimbe: o hodidan e maabbe, be laatoo lejol makkko. Laamdo e hoore mum wondan e mabbe, laatoo Laamdo maabbe. ⁴O soccan gondi gite maabbe fuu. Maayde e sugulla e gullaali e naawalla kedataako, sabi kulle booyde dee fuu njawtii.

⁵Joodido e bimmbeere ndee oo wii:

—Mi heydintinan huunde fuu!

O wii kam:

—Winndu dii konngi fuu, dii celludi dii goongaraaji.

⁶O wii kam kasen,

—Huunde fuu biltike! Miin woni arano miin woni cakito, miin woni fuddoode miin woni timmoode. Neddo fuu domdfudo, mi hokkan dum e sewnde ndiyam nguurndam ndee meere meere. ⁷Neddo fuu jaaliido heban dum fuu, mi laatoto Laamdo mum, laatoo biyam. ⁸Kaa rofeebe e be ngalaa goondinal e sobube golleeji e waroobe yimbe e fijoobe e bojobii'en e rewoobe tooruuj e fenoobe bee fuu, weendu yiite e sitti hubbooru nduu woni ngedu mum'en. Dum woni maayde didobere ndee.

Haala Urusaliima keso

⁹Caggal dum, gooto e malaa'ika'en njeddon jogiinoobe le'e jeddi keewde balaawuuji jeddi caktiidi dii wari, haaldi e am, wii:

—War faa mi holle jommbaajo debbo, jom suudu Njawdiri ndii.

¹⁰Non keew-mi Ruuhu, malaa'ika oo naabi kam faa dow haayre mawnde toownde. O holli kam Urusaliima ngalluure seniinde ndee ana iwa dow kammu to Laamdo ana jippoo,

¹¹annoora Laamdo ana e mayre faa ende jalgira no haayre rimre nii, no haayre yaspe laabunde no timtorgal nii. ¹²Tatawol tekkingol toowngol ana filtii nde, engol jogii dame sappo e didi, damal fuu ana jogii malaa'ika. Cuudi baaba 6ibbe Israa'iila sappo e didi dii, inde mum'en ana mbinndaa e dame dee: ¹³dame tati funnaange e dame tati hiirnange e dame tati saahal e dame tati baaleeri. ¹⁴Tatawol ngalluure ndee ngol ana fawii e dow kaaye sappo e didi, wootere e majje fuu innde iwrunde e sappo e didon nellaabe Njawdiri ndii bee ana e mum.

¹⁵Malaa'ika kaaldannoodo e am oo ana jogii loocol kanje eenndirgol faa eennda ngalluure ndee e dame mayre e tatawol mayre ngol. ¹⁶Tatteiji mayre nay dii fuu potu, njuunndi mayre e njaannji mayre potu. O eenndiri nde loocol ngol o joginoo ngol, nde laatii gebe ujunaaji sappo e didi (12 000),^{*} njuunndi ndii e njaannji ndii e tooweendi mayri fuu fotu. ¹⁷O huulii tatawol ngol, ngol hawri e kuule teemedere e capande nay e nay (144), huulagol ngol yimbe kuulortoo ngol malaa'ika oo huulortoo. ¹⁸Tatawol ngol yaspe mahiraa, ngalluure ndee kanje dimo baado no timtorgal laabungal nii mahiraa.

¹⁹Foomre tatawol ngalluure ndee ana pariraa sii kaaye dime fuu: aranndeere ndee yaspa, didobere ndee safiir, tatobere ndee agate, nayobere ndee emerooda, ²⁰joyobere ndee sardoniksi, jeegobere ndee sarduwaan, jeddabere ndee kirisolita, jettabere ndee berili, jeenabere ndee topaas, sappobere ndee kirisoparaas, sappo e go'obere ndee yasente, sappo e didobere ndee ametiste. ²¹Dame sappo e didi dee yo jaayne luulu daneeje sappo e didi, damal fuu jaayne luulu wootere moyyiniraa. Daalaare ngalluure ndee yo kanje dimo jalbiroovo no timtorgal nii.

²²Mi yiyaali suudu dewal e ley ngalluure ndee, sabi Joomiraado Laamdo Jom Baawde oo e Njawdiri ndii ngoni suudu dewal mayre. ²³Ngalluure ndee haajaaka naange naa lewru yaaynana dum, sabi darja Laamdo yaaynata nde, Njawdiri ndii woni lampa mayre.

* 21:16 Dum hawrata kilooji 2 200

²⁴Jaalejni dii fuu e ley fooyre mayre njahata, kaanankoobe aduna bee ngaddan e ley mayre jawle mum'en. ²⁵Jemma walaa e mayre, kasen duu dame mayre uddataako jalooma! ²⁶Be ngaddan jawle e teddeengal jaalejni maabbe e ley mayre. ²⁷Huunde sobunde naatataa e mayre, wanaa haala golloobe ko wajaa, kajum e fenoobe. Naatoobe e mayre dee, be inde mum'en mbinndaa e dewtere nguurndam bee, dum woni dewtere Njawdiri ndii.

22

¹Caggal dum, malaa'ika oo holli kam maayo ngo ndiyam mum hokkata nguurndam, njalbiroojam no timtorgal nii, edam iwra to bimmbeere laamu Laamdo e Njawdiri ndii too. ²Edam ila e hakkunde daalaare ngalluure ndee. Fonngooji maayo ngoo dici fuu, lekki kokkoowi nguurndam ana e mum, ndimoowi cili sappo e dici - lewru fuu cilol. Haakoloji makki yo safaare sellinoore jaalejii. ³Ko Laamdo hudi fuu, tawataake ley ngalluure ndee hankasen. Bimmbeere laamu Laamdo e Njawdiri ndii darotoo e ley mayre, maccube makko ndewan mo, ⁴njiya yeeso makko, innde makko winndee e tiide mum'en. ⁵Jemma walaa hankasen, be kaajataake fooyre lampa naa fooyre naange sabi Joomiraado Laamdo laatoto fooyre maabbe. Be laamoto faa abada abadin.

Haala gartol Iisaa

⁶Malaa'ika oo wii kam:

—Dii konngi ana celli, ana ngoondi. Joomiraado Laamdo, loowudo konngol mum ley annabaabe oo, neli malaa'ika mum faa holla maccube mum ko warata booyataa.

⁷Iisaa wii:

—Kettinee, mido wara booyataa!

Neddo fuu kaybudo ko woni e dewtere annabaaku ndee doo, weli hoore.

⁸Miin, Yuhanna, mi nanii mi yiil kulle dee fuu. Caggal ko nan-mi e so njii-mi koo, kippipi-mi e leydi yeeso malaa'ika kollannoodo kam oo faa mi sujidana mo. ⁹Kaa o wii kam:

—Patti! Miin, mi maccudo hono maa hono sakiraabe maa annabaabe bee, kajum e hayboobe konngi gondi e ndee doo dewtere bee. Sujidan Laamdo!

¹⁰O wii kam kasen:

—Pati suufu haalaaji annabaaku gondi e ndee doo dewtere dii, sabi wakkati mo dum fuu dum laatotoe badiima. ¹¹Gadoowo ko boni yo heddo e bonannda mum, cobudo golleeji yo heddo e golleeji mum cobudi dii, moyyo yo heddo e moyyuki mum, ceniido yo heddo e senaare mum!

¹²Iisaa wii:

—Kettinee, mido wara booyataa, mido waddora mbarjaari faa mi barjoo gooto fuu hakke golle mum. ¹³Miin woni arano miin woni cakito, miin woni fuddoode miin woni timmoode.

¹⁴Loonnoobe saayaaji mum'en yalla ana mbaawa jaamde e biibbe lekki nguurndam kii e naatirde e ngalluure ndee damal, mbelii hoore! ¹⁵Kaa wonbe caggal mayre bee, be dawaadi, be bojobii'en, be fijooibe, be waroobe yimbe, be rewoobe tooruui, be fenoobe e ley haalaaji e golleeji fuu.

¹⁶Miin Iisaa, mi nelii malaa'ika am faa seettoo dee kulle e ley deente goondinbe dee. Miin woni iwdi Daawuuda, mi taaniiko, miin woni hoodere fajiri jalboore ndee!

¹⁷Ruuhu oo e jommbaajo debbo oo ndarii ana mbiya:

—War gaa!

Neddo fuu nando yo wii: «War gaal!»

Neddo fuu domdudo yo war, muuydo fuu yo yar e ndiyam ndokkoojam nguurndam dam meere meere.

¹⁸Miin Yuhanna, mido jeertina neddo fuu nando konngi annabaaku gondi e ndee doo dewtere dii: neddo fuu beydudo e majji huunde, Laamdo beydan e jukkungo joomum balaawuuji cifaaci e mayre dii. ¹⁹Neddo fuu tayudo yoga e konngi ndee doo dewtere annabaaku, Laamdo tayan goodi mum e lekki nguurndam cifaaki e mayre kii, kajum e ngalluure seniinde sifaande e mayre ndee.

²⁰Ceettantoodo deen kulle oo wii:

—Tayoral, mido wara booyataa!
Aamiina! War Joomiraado men lisaa!
²¹ Yo hinnee Joomiraado men lisaa wonu e mon on fuu!